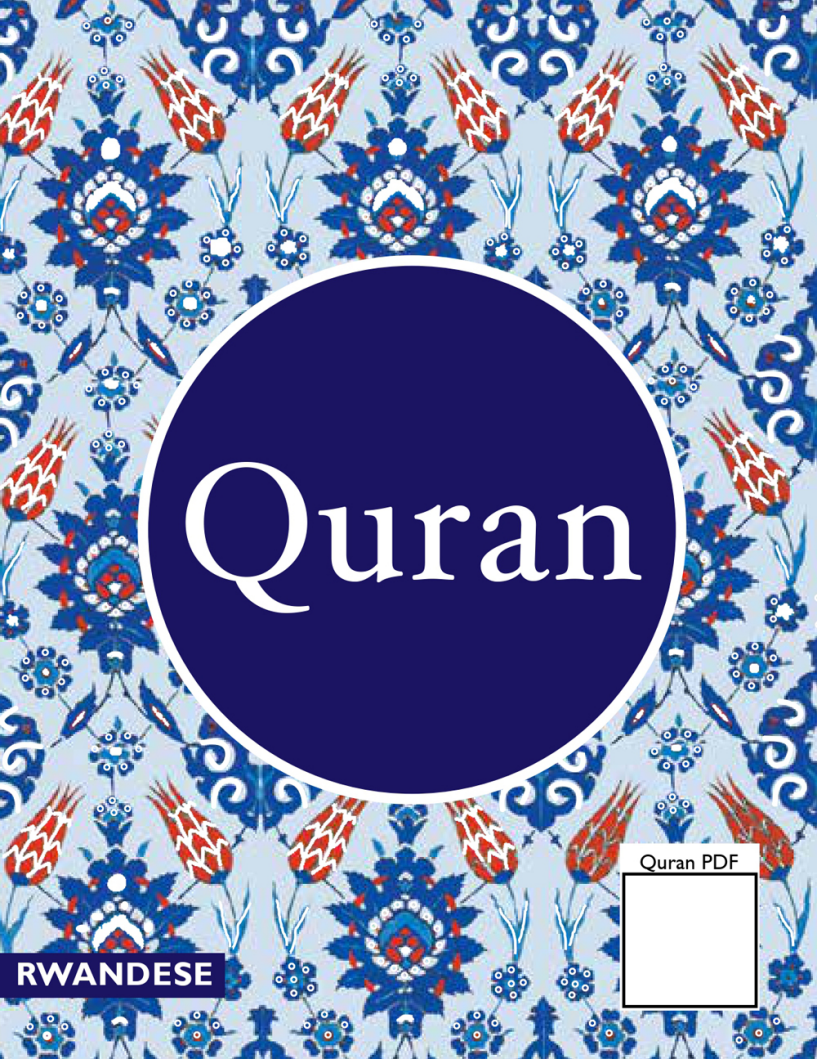

Quran

RWANDESE

Quran PDF

QURAN

QURAN, ni igitabo gitanga inkuru nziza n'ububurizi ku kiremwa muntu, igashimangira kugaragariza umuntu ukuri kwaba uko kwizera ndetse n'imitekerereze

Buri gitabo kigira intego n'intego za Quran ni ukugirango umuntu asobanukirwe umugambi w'Imana wo kurema. Ibyo akaba, ari ugusobanurira umuntu ni kuki Imana yaremye iyi Isi; ni iyihe mpamvu yatumye Imana ishyira umuntu ku Isi; ni iki umuntu asabwa mbere y'uko yitaba Imana, kandi ni iki kimutegereje nyuma yo kuva kuri iyi Isi. Intego ya Quran ni ukugirango umuntu abeho ariko azi neza ukuri kuri ibi, bityo iyobore umuntu mu rugendo rwe rwo muri ubu buzima kugeza mu buzima bwa nyuma y'urupfu.

Ingingo zibanze za Quran ni ukwiyeza, kwiyegeza Imana, amahoro no kuganduka. Quran ikoresha imvugo nyinshi, *tawassum*, *tadabbur na tafakkur* aribyo bisobanura kwiga isomo ukaritekerezaho ukanitegereza ibimenyetso by'Imana bizungurutse hose ku Isi. Quran ikaba yaragiye isobanurwa hazirikanwa izi ngingo zibanze.

Quran

First published 2022
This edition published 2025

Goodword Books
A-21, Sector 4, NOIDA-201301, Delhi-NCR, India
Tel. +91 120 4131448, Mob. +91-8588822672
email: info@goodwordbooks.com
www.goodwordbooks.com

CPS International
Centre for Peace and Spirituality International
1, Nizamuddin West Market, New Delhi-110013
Mob. +91-9999944119
email: info@cpsglobal.org
www.cpsglobal.org

Center for Peace and Spirituality USA
2665 Byberry Road, Bensalem, PA 19020, USA
Mob. 617-960-7156
email: kkaleemuddin@gmail.com
www.cpsusa.net

CONTENTS

Itangiro	9
Surat 1. Al-Faatihah	21
Surat 2. Al' Baqarah	21
Surat 3. Aal Imraan	58
Surat 4. An-Nissaa'u	80
Surat 5. Al-Maa'idah	103
Surat 6. Al-An'aam	120
Surat 7. Al- A'araaf	139
Surat 8. Al-An' faal	159
Surat 9. At-Taubah	167
Surat 10. Yuunus	183
Surat 11. Huud	194
Surat 12. Yuusuf	206
Surat 13. Ra'ad	217
Surat 14. Ibraahiim	223
Surat 15. Al-Hidj'r	228
Surat 16. An'nahl	233
Surat 17. Is'raa'u	245
Surat 18. Al- Kah'f	255
Surat 19. Mariam	265
Surat 20. Twaahaa	271
Surat 21. Al An'biyaa'u	280
Surat 22. Al Hadj	287
Surat 23. Al Mu'uminnun	296
Surat 24. An'nuur	302
Surat 25. Al Fur'qan	311
Surat 26. Ash-Shu'araa'u	317
Surat 27. An'nam'lu	326

Surat 28. Al Qaswas	333
Surat 29. Al A'ankabuut	342
Surat 30. Ar'ruum	348
Surat 31. Lu'qmaan	353
Surat 32. Sadj'dah	357
Surat 33. Al Ah'zaab	359
Surat 34. Saba'u	368
Surat 35. Faatwir	373
Surat 36. Yaasiin	378
Surat 37. As-Swafaat	383
Surat 38. Swaad	389
Surat 39. Az'zumar	394
Surat 40. Ghaafir	401
Surat 41. Fusswilat	409
Surat 42. As-Shuuraa	414
Surat 43. Zukh'ruf	420
Surat 44. Ad'dukhaan	425
Surat 45. Al-Djaathiyah	428
Surat 46. Al-Ah'qaaf	431
Surat 47. Muhammad	435
Surat 48. Al-Fat'h	439
Surat 49. Al Hudjurat	443
Surat 50. Qaaf	445
Surat 51. Ad-Dhariyyaat	448
Surat 52. At-Twuur	450
Surat 53. An-Nadj'm	452
Surat 54. Al Qamar	455
Surat 55. Al Rahman	457
Surat 56. Al-Waaqi'ah	460
Surat 57. Al-Hadiid	463

Surat 58. Al-Mudjaadalah	466
Surat 59. Al-Hash'r	470
Surat 60. Al-Mum'tahanah	473
Surat 61. As-Swaff	475
Surat 62. Al-Djum'ah	477
Surat 63. Al-Munaafiquun	478
Surat 64. At-Taghabun	479
Surat 65. At-Twalaq	481
Surat 66. At-Tah'riim	483
Surat 67. Al Mulk	485
Surat 68. Al-Qalam	487
Surat 69. Al Haaqqah	489
Surat 70. Al Ma'aridj	491
Surat 71. Nuuh	493
Surat 72. Al Djinn	494
Surat 73. Al-Muzammil	496
Surat 74. Al-Mudathir	498
Surat 75. Al-Qiyaamah	500
Surat 76. Al In'saan	501
Surat 77. Al-Mursalat	503
Surat 78. An-Naba'u	504
Surat 79. An Naaz'iaat	506
Surat 80. Abasa	507
Surat 81. At-Tak'wiir	508
Surat 82. Al-In'fitwaar	509
Surat 83. Al-Mutwaffiin	510
Surat 84. Al-Insh'qaaq	511
Surat 85. Al-Buruudj	512
Surat 86. At-Twaariq	513
Surat 87. Al- A'ala	513

Surat 88. Al-Ghaashiyah	514
Surat 89. Al-Fadj'r	515
Surat 90. Al-Balad	516
Surat 91. A-Sham's	516
Surat 92. Al-Lail	517
Surat 93. A-Dhwuhaa	518
Surat 94. A-Shar'h	518
Surat 95. At-Tiin	519
Surat 96. Al 'Alaq	519
Surat 97. Al-Qadar	520
Surat 98. Al-Bayyinah	520
Surat 99. Az- Zal'zalah	521
Surat 100. Al'adiyaat	521
Surat 101. Al- Qaari'ah	522
Surat 102. At-Takaathur	522
Surat 103. Al-As'r	523
Surat 104. Al-Humazah	523
Surat 105. Al-Fiil	523
Surat 106. Quraish	524
Surat 107. Al-Maa'uun	524
Surat 108. Al-Ka'uthar	524
Surat 109. Al-Kaafiruun	525
Surat 110. An-Nas'r	525
Surat 111. Al-Masad	525
Surat 112. Al-Ikh'laasw	526
Surat 113. Al- Falaq	526
Surat 114. An-Naas	527

ITANGIRIRO

Quran ni igitabo cy'Imana. Ikaba yararinzwe uko yakabaye kugirango itugereho. Nubwo bwose yanditswe mu cyarabu, ikaba yarorohejwe kugirango isobanukirwe na babandi batumva ururimi rw'icyarabu binyuze mu kuyisobanura mu zindi ndimi. Ntakintu nakimwe gihinduweho ku mwimerere wayo, ubusobanuro bufasha babanadi batazi icyarabu gusobanukirwa ijamba ry'Imana.

Quran ikaba igaragara mu rurimi rw'icyarabu, ariko muby'ukuri, ikaba iri mu rurimi rw'umwimerere, urwo akaba ari ururimi Imana yeretse abantu mu gihe cyo kurema. Uyu muhamagaro mwiza ku kiremwa muntu wahozeho muri kamere ya muntu, niyo mpamvu Quran ari imwe ku isi yose kdi ifatwa kimwe ku bantu b'ingeri zitandukanye. Uku kuri kukaba kwaragaragajwe muri Quran nk'”ikimenyetso kigaragara mu mitima ya babandi bahawe ubumenyi.” Uyu murongo ukomeza uvuga uti: “ ntanumwe uhinyura ibimenyetso byacu uretse abangizi” (29:49)

Ibi bosbanura ko ukuri nyako, kwasobanuwe na Quran mu bumenyi, umuntu yahoranye na mbere yo gutera imbere mu bumenyi bwisumbuye. Ubutumwa bwa Quran ntaho ari, nk'ikintu cyaje kimwituraho gutyo gusa. Ni imvugo zijyanye n'uwo muhamagaro w'ukuri uhuye na kamere muntu ndetse n'ibyo asangiye nabyo isano. Quran isobanura ibi ivuga ko na babandi bazavuka mu bihe byanyuma nabo bavutse mu gihe cyo kuremwa kwa Adamu kandi icyo gihe Imana ikaba yarashyize roho mu bantu bose.

Iki gikorwa kikaba cyaranavuzweho muri Quran:

‘[Ntumwa], igihe nyagasani wawe yazanaga bene Adamu

kugirango bitangeho ubuhamya, yaravuze ati: “Ese sindi Nyagasani wanyu” zirasubiza ziti: “ Yego, turi abahamya ko uri we.” Ngaho ku munsu w’izuka ntimuzavuge ko mutari mubizi”(7:172)

Mu murongo ukurikira,iragaraza byisumbuyeho ikiganiro hagati y’Imana n’umuntu.

“ mu kuri twahaye indagizo ikirere n’Isi ndetse n’imisozi, birayanga kubera gutinya. Maze umuntu yemera kuyakira ari injiji kandi uhuguza.” (33:72)

Qur’an, ku muntu, ni Ibisobanuro rw’ibyo yari azi kuruta icyaricyo cyose. Mu kuri, Quran yagura imitekerereze n’ubwenge bwa muntu.

Ufite kamere nzima akaba ashaka kuva mu bibi ajya mu byiza asoma Quran, imitekerereze ye isubira kuri ya kamere ndemano Imana yaremanye ikiremwa muntu. Ibi tubishyize mu nyurabwenge ntago byagorana kwakira neza ko gusobanura Quran ari inzira nziza yo kuyisobanukirwa.

Niba ubutumwa bw’Imana bwa mbere bwari isezerano, Quran ni Isezerano rya Kabiri. Buri kimwe gihamya ukuri kw’ikindi. Niba hari udasobanukiwe neza ururimi rw’icyarabu, akaba gusa yasoma ibyanditswe bisemuye mu rundi rurimi, ntago akwiye kugira impungenge z’uko Atari busobanukirwe Quran. Gahunda ya Quran ku muntu ni umurongo kamere w’ijambo ry’Imana ryabaye ukuri mu buryo buhambaye. Ubumenyi ku ihindagurika ry’ubuzima bwa muntu byose bishimangira izi nyigisho.

Umugambi w’Imana wo Kurema

Buri gitabo kigira intego zacyo n’itege ya Quran ni ukugirango umuntu asobanukirwe neza impamvu

y'umugambi w'Imana wo kurema. Ibyo akaba ari ukubwira Umuntu impamvu Imana yaremye iyi Isi; n'itego yo gushyira umuntu ku Isi; icyo umuntu asabwa mu buzima mbere y'uko ahura n'urupfu kandi n'iki kimutegereje nyuma y'urupfu. Umuntu avuka ameze nk'ikiremwa kizahoraho. Ubwo Imana yaremaga umuntu, yagabanyije ubuzima bwe mu byiciro bibiri, ubwa mbere y'urupfu, aribwo buzima bw'inzitane n'ibigeragezo, n'ubwa nyuma y'urupfu, aricyo gihe cyo guhabwa ingororano cyangwa ibihano bijyanye n'ibikorwa bye hano ku Isi. Ibi bikaba hagati yo gutuzwa m'ubusitani iteka ryose cyangwa Umuriro w'ubuziraherezo. Intego ya Quran akaba ari ukugirango umuntu asobanukirwe neza uku kuri. Iyi akaba ariyo ntego nyamukuru y'iki gitabo gitangaje, gifasha kuyobora umuntu mu rugendo rw'ubuzima kugera nyuma y'ubu buzima.

Byakumvikana neza uvuze ko umuntu ari uwo gukora no gushakisha kuva avutse. Ibi bibazo biri mu bwenge bwa buri umwe: ndi inde? Ni iyihe ntego y'ubuzima bwanjye? Ni ukuhe kuri k'ubuzima n'urupfu? Ni irihe banga ry'itsinzi y'umuntu no guhomba kwe? N'ibindi.... Dushingiye kuri Quran, igisubizo kuri ibi bibazo ni uko Isi turimo ari ahantu ho kugeragerezwa ndetse ingororano umuntu azahabwa mu buzima bwa nyuma y'urupfu akazaba ari ukubera uko yitwaye muri ibyo bigeragezo. Imperuka ikazaba umusaruro w'ibigeragezo uzashyirwa ku munzani n'Imana umuntu akazawubona mu buzima bwa nyuma y'urupfu, yaba guhembwa cyangwa guhanwa bijyanye n'ibikorwa bye hano ku Isi. Ibanga ry'itsinzi ku kiremwa muntu ni ugusobanukirwa umpamvu y'umugambi w'Imana wo kurema n'uko asabwa kwitwara.

Igitabo cy'ububurizi

Quran ni igitabo cy'ububurizi. Ihuriro ry'amasomo n'ububurizi, byanafata inyito nziza y'igitabo cy'ubwenge n'ubushishozi. Quran ntago ikurikiza umuyoboro w'imyigishirize gakondo. Ahubwo, umubare uteri muto w'abasomyi iyo afashe Quran, imugaragarira nk'ikusanyirizo ry'ibintu by'amayobera ariko ibi si ukuri. Ariko uku Quran iteguye ntago bishingiye kuri gahunda y'igihe gito, ahubwo harimo isano no kuba igomba kugumana umwimerere wayo mu rwego rwo kuzuza intego yo kugeza ubutumwa bw'ukuri ku uyisoma ngo abashe gusobanukirwa n'ibyahanuwe, gusoma gusa urupapuro rumwe, igika kimwe, cyangwa umurongo umwe.

Impamvu imwe y'ibanze ya Quran ni uko ari urwibutso rw'ibyiza ruturuka ku isumba byose. icy'ingenzi kuri ibi ni ibyiza byihariye Imana yahaye umuntu mugihe cyo kumurema. No mubindi byiza harimo kuba yaramushyize ku Isi, umubumbe urihol ibyiza byose bifitiye umuntu akamaro. Intego ya Quran ikaba ari ukugirango igihe umuntu abayeho neza yishimira ibi byiza kamere, azakomeze kuzirikana uwabimuhaye: agomba kwemera ubuntu bw'umuremyi we. Kubw'ibyo akazabasha kubona ingororano zo gutuzwa mu busitani iteka ryose; naho kwigomeka ku wabimuhaye, kandi, bakizamworeka mu muriro utazima. Kubwibyo rero Quran akaba ari urwibutso kuri uku kuri kudashidikanywaho.

Kamere ndemano n'igeno ry'Imana

Kimwe mu byiza bya Quran ni uko iduha bicye ariko iby'ingenzi, kenshi ari ingabo ikadushishikariza

kubyibandaho. Ibitari ibyo, bitari ingenzi, cyangwa ibindi bisa nabyo, Bizana ukunyuranya n'ibyanganditswe. Iki akaba aricyo kigereranyo cya Quran, kukuba hari ibindi byaza biyunganira. Kuri Quran, izo nyigisho akaba ari ingenzi kuko arizo musingi w'ibanze. Uku Quran iteye ikaba ari umwimerere ntakindi uyisoma yakongeraho uretse kunyurwa nayo gusa.

Ukuri ni uko kamere ndemano ari ingenzi kubakira kuri gahunda ya Islam. Igihe kamere ndemano iteye imbere ntakabuza izajya ku murongo ugororotse. Ariko kugendera kubyayo yishakiye ntago byatuma itungana. Niyo mpamvu intego ya Quran ari ugushyira mu bikorwa no kwagura ubumenyi n'imitekerereze ya muntu. Ijambo ryakoreshejwe na Quran kubijyanye no kwagura ubumenyi ari ma'rifah (Kumenya ukuri) (5:83).

Quran ihatira umuntu kumva akamaro ko kugera ku kuri ku bijyanye n'igeno. Ukuri kwemera Imana byanyakuri ni kimwe mu musaruro umuntu akuramo. Ahatari igeno nta n'ukwemera kwahaba.

Ijambo ry'Imana

Iyo usomye Quran, ukomeza kubona isubiramo ko ari ijambo ry'Imana. Mu bigaragara iki ni ikimenyetso gifatika. Ariko urebeye mu buhanga bw'umugeni, yo ni igitanganza gihambaye. Hari ibitabo byinshi ku Isi byizerwa ko ari bitagatifu. Ariko, uretse Quran, ntakindi gitabo tubona cy'iyobokamana gitunganye cyafatwa nk'ijambo ry'Imana. Uyu mwihariko gusa uboneka kuri Quran, iha umurongo uzira amakemwa ku musomyi wayo. Hanyuma akayiga nk'igitabo cy'umwihariko, bitandukanye n'ibitabo rusange

byanditswe n'ikiremwa muntu. Tubona ugusubiramo muri Quran kw'amagambo kenshi cyangwa gacye nka, 'Yewe muntu, ni nyagasani wawe ukubwira. Umva amagambo ye kandi umukurikire' yemwe n' ijambo nk'iri ni umwihariko. Umuhamagaro mwiza nk'uyu mu ijambo ritomoye ntago warisanga mu kindi gitabo icyaricyo cyose. Risiga ikimenyetso gihoraho k'umuntu. Yumva neza ko ariwe uwiteka abwira. Ibi byiyumviro bituma muri we afata Quran mu buryo bukomeye kandi butarimo ugushidikanya, bitandukanye no kuba yafata amagambo yayo nk'ayo mu bindi bitabo bisanzwe ahura nabyo mu buzima bwa buri muni. N'uburyo Quran ihurijwe hamwe ubwabyo ni umwihariko. Ibitabo byanditswe n'abantu usanga bitondetse ukurikije uko inyuguti zikurikirana nko kuva kuri A kugeza kuri Z, bakurikije imitwe y'inyandiko. Ariko Quran yo ntago ikurikiza uyu murongo, kuburyo kubantu bandi bashobora kuyibona nk'itari ku murongo. Iyo urebye mu kuri, ahubwo, usanga yanditse muburyo butunganye, inanditse mu buryo butangaje. Iyo dusomye Quran, twumva neza ko uwayanditse aherereye ahirengeye aho areba buri kimwe akanabwira ikiremwa muntu aho kiva kikagera, ibyo afiteho ububasha. Iri jambo rikibanda ku bantu mu ngeri zitandukanye, mu gihe kandi byose aba ari kubikurikiranira rimwe.

Umwe mu myihariko kandi ya Quran ni uko mu gihe icyaricyo cyose uyisoma ashobora no kwivugishiriza uwayanditse, akaba yabaza ndetse akabona ibisubizo, k'umwanditsi wa Quran akaba ari Imana ubwayo. Ni uhoraho. Nk'umuremyi w'ikiremwa muntu, yumva kandi agasubiza umusabye.

Intambara y'amahoro ijyanye n'imyumvire

Bandi bumva uko Quran ivugwa mu bitangazamakuru, muri rusange basobanurirwa ko Quran ari igitabo cya Jihad, kandi Jihad kuri bo bakaba basobanuriwe ko ari inzira yo kugera ku ntego runaka bikoze mu bugizi bwa nabi. Ariko iyi myumvire ikaba ishingiyeye ku kudasobanukirwa. Uwariwe wese usomye Quran we ubwe yibonera ko ubutumwa buyikubiyemo ntaho buhuriye no kugira nabi aho kuva kukagera. Quran kuva itangira kugeza isoza, ni igitabo gihamagarira amahoro ntanahamwe ishyigikira ubugizi bwa nabi. Ni ukuri ko Jihad ari zimwe mu nyigisho usanga muri Quran. Ariko Jihad, mu nyito yayo ya nyakuri, ni inyito y'intambara y'amahoro bitandukanye n'ubugizi bwa nabi aho buva bukagera. Ijambo Jihad muri Quran ryagaragajwe mu murongo ukurikira, 'Murwane Jihad ikomeye' (urugero: muhatane n'umuhate ukomeye) twifashishije ibi [Quran]'(25:52).

Nkuko bigaragara, Quran si intwari, ni igitabo kiduha ubusobanuro ku myumvire iboneye y'intambara y'amahoro. Uburyo bw'iyo ntambara, dushingiye kuri Quran, ni 'ukubabwira ijamba rikagera ku mitima na roho zabo' (4:63).

Bityo, ugushaka gukwiye, dushingiye kuri Quran, niyo ihindura umutima w'umuntu ndetse n'ibitekerezo. Ibyo akaba ari, mukubwira ubwenge bw'abantu, ikabanyura, bakanyurwa n'ukuri kwa Quran kandi, munshamake, ikanabaha kwaguka mu mitekerereze. Iyi akaba ari intego ya Quran. Kandi iyi ntego ikaba yagerwaho munzira y'ibiganiro. Iyi ntego ntago ishobora kugerwaho binyuze mu kugira uwo ugirira nabi cyangwa hifashishijwe imirwano.

Ni ukuri ko hari imirongo imwe muri Quran, ibwiriza muri ubu buryo, ‘mubice aho mubabona hose’ (2:191).

Ushingiye ku mirongo nk’iyo, hari bamwe bayifashisha mu kugaragaza ko Islam ari idini y’intambara no kugira nabi. Ibi rwose ntaho bihuriye n’ukuri. Iyo mirongo ivuga ku gihe runaka, kuri babandi babaga baje kugirira nabi Abayisumu babahora ubusa. Uwo murongo ntaho usobanura umurongo cg itegeko muri Islam.

Ibyo bishingiye ku kuba Quran itaramanutse mu bihe bihuye neza n’uko imeze ubu, ahubwo yamanutse igihe ku kindi, bitewe n’imibereho, mu gihe cy’imyaka 23. Iyi uyigabanyije mu myaka y’intambara n’amahoro, ubwo igihe cy’amahoro cyangana n’imyaka 20 naho igihe cy’intambara kikangana n’imyaka 3. Mu ihishurwa ryayo mu gihe cy’imyaka 20 y’amahoro zari inyigisho z’amahoro gusa nkuko bigaragara mu mirongo ijyanye na gahunda y’Imana, kuyigaragira, ubugwaneza, ubutabera, n’ibindi....

Uku kugabanya amategeko mu byiciro bitandukanye ni umwimerere kandi ubisanga mu bitabo byose by’iyobokamana. Urebye, Gita, igitabo cy’aba Hindu, kibanda ku bumenyi, indangagaciro. Hamwe no kuba izi ari amagambo ya Krisha abwira Arjun, amushishikariza kurwana(Bhagavad Gita, 3:30). Ibi ntaho bisobanura ko abizerera muri Gita bagomba guhora mu ntambara ibihe byose. Mahatma Gandhi, nyuma yabyo, akaba yarasohoye ubushakashatsi bwe bwo kutagira nabi azikomoye muri Gita. Amagambo yerekeye intambara zigamije inyungu ari muri Gita akoreshwa ku mpamvu zidasanzwe usanga ntabundi buryo bushoboka bwo gukemura ikibazo. Gusa muri rusange

itanga umwanzuro w'amahoro nkuko byagaragajwe na Mahatma Ghandhi.

Ni cyo kimwe Yesu Kristu yagize ati: 'ntimukeke ko naje gutanga amahoro ku Isi. Sinazanywe no gutanga amahoro, uretse inkota.' Matayo, 10:34'

Ntaho bikwiye kwanzura ko iyobokamana ryigishijwe na Yesu Kristu ryaba ari intambara no kugira nabi. Ahubwo iryo jambo rigaragaza impamvu zidasanzwe. Nkuko ubuzima muri rusange bubyerekana, Kristo yigishije indangagaciro z'amahoro, nko kwigisha kugira imico myiza, gukundana, gufasha abakene n'abatishoboye, n'ibindi,..

Ni kimwe n'ukuri kwa Quran, ubwo intumwa Muhamad ubwo yahungaga iva Makka ijya Madina, amoko y'abatameraga Imana baramurwanyije. Ariko intumwa yigobotoraga imitego yabo yibashishije ukwihangana no kwirinda. Kuko muri ako kanya ntayandi mahitamo yari ahari, uretse ayo yo kwirinda. Kubw'ibyo, yagombaga kwirwanaho mugihe nk'icyo. Ni izo mpamvu, zatumye habaho ihishurwa ry'imirongo yerekeye intambara. Aya mategeko, akaba areba impamvu runaka, ntaho ari impamvu rusange zibonetse zose. Ntaho yamanutse ngo ikoreshe mu bihe byose. Niyo mpamvu; mubiranga kamere y'intumwa yiswe 'impuhwe ku biremwa' (21:107)

Islam ni idini y'amahoro mu buryo bwo yakumvikanamo. Quran iyivuga muri ubu buryo 'Inzira y'amahoro' (5:16). Igaragaza ubwiyunge nk'uburyo bwiza (4:128), ikanagaragaza ko Imana itishimira icyahungabanya amahoro cyose aho kiva kikagera. (2:205). Twavugaga ko nta marangamutima arimo, uvuze ko Islam n'ubugizi bwa nabi ari ibintu bitandukanye cyane.

Ihishurwa ry'igitabo

Quran ni igitabo cy'Imana cyahishuriye Intumwa Muhammad. Ntago yamumanukiye nk'igitabo cyuzuye, ahubwo cyamanutse mu byiciro mu gihe cy'imyaka 23. Igice cya mbere cyamanutse muri 610 nyuma y'ivuga rya Yesu Kristo, ubwo intumwa y'Imana yari I Makka, nyuma yabwo, ibindi bice byakomejwe kugenda bihishurwa bitewe n'impamvu. Igice cya nyuma cyahishuwe mu mwaka wa 632, ubwo intumwa yari I Madina.

Muri Quran harimo ama Surat 114, zaba indende ndetse n'ingufi. Ikaba igizwe n'imirongo 6600. Kugirango byorohere abasomyi, Quran ikaba yaragabanyijwe mu bice 30. Ibi bice bikaba byaratondetswe ku murongo intumwa ibyigishijwe na Malayika Jibril, ari na we Imana yayihaga ngo ayigeze ku ntumwa y'Imana mu gihe cy'ihishurwa.

Ubwo Quran yahishurwaga muri kimwe cya kane cy'ikinyejana cya 7, impapuro zari zaramaze gukorwa. Izi mpapuro zizwi nka papyrus, zakorwaga mu bishishwa by'ibiti. Iyo hahishurwaga umurongo muri Quran wahitaga wandikwa kuri Papyrus, cyangwa muri Qirtas z'icyarabu (6:7). Muri icyo gihe, imirongo banayifataga mu mutwe, Quran akaba ariyo magambo muri Islam yonyine asomwa mu isengesho, akanasomwa cyane ku mpamvu z'ibwirizabutumwa. Muri ubwo buryo, Quran yakomeje gufatwa mu mutwe ari nako yandikwa. Uburyo bwo kuyibungabunga bwarakomeje mugihe intumwa y'Imana yari ikiri mu buzima. Muri ubwo buryo mubuzima bw'intumwa y'Imana Quran yakomeje kuyibumbatira.

Umuzungura wa gatatu w'intumwa y'Imana, 'Uthman

ibn ‘Affan, yari afite impapuro zitunganyije. Yazohereje mu mijyi itandukanye, aho zabitswe mu misigiti mikuru. Abantu bakaba batarasomaga gusa muri izo mpapuro ahubwo bakaba barakoporoye izindi nkazo nyinshi.

Kwandika Quran hakoreshejwe intoki bikaba byarakomeje kugeza ubwo havumbuwe ikoranabuhanga ryo gusohora impapuro n’impapuro zatangiye kuja zikorwa kungano nini hanishimirwa iterambere ry’inganda. icyo gihe rero, Quran yatangiye kuja isohorwa. Uburyo bwo gusohora impapuro bukaba bwaragiye butera imbere n’uburyo bwo gusohora Quran bugenda buvugururwa. Umunsi wa none Quran zisohowe mu mashini zikaba zarabaye nyinshi ku buryo unayisanga mu rugo urwarirwo rwose, mu misigiti, mu masomera no mu bubiko bw’ibitabo. Uyu munsi uwariwe wese yabona Igitabo cya Quran gisa neza, aho yaba ari hose, mu bice bitandukanye by’Isi.

Quran isomwa gute?

Quran iragira iti, ‘soma Quran utuje kandi neza.’ (73:4) ibi bisobanuye ngo, Soma Quran witonze, mu ijwi ryiza. Bivuze ngo, Soma mu mwimerere wayo. Usomye gutya, haba ukuzerwa n’umusomyi akanyurwa n’ibyo ari kumva. Kuri we, Quran ni ijamba ry’Imana naho umutima weugasubiza aya magambo kuri buri murongo. Muri Quran buri ahagaragajwe ubuhambare bw’Imana, Usoma yumva neza muri we ubuhambare bwayo; Iyo imigisha y’Imana ivuzwe muri Quran, umutima w’usoma usenderamo ingabire; Iyo ibihano by’Imana bivuzwe muri Quran, usoma ahinda umushyitsi; iyo hatanzwe itegeko muri Quran, usoma yicisha

bugufi akaba uwumvira umuremyi we ashyira mu bikorwa iryo tegeko.

Maulana Wahiduddin Khan
[www. mwkhan.com](http://www.mwkhan.com)

Surat 1

AL-FAATIIHAH

¹ Ku izina rya IMANA (ALLAH) Nyirimpuhwe, Nyirimbabazi.

² Ishimwe n'ikuzo byuzuye ni ibya IMANA (ALLAH), Nyagasani w'ibiremwa byose. ³ Nyirimpuhwe, Nyirimbabazi.

⁴ Umwami w'umunsi w'ibihembo. ⁵ Ni Wowe gusa tugaragira ni na We gusa twiyambaza. ⁶ Tuyobore inzira igororotse.

⁷ Inzira y'abo wahundagajeho inema, itari iy'abarakariwe cyangwa abayobye.

Surat 2

AL'BAQARAH

Ku izina rya ALLAH (IMANA) Nyirimpuhwe, Nyirimbabazi

¹ *Alif Laam Miim*

² icyo gitabo ntigishidikanywaho, ni buyobozi ku bagandukira IMANA (ALLAH). ³ Babandi bemera ibitagaragara, bakanahozaho Swalaat kandi bagatanga mu byo twabahaye.

⁴ Ni na babandi bemera ibyo wamanuriwe n'ibyamanuwe mbere yawe, kandi bakemera badashidikanya imperuka.

⁵ Abo bari mu nzira iboneye ya Nyagasani wabo, abo ni nabo bakiranutsi.

⁶ Mu by'ukuri, abahakanye ni kimwe kuri bo, wababurira utababurira, ntibazemera. ⁷ ALLAH (IMANA) yapfundikiye imitima yabo n'amatwi yabo, no ku maso yabo hari igikingirizo. Kandi bafite ibihano bihambaye.

8. Mu bantu hari abavuga bati: twemeye ALLAH (IMANA) n’umunsi w’imperuka. Kandi bo atari abemera.

9. Baryarya ALLAH (IMANA) n’abemeye, nyamara barirya ariko ntibabyiyumvamo. 10. Mu mitima yabo harimo indwara, ALLAH (IMANA) abongerera uburwayi. Bafite ibihano bibabaza kubera ibyo babeshyaga. 11. Iyo babwiwe ngo mwikwangiza ku isi, baravuga bati: mu by’ukuri ni twe dutunganya. 12. Mumenyeko ari bo bangizi ariko ntibabyiyumvamo. 13. Iyo babwiwe ngo nimwemere nk’uko abandi bantu bemeye, baravuga bati: ese twemere nk’uko ibicucu byemeye? Mumenyeko ari bo bicucu uretse ko batabizi. 14. Iyo bahuye n’abemeye baravuga bati: twaremeye. Bakwiherera na za sha’itwani zabo bakavuga bati: twe turi kumwe namwe, mu by’ukuri turi abannyezi. 15. ALLAH (IMANA) arabanenera, akanabongerera mu bwigomeke bwabo barindagira. 16. Abo ni bo baguranye ubuyobe ubuyobo, ubucuruzi bwabo ntibwunguka, ntibari no mu bayobo.

17. Urugero rwabo ni nk’urw’uwacanye umuriro, umaze kumurika ibimukikije; ALLAH (IMANA) atwara urumuri rwabo, abarekera mu mwijima batabona. 18. Ni ibipfamatwi, ibiragi n’impumyi, kandi nta n’ubwo bazisubiraho. 19. Ni nk’imvura nyinshi iva mu kirere, irimo umwijima, inkuba n’imirabyo; bagashyira intoki zabo mu matwi kubera ibishashi by’inkuba birinda urupfu. Kandi ALLAH (IMANA) agose abahakanyi. 20. Umurabyo wenda kubanoboramo amaso, uko ubamurikiye baragenda, wabazimiraho bagahagarara. Iyo ALLAH (IMANA) abishaka yari kubambura ukumva no kubona byabo. Mu by’ukuri, ALLAH (IMANA) ni Ushobora cyane buri kintu.

21. Yemwe bantu! Nimugaragire Nyagasani wanyu, wabaremye n'abababanjirije, kugira ngo mugandukire IMANA (ALLAH). 22. Ni We wabagiriye isi isaso, n'ikirere kuba inyubako, anamanura amazi mu kirere ayameresha imbuto ziba amafunguro yanyu. Ntimukagereranye ALLAH (IMANA) n' ibigirwamana kandi mubizi. 23. Kandi niba mushidikanya ku byo twamanuriye umugaragu wacu, nimuzane urugero rwa Suurat imwe imeze nka yo, munahamagare abahamya banyu batari IMANA (ALLAH), niba muri abanyakuri. 24. Nimutabikora, nta n'ubwo muteze kubikora, nimwirinde umuriro, ibicanwa byawo ni abantu n' amabuye; wateguriwe abahakanyi. 25. Geza inkuru nziza kuri babandi bemeye bakanakora ibitunganye, ko bafite Djannah zitembamo imigezi. Uko bafunguriwemo zimwe mu mbuto baravuga bati: izi ni zo twafungurirwaga; kuko bazihawe zisa. Bafitemo abagore basukuye. Kandi bazazibamo ubuziraherezo.

26. Mu by'ukuri, ALLAH (IMANA) ntaterwa ikimwaro no gutanga urugero urwo ari rwo rwose ni yo rwaba urw' umubu cyangwa ikiwuruta. Abemeye bakamenyako ari ukuri guturutse kwa Nyagasani wabo, na ho abahakanye bakavuga bati: ni iki ALLAH (IMANA) yari agamije mu gutanga uru rugero? Aruyobesha benshi akanaruyoboresha benshi. Kandi ntawe aruyobesha uretse abigomeka. 27. Babandi bica isezerano rya IMANA (ALLAH) nyuma yo kuryemeza, kandi bagaca ibyo ALLAH (IMANA) yategetse kunga bakanangiza ku isi, abo ni bo banyagihombo. 28. Ni gute mwahakana IMANA (ALLAH), kandi mutari muriho, akabarema abaha ubuzima, hanyuma akabambura ubuzima kandi akazabazura, nyuma mukazasubizwa iwe. 29. Ni We wabaremye ibiri

mu isi byose, hanyuma akurikizaho ikirere agitunganyamo ibirere birindwi. Kandi ni We Mumemyi cyane wa buri kintu.

³⁰ Zirikana ubwo Nyagasani wawe yabwiraga Abamala'ika ati: Njye ndashyira umusigire ku isi. Baravuga bati: urayishyiraho uzayikoraho ubwangizi akanamena amaraso? Kandi twe dusingiza ishimwe n'ikuzo byawe tunagutagatifuza? Aravuga ati: Njyewe nzi ibyo mutazi.

³¹. Amenyesha Aadam amazina y' ibintu byose, hanyuma abimurikira abamala'ika, arababwira ati: ngaho nimumbwire amazina yabyo niba muri abanyakuri. ³². Baravuze bati: ubutagatifu ni ubwawe, nta bumenyi dufite uretse ubwo waduhaye. Mu by'ukuri ni wowe Mumenyi cyane, Ushishoza.

³³. Aravuga ati: yewe Aadam! Babwire amazina yabyo. Amaze kubabwira amazina yabyo, (IMANA (ALLAH)) aravuga ati: ese sinababwiye ko Jye nzi ibyihishe mu kirere no mu isi, nkaba nzi ibyo mugaragaza n'ibyo mwahishaga?

³⁴. Muzirikane ubwo twabwiraga abamala'ika tuti: nimwubamire Aadam, bakubama bose uretse Ibliis wanze, akikuza akaba no mu bahakanyi. ³⁵. Turanavuga tuti: yewe Aadam! Tura wowe n'umugore wawe mu busitani, murye ibirimo mu mudendeze aho mushatse. Ntimuzegere iki giti mukaba mu bahuguza. ³⁶. Sha'itwaan irabubatesha, ibakura mu byo bari barimo. Turababwira tuti: mumanuke muvemo, bamwe muri abanzi b' abandi. Mufite ubuturo ku isi n' umunezero w'igihe cyagenwe. ³⁷. Aadam yakira amagambo avuye kwa Nyagasani we, yemera ukwicuza kwe. Mu by'ukuri ni We Uwakira cyane ukwicuza, Nyirimbabazi.

³⁸. Turavuga tuti: nimumanuke muvemo mwese, nimugerwaho n'ubuyobozi bwanjye, abazakurikira ubuyobozi bwanjye nta bwoba nta n' agahinda bazagira. ³⁹. Naho abahakanye

bakanahinyura amagambo yacu, abo ni abo mu muriro, bazawubamo ubuziraherezo.

⁴⁰. Yemwe bana ba Israa'iil! Nimwibuke inema zanjye nabahundagajeho, maze mwuzuze isezerano ryanjye, nanjye nuzuze iryanyu, kandi muntinye Njye Jyenyine. ⁴¹. Kandi mwemere ibyo namanuye (Qur'aan) byemeza ibyo mufite (Ta'uraat), ntimuzabe abambere babihakana, ntimuzagurane amagambo yanjye igiciro gito kandi mungandukire Njyenyine.

⁴². Ntimuzavange ukuri n'ikinyoma, mugahisha ukuri kandi mukuzi. ⁴³. Muhozeho Swalaat, mutange na Zakaat kandi mwunama hamwe n'abunama (gukora Swalaat). ⁴⁴. Ese murategeka abantu gukora ibyiza mwe mukiyibagirwa, kandi musoma igitabo (Ta'uraat). Ese nta bwenge mugira!? ⁴⁵. Mwifashishe ubwihangane na Swalaat n'ubwo bikomeye usibye ku bibombarika. ⁴⁶. Babandi bizera ko bazahura na Nyagasani wabo, kandi ko Iwe ariho bazasubira.

⁴⁷. Yemwe bana ba Israa'iil! Nimwibuke inema zanjye nabahundagajeho, no kuba narabarutishije ibindi biremwa.

⁴⁸. Munatinye umunsi umuntu atazagira icyo amarira undi, ubuvugizi bwe ntibuzemerwa, icyiru cye ntikizakirwa nta n'ubwo bazatabarwa. ⁴⁹. Muzirikane ubwo twabarokoraga tukabakiza abantu ba Fir'aun babahanishaga ibihano bibi; babaga abana banyu b'abahungu bakareka ab' abakobwa. Muri ibyo hari ibigeragezo bihambaye bituruka kwa Nyagasani wanyu. ⁵⁰. Muzirikane ubwo twabatandukanyirije inyanja tukabarokora, turoha abantu ba Fir'aun mwe mureba.

⁵¹. Muzirikane ubwo twasezeranyaga Muusa amajoro mirongo ine, mu gihe adahari mwigirira inyana (ikigirwamana cyanyu) mwihuguza. ⁵². Nyuma y'ibyo, turabababarira kugira ngo mushimire. ⁵³. Muzirikane ubwo twahaga Muusa igitabo

na Fur'qaan kugira ngo muyoboke. ⁵⁴. Muzirikane ubwo Muusa yabwiraga abantu be ati: Yemwe bantu banjye! Mu by'ukuri mwe, mwarihuguje mu kwihangira (ikigirwamanA) cy'inyana. Ngaho nimwicuza ku Muhanzi wanyu, mwicane, ibyo nibyo byiza kuri mwe imbere y'Umuhanzi wanyu, yakira ukwicuza kwanyu, mu by'ukuri Ni We Uwakira cyane ukwicuza, Nyirimbabazi. ⁵⁵. Muzirikane ubwo mwavugaga muti: yewe Muusa ! Ntituzakwemera kugeza ubwo tubonye ALLAH (IMANA) imbona nkubone, ubwo mukubitwa n'umuriro w'inkuba mureba. ⁵⁶. Maze turabazura nyuma yo gupfa kwanyu, kugira ngo mushimire. ⁵⁷. Tubugamisha mu gicu, tubamanurira Manna na Sal'wa. Murye mu byiza twabafunguriye. Ntabwo ari Twe bahuguje ahubwo ni bo bihuguje ubwabo.

⁵⁸. Muzirikane ubwo twavugaga tuti:mwinjire muri uyu mudugudu, muryemo ibyo mushaka mu mudendezo, muninjire mu miryango yawo mwubamye, muvuge muti: hitwatun. Turabahanagurira amakosa yanyu, kandi tuzongerera abagiraneza. ⁵⁹. Abahuguje, bahinduramo ijambo batabwiwe. Tumanurira abahuguje igihano gitorutse mu kirere kubera ko bangizaga. ⁶⁰. Muzirikane ubwo Muusa yasabiraga abantu be amazi, turamubwira tuti: kubitisha inkoni yawe urutare. Haturikamo amasoko cumi n' abiri, buri muryango umenya aho unywera. Nimurye kandi munywe ku mafunguro ya IMANA (ALLAH), kandi ntimuzigomeke ku isi mwangiza. ⁶¹. Munazirikane ubwo mwavugaga muti: yewe Muusa! Ntituzihanganira indyo imwe, dusabire Nyagasani wawe atumereze mu byezwa n'ubutaka nk'imboga zabwo, Qithaa'u yabwo, ingano zabwo na Adasi zabwo, n'ibitunguru byabwo. Muusa Aravuga ati: ibyiza murabigurana ibiciriritse

!? Ngaho mumanuke mujye mu Mudugudu muzabonamo ibyo musabye. Bambikwa gusuzugurika n'ubutindi. Batahukana uburakari bwa IMANA (ALLAH). Byose byatewe n'uko bahakanaga amagambo ya IMANA (ALLAH), bakanica abahanuzi nta kuri. Ibyo byose ni ukubera ko bigometse bakanarengera.

62. Mu by'ukuri Abemeye, Abayahudi, Abanaswaara n'Abaswaabi'i muri bo uzemera ALLAH (IMANA) n'umunsi w'imperuka, akanakora ibyiza, abo bazagira ibihembo kwa Nyagasani wabo, kandi nta bwoba nta n'agahinda bazagira.

63. Muzirikane ubwo twakiraga isezerano ryanyu, tukazamura hejuru yanyu Twuur. Ngaho mwakire ibyo twabahaye mubikomeze, muzirikane ibirimo kugira ngo muganduke. 64. Hanyuma mubitera umugongo. Iyo hataba ineza ya ALLAH (IMANA) kuri mwe n'impuhwe ze, mwari kuba mu banyagihombo. 65. Kandi mwamenye bamwe muri mwe barengereye Isabato, tukababwira tuti: nimube inkende z' ibicibwa. 66. Tubigira isomo ku bariho no kubazabaho nyuma ya byo, binaba inyigisho ku baganduka.

67. Muzirikane ubwo Muusa yabwiraga abantu be ati: mu by'ukuri ALLAH (IMANA) arabategeka kubaga inka. Baravuga bati: ese uratugira igikinisho? Aravuga ati: nikinze kuri ALLAH (IMANA) andinde kuba mu njiji. 68. Baravuga bati: dusabire Nyagasani wawe, adusobanurire iyo ari yo. Aravuga ati: avuze ko ari inka itari ijigija ntibe n' umutavu, iri hagati yazo, nimukore ibyo mutegetswe. 69. Baravuga bati: dusabire Nyagasani wawe, adusobanurire ibara ryayo. Aravuga ati: mu by' ukuri avuze ko ari inka y' igaju, ibara ryayo rirakeye rishimisha abayireba. 70. Baravuga bati: dusabire Nyagasani wawe, adusobanurire iyo ari yo, rwose

inka zaduteye urujijo, kandi mu by' ukuri ALLAH (IMANA) ni abishaka turayoboka. ^{71.} Arababwira ati: mu by'ukuri, avuzeko ari inka idasuzuguritse irima, ntinuhira imirima, ni inziranenge nta n' icyasha ifite. Baravuga bati: noneho uvuze ukuri. Ubwo barayibaga, nyamara bari hafi yo kutabikora. ^{72.} Muzirikane ubwo mwicaga umuntu ntimwamuvugaho rumwe, kandi ALLAH (IMANA) ni ushyira ahagaragara ibyo mwari muhishe. ^{73.} Turababwira tuti: nimumukubite bimwe mu bice byayo. Uko ni ko ALLAH (IMANA) azura abapfuye, kandi akabereka ibitangaza bye kugirango musobanukirwe.

^{74.} Maze imitima yanyu irakomera nyuma y'ibyo, imera nk'ibuye cyangwa gukomera kurenze. Mu by'ukuri no mu mabuye harimo aturikamo imigezi, no muri yo, hari ayiyasa akavamo amazi, no muri yo hari ahanuka kubera gutinya IMANA (ALLAH). Kandi ALLAH (IMANA) ntabwo ari indangare ku byo mukora.

^{75.} Ese mwifuza ko babemera, kandi agatsiko muri bo kumva amagambo ya ALLAH (IMANA) kakayahindura nyuma y'uko kayasobanukirwa, kandi kabizi? ^{76.} Iyo bahuye n' Abemeye baravuga bati: twaremeye. Bakwiherera ubwabo bakavuga bati: ese murabaganirira ibyo ALLAH (IMANA) yabahishuriye, kugira ngo bazabibashinjishe imbere ya Nyagasani wanyu? Ese nta bwenge mufite? ^{77.} Ese ntibazi ko ALLAH (IMANA) azi ibyo bahisha n'ibyo bagaragaza?

^{78.} No muri bo hari abatazi gusoma no kwandika, ntibamenye n' igitabo (Ta'urat) uretse icyizere cyo kwibeshya, nta cyo bari ho uretse ko bakeka. ^{79.} Rero bafite ibihano bikomeye abiyandikira igitabo n' intoki zabo, nyuma bakavuga bati: iki gituretse kwa ALLAH (IMANA) kugira ngo bakigurane igiciro gito. Bafite ibihano bikomeye kubera ibyo intoki zabo

zanditse kandi bafite ibihano bikomeye kubera ibyo bakora.

^{80.} Baranavuze bati: umuriro ntuzadutwika uretse iminsi mbarwa. Vuga uti: ese mwagiranye na ALLAH (IMANA) isezerano atagomba gutatira, cyangwa muvuga kuri ALLAH (IMANA) ibyo mutazi ? ^{81.} Si byo! Ukoze ikibi akanagotwa n' icyaha cye, abo ni abantu bo mu muriro, bazawubamo ubuziraherezo. ^{82.} Naho Abemeye bakanakora ibikorwa byiza, abo ni abantu bo muri Djannah, bazayibamo ubuziraherezo.

^{83.} Muzirikane ubwo twakiraga isezerano rikomeye ry'abana ba Israa'iil; ntimuzagaragira ikindi kitari IMANA (ALLAH), muzagirira neza ababyeyi bombi, abo mufitanye isano, impfubyi n'abakene munavugane n'abantu neza, muzahozaho Swalaat kandi mutange Zakaat. Hanyuma mubitera umugongo mwirengagiza uretse bake muri mwe.

^{84.} Munazirikane ubwo twakiraga isezerano ryanyu rikomeye; ntimuzamenaamarasoyanyu, ntimuzanameneshana mu ngo zanyu. Maze mubyemeza munabihamya. ^{85.} Hanyuma mwe ubwanyu muricana, mumenesha bamwe muri mwe mu ngo zabo, mushyigikirana mu kubakorera icyaha n'ubugome. Iyo babagannye barafatiwe ku rugamba mubatangira ingurane kandi ari ikizira kuri mwe kubirukana. Ese mwemera bimwe mu gitabo mugahakana ibindi? Nta kindi gihembo cy'ukora ibyo muri mwe uretse igisebo mu buzima bwo ku isi, na ho ku muni w' imperuka bazasubizwa mu bihano bikomeye cyane. Kandi ALLAH (IMANA) ntabwo ari indangare ku byo mukora. ^{86.} Abo nibo baguranye ubuzima bwo ku isi imperuka, ntabwo bazoroherezwa ibihano nta n'ubwo bazatabarwa.

^{87.} Mu by'ukuri twahaye Muusa igitabo tunakurikiza inyuma ye izindi ntumwa. Duha Isa mwene Mariam

ibisobanuro tunamushyigikiza Ruuhul Qudus. Ese buri uko intumwa ibazaniye ibyo imitima yanyu idakunda murikuza? Zimwe mukazihinyura izindi mukazica ! ⁸⁸. Kandi baravuze bati: imitima yacu irapfundikiye. Ahubwo ALLAH (IMANA) yarabavumye kubera ubuhakanyi bwabo, dore ko ibyo bemera ari bike.

⁸⁹. Ubwo igitabo (Qur'aan) cyabageragaho giturutse kwa IMANA (ALLAH), gihamya ibyo bafite, kandi na mbere baragisabishaga intsinzi ku bahakanyi; icyo bazi kibagezeho baragihakana. Umuvumo wa ALLAH (IMANA) ni ube ku bahakanyi. ⁹⁰. Ibyo baguranye imitima yabo ni bibi, kuba bahakana ibyo ALLAH (IMANA) yamanuye, bitewe n'ishyari ry' uko ALLAH (IMANA) yamanuriye ibyiza bye kuwo ashaka mu bagaragu be. Batahukanye uburakari ku burakari, kandi abahakanyi bafite ibihano bisuzuguza.

⁹¹. N'iyobabwiwe ngo nimwemere ibyo ALLAH (IMANA) yamanuye, baravuga bati: twemera icyo twamanuriwe, bagahakana ikiri inyuma yacyo (Qur'aan), kandi ari cyo kuri gihamya icyo bafite (Tauraat). Vuga uti: ni kuki mbere mwicaga Abahanuzi ba ALLAH (IMANA) niba koko muri Abemera ? ⁹². Kandi Muusa yabazaniye ibisobanuro, nyuma mugira inyana ikigirwamana adahari muri abahuguza. ⁹³. Muzirikane ubwo twakiraga isezerano ryanyu, tukazamura hejuru yanyu Twuur, ngaho mwakire ibyo twabahaye mubikomeze kandi mwumve. Baravuga bati: twumvise ariko turanze. Ku bw' ubuhakanyi bwabo imitima yabo inyurwa no gusenga inyana. Vuga uti: ibyo imitima yanyu ibategeka ni bibi, niba koko muri Abemera. ⁹⁴. Vuga uti: niba inzu y'imperuka kwa IMANA (ALLAH), ari umwihariko wanyu, nta bandi bantu(bayigenewe), ngaho nimwifuze urupfu niba

muri abanyakuri. ⁹⁵. Ntibazarwifuza na rimwe kubera ibyo bakoze mbere, kandi ALLAH (IMANA) ni Umumenyi cyane w' abahuguza. ⁹⁶. Uzasanga ari bo bararikira ubuzima kurusha abandi bantu, no kurusha ababangikanya. Umwe muri bo yifuza ko yarama imyaka igihumbi. Nyamara kurama si byo byamukiza ibihano. Kandi ALLAH (IMANA) ni Ubona ibyo bakora.

⁹⁷. Vuga uti: uwaba ari umwanzi wa Djib'riil, mu by' ukuri we yayimanuriye ku mutima wawe ku burenganzira bwa IMANA (ALLAH), ihamya ibyayibanjirije inayobora ikaba n' inkuru ishimishije ku bemera. ⁹⁸. Uwaba ari umwanzi wa IMANA (ALLAH), Abamala'ika be, intumwa ze, Djib'riil na Mikaa'il; mu kuri ALLAH (IMANA) ni umwanzi w' Abahakanyi. ⁹⁹. Kandi twakumanuriye ibimenyetso bisobanutse, nta n'ubihakana uretse ibyigomeke. ¹⁰⁰. Ese buri uko batanze isezerano, itsinda muri bo riraryica ?! Ahubwo abenshi muri bo ntibemera. ¹⁰¹. Igihe intumwa iturutse kwa ALLAH (IMANA) yabageragaho, ihamya ibyo bafite, itsinda mu bahawe ibitabo, ryataye igitabo cya ALLAH (IMANA) inyuma y'imigongo yaryo, nk' aho ntacyo rikiziho.

¹⁰². Bakurikiye ibyo za sha'itwan zasomaga ku ngoma ya Sula'iman, nyamara Sula'iman ntiyahakanye, ariko mu kuri za sha'itwan nizo zahakanye, zigishaga abantu uburozi n'ibyamanuwe ku Bamala'ika babiri i Baabil; Haaruuta na Maaruuta; ntawe bigishaga usibye ko bamubwiraga bati: mu by' ukuri twe turi ikigeragezo; ntuhakane. Bakiga kuri bo igitanya umugabo n'umugore we. Nta n'uwo bashoboraga kugirira nabi babukoresheje uretse ku bushake bwa IMANA (ALLAH). Babigagaho ibibagirira nabi bitanabafitiye akamaro, kandi bari bazi ko ubuguze nta mugabane mwiza

azagira ku mperuka. Ni bibi ibyo baguranye imitima yabo, iyaba bari babizi. ¹⁰³. Mu by'ukuri iyo bemera bakanaganduka, ibihembo bituruka kwa ALLAH (IMANA) ni byo byiza, iyo baba babizi.

¹⁰⁴. Yemwe abemeye! Ntimukavuge Raainaa ahubwo mujye muvuga Un'dhurnaa, kandi mwumve. Abahakanyi bazahabwa ibihano bibabaza. ¹⁰⁵. Abahakanye mu bahawe ibitabo cyangwa ababangikanya ntibifuzako hari icyiza mwamanurirwa gituretse kwa IMANA (ALLAH), kandi ALLAH (IMANA) aha by'umwihariko impuhwe ze uwo ashatse, na ALLAH (IMANA) ni We Nyir' ingabire zihambaye. ¹⁰⁶. Ntidukuraho ayah cyangwa ngo tuyibagize, uretse ko tuyisimbuzza inziza kuyirusha cyangwa ihwanye na yo, ese ntuzi ko ALLAH (IMANA) ari Ushobora cyane buri kintu. ¹⁰⁷. Ese ntuzi ko ALLAH (IMANA) afite ubwami bw'ibirere n'isi? Nta wundi murinzi cyangwa umutabazi mufite utari IMANA (ALLAH). ¹⁰⁸. Cyangwa murashaka kubaza intumwa yanyu nk'uko Muusa yabajijwe mbere!? Uhindura ukwemera mo ubuhakanyi azaba ayobye inzira igororotse.

¹⁰⁹. Abenshi mu bahawe ibitabo bifuzako babasubiza kuba abahakanyi nyuma yo kwemera kwanyu; kubera ishyari bafite mu mitima yabo, nyuma y' uko ukuri kubagaragariye. Nimubabarire murenzeho kugeza ubwo ALLAH (IMANA) azazana itegeko rye. Mu by' ukuri ALLAH (IMANA) ni Ushobora cyane buri kintu. ¹¹⁰. Muhozeho Swalaat munatange Zakaat. Icyiza mwiganyirije imbere, muzagisanga kwa IMANA (ALLAH). Mu by' ukuri ALLAH (IMANA) ni Ubona ibyo mukora. ¹¹¹. Baravuze bati: ntawe uzinjira muri Djannah keretse Abayahudi cyangwa Abanaswaara. Ibyo ni

ibyifuzo byabo. Vuga uti: nimuzane gihamya yanyu niba muri abanyakuri. ^{112.} Si byo! Uwiyeguriye ALLAH (IMANA) akaba n'umugiraneza afite igihembo cye kwa Nyagasani we, nta bwoba bazagira nta n'agahinda.

^{113.} Abayahudi baravuze bati: Abanaswaara nta cyo bariho, n'Abanaswaara baravuga bati: Abayahudi nta cyo bariho. Kandi basoma ibitabo. Uko ni nako abadafite ubumenyi bavuze ijambo nk'iryabo. ALLAH (IMANA) ni We uzabakiranura ku munsu w' izuka mu byo batumvikanagaho.

^{114.} Ni nde uhuguza kurusha ubuza imisigiti ya ALLAH (IMANA) kuvugirwamo izina rye, akanihatira kuyangiza? Abo ntibakwiye kuyinjiramo keretse bafite ubwoba. Bafite uguseba ku isi. Ku mperuka bazagira ibihano bihambaye.

^{115.} Uburasirazuba n'Uburengerazuba ni ibya IMANA (ALLAH), aho mwerekera hose ALLAH (IMANA) aba ahari. Mu by' ukuri ALLAH (IMANA) ni Ukwiriye hose, Umumenyi cyane. ^{116.} Baravuze bati: ALLAH (IMANA)

yihaye umwana. Ubutagatifu ni ubwe. Ahubwo ibiri mu birere no mu isi byose ni ibye, byose bimwicishaho bugufi.

^{117.} Ni We Muhanzi w'ibirere n' isi, n'iyoy agennye ikintu, mu by'ukuri arakibwira ba! Kikaba.

^{118.} Abadafite ubumenyi baravuze bati: kuki ALLAH (IMANA) ataturugisha cyangwa tukagerwaho n' igitangaza? Uko ni ko n' abababanjirije bavuze ijambo nk' iryabo. Imitima yabo irasa. Mu by' ukuri twagaragaje ibitangaza ku bantu bemera badashidikanya. ^{119.} Rwose twakohereje

mu kuri, uri utanga inkuru nziza unaburira. Kandi ntubazwa iby'abo muri Djahiim. ^{120.} Abayahudi n'Abanaswaara,

ntibazakwishimira keretse nukurikira inzira yabo. Vuga uti: mu by' ukuri ubuyobohe buturutse kwa ALLAH (IMANA) ni

bwo buyobokeye nyabwo. Kandi ukurikiye irari ryabo, nyuma y'ubumenyi bwakugezeho, ntuzagira umurinzi cyangwa umutabazi utari IMANA (ALLAH). ¹²¹. Abo twahaye ibitabo, bakabisoma uko bigomba gusomwa abo barayemera. Naho abayihakana, abo ni bo banyagihombo.

¹²². Yemwe bana ba Israa'iil! Nimwibuke inema zanjye nabahundagajeho, no kuba narabarutishije ibiremwa. ¹²³. Nimutinye umunsi roho itazagira icyo imarira indi, nta cyiru cyayo kizakirwa, kuvuganirwa nta cyo bizayimarira, nta n'ubwo zizatabarwa. ¹²⁴. Zirikana ubwo Nyagasani wa Ibraahiim yamugeragereshaga amategeko akayubahiriza. Aravuga ati: mu by'ukuri Jye ndakugira umuyobozi w'abantu. Aravuga ati: no mu rubyaro rwanjye? Aravuga ati: isezerano ryanjye ntirigera ku bahuguza ¹²⁵. Zirikana ubwo twagize inzu (Ka'abah) ihuriro n'amahoro ku bantu. Nimugire Maqaam Ibraahiim aho gusarira. Dutegeka Ibraahiim na Ismaa'iil; musukurire inzu yanjye abazenguruka, abiharera n'abunama bubama. ¹²⁶. Zirikana ubwo Ibraahiim yavugaga ati: ayi Nyagasani! Uyu murwa wugire ahantu h'amahoro, abemera ALLAH (IMANA) n'umunsi w'imperuka muri bo ubafungurire ibimera. Aravuga ati: naho uzahakana, nzamushimisha gato, nyuma tumuhirikire mu bihano by'umuriro. Ni ryo garukiro ribi!

¹²⁷. Zirikana ubwo Ibraahiim na Ismaa'iil bazamuraga imisingi y'inzu, (bagira bati): ayi Nyagasani wacu! Twakirire, mu by'ukuri Wowe uri Uwumva cyane, Umumenyi cyane.

¹²⁸. Ayi Nyagasani wacu! Utugire abakwicishaho bugufi, no mu rubyaro rwacu habe Ummah² yicisha bugufi. Utwereke imigenzo yacu, kandi wakire ukwicuza kwacu, kuko ari wowe Uwakira cyane ukwicuza, Nyirimbabazi. ¹²⁹. Ayi

Nyagasani wacu! Uzaboherezemo intumwa ibakomokamo, ibasomera amagambo yawe, ibigisha igitabo n'ubushishozi inabeza. Mu by' ukuri ni wowe Utsinda, Ushishoza.

^{130.} Ni nde wakwanga idini rya Ibraahiim uretse uwigize igicucu. Mu by'ukuri twamuhisemo ku isi kandi ku mperuka azaba mu batunganya. ^{131.} Zirikana ubwo Nyagasani we yamubwiraga ati: icishe bugufi. Aravuga ati: nicishije bugufi kuri Nyagasani w' ibiremwa. ^{132.} Ibraahiim abiraga abana be, ni nako Ya'aquub yabigize. Bana banjye! Mu by'ukuri ALLAH (IMANA) yabahitiyemo idini. Rwose ntimuzapfe mutari abayislam. ^{133.} Ese mwari muhari igihe urupfu rwageraga kuri Ya'aquub, ubwo yabwiraga abana be ati: muzagaragira nde nyuma yanjye? Baravuga bati: tuzagaragira Imana yawe ariyo Mana y'abakurambere bawe Ibraahiim, Ismaa'iil na Is'haaq; Imana imwe kandi ni nayo twicishaho bugufi. ^{134.} Iyo ni ummah yahise, ifite ibyo yakoze, namwe mufite ibyo mukora. Kandi ntimuzabazwa ibyo yakoraga.

^{135.} Baravuze bati: nimube Abayahudi cyangwa Abanaswara muyobokeye. Vuga uti: ahubwo nidukurikire idini Haniifa rya Ibraahim. Kandi ntiyari mu babangikanya. ^{136.} Muvuge muti: twemeye ALLAH (IMANA) n' ibyo twamanuriwe, ibyamanuriwe Ibraahiim, Ismaa'iil, Is'haaq, Ya'aquub n'abamukomokaho, ibyahawe Muusa na Isa n'ibyahawe abahanuzi biturutse kwa Nyagasani wabo. Nta n' umwe tuvangura muri bo, ni na We twicishaho bugufi. ^{137.} Nibemera nk'ibyo mwemera bazaba bayobotse; nibabitera umugongo bazaba bari mu bushyamirane. ALLAH (IMANA) azabagutsindirira ni We Wumva cyane, Umumenyi cyane. ^{138.} Mukomere kuri kamere ndemano ya IMANA (ALLAH). Ni nde watunganya kamere ndemano

kurusha IMANA (ALLAH)? Ni We twe tugaragira. ¹³⁹ Vuga uti: ese muratugisha impaka kuri ALLAH (IMANA) kandi ari Nyagasani wacu akaba na Nyagasani wanyu? Dufite ibikorwa byacu namwe mukagira ibyanyu. Ni na We twiyegurira. ¹⁴⁰ Cyangwa muravuga ko Ibraahiim, Ismaa'iil, Is'haaq, Ya'aquub n'abamukomokaho bari Abayahudi cyangwa Abanaswaara? Vuga uti: ese ni mwe mubizi cyane cyangwa ni ALLAH (IMANA) ? Ni nde uhuguza kurusha uhisha ubuhamya afite buturuka kwa IMANA (ALLAH)? Kandi ALLAH (IMANA) si indangare ku byo mukora. ¹⁴¹ Iyo ni ummah yahise, ifite ibyo yakoze, namwe mufite ibyo mukora. Kandi ntitezabazwa ibyo bakoraga.

¹⁴² Ibicucu mu bantu bizavuga bita: ni iki cyabakuye ku cyerekezo cyabo bari basanzweho? Vuga uti: Iburasirazuba n'Iburengerazuba ni aha IMANA (ALLAH), ayobora uwo ashatse mu nzira igororotse. ¹⁴³ Uko niko twabagize ummah yo hagati kugira ngo mube abahamya ku bantu n'Intumwa ibe umuhamya kuri mwe. Kandi ntitezaguhaye icyerekezo wari uriho uretse ko kwari ukugira ngo dutandukanye ukurikira Intumwa by'ukuri n'abateye ukuri umugongo bakuzi, kandi byari binakomeye uretse ku bo ALLAH (IMANA) yayoboye. ALLAH (IMANA) si uwo kuburizamo ukwemera kwanyu, mu by'ukuri ALLAH (IMANA) ku bantu ni Nyirimpuhwe cyane, Nyirimbabazi.

¹⁴⁴ Mu by'ukuri, turabona uhindukiza uburanga bwawe mu kirere; rwose turakwerekeza ku cyerekezo wishimiye. Ngaho erekeza uburanga bwawe ahagana Mas'djid Al-Haraam, n'aho muzaba muri hose mujye mwerekeza uburanga bwanyu aho iri. Mu by'ukuri abahawe igitabo bazi neza ko ari ukuri guturuka kwa Nyagasani wabo, kandi

ALLAH (IMANA) si indangare ku byo bakora. ¹⁴⁵. Abahawe ibitabo nubwo wabazanira buri kimenyetso, ntibakurikira icyerekezo cyawe, kandi nawe nturi ukurikira icyerekezo cyabo, na bamwe muri bo ntibakurikira icy'abandi. Kandi ni ukurikiza irari ryabo nyuma y' uko ubumenyi bukugezeho, mu by'ukuri ubwo waba mu bahuguza. ¹⁴⁶. Abo twahaye ibitabo baramuzi (Muhammad) nk' uko bazi abana babo. Mu by'ukuri agatsiko muri bo gahisha ukuri kandi kakuzi. ¹⁴⁷. Ukuri nyako ni uguturutse kwa Nyagasani wawe, rwose ntube mu bashidikanya.

¹⁴⁸. Buri bantu bafite icyerekezo berekeraho, ngaho nimutanguranwe ibyiza. Aho muzaba muri hose ALLAH (IMANA) azabazana mwese. Mu by'ukuri ALLAH (IMANA) ni Ushobora cyane buri kintu. ¹⁴⁹. Mu gihe ugize urugendo uje werekeza uburanga bwawe ahagana Mas'djid AlHaraam. Mu by'ukuri ni ukuri guturutse kwa Nyagasani wawe. Kandi ALLAH (IMANA) si indangare ku byo mukora. ¹⁵⁰. N'igihe uri ku rugendo uje werekeza uburanga bwawe ahagana Mas'djid AlHaraam. Naho muzaba muri hose muje werekeza uburanga bwanyu aho iri; kugira ngo abantu batazabagiraho urwitwazo uretse abahuguje muri bo. Ntimukabatinye ahubwo muje muntinya; kugira ngo mbasenderezeho inema zanje no kugira ngo muyoboke. ¹⁵¹. Uko ni ko twaboherejemo Intumwa ibakomokamo, ibasomera ayah zacu, ibeza ikabigisha igitabo n'ubushishozi ikanabigisha ibyo mutari muzi. ¹⁵². Ngaho nimunyambaze; mbazirikane. Munanshimire kandi ntimpakane.

¹⁵³. Yemwe abemeye! Nimwifashishe ukwihangana na Swalaat. Mu by'ukuri ALLAH (IMANA) ari kumwe n'abihangana. ¹⁵⁴. Ntimukavuge ko abishwe mu nzira ya

IMANA (ALLAH), ari abapfuye, ahubwo ni bazima, ariko ntimubizi. ¹⁵⁵ Rwose tuzabagerageresha ikintu cy'ubwoba, inzara, kugabanuka kw'imitungo n'abantu n'ibimera. Bwira inkuru nziza abihangana. ¹⁵⁶ Babandi iyo bagize ibyago bavuga bati: mu by'ukuri turi aba ALLAH (IMANA) kandi iwe ni ho dusubira. ¹⁵⁷ Abo bafite imigisha n'imbabazi bituruka kwa Nyagasani wabo, abo ni nabo bayobotse.

¹⁵⁸ Mu by'ukuri Swafaa na Mar'wah ni mu bimenyetso bya IMANA (ALLAH). Uzakora Hidjah kuri iyo nzu cyangwa agakora Um'rah; nta kibi kuri we kuyitambagira yombi. Uzarenzaho ibyiza, mu by'ukuri ALLAH (IMANA) ni Ushima, Umumenyi cyane. ¹⁵⁹ Mu by'ukuri abahisha ibyo twamanuye mu bimenyetso bigaragara n'ubuyobozi, nyuma yo kubigaragariza abantu mu gitabo, abo ALLAH (IMANA) arabavuma n'abavumyi bose barabavuma. ¹⁶⁰ Uretse abicujije, bagatunganya kandi bakagaragaza (iby bari barahishe), abo ni bo nakira ukwicuza kwabo. Ni Nanjye Uwakira cyane ukwicuza, Nyirimbabazi. ¹⁶¹ Mu by'ukuri abahakanye bagapfa ari abahakanyi, abo bafite umuvumo wa IMANA (ALLAH), uw' Abamala'ika, n'uw' abantu bose. ¹⁶² Bazawubamo ubuziraherezo nta nubwo bazagabanyirizwa ibihano. Kandi ntibazahabwa amahwemo.

¹⁶³ Imana yanyu ni Imana Imwe, nta yindi Mana uretse Yo, Nyirimpuhwe, Nyirimbabazi. ¹⁶⁴ Mu by'ukuri mu kuremwa kw' ibirere n'isi, urunyuranyurane rw'ijoro n'amanywa, amato agenda mu nyanja mu biftiye abantu akamaro n'amazi ALLAH (IMANA) amanura mu kirere, akayazuza isi nyuma yo gupfa kwayo, akanakwizamo inyamaswa z'ubwoko bwose; n'ihindagurika ry'imiyaga n'ibicu bigenzwa hagati

y'ikirere n'isi ; ibyo byose ni ibimenyetso ku bantu bafite ubwenge.

¹⁶⁵. No mu bantu hari abihangira ibigirwamana baretse IMANA (ALLAH), bakabikunda nk'uko bagakunze IMANA (ALLAH). Nyamara Abemeye bafitiye ALLAH (IMANA) urukundo rukomeye. Iyo abahuguje bazirikanako nibabona ibihano, bazamenyako imbaraga zose ari iza ALLAH (IMANA) kandi ko mu by'ukuri ALLAH (IMANA) ari Nyir' ibihano bikomeye. ¹⁶⁶. Zirikana ubwo abakurikiwe bazihakana ababakurikiye, babonye ibihano, impamvu zabahuzaga zikavaho. ¹⁶⁷. Abakurikiye ubuyobe bazavuga bati: iyaba twari dufite ukugaruka tukabihakana nk' uko batwihakanye. Uko ni ko ALLAH (IMANA) azabereka ibikorwa byabo, ari ikimwaro, kandi bo ntibazava mu muriro.

¹⁶⁸. Yemwe bantu! Nimurye mu biri ku isi bya Halaal byiza, ntimukurikire intambwe za sha'itwaan mu by'ukuri yo ni umwanzi wanyu ugaragara. ¹⁶⁹. Mu by'ukuri ibatega ibibi, ibikozasoni no kuvuga kuri ALLAH (IMANA) ibyo mutazi. ¹⁷⁰. Iyo babwiwe bati: nimukurikire ibyo ALLAH (IMANA) yamanuye. Baravuga bati: ahubwo turakurikira ibyo twasanganye abakurambere bacu. Ese n' ubwo abakurambere babo nta cyo bari bazi bataranayobotse!? ¹⁷¹. Urugero rw'abahakanye ni nk'urugero rw'ukabukana ibitumva keretse urusaku no gutera urwamo. Ni ibipfamatwi, ni ibiragi, ni impumyi. Abo nta bwenge bagira.

¹⁷². Yemwe abemeye! Murye mu byiza twabafunguriye kandi mushimire ALLAH (IMANA) niba ari We wenyine mugaragira. ¹⁷³. Mu by'ukuri ibyo yabaziririje ni icyapfuye, amaraso, inyama y'ingurube n'icyo bavugiyeho izina ritari irya IMANA (ALLAH). Ariko uzasumbirizwa adatandukiriye

cyangwa ngo arengere nta cyaha kuri we. Mu by'ukuri ALLAH (IMANA) ni Uhebuje mu guhanagura ibyaha, Nyirimbabazi. ^{174.} Mu by'ukuri abahisha ibyo ALLAH (IMANA) yamanuye mu bitabo, maze bakabigurana igiciro gito, abo nta kindi bashyira mu nda zabo uretse umuriro kandi abo ntabwo ALLAH (IMANA) azabavugisha nta n'ubwo azabeza, kandi bafite ibihano bibabaza. ^{175.} Abo ni bo baguranye ubuyobe ubuyobo, n'ibihano babigurana guhanagurirwa ibyaha. Ni iki cyabihanganisha umuriro!? ^{176.} Ibyo, ni uko ALLAH (IMANA) yamanuye ibitabo mu kuri. Rwose abatandukanye mu bitabo, bari mu bushyamirane bwa kure.

^{177.} Ineza si ukwerekeza uburanga bwanyu ahagana Iburasirazuba n'Iburengerazuba gusa; ahubwo ineza ni ukwemera IMANA (ALLAH), umunsi w' imperuka, Abamala'ika, Ibitabo n'Abahanuzi ; no gutanga umutungo awukunze awuha ab' isano, imfubyi, abakene, abagenzi n' abasaba; no kubohoza abacakara, guhozaho Swalaat, gutanga Zakaat; n'abuzuza amasezerano yabo iyo basezeranyije n'abihangana mu makuba n'ingorane n'igihe urugamba rwakomeye. Abo ni bo banyakuri abo ni na bo baganduka.

^{178.} Yemwe abemeye! Mwategetswe Qiswaas kubera abishwe, umwigenge ku mwigenge, umucakara ku mucakara n'umugore ku mugore. Ariko uwagira icyo ababwirwaho n'umuvandimwe we, nigikurikiranwe ku neza kandi agihabwe ku neza. Uko ni ukworoherezwa n'impuhwe biturutse kwa Nyagasani wanyu. Uzarengera nyuma y'ibyo, azahabwa ibihano bibabaza. ^{179.} Mufite ubuzima muri Qiswaas yemwe banyabwenge kugira ngo muganduke. ^{180.} Mwategetswe, niba umwe muri mwe yegereje gupfa, hakaba hari umutungo

asize, gukorera irage ababyeyi n'abavandimwe mu buryo bwiza. Ni itegeko ku baganduka. ¹⁸¹. Uzarihindura nyuma yo kuryumva, rwose icyaha kizaba ku barihindura. Mu by'ukuri ALLAH (IMANA) ni Uwumva cyane, Umumenyi cyane.

¹⁸². Uzatinya ukubogama cyangwa uguhuguza kw'uraga, akabunga nta cyaha azaba afite. Mu by'ukuri ALLAH (IMANA) ni Uhebuje mu guhanagura ibyaha, Nyirimbabazi.

¹⁸³. Yemwe Abemeye! Mwategetswe ugisiba nk' uko abababanjirije babitegetswe kugira ngo muganduke.

¹⁸⁴. Ni iminsi mbarwa. Muri mwe uzaba arwaye, cyangwa ari ku rugendo, azuzuze umubare mu yindi minsi. Ku batabishoboye nibatange ingurane yo kugaburira umukene. Uzarenzaho ni byiza kuri we, kandi gusiba ni byo byiza kuri mwe iyaba mwari mubizi. ¹⁸⁵. Ukwezi kwa Ramadhan ni ko Qur'aan yamanuwemo kugira ngo ibe ubuyobozi ku bantu n'ibimenyetso bigaragara by'ubuyobozi hamwe na fur'qaan. Uwo uko kwezi muri mwe kuzasanga, azagusibe. Uzaba arwaye cyangwa ari ku rugendo, azuzuze umubare mu yindi minsi. ALLAH (IMANA) arabashakira ibyoroshye ntabwo abashakira ibikomeye. Nimwuzuze umubare munakuze ALLAH (IMANA) ku byo yabayoboye kugira ngo mushime.

¹⁸⁶. Abagaragu banjye nibakubaza aho ndi, mu by'ukuri Jye ndi hafi, nikiriza ugusaba k'usaba iyo ansabye. Ni banyobokeye bananyizere kugira ngo bayobokeye. ¹⁸⁷. Mu ijoro ry'igisibo, mwemerewe guhura n'abagore banyu, bo ni umwambaro wanyu namwe muri umwambaro wabo. ALLAH (IMANA) yari azi ko mwihemukiraga, yakira ukwicuza kwanyu aranabababarira. Noneho nimubegere mushake ibyo ALLAH (IMANA) yabageneye. Nimurye kandi munywe kugeza igihe mutandukanyirizwa urudodo rw'umweru rw'umuseke

n'urw'umukara rw'ijoro. Maze mwuzuze igisibo kugeza nijoro. Ntimukabegere mu gihe muri mu mwiherero mu misigiti. Izo ni imbago za ALLAH (IMANA) ntimuzegere. Uko ni ko ALLAH (IMANA) asobanurira abantu amagambo ye kugira ngo baganduke. ¹⁸⁸. Ntimukarye imitungo yanyu hagati yanyu mu buryo butemewe, muyitanga mu bacamanza kugira ngo murye imwe mu mitungo y'abantu mu mahugu kandi mwe mubizi.

¹⁸⁹. Barakubaza ibyerekeye imboneko z'ukwezi. Vuga uti: ni ingengabihe ku bantu na Hidjah. Si byiza kwinjira mu mazu muyaturutse inyuma. Ariko ibyiza ku muntu ni ukuganduka. Ahubwo mujye mwinjira mu mazu munyuze mu miryango yayo munagandukire ALLAH (IMANA) kugira ngo mukiranuke. ¹⁹⁰. Nimurwanye mu nzira ya ALLAH (IMANA) ababarwanya. Kandi ntimuzarengere. Mu by'ukuri ALLAH (IMANA) ntakunda abarengera. ¹⁹¹. Mubice aho mubasanze hose, munabameneshe aho babamenesheje, kuko kubangikanya ALLAH (IMANA) ari icyaha kurusha kwica. Ntimuzabarwanyirize kuri Mas'djid Al-Haraam, keretse babarwanyirijemo, nibabarwanya muzabice. Ibyo ni byo bihembo by'abahakanyi. ¹⁹². Nibabireka mu by'ukuri ALLAH (IMANA) ni Uhebuje mu guhanagura ibyaha, Nyirimbabazi. ¹⁹³. Mubarwanye kugeza ubwo hataba ibangikanyamana. Kugira ngo idini ribe irya IMANA (ALLAH). Nibabireka nta rwango keretse ku bahuguza.

¹⁹⁴. Ukwezi gutagatifu ku kwezi gutagatifu n'ibiziririjwe bigomba Qiswaas. Uzabarengera muzamurengere nk'uko yabarengereye. Mugandukire ALLAH (IMANA) kandi mumenyeko, mu by'ukuri ALLAH (IMANA) ari kumwe n'abaganduka. ¹⁹⁵. Mutange mu nzira ya IMANA (ALLAH).

Ntimukiyahure. Mugire neza. Mu by'ukuri ALLAH (IMANA) akunda abagiraneza.

196. Nimwuzuze Hidjah na Um'rah kubera IMANA (ALLAH). Nimugotwa, mujye mwitwaza ikiboroheye mu mpano. Ntimukogoshe imisatsi yanyu kugeza igihe iyo mpano igereye aho ibagirwa. Muri mwe uzaba arwaye cyangwa afite ikimubangamiye mu mutwe we, agomba gutanga ingurane y'igisibo cyangwa Swadaqah cyangwa nusuk. Nimutekana, uzaba arangije Umrah agakora Hidjah, atange ikimworoheye mu mpano. Uzaba atayibonye agomba gusiba iminsi itatu muri Hidjah n'irindwi mugarutse. Iyo ni icumi yuzuye. Ibyo ni kuri wa wundi abe batari mu baturiyeye Masdjid Al-Haram. Mugandukire ALLAH (IMANA) kandi mumenyeko ALLAH (IMANA) ari Nyiribihano bikomeye.

197. Hidjah iba mu mezi azwi. Uzaba yiyemeje kuyakoramo Hidjah kirazira amagambo y'urukozasoni cyangwa gukora ibyaha cyangwa intonganya mu gihe cya Hidjah; n'icyiza mukoze ALLAH (IMANA) arakimenya; mujye mwitwaza impamba, ariko mu by'ukuri impamba nziza ni ukuganduka. Mugandukire yemwe banyabwenge.

198. Nta cyaha kiri kuri mwe mu gushaka ingabire za Nyagasani wanyu. Mukubutse Arafaati, mujye mwambaza ALLAH (IMANA) mugeze Mash'ar Al-Haraam (Muzdalifah). Mumwambaze nk'uko yabayoboye n'ubwo mbere y'aho mwari mu bayoboye. 199. Maze mukubuke aho abandi bantu bakubukira, munasabe ALLAH (IMANA) kubahanaguraho ibyaha. Mu by'ukuri ALLAH (IMANA) ni Uhebuje mu guhanagura ibyaha, Nyirimbabazi. 200. Nimurangiza imigenzo ya Hidjah, mujye mwambaza ALLAH (IMANA) nk'uko mwibuka ababyeyi banyu ndetse

no kurushaho. Mu bantu, hari abavuga bati: ayi Nyagasani wacu! Duhe iby' isi. Abo nta mugabane bafite ku mperuka. ^{201.} No muri bo hari abavuga bati: ayi Nyagasani wacu! Duhe ibyiza ku isi no ku mperuka uduhe ibyiza unaturinde ibihano by'umuriro. ^{202.} Abo bafite umugabane mu byo bakoze. Kandi ALLAH (IMANA) ni We Ubanguka mu ibarura. ^{203.} Mujye mwambaza ALLAH (IMANA) mu minsi mbarwa;uzihuta akagenda mu minsi ibiri nta cyaha afite n' uzakererwa nta cyaha afite iyo aganduka. Nimugandukire ALLAH (IMANA) kandi mumenyeko iwe ari ho muzakoranyirizwa.

^{204.} Mu bantu, hari ugushimisha kubera invugo ye mu buzima bw'isi, anatangaho ALLAH (IMANA) umuhamya mu biri mu mutima we, nyamara ari we munyempaka wa cyane. ^{205.} Iyo ahindukiye azenguruka ku isi kugira ngo ayangize, ahangiza ibihingwa n'urubyaro. ALLAH (IMANA) ntakunda ubwangizi. ^{206.} N'iyi abwiwe ati: gandukira IMANA (ALLAH). Ubwibone bumugusha mu cyaha. Djahannam iramuhagije, ni na yo saso mbi. ^{207.} Mu Bantu, hari abitanga bashaka ishimwe rya IMANA (ALLAH), kandi ALLAH (IMANA) ni We Nyirimpuhwe cyane ku bagaragu be.

^{208.} Yemwe abemeye! Nimwinjire muri Islaam byimazeyo. Ntimukurikire intambwe za sha'itwaan, mu by'ukuri yo ni umwanzi wanyu ugaragara. ^{209.} Nimuteshuka nyuma yo kugerwaho n'ibisobanuro, mumenyeko ALLAH (IMANA) ari Utsinda, Ushishoza. ^{210.} Ese hari icyo bategereje uretse ko ALLAH (IMANA) abageraho n'Abamala'ika mu gicucu cy'ibicu!? Hagacibwa iteka. Kandi kwa ALLAH (IMANA) ni ho ibintu bizasubizwa ^{211.} Baza bene Israa'iil uti: ni ibimenyetso bingahe bigaragara twabahaye? Kandi uhindura inema za ALLAH (IMANA) nyuma y' uko zimugeraho, mu

by'ukuri ALLAH (IMANA) ni Nyir' ibihano bikomeye. ^{212.} Abahakanye batakiwe ubuzima bw'isi, bannyega abemeye. Nyamara abagandutse bazaba hejuru yabo ku munsu w'izuka kandi ALLAH (IMANA) afungurira uwo ashaka nta kubara.

^{213.} Abantu bari ummah imwe (mu kwemera ALLAH (IMANA) nyuma baza gutandukana), ALLAH (IMANA) yohereza abahanuzi ari abatanga inkuru nziza banaburira. Abamanurira ibitabo by'ukuri kugira ngo bikiranure abantu ku byo batandukanyeho. Nta n'ababitandukanyeho uretse ababihawe nyuma yuko bagerwaho n'ibimenyetso bigaragara, kubera urwango hagati yabo. ALLAH (IMANA) ayobora abemeye ku byo batandukanyeho mu kuri, ku bushake bwe. Kandi ALLAH (IMANA) ayobora uwo ashaka inzira igororotse. ^{214.} Mukekako muzinjira muri Djannah mutabanje kugerwaho n' urugero rw'abahise mbere yanyu? Bagezweho n'amakuba n'ingorane baranatigiswa kugeza ubwo intumwa n' abemeye bavuze bati: ni ryari inkunga ya ALLAH (IMANA) izaza? Mumenyeko mu by'ukuri inkunga ya ALLAH (IMANA) iri hafi.

^{215.} Barakubaza ibyo batanga. Vuga uti: ibyiza mutanze mujye mubiha ababyeyi, ab' isano, impfubyi, abakene n'abari ku rugendo. Nta n'ibyiza mukora uretse ko ALLAH (IMANA) ari Umumenyi cyane wabyo. ^{216.} Mwategetswe intambara kandi muyanga. Wenda mushobora kwanga ikintu ari cyo cyiza kuri mwe, munashobora gukunda ikintu ari cyo kibi kuri mwe. ALLAH (IMANA) ni We ufite ubumenyi na ho mwebwe nta bumenyi mufite.

^{217.} Barakubaza ku kurwana mu kwezi gutagatifu. Vuga uti: kukurwaniramo ni icyaha gikomeye. Naho gukumira ku

nzira ya IMANA (ALLAH), kumuhakana, kubuza kugana Mas'djid Al-Haraam no kwirukanamo abawuturiye ni cyo cyaha gikomeye cyane imbere ya IMANA (ALLAH). Itoteza ni ribi kuruta kwica. Bazakomeza kubarwanya kugeza ubwo babashyigura ku idini ryanyu nibabishobora. Uzava ku idini rye muri mwe agapfa ari umuhakanyi, abo ibikorwa byabo bizaba impfabusa ku isi no ku mperuka, kandi abo ni abo mu muriro, bazawubamo ubuziraherezo. ²¹⁸. Mu by'ukuri abemeye n'abakoze hidj'rah bakanaharanira inzira ya IMANA (ALLAH), abo ni abizeye imbabazi za IMANA (ALLAH), kandi ALLAH (IMANA) ni Uhebuje mu guhanagura ibyaha, Nyirimbabazi.

²¹⁹. Barakubaza ku nzoga n'urusimbi. Vuga uti: birimo ingaruka zikomeye n'inyungu ku bantu ariko ingaruka zabyo zirakomeye kuruta inyungu zabyo. Baranakubaza ibyo bagomba gutanga. Vuga uti: ni ibisagutse. Uko ni ko ALLAH (IMANA) abasobanurira ayah kugira ngo mutekereze. ²²⁰. Ku isi n'imperuka. Barakubaza ku mpfubyi. Vuga uti: kuzikorera ibitunganye ni byiza. Nimwivanga na zo, zizaba abavandimwe banyu. ALLAH (IMANA) azi umwangizi ku utunganya. Iyo ALLAH (IMANA) abishaka yari kubananiza. Mu by'ukuri ALLAH (IMANA) ni Utsinda, Ushishoza.

²²¹. Ntimuzarongore ababangikanya ALLAH (IMANA) keretse bemeye, kandi umucakarakazi wemera ni mwiza kuruta ubangikanya ALLAH (IMANA) n'ubwo yabashimisha. Ntimuzashyingire ababangikanya keretse bemeye, umucakara wemera ni mwiza kuruta ubangikanya ALLAH (IMANA) n'ubwo yabashimisha. Abo barahamagarira kugana umuriro, kandi ALLAH (IMANA) ahamagarira kugana Djannah no guhanagurirwa ibyaha

ku bushake bwe. Anagaragariza abantu ibimenyetso bye kugira ngo bibuke. ²²². Barakubaza ku mihango y'abagore. Vuga uti: ni umwanda. Mujye mwitarura abagore igihe cy'imihango. Ntimukabegere kugeza ubwo imihango ihagaze, nibamara kwisukura mujye mubegera aho ALLAH (IMANA) yabategetse, mu by'ukuri ALLAH (IMANA) akunda abicuza agakunda n'abisukura. ²²³. Abagore banyu ni imirima yanyu. Ngaho nimujye mu mirima yanyu uko mushaka, kandi mujye mubanza mutegurane ubwanyu. Mugandukire ALLAH (IMANA) kandi mumenye rwose ko mwe muzahura na We. Geza inkuru nziza ku bemera.

²²⁴. Ntimugakoreshe izina rya ALLAH (IMANA) mu ndahiro zanyu kugira ngo bibabuze kugira neza, kuganduka no kunga abantu. Kandi ALLAH (IMANA) ni Uwumva cyane, Umumenyi cyane. ²²⁵. ALLAH (IMANA) ntabahora indahiro murahira mudakomeje ariko abahora ibyo mwagambiriye mu mitima yanyu. Kandi ALLAH (IMANA) ni Uhebuje mu guhanagura ibyaha, Umwitonzi. ²²⁶. Abarahira kudahura n'abagore babo, bafite gutegereza amezi ane. Nibisubiraho mu by'ukuri ALLAH (IMANA) ni Uhebuje mu guhanagura ibyaha, Nyirimbabazi. ²²⁷. Ariko nibiyemeza Twalaaq, mu by'ukuri ALLAH (IMANA) ni Uwumva cyane, Umumenyi cyane. ²²⁸. Abahawe Twalaaq bategereza igihe cy'imihango itatu. Nta n'ubwo bemerewe guhisha ibyo ALLAH (IMANA) yaremye muri nyababyeyi zabo niba koko bemera ALLAH (IMANA) n'umunsi w'imperuka. Kandi abagabo babo ni bo bafite uburenganzira bwo kubagarura niba bashaka ubwiyunge. Bafite uburenganzira ku bagabo babo nk'ubwo abagabo babafiteho ku neza. Ariko abagabo babasumbya urwego. ALLAH (IMANA) ni Utsinda, Ushishoza.

²²⁹. Twalaaq ziri ukubiri: Twalaaq yemera gusubirana ku neza cyangwa Twalaaq isenda mu bupfura. Nta n'ubwo mwemerewe kugira icyo mwisubiza namba mu byo mwabahaye keretse batinye bombi kutubahiriza imbago za IMANA (ALLAH). Nimutinyako batazubahiriza imbago za IMANA (ALLAH), nta kibi kuri bo bombi ku cyo umugore yicunguje. Izo ni imbago za ALLAH (IMANA) ntimukazirenge. Abazarenga imbago za IMANA (ALLAH), abo ni bo bahuguza. ²³⁰. Namuha Twalaaq isenda ntabwo amwemerewe nyuma y' aho. Kugeza ubwo ashyingiranywe n'undi mugabo. Uyu na we namuha Twalaaq isenda, nta kibi kuri bombi gusubirana (n'umugabo wa mbere) niba bizeye kubahiriza imbago za IMANA (ALLAH). Izo ni imbago za IMANA (ALLAH), azisobanurira abantu bafite ubumenyi. ²³¹. Nimuha abagore Twalaaq, bakageza igihe cyabo, mujye mubagarura ku neza cyangwa mubahe Twalaaq isenda ku neza. Ntimukabagarure mugamije kubababaza kuko mwaba murengereye. Uzakora ibyo azaba yihuguje. Ntimukagire amategeko ya ALLAH (IMANA) igikinisho. Mwibuke inema za ALLAH (IMANA) kuri mwe n' ibyo yabamanuriye mu gitabo n'imigenzo y'Intumwa, akabibayoboresha. Nimugandukire ALLAH (IMANA) munamenyeko ALLAH (IMANA) ari Umumenyi cyane wa buri kintu.

²³². Nimuha abagore Twalaaq bakageza igihe cyabo, ntimuzababuze gushakana n'abagabo babo nibashimana ku neza. Ibyo ni isomo ku wemera ALLAH (IMANA) n'Umunsi w'Imperuka muri mwe. Ibyo ni byo byiza binasukuye kuri mwe. ALLAH (IMANA) ni We ufite ubumenyi na ho mwe nta bumenyi mufite. ²³³. Ababyeyi bonsa abana babo imyaka ibiri yuzuye, ku ushaka kuzuza ukonsa. Uwabyariwe (se

w'umwanA) ategetswe gutanga amafunguro n'imyambaro ku buryo buzwi. Umuntu ntategekwa keretse icyo ashoboye. Umubyeyi (nyinA) ntababazwe kubera umwana we, cyangwa uwabyariwe ntababazwe kubera umwana we kimwe n' umuzungura wa se. Nibashaka bombi gucutsa ku bwumvikane bwabo no kujya inama, nta kibi kuri bo. Nimushaka konkerezwa abana banyu, nta kibi kuri mwe nimutanga ibyo mwumvikanye (n'abonsa batari ba nyina b' abanA) ku neza. Nimugandukire ALLAH (IMANA) kandi mumenyeko ALLAH (IMANA) ari Ubona ibyo mukora.

²³⁴. N' abapfa muri mwe bagasiga abagore, bategereza amezi ane n'iminsi icumi. Nibageza igihe cyabo, nta kibi kuri mwe mu byo bibezaho mu buryo bwemewe. Kandi ALLAH (IMANA) ni Umumenyi w' ibyihishe mu byo mukora.

²³⁵. Si bibi kuri mwe mu byo mucamo amarenga murambagiza abagore bapfakaye cyangwa mukabihisha mu mitima yanyu. ALLAH (IMANA) azi ko muzabazirikana. Cyakora ntumuzagire isezerano mubaha mu ibanga keretse kuvuga ijambo ryiza. Ntimuzagambirire isezerano ryo gushyingirwa kugeza igihe cyategetswe kigeze. Mumenyeko ALLAH (IMANA) azi ibiri mu mitima yanyu, mubyirinde. Kandi mumenyeko ALLAH (IMANA) ari Uhebuje mu guhanagura ibyaha, Umwitonzi.

²³⁶. Si bibi kuri mwe nimuha abagore Twalaaq isenda mutarahura, cyangwa mutarabahamiriza inkwano, kubanezeza. Umukire ku bushobozi bwe n'umukene ku bushobozi bwe; gushimisha mu buryo bukwiye. N' itegeko ku bagiraneza. ²³⁷. Nimubaha Twalaaq isenda mbere y' uko muhura kandi mwarabahamirije inkwano, mutegetswe kubaha icya kabiri cy' ibyo mwahamije, keretse bababariye cyangwa hakababarira ufite ububasha ku isezerano ryo

gushyingira. Kandi kubabarira ni byo byegereye kuganduka. Ntimuzanibagirwe ineza hagati yanyu. Mu by'ukuri ALLAH (IMANA) ni Ubona ibyo mukora.

238. Muhozeho Swalaat na Swalaat yo hagati.

Munazihozeho kubera ALLAH (IMANA) mwibombarika.

239. Nimutinya, muje mukora Swalaat mugendesha amaguru cyangwa muri ku byurirwa. Nimutekana, muje mwambaza ALLAH (IMANA) nk' uko yabigishije ibyo mutari muzi.

240. N' abapfa muri mwe, bagasiga abagore, ni ihame ku bagore babo; kunezewa kugeza ku mwaka badasohowe. Nibasohoka, si bibi kuri mwe ku byo bibeza mu buryo bwemewe. ALLAH (IMANA) ni Utsinda, Ushishoza.

241. N' abahawe Twalaaq bafite uburenganzira bwo kunezewa mu buryo bukwiye. Ni itegeko ku baganduka. 242. Uko ni ko ALLAH (IMANA) asobanura amagambo ye, kugira ngo mugire ubwenge.

243. Ese ntireba abantu bavuye mu ngo zabo ari ibihumbi batinya urupfu? ALLAH (IMANA) akababwira ati: mupfe! Hanyuma akabazura. Mu by' ukuri ALLAH (IMANA) ni Nyir' ingabire ku bantu uretse ko abantu benshi badashimira.

244. Murwane mu nzira ya IMANA (ALLAH), munamenyeko ALLAH (IMANA) ari Uwumva cyane, Umumenyi cyane.

245. Ni nde waguriza ALLAH (IMANA) inguzanyo nziza maze akayimutuburira ugutubura kwinshi? ALLAH (IMANA) ni We utubya ni na We utubura. Kandi iwe ni ho muzagarurwa.

246. Ese ntubona ibikomerezwa mu bana ba Israa'iil nyuma ya Muusa? Igihe byabwiraga umuhanuzi wabyo biti: twimikire umwami kugira ngo turwane mu nzira ya IMANA (ALLAH). Arabibwira ati: ese ntimushobora kwanga kurwana muramutse mubitegetswe? Biravuga biti: ni kuki

tutarwana mu nzira ya ALLAH (IMANA) kandi twe ubwacu twarameneshejwe mu ngo zacu? Aho bitegekewe kurwana byarahindukiye uretse bake muri byo kandi ALLAH (IMANA) ni Umumenyi cyane w' abahuguza. ²⁴⁷. Umuhanuzi wabyo arabibwira ati: mu by'ukuri ALLAH (IMANA) abimikiye Twaaluut kuba umwami. Biravuga bita: ni gute yagira ubwami kuri twe kandi ari twe dukwiye ubwami kumurusha, ataranahawe umutungo utubutse? Aravuga ati: mu by'ukuri yamubahitiyemo amwongera intera mu bumenyi n'umubiri. Kandi ALLAH (IMANA) agabira ubwami bwe uwo ashaka. ALLAH (IMANA) ni Ukwiriye hose, Umumenyi cyane. ²⁴⁸. Umuhanuzi wabyo arabibwira ati: mu by'ukuri ikimenyetso cy'ubwami bwe ni uko isanduku yabageraho irimo ituze riturutse kwa Nyagasani wanyu n'ibyasizwe n'abantu ba Muusa na Haruun ihetswe n'Abamala'ika. Mu by'ukuri muri ibyo hari igitangaza kuri mwe niba muri abemera.

²⁴⁹. Twaaluut amaze kurengana ingabo aravuga ati: mu by'ukuri ALLAH (IMANA) arabagerageresha umugezi. Uri buwunyweho ntari kumwe na nje. Utari buwusogongereho, uwo turi kumwe keretse uri budahishe ikiganza cye. Banywaho uretse bake muri bo. Amaze kuwambuka we n'abamwemeye, baravuga bati: uyu munsu ntidushobora Djaaluut n'ingabo ze. Abazi ko bazahura na ALLAH (IMANA) baravuga bati: ni amatsinda angahe make yatsinze amatsinda menshi ku bushake bwa IMANA (ALLAH)? Kandi ALLAH (IMANA) ari hamwe n'abihangana. ²⁵⁰. Bahanganye na Djaaluut n'ingabo ze baravuga bati: ayi Nyagasani wacu! Duhundagazeho ukwihangana, ukomeze ibirenge byacu unaduhe gutsinda abahakanyi. ²⁵¹. Barabatsinda ku bushake

bwa IMANA (ALLAH). Daawuud yica Djaaluut. ALLAH (IMANA) amugabira ubwami n'ubushishozi anamwigisha mu byo ashaka. Iyo ALLAH (IMANA) adakoresha abantu mu gukumira abandi, isi yari kononekara. Mu by'ukuri, ALLAH (IMANA) ni Nyir' ingabire ku biremwa.

^{252.} Ayo ni amagambo ya ALLAH (IMANA) turayagusomera mu kuri. Rwose uri mu ntumwa. ^{253.} Izo ntumwa, zimwe twazisumbije izindi. Muri zo hari izo ALLAH (IMANA) yavugishije anazamura zimwe mu ntera. Twahaye Isa mwene Mariam ibimenyetso tunamushyigikiza Ruhul Qudus. Iyo ALLAH (IMANA) abishaka, abaje nyuma yabo ntibari kwicana nyuma y' uko ibimenyetso bibageraho nyamara baratandukanye; muri bo hari abemeye no muri bo hari abahakanye. Iyo ALLAH (IMANA) atabishaka ntibari kwicana uretseko ALLAH (IMANA) akora ibyo ashaka.

^{254.} Yemwe abemeye! Mutange mu byo twabahaye mbere y'uko haza umunsi utazabamo ubucuruzi, ubucuti cyangwa ubuvugizi. Kandi abahakanyi ni bo bahuguza. ^{255.} IMANA (ALLAH), nta yindi mana ikwiriye gusengwa mu kuri uretse We, Uhoraho, Uwigize. Ntafatwa no guhunyiza cyangwa ibitotsi, ibiri mu birere no mu isi ni ibye. Ni nde wakora ubuvugizi iwe uretse ku bushake bwe? Azi ibiri imbere yabo n'ibiri inyuma yabo nyamara nta kintu bahetura mu bumenyi bwe uretse icyo ashatse. Intebe Ye y'ubwami ikwiriye ibirere n'isi, ntananizwa no kubirinda. Ni We Uwikirenga, Uhambaye. ^{256.} Nta gahato mu kwinjira mu idini, ubuyoboke bwitandukanyije n' ubuyobe. Uhakana Twaaghuut akemera IMANA (ALLAH), aba afashe umugozi uboshye ukomeye, udacika. Kandi ALLAH (IMANA) ni Uwumva cyane, Umumenyi cyane. ^{257.} ALLAH (IMANA) ni Inshuti koya

y'abemeye abakura mu mwijima abaganisha mu rumuri. Na ho abahakanye, inshuti koya zabo ni Twaaghuut zibakura mu rumuri zibaganisha mu mwijima. Abo ni abantu bo mu muriro, bazawubamo ubuziraherezo.

258. Ese ntiwabonye uwagishije impaka Ibraahiim kuri Nyagasani we yitwaje ubwami ALLAH (IMANA) yamuhaye!? Ubwo Ibraahiim yavugaga ati: Nyagasani wanjye ni utanga ubuzima agatanga n'urupfu. Aravuga ati: ni jye utanga ubuzima ngatanga n'urupfu. Ibraahiim aravuga ati: mu by'ukuri ALLAH (IMANA) aturutsa izuba Iburasirazuba. Ngaho riturutse Iburengerazuba. Uwahakanye arumirwa! Kandi ALLAH (IMANA) ntayobora abantu bahuguza.

259. Cyangwa nk'uwanyuze ku mudugudu wasenyutse ari itongo akavuga ati: ni gute ALLAH (IMANA) yawuzura nyuma yo gupfa kwawo!? ALLAH (IMANA) amuha gupfa imyaka ijana. Hanyuma aramuzura, aravuga ati: umaze igihe kingana iki? Aravuga ati: maze umunsi cyangwa igice cy'umunsi. Aravuga ati: ahubwo umaze imyaka ijana. Itegereze ibiryo byawe n'ibinyobwa byawe. Ntibyangiritse. Itegereze na none indogobe yawe kugira ngo tukugire ikimenyetso ku bantu unitegereze amagufa; uko tuyasubiranya hanyuma tukayambika inyama. Bimugaragariye, aravuga ati: mu by'ukuri menye ko ALLAH (IMANA) ari Ushobora cyane buri kintu. **260.** Zirikana ubwo Ibraahiim yavugaga ati: ayi Nyagasani wanjye! Nyereka uko uzura ibyapfuye. Aravuga ati: ese ntiwemeye? Aravuga ati: ndemera ariko ni ukugira ngo umutima wanjye utuze. Aravuga ati: ngaho fata inyoni enye uzicagagure hanyuma ushyire kuri buri musozi igice. Maze uzihamagare, ziragusanga zihuta. Umenyeko ALLAH (IMANA) ari Utsinda, Ushishoza.

^{261.} Urugero rw'abatanga imitungo yabo mu nzira ya IMANA (ALLAH), ni nk'urugero rw'impeke yeza amahundo arindwi kuri buri hundo harimo impeke ijana. ALLAH (IMANA) atuburira uwo ashaka kandi ALLAH (IMANA) ni Ukwiriye hose, Umumenyi cyane. ^{262.} Abatanga imitungo yabo mu nzira ya ALLAH (IMANA) hanyuma ntibakurikize ibyo batanze incyuro cyangwa gutoteza, bafite ibihembo byabo kwa Nyagasani wabo nta n'ubwoba kuri bo nta n'agahinda.

^{263.} Ijambo ryiza n'imbabazi biruta Swadaqah ikurikirwa no gutoteza kandi ALLAH (IMANA) ni Umukungu, Umwitonzi.

^{264.} Yemwe Abemeye! Ntimukangirishe Swadaqah zanyu incyuro no gutoteza. Nk'utanga umutungo we ari ukwereka abantu atemera ALLAH (IMANA) n'umunsi w'imperuka. Urugero rwe ni nk'urugero rw'urutare ruriho itaka, imvura nyinshi ikarugwaho, ikarusiga rwera. Nta cyo bashobora guhemberwa mu byo bakoze kandi ALLAH (IMANA) ntayobora abantu b'abahakanyi.

²⁶⁵ Naho urugero rw'abatanga imitungo yabo bashaka ishimwe rya ALLAH (IMANA) kandi bemera mu mitima yabo, ni nk'urugero rw'umurima uri ku murambi ukagwamo imvura nyinshi, ukeza ibiribwa byawo byikubye kabiri. N'iyi imvura nyinshi itawuguyemo, ibijojoba biba bihagije. Kandi ALLAH (IMANA) ni Ubona ibyo mukora. ²⁶⁶ Ese umwe muri mwe yakwifuza kuba afite umurima w'itende n'imizabibu utembamo imigezi, akagiramo imbuto z'amoko yose, akagera mu za bukuru afite abana b'abanyanteye nke, ugaterwa na serwakira irimo umuriro mwinshi ugakongoka? Uko ni ko ALLAH (IMANA) abasobanurira ibimenyetso kugira ngo mutekereze.

^{267.} Yemwe Abemeye! Nimutange mu byiza mwasaruye no

mu byo twabakuriye mu butaka. Ntimugahitemo ikibi muri byo ngo abe ari cyo mutanga kandi mudashobora kucyakira keretse muhumirije n'ubushake buke. Mumenyeko ALLAH (IMANA) ari Umukungu, Ushimwa cyane. ²⁶⁸. Sha'itwaan abasezeranya ubutindi akabategeka ibibi. Na ho ALLAH (IMANA) abasezeranya ukubahanaguraho ibyaha n'ingabire bituruka iwe. ALLAH (IMANA) ni Ukwiriye hose, Umumenyi cyane. ²⁶⁹. Aha ubushishozi uwo ashatse kandi uhawe ubushishozi aba ahawe ibyiza byinshi. Nta wibuka uretse abafite ubwenge.

²⁷⁰. N' icyo mutanze mu bitangwa cyangwa mwakoze Nadh'r, mu by'ukuri ALLAH (IMANA) arabimenya. Kandi abahuguza ntibafite abatabazi. ²⁷¹. Nimugaragaza Swadaqah byaba ari byiza. Nimunazihisha mukaziha abatindi ni akarusho kuri mwe. Abahanaguraho ibyaha byanyu, kandi ALLAH (IMANA) ni Umumenyi w' ibyihishe mu byo mukora. ²⁷². Ntubazwa ukuyoboka kwabo. Kuko ALLAH (IMANA) ayobora uwo ashaka. N' ibyo mutanga mu byiza biba ari ibyanyu; nta n' icyo mutanga uretse ko muba mushaka uburanga bwa IMANA (ALLAH). Kandi n' iyo mutanze ibyiza mubihemberwa byuzuye mudahuguzwa. ²⁷³. (Swadaqah) ihabwa abatindi bagoswe mu nzira ya IMANA (ALLAH), badashobora kugenda ku isi bakora. Utabazi akeka ko ari abakire kubera ubunyangamugayo. Ubamenyera ku bibaranga; ntibasaba abantu bagondoza. Ibyo mutanze mu byiza mu by' ukuri ALLAH (IMANA) ni Umumenyi cyane wabyo. ²⁷⁴. Abatanga imitungo yabo ijoro n'amanywa mu ibanga no ku mugaragaro, bafite ibihembo byabo kwa Nyagasani wabo nta bwoba kuri bo nta n'agahinda.

²⁷⁵. Abarya Riba ntibahaguruka uretse nko guhaguruka

k'umuntu wahanzweho agaragurwa na sha'itwaan. Ibyo ni ukubera ko bavuze bati: mu by'ukuri ubucuruzi ni kimwe na Riba nyamara ALLAH (IMANA) azirura ubucuruzi akaziririza Riba. Cyakora uzagerwaho n'inyigisho ziturutse kwa Nyagasani we akarekeraho akomorewe ibyahise. Naho urubanza rwe rwihiye na IMANA (ALLAH). Abazasubira, abo ni abantu bo mu muriro bazawubamo ubuziraherezo. ^{276.} ALLAH (IMANA) atubya umutungo urimo Riba maze agatubura Swadaqah kandi ALLAH (IMANA) ntakunda buri muhakanyi, umunyabyaha. ^{277.} Mu by'ukuri Abemeye bagakora ibitunganye, bagahozaho Swalaat bakanatanga Zakaat bafite ibihembo byabo kwa Nyagasani wabo. Nta bwoba kuri bo nta n'agahinda.

^{278.} Yemwe Abemeye! Nimugandukire ALLAH (IMANA) munareke ibyari bisigaye muri Riba niba muri Abemera. ^{279.} Nimutabikora, mumenyeko hari intambara iturutse kwa ALLAH (IMANA) no ku ntumwa ye. Nimwicuza muzahabwa urushoro rw' imari yanyu, mudahuguje mutanahugujwe. ^{280.} Niba uwishyuzwa aremerewe, hategerezwe kugeza aho ashoboreye. Kandi nimutanga Sadaqah ni byiza kuri mwe iyaba mwari mubizi. ^{281.} Mutinye umunsi muzasubirizwaho kwa ALLAH (IMANA) hanyuma buri muntu akuzurizwa ibyo yakozwe kandi badahuguzwa.

^{282.} Yemwe Abemeye! Nimuhana umwenda ku gihe cyagenwe muje muwandika. Umwanditsi aje yandika hagati yanyu, mu butabera. Umwanditsi ntakange kwandika nk' uko ALLAH (IMANA) yamwigishije. Niyandike, ufite umwenda avuge ibyandikwa kandi atinye ALLAH (IMANA) Nyagasani we, ntagire icyo agabanyamo. Niba ufite umwenda ari injiji cyangwa ari umunyantegenke, cyangwa

we adashoboye kuvuga ibyandikwa, umuhagarariye navuge ibyandikwa mu butabera. Muje mushyiraho abahamya babiri mu bagabo muri mwe. Nibataba abagabo babiri, ni babe umugabo n'abagore babiri, mu bo mushimye mu bahamya, kugira ngo umwe (muri abo bagore) niyibagirwa undi amwibutse. Abahamya ntibakange igihe bahamagawe. Ntimuzarambirwe kuwandika muto cyangwa munini, kugeza igihe cyawo. Ibyo ni byo butabera imbere ya ALLAH (IMANA) ni na byo bibereye ubuhamya akaba ari na byo byegereye kudashidikanya. Keretse ari ubucuruzi bw'ako kanya bukorwa hagati yanyu, nta kibi mu kutabwandika. Muje mushyiraho abahamya igihe mugurirana kandi umwanditsi n'umuhamya ntibakagorwe. Nimubikora (kubagora) muzaba mukoze icyaha. Nimugandukire IMANA (ALLAH), ALLAH (IMANA) abigishe. Kandi ALLAH (IMANA) ni Umumenyi cyane wa buri kintu.

283. Nimuba muri ku rugendo, ntimubone umwanditsi, icyo gihe ni ugutanga ingwate ifatwa. Kandi nimwizerana, uwizewe azatange indagizo ye anatinye ALLAH (IMANA) Nyagasani we. Ntimugahishe ubuhamya. Ubuhisha, umutima we uba ukoze icyaha. Kandi ALLAH (IMANA) ni Umumenyi cyane ku byo mukora.

284. Ibiri mu birere ni ibya ALLAH (IMANA) ndetse n'ibiri mu isi. Mwagaragaza (ibyahA) biri mu mitima yanyu cyangwa mwabihisha, ALLAH (IMANA) azabibaryoza. Ahanaguraho ibyaha uwo ashaka, akanahana uwo ashaka. Kandi ALLAH (IMANA) ni Ushobora cyane buri kintu.

285. Intumwa n'abemera, bemeye ibyo yamanuriwe biturutse kwa Nyagasani wayo. Bose bemeye IMANA (ALLAH), Abamala'ika be, Ibitabo bye n' Intumwa ze. Nta n' imwe

tuvangura mu ntumwa ze. Baravuga bati: turumvise kandi turumviye, turagusaba ukuduhanaguraho ibyaha kwawe, Nyagasani wacu, kandi iwawe ni ho garukiro. ²⁸⁶. ALLAH (IMANA) ntategeka umuntu keretse ikiri mu bushobozi bwe. Ahemberwa ibyo yakoze akanahanirwa ibyo yakoze. Ayi Nyagasani wacu! Ntuturyoze ibyo twakoze twibagiwe cyangwa twibeshye. Ayi Nyagasani wacu! Ntuzatwikoreze ingorane nk' uko wazikoreje abatubanjirije. Ayi Nyagasani wacu! Ntuzaduhore ibyo tudafitiye ubushobozi. Tubabarire, duhanagureho ibyaha, tugirire impuhwe, ni wowe Murinzi wacu, dutabare udukize abantu b'abahakanyi.

Surat 3

AAL IMRAAN

Ku izina rya ALLAH (IMANA) Nyirimpuhwe, Nyirimbabazi.

¹ *Alif Laam Miim.*

² IMANA (ALLAH). Nta yindi mana ikwiye gusengwa mu kuri uretse We, Uhoraho, Uwigize. ³ Yakumanuriye Igitabo gikubiyemo ukuri, gihamya ibyakibanjirije yamananuye Ta'uraat na In'jiil. ⁴ Mbere. Kugira ngo biyobore abantu. Anamanura Furqaan. Mu by'ukuri, abahakanye amagambo ya ALLAH (IMANA) bafite ibihano bikomeye. Kandi ALLAH (IMANA) ni Utsinda, Nyir'uguhora. ⁵ Mu by'ukuri ALLAH (IMANA) ntakimwihisha mu isi no mu kirere. ⁶ Ni We ubaha amashusho uko ashaka muri nyababyeyi. Nta yindi mana iriho ikwiye gusengwa by'ukuri uretse We Utsinda, Ushishoza.

⁷ Ni We wakumanuriye igitabo kiri mo ayah zisobanutse, ari zo shingiro ry'Igitabo n'izindi zirimo ibisobanuro bijya gusa. Abafite ukubogamira ku buyobe mu mitima yabo, bakurikira izirimo ibisobanuro bijya gusa muri cyo, bashaka kugerageza(abemerA) no gushaka kuzisobanura (bijyanye n'amarangamutima yabo). Kandi ntawe uzi ibisobanuro byazo uretse IMANA (ALLAH). Intiti mu bumenyi ziravuga ziti: tTurazemeye, zose ni izituruka kwa Nyagasani wacu. Nta bibuka uretse abanyabwenge. ⁸ Nyagasani wacu! Ntuyobye imitima yacu nyuma y' uko utuyobora. Tugabire impuhwe ziguturutseho. Mu by'ukuri ni Wowe Ugaba cyane. ⁹ Ayi Nyagasani wacu! Mu by'ukuri ni Wowe uzakoranya abantu ku muni udashidikanywaho. Rwose ALLAH (IMANA) ntiyica isezerano.

¹⁰. Mu by'ukuri abahakanye, imitungo yabo n'abana babo nta cyo bizabamarira imbere ya IMANA (ALLAH). Abo ni na bo bicanwa by'umuriro. ¹¹. Ni nk' imigenzereze y'abantu ba Fir'aun n'abababanjirije, bahinyuye ibitangaza byacu; ALLAH (IMANA) abahanira ibicumuro byabo. Kandi ALLAH (IMANA) ni Nyiribihano bikomeye. ¹². Bwira abahakanye uti: muzatsindwa maze mukoranyirizwe muri Djahannam, ni na yo saso mbi. ¹³. Mu by' ukuri mufite icyitegererezo mu matsinda abiri yahuriye ku rugamba; itsinda rirwana mu nzira ya ALLAH (IMANA) n'irindi ry'irihakanyi. Bababonamo inshuro zabo ebyiri ku ndoro y' ijisho. ALLAH (IMANA) ashyigikiza inkunga ye uwo ashaka. Mu by'ukuri muri ibyo harimo inyigisho ku bafite amaso.

¹⁴. Abantu batakiwe gukunda ibishimisha mu bagore, abana, akayabo karundanyije ka zahabu, ifeza, n'ifarasi

z'inkomoko nziza, amatungo n'ibihingwa. Ibyo ni ibyishimo by'ubuzima bw'isi. Kandi ALLAH (IMANA) iwe ni ho hari igarukiro ryiza. ¹⁵. Vuga uti: ese mbabwire ibiruta ibyo? Abaganduka bafite kwa Nyagasani wabo Djannah zitembamo imigezi, bazabamo ubuziraherezo n'abagore basukuye, no kwishimirwa na IMANA (ALLAH). Kandi ALLAH (IMANA) ni Ubona abagaragu. ¹⁶. Babandi bavuga bati: ayi Nyagasani wacu! Mu by'ukuri twe turemeye, duhanagureho ibyaha byacu unaturinde ibihano by'umuriro. ¹⁷. Ni abihangana, abanyakuri, abibombarika, abatanga n'abasaba guhanagurwaho ibyaha mbere y'itambika ry'umuseke.

¹⁸. ALLAH (IMANA) yahamije kimwe n' Abamala'ika n' abafite ubumenyi, ko nta yindi mana ikwiye gusengwa by'ukuri uretse We. ALLAH (IMANA) agenga ubutabera. Nta yindi mana ikwiriye gusengwa by'ukuri uretse We. Ni We Utsinda, Ushishoza. ¹⁹. Mu by'ukuri idini kwa ALLAH (IMANA) ni Islaam. Abahawe ibitabo ntibatandukanye keretse nyuma y' uko bagerwaho n'ubumenyi, kubera ishyari ryari muri bo. Uzahakana amagambo ya IMANA (ALLAH), mu by'ukuri ALLAH (IMANA) ni Uwihutisha ibarura. ²⁰. Nibakugisha impaka uvuge uti: neguriye uburanga bwanjye IMANA (ALLAH), njye n'abankurikiye. Ubwire abahawe ibitabo n'abatazi gusoma no kwandika uti: ese mubaye Abaislamu? Nibaba Abaislamu bazaba bayobotse. Nibatera umugongo, mu by'ukuri icyo ushinze ni ugusohoza ubutumwa kandi ALLAH (IMANA) ni Ubona abagaragu. ²¹. Mu by'ukuri abahakana amagambo ya IMANA (ALLAH), bakica abahanuzi bidakwiye, bakanica abatega ubutabera mu bantu, bahe inkuru nziza y'ibihano bibabaza. ²². Abo ni

bo ibikorwa byabo byabaye impfabusa ku isi no ku mperuka, kandi nta batabazi bafite.

^{23.} Ese ntureba abahawe umugabane mu gitabo bahamagarirwa igitabo cya ALLAH (IMANA) kugira ngo kibakiranure, hanyuma agatsiko muri bo kakabitera umugongo kandi kirengagiza. ^{24.} Ibyo babiterwa n' uko bavuze bati: umuriro ntuzadukoraho uretse iminsi mbarwa. Bashukwa mu idini ryabo n'ibyo bihimbiraga. ^{25.} Bizamera bite ku munsu udashidikanywaho nitubarundanya, buri muntu akuzurizwa ibyo yakoze kandi badahuguzwa? ^{26.} Vuga uti: ayi IMANA (ALLAH)! Umwami w'ubwami ugabira ubwami uwo ushaka kandi ukanyaga ubwami uwo ushaka. Wubahisha uwo ushaka ukanasuzuguzwa uwo ushaka. Iyiza biri mu kuboko kwawe. Mu by'ukuri uri Ushobora cyane buri kintu. ^{27.} Winjiza ijoro mu manywa ukaninjiza amanywa mu ijoro. Ukura ikizima mu gipfu ukanavana igipfu mu kizima, ugafungurira uwo ushaka nta kubara.

^{28.} Abemera ntibakagire abahakanyi inshuti magara babarutisha Abemera. Ukora ibyo nta cyo ari cyo kwa ALLAH (IMANA) keretse hari icyo mubikinga. ALLAH (IMANA) arababurira kumutinya. Kandi kwa ALLAH (IMANA) ni ho garukiro. ^{29.} Vuga uti: mwahisha ibiri mu bituza byanyu cyangwa mwabigaragaza, ALLAH (IMANA) arabimenya akanamenya ibiri mu birere no mu isi. ALLAH (IMANA) ni Ushobora cyane buri kintu. ^{30.} Umunsu buri muntu azasanga ibyiza yakoze bihari ndetse n' ibibi yakoze, azifuzako hagati ye n'ibibi bye haba intera ndende. ALLAH (IMANA) arababurira kumutinya. Kandi ALLAH (IMANA) ni Nyirimpuhwe cyane ku bagaragu. ^{31.} Vuga uti: niba mukunda ALLAH (IMANA) nimunkurikire, ALLAH

(IMANA) abakunde anabahanagureho ibyaha byanyu. ALLAH (IMANA) ni Uhebuje mu guhanagura ibyaha, Nyirimbabazi. ³² Vuga uti: nimwumvire ALLAH (IMANA) n'Intumwa. Nibatera umugongo, mu by'ukuri ALLAH (IMANA) ntakunda abahakanyi.

³³ Mu by'ukuri ALLAH (IMANA) yarutishije Aadam, Nuuh, Umuryango wa Ibraahiim n'umuryango wa Imraan ibiremwa byose. ³⁴ Ni urubyaro rukomoka ku rundi, kandi ALLAH (IMANA) ni Uwumva cyane, Umumenyi cyane.

³⁵ Zirikana ubwo umugore wa Imraan yavugaga ati: ayi Nyagasani wanjye! Mu by'ukuri njye ngukoreye Nadh'r ko ikiri mu nda yanjye kikwegurirwa kandi binyakirire. Mu by'ukuri ni Wowe Uwumva cyane, Umumenyi cyane.

³⁶ Amaze kumubyara yaravuze ati: ayi Nyagasani wanjye! Mu by'ukuri mubyaye ari umukobwa. Nyamara ALLAH (IMANA) ni We uzi cyane icyo yabyaye kandi umuhungu si nk'umukobwa. Namwise Mariam, mu by'ukuri ndamukurindishije n'urubyaro rwe, sha'itwaan wavumwe.

³⁷ Nyagasani we amwakira ukwakira kwiza anamukuza mu burere bwiza, amuragiza Zakariyyaa. Uko yinjiraga muri Mih'raab, yasangaga afite amafunguro. Akavuga ati: yewe Mariam! Ibi ubikura he? Akavuga ati: ibyo bituruka kwa IMANA (ALLAH), mu by'ukuri ALLAH (IMANA) afungurira uwo ashaka nta kubara. ³⁸ Ni bwo Zakariyyaa yasabye Nyagasani we aravuga ati: ayi Nyagasani wanjye!

Mpa ku bwawe urubyaro rwiza. Mu by'ukuri uri Uwumva cyane ugusaba. ³⁹ Abamala'ika baramuhamagara ahagaze akora Swalaat muri Mih'raab: ALLAH (IMANA) araguha inkuru nziza y' ivuka rya Yah'yaa wemeza ijambo riturutse kwa IMANA (ALLAH), akaba umunyacyubahiro utegera

abagore n'umuhanuzi uri mu ntungane. ⁴⁰ Aravuga ati: ayi Nyagasani wanjye! Ni gute nagira umuhungu kandi ngeze mu za bukuru n'umugore wanjye ari urubereri ? Aravuga ati: ni ko bimeze. ALLAH (IMANA) akora ibyo ashaka. ⁴¹ Aravuga ati: ayi Nyagasani wanjye! Mpa ikimenyetso. Aravuga ati: ikimenyetso cyawe ni ukutavugisha abantu iminsi itatu keretse uca amarenga. Wambaze Nyagasani wawe kenshi, unamusingize nimunsi no mu museso. ⁴² Zirikana ubwo Abamala'ika bavugaga bati: yewe Mariam! Mu by'ukuri ALLAH (IMANA) yaguhisemo arakweza akurutisha abagore mu biremwa byose. ⁴³ Yewe Mariam! Ibombarike kuri Nyagasani wawe kandi wubame ununama hamwe n'abunama. ⁴⁴ Ibyo biri mu nkuru zihishe tuguhishurira. Nta bwo wari hamwe na bo ubwo banagaga ikaramu zabo kugira ngo haboneke muri bo uzarera Mariam. Nta n' ubwo wari hamwe na bo ubwo bajyaga impaka.

⁴⁵. Zirikana ubwo Abamala'ika bavugaga bati: yewe Mariam! Mu by'ukuri ALLAH (IMANA) araguha inkuru nziza y'ijambo rimuturutseho. Izina rye ni Masiih Isa mwene Mariam. Ni nyir'icyubahiro ku isi no ku mperuka kandi azaba mu bari hafi. ⁴⁶. Azavugisha abantu akivuka no mu bukwerere kandi azaba mu ntungane. ⁴⁷. Aravuga ati: ayi Nyagasani wanjye! Ni gute nagira umwana kandi ntarakorwaho n'umuntu? Aravuga ati: ni uko bimeze, ALLAH (IMANA) arema icyo ashatse. Iyo yemeje ikintu, mu by'ukuri arakibwira: Ba!Ubwo kikaba. ⁴⁸. Azamwigisha kwandika, ubushishozi, Ta'uraat na In'jiil. ⁴⁹. Nzamugira intumwa ku bana ba Israa'iil. (Isa arababwirA) : Mu by'ukuri njye mbazaniye ibitangaza biturutse kwa Nyagasani wanyu: ndababumbira mu cyondo igisa n'inyoni, nkagihuhamo

kikaba inyoni ku bushake bwa IMANA (ALLAH); nkakiza uwavutse ari impumyi n'umubembe; nkazura n'abapfuye ku bushake bwa IMANA (ALLAH); nkababwira ibyo murya n'ibyo muhunka mu ngo zanyu. Mu by'ukuri muri ibyo harimo igitangaza kuri mwe niba muri abemera. ⁵⁰. Mpamya ibyambanjirije biri muri Ta'uraat no kugira ngo mbazirurire bimwe mu byo mwari muziririjwe. Kandi mbazaniye ikimenyetso giturutse kwa Nyagasani wanyu. Nimugandukire ALLAH (IMANA) munanyumvire. ⁵¹. Mu by'ukuri ALLAH (IMANA) ni Nyagasani wanyu akanaba Nyagasani wanyu; nimumugaragire. Iyo ni yo nzira igororotse.

⁵². Isa amaze kubumvamo ubuhakanyi yaravuze ati: ni bande banshyigikira mu nzira ya ALLAH (IMANA)? Hawaariyyuuna baravuga bati: twe turi abashyigikira inzira ya IMANA (ALLAH), twemeye ALLAH (IMANA) unahamyeko turi abicisha bugufi. ⁵³. Ayi Nyagasani wacu! Twemeye ibyo wamanuye kandi dukurikira Intumwa, twandike hamwe n'abahamya. ⁵⁴. Baragambanye, ALLAH (IMANA) aburizamo akagambane kabo. ALLAH (IMANA) aruta abagambanyi. ⁵⁵. Zirikana ubwo ALLAH (IMANA) yavugaga ati: yewe Isa! Mu by'ukuri Njye nzakuzuriza igihe cyawe, nkuzamure iwanjye ngukize abahakanye, nshyire abagukurikiye hejuru y'abahakanye kugeza ku munsu w'imperuka. Hanyuma iwanjye ni ho garukiro ryanyu, nkazabakiranura mu byo mwatandukanagaho. ⁵⁶. Abahakanye nzabahanisha igihano gikomeye ku isi no ku mperuka kandi ntibafite abatabazi. ⁵⁷. Naho abemeye bagakora ibitunganye akabuzuriza ibihembo byabo kandi ALLAH (IMANA) ntakunda abahuguza. ⁵⁸. Ibyo turabigusomera biva muri Ayah n'Urwibutso byuje ubushishozi.

59. Mu by'ukuri urugero rwa Isa kwa ALLAH (IMANA) ni nk'urugero rwa Aadam. Yamuremye mu gitaka maze aramubwira: Ba!Ubwo abaho. 60. Ukuri ni uguturutse kwa Nyagasani wawe ntube mu bashidikanya. 61. Uzamukugishaho impaka nyuma y'ubumenyi bwakugezeho, uzavuge uti: nimuze duhamagare abana bacu n'abana banyu, abagore bacu n'abagore banyu, na twe ubwacu na mwe ubwanyu hanyuma dutakambe dusabira umuvumo wa ALLAH (IMANA) ababeshyi. 62. Rwose izi ni zo nkuru z'ukuri. Nta wukwiye gusengwa mu kuri uretse IMANA (ALLAH). Mu by'ukuri ALLAH (IMANA) ni We Utsinda, Ushishoza. 63. Nibatera umugongo, mu by'ukuri ALLAH (IMANA) ni Umumenyi cyane ku bangizi.

64. Vuga uti: yemwe ba nyir'ibitabo! Nimuze ku ijambo rigororotse hagati yacu namwe; ko tutagira uwo tugaragira uretse ALLAH (IMANA) ntitunagire icyo tumubangikanya na cyo, kandi bamwe muri twe ntibagire abandi ibigirwamana baretse IMANA (ALLAH). Nibabitera umugongo, muvuge muti: nimuhamyeke twe turi Abaislam. 65. Yemwe ba nyir'ibitabo! Kuki mujya impaka kuri Ibraahiim kandi Ta'uraat na In'jiil bitaramanuwe uretse nyuma ye? Ese nta bwenge mugira? 66. Dore mwe mwagiye impaka ku byo mufiteho ubumenyi. Ni kuki mujya impaka z'ibyo mudafiteho ubumenyi? ALLAH (IMANA) arabizi na ho mwe nta cyo muzi. 67. Ibraahiim ntiyari Umuyahudi cyangwa Umunaswaara ahubwo yari Haniifa, Uwicisha bugufi kandi ntiyari mu babangikanya. 68. Mu by'ukuri abantu bagomba kwitirirwa Ibraahiim ni abamukurikiye, uyu Muhanuzi hamwe n' abemeye. Kandi ALLAH (IMANA) ni Inshuti koya y' Abemera. 69. Hari itsinda muri ba nyir' ibitabo ryifuza

kubayobya. Nyamara nta we bayobya uretse bo ubwabo kandi ntibabyiyumvamo. ^{70.} Yemwe ba nyir' ibitabo! Kuki muhakana amagambo ya ALLAH (IMANA) kandi mwe mubihamyaye? ^{71.} Yemwe ba nyir' ibitabo! Kuki muvanga ukuri n'ikinyoma, mugahisha ukuri kandi mwe mubizi?

^{72.} Hari agatsiko muri ba nyir' ibitabo, kavuze kati: nimwemere ibyamanuriwe abemeye ku ntangiriro y' amanywa, mubihakane ku mpera yayo, wenda bagaruka.

^{73.} Kandi ntimwemere uretse ukurikira idini ryanyu. Vuga uti : mu by' ukuri ubuyoboze nyabwo ni ubuyoboze bwa IMANA (ALLAH). Kuba umwe yarahawe nk' ibyo mwahawe, cyangwa kubaburanya imbere ya Nyagasani wanyu (bibatera ishyari). Vuga uti: mu by' ukuri ingabire ziri mu kuboko kwa ALLAH (IMANA) aziha uwo ashaka kandi ALLAH (IMANA) ni Ukwiriye hose, Umumenyi cyane.

^{74.} Aharira impuhwe ze uwo ashatse kandi ALLAH (IMANA) ni We Nyir' ingabire zihambaye. ^{75.} Muri ba nyir' ibitabo, hari uwo uragiza akayabo akakagusubiza. Hari n' uwo uragiza Diinaar ntarigusubize keretse umutitirije. Ibyo ni uko bavuze bati: abatazi gusoma no kwandika nta cyo badukurikiranaho, bagahimbira ALLAH (IMANA) ikinyoma kandi babizi. ^{76.} Si uko bimeze. Uwujuje isezerano rye akaganduka, mu by' ukuri ALLAH (IMANA) akunda abaganduka.

^{77.} Mu by' ukuri abagurana isezerano rya ALLAH (IMANA) hamwe n' indahiro zabo agaciro gato; abo nta mugabane mwiza bafite ku munsu wa nyuma nta nubwo ALLAH (IMANA) azabavugisha, ntazabareba ku munsu w' izuka ntazanabeza kandi bazaba bafite ibihano bibabaza.

^{78.} Muri bo hari agatsiko k' abagobeka indimi zabo iyo basoma igitabo, kugira ngo mukeke ko biri mu gitabo kandi bitari

mu gitabo. Bakavuga bati: ibyo ni ibiturutse kwa IMANA (ALLAH), kandi bidaturutse kwa IMANA (ALLAH). Bagahimbira ALLAH (IMANA) ikinyoma kandi babizi. ^{79.} Ntibishobokako umuntu ALLAH (IMANA) yamuha igitabo, ubushishozi n'ubuhanuzi, hanyuma akabwira abantu ati: nimube abagaragu banjye aho kuba aba IMANA (ALLAH). Ahubwo nimube abamenyi bo kwigisha igitabo nk' uko mwacyize. ^{80.} Nta n'ubwo abategeka kugira Abamala'ika n'abahanuzi ibigirwamana. Ese yabategeka ubuhakanyi nyuma y' uko mwe mubaye Abaislamu?

^{81.} Zirikana ubwo ALLAH (IMANA) yafashe isezerano rikomeye ry'abahanuzi. Kuba narabahaye ibitabo n'ubushishozi maze Intumwa ikabageraho ihamya ibyo mufite, mugomba kuyemera kandi mugomba no kuyishyigikira. Aravuga ati: ese murabyemeye mukaba munabigize ihame ryanjye? Baravuga bati: turabyemeye. Aravuga ati: nimube abahamya na Njye hamwe na mwe ndi mu babyemeza.

^{82.} Uzatera umugongo nyuma y'ibyo, abo ni bo byigomeke.

^{83.} Ese idini ritari irya ALLAH (IMANA) ni ryo bashaka kandi ari We ibyo mu birere no mu isi byicishaho bugufi, ku bushake no ku gahato? Kandi iwe ni ho bazasubizwa.

^{84.} Vuga uti: twemeye ALLAH (IMANA) n'ibyo twamanuriwe n'ibyamanuriwe Ibraahiim, Ismaa'iil, Is'haaq, Ya'aquub, urubyaro rwe n'ibyahawe Muusa, Isa n'abahanuzi biturutse kwa Nyagasani wabo. Nta n' umwe tuvangura muri bo kandi We ni We twibombarikaho. ^{85.} Uzashaka idini ritari Islaam, nta bwo azaryemererwa. Kandi ku mperuka azaba mu bahombye.

^{86.} Ni gute ALLAH (IMANA) yayobora abantu bahakanye nyuma yo kwemera kwabo kandi barahamije ko intumwa ari ukuri, n'ibisobanuro byarabagezeho? Kandi ALLAH

(IMANA) ntayobora abantu bahuguza. ⁸⁷. Abo, igihembo cyabo ni uko umuvumo wa IMANA (ALLAH), Abamala'ika n'abantu bose ubabaho. ⁸⁸. Bazawubamo ubuzira herezo, ntibazagabanyirizwa ibihano nta n' ubwo bazarindirizwa. ⁸⁹. Uretse abicujije nyuma yaho, bagatunganya ibikorwa byabo. Mu by'ukuri ALLAH (IMANA) ni Uhebuje mu guhanagura ibyaha, Nyirimbabazi. ⁹⁰. Mu by'ukuri abahakanye nyuma yo kwemera kwabo hanyuma bakiyongera mu buhakanyi, ukwicuza kwabo ntikuzigera kwemerwa kandi abo ni bo bayobe. ⁹¹. Mu by'ukuri abahakanye bakanapfa ari abahakanyi nta n' umwe muri bo uzemererwa zahabu yuzuye isi n' ubwo yayicunguza. Abo bafite ibihano bibabaza kandi ntibafite abatabazi.

⁹². Ntimuzabona ibyiza byuzuye keretse mutanze mu byo mukunda kandi icyo muzatanga mu by' ukuri ALLAH (IMANA) ni Umumenyi cyane wacyo. ⁹³. Ibiryo byose byari biziruwe kuri bene Israa'iil uretse ibyo Israa'iil yiziririje mbere y' uko Ta'uraat imanurwa. Vuga uti: ngaho nimuzane Ta'uraat muyisome niba muri abanyakuri. ⁹⁴. Uzahimbira ALLAH (IMANA) ikinyoma nyuma y'ibyo, abo ni bo bahuguza. ⁹⁵. Vuga uti: ALLAH (IMANA) yavuze ukuri. Nimukurikire idini rya Ibraahiim Haniifa, kandi ntiyari mu babangikanya. ⁹⁶. Mu by' ukuri inzu ya mbere yubakiwe abantu ni iri i Makkah. Yuje imigisha n' ubuyobozi ku biremwa. ⁹⁷. Irimo ibimenyetso bigaragara; Maqaam Ibraahiim. Uyinjiyemo aba atekanye. Ni itegeko rya ALLAH (IMANA) ku bantu gukora Hidjah kuri iyo nzu k' ufite uburyo bwo kuyigeraho. Uzahakana, mu by' ukuri ALLAH (IMANA) ni Uwihagije (Udakeneye) ibiremwa. ⁹⁸. Vuga uti: yemwe ba Nyir' ibitabo! Kuki muhakana ayah za ALLAH (IMANA) Kandi ALLAH

(IMANA) ari Umuhamya ku byo mukora!? ^{99.} Yemwe ba Nyir' ibitabo! Kuki mukumira abemera ku nzira ya IMANA (ALLAH), mwerekana ko igoramye kandi muri abahamya!? Nyamara ALLAH (IMANA) si indangare ku byo mukora.

^{100.} Yemwe Abemeye! Nimwumvira agatsiko mu bahawe ibitabo, kazabasubiza kuba abahakanyi nyuma yo kwemera kwanyu. ^{101.} Ni gute mwahakana kandi mwe musomerwa amagambo ya ALLAH (IMANA) n' Intumwa ye ibarimo? Uwiringiye ALLAH (IMANA) aba ayobowe inzira igororotse. ^{102.} Yemwe Abemeye! Nimugandukire ALLAH (IMANA) ukuri ko kumugandukira kandi ntimuzapfe mutari abaislamu. ^{103.} Mufatane urunana mwese ku mugenzi wa ALLAH (IMANA) kandi ntimugatandukane. Mwibuke inema za ALLAH (IMANA) kuri mwe ubwo mwari abanzi, agahuza imitima yanyu, ku bw' inema ze muba abavandimwe. Mwari no ku nkengero z' umuriro arawubakiza. Uko ni ko ALLAH (IMANA) abasobanurira amagambo ye kugira ngo muyobohe.

^{104.} Nihabeho muri mwe Ummah ihamagarira ibyiza, igategeka ibiboneye, ikanabuza ibibi. Abo ni bo bakirantsi.

^{105.} Ntimuzabe nka babandi batandukanye ntibavuge rumwe nyuma y' uko ibisobanuro bibageraho, abo bafite ibihano bihambaye. ^{106.} Zirikana umunsi uburanga buzererana n'ubundi bukijima. Abo uburanga bwabo buzaba bwijimye (bazabwirwa): ese mwahakanyenyumayokwemerakwanyu? Ngaho musogongere ibihano kubera ibyo mwakoraga.

^{107.} Naho abo uburanga bwabo buzaba bwererana, bazaba mu mpuhwe za IMANA (ALLAH), aho bazaba ubuziraherezo.

^{108.} Ayo ni amagambo ya ALLAH (IMANA) turayagusomera mu kuri. Kandi ALLAH (IMANA) ntashaka guhuguza

ibiremwa. ^{109.} Ibyo mu birere n' ibyo mu isi ni ibya IMANA (ALLAH). Kandi kwa ALLAH (IMANA) ni ho ibintu bigarurwa.

^{110.} Muri Ummah iboneye yahawe abantu ; mutegeka ibyiza mukabuza ibibi mukanemera IMANA (ALLAH). Iyo ba Nyir' ibitabo bemera byari kuba byiza kuri bo. Muri bo hari abemera ariko abenshi muri bo ni ibyigomeke. ^{111.} Ntacyo bazabatwara uretse gutoteza. Nibanabarwanya, bazabatera imigongo (bahunga) kandi ntibatabarwe. ^{112.} Bokamwe no gusuzugurwa aho basanzwe hose, keretse ari isezerano rya IMANA (ALLAH), n'isezerano ry' abantu. Batahukanye uburakari bwa IMANA (ALLAH). Bokamwe n' akaga. Ibyo ni ukubera ko bahakanaga amagambo ya ALLAH (IMANA) bakanica abahanuzi bidakwiye. Ibyo ni ukubera ko bigometse bakaba bararengeraga.

^{113.} Si bamwe, muri ba Nyir' ibitabo harimo Ummah iboneye, isoma amagambo ya ALLAH (IMANA) mu bihe by' ijoro kandi yubama. ^{114.} Bemera ALLAH (IMANA) n' umunsi wa nyuma, bategeka ibyiza bakabuza ibibi, bakanihutira gukora ibyiza, abo ni mu ntungane. ^{115.} icyo bazakora mu byiza ntibazabura kugihemberwa kandi ALLAH (IMANA) ni Umumenyi cyane w' abaganduka. ^{116.} Mu by' ukuri abahakanye nta cyo imitungo yabo n' abana babo bizabamarira kwa IMANA (ALLAH). Abo ni ba nyir' umuriro bazawubamo ubuziraherezo. ^{117.} Urugero rw' ibyo batanga muri ubu buzima bw' isi, ni nk' urugero rw' umuyaga uri mu imbeho nyinshi, yangije ibihingwa by' abantu bihuguje ukabyoreka. Nyamara ALLAH (IMANA) ntiyabahuguje ahubwo ni bo bihuguje.

^{118.} Yemwe Abemeye! Ntimuzagire abatari muri mwe

inshuti koya. Ntibahwema kubagirira inabi babifuriza amagorwa. Urwango rwagaragaye mu minwa yabo kandi ibihishwe n'ibituzza byabo ni byo bisumbije. Mu by' ukuri tubasobanuriye ibimenyetso niba mufite ubwenge. ¹¹⁹. Dore mwebwe murabakunda nyamara bo ntibabakunda kandi mwemera ibitabo byose. Iyo bahuye namwe baravuga bati: turemera. Bakwiherera bakabarumira imitwe y' intoki kubera umujinya. Vuga uti: nimwicwe n' umujinya wanyu. Mu by' ukuri ALLAH (IMANA) ni Umumenyi cyane w' ibiri mu bituzza. ¹²⁰. Iyo mwe icyiza kibagezeho, bo kirabababaza, ikibi cyabageraho bakacyishimira. Nyamara nimwihangana mukanaganduka, uburiganya bwabo nta cyo bwabatwara. Mu by' ukuri ALLAH (IMANA) ni Uhetura ibyo bakora.

¹²¹. Zirikana ubwo wasigaga ab' iwawe mu gitondo, ushyira Abemera mu birindiro by'intambara kandi ALLAH (IMANA) ni Uwumva cyane, Umumenyi cyane. ¹²². Ubwo amatsinda abiri muri mwe yashatse kugira ubwoba, kandi ALLAH (IMANA) ari We Mutabazi wayo. ALLAH (IMANA) abe ari We Abemera biringira. ¹²³. Mu by' ukuri ALLAH (IMANA) yabateye inkunga i Badr, kandi mwari bake. Ngaho nimugandukire ALLAH (IMANA) kugira ngo mushimire. ¹²⁴. Ubwo wabwiraga Abemera uti: ese ntimuhagijwe no kuba Nyagasani wanyu yabatera inkunga y' abamala'ika bamanuwe ibihumbi bitatu. ¹²⁵. Ni byo. Nimwihangana mukanaganduka, ako kanya (abanzi) bakabatera, Nyagasani wanyu azabatera inkunga y' Abamala'ika ibihumbi bitanu bafite ibimenyetso. ¹²⁶. (Iyo nkunga) nta kindi ALLAH (IMANA) yayigize uretse kuba inkuru nziza kuri mwe no kugira ngo imitima wanyu ituze kubera yo. Nta n' ahandi intsinzi ituruka uretse kwa ALLAH (IMANA) Utsinda, Ushishoza. ¹²⁷. Kugira ngo

arimbure agatsiko mu bahakanye cyangwa agasuzuguze, kakagaruka kamwaye. ¹²⁸. (Muhammad)! Nta bushobozi ubifiteho, (IMANA (ALLAH)) yakwakira ukwicuza kwabo cyangwa akabahana. Mu by' ukuri bo ni abahuguza. ¹²⁹. Ibyo mu birere n' ibyo mu isi ni ibya IMANA (ALLAH). Ahanaguraho ibyaha uwo ashaka kandi agahana uwo ashaka. ALLAH (IMANA) ni Uhebuje mu guhanagura ibyaha, Nyirimbabazi.

¹³⁰. Yemwe Abemeye! Ntimukarye Riba mwungikanya, kandi mugandukire ALLAH (IMANA) kugira ngo mukiranyuke. ¹³¹. Munatinye umuriro wo wateguriwe abahakanyi. ¹³². Mwumvire ALLAH (IMANA) n' Intumwa kugira ngo mugirirwe imbabazi. ¹³³. Munihutire uguhanagurwaho ibyaha guturuka kwa Nyagasani wanyu na Djannah yateguriwe abaganduka. Ubugari bwayo ni ibirere n' isi. ¹³⁴. Abatanga mu byishimo no mu ngorane bagatsinda uburakari bakanababarira abantu. Kandi ALLAH (IMANA) akunda abagiraneza. ¹³⁵. Na babandi iyo bakoze igikozasoni cyangwa bakihuguza bibuka ALLAH (IMANA) basaba guhanagurwaho ibyaha byabo. Ni nde uhanagura ibyaha uretse IMANA (ALLAH)!? Ntibanatsimbarara ku byo bakoze kandi babizi. ¹³⁶. Abo ibihembo byabo ni uguhanagurwaho ibyaha guturutse kwa Nyagasani wabo na Djannah zitembamo imigezi, bazabamo ubuziraherezo. Ibyo ni ibihembo byiza by' abakora. ¹³⁷. Mbere yanyu hahise ingero. Ngaho nimutambagire isi maze murebe uko iherezo ry' abahinyura ryabaye. ¹³⁸. Ibi ni ibisobanuro ku bantu, ubuyobozi n' inyigisho ku baganduka.

¹³⁹. Ntimucike intege ntimunagire agahinda ni mwe abo hejuru niba muri Abemera. ¹⁴⁰. Niba mwagezweho

n' igikomere, n'abantu (abanzi), igikomere nk'icyo cyabagezeho. Iyo minsi tuyisimburanya hagati y' abantu no kugira ngo ALLAH (IMANA) agaragaze abemeye anagire muri mwe Shuhadaa'u. Kandi ALLAH (IMANA) ntakunda abahuguza. ¹⁴¹. No kugira ngo ALLAH (IMANA) yeze Abemera anoreke uruhongohongo abahakanyi. ¹⁴². Ese mwibwirako muzinjira muri Djannah, ALLAH (IMANA) atari yerekana abaharaniye inzira ye muri mwe akanagaragaza abihangana!? ¹⁴³. Nyamara mwajyaga mwifuza urupfu mbere y' uko muhura na rwo. Mu by' ukuri mwarubonye namwe mureba.

¹⁴⁴. Muhammad nta kindi ari cyo uretse kuba intumwa. Mbere ye hari izindi ntumwa zahise. Ese apfuye cyangwa se yishwe mwahindukirira ku dutsintsino twanyu? Uzahindukirira ku dutsintsino twe nta cyo azatwara IMANA (ALLAH). Kandi ALLAH (IMANA) azahemba abashimira.

¹⁴⁵. Umuntu ntashobora gupfa keretse ku bushake bwa IMANA (ALLAH). Ni igihe cyagenwe. Ushaka ibihembo by' isi tumuhaho n' ushaka ibihembo by' imperuka tukamuhaho. Kandi tuzahemba abashimira. ¹⁴⁶. Ni abahanuzi bangahe barwanye bari kumwe n' abayoboke benshi, ntibatezuka kubera ibyabagezeho mu nzira ya IMANA (ALLAH), ntibacika intege, ntibanemera kuba ingaruzwamuheto!?

ALLAH (IMANA) akunda abihangana. ¹⁴⁷. Nta rindi jambo ryabo uretse kuvuga : ayi Nyagasani wacu! Duhanagurire ibyaha byacu, kurengera mu myifatire yacu, ukomeze ibirenge byacu, unadutabare ku bantu b'abahakanyi.

¹⁴⁸. ALLAH (IMANA) abaha ibihembo by' isi n' ibihembo byiza by' imperuka. Kandi ALLAH (IMANA) akunda abagiraneza.

149. Yemwe Abemeye! Nimwumvira abahakanye bazabasubiza ku dutsintsino twanyu, muhindukire muri abahomba. 150. Ahubwo ALLAH (IMANA) ni We murinzi wanyu, kandi ni We Uhebuje mu batabazi. 151. Tuzatera ubwoba mu mitima y'abahakanyi kuko babangikanyije ALLAH (IMANA) ku bw'ibyo atamanuriye gihamya. Ubuhungiro bwabo ni umuriro. Ni icyicaro kibi ku bahuguza. 152. Mu by' ukuri isezerano rye yarigize ukuri kuri mwe ubwo mwabicaga ku bushake bwe kugeza ubwo mudohotse, mujya impaka ku itegeko muranigomeka nyuma y' uko abereka ibyo mukunda. Muri mwe hari ushaka isi no muri mwe hari ushaka imperuka. Hanyuma arababatesha kugira ngo abagerageze. Mu by' ukuri yarabababariye. Kandi ALLAH (IMANA) ni Nyir'ingabire ku bemera. 153. Zirikana ubwo mwayabangiraga ingata nta we mukebuka Intumwa ibahamagarira inyuma yanyu. (IMANA(ALLAH)) abahemba ishavu ku ishavu kugira ngo mutababazwa n' ibyabacitse cyangwa n' ibyababayeho. Kandi ALLAH (IMANA) ni Umumenyi w'ibyihishe ku byo mukora.

154. Maze nyuma y' ishavu abamanurira ituze n' ibitotsi bitwikira itsinda muri mwe. Irindi tsinda ryari rishishikajwe n' imitima yaryo rikekera ALLAH (IMANA) ibitari ukuri ugukeka kwa djaahiliyyah rivuga riti: ese hari uruhare dufite kuri iri tegeko? Vuga uti: itegeko ryose ni irya IMANA (ALLAH). Rihisha mu mitima yaryo ibyo ritakugaragariza, rivuga riti: iyo tuba dufite uruhare kuri iryo tegeko ntitwari kwicirwa hano. Vuga uti: n'iyi muza kuba mu ngo zanyu urupfu rwari kugaragarira abarugenewe mu buryamo bwabo. Kugira ngo ALLAH (IMANA) agerageze ibiri mu bituza byanyu aneze ibiri mu mitima yanyu. Kandi ALLAH

(IMANA) ni Umumenyi cyane w' ibiri mu bituza. ¹⁵⁵. Mu by' ukuri abateye umugongo muri mwe umunsi amatsinda abiri ahangana, rwose banyerejwe na sha'itwaan kubera bimwe mu byo bakoze. ALLAH (IMANA) yarabababariye. ALLAH (IMANA) ni Uhebuje mu guhanagura ibyaha, Umwitonzi.

¹⁵⁶. Yemwe Abemeye ! Ntimukabe nk' abahakanye bavuga ku bavandimwe babo bari ku rugendo cyangwa bari ku rugamba: iyo bagumana natwe ntibari gupfa ntibari no kwicwa kugira ngo ibyo ALLAH (IMANA) abigire agahinda mu mitima yabo. ALLAH (IMANA) ni We utanga ubuzima akanatanga urupfu. ALLAH (IMANA) ni Ubona ibyo mukora. ¹⁵⁷. Kandi mwishwe mu nzira ya ALLAH (IMANA) cyangwa mugapfa urw'ikirago; uguhanagurwaho ibyaha n'impuhwe bituruka kwa ALLAH (IMANA) biruta ibyo barundanya. ¹⁵⁸. Munapfuye cyangwa mukicwa, kwa ALLAH (IMANA) ni ho muzakoranyirizwa. ¹⁵⁹. Ku bw' impuhwe za ALLAH (IMANA) waraboroheye. Iyo uba umunyamwaga n'umunyamutima mubi bari kuguhunga. Bababarire, ubasabire guhanagurwaho ibyaha unabagishe inama ku bintu. Niwiyemeza, wiringire IMANA (ALLAH). Mu by' ukuri ALLAH (IMANA) akunda abiringira. ¹⁶⁰. ALLAH (IMANA) abatabaye ntawabatsinda. Anabatereranye, ni nde wundi watabara nyuma ye!? Abemera nibiringire IMANA (ALLAH).

¹⁶¹. Ntibikwiye ko umuhanuzi uwo ari we wese yariganya. Uriganyije azazana ibyo yariganyije ku munsi w' izuka. Hanyuma buri muntu azuzurizwa ibyo yakoze kandi bo badahuguzwa. ¹⁶². Ese uwakurikiye kunezeza ALLAH (IMANA) ni kimwe n' ugarukanye uburakari buturutse kwa ALLAH (IMANA) n'ubuhungiro bwe ari Djahannam!? Kandi

ni ryo garukiro ribi. ¹⁶³. Bo ni inzego kwa IMANA (ALLAH). Kandi ALLAH (IMANA) ni Ubona ibyo bakora. ¹⁶⁴. ALLAH (IMANA) yatonesheje Abemera ubwo yaboherezagamo Intumwa ibaturutsemo, ibasomera amagambo Ye, ikabeza ikanabigisha Igitabo n' ubushishozi (imigenzo y' intumwa) n' ubwo mbere bari mu buyobe bugaragara.

¹⁶⁵. Cyangwa ubwo mwagerwagaho n'amakuba nyamara mwarayakubye kabiri mukavuga muti: ibyo biturutse he? Vuga uti: ibyo biraturuka kuri mwe ubwanyu. Mu by'ukuri ALLAH (IMANA) ni Ushobora cyane buri kintu.

¹⁶⁶. Ibyabagezeho umunsi amatsinda abiri yasakiranaga ni ku bushake bwa ALLAH (IMANA) no kugira ngo agaragaze Abemera. ¹⁶⁷. No kugira ngo ALLAH (IMANA) agaragaze abakora Nifaaq kandi barabwiwe bati: nimuze murwane mu nzira ya ALLAH (IMANA) cyangwa murinde. Baravuga bati: iyo tumenya ko hari imirwano, twari kubakurikira. Bo uwo munsu bari hafi cyane y' ubuhakanyi kurusha ukwemera. Baravugisha iminwa yabo ibitari mu mitima yabo. Kandi ALLAH (IMANA) ni Uzi cyane ibyo bahisha. ¹⁶⁸. Ababwiye bagenzi babo bituramiye bati: iyo batwumvira ntibari kwicwa. Vuga uti: ngaho nimwikingire urupfu niba muri abanyakuri.

¹⁶⁹. Ntukeke na gato ko abishwe mu nzira ya ALLAH (IMANA) ari abapfu ahubwo ni bazima kwa Nyagasani wabo, barahabwa amafunguro. ¹⁷⁰. Bishimiye ibyo ALLAH (IMANA) yabahaye mu ngabire ze bashishikariza abatari babageraho bakiri inyuma yabo ko nta gutinya kuri bo kandi ko nta n' ubwo bazagira agahinda. ¹⁷¹. Bishimiye inema n' ingabire bivuye kwa ALLAH (IMANA) n' uko ALLAH (IMANA) ataburizamo ibihembo by' abemera. ¹⁷². Abitabiriye ALLAH (IMANA) n' Intumwa nyuma y' aho

baboneye ibikomere; abagize neza muri bo bakanaganduka bafite ibihembo bihambaye. ¹⁷³. Babandi abantu babwiye bati: mu by'ukuri abantu babikoranyirije, nimubatinye. Bibongerera ukwemera baravuga bati: ALLAH (IMANA) araduhagije ni We Uwiringirwa mwiza. ¹⁷⁴. Bagarukana inema n'ingabire bya ALLAH (IMANA) nta kibi kibagezeho. Babona ishimwe rya IMANA (ALLAH). Kandi ALLAH (IMANA) ni Nyiringabire zihambaye. ¹⁷⁵. Mu by' ukuri uwo ni sha'itwaan aratera ubwoba abambari be. Ntimubatinye ahubwo muntinye niba muri abemera.

¹⁷⁶. Abihutira mu buhakanyi ntibagutere agahinda. Mu by' ukuri bo nta cyo batwara IMANA (ALLAH). ALLAH (IMANA) arashaka kutazabaha umugabane ku mperuka. Kandi bafite ibihano bihambaye. ¹⁷⁷. Mu by'ukuri abaguranye ubuhakanyi ukwemera nta cyo batwara ALLAH (IMANA) kandi bafite ibihano bibabaza. ¹⁷⁸. Abahakanye ntibibwire na rimwe ko kubarindiriza kwacu ari byiza kuri bo. Mu by'ukuri tubarindiriza kugira ngo bongere ibicumuro. Kandi bafite ibihano bisuzuguza. ¹⁷⁹. ALLAH (IMANA) si uwo kureka Abemera uko muri uko kugeza atandukanyije ikibi ku cyiza. Kandi ALLAH (IMANA) si ubahishurira ibitagaragara. Cyakora ALLAH (IMANA) ahitamo mu ntumwa ze uwo ashaka. Ngaho nimwemere ALLAH (IMANA) n' intumwa ze. Kandi nimwemera mukanaganduka muzabona ibihembo bihambaye.

¹⁸⁰. Abagira ubugugu ku byo ALLAH (IMANA) yabahaye mu ngabire ze ntibibwire na rimwe ko ari byo byiza kuri bo. Ahubwo ni bibi kuri bo. Bazanigirizwa ibyo bagiriye ubugugu ku munsu w'izuka. ALLAH (IMANA) ni We ufite izungura ry' ibirere n' isi. Kandi ALLAH (IMANA) ni Umumenyi w'

ibiyihishe mu byo mukora. ¹⁸¹ Ni ukuri ALLAH (IMANA) yumvise imvugo y'abavuze bati: mu by'ukuri ALLAH (IMANA) ni umutindi twe tukaba abakungu. Turandika ibyo bavuze no kwica kwabo abahanuzi bidakwiye tunavuge tuti: nimusogongere ibihano bitwika. ¹⁸² Ibyo, ni ukubera ibyo amaboko yanyu yakoze. Kandi mu by'ukuri ALLAH (IMANA) ntabwo ari Uhuguza abagaragu. ¹⁸³ Abavuze bati: mu by'ukuri ALLAH (IMANA) yaturazeko tutazemera intumwa iyo ari yo yose keretse ituzaniye igitambo kiribwa n'umuriro. Vuga uti: intumwa zabagezeho mbere yanyje zifite ibitangaza n'ibyo muvuze. Ni kuki mwazishe niba muri abanyakuri!? ¹⁸⁴ Nibaguhinyura, n'izindi ntumwa mbere yawe zarahinyuwe kandi zarazanye ibitangaza, ibitabo ndetse n'igitabo kimurika. ¹⁸⁵ Buri muntu azasogongera urupfu. Rwose muzuzurizwa ibihembo byanyu ku munsu w'izuka. Uzashyirwa kure y'umuriro akinjizwa muri Djannah azaba atsinze. Ubuzima bw'isi nta cyo buri cyo uretse ibyishimo by'akanya gato bishuka.

¹⁸⁶ Rwose muzageragezwa mu mitungo yanyu no muri mwe ubwanyu ndetse muzanumva ugutotezwa kwinshi mu bahawe ibitabo mbere yanyu n'ababangikanyije. Cyakora nimwihangana mukaganduka mu by'ukuri ibyo ni mu byemezo byiza bihambaye. ¹⁸⁷ Zirikana ubwo ALLAH (IMANA) yakiriye isezerano rikomeye ry'abahawe ibitabo; mugomba kubisobanurira abantu mutabihisha; babita inyuma y'imigongo yabo, babigurana agaciro gato. Ni bibi ibyo babigurana. ¹⁸⁸ Rwose ntukeke ko abiratira ibyo bakoze bakanakundako bashimirwa ibyo bakoze, ntukeke na gato ko bazakiranuka n'ibihano kandi bafite ibihano bibabaza.

¹⁸⁹ Ubwami bw'ibirere n'isi ni ubwa IMANA (ALLAH). Kandi ALLAH (IMANA) ni Ushobora cyane buri kintu.

¹⁹⁰. Mu by'ukuri mu kuremwa kw'ibirere n'isi n'urunyuranyurane rw'ijoro n'amanywa, harimo ibimenyetso ku banyabwenge. ¹⁹¹. Babandi bambaza ALLAH (IMANA) bahagaze, bicaye banaryamye. Bakibaza ku iremwa ry'ibirere n'isi (bavugA) : ayi Nyagasani wacu! Ibi ntiwabiremye ku busa, ubutagatifu ni ubwawe. Turinde ibihano by' umuriro.

¹⁹². Ayi Nyagasani wacu! Mu by' ukuri Wowe uwo winjije mu muriro uba umusuzuguje. Kandi abahuguza nta batabazi bagira. ¹⁹³. Ayi Nyagasani wacu! Mu by' ukuri twe twumvise uhamagara, ahamagarira ukwemera: nimwemere Nyagasani wanyu, turemera. Ayi Nyagasani wacu! Duhanagureho ibyaha byacu, udukureho ibicumuro byacu, kandi uduhuze n' abeza.

¹⁹⁴. Ayi Nyagasani wacu! Unaduhe ibyo wadusezeranyije binyuze ku ntumwa zawe. Ntuzatumwaze ku muni w' izuka. Mu by' ukuri Wowe ntiwica isezerano.

¹⁹⁵. Nyagasani wabo abakirira ugusaba (ati) mu by'ukuri Jye simburizamo igikorwa cy'uwigikoze muri mwe yaba gabo cyangwa gore, mukomokanamo. Abakoze Hidj'rah bakameneshwa mu ngo zabo, bagatotezwa mu nzira yanjye bakarwana bakanicwa. Rwose nzabakuraho ibicumuro byabo nzanabinjiza muri Djannah zitembamo imigezi. Ni ibihembo biturutse kwa ALLAH (IMANA) kandi ALLAH (IMANA) afite ibihembo byiza. ¹⁹⁶. Ntuzashukwe n'umudendezo w'abahakanye ku isi. ¹⁹⁷. Ni umunezero w' akanya gato, hanyuma ubuhingiro bwabo ni Djahannam kandi ni yo saso mbi. ¹⁹⁸. Ariko abagandukiye Nyagasani wabo bafite Djannah zitembamo imigezi bazazibamo ubuziraherezo. Ni ukwakirwa guturutse kwa IMANA (ALLAH). Kandi ibiri kwa ALLAH

(IMANA) ni byo byiza ku beza. ¹⁹⁹ Mu by' ukuri mu bahawe ibitabo hari abemera IMANA (ALLAH), ibyo mwamanuriwe n'ibyo bamanuriwe. Bibombarika kuri ALLAH (IMANA) ntibagurana amagambo ya ALLAH (IMANA) igiciro gito. Abo bafite ibihembo byabo kwa Nyagasani wabo. Mu by' ukuri ALLAH (IMANA) ni Uwihutisha ibarura. ²⁰⁰ Yemwe Abemeye! Muje mwihangana, mwianganishanye munabe ku rugerero ndetse mugandukire ALLAH (IMANA) kugira ngo mukiranyuke.

Surat 4

AN-NISSAA'U

Ku izina rya ALLAH (IMANA) Nyirimpuhwe, Nyirimbabazi.

¹ Yemwe bantu! Mugandukire Nyagasani wanyu wabaremye abakomoye ku muntu umwe, akamuremamo umugore we; akwirakwiza abagabo benshi n'abagore ababakomoyemo. Ngaho nimugandukire ALLAH (IMANA) We musabana ku bwe (munatinye gucA) imiryango. Mu by'ukuri ALLAH (IMANA) kuri mwe ni Umugenzuzi. ² Muhe impfubyi imitungo yazo. Kandi icyiza ntimukakigurane ikibi. Ntimukanavange imitungo yazo n'iyanyu ngo muyirye. Mu by'ukuri icyo ni icyaha gikomeye. ³ Nimutinya ukubera mu mpfubyi; nimurongore ababashimishije mu bandi bagore: babiri, batatu cyangwa bane. Nimutinya ukubera abe umwe cyangwa abaja banyu. Ibi ni byo byegereye ukutarengera kwanyu. ⁴ Muje muha abagore inkwano zabo ari impano. Nibagira icyo babahamo ku neza muje mucyakirana ubwuzu n' umutima mwiza.

⁵ Ntimugahe ibicucu imitungo yanyu ALLAH (IMANA) yagize ikibabeshaho. Mubagaburiremo, mubambikemo munababwire ijambo ryiza. ⁶ Mujye mugerageza impfubyi kugeza ubwo zigeze mu gihe cyo gushaka. Nimuzibonamo uguca ubwenge mujye muziha imitungo yazo. Ntimukayirye musagura mutanguranwa n' uko zikura. Uzaba yishoboye azifate; uzaba ari umutindi azarye ashyira mu gaciro. Igihe muziha imitungo yazo mujye muzishakira ababihamya, kandi ALLAH (IMANA) arahagije kuba Ubarura. ⁷ Abagabo bafite umugabane mu byo ababyeyi bombi n' abo bafitanye isano basize n' abagore bafite umugabane mu byo ababyeyi n' abo bafitanye isano basize. Byaba bike cyangwa byinshi hari umugabane utegetswe. ⁸ Abo bafitanye isano, impfubyi n' abakene nibaba bahari mu igabana mujye mubahamo munababwire ijambo ryiza. ⁹ Ababa batinya gusiga inyuma yabo urubyarw' intege nke, nibatinye (gufata nabi impfubyi) bagandukire ALLAH (IMANA) banavuge ijambo rihwitse. ¹⁰ Mu by'ukuri abarya imitungo y' impfubyi bahuguza, rwose ibyo barya ni umuriro mu nda zabo kandi bazinjira muri Saiir ¹¹. ALLAH (IMANA) arabatega mu izungura ry'abana banyu: Gabo afata urugero rw'umugabane wa gore kabiri. Nibaba gore barenze babiri, bafata bibiri bya gatatu by'ibyo yasize. Ni aba ari umwe afata icya kabiri. Na buri umwe mu babyeyi be bombi afite icya gatandatu mu byo yasize niba afite umwana. Niba adafite umwana akazungurwa n' ababyeyi be bombi, nyina afata icya gatatu. Niba afite abavandimwe, nyina afata icya gatandatu, nyuma y' irage yaraze cyangwa umwenda. Ba so n' abahungu banyu ntimuzi ubafitiye akamaro kurusha undi. Itegeko riturutse kwa IMANA (ALLAH). Mu by'ukuri ALLAH (IMANA)

ni Umumenyi cyane, Ushishoza. ¹² Mufata icya kabiri cy' ibyo abagore banyu basize niba badafite abana. Iyo bafite abana mufata icya kane cy' ibyo basize nyuma y' irage baraze cyangwa umwenda. Na bo bafata icya kane mu byo mwasize iyo mudafite abana. Iyo mufite abana bafata icya munani mu byo mwasize nyuma y'irage mwaraze cyangwa umwenda. Iyo umugabo azunguwe ari incike cyangwa umugore, akaba afite umuvandimwe cyangwa mushiki we, buri umwe muri bombi ahabwa icya gatandatu. Baba barenze abo, bafatanya icya gatatu nyuma y' irage ryarazwe cyangwa umwenda nta kubabaza (abazungurA). Itegeko riturutse kwa IMANA (ALLAH). Kandi ALLAH (IMANA) ni Umumenyi cyane, Umwitonzi. ¹³ Izo ni imbago za IMANA (ALLAH). Abumvira ALLAH (IMANA) n'Intumwa ye azabinjiza muri Djannah zitembamo imigezi bazabamo ubuziraherezo. Uko ni ugutsinda guhambaye. ¹⁴ N' uzigomeka kuri ALLAH (IMANA) n'Intumwa ye akarengera imbago ze azamwinjiza mu muriro azabamo ubuziraherezo kandi afite ibihano bisuzuguza.

¹⁵ No mu bagore banyu abakora ibikozasoni (ubusambanyi) hakaboneka muri mwe ababibahamya bane. Nibatanga ubuhamya muzabafungire mu ngo kugeza ubwo bashyikiwe n'urupfu cyangwa ALLAH (IMANA) akabagenera ubundi buryo. ¹⁶ Abakora (ubusambanyi, yaba gabo cyangwa gore) muri mwe muzabababaze. Nibicuza bagakora neza muzabihorere. Mu by' ukuri ALLAH (IMANA) ni We wakira ukwicuza, Nyirimbabazi. ¹⁷ Mu by' ukuri ukwicuza ALLAH (IMANA) yakira ; ni kuri babandi bacumura ku bujiji hanyuma bakicuza vuba. Abo ALLAH (IMANA) yakira ukwicuza kwabo kandi ALLAH (IMANA) ni Umumenyi

cyane, Ushishoza. ^{18.} Nta bwo ukwakirirwa ukwicuza ari ukwa babandi bacumura kugeza ubwo umwe muri bo agerwaho n'urupfu akavuga ati: noneho ubu ndicujije. Cyangwa ntikuba kuri babandi bapfa ari abahakanyi. Abo twabateguriye ibihano bibabaza.

^{19.} Yemwe Abemeye! Ntimuziruriwe kuzungura abagore ku gahato kandi ntimukabagore kugira ngo mubambure bimwe mu byo mwabahaye keretse bakoze icyaha kigaragara. Nimubane na bo ku neza. Nimubanga hari ubwo mwakwanga ikintu ALLAH (IMANA) akagishyiramo imigisha myinshi.

^{20.} Nimushaka kurongora umugore mumusimbuza undi, mukaba mwarahaye umwe muri bo akayabo ntimuzagire icyo mugabanyaho. Ese muragitwara kandi ari amahugu n' icyaha kigaragara!?

^{21.} Ni gute mwagitwara kandi mwarahanye ibanga bakaba baranabafasheho isezerano rikomeye!? ^{22.} Ntimukarongore abarongowe na ba so mu bagore uretse ibyahise (mbere ya Islaam). Mu by' ukuri icyo ni igikozasoni kirakaza kandi ni inzira mbi.

^{23.} Muziririjwe kurongora: ba nyoko, abakobwa banyu, bashiki banyu, ba nyogosenge, ba nyoko wanyu, abakobwa b' ababavandimwe banyu, abishywa banyu, ba nyoko babonkeje, bashiki banyu mwasangiye ibere, ba nyokobukwe, abakobwa mwareze b' abagore banyu mwarwubakanye niba mutararwubakanye nta cyaha mufite, n' abakazana banyu ku bana babakomokaho, no gutunga abavandimwe babiri uretse ibyahise (mbere ya Islaam). Mu by' ukuri ALLAH (IMANA) ni Uhebuje mu guhanagura ibyaha, Nyirimbabazi. ^{24.} N' abubatse mu bagore uretse abaja banyu. Ni itegeko rya ALLAH (IMANA) kuri mwe. Muziruriwe abatari abo ko mushakisha imitungo yanyu

murongora mutari abasambanyi. icyo muzishimisha na cyo muri bo mubarongora muzabahe inkwano zabo z' itegeko. Nta kibi kuri mwe ku byo mwemeranyijweho birenze ku nkwanu. Mu by' ukuri ALLAH (IMANA) ni Umumenyi cyane, Ushishoza. ²⁵. Uzaba adafite amikoro muri mwe yo kurongora abigenge bemera, yarongora mu baja banyu abakobwa bemera. ALLAH (IMANA) ni We uzi cyane ukwemera kwanyu. Mukomokanaho, mujye mubarongora ku burenganzira bw' ababahatse, mubahe inkwano zabo ku neza biyubashye, batari abasambanyi cyangwa batishyiriyeho abasambane. Nibamara kurongorwa bagakora ibikozasoni, bazahabwe icya kabiri cy' ibihano cy' abigenge. Ibyo ni ku utinya kugwa mu busambanyi muri mwe. Ukwihangana kwanyu ni byo byiza kuri mwe. Kandi ALLAH (IMANA) ni Uhebuje mu guhanagura ibyaha, Nyirimbabazi.

²⁶. ALLAH (IMANA) arashaka kubagaragariza no kubayobora imigirire y' abababanjirije no kwakira ukwicuza kwanyu. Kandi ALLAH (IMANA) ni Umumenyi cyane, Ushishoza. ²⁷. ALLAH (IMANA) arashaka kwakira ukwicuza kwanyu n' aho abakurikira irari barashakako mwatana ugutana guhambaye. ²⁸. ALLAH (IMANA) arashaka kuborohereza kuko umuntu yaremwe ari umunyantegenke.

²⁹. Yemwe Abemeye! Ntimukarye imitungo yanyu hagati yanyu ku mahugu keretse ari ubucuruzi bushingiye ku bwumvikane. Kandi ntimukiyahure mu by' ukuri ALLAH (IMANA) ni Nyirimbabazi kuri mwe. ³⁰. Uzabikora arengera anahuguza tuzamwinjiza mu muriro kandi kuri ALLAH (IMANA) ibyo biroroshye. ³¹. Nimwirinda ibyaha bikomeye mubuzwa, tuzabakuraho ibicumuro byanyu tunabinjize mu irembo ryubahitse. ³². Ntimuzifuze ibyo ALLAH (IMANA)

yarutishije bamwe ku bandi; abagabo bafite umugabane ku byo bakoreye n' abagore bafite umugabane ku byo bakoreye. Musabe ALLAH (IMANA) mu ngabire ze mu by' ukuri ALLAH (IMANA) ni Umumenyi cyane wa buri kintu. 33. Buri wese twamugeneye abazungura mu byasizwe n' ababyeyi n' abo bafitanye isano. Abo mwagiranye igihango muzabahe umugabane wabo mu by' ukuri ALLAH (IMANA) ni We Muhamywa wa buri kintu.

34. Abagabo ni abahagararizi b'abagore kubera ibyo ALLAH (IMANA) yabarutishije ubwabo ku bwabo no ku bw' ibyo batanze mu mitungo yabo. Abagore batunganya, bibombarika, bakazirikana iby' abo bashakanye badahari kubera uburenganzira ALLAH (IMANA) yabahaye (ku bagabo). Kandi abo mutinya ukwigomeka kwabo mujye mubigisha, mubimuke mu buryamo (nibanangirA) mubakubite. Nibabumvira ntimuzabashakeho impamvu. Mu by' ukuri ALLAH (IMANA) ni Uwikirenga, Umukuru.

35. Nimutinya ubutane hagati yabo bombi muzohereze umwunzi mu bantu be(umugabo) n' umwunzi mu bantu be(umugore). Nibashaka gutunganya ALLAH (IMANA) azabashoboza mu by' ukuri ALLAH (IMANA) ni Umumenyi cyane, Umumenyi w' ibyihishe.

36. Kandi mujye mugaragira IMANA (ALLAH), ntimukamubangikanye n' icyo ari cyo cyose. N'ababyeyi bombi mujye mubagirira ineza, abo mufitanye isano, impfubyi, abakene, umuturanyi mufitanye isano, umuturanyi usanzwe, inshuti ya hafi, uri ku rugendo n' abacakara banyu. Mu by' ukuri ALLAH (IMANA) ntakunda umunyagasuzuguro, umwirasi. 37. Babandi bagundira bagashishikariza abantu ubugugu bakanahisha ibyo ALLAH (IMANA) yabahaye

mu ngabire ze. Twateguriye abahakanyi ibihano bisuzuguza.

38. Na babandi batanga imitungo yabo biyereka abantu batemera ALLAH (IMANA) cyangwa umunsi w' imperuka. Uwo Sha'itwaan abereye inshuti aba agize inshuti mbi.

39. Bari kuba iki iyo bemera ALLAH (IMANA) n'umunsi w' imperuka bakanatanga mu byo ALLAH (IMANA) yabagabiye!? Kandi ALLAH (IMANA) ni Ubazi cyane.

40. Mu by' ukuri ALLAH (IMANA) ntahuguza n'ubwo cyaba ari igipimo cya Dharra. Cyaba ari cyiza akagitubura akanatanga ku bwe ibihembo bihambaye.

41. Bizamera bite ubwo tuzazana muri buri ummah umuhamya tukanakuzana uri umuhamya kuri abo!?

42. Kuri uwo munsi abahakanye bakanigomeka ku ntumwa bazifuzako isi yaringanizwa na bo kandi nta jambo bahisha IMANA (ALLAH). 43. Yemwe Abemeye! Ntimukegere Swalaat mwasinze kugeza igihe mumenyeye ibyo muvuga, cyangwa mufite Djanaabah keretse mwambukiranya inzira kugeza mwiuhagiye. Niba murwaye cyangwa muri ku rugendo cyangwa umwe muri mwe avuye k'umusarani cyangwa mwabonanye n'abagore banyu ntimubone amazi mujye mukora Tayammum n'itaka risukuye; muryihanaguze uburanga bwanyu n' amaboko yanyu. Mu by'ukuri ALLAH (IMANA) ni Ubabarira cyane, Uhebuje mu guhanagura ibyaha.

44. Ese ntureka abahawe umugabane w'ubumenyi mu bitabo bahitamo ubuyobe bakanashakako muyoba inzira!?

45. ALLAH (IMANA) ni We uzi cyane abanzi banyu kandi ALLAH (IMANA) arahagije kuba Umurinzi aranahagije kuba Umutabazi. 46. Mu babaye Abayahudi hari abahindura amagambo bayakura mu myanya yayo bakavuga bati:

turumvise ariko turigometse. Umva utumvwa kandi raiina bagoreka indimi zabo banakerensa idini. Nyamara iyo bavuga bati: turumvise turanumviye. Umva kandi undhur'naa byari kuba byiza binagororotse kuri bo. Cyakora ALLAH (IMANA) yarabavumye kubera ubuhakanyi bwabo ntibemera uretse gake.

⁴⁷. Yemwe Abahawe ibitabo! Nimwemere ibyo twamanuye bihamya ibyo mufite mbere y' uko dusiba uburanga tukanabuhindikiza inyuma habwo cyangwa tukabavuma nk' uko twavumye ab' isabato. Kandi itegeko rya ALLAH (IMANA) rirakorwa. ⁴⁸. Mu by' ukuri ALLAH (IMANA) ntahanagura icyaha cyo kumubangikanya. Ahanagura ibitari ibyo k'uwo ashaka. Ubangikanya ALLAH (IMANA) aba ahimbye icyaha gihambaye. ⁴⁹. Ese ntubona abo bigira abere ubwabo!? Ahubwo ALLAH (IMANA) yeza uwo ashaka. Ntibazahuguzwa habe na fatiil. ⁵⁰. Reba uko bahimbira ALLAH (IMANA) ikinyoma! Kandi birahagije kuba icyaha kigaragara.

⁵¹. Ese ntubona abahawe umugabane w'ubumenyi bw' ibitabo bemera Djib't na Twaaghuut bakanabwira abahakanye bati: bariya ni bo bayobotse inzira kurusha abemeye (IMANA (ALLAH)). ⁵². Abo ni bo ALLAH (IMANA) yavumye. Kandi uwo ALLAH (IMANA) yavumye ntuzamubonera Umutabazi. ⁵³. Cyangwa bafite umugabane mu bwami! Ari uko, ntibaha abantu habe na Naqiir ⁵⁴. Cyangwa baragirira ishyari abantu ku byo ALLAH (IMANA) yabahaye mu ngabire ze ! Mu by' ukuri twahaye umuryango wa Ibraahim ibitabo, ubushishozi tunabaha ubwami buhambaye. ⁵⁵. Muri bo hari uwabyemeye no muri bo hari uwabiteye umugongo. Kandi Djahannam irahagije kuba Saiir. ⁵⁶. Mu by' ukuri

abahakanye amagambo yacu tuzabinjiza mu muriro ; buri uko impu zabo zihiye tuzisimbuza izindi kugira ngo basogongere ibihano. Mu by' ukuri ALLAH (IMANA) ni Utsinda, Ushishoza. ⁵⁷. Abemeye bagakora ibitunganye tuzabinjiza muri Djannah zitembamo imigezi bazabamo ubuziraherezo. Bafitemo abagore basukuye tuzanabinjiza mu gicucu kigaye.

⁵⁸. Mu by'ukuri ALLAH (IMANA) abategeka gusubiza indagizo ba nyirazo. Kandi mu gihe mukiranuye abantu muje mubakiranura mu butabera. Ibyo ALLAH (IMANA) ababwiriza ni byiza. Mu by' ukuri ALLAH (IMANA) ni Uwumva cyane, Ubona cyane. ⁵⁹. Yemwe Abemeye! Nimwumvire ALLAH (IMANA) munumvire Intumwa n' abafite ubutegetsu muri mwe. Nimutavuga rumwe ku kintu muje mugisubiza kwa ALLAH (IMANA) no ku Ntumwa niba mwemera ALLAH (IMANA) n'umunsi w' imperuka. Ibyo ni byo byiza binafite iherezo ryiza. ⁶⁰. Ese ntubona abigambako bemeye ibyo wamanuriwe n'ibyamanuwe mbere yawe!? Barashakako bakiranurwa na Twaaghuut kandi barategetswe kuyihakana. Sha'itwaan arashaka kubayobya ukuyoba gukabije. ⁶¹. N'iyi babwiwe ngo nimuze tugane ku byo ALLAH (IMANA) yamanuye no ku Ntumwa ubona abakora Nifaaq bagutera umugongo. ⁶². Bizamera bite ubwo amakuba azaba abagezeho kubera ibyo bakoze!? Hanyuma bakakugana barahira ALLAH (IMANA) (bavugA) : nta kindi twashatse uretse ineza no kwunga. ⁶³. Abo ngabo ALLAH (IMANA) azi ibiri mu mitima yabo. Birengagize, ubabwirize unababwire muri bo ijamba risobanutse.

⁶⁴. Ntitwohereje intumwa iyo ari yo yose uretse kugira ngo yumvirwe ku bushake bwa IMANA (ALLAH). Nyamara bamaze kwihuguza bakugana basaba ALLAH

(IMANA) guhanagurwaho ibyaha n'Intumwa ikabasabira guhanagurwaho ibyaha bari gusanga ALLAH (IMANA) ari Uwakira cyane ukwicuza, Nyirimbabazi. ⁶⁵ Oya! Ndahiye ku izina rya Nyagasani wawe! Ntibazemera by'ukuri kugeza ubwo bagusaba kubakiranura mu byo bashyamiranyeho, kandi ntibagire mu mitima yabo ingingimira mu byo wacyemo urubanza, kandi babyakire banyuzwe. ⁶⁶ Niyo Twe tubategeka ngo mwiye cyangwa musohoke mu ngo zanyu ntibari kubikora uretse bake muri bo. Nyamara iyo bakora ibyo babwirizwa, byari kuba byiza kuri bo n'ibibakomeza cyane. ⁶⁷ Ku bw'ibyo, twari kubaha ibihembo bihambaye biduturutseho. ⁶⁸ Twari no kubayobora inzira igororotse. ⁶⁹ Abumvira ALLAH (IMANA) n'Intumwa, abo bazaba bari kumwe n'abo ALLAH (IMANA) yahundagajeho inema ze mu bahanuzi, abanyakuri, Shuhadaa'u n'abakora ibitunganye, abo akaba aribo nshuti nziza. ⁷⁰ Izo ni ingabire ziturutse kwa ALLAH (IMANA) kandi birahagije kuba ALLAH (IMANA) ari Umumenyi cyane.

⁷¹ Yemwe abemeye! Mwitondere (abanzi banyu), kandi muje muja ku rugamba mu matsinda atandukanye cyangwa muri hamwe. ⁷² Mu by'ukuri muri mwe hari mo uwanga kujya ku rugamba kandi iyo mugezweho n'ibyago akavuga ati: Rwose ALLAH (IMANA) yampundagajeho inema kuba ntari kumwe na bo. ⁷³ N'iyo mugezweho n'ingabire zituruka kwa IMANA (ALLAH), rwose avuga nk'aho nta rukundo rwari hagati yanyu na we agira ati: Iyo nza kuba hamwe na bo ngatsinda ugutsinda guhambaye! ⁷⁴ Nibarwanye mu nzira ya ALLAH (IMANA) abagurana ubuzima bw'isi imperuka. Kandi uzarwana mu nzira ya ALLAH (IMANA) akicwa cyangwa agatsinda, tuzamuha ibihembo bihambaye. ⁷⁵ Ni

gute mwe mutarwana mu nzira ya ALLAH (IMANA) kandi abanyantegye nke mu bagabo no mu bana bavuga bati: Ayi Nyagasani wacu! Tuvane muri uyu mudugudu (kuko) abawo ni abahuguza. Kandi uduhe umurinzi uturutse iwawe unaduhe umutabazi uturutse iwawe ⁷⁶. Abemeye barwana mu nzira ya ALLAH (IMANA) n’aho abahakanye bakarwana mu nzira ya twaaghuut! Ngaho nimurwanye inshuti koya za sha’itwaan, mu by’ukuri uburiganya bwa sha’itwaan buroroshye.

⁷⁷. Ese ntubona ababwiwe bati: Muhagarike imirwano ahubwo muhozeho Swalaat munatange Zakaat. Ubwo bategekwaga kurwana, ni bwo agatsiko muri bo katinye abantu nk’uko kagatinye ALLAH (IMANA) cyangwa ugutinya kurenzeho. Karavuga kati: Ayi Nyagasani wacu! Kuki wadutegetse kurwana? Iyo uturindiriza igihe cya hafi. Vuga uti: Ibyishimo by’isi ni iby’igihe gito n’aho imperuka ni nziza ku baganduka kandi ntumuzahuguzwa habe na Fatiil.

⁷⁸. Aho muzaba muri hose urupfu ruzabasanga. N’ubwo mwaba mu nyubako z’imitamenwa. N’ iyo bagezweho n’ icyiza, baravuga bati: Iki giturutse kwa IMANA (ALLAH), bagerwaho n’ikibi bakavuga bati: Iki kiguturutseho. Vuga uti: Byose bituruka kwa IMANA (ALLAH). Ese ni kuki aba bantu batari hafi yo gusobanukirwa amagambo!? ⁷⁹. Ikikubayeho mu byiza kiba giturutse kwa ALLAH (IMANA) n’aho ikibi kikubayeho kiba kiguturutseho. Kandi twakohereje ku bantu uri intumwa, kandi ALLAH (IMANA) arahagije kuba Umuhamywa.

⁸⁰. Uwumviye Intumwa mu by’ukuri aba yumviye IMANA (ALLAH). N’aho uteye umugongo nta bwo twakohereje ngo ube umurinzi kuri bo. ⁸¹. Baravuga bati: Ukumvira! Bava iwawe agatsiko muri bo kakararana umugambi w’ibitari ibyo

kavuze. Nyamara ALLAH (IMANA) yandika ibyo kararana. Kirengagize kandi wiringire IMANA (ALLAH). ALLAH (IMANA) arahagije kuba Uwiringirwa. ⁸². Ese ntibatekereza kuri Qur'aan!? Iyo iza kuba yaraturutse ku wundi utari IMANA (ALLAH), bari kuyisangamo ukwivuguruza kwinshi. ⁸³. N'iyo bagezweho n'ikintu cy'umutekano cyangwa cy'ubwoba baragisakaza, nyamara iyo bagisubiza ku Ntumwa n'abafite ubutegetsu muri bo, cyari kumenywa n'abagicukumbura muri bo. Iyo zitaba ingabire n'imbabazi bya ALLAH (IMANA) kuri bo, mwari gukurikira sha'itwaan uretse bake.

⁸⁴. Rwana mu inzira ya IMANA (ALLAH), ntawe ubazwa uretse wowe ubwawe. Ushishikaze abemera. Kugira ngo ALLAH (IMANA) ahagarike ikibi cy'abahakanyi. Kandi ALLAH (IMANA) ni We ufite imbaraga cyane ni na We ufite ibihano bikaze. ⁸⁵. Uzavuganira ukuvuganira kwiza azakugiramo umugabane n'uzavuganira ukuvuganira kubi na we azakugiramo umugabane kandi ALLAH (IMANA) ni We ufite ubushobozi kuri buri kintu. ⁸⁶. Nimuramutswa indamutso (nziza) mujye musubiza iyirusha cyangwa musubize nka yo. Mu by'ukuri ALLAH (IMANA) ni Ubarura buri kintu.

⁸⁷. IMANA (ALLAH), nta wukwiriye gusengwa by'ukuri uretse We. Rwose azabakoranyiriza hamwe ku muni w'imperuka udashidikanywaho. Ni nde warusha ALLAH (IMANA) imvugo y'ukuri!?

⁸⁸. Kuki muri amatsinda abiri ku bakora Nifaaq kandi ALLAH (IMANA) yarabadindije kubera ibyo bakoze? Ese murashaka kuyobora uwo ALLAH (IMANA) yayobeje? Kandi uwo ALLAH (IMANA) yayobeje ntuzamubonera inzira. ⁸⁹. Bifujeko mwahakana nk'uko bahakanye mukaba

kimwe. Ntimukagire muri bo inshuti koya kugeza bimutse kubera inzira ya IMANA (ALLAH); nibatera umugongo, mubacakire mubice aho mubasanze hose. Kandi ntimuzagire muri bo inshuti koya cyangwa umutabazi. ⁹⁰. Uretse babandi bagera ku bantu mufitanye amasezerano (y'amahoro), cyangwa babagezeho imitima yabo yanga kubarwanya cyangwa kurwanya bene wabo. Iyo ALLAH (IMANA) abishaka yari kubaha ububasha bakabarwanya. Nibabareka ntibabarwanye bakishyira mu maboko yanyu, ALLAH (IMANA) nta nzira yabahaye kuri bo. ⁹¹. Muzasanga abandi bashaka kubaha amahoro no kuyaha bene wabo. Buri uko basubijwe mu bigeragezo babigaragurwamo. Nibatabireka ngo babahe amahoro bakanahagarika imirwano, mubacakire mubice aho mubasanze hose. Abo twabahaye ububasha bugaragara kuri bo.

⁹². Ntibyemeweke uwemera yica uwemera uretse bimugwirirye. N'uwishe uwemera bimugwirirye; abohora umucakara wemera akanatanga icyiru gihabwa abe, kereka babitanzemo Swadaqah. Iyo uwishwe akomoka mu bantu b'abanzi banyu we ari uwemera, uwishe abohora umucakara wemera. Niba akomoka mu bantu mufitanye amasezerano (y'amahoro); atanga icyiru gihabwa abe akanabohora umucakara wemera. Utabonye (umucakara abohorA) nasibe amezi abiri akurikirana, kugira ngo ALLAH (IMANA) yemere ukwicuza. Kandi ALLAH (IMANA) ni Umumenyi cyane, Ushishoza. ⁹³. N'aho uwica uwemera abigambirirye, igihano cye ni Djahannam azabamo ubuziraherezo kandi ALLAH (IMANA) aramurakarira, akamuvuma yanamuteguriye ibihano bihambaye.

⁹⁴. Yemwe abemeye! Nimujya mujya mu ngendo z'inzira

ya ALLAH (IMANA) mujye mushishoza, ntimukabwire ubahaye Salaam muti: Ntabwo uri Uwemera. Ari ugushaka amaronko y'ubuzima bw'isi. Kwa ALLAH (IMANA) ni ho hari inyungu nyinshi, uko ni ko mwari mumeze mbere, ALLAH (IMANA) arabagabira, nimushishoze rero. Mu by'ukuri ALLAH (IMANA) ni Umumenyi w' ibyihishe mu byo mukora. ⁹⁵. Ntibangana; abaturanye mu bemera badafite ubumuga n'abaharanira inzira ya ALLAH (IMANA) bakoresheje imitungo yabo na bo ubwabo. ALLAH (IMANA) yasumbishije urwego abaharanira inzira ya ALLAH (IMANA) bakoresheje imitungo yabo na bo ubwabo ku baturanye. Kandi bose ALLAH (IMANA) yabasezeranyije ibyiza. Nyamara ALLAH (IMANA) asumbisha abaharanira inzira ye abaturanye ibihembo bihambaye. ⁹⁶. Inzego zimuturutseho no guhanagura ibyaha n'impuhwe kandi ALLAH (IMANA) ni Uhebuje mu guhanagura ibyaha, Nyirimbabazi

⁹⁷. Mu by'ukuri abihuguje bakurwamo roho n'Abamala'ika bababwira bati: Mwari mu biki? Bakavuga bati: Twagizwe abanyantegenke mu gihugu. Bakavuga bati: Ese isi ya ALLAH (IMANA) ntiyari ngari ngo mukore Hidj'rah!? Abo icyicaro cyabo ni Djahannam akaba ari yo garukiro ribi.

⁹⁸. Keretse abagizwe abanyantegenke mu bagabo, abagore n'abana badafite uburyo ntibanayoboke inzira. ⁹⁹. Abo ALLAH (IMANA) azabababarira kandi ALLAH (IMANA) ni Ubabarira cyane, Uhebuje mu guhanagura ibyaha.

¹⁰⁰. Ukora Hidj'rah mu nzira ya ALLAH (IMANA) azasanga ku isi umudendezo mwinshi n'ubukungu. N'uzasohoka mu nzu ye akora Hidj'rah kubera ALLAH (IMANA) n'intumwa ye hanyuma akagerwaho n'urupfu, igihembo cye kiba

kibaye kwa IMANA (ALLAH). Kandi ALLAH (IMANA) ni Uhebuje mu guhanagura ibyaha, Nyirimbabazi.

^{101.} Nimujya mu rugendo nta kibi kuri mwe kugabanya Swalaat nimutinyako abahakanyi babagerageza. Mu by'ukuri abahakanyi ni abanzi kuri mwe bagaragara.

^{102.} N'igihe uzaba uri kumwe na bo ukabayobora muri Swalaat, itsinda muri bo nirikore Swalaat hamwe na we rinakomeze intwaro zaryo. Niryubama, ribe inyuma yanyu. Haze irindi tsinda ritari ryakora Swalaat naryo rikorane na we Swalaat, ribe munge rinakomeze intwaro zaryo. Abahakanye bifuzako mwarangara ku ntware zanyu n'imitware yanyu bakabatera icya rimwe babatunguye. Nta kibi kuri mwe, niba mufite imbogamizi nk'imvura cyangwa murwaye kurambika intwaro zanyu. Mube munge, mu by'ukuri ALLAH (IMANA) yateguriye abahakanyi ibihano bisuzuguzi.

^{103.} Nimurangiza Swalaat musingize ALLAH (IMANA) muhagaze, mwicaye, munaryamye. Nimutekana, muhozeho Swalaat mu by'ukuri Swalaat ni itegeko rihamye ku bemera kuyikorera igihe.

^{104.} Ntimuzacike intege mu gukurikirana abo bantu, niba mubabara na bo barababara nk'uko mubabara, mukiringira kwa ALLAH (IMANA) ibyo batiringira. Kandi ALLAH (IMANA) ni Umumenyi cyane, Ushishoza.

^{105.} Rwose Twe twakumanuriye igitabo gikubiyemo ukuri kugira ngo ukiranure abantu ukoresheje ibyo ALLAH (IMANA) yakwigishije kandi ntukaburanire abahemu.

^{106.} Usabe ALLAH (IMANA) guhanagurwaho ibyaha. Mu by'ukuri ALLAH (IMANA) ni Uhebuje mu guhangura ibyaha Nyirimbabazi. ^{107.} Ntukajye impaka ku bihemukira ubwabo. Mu by'ukuri ALLAH (IMANA) ntakunda umugambanyi,

umunyabyaha. ^{108.} Bihisha abantu ntibihishe IMANA

(ALLAH); kandi ari kumwe na bo igihe bagambirira ibyo atishimira mu mvugo. ALLAH (IMANA) ku byo bakora ni Uhetura.

^{109.} Dore ngaho mwe murababuranira mu buzima bw'isi. Ni nde uzagisha impaka ALLAH (IMANA) kuri bo umunsi w'izuka cyangwa ni nde uzababera umuburanyi!?

^{110.} N'ukora ikibi cyangwa akihuguza hanyuma agasaba ALLAH (IMANA) guhanagurwaho ibyaha asanga ALLAH (IMANA) ari Uhebuje mu guhanagura ibyaha, Nyirimbabazi.

^{111.} N'ukoze icyaha aba acyikoreye, kandi ALLAH (IMANA) ni Umumenyi cyane, Ushishoza. ^{112.} N'ukoze igicumuro cyangwa icyaha hanyuma akakigereka ku mwere aba yikoreye ikinyoma gikomeye n'icyaha kigaragara. ^{113.} Iyo zitaba ingabire n'imbabazi za ALLAH (IMANA) kuri wowe agatsiko muri bo kari gushaka kukuyobya. Nyamara nta we kayobya uretse ko ubwako kandi nta n'icyo kagutwara. ALLAH (IMANA) yakumanuriye igitabo n'ubushishozi anakwigisha ibyo utari uzi. Kandi ingabire za ALLAH (IMANA) kuri wowe zirahambaye.

^{114.} Nta cyiza na kimwe mu mabanga yabo menshi; keretse utegeka gutanga Swadaqah, gukora ibitunganye cyangwa kunga abantu. Ukora ibyo ashaka ishimwe rya ALLAH (IMANA) tuzamuha ibihembo bihambaye.

^{115.} N'uzatandukana n'Intumwa nyuma y'uko ubuyoboke bumugaragarira agakurikira inzira itari iya abemera; tumurekera ibyo yahisemo tukanamwinjiza muri Djahannam kandi ni ryo garukiro ribi.

^{116.} Mu by'ukuri ALLAH (IMANA) ntahanagura icyaha cyo kumubangikanya. Ahanagura ibitari icyo k'uwo ashaka kandi ubangikanya ALLAH (IMANA) rwose aba ayobye ukuyoba

gukabije. ¹¹⁷. Nta cyo bagaragira kitari We uretse igitsina gore nta ni cyo bagaragira uretse sha'itwaan wigometse. ¹¹⁸. ALLAH (IMANA) yaramuvumye. Aravuga (sha'itwaan) ati: Ndahiye ko nzafata mu bagaragu bawe umugabane uzwi. ¹¹⁹. Rwose nzabayobya, nzabizeza, nzabategeka guca amatwi y'amatungo, nzanabategeka bahindure ibiremwa bya IMANA (ALLAH). Uzagira sha'itwaan inshuti koya aretse ALLAH (IMANA) azaba ahombye igihombo kigaragara. ¹²⁰. Arabasezeranya, akabizeza. Kandi nta cyo sha'itwani abizeza uretse ibishuko. ¹²¹. Abo ishyikiro ryabo ni Djahannam kandi ntibazabona aho bayihungira. ¹²². N'aho abemeye bagakora ibitunganye tuzabinjiza muri Djannah zitembamo imigezi. Bazabamo ubuziraherezo. Isezerano rya ALLAH (IMANA) ni ukuri. Ni nde warusha ALLAH (IMANA) imvugo y' ukuri!?

¹²³. Ntabwo ari ku bw'ibyifuzo byanyu cyangwa ibyifuzo bya ba nyiribitabo. Ukora ikibi azagihanirwa nta n'ubwo azibonera umurinzi cyangwa umutabazi utari ALLAH (IMANA). ¹²⁴. N'uzakora mu bitunganye yaba gabo cyangwa gore akaba ari uwemera abo bazinjira muri Djannah kandi ntibazahuguzwa habe na Naqiir. ¹²⁵. Ni nde wagira idini ryiza kuruta uwiye kuriye ALLAH (IMANA) kandi akaba ari umugiraneza akanakurikira inzira ya Ibraahiim ari Haniifa. Kandi ALLAH (IMANA) yagize Ibraahiim inshuti magara. ¹²⁶. Ibiri mu birere no mu isi ni ibya ALLAH (IMANA) kandi ALLAH (IMANA) ni Uhetura buri kintu.

¹²⁷. Barakubazakuby'abagore. Vugati: ALLAH (IMANA) ni We ubasobanurira ibirebana na bo n'ibyo musomerwa mu gitabo ku bagore b'impfubyi n'abanyantegenke mu bana mudaha ibyo bagenewe, mukanashaka kubarongora. Kandi

mujye mubanira impfubyi mu butabera. Ibyo mukora mu byiza, ALLAH (IMANA) ni Umumenyi cyane kuri byo. ¹²⁸. Kandi umugore natinya kubuzwa amahoro n'umugabo we cyangwa kumuta, ntabwo ari bibi kuri bo ko bakwiyunga. Ukwiyunga ni kwiza. Kandi imitima yaremanywe ubugugu. Nimugira neza mukanaganduka mu by'ukuri ALLAH (IMANA) ni Umumenyi w' ibyihishe mu byo mukora. ¹²⁹. Nta n'ubwo muzashobora kutabera (mu rukundo) hagati y'abagore n'ubwo mwakwitwararika. Ntimuzabogame ukubogama kose mukamusiga nk'utendetswe. Kandi nimwiyunga mukanaganduka mu by'ukuri ALLAH (IMANA) ni Uhebuje mu guhanagura ibyaha, Nyirimbabazi. ¹³⁰. Kandi nibatandukana, ALLAH (IMANA) azaha buri wese mu bukungu bwe kandi ALLAH (IMANA) ni Ukwiriye hose, Ushishoza.

¹³¹. Ibiri mu birere ni ibya ALLAH (IMANA) ndetse n'ibiri mu isi. Mu by'ukuri twagiriye inama abahawe ibitabo mbere yanyu na mwe ko mugandukira IMANA (ALLAH); nimumuhakana, mu by'ukuri ibiri mu birere ndetse n'ibiri mu isi ni ibya IMANA (ALLAH), kandi ALLAH (IMANA) ni Umukungu, Ushimwa cyane. ¹³². Ibiri mu birere ni ibya ALLAH (IMANA) ndetse n'ibiri mu isi kandi ALLAH (IMANA) arahagije kuba Uwiringirwa. ¹³³. Abishatse yabavanaho mwa bantu mwe akazana abandi. Kandi ALLAH (IMANA) kuri ibyo ni Ushoboye cyane. ¹³⁴. Ushaka ibihembo by'isi, mu by'ukuri kwa ALLAH (IMANA) hari ibihembo by'isi n'imperuka. Kandi ALLAH (IMANA) ni Uwumva cyane, Ubona cyane.

¹³⁵. Yemwe Abemeye! Mube abahagararizi b'ubutabera, abatangabuhamya kubera ALLAH (IMANA) n'ubwo byaba

kuri mwe, ababyeyi cyangwa abo mufitanye isano. Yaba umukungu cyangwa umutindi, ALLAH (IMANA) arabaruta kandi ntimuzakurikire irari ngo muyobe. Nimubogama cyangwa mukabwirengagiza, mu by' ukuri ALLAH (IMANA) ni Umumenyi w' ibyihishe mu byo mukora.

¹³⁶ Yemwe Abemeye! Nimwemere IMANA (ALLAH), Intumwa ye, Igitabo yahishuriye Intumwa ye n'ibitabo byamanuwe mbere. Uzahakana IMANA (ALLAH), Abamala'ika be, ibitabo bye, intumwa ze n'umunsi wa nyuma azaba ayobye ubuyobe bukabije. ¹³⁷ Mu by'ukuri abemeye nyuma bagahakana, bakongera bakemera na none bagahakana hanyuma bakiyongera ubuhakanyi, ALLAH (IMANA) nta bwo azabahanaguraho ibyaha nta n'ubwo azabayobora inzira. ¹³⁸ Geza inkuru nziza ku bakora Nifaaq ko bafite ibihano bibabaza. ¹³⁹ Abagira abahakanyi inshuti koya baretse Abemera; ese n'icyubahiro babashakaho!? Mu by'ukuri icyubahiro cyose ni icya IMANA (ALLAH).

¹⁴⁰ Mu by' ukuri yabamanuriye mu gitabo ko nimwumva amagambo ya ALLAH (IMANA) ahakanwa anakerenswa, ntimuzicarane na bo (abayahakana n'abayakerensA) kugeza ubwo binjira mu kindi kiganiro. Nimuhaguma mu by'ukuri icyo gihe muzaba mumeze nka bo. Mu by'ukuri ALLAH (IMANA) ni ukoranya abakora Nifaaq n' abahakanyi bose muri Djahannam. ¹⁴¹ Ababatega iminsi, mwagira ugutsinda guturutse kwa ALLAH (IMANA) bakavuga bati: Ese ntitwari kumwe namwe? Abahakanye bagira umugabane ku rugamba, bakavuga bati: Ese ntitwabatsinze tukanabarinda abemera? ALLAH (IMANA) azabakiranura ku munsi w'izuka, kandi ALLAH (IMANA) ntazaha abahakanyi inzira ku bemera.

¹⁴² Mu by'ukuri abakora Nifaaq baryarya IMANA

(ALLAH), we akaburizamo ubwo buryarya. Iyo bahagurutse bagiye gukora Swalaat bahagurukana ubunebwe biyereka abantu, kandi ntibibuka ALLAH (IMANA) uretse gake. ¹⁴³. Barahuzagurika hagati aho, ntibari muri aba cyangwa muri bariya. Kandi uwo ALLAH (IMANA) yayobeje ntuzamubonera inzira. ¹⁴⁴. Yemwe Abemeye! Ntimuzagire abahakanyi inshuti koya muretse Abemera. Ese murashaka guha ALLAH (IMANA) impamvu igaragara kuri mwe!? ¹⁴⁵. Mu by'ukuri Abakora Nifaaq bazashyirwa mu ndiba y'umuriro hasi, kandi ntuzababonera umutabazi. ¹⁴⁶. Uretse abicujije, bagatunganya, bagafatana urunana kuri ALLAH (IMANA) bakanegurira idini ryabo IMANA (ALLAH); abo bari kumwe n'Abemera kandi ALLAH (IMANA) azaha Abemera ibihembo bihambaye. ¹⁴⁷. Ni iyihe nyungu ALLAH (IMANA) yagira mu kubahana, niba mushimira mukanemera!? Kandi ALLAH (IMANA) ni Ushima, Umumenyi cyane.

¹⁴⁸. ALLAH (IMANA) ntakunda ukwatura ikibi mu mvugo uretse uwahugujwe kandi ALLAH (IMANA) ni Uwumva cyane, Umumenyi cyane. ¹⁴⁹. Mwagaragaza icyiza mwagihisha cyangwa mwababarira ikibi mu by'ukuri ALLAH (IMANA) ni Ubabarira cyane, Ushobora cyane. ¹⁵⁰. Mu by'ukuri abahakana ALLAH (IMANA) n'intumwa ze bakanashaka gutandukanya ALLAH (IMANA) n'intumwa ze bavuga bati: Twemera zimwe tugahakana izindi, bagashaka kugira inzira hagati aho. ¹⁵¹. Abo ni bo bahakanyi nyabo kandi twateguriye abahakanyi ibihano bisuzuguza. ¹⁵². Abemeye ALLAH (IMANA) n'intumwa ze ntibavangure n'imwe muri zo, abo azabaha ibihembo byabo kandi ALLAH (IMANA) ni Uhebuje mu guhanagura ibyaha, Nyirimbabazi.

¹⁵³ Abahawe ibitabo baragusabako ubamanurira igitabo giturutse mu kirere. Mu by'ukuri basabye Muusa ikirenze icyo bavuga bati: Twereke ALLAH (IMANA) imbona nkubone, bakubitwa n'ikibatsi cy'umuriro kubera uguhuguza kwabo. Hanyuma bigirira inyana (ikigirwamanA) nyuma y'uko ibisobanuro bibageraho. Icyo turakibabarira, kandi Muusa tumuha ibimenyetso bigaragara. ¹⁵⁴ Tuzamura Twuur hejuru yabo kubera isezerano ryabo rikomeye. Turababwira tuti: Nimwinjire mu muryango mwubamye, turanababwira tuti: Ntimuzarengere ku isabato tunabafataho isezerano rikomeye.

¹⁵⁵ K'ubwo kwica kwabo isezerano ryabo rikomeye, guhakana kwabo Ayah za IMANA (ALLAH), kwica kwabo abahanuzi bidakwiye no kuvuga kwabo bati: Imitima yacu irapfundikiye. Ahubwo ALLAH (IMANA) yarayidanangiye kubera ubuhakanyi bwabo, ntibemera uretse gake. ¹⁵⁶ No k' ubw'ubuhakanyi bwabo n'imvugo yabo y'ikinyoma gihambaye kuri Mariam. ¹⁵⁷ N'imvugo yabo: Rwose twe twishe Masiih Isa mwene Mariam intumwa ya IMANA (ALLAH). Nyamarantibamwishentibanamubambye, ahubwo (bishe banabambA) uwahawe ishusho ye. Mu by'ukuri na babandi batabivugaho rumwe baracyamushidikanyaho. Nta bumenyi bamufiteho usibye gukurikira ugukeka. Mu by'ukuri nta n'ubwo bamwishe. ¹⁵⁸ Ahubwo ALLAH (IMANA) yamuzamuye iwe kandi ALLAH (IMANA) ni Utsinda, Ushishoza.

¹⁵⁹ Nta n'umwe mu bahawe ibitabo usibye ko azamwemera rwose mbere yo gupfa kwe(Isa), no ku munsu w'izuka azaba umuhamya kuri bo. ¹⁶⁰ No kubwo guhuguza kwa bamwe mu babaye Abayahudi no gukumira kwabo benshi ku nzira

ya IMANA (ALLAH), twabaziririje ibyiza bari baziruriwe. ^{161.} No kwakira kwabo Riba kandi barayibujijwe no kurya kwabo imitungo y'abantu mu buriganya. Twateguriye abahakanyi muri bo ibihano bibabaza. ^{162.} Cyakora, intiti mu bumenyi muri bo n'abemera; bemera ibyo wamanuriwe n'ibyamanuwe mbere yawe. (Nshima by'umwihariko) abahozaho Swalaat. abatanga Zakaat n'bemera ALLAH (IMANA) n'umunsi w'imperuka, abo tuzabaha ibihembo bihambaye.

^{163.} Mu by'ukuri Twe twaguhishuriye nk'uko twahishuriye Nuuh n'abahanuzi baje nyuma ye twanahishuriye Ibraahiim, Ismaa'iil, Is'haaq, Ya'aquub n'urubyaro rwe, Isa, Ayyuub, Yuunus, Haaruun na Sula'imaan. Daawuud twamuhaye Zabuur. ^{164.} Hari n'intumwa twakuganiriye mbere n'intumwa tutakuganiriye. ALLAH (IMANA) yavugishije Muusa mu buryo butaziguye. ^{165.} Ni intumwa zitanga inkuru nziza zikanaburira, kugira ngo abantu batazagira urwitwazo kwa ALLAH (IMANA) nyuma y' intumwa. Kandi ALLAH (IMANA) ni Nyiricyubahiro, Ushishoza.

^{166.} Cyakora, ALLAH (IMANA) arahamya ibyo yakumanuriye; yabimanuye ku bumenyi bwe. Abamala'ika barabihamya. Kandi ALLAH (IMANA) arahagije kuba Umuhamya. ^{167.} Mu by'ukuri abahakanye bagakumira ku inzira ya ALLAH (IMANA) rwose barayobye Ubuyobe bukabije. ^{168.} Mu by'ukuri abahakanye bakanahuguza, ALLAH (IMANA) si uwo kubahanaguraho ibyaha cyangwa kubayobora inzira. ^{169.} Uretse inzira ya Djahannam bazabamo ubuziraherezo kandi ibyo kwa ALLAH (IMANA) biroroshye. ^{170.} Yemwe bantu! Intumwa yabazaniye ukuri guturutse kwa Nyagasani wanyu, nimwemere ni byo byiza

kuri mwe. Nimuhakana, mu by' ukuri ibiri mu birere n'isi ni ibya ALLAH (IMANA) kandi ALLAH (IMANA) ni Umumenyi cyane, Ushishoza.

¹⁷¹. Yemwe ba nyiribitabo! Ntimukarengere mu idini ryanyu ntimukanavuge kuri ALLAH (IMANA) uretse ukuri. Masihi Isa mwene Mariam nta cyo ari cyo uretse kuba intumwa ya IMANA (ALLAH), ijambo rye yoherereje Mariam na Roho imuturutseho. Nimwemere ALLAH (IMANA) n'intumwa ze. Ntimukavuge ubutatu, mubireke ni byo byiza kuri mwe. Mu by'ukuri ALLAH (IMANA) ni Imana imwe. Ubutagatifu ni ubwe ntiyagira umwana. Ibyo mu birere n' ibyo mu isi byose ni ibye. Kandi ALLAH (IMANA) arahagije kuba Uwiringirwa.

¹⁷². Masihi n'Abamalaika b'ibyegera ntibaterwa isoni no kuba abagaragu ba IMANA (ALLAH). Uzaterwa isoni no kumugaragira akanibona, bese azabarundanyiriza iwe. ¹⁷³. Na ho abemeye bagatunganya ibikorwa, azabuzuriza ibihembo byabo anabongere mu ngabire ze. Naho abatewe isoni (no kugaragira IMANA (ALLAH)) bakanikuza azabahanisha ibihano bibabaza kandi ntibazabona umurinzi cyangwa umutabazi utari IMANA (ALLAH). ¹⁷⁴. Yemwe bantu! Mu by'ukuri ibitangaza biturutse kwa Nyagasani wanyu byabagezeho kandi twabamanuriye urumuri rugaragara.

¹⁷⁵. Naho abemeye ALLAH (IMANA) bakamwishingikiriza, azabinjiza mu mpuhwe n'ingabire bimuturutseho, kandi abayobore inzira igororotse igana iwe. ¹⁷⁶. Baragusobanuzwa. Vuga uti: ALLAH (IMANA) arabasobanurira ku inake. Niba umuntu apfuye adafite umwana ariko afite mushiki we, ahabwa icya kabiri cy'ibyo yasize. Na we aramuzungura niba adafite umwana. Baba ari babiri (bashiki be) bafata bibiri bya gatatu by'ibyo yasize. Baba ari abavandimwe gabo na gore;

gabo afata urugero rw'umugabane wa gore kabiri. ALLAH (IMANA) arabasobanurira kugira ngo mutayoba, kandi ALLAH (IMANA) ni Umumenyi cyane wa buri kintu.

Surat 5

AL-MAA'IDAH

Ku izina rya ALLAH (IMANA) Nyirimpuhwe, Nyirimbabazi.

¹ Yemwe abemeye! Nimwuzuze amasezerano. Mwaziruriwe amatungo mu nyamaswa usibye ibyo musomerwa, mutazirura guhiga mugambiriye Hidjah, mu by'ukuri ALLAH (IMANA) ategeka ibyo ashaka. ² Yemwe abemeye! Ntimukazirure imigenzo ya ALLAH (IMANA) ijyanye na Hidjah cyangwa ukwezi gutagatifu, itungo ryagenewe kuba impano, amatungo ari ho ibimenyetso cyangwa abagana Inzu Ntagatifu bashaka ingabire zivuye kwa Nyagasani wabo no kwishimirwa. Nimuva mu miziririzo mushobora guhiga. Urwango mufitiye abantu rwo kuba barabakumiriye kuzagera kuri Mas'djid Al-Haraam ntiruzatume mugira nabi. Muterane inkunga mu byiza no kuganduka kandi ntimuterane inkunga ku bibi n'ubugizi bwa nabi. Mutinye IMANA (ALLAH), mu by'ukuri ALLAH (IMANA) ni Uhana cyane.

³ Mwaziririjwe iyipfushije, amaraso, inyama y'ingurube, iyabazwe itavugiweho izina rya IMANA (ALLAH), iyanizwe, iyakubiswe, iyahanutse, iyatsimbwe n'indi, iyariweho n'inyamaswa uretse iyo mwabaze. Iyabagiwe ku mabuye yagizwe imana no guteza inzuzi; ibyo ni umwanda. Uyu munsu abahakanye bihebye ku idini ryanyu. Ntimukabatinye ahubwo muntinye. Uyu munsu nabuzurije idini ryanyu

mbasenderezaho inema zanjye mbashimira Islaam kuba idini. Uzasumbirizwa kubera inzara atagendereye ikibi mu by'ukuri ALLAH (IMANA) ni Uhebuje mu guhanagura ibyaha, Nyirimbabazi.

⁴. Barakubaza bati: ni iki baziruriwe ? Vuga uti: Muziruriwe ibyiza n'umuhigo w'izo mutoza mu mbwa zihiga, muzigisha ibyo ALLAH (IMANA) yabigishije. Nimurye mu byo zabafatiye munabivugireho izina rya IMANA (ALLAH), mutinye ALLAH (IMANA) mu by'ukuri ALLAH (IMANA) ni Uwihutisha ibarura. ⁵. Uyu muni muziruriwe ibyiza. Ibiryo by'abahawe ibitabo birazirurwe kuri mwe n'ibiryo byanyu birazirurwe kuri bo, n'abiyubashye mu bemerakazi n'abiyubashye mu bahawe ibitabo mbere yanyu niba mubahaye inkwano zabo mwiubashye mutiyandaritse cyangwa mutagize inshoreke. Uhakana ukwemera, mu by'ukuri ibikorwa bye biba imfabusa kandi ku mperuka azaba mu bahombye.

⁶. Yemwe abemeye! Nimuhaguruka mushaka gukora Swalaat, mujye mukaraba uburanga bwanyu n'amaboko yanyu kugeza mu nkokora, muhanagure ku mitwe yanyu munakarabe amaguru yanyu kugeza ku tubumbankore. Nimuba mufite Djanaabah mwisukure. Nimuba murwaye cyangwa muri ku rugendo, cyangwa umwe muri mwe avuye ku musarani cyangwa mwabonanye n'abagore ntimubone amazi mukore Tayammum mukoresheje itaka ryiza; murihanaguze uburanga bwanyu no ku maboko yanyu. ALLAH (IMANA) ntashaka kubashyiraho amananiza ahubwo arashaka kubasukura no kubasenderezaho inema ze kugira ngo mushimire.

⁷. Mwibuke inema za ALLAH (IMANA) kuri mwe

n'isezerano rye rikomeye yabasezeranyije ubwo mwavugaga muti: Turumvise turanumviye. Mugandukire ALLAH (IMANA) mu by'ukuri ALLAH (IMANA) ni Umumenyi cyane w'ibiri mu bituza. ⁸. Yemwe abemeye! Nimube abagororotse cyane ku bwa IMANA (ALLAH), abahamya b'ubutabera. Urwango mufitiye abantu ntiruzatume mudakoresha ubutabera. Nimukoreshe ubutabera ni byo byegereye kuganduka kandi mugandukire IMANA (ALLAH). ALLAH (IMANA) ni Umumenyi w'ibyihishe mu byo mukora. ⁹. ALLAH (IMANA) yasezeranyije abemeye bakanakora ibitunganye ko bafite uguhanagurwaho ibyaha n'ibihembo bihambaye. ¹⁰. Abahakanye bakanahinyura Ayah zacu, abo ni abo muri Djahiim. ¹¹. Yemwe abemeye ! Nimwibuke inema za ALLAH (IMANA) kuri mwe ubwo abantu bashatse kubica agakumira amaboko yabo kuri mwe. Nimugandukire ALLAH (IMANA) kandi Abemera nibiringire ALLAH (IMANA).

¹². Rwose ALLAH (IMANA) yakiriye isezerano rikomeye ry'abana ba Israa'il, twohereza muri bo abayobozi cumi na babiri. ALLAH (IMANA) aravuga ati: Mu by'ukuri Jye, ndi kumwe namwe nimuhozaho Swalaat, mugatanga Zakaat, mukemera intumwa zanjye mukazishyigikira mukanaguriza ALLAH (IMANA) inguzanyo nziza. Rwose nzabahanaguraho ibyaha byanyu nzanabinjiza muri Djannah zitembamo imigezi. Uzahakana nyuma y'ibyo muri mwe, azaba ayobye inzira igororotse. ¹³. Kubera kwica kwabo amasezerano yabo akomeye twarabavumye n'imitima yabo turayinangiza. Bakura amagambo mu myanya yayo banibagirwa umugabane mu byo bategetswe. Uzakomeza ubone ubuhemu bubaturutseho uretse bake muri bo.

Bababarire unarenzeho, mu by'ukuri ALLAH (IMANA) akunda abagiraneza.

¹⁴. No mu bavuze bati: Mu by'ukuri twe turi abanaswara, twakiriye isezerano ryabo rikomeye. Bibagirwa umugabane mu byo bategetswe, twomeka hagati yabo ubugome n'urwango kugeza ku munsu w'izuka. Kandi ALLAH (IMANA) azababwira ibyo bakoraga.

¹⁵. Yemwe ba nyiribitabo! Mwagezweho n'intumwa yacu ibasobanurira byinshi mu byo mwahishaga mu bitabo ikanirengagiza byinshi. Mu by'ukuri mwagezweho n'urumuri n'igitabo kigaragara biturutse kwa IMANA (ALLAH).

¹⁶. ALLAH (IMANA) akiyoboresha ukurikiye ishimwe rye inzira z'amahoro akanabakura mu mwijima abaganisha ku rumuri ku bushake bwe, akabayobora inzira igororotse.

¹⁷. Mu by'ukuri, abavuze ko Masihi mwene Mariam ari imana barahakanye. Vuga uti: ni nde ufite icyo yategekaho ALLAH (IMANA) ashatse koreka Masihi mwene Mariam, nyina n'abari ku isi bese!? ALLAH (IMANA) afite ubwami bw'ibirere, isi n'ibiri hagati yabyo. Arema icyo ashaka kandi ALLAH (IMANA) ni Ushobora cyane buri kintu.

¹⁸. Abayahudi n'Abanaswara baravuze bati: twe turi abana n'abakunzi ba IMANA (ALLAH). Vuga uti: Kuki abahanira ibyaha byanyu? Ahubwo mwe muri abantu mu bo yaremye. Ahanaguraho ibyaha uwo ashaka. ALLAH (IMANA) afite ubwami bw'ibirere, isi n'ibiri hagati yabyo kandi iwe ni ho garukiro. ¹⁹. Yemwe abahawe ibitabo! Mu by'ukuri intumwa yacu yabagezeho ibasobanurira mu gihe cy'ubucike bw'intumwa kugira ngo mutavuga muti: nta wuvuga inkuru nziza cyangwa uburira watugezeho. Mu by'ukuri uvuga

inkuru nziza n'uburira yabagezeho kandi ALLAH (IMANA) ni Ushobora cyane buri kintu.

20. Zirikana ubwo Muusa yabwiraga abantu be ati: Yemwe bantu banjye! Mwibuke inema za ALLAH (IMANA) kuri mwe ubwo yashyiraga muri mwe abahanuzi, akabagira abami akanabaha ibyo atahaye uwo ari we wese mu biremwa.

21. Yemwe bantu banjye! Mwinjire mu gihugu gitagatifu ALLAH (IMANA) yabasezeranyije. Ntimuzasubire inyuma yanyu, mugahindukira muri abahombye. 22. Baravuga bati: Yewe Muusa! Mu by'ukuri, harimo abantu b'ibigango kandi nta bwo turi bucyinjiremo keretse bagisohotsemo; nibagisohokamo, ubwo ni bwo tucyinjira. 23. Abagabo babiri mu batinya, ALLAH (IMANA) yahaye inema ze baravuga bati: nimubinjirane mu muryango. Nimwinjira mu by'ukuri muratsida kandi mwiringire ALLAH (IMANA) niba muri Abemera. 24. Baravuga bati: yewe Muusa! Mu by'ukuri, twe nta bwo tucyinjira na gato bakikirimo. Genda wowe na Nyagasani wawe, murwane, twe turi hano turicaye.

25. Aravuga at: Nyagasani wanjye! Mu by'ukuri, nta we ntegeka uretse Jye n'umuvandimwe wanjye, dutandukanye n'abantu b' ibyigomoke. 26. Aravuga ati: mu by'ukuri kiziririjwe kuri bo imyaka mirongo ine barindagira ku isi, ntugire agahinda ku bantu b'ibyigomeke.

27. Basomere inkuru y'abana babiri ba Aadam mu kuri, ubwo batangaga ibitambo; icy'umwe muri bo kikakirwa, icy'undi nticyakirwe. Aravuga ati: rwose ndakwica. (Undi) Aravuga ati: Mu by'ukuri ALLAH (IMANA) yakirira abaganduka. 28. Nundamburiraho ukuboko kwawe kugira ngo unyice, jye sinkuramburiraho ukuboko kwanjye kugira ngo nkwise. Mu by'ukuri jye ndatinya ALLAH (IMANA)

Nyagasani w'ibiremwa. ²⁹. Jye ndashakako utahukana icyaha cyanjye n'icyawe ukaba mu bo mu muriro. Icyo ni cyo gihembo cy'abahuguza.

³⁰. Umutima we umworohereza kwica umuvandimwe we, aramwica. Ubwo aba mu bahombye. ³¹. ALLAH (IMANA) yohereza icyiyoni gicukura mu butaka kugira ngo kimwereke uko ahishira ubwambure bw' umuvandimwe we. Aravuga ati: ayiwe! Ese naniwe kumera nk'iki cyiyoni ngo mpishire ubwambure bw'umuvandimwe wanjye!? Aba abaye mu bicuza.

³². Kubera iyo mpamvu twategetse abana ba Israa'il ko uwishe umuntu utishe undi cyangwa ukora ubwononnyi ku isi, ni nk'aho yishe abantu bose. Numurekeye ubuzima, ni nk'aho aburekeye abantu bose. Mu by'ukuri intumwa zacu zabazaniye ibisobanuro hanyuma abenshi muri bo nyuma yabyo bakaba bakabya mu kwangiza ku isi. ³³. Mu by'ukuri igihano cy'abarwanya ALLAH (IMANA) n' intumwa ye bagakwiza ubwangizi ku isi; ni uko bicwa cyangwa bakabambwa cyangwa bagacibwa amaboko yabo n'amaguru yabo imbusane cyangwa bakirukanwa mu gihugu. Ibyo kuri bo ni ugusuzugurika ku isi kandi ku munsu wa nyuma bafite ibihano bihambaye. ³⁴. Uretse abicujije mbere y'uko mubafata mukabahana. Mumenye ko ALLAH (IMANA) ari Uhebuje mu guhanagura ibyaha, Nyirimbabazi.

³⁵. Yemwe abemeye! Mugandukire ALLAH (IMANA) munashake icyamubegereza kandi mutange mu nzira ye kugira ngo mukiranyuke. ³⁶. Mu by'ukuri abahakanye iyo baza kuba bafite ibiri mu isi byose hamwe n'ibindi nka byo, bakabitanga kugira ngo babyicunguze ibihano by'umunsu w'imperuka, nta bwo babyakirirwa kandi bafite ibihano bibabaza.

37. Barashaka kuva mu muriro, kandi bo si abo kuwuvamo. Bafite ibihano bihoraho. 38. Umujura gabo n'umujura gore, mujye muca amaboko yabo, ari igihano ku byo bakoze, igihano ntangarugero giturutse kwa IMANA (ALLAH), kandi ALLAH (IMANA) ni Nyiricyubahiro, Ushishoza. 39. Uzicuza nyuma yo guhuguza kwe akanatunganya, rwose ALLAH (IMANA) yakira ukwicuza kwe. Mu by'ukuri ALLAH (IMANA) ni Uhebuje mu guhanagura ibyaha, Nyirimbabazi. 40. Ese ntuzi ko ALLAH (IMANA) afite ubwami bw'ibirere n'isi? Ahana uwo ashaka akanahanaguraho ibyaha uwo ashaka kandi ALLAH (IMANA) ni Ushobora cyane buri kintu.

41. Yewe ntumwa! Ntugaterwe agahinda n'abihutira mu buhakanyi mu bavugishije iminwa yabo bati: twaremeye. Nyamara imitima yabo itaremera. No mu babaye Abayahudi bumva cyane ikinyoma, bumvira cyane abandi bantu batari bakugeraho; bagoreka amagambo bayakura mu myanya yayo bavuga bati: nimuhabwa iki muzacyakire; nimutagihabwa muzabe munge. Uwo ALLAH (IMANA) ashatse kugerageza nta cyo wamumarira kwa IMANA (ALLAH). Abo ni bo ALLAH (IMANA) atashatse kweza imitima yabo. Bafite ikimwaro ku isi, no ku mperuka bazagira ibihano bihambaye.

42. Ni abumva cyane ibinyoma, abarya cyane ibizira; nibakugana, ujye ubakiranura cyangwa ubirengagize. Nubirengagiza nta cyo bazagutwara kandi nubakiranura ujye ubakiranura mu butabera. Mu by'ukuri ALLAH (IMANA) akunda abatabera. 43. Ni gute bagusabako ubakiranura kandi bafite Ta'uraat iri mu amategeko ya IMANA (ALLAH)!? Kandi nyuma y'ibyo bagahindukira. Abo si abemera.

44. Mu by'ukuri Twe twamanuye Ta'uraat irimo

ubuyobozi n'urumuri. Abahanuzi, abamenyi b'idini n'abasenga bayitegekesha ababaye Abayahudi. Ku bw'ibyo barindishijwe mu gitabo cya ALLAH (IMANA) kandi bari abahamya bacyo. Ntimugatinye abantu mujye muntinya ntimukanagurane amagambo yanjye agaciro gato. Abatarategekesheje ibyo ALLAH (IMANA) yamanuye, abo ni bo bahakanyi. ⁴⁵ Twabategetsemo ko umuntu ku muntu, ijisho ku jisho, izuru ku zuru, ugutwi ku gutwi, iryinyo ku ryinyo n'ibisare bikorerwa Qisas. Uzayibabarira bizaba ari incungu kuri we. Abatarategekesheje ibyo ALLAH (IMANA) yamanuye, abo ni abahuguza. ⁴⁶ Dukurikizaho nyuma yabo (ikirenge mu kindi) Isa mwene Mariam ari uwemeza ibimuri imbere byo muri Ta'uraat, tumuha In'jiil iri mo ubuyobozi n'urumuri, ari iyemeza ibiri imbere yayo byo muri Ta'uraat. Ni Ubuyobozi n'inyigisho ku baganduka. ⁴⁷ Ngaho ba nyiri In'jiil nibategekeshe ibyo ALLAH (IMANA) yayimanuyemo. Abatarategekesheje ibyo ALLAH (IMANA) yamanuye ni bo byigomeke.

⁴⁸ Twakumanuriye igitabo mu kuri cyemeza ibiri imbere yacyo mu bitabo, kinabihaka. Bakiranuze ibyo ALLAH (IMANA) yamanuye. Ntukurikize irari ryabo ngo ute ukuri kwakugezeho. Buri tsinda muri mwe twarihaye amategeko n'inzira igaragara; iyo ALLAH (IMANA) abishaka yari kubagira Ummah imwe, ariko yabagize (Ummah zinyuranye) kugira ngo abagerageze mu byo yabahaye. Ngaho nimutanguranwe ku byiza. Kwa ALLAH (IMANA) ni ho garukiro ryanyu mwese akazababwira ibyo mwatandukanagaho.

⁴⁹ Ubakiranuze ibyo ALLAH (IMANA) yamanuye. Ntukurikire irari ryabo, ubirinde kugira ngo batakugerageza

kuri bimwe mu byo ALLAH (IMANA) yakumanuriye. Nibahindikira, umenyeko ALLAH (IMANA) ashaka kubahanira bimwe mu byaha byabo. Mu by'ukuri abenshi mu bantu ni ibyigomeke. ⁵⁰. Ese barashaka amategeko ya Djaahiliyyah!? Ni nde urusha ALLAH (IMANA) amategeko meza ku bantu bemera badashidikanya!?

⁵¹. Yemwe abemeye! Ntimukagire Abayahudi n'Abanaswara inshuti koya. Bamwe ni inshuti koya z'abandi. Uzabagira inshuti koya muri mwe, uwo azaba ari muri bo. Mu by'ukuri ALLAH (IMANA) ntayobora abantu bahuguza.

⁵². Ubona abafite indwara mu mitima yabo babihutira bavuga bati: turatinyako twagerwaho n'insanganya. ALLAH (IMANA) yazana ugutsinda cyangwa itegeko riturutse kuri We, bakaba abicuza ibyo bagize ibanga mu mitima yabo.

⁵³. Abemeye bo baravuga bati: ese abo ni bo barahiye ku izina rya ALLAH (IMANA) indahiro yabo ikomeye ngo bari kumwe namwe!? Ibikorwa byabo byapfuye ubusa baba abahombye.

⁵⁴. Yemwe abemeye! Muri mwe uzava mu idini rye, ALLAH (IMANA) azazana abandi bantu akunda nabo bakamukunda, borohera Abemera, inkazi ku bahakanyi, bitanga mu nzira ya ALLAH (IMANA) kandi badatinya umugayo w'ugaya. Izo ni ingabire za ALLAH (IMANA) aha uwo ashaka. ALLAH (IMANA) ni Ukwiriye hose, Umumenyi cyane. ⁵⁵. Mu by'ukuri inshuti koya yanyu ni IMANA (ALLAH), intumwa ye n'abemeye; babandi bahozaho Swalaat bagatanga Zakaat na bo bunamye. ⁵⁶. Kandi ukunze IMANA (ALLAH), intumwa ye n'abemeye; mu by'ukuri itsinda rya ALLAH (IMANA) ni ryo ritsinda.

⁵⁷. Yemwe abemeye! Ntimukagire inshuti koya abagize

idini ryanyu urunnyego n'igikinisho mu bahawe ibitabo mbere yanyu n'abahakanyi. Mugandukire ALLAH (IMANA) niba muri abemera. ⁵⁸. N'iyu muhamagariye gukora Swalaat babigira urunnyego n' igikinisho. Ibyo ni ukubera ko ari abantu badafite ubwenge. ⁵⁹. Vuga uti: Yemwe ba nyiribitabo! Ese hari icyo mutunenga uretse kuba twemera IMANA (ALLAH), ibyo twamanuriwe n'ibyamanuwe mbere no kuba abenshi muri mwe ari ibyigomeke!? ⁶⁰. Vuga: Ese mbabwire ibibi kurusha ibyo, bihemberwa kwa ALLAH (IMANA) ? Ni abavumwe na IMANA (ALLAH), akabarakarira, akagira bamwe muri bo inkende n' ingurube. Bagaragira Twaaghuut. Abo bari mu mwanya urusha indi ububi; kandi bayobye cyane inzira igororotse.

⁶¹. Iyo babagezemo baravugaga: Twaremeye. Kandi mu by' ukuri binjiranye ubuhakanyi baranabusohakana. Mu by' ukuri, ALLAH (IMANA) azi cyane ibyo bahishaga.

⁶². Uzasanga abenshi muri bo bihutira kujya mu byaha, ubugome no kurya kwabo ibyaziririjwe. Rwose ni bibi ibyo bakoraga. ⁶³. Iyaba abasenga n' intiti zababuzaga imvugo yabo y' icyaha no kurya kwabo ibyaziririjwe! Rwose ni bibi ibyo bakoraga.

⁶⁴. Abayahudi baravuze: Ukuboko kwa ALLAH (IMANA) ni ukugundira. Amaboko yabo ni yo yaboshywe. Baranavumwe kubera ibyo bavuze. Ahubwo amaboko ye ararambuye, atanga uko ashaka. Ibyo wamanuriwe biturutse kwa Nyagasani wawe bizongerera rwose abenshi muri bo ubwigomeke n' ubuhakanyi. Twashyize hagati yabo ububisha n' urwango kugeza ku munsu w' izuka; uko bashakaga gukongeza umuriro w' intambara, ALLAH (IMANA)

yarawuzimyaga, bakagenda ku isi bakwiza ubwononnyi kandi ALLAH (IMANA) ntakunda abangizi.

⁶⁵. Mu by'ukuri, iyo banzir'ibitabo bemera bakanaganduka, twari kubahanaguraho ibibi byabo tukanabinjiza muri Djannah z' inema. ⁶⁶. Kandi mu by' ukuri iyo bo bashyira mu bikorwa Ta'uraat, In'jiil n'ibyamanuwe biturutse kwa Nyagasani wabo bari kurya ibiturutse hejuru yabo no mu nsi y' ibirenge byabo. Muri bo hari Ummah igororotse ariko abenshi muri bo ibyo bakora ni bibi.

⁶⁷. Yewe Ntumwa! Sohoza ibyo wamanuriwe biturutse kwa Nyagasani wawe. Nutabikora uzaba udasohoje ubutumwa bwe. ALLAH (IMANA) azakurinda abantu. Mu by' ukuri ALLAH (IMANA) ntayobora abantu b' abahakanyi.

⁶⁸. Vuga uti: yemwe ba nyiribitabo! Ntacyo muzaba mushingiyeho keretse mushyize mu bikorwa Ta'uraat, In'jiil n'ibyo wamanuriwe biturutse kwa Nyagasani wanyu. Ibyo wamanuriwe biturutse kwa Nyagasani wawe bizongerera rwose abenshi muri bo ubwigomeke n'ubuhakanyi. Ntugirire agahinda abantu b' abahakanyi. ⁶⁹. Mu by'ukuri abemeye, ababaye Abayahudi, abaswaabi'i n'Abanaswara; abemeye ALLAH (IMANA) n'umunsi w'Imperuka bakanakora ibitunganye nta bwoba nta n'agahinda bazagira.

⁷⁰. Mu by'ukuri twakiriye isezerano rikomeye ry'abana ba Israa'iil tunaboherereza intumwa. Uko intumwa yabazaniraga ibyo imitima yabo idashaka bamwe barabahinyuye abandi barabica. ⁷¹. Baketseko batazahanwa barahuma baba n'ibipfamatwi. Hanyuma ALLAH (IMANA) arabababarira maze abenshi muri bo barongerera barahuma baba n' ibipfamatwi. ALLAH (IMANA) ni Ubona cyane ibyo bakora.

^{72.} Rwose barahakanye abavuze bati: mu by'ukuri ALLAH (IMANA) ni Masihi mwene Mariam, kandi Masihi yaravuze ati: yemwe bana ba Israa'il! Nimugaragire ALLAH (IMANA) Nyagasani wanjye akaba na Nyagasani wanyu. Mu by' ukuri ubangikanya IMANA (ALLAH), ALLAH (IMANA) yamuziririje Djannah kandi ubuhungiro bwe ni umuriro. Abahuguza nta batabazi bafite. ^{73.} Rwose barahakanye abavuze bati: mu by' ukuri ALLAH (IMANA) ni uwagatatu muri batatu. Kandi nta yindi mana uretse Imana imwe. Nibatarekeraho ibyo bavuga rwose abahakanye muri bo bazagerwaho n' ibihano bibabaza. ^{74.} Ese bakwicujije kuri ALLAH (IMANA) bakanamusaba guhanagurwaho ibyaha!? Kandi ALLAH (IMANA) ni Uhebuje mu guhanagura ibyaha, Nyirimbabazi. ^{75.} Masihi mwene Mariam nta cyo ari cyo uretse kuba intumwa rwose hari izindi ntumwa zahise mbere ye. Na nyina yari umunyakuri cyane; baryaga ibiryo. Reba uko tubasobanurira ibimenyetso hanyuma urebe uko babyirengagiza. ^{76.} Vuga uti: ese muragaragira ibitari ALLAH (IMANA) bitabagenera ikibi cyangwa ibifite akamaro !? Kandi ALLAH (IMANA) ni We Uwumva cyane, Umumenyi cyane.

^{77.} Vuga uti: yemwe ba nyiribitabo! Ntimugakabye mu idini ryanyu ibitari ukuri ntimukanakurikire irari ry' abantu bayobye mbere, bakayobya benshi bakanayoba inzira igororotse.

^{78.} Abahakanye mu bana ba Israa'il bavumwe ku rurimi rwa Daawuud na Isa mwene Mariam. Ibyo ni ukuberako bigometse kandi bararengeraga. ^{79.} Ntabwo babuzanyaga ikibi bakoze. Ni bibi rwose ibyo bakoraga. ^{80.} Ubona abenshi muri bo bacudika cyane n' abahakanye. Rwose ni bibi ibyo

bishyiriye imbere bituma ALLAH (IMANA) abarakarira. Kandi mu bihano bazabamo ubuziraherezo. ⁸¹. Iyo baba bemera IMANA (ALLAH), umuhanuzi wabo n' ibyo yamanuriwe ntibari kubagira inshuti koya ariko abenshi muri bo ni ibyigomeke.

⁸². Rwose uzasanga abantu bagirira urwango abemera kurusha abandi, ari Abayahudi n' ababangikanya. Rwose uzanasanga abarusha abandi kwegera abemera mu rukundo ari abavuze bati: mu by' ukuri twe turi abanaswaara. Ibyo ni uko muri bo hari abafite ubumenyi bw'idini n' abasenga no kuba bo batikuza. ⁸³. Iyo bumvise ibyamanuriwe Intumwa ubona amaso yabo atemba amarira kubera ibyo bamenye by' ukuri bavuga bati: ayi Nyagasani wacu! Twaremeye, twandike hamwe n' abahamya. ⁸⁴. Ni iki cyatubuza kwemera ALLAH (IMANA) n' ibyatugezeho by' ukuri kandi twifuzako Nyagasani wacu adushyira hamwe n' abantu b' intungane. ⁸⁵. ALLAH (IMANA) abahemba kubera ibyo bavuze Djannah zitembamo imigezi bazabamo ubuziraherezo. Ibyo ni byo bihembo by' abagiraneza. ⁸⁶. Naho abahakanye bakanahinyura Ayah zacu, abo ni ba nyiri Djahannam.

⁸⁷ Yemwe abemeye! Ntimukaziririze ibyiza ALLAH (IMANA) yaziruye kandi ntimukarengere. Mu by' ukuri ALLAH (IMANA) ntakunda abarengera. ⁸⁸ Muje murya mu byo ALLAH (IMANA) yabafunguriye ari Halaal kandi ari byiza. Mugandukire IMANA (ALLAH), We mwe mwemera. ⁸⁹ ALLAH (IMANA) ntabahora indahiro zanyu mutagambiriye ahubwo abahora ibyo mwagambiriye mu ndahiro. Kuyihanagura ni ukugaburira abakene icumi mu biringaniye mugaburira abanyu cyangwa kubambika cyangwa kubohora umucakara. Utazabibona azasibe iminsi

itatu. Uko ni ko guhanagura indahiro zanyu igihe murahiye. Muje murinda indahiro zanyu. Uko ni ko ALLAH (IMANA) abasobanurira amagambo ye kugira ngo mushimire.

^{90.} Yemwe abemeye! Mu by' ukuri inzoga, urusimbi, an'swaab no gutera inzuzi ni umwanda wo mu bikorwa bya sha'itwaan mubyirinde kugira ngo murokoke. ^{91.} Mu by' ukuri sha'itwaan arashaka kubiba hagati yanyu ububisha n'urwango akoresheje inzoga n'urusimbi anabakumire ku kwambaza ALLAH (IMANA) no gukora Swalaat. Ese mwebwe murabiretse? ^{92.} Mwumvire ALLAH (IMANA) munumvire Intumwa kandi mwirinde. Nimuhindukira mumenyeko nta kindi Intumwa yacu isabwa uretse gusohoza ubutumwa bugaragara. ^{93.} Nta kibi kiri ku bemeye bakanakora ibitunganye mu byo bariye iyo batinye bakemera bakanakora ibitunganye maze bagatinya bakanemera hanyuma bagatinya bakanagira neza. ALLAH (IMANA) akunda abagiraneza.

^{94.} Yemwe abemeye! Rwose ALLAH (IMANA) azabagerageza ku kintu cy' umuhigo ufatwa n' amaboko yanyu n' amacumu yanyu kugira ngo ALLAH (IMANA) agaragaze umutinya atamubona. Uzarengera nyuma y' ibyo azagira ibihano bibabaza. ^{95.} Yemwe abemeye! Ntimukice umuhigo mwagambiriye Hidjah cyangwa Um'rah. N' uzawica muri mwe abigendereye, igihano cye ni ugutanga urugero rw' icyo yishe mu matungo byemejwe n' inyangamugayo ebyiri muri mwe; ribe itungo rigezwa kuri Ka'abah. Cyangwa guhanagura ibyo ni ukugaburira abakene cyangwa ikingana n' ibyo ni ugusiba. Kugira ngo asogongere ingaruka z' igikorwa cye. ALLAH (IMANA) yababariye ibyahise ariko uzasubira ALLAH (IMANA) azabimuhanira. Kandi ALLAH (IMANA) ni Utsinda, Nyiruguhora.

^{96.} Mwaziruriwe umuhigo wo mu nyanja n' ibiribwa biyirimo ari inyungu zanyu muri abagenzi. Cyakora mwaziririjwe umuhigo w'imusozi igihe cyose mwagambiriye Hidjah na Um'rah. Mutinye IMANA (ALLAH), We iwe, ni ho muzakoranyirizwa. ^{97.} ALLAH (IMANA) yagize Ka'abah inzu ntatagifu anagira amezi matagatifu, amatungo n' ingamiya zifite ibimenyetso gutekana kw' abantu. Ibyo ni ukugira ngo mumenye ko ALLAH (IMANA) azi ibiri mu birere n' ibiri mu isi kandi ko ALLAH (IMANA) ari Umumenyi cyane wa buri kintu. ^{98.} Mumenye ko ALLAH (IMANA) ari Nyiribihano bihambaye kandi ko ALLAH (IMANA) ari Uhebuje mu guhanagura ibyaha, Nyirimbabazi. ^{99.} Nta kindi Intumwa ishinze uretse gusohoza ubutumwa. Kandi ALLAH (IMANA) azi ibyo mugaragaza n' ibyo muhisha. ^{100.} Vuga uti: ikibi ntigihwanye n' icyiza n' ubwo watangazwa n' ubwinshi bw' ibibi. Ngaho nimugandukire ALLAH (IMANA) yemwe banyabwenge kugira ngo mukiranuke.

^{101.} Yemwe abemeye! Ntimukabaze ku bintu nyamara muramutse mubigaragarijwe byabababaza! Kandi nimubibaza Qur'aan ikimanuka muzabigaragarizwa. ALLAH (IMANA) yarabyihoreye. Kandi ALLAH (IMANA) ni Uhebuje mu guhanagura ibyaha, Umwitonzi. ^{102.} Rwose mbere yanyu hari abantu babibajije hanyuma barabihakana. ^{103.} ALLAH (IMANA) ntiyashyizeho Bahiirah cyangwa Saa'ibah cyangwa Waswiilah cyangwa Haam ariko abahakanye bahimbira ALLAH (IMANA) ibinyoma. Kandi abenshi muri bo nta bwenge bafite. ^{104.} N' iyo babwiwe bati: nimuze ku byo ALLAH (IMANA) yamanuye no ku Ntumwa baravuga bati: ibyo twasanzeho abakurambere bacu biraduhagije. Ese n'

ubwo abakurambere babo nta cyo bari bazi bataranayobotse!?

^{105.} Yemwe abemeye! Nimwiyiteho ubwanyu. Abayobye nta cyo babatwara igihe muyobotse. Kwa ALLAH (IMANA) ni ho garukiro ryanyu mwese akababwira ibyo mwakoraga.

^{106.} Yemwe abemeye! Igihe umwe muri mwe yegerewe n'urupfu; igihe cyo gutanga irage ubuhamya hagati yanyu ni abantu babiri b'inyangamugayo muri mwe. Cyangwa abandi babiri batari muri mwe igihe muri mu rugendo mukagerwaho n'icyago cy'urupfu. Niba mushidikanye mubahagarike nyuma yo gukora Swalaat babarahirire izina rya ALLAH (IMANA) (bavuge): ntabwo tuyigurana agaciro n'iyoya ari uwo dufitanye isano kandi ntiduhisha ubuhamya bwa IMANA (ALLAH). Mu by'ukuri (tubikoze) twaba turi mu banyabyaha. ^{107.} Nibigaragarako bakoze icyaha abandi babiri mu bakwiye ukuri bajye mu cyimbo cyabo. Hanyuma barahire izina rya ALLAH (IMANA) : rwose ubuhamya bwacu ni ukuri kurusha ubuhamya bwabo kandi ntitwarengereye. Mu by'ukuri twe (tubikoze) twaba turi mu bahuguza. ^{108.} Ibyo ni byo byegerereye gutuma batanga ubuhamya uko buri cyangwa bagatinya ko indahiro zangwa nyuma y'indahiro zabo. Mutinye ALLAH (IMANA) munumve. ALLAH (IMANA) ntayobora abantu b'ibyigomeke.

^{109.} Umunsi ALLAH (IMANA) azakoranya intumwa akavuga ati: mwashubijwe iki? Zizavuga ziti: nta bumenyi tubifiteho. Mu by'ukuri ni wowe Mumenyi cyane w'ibitagaragara. ^{110.} Zirikana ubwo ALLAH (IMANA) yavuze ati: yewe Isa mwene Mariam! Ibuka inema zanjye kuri wowe no ku mubyeyi wawe; ubwo nagushyigikizaga Ruuhul-Qudus uvugisha abantu ukivuka no mu gihe cy'ubukwerere n'ubwo nakwigishigira kwandika, ubushishozi, Ta'uraat na

In'jiil. N'igihe wabumbaga mu cyondo igisa n'inyoni ku bushake bwanjye ugahuhamo kikaba inyoni ku bushake bwanjye, ukavura impumyi n'ababembe ku bushake bwanjye. N'igihe wazuraga abapfuye ku bushake bwanjye. N'igihe nakurindaga abana ba Israa'iil ubwo wabazaniraga ibitangaza abahakanye muri bo bakavuga bati: ibi nta kindi biri cyo uretse uburozi bugaragara.

¹¹¹. Zirikana ubwo nahishuriraga Hawariyuun: nimunyemere Jye n'intumwa yanjye. Baravuga bati: turemeye unahamyeko rwose turi abicishabugufi. ¹¹². Zirikana ubwo Hawariyyuun bavuze bati: yewe Isa mwene Mariam! Ese Nyagasani wawe ashobora kutumanurira ameza ateguye amafunguro avuye mu kirere? Aravuga ati: mutinye ALLAH (IMANA) niba muri abemera. ¹¹³. Baravuga bati: turashaka kuyaryaho; imitima yacu ituze tunayabere mu bahamya. ¹¹⁴. Isa mwene Mariam aravuga ati: ayi ALLAH (IMANA) Nyagasani wacu! Tumanurire mu kirere ameza ateguye amafunguro atubere ibyishimo ku wa mbere wacu n'uwa nyuma wacu n'igitangaza kiguturutseho. Unadufungurire kuko ari wowe uruta abatanga amafunguro. ¹¹⁵. ALLAH (IMANA) aravuga ati: mu by'ukuri Jye ndayabamanurira cyakora uzahakana nyuma muri mwe rwose Jye nzamuhanisha igihano ntazahanisha ikindi mu biremwa.

¹¹⁶. Zirikana ubwo ALLAH (IMANA) yavuze ati: yewe Isa mwene Mariam! Ese ni wowe wabwiye abantu uti: nimungire jye na mama imana ebyiri zitari IMANA (ALLAH)? Aravuga ati: ubutagatifu ni ubwawe! Ntibyambaho ko navuga ibyo ntafitiye uburenganzira. Niba narabivuze rwose warabimenye. Uzi ibiri mu mutima wanjye nyamara jye sinzi ibyawewe. Mu by'ukuri ni wowe Mumenyi cyane w'ibitagaragara.

¹¹⁷. Nta cyo nababwiye uretse ibyo wantegetse; nimugaragire ALLAH (IMANA) Nyagasani wanjye ari we Nyagasani wanyu. Nari umuhamya kuri bo igihe cyose nari mbarimo. Unyujurije igihe cyanyje ni wowe wari Umugenzuzi wabo. Kandi wowe uri Umuhamya kuri buri kintu. ¹¹⁸. Nubahana rwose ni abagaragu bawe. Kandi nubahanaguraho ibyaha mu by'ukuri ni wowe Nyiricyubahiro, Ushishoza.

¹¹⁹. ALLAH (IMANA) aravuga ati: uyu ni umunsi abanyakuri bagirirwa akamaro n'ukuri kwabo. Bafite Djannah zitembamo imigezi bazabamo ubuziraherezo. ALLAH (IMANA) yarabishimiye na bo baramwishimira. Uko ni ko gutsinda guhambaye. ¹²⁰. Ubwami bw'ibirere n'isi n'ibirimo ni ubwa ALLAH (IMANA) ni na We Ushobora cyane buri kintu.

Surat 6

AL-AN'AAM

Ku izina rya ALLAH (IMANA) Nyirimpuhwe, Nyirimbabazi.

¹ Ishimwe n'ikuzo byuzuye ni ibya ALLAH (IMANA) We waremye ibirere n'isi akanashyiraho umwijima n' umucyo hanyuma abahakanye Nyagasani wabo bakamugereranya n'ibindi. ² We ni We wabaremye mu cyondo arangije akena igihe kandi igihe kizwi kiri iwe hanyuma mwe mugashidikanya. ³ Ni na We ALLAH (IMANA) mu birere no ku isi azi amabanga yanyu n' ibyo mugaragaza. Kandi azi ibyo mukora. ⁴ Nta kimenyetso mu bimenyetso bya Nyagasani wabo kibageraho uretse ko bagitera umugongo. ⁵ Rwose bahinyuye ukuri ubwo kwabageragaho. Amakuru y'ibyo

bannyegaga azabageraho. ⁶ Ese ntibabonako twarimbuye abantu benshi bababanjirije? Twabatekanyije mu isi uko mwe tutabatekanyije, tubamanurira imvura nyinshi dutuma imigezi itemba hagati yabo. Tuza kubarimbura kubera ibyaha byabo nyuma yabo tuzana abandi bantu.

⁷ N'iyoye tukumanurira ibyanditse ku mpapuro bakabikozaho intoki zabo, abahakanye bari kuvuga bati: iki nta kindi uretse uburozi bugaragara. ⁸ Baravuze bati: iyo aza kuba yaramanuriwe Mala'ika ! Iyo tumanura Mala'ika (bagahakanA) bari kugerwaho n'ibihano maze ntibarindirizwe. ⁹ N'iyoye tumugira Mala'ika, twari kumushyira mu ishusho y'umuntu kandi twari kubatera urujijo nk'urwo barimo. ¹⁰ Mu by'ukuri n'intumwa za mbere yawe zaranyezwe maze ingaruka z'ibyo bannyegaga zigera ku bannyegaga. ¹¹ Vuga uti: nimutambagire ku isi maze murebe uko iherezo ry'abahinyura ryari rimeze.

¹² Vuga uti: ibyo mu birere n'isi ni ibya nde? Vuga uti: ni ibya IMANA (ALLAH). Yiyemeje impuhwe. Rwose azabakoranya kugeza ku munsu w'imperuka nta kubishidikanyaho. Abihombeje ubwabo bo ntibemera.

¹³ Ibituje mu ijoro n'amanywa ni ibye. Kandi ni We Uwumva cyane, Umumenyi cyane. ¹⁴ Vuga uti: ese ikitari ALLAH (IMANA) wahanze ibirere n'isi, ugabura ntagaburirwe ni cyo nagira inshuti koya? Vuga uti: mu by'ukuri jye nategetswe kuba uwa mbere wicisha bugufi. Kandi rwose ntuzabe mu babangikanya. ¹⁵ Vuga uti: mu by'ukuri jye ndatinya ibihano by'umunsi uhambaye nigometse kuri Nyagasani wanjye.

¹⁶ Uzabikurwaho uwo munsu azaba amugiriye impuhwe. Kandi uko ni ko gutsinda kugaragara.

¹⁷ ALLAH (IMANA) aguteje ingorane ntawazigukuraho

uretse We. Anaguhaye icyiza, We ni Ushobora cyane buri kintu. ¹⁸ Ni We Uganza abagaragu be, kandi ni na We Ushishoza, Umumenyi w'ibyihishe. ¹⁹ Vuga uti: ni ikihe kintu gisumba ibindi mu buhamya ? Vuga uti: ALLAH (IMANA) ni Umuhamya hagati yanjye namwe. Nahishuriwe iyi Qur'aan kugira ngo nyibaburirishe n' undi bizageraho. Ese mwe mu by' ukuri murahamyako hamwe na ALLAH (IMANA) hari izindi mana!? Vuga uti: simbihamya. Vuga uti: mu by' ukuri We ni Imana imwe kandi jye nitaruye ibyo mubangikanya.

²⁰ Abo twahaye ibitabo bamuzi nk'uko bazi abana babo. Abihombeje ubwabo bo ntibemera. ²¹ Ni nde urusha guhuguza uwahimbiye ALLAH (IMANA) ikinyoma cyangwa uwahinyuye amagambo ye? Mu by' ukuri abahuguza ntibazakiranuka. ²² Umunsi tuzabakoranya bose maze tukabwira ababangikanyije tuti: bari hehe abo mwibwiragako ari abafasha banyu? ²³ Hanyuma nta kindi kizaba urwitwazo rwabo uretse kuvuga bati: turahiye izina rya ALLAH (IMANA) Nyagasani wacu ntitwari ababangikanya. ²⁴ Reba uko bazibeshyera! Ibyo bahimbye bizabura.

²⁵ Muri bo hari abakumviriza. Twashyize ku mitima yabo ibipfundikizo no mu matwi yabo ibihato kugira ngo batayisobanukirwa. Iyo babonye buri gitangaza ntibacyemera. Kugeza ubwo bakugezeho bakugisha impaka abahakanye bavuga bati: iki si ikindi uretse imigani y' abo hambere. ²⁶ Bo bayibuza abantu bakanayigendera kure. Nta wundi boreka uretse bo ubwabo ariko bo ntibabizi. ²⁷ Iyaba wababonaga bahagaritswe ku muriro bavuga bati: iyaba twasubizwaga ku isi ntiduhinyure amagambo ya Nyagasani wacu tukaba no mu bemera. ²⁸ Ahubwo ibyo bahishaga

mbere byabagaragariye. N' iyo bagarurwa ku isi bari gusubira mu byo babujijwe. Mu by' ukuri bo ni ababeshyi.

²⁹. Bavuga bati: ibi si ikindi uretse kuba ari ubuzima bwacu bw' isi nta bwo twe turi abazazurwa. ³⁰. N' iyo ubabona bahagaritswe imbere ya Nyagasani wabo akavuga ati: ese ibi si ukuri ? Bavuga bati: ni ukuri, turahiye Nyagasani wacu. Akavuga ati: ngaho nimusogongere ibihano kubera ibyo mwahakanaga.

³¹. Rwose barahombye abahinyuye uguhura na ALLAH (IMANA) kugeza ubwo imperuka ibagezeho ibatunguye. Baravuga bati: mbega ukwicuza kwacu ku byo twadohotseho! Bazaba bahetse ibyaha byabo ku migongo yabo. Mumenyeko ibyo bazaba bahetse ari bibi. ³². Ubuzima bw' isi nta kindi buri cyo uretse umukino n' ibidafite akamaro. Rwose inzu y' imperuka ni nziza ku baganduka. Ese nta bwenge mufite?

³³. Rwose tuziko uterwa agahinda cyane n' ibyo bavuga. Mu by' ukuri si wowe bahinyura ahubwo abahuguza bahakana nkana amagambo ya IMANA (ALLAH). ³⁴. Rwose intumwa zakubanjirije zarahinyuwe zihanganira ibyo zahinyuweho. Ziratotezwa kugeza ubwo ubutabazi bwacu buzigezeho. Nta n' umwe uhindura amasezerano ya IMANA (ALLAH). Kandi mu by' ukuri hari inkuru z' intumwa zakugezeho.

³⁵. Niba uvunwa no kugutera umugongo kwabo nushobora uzashake inzira y' ikuzimu cyangwa urwego rujya mu kirere ubazanire igitangaza. Iyo ALLAH (IMANA) ashaka yari kubakoranyiriza ku buyobohe. Ntubwese mu njiji.

³⁶. Mu by' ukuri abitabira ukwemera ni abumva. Naho abapfu; ALLAH (IMANA) ni We ubazura hanyuma iwe ni ho bazagarurwa.

³⁷. Baravuze bati: iyaba yamanurirwaga igitangaza

giturutse kwa Nyagasani we. Vuga uti: mu by' ukuri ALLAH (IMANA) ni Ushobora kumanura igitangaza ariko abenshi muri bo ntibabizi. ³⁸. Nta nyamaswa ku isi cyangwa inyoni igurukisha amababa yayo uretse ko ari Ummah nkamwe. Nta cyo twasize mu gitabo. Hanyuma kwa Nyagasani wabo ni ho bazakoranyirizwa. ³⁹. Abahinyuye amagambo yacu ni ibipfamatwi n' ibiragi bari mu mwijima. Uwo ALLAH (IMANA) ashatse aramuyobya n' uwo ashatse amushyira ku nzira igororotse.

⁴⁰. Vuga uti: nimumbwire! Igihano cya ALLAH (IMANA) kibagezeho cyangwa imperuka, ese hari undi mwakwiyambaza utari ALLAH (IMANA) niba muri abanyakuri!? ⁴¹. Ahubwo ni We wenyine mwakwitabaza agakuraho icyo mumwitabarije abishatse. Maze mukibagirwa ibyo mubangikanya.

⁴². Rwose twohereje (intumwA) kuri Ummah zakubanjirije. (Abazihinyuye) tubahanisha amakuba n' ingorane kugira ngo bibombarike. ⁴³. Ubona iyo bagerwaho n' ibihano byacu bakibombarika! Ariko imitima yabo yaranangiye sha'itwaan abatakira ibyo bakora. ⁴⁴. Bamaze kwibagirwa ibyo bibukijwe twabafunguriye imiryango ya buri kintu kugeza aho bishimira ibyo bahawe. Tubahana tubatunguye ubwo bahita biheba. ⁴⁵. Harimburwa abantu bahuguje kugeza ku wa nyuma. Kandi ishimwe n' ikuzo ni ibya ALLAH (IMANA) Nyagasani w' ibiremwa byose.

⁴⁶. Vuga uti: nimumbwire! ALLAH (IMANA) aramutse atwaye ukumva kwanyu n' ukureba kwanyu agapfundikira imitima yanyu, ni nde mana y'indi itari ALLAH (IMANA) yabibazanira? Reba uburyo tubasobanurira amagambo hanyuma bo bagatera umugongo! ⁴⁷. Vuga uti: nimumbwire!

Ibihano bya ALLAH (IMANA) biramutse bibagezeho bitunguranye cyangwa ku mugaragaro, ese hari abakorekwa uretse abantu bahuguza!? ^{48.} Ntitwohereza intumwa uretseko ari izivuga inkuru nziza n' iziburira. Abazemera bakanatunganya nta bwoba bazagira nta n' agahinda. ^{49.} Abahinyuye amagambo yacu bazagerwaho n'ibihano kubera ko bigomekaga. ^{50.} Vuga uti: simbabweirako mfite ibigega bya ALLAH (IMANA) nta n'ubwo nzi ibyihishe sinanabwirako ndi Mala'ika. Nta kindi nkurikiza uretse ibyo mpishurirwa. Vuga uti: ese impumyi ihwanye n' ubona? Ese ntimatekerezwa?

^{51.} Yiburirishe abatinyako bazakoranyirizwa kwa Nyagasani wabo. Nta wundi bafite utari We w' Umurinzi cyangwa Umuvugizi (yibaburirishe) kugira ngo baganduke.

^{52.} Ntiwirukane abasaba Nyagasani wabo mu gitondo na nimugoroba bashaka kumwiyegereza. Nta cyo ubazwa mu byo bakora nabo ntibabazwa ibyo ukora. Nubirukana uzaba mu bahuguza. ^{53.} Uko ni ko twagerageje bamwe ku bandi kugira ngo bavuge bati: ese aba ni bo ALLAH (IMANA) yagabiye muri twe? Ese si We uzi cyane abashimira?

^{54.} Abemera amagambo yacu nibaza bakugana ujye uvuga uti: salaamun alaikum. ALLAH (IMANA) yiyemeje impuhwe; uwakoze ikibi muri mwe ku bujiji hanyuma akacyicuza akanatunganya, mu by' ukuri We ni Uhebuje mu guhanagura ibyaha, Nyirimbabazi. ^{55.} Uko ni ko dusobanura amagambo kugira ngo inzira y' abagome igaragare.

^{56.} Vuga uti: mu by' ukuri jye nabujijwe kugaragira ibyo musaba bitari IMANA (ALLAH). Vuga uti: sinkurikira irari ryanyu rwose ubwo naba nyobye kandi jye sinaba ndi mu bayobotse. ^{57.} Vuga uti: mu by' ukuri jye ndi ku bisobanuro

bya Nyagasani wanjye nyamara mwaramuhinyuye. Simfite ibyo mwihutisha. Nta tegeko uretse irya IMANA (ALLAH), avuga ukuri kandi ni We uruta abakiranuzi. ⁵⁸. Vuga uti: iyo mba mfite ibyo mwihutisha ikibazo hagati yanjye namwe cyari kuba cyararangiyeye. Kandi ALLAH (IMANA) ni We uzi cyane abahuguza. ⁵⁹. Ni We ufite imfunguzo z'ibitagaragara nta wuzizi uretse we. Azi ibiri imusizi no mu nyanja. Nta kibabi kigwa uretse ko akimenya nta n'impeke mu mwijima w' isi cyangwa ikibisi cyangwa icyumye uretse ko biri mu gitabo gisobanutse.

⁶⁰. Ni We ubasinziriza mu ijoro akanamenya ibyo mwakoze ku manywa maze akabakanguramo kugira ngo igihe kizwi kigere. Hanyuma iwe ni ryo garukiro ryanyu akazababwira ibyo mwakoraga. ⁶¹. Ni We Uganza abagaragu be aboherereza abarinzi kugeza ubwo umwe muri mwe urupfu rumugezeho; intumwa zacu zikabakuramo roho zitajenjeka. ⁶². Hanyuma basubizwa kwa ALLAH (IMANA) Umugenga wabo w' ukuri. Mumenyeko ari We ufite itegeko kandi ko ari We wihuta mu ibarura kurusha ababara.

⁶³. Vuga uti: ni nde ubakiza umwijima w'imusizi n' uwo mu nyanja musaba mwibombaritse no mu ibanga? Mu by' ukuri nadukiza iki, turaba mu bashimira. ⁶⁴. Vuga uti: ALLAH (IMANA) ni We ukibakiza ndetse na buri makuba hanyuma mwe mukabangikanya. ⁶⁵. Vuga uti: ni We wenyine ushobora kubohereza ibihano biturutse hejuru yanyu cyangwa mu nsi y' ibirenge byanyu cyangwa akabagira udutsiko tutavuga rumwe agasogongeza bamwe muri mwe ububi bw' abandi. Reba uburyo dusobanura amagambo kugira ngo basobanukirwe. ⁶⁶. Abantu bawe barayihinyuye kandi ariyo

kuri. Vuga uti: ntabwo ndi ubashinzwe! ⁶⁷. Buri nkuru igira igihe ntarengwa kandi muzamenya.

⁶⁸. Nubona abakerensa amagambo yacu ujye ubitarura kugeza ubwo binjiye mu kindi kiganiro. Naho sha'itwaan nakwibagiza ntuzicarane n' abahuguza nyuma yo kwibuka.

⁶⁹. Abaganduka ntacyo ubabazwaho uretse kwibutsa kugira ngo batinye. ⁷⁰. Reka abagize idini ryabo igikinisho n'ikirangaza bagashukwa n' ubuzima bw'isi. Yibukishe kugira ngo umuntu atagwatirizwa ubupfu kubera ibikorwa bye kandi adafite umurinzi cyangwa umuvugizi utari IMANA (ALLAH). N' ubwo yatanga incungu iyo ari yo yose ntayakirirwa. Abo ni bo bagwatirijwe ubupfu kubera ibyo bakoze. Bafite ikinyobwa cyatuye n' ibihano bibabaza ku bw' ibyo bahakanaga.

⁷¹. Vuga uti: ese dusabe ibitari ALLAH (IMANA) bitadufitiye akamaro cyangwa bidafite n'icyo bidutwara tunasubizwa ku dutsintsino twacu nyuma y'uko ALLAH (IMANA) atuyoboye ? Ni nk'uwahanzweho na sha'itwaan ku isi arindagira afite inshuti zimuhamagarira ubuyoboze ziti : dusange. Vuga uti: mu by'ukuri ubuyoboze bwa ALLAH (IMANA) ni bwo buyoboze nyabwo kandi twategetswe kwicisha bugufi kuri Nyagasani w'ibiremwa byose.

⁷². Muhozeho Swalaat munamutinye. Kandi We iwe niho muzakoranyirizwa. ⁷³. Ni We waremye ibirere n'isi mu kuri. Muzirikane n'umunsi azavuga: Ba! Bikaba. Imvugo ye ni yo y'ukuri. Afite ubwami bwuzuye umunsi impanda izahuhwamo. Ni Umumenyi w'ibyihishe n'ibigaragara kandi ni We Ushishoza, Umumenyi w'ibyihishe. ⁷⁴. Zirikana ubwo Ibraahiim yabwiraga se Aazar: Ese uragira amashusho

imana? Mu by'ukuri jye ndakubona wowe n'abantu bawe mu buyobe bugaragara.

⁷⁵. Uko ni ko tweretse Ibraahiim ubwami bw'ibirere n'isi kugira ngo abe mu badashidikanya. ⁷⁶. Ubwo ijoro ryamutwikiraga akabona inyenyeri akavuga ati: uyu ni we nyagasani wanjye. Igihe izimiriye aravuga ati: sinkunda ibizimira. ⁷⁷. Ubwo yabonaga ukwezi kubanduye aravuga ati: uyu ni we nyagasani wanjye. Kwijimye aravuga ati: Nyagasani wanjye natanyobora rwose nzaba mu bantu bayobye.

⁷⁸. Abonye izuba rirashe aravuga ati: uyu ni we nyagasani wanjye, uyu arabisumba. Rirenze aravuga ati: yemwe bantu banjye! Rwose jye nitaruye ibyo mubangikanya. ⁷⁹. Mu by'ukuri jye nerekeje uburanga bwanjye k'uwahanze ibirere n'isi. Ndi Haniif. Kandi jye sindi mu babangikanya. ⁸⁰. Abantu be bamugisha impaka aravuga ati: murangisha impaka kuri ALLAH (IMANA) kandi rwose yaranyoboye? Sintinya ibyo mumubangikanya keretse icyo Nyagasani wanjye ashaka. Nyagasani wanjye abumbatije buri kintu ubumenyi. Ese ntumuzirikana? ⁸¹. Ni gute natinya ibyo mwabangikanyije ALLAH (IMANA) ibyo atamanuranye gihamya kuri mwe kandi mwe mudatinya ko mwabangikanyije IMANA (ALLAH)!? Ni irihe tsinda muri yombi rikwiriye amahoro niba mufite ubumenyi? ⁸². Abemeye ntibavange ukwemera kwabo no guhuguza abo bafite amahoro ni na bo bayobokeye. ⁸³. Iyo ni gihamya yacu twahaye Ibraahiim ku bantu be. Tuzamura intera uwo dushaka. Mu by'ukuri Nyagasani wawe ni Ushishoza, Umumenyi cyane. ⁸⁴. Twamuhaye Is'haaq na Ya'aquub bose twarabayoboye. Na Nuuh twamuyoboye mbere. No mu rubyaro rwe harimo Daawuud, Sula'imaan,

Ayyuub, Yuusuf, Muusa na Haaruun. Uko ni ko duhemba abagiraneza.

⁸⁵. Na Zakariyyaa, Yahyaa, Isa na Il'yaas bari mu ntungane. ⁸⁶. Na Ismaa'il, Al'yaas'a, Yuunus na Luut. Kandi bose twabasumbije ibiremwa. ⁸⁷. No mu bakurambere babo, urubyaro rwabo n'abavandimwe babo. Twarabatoranyije tunabayobora inzira igororotse. ⁸⁸. Ubwo ni ubuyobohe bwa ALLAH (IMANA) abuyoboresha uwo ashaka mu bagaragu be. N'iyi babangikanya, ibyo bakoraga byari kuba impfabusa. ⁸⁹. Abo nibo twahaye ibitabo, ubushishozi n'ubuhanuzi. Aba nibabihakana rwose twabishinze abantu batabihakana. ⁹⁰. Abo ni bo ALLAH (IMANA) yayoboye, kurikira ubuyobohe bwabo. Vuga uti: sinyibasabisha igihembo nta kindi iri cyo uretse urwibutso ku biremwa. ⁹¹. Ntabwo bamenye ALLAH (IMANA) ukuri ko kumumenya ubwo bavugaga bati: ALLAH (IMANA) nta kintu icyo ari cyo cyose yamanuriye umuntu. Vuga uti: ni nde wamanuye igitabo Muusa yazanye ari urumuri n'ubuyobohe ku bantu mukigira impapuro mugaragaza kandi muhishamo byinshi? Nyamara mwarigishijwe ibyo mutari muzi mwebwe cyangwa abakurambere banyu. Vuga uti: ni IMANA (ALLAH). Maze ubareke mu kunnyega kwabo bakina.

⁹². N'iki ni igitabo twamanuye, cyuje imigisha gihamya ibyakibanjirije kugira ngo uburire Ummul-Quraa n' abari mu nkengero zayo. Abemera imperuka baracyemera kandi bo bazirikana Swalaat zabo. ⁹³. Ni nde uhuguza cyane kurusha uhimbira ALLAH (IMANA) ikinyoma cyangwa uwavuze ati: narahishuriwe kandi nta kintu icyo ari cyo cyose yahishuriwe n'uwavuze ati: nzamanura nk'ibyo ALLAH (IMANA) yamanuye!? N'iyi ubona ubwo abahuguza bari

mu kurengerwa n'urupfu, abamala'ika barambuye amaboko yabo bababwira bati: ngaho nimwikuremo roho zanyu. Uyu munsu murahembwa ibihano bisuzuguritse kubera ibyo mwavugaga kuri ALLAH (IMANA) bitari ukuri kandi mwaribonaga ku magambo ye.

^{94.} Rwose muje mutugana umwe umwe nk'uko twabaremye bwa mbere. Musize ibyo twabahundagajeho inyuma y'imigongo zanyu. Kandi ntitubabonana abavugizi banyu mwabeshyagako kuri mwe ari abafasha. Ubumwe bwanyu bwacitse n'ibyo mwabeshyaga byabayobanye. ^{95.} Mu by'ukuri ALLAH (IMANA) ni We uturitsa impeke n'imbuto. Akura ikizima mu gipfu ni n'ukura igipfu mu kizima. Uwo ni We IMANA (ALLAH). Ni gute mwateshwa ukuri!?

^{96.} Ni Utamanzura umucyo akanagira ijoro ituze; izuba n'ukwezi ifatizo ryo kubara. Uko ni ukugera kwa Nyiricyubahiro, Umumenyi cyane. ^{97.} Ni We wabashyiriyeho inyenyeri kugira ngo muziyoboreshe mu mwijima w'imusozi n'inyanja. Rwose twasobanuye amagambo ku bantu bafite ubumenyi. ^{98.} Ni We wabakomoye ku muntu umwe mukaba mu buturo no mu bubiko. Mu by'ukuri twasobanuye ibimenyetso ku bantu basobanukirwa.

^{99.} Ni na We wamanuye amazi ayakuye mu kirere tuyameresha ibimera bya buri kintu, tuyakuramo ikoreshezubawatsi turikuramo impeke zigerekeranye; no mu mitende mu myumba yayo dukuramo imitumba iri hafi; n'imirima y'imizabibu n'imizeti n'imikomamanga ibisa n'ibidasa. Nimwitegereze imbuto zabyo iyo zera n'iyo zihisha. Mu by'ukuri muri ibyo hari mo ibimenyetso ku bantu bemera. ^{100.} Bageretse kuri ALLAH (IMANA) abafasha mu ma djinn kandi ari We wayaremye banamutwerera abahungu

n'abakobwa nta bumenyi. Ubutagatifu ni ubwe arenze ibyo bamuvugaho. ¹⁰¹. Ni Umuhanzi w'ibirere n'isi. Yagira umwana ate kandi nta mugore yagize!? Yaremye buri kintu kandi We ni Umumenyi cyane wa buri kintu. ¹⁰². Uwo ni We ALLAH (IMANA) Nyagasani wanyu nta yindi mana uretse We. Umuremyi wa buri kintu. Ngaho nimumugaragire kandi ni We Uwiringirwa kuri buri kintu. ¹⁰³. Amaso ntamuhetura ariko We ahetura amaso. Ni we Ugenzabuhoro, Umumenyi w'ibyihishe. ¹⁰⁴. Ibimenyetso biturutse kwa Nyagasani wanyu byabagezeho. Uzareba ni ku nyungu ze n'uzahuma azaba yikozeho kandi jye kuri mwe sindi umurinzi. ¹⁰⁵. Uko ni ko dusobanura amagambo bigatuma bavuga ngo warize. No kugira ngo tuyisobanurire abantu basobanukirwa.

¹⁰⁶. Kurikira ibyo uhishurirwa bituruka kwa Nyagasani wawe. Nta yindi mana uretse We. Irengagize ababangikanya.

¹⁰⁷. Iyo ALLAH (IMANA) abishaka ntibari kubangikanya. Ntitwakugize umurinzi wabo kandi wowe ntubashinzwe.

¹⁰⁸. Ntimugatuke abasenga ibitari ALLAH (IMANA) bigatuma batuka ALLAH (IMANA) ari ukwandura kudashingiye ku bumenyi. Uko ni ko twatakiye buri Ummah ibikorwa byayo hanyuma kwa Nyagasani wabo ni ho garukiro akababwira ibyo bakoraga. ¹⁰⁹. Barahiye ALLAH (IMANA) indahiro zabo zikomeye ko igitangaza nikibageraho rwose bazacyemera. Vuga uti: mu by'ukuri ibitangaza biri kwa IMANA (ALLAH). Mwabwirwa n'iki ko bije bakwemera?

¹¹⁰. Duhindura imitima yabo n'amaso yabo kuko batigeze bayemera bwa mbere. Tubarekera mu buyobe bwabo barindagira. ¹¹¹. N'iyi tubamanurira abamala'ika, abapfu bakabavugisha tukanabakoranyiriza buri kintu imbona nkubone ntibari kwemera keretse ALLAH (IMANA)

abishatse. Ariko abenshi muri bo nta bumenyi bafite. ¹¹² Uko ni ko twashyiriyeho buri muhanuzi abanzi; sha'itwaan mu bantu n'amadjinn, bamwe muri bo bahishurira abandi imvugo itatse ikinyoma. Iyo Nyagasani wawe abishaka ntibari kubikora. Bareke n'ibyo bahimba. ¹¹³ Ni no kugira ngo imitima y'abatemera imperuka iyibogamireho. Bayishime banakore ibicumuro basanzwe bakora. ¹¹⁴ Ese ikitari ALLAH (IMANA) ni cyo nashakaho umucamanza kandi ari We wabamanuriye igitabo gisesenguye? Abo twahaye ibitabo baziko cyamanuwe giturutse kwa Nyagasani wawe mu kuri. Rwose ntuzabe mu bashidikanya.

¹¹⁵ Ijambo rya Nyagasani wawe ryaruzuye ari ukuri n'ubutabera. Nta wuhindura amagambo ye. We ni Uwumva cyane, Umumenyi cyane. ¹¹⁶ Niwumvira abenshi mu bari ku isi bazakuyobya ku nzira ya IMANA (ALLAH). Nta cyo bakurikira uretse gukeka nta n'icyo bakora uretse kubeshya. ¹¹⁷ Mu by'ukuri Nyagasani wawe ni We uzi cyane abayoba ku nzira ye ni na We uzi cyane abayoboka. ¹¹⁸ Ngaho nimurye ibyavugiweho izina rya ALLAH (IMANA) niba muri abemera amagambo ye.

¹¹⁹ Ni iki cyababuza kurya ibyavugiweho izina rya ALLAH (IMANA) kandi yarabasobanuriye ibyo yabaziririje uretse ibyo mwasumbirijweho? Rwose abenshi bayobesha irari ryabo nta bumenyi. Mu by'ukuri Nyagasani wawe ni We Mumenyi cyane w'abarengera. ¹²⁰ Mureke igicumuro kigaragara n'cyihishe. Mu by'ukuri abakora ibicumuro bazahemberwa ibyo bacumuraga. ¹²¹ Ntimukarye mu bitavugiweho izina rya IMANA (ALLAH). Mu by'ukuri ibyo ni ukwigomeka. Rwose sha'itwaan zihishurira inshuti koya zazo kugira ngo zibagishe impaka. Nimuzumvira mu

by'ukuri muzaba muri ababangikanya. ^{122.} Ese uwari umupfu tukamuha ubuzima tukanamuha urumuri agenderaho mu bantu, urugero rwe ni nk'urw'uri mu mwijima atazavamo!? Uko ni ko abahakanyi batakiwe ibyo bakoraga.

^{123.} Uko ni ko twashyize muri buri mudugudu abagome bakuru kugira ngo bakoremo ubwangizi, nyamara ni bo biyangiriza ubwabo ariko ntibabizi. ^{124.} N'iyoyah zibageze baravugaga bati: ntituzemera keretse duhawe nk'ibyo intumwa za ALLAH (IMANA) zahawe. ALLAH (IMANA) ni Umumenyi cyane w' aho ashyira ubutumwa bwe. Abakoze ubugome bazagerwaho no gusuzugurwa kwa ALLAH (IMANA) n'ibihano bikomeye kubera imigambi mibi bacuraga. ^{125.} Kandi uwo ALLAH (IMANA) ashakakuyobora yagurira igituza cyeye Islaam. N'uwo ashakakuyobya afunganya igituza cyeye cyane nk'aho yihatira kuzamuka mu kirere. Uko ni ko ALLAH (IMANA) ashyira ikibi ku batemera.

^{126.} Iyi ni inzira ya Nyagasani wawe igororotse. Mu by'ukuri twasesenguye amagambo ku bantu batekereza. ^{127.} Bafite inzu y' amahoro kwa Nyagasani wabo kandi ni We nshuti koya yabo kubera ibyo bakoraga. ^{128.} Umunsi azabakoranya bose (akababwirA) : yemwe mbaga y'amadjinn! Mwakabirije abantu mu kubayobya. Inshuti koya zabo mu bantu zizavugaga ziti: ayi Nyagasani wacu! Twagiriranye akamaro, tugeza igihe cyacu watugeneye. Azavugaga ati: umuriro ni ubuturo bwanyu muzabamo igihe kirekire uretse icyo ALLAH (IMANA) yashatse. Mu by'ukuri Nyagasani wawe ni Ushishoza, Umumenyi cyane.

^{129.} Uko ni ko dutegesha bamwe mu bahuguza abandi kubera ibyo bakoraga. ^{130.} Yemwe mbaga y'amadjinn

n'abantu! Ese intumwa zibakomokamo ntizabagezeho zikabatekerereza amagambo yanjye zikanababurira guhura n'uyu munsu wanyu? Baravuga bati: twitanzeho ubuhamya. Ubuzima bw'isi bwarabashutse bitangaho ubuhamya ko bari abahakanyi. ¹³¹ Ibyo ni uko Nyagasani wawe atari uwo koreka ku mahugu imidugudu kandi abayituye ari injiji. ¹³² Buri wese afite inzego mu byo bakoze kandi Nyagasani wawe si indangare ku byo bakora.

¹³³ Nyagasani wawe ni We Mukungu Nyir'impuhwe. Ashatse yabarimbura nyuma yanyu akabasimbuza abo ashaka nk'uko yabaremye abakuye mu rubyarw'abandi bantu. ¹³⁴ Mu by'ukuri ibyo musezeranywa bizaza kandi mwe ntimunaniranye. ¹³⁵ Vuga uti: Yemwe bantu banjye! Nimukore ibyo mukora nanjye ndakora. Muzamenya uzagira urugo rwiza ku mperuka. Mu by'ukuri abahuguza ntibazakiranuka. ¹³⁶ Bageneye ALLAH (IMANA) umugabane mu byo yaremye mu bihingwa n'amatungo, baravuga bati: ibi ni ibya ALLAH (IMANA) mu kubeshya kwabo naho ibi ni iby'ibigirwamana byacu. Ibyo bageneye ibigirwamana byabo ntibigera kwa ALLAH (IMANA) naho ibyo bageneye ALLAH (IMANA) bikagera ku bigirwamana byabo. Ni bibi ibyo bemeza.

¹³⁷ Uko ni ko ibigirwamana byabo byatakiye abenshi mu babangikanya kwica abana babo kugira ngo biboreke no kugira ngo bibajijishe mu idini ryabo. Iyo ALLAH (IMANA) abishaka ntibari kubikora. Bareke n'ibyo bahimba. ¹³⁸ Baravuze bati: Aya matungo n'ibihingwa birabujijwe, nta ubirya uretse uwo dushaka mu kubeshya kwabo hamwe n'amatungo imigongo yayo yaziririjwe (kuyihakaho) n'amatungo batavugiraho izina rya ALLAH (IMANA) ari ukumuhimbira. Azabahembera ibyo bahimbaga.

139. Baranavuze bati: ibiri mu nda z'aya matungo ni umwihariko w'igitsina gabo muri twe biraziririjwe ku bagore bacu. Nyamara cyaba ari igipfu bakagisangira. Azabahanira ibinyoma byabo. Mu by'ukuri We ni Ushishoza, Umumenyi cyane. 140. Rwose barahombye abishe abana babo kubera ubujiji nta bumenyi bakanaziririza ibyo ALLAH (IMANA) yabafunguriye bahimbira IMANA (ALLAH). Rwose barayobye ntabwo bari abayoboke. 141. Ni We waremye imirima yubakiye n'itubakiye, imitende, n'ibimera bitandukanye mu buryohe bwabyo, imizeti n'imikomamanga ibisa n'ibidasa. Ngaho nimurye imbuto zabyo igihe zeze munatange umugabane wabyo umunsi w' isarura ryabyo. Ntimugasesagure mu by'ukuri we ntakunda abasesagura.

142. No mu matungo (yabaremeye) ayikorera n'abagwa. Nimurye mu byo ALLAH (IMANA) yabafunguriye. Ntimugakurikire intambwe za sha'itwaan. Mu by'ukuri we ni umwanzi wanyu ugaragara. 143. (Yabiremye) ari bibiri bibiri umunani, mu ntama ebyiri no mu hene ebyiri. Vuga uti: Ese ni amasekurume abiri yaziririje cyangwa ni inyagazi ebyiri cyangwa ni ibiri mu nda z'inyagazi ebyiri? Nimumbwize ubumenyi niba muri abanyakuri.

144. No mu ngamiya ebyiri no mu nka ebyiri. Vuga uti: Ese ni ibimasa bibiri yaziririje cyangwa ni amashashi abiri cyangwa ni ibiri mu nda z'amashashi abiri? Cyangwa mwari muhari ubwo ALLAH (IMANA) yabategekaga ibi? Ni nde wahuguje kurusha uwahimbiye ALLAH (IMANA) ikinyoma kugira ngo ayobye abantu nta bumenyi!? Mu by'ukuri ALLAH (IMANA) ntayobora abantu bahuguza. 145. Vuga uti: ntacyo mbona mu byo nahishuriwe kiziririjwe ku cyo umuntu aya uretse kuba ari icyipfushije cyangwa amaraso

cyangwa inyama y'ingurube mu by'ukuri yo ni umwanda. Cyangwa icyabaye kibi kubera kubagwa mu izina ritari irya IMANA (ALLAH). Uzasumbirizwa atari umwigomeke cyangwa urengera mu by'ukuri Nyagasani wawe ni Uhebuje mu guhanagura ibyaha, Nyirimbabazi. ¹⁴⁶. No ku babaye Abayahudi, twaziririje buri igifite urwara. Mu nka n'ihene twabaziririje urugimbu rwabyo uretse ururi ku migongo yabyo cyangwa ibyo mu nda cyangwa urwavanzwe n'amagufa. Ibyo twabibahembye kubera ubwigomeke bwabo. Rwose turi abanyakuri.

¹⁴⁷. Nibaguhinyura uvuge uti: Nyagasani wanyu ni Nyir'impuhwe nyinshi kandi ibihano bye ntibikurwa ku bantu babagome. ¹⁴⁸. Ababangikanyije bazavuga bati: iyo ALLAH (IMANA) abishaka ntitwari kubangikanya twe kimwe n'abakurambere bacu nta n'icyo twari kuziririza. Uko ni ko abababanjirije bahinyuye kugeza basogongeye ibihano byacu. Vuga uti: ese mufite ubumenyi ngo mubutugaragarize? Nta kindi mukurikira uretse gukekeranya nta n'ikindi mukora uretse kubeshya.

¹⁴⁹. Vuga uti: ALLAH (IMANA) ni We ufite ibimenyetso simusiga. Iyo ashaka yari kubayobora mwese. ¹⁵⁰. Vuga uti: ngaho nimuzane abahamya banyu bemezako ALLAH (IMANA) yaziririje ibi. Nibabyemeza, ntuzabyemezanye nabo. Ntuzakurikire irari ry'abahinyuye amagambo yacu n'abatemera imperuka kandi bo bakaba babangikanya Nyagasani wabo. ¹⁵¹. Vuga uti: nimuze mbasomere ibyo Nyagasani wanyu yabaziririje; ko mutagira icyo mumubangikanya na cyo, mugirire ineza abebyeyi bombi ntimukice abana banyu kubera ubukene. Ni Twe tubafungurira mwe na bo. Ntimukegere ibicumuro ibigaragara muri

byo n'ibiyihishe ntimukanice umuntu ALLAH (IMANA) yaziririje uretse mu kuri. Ibyo yarabibategetse kugira ngo mugire ubwenge.

¹⁵². Ntimukegere umutungo w'impfubyi uretse ku neza kugeza ubwo zigereye ku bukure. Muje mwuzuzamubipimo n'iminzani muyiringanize. Ntidutegeka umuntu uretse ibiri mu bushobozi bwe. Nimunavugamujye muvugamutabera n'ubwo byaba k'uwo mufitanye isano kandi muje mwuzuzamusezerano rya IMANA (ALLAH). Ibyo yarabibategetse kugira ngo mwibuke.

¹⁵³. Rwose iyi ni yo nzira yanjye igororotse, nimuyikurikire. Ntimuzakurikire andi mayira akabatandukanyiriza kure y'inzira ye. Ibyo yarabibategetse kugira ngo muganduke.

¹⁵⁴. Hanyuma twahaye Muusa igitabo gisendereza inema zacu ku wagize neza n'ibisobanuro kuri buri kintu n'ubuyobozi n'impuhwe kugira ngo bizere kuzahura na Nyagasani wabo.

¹⁵⁵. N'iki gitabo twakimanuye cyuje imigisha. Nimugikurikire munaganduke kugira ngo mugirirwe impuhwe.

¹⁵⁶. (Twangako) mwavugamuti: mu by'ukuri ibitabo byamanuriwe amatsinda abiri yatubanjirije n'ubwo twari injiji ku misomere yabo. ¹⁵⁷. Cyangwa ngo muvuge muti: iyo rwose twe tumanurirwa igitabo twari kuba abayoboke cyane kubarusha. Dore ibisobanuro, ubuyoboke n'impuhwe biturutse kwa Nyagasani wanyu byabagezeho. Ni nde uhuguza cyane kurusha uwahinyuye amagambo ya ALLAH (IMANA) akanayirengagiza? Tuzahemba abirengagiza amagambo yacu ibihano bibi kubera ibyo birengagizaga. ¹⁵⁸. Ese hari icyo bategereje uretse abamala'ika kubageraho cyangwa ukuza kwa Nyagasani wawe cyangwa ukuza kwa bimwe mu bimenyetso bya Nyagasani wawe? Umunsi bimwe mu

bimenyetso bya Nyagasani wawe bizaza, ukwemera k'umuntu atemeye mbere ntacyo kuzamumarira, cyangwa ari nta cyiza yakoze muri uko kwemera kwe. Babwire uti: nimuturame na twe turategereje. ¹⁵⁹. Mu by'ukuri abatandukanyije idini ryabo bakaba udutsiko, ntacyo ubabazwaho. Rwose ibyabo biri kwa ALLAH (IMANA) hanyuma azababwira ibyo bakoraga.

¹⁶⁰. Uzaza afite icyiza azahabwa icumi nka cyo n'uzaza afite ikibi ntazahembwa uretse nka cyo kandi bo badahuguzwa.

¹⁶¹. Vuga uti: mu by'ukuri jye, Nyagasani wanjye yanyoboye inzira igororotse; idini rihamye, inzira ya Ibraahiim haniifa kandi ntiyari mu babangikanya.

¹⁶². Vuga uti: mu by'ukuri Swalaat yanjye, Nusuk zanjye, ubuzima bwanjye n'urupfu rwanjye ni ibya ALLAH (IMANA) Nyagasani w'ibiremwa byose. ¹⁶³. Nta we babangikanye. Ni n'ibyo nategetswe kandi jye ndi uwa mbere mu baislamu.

¹⁶⁴. Vuga uti: ese ikitari ALLAH (IMANA) ni cyo nashaka kugira Nyagasani kandi We ari We Nyagasani wa buri kintu!? Buri muntu ikibi akoze aba acyikoreye kandi umuntu ntazikorera ibyaha by'undi. Hanyuma kwa Nyagasani wanyu ni ryo garukiro ryanyu, akazababwira ibyo mwatandukanagaho. ¹⁶⁵. Ni We wabagize abasigire ku isi, azamura bamwe muri mwe ku bandi inzego kugira ngo abagerageze mu byo yabahaye. Mu by'ukuri Nyagasani wawe ni Uwihutisha ibihano, kandi We rwose ni Uhebuje mu guhanagura ibyaha, Nyirimbabazi.

Surat 7

AL- A'ARAAF

Ku izina rya ALLAH (IMANA) Nyirimpuhwe, Nyirimbabazi.

¹ *Alif Laam Miim Swaad.*

² Ni igitabo twakumanuriye, mu gituza cyawe ntihabemo ingingimira kuri cyo kugira ngo ukiburirishe kibe n'urwibutso ku bemera. ³ Nimukurikire ibyo mwamanuriwe biturutse kwa Nyagasani wanyu. Ntimukurikire ibitari We mubigira abarinzi. Ni bike ibyo mwibuka. ⁴ Ni imidugudu ingahe tworetse ibihano byacu bikayigeraho nijoro cyangwa baryamyeye ku gicamunsi? ⁵ Ntikwari ugusaba kwabo ubwo ibihano byacu byabageragaho uretse kuvuga bati: Mu by'ukuri twe twari abahuguza. ⁶ Rwose tuzabaza aboherejweho, rwose kandi tuzanabaza n'intumwa. ⁷ Rwose tuzabatekerereza ku bumenyi kandi ntitwigeze tubura. ⁸ Iminzani uwo munsu izaba ari iy'ukuri. Abo ibikorwa byabo byiza bizaremara, abo ni bo bazakiranuka. ⁹ Naho abo ibikorwa byabo byiza bizoroha, abo ni abahombye ubwabo kubera ko bahuguzaga amagambo yacu.

¹⁰ Rwose twabatuje ku isi tubageneramo imibereho. Ni bike ibyo mushima. ¹¹ Mu by'ukuri twarabaremeye hanyuma tubaha ishusho maze tubwira Abamala'ika tuti: mwubamire Aadam. Barubama uretse Ibliis. Ntabwo yari mu bubamyeye. ¹² Aravuga ati: Ni iki cyakubujije kubama ubwo nagutegekaga? Aravuga ati: Jye ndi mwiza kumurusha wandemye mu muriro, umurema mu cyondo. ¹³ Aravuga ati: Busohokemo ntibikwiyeke ubwikuzamo. Sohoka! Mu by'ukuri wowe uri

mu basuzuguritse. ¹⁴ Aravuga ati: Mpa igihe kugeza ku munsu bazazurwa. ¹⁵ Aravuga ati: Rwose uri mu barindirizwa. ¹⁶ Aravuga ati: Kubera ko unyoretse, nzabubikira ku nzira yawe igororotse. ¹⁷ Hanyuma rwose nzabageraho nturutse imbere yabo, inyuma yabo, iburyo bwabo n'ibumoso bwabo. Abenshi babo ntuzasanga ari abashimira. ¹⁸ Aravuga ati: Busohokemo umwaye, wirukanywe. Mu by'ukuri, uzagukurikira muri bo, rwose nzabuzurisha Djahannam mwese.

¹⁹. Yewe Aadam! Tura wowe n'umugore wawe mu busitani muryemo ibyo mushaka. Ntimwegere iki giti mutazaba mu bahuguza. ²⁰. Sha'itwaan arabashuka kugira ngo abereke ibyo bahishwe mu bwambure bwabo. Aravuga ati: Nyagasani wanyu ntiyababujije iki giti usibye kuba mwaba ba mala'ika cyangwa mukazabaho ubuziraherezo. ²¹. Arabarahirira: Mu by'ukuri jye kuri mwe ndi mu babagira inama.

²². Abareshyeshya ikinyoma. Bamaze gusogongera ku giti, bagaragariwe n'ubwambure bwabo batangira kwiyegekaho ibibabi byo mu busitani. Nyagasani wabo arabahamagara; ese sinari nababujije icyo giti nkanababwirako mu by'ukuri sha'itwaan kuri mwe ari umwanzi ugaragara!?

²³. Baravuga bati: ayi Nyagasani wacu! Twarihuguje ubwacu. Nutaduhanaguraho ibyaha ngo unatugirire impuhwe, ni ukuri rwose tuzaba mu bahombye. ²⁴. Aravuga ati: nimumanuke bamwe muri mwe ari abanzi b'abandi, mufite ubuturo ku isi n'umunezero w'igihe gito. ²⁵. Aravuga ati: Muri yo ni ho muzagira ubuzima no muri yo ni ho muzapfira kandi muri yo ni ho muzazurwa.

²⁶. Yemwe bene Aadam! Mu by'ukuri twabamanuriye umwambaro uhisha ubwambure bwanyu ari n'umutako, kandi umwambaro wo kuganduka ni wo mwiza. Ibyo ni mu

bimenyetso bya ALLAH (IMANA) kugira ngo batekereze.
²⁷. Yemwe bene Aadam! Rwose sha'itwaan ntazabashuke nk'uko yasohoye ababyeyi banyu bombi abakuye mu busitani akanabambura umwambaro wabo kugira ngo abagaragarize ubwambure bwabo. Mu by'ukuri we n'abambari be barabareba aho mwe mutababona. Rwose Twe sha'itwaan twazigize inshuti koya z'abatamera.

²⁸. N'iyo bakoze igicumuro baravuga bati: twabisanganye abakurambere bacu kandi ALLAH (IMANA) yarabidutegetse. Vuga uti: mu by'ukuri ALLAH (IMANA) ntategeka ugucumura. Ese muravuga kuri ALLAH (IMANA) ibyo mutazi!? ²⁹. Vuga uti: Nyagasani wanjye yategetse ubutabera. Mujye mwerekeza uburanga bwanyu (kuri Ka'abA) uko mwubamye munamusabe mumwereza idini. Nk'uko yabatangiye ni ko muzagaruka. ³⁰. Itsinda yarariyoboye. Agatsiko kokamwa n'ubuyobe; mu by'ukuri ko kagize sha'itwaan inshuti koya karete ALLAH (IMANA) kandi gakekako rwose ko kayobotse.

³¹. Yemwe bene Aadam! Nimurimbe uko mugiyeye gukora Swalaat. Kandi mujye murya, munywe kandi ntimukaye. Mu by'ukuri We ntakunda abaya. ³². Vuga uti: ni nde uziririza umutako wa ALLAH (IMANA) yashyiriyeho abagaragu be n'ibyiza mu mafunguro ? Vuga uti: byo ni iby'abemeye mu buzima bw'isi, bikaba umwihariko wabo ku muni w'imperuka. Uko ni ko dusobanura amagambo ku bantu bafite ubumenyi. ³³. Vuga uti: Mu by'ukuri Nyagasani wanjye yaziririje ibicumuro ibigaragara muri byo n' ibyihishe n'ibyaha no kwikuza bitari mu kuri no kubangikanya ALLAH (IMANA) ibyo atamanuriye ibimenyetso no kuvuga kuri ALLAH (IMANA) ibyo mutazi.

^{34.} Buri ummah ifite igihe ntarengwa. Iyo igihe cyayo kigeze ntikererwa igihe cyangwa ngo ize mbere yacyo. ^{35.} Yemwe bene Aadam! Niba rwose intumwa zanjye zibaturukamo zibagezeho, zibatekerereza amagambo yanjye, abazaganduka bakanatunganya nta bwoba bazagira nta n'agahinda. ^{36.} Naho abahinyuye amagambo yacu bakayikuzaho abo ni ba nyir' umuriro. Bazawubamo ubuziraherezo. ^{37.} Ni nde uhuguza cyane kurusha uwahimbiye ALLAH (IMANA) ikinyoma cyangwa uwahinyuye amagambo ye? Abo bazagerwaho n'umugabane wabo uri mu gitabo, kugeza ubwo intumwa zacu zizabageraho zibavanamo roho zivuga ziti: biri hehe ibyo mwasengaga bitari IMANA (ALLAH)? Bavuge bati: Twabibuze. Bakihamirizako mu by'ukuri bari abahakanyi.

^{38.} Aravuga ati: nimwinjire muri ummah zahise mbere yanyu mu madjinn n'abantu mujye mu muriro. Uko ummah yinjiye ikavuma mugenzi wayo kugeza ubwo bakoranyemo bose. Iya nyuma muri zo ikabwira iya mbere yazo iti: ayi Nyagasani wacu! Aba ni bo batuyobeje. Bahe ibihano byikubye mu muriro. Aravuga ati: Buri wese afite ibyikubye ariko ntimubizi. ³⁹ Aba mbere muri bo babwire aba nyuma bati: Ntacyo muturusha. Ngaho nimusogongere ibihano kubera ibyo mwakoraga.

^{40.} Mu by'ukuri abahinyuye amagambo yacu bakayikuzaho, imiryango y'ikirere ntizabafungurirwa. Ntibazinjira muri Djannah keretse ingamiya yinjiye mu mwenge w'urushinge. Uko ni ko duhemba abahuguza. ^{41.} Bafite Djahannam ho isaso no hejuru yabo ikaba ibyiyoroswa. Uko ni ko duhemba abahuguza. ^{42.} Naho abemeye bakanakora ibitunganye, ntidutegeka umuntu keretse ibiri mu bushobozi bwe abo ni ba nyiri Djannah bazayibamo ubuziraherezo. ^{43.} Dukura mu

bituza byabo inzika. Imigezi iratamba mu nsi yabo. Baravuga bati: Ishimwe n'ikuzo byuzuye ni ibya ALLAH (IMANA) watuyoboye kuri ibi. Ntitwari kuyoboka iyo ALLAH (IMANA) ataturyobora. Intumwa za Nyagasani wacu zazanye ukuri. Maze barahamagarwa ngo ngiyo Djannah murayirazwe kubera ibyo mwakoraga.

^{44.} Ba nyiri Djannah bahamagara ba nyir'umuriro bavuga bati: twasanze ibyo Nyagasani wacu yadusezeranyije ari ukuri. Ese mwasanze ibyo Nyagasani wanyu yabasezeranyije ari ukuri? Baravuga bati: yego! Uhamagara atangaze hagati yabo ko umuvumo wa ALLAH (IMANA) uri ku bahuguza.

^{45.} Abakumira inzira ya ALLAH (IMANA) bakifuzako igoramba kandi bo ari abahakana imperuka.

^{46.} Hagati yabo hari urusika, no kuri A'araaf hari abantu bazi buri wese ku kimenyetso cye. Bahamagara ba nyiri Djannah (baravugA) : Salaamun alaikum! Ntabwo bari bayinjira kandi bo bayifuza. ^{47.} Amaso yabo ahindukirijwe ahateganye n'ahari ba nyir'umuriro, baravuga bati: ayi Nyagasani wacu! Ntudushyire hamwe n'abantu bahuguza.

^{48.} Ba nyiri A'araaf bahamagara abantu bazi ku bimenyetso byabo, bavuga bati: Kwishyira hamwe kwanyu no kwikuza kwanyu byabamariye iki? ^{49.} Ese aba ni bo mwarahiyeko ALLAH (IMANA) atazabaha impuhwe? Nimwinjire muri Djannah nta bwoba mufite nta n'agahinda.

^{50.} Ba nyir'umuriro bahamagara ba nyiri Djannah: Nimuduhe ku mazi cyangwa mu byo ALLAH (IMANA) yabafunguriye. Baravuga bati: mu by'ukuri ALLAH (IMANA) yabiziririje abahakanyi. ^{51.} Abagize idini ryabo ibidafite akamaro n'umukino bagashukwa n'ubuzima bw'

isi, uyu munsu turabibagirwa nk’uko bibagiwe guhura n’uyu munsu wabo no kuba barahakanaga amagambo yacu.

52. Rwose twabazaniye igitabo twasesenguye ku bumenyi, ari ubuyobohe n’impuhwe ku bantu bemera. 53. Nta kindi batagereje uretse ingaruka zacyo. Umunsu ingaruka zacyo zaje abacyibagiwe mbere bazavugaga bati: rwose intumwa za Nyagasani wacu zazanye ukuri! Ese dufite abavugizi ngo batuvuganire cyangwa tugarurwe (ku isi) dukore ibyo tutakoraga! Barahombye ubwabo n’ibyo bahimbaga barabibura.

54. Mu by’ ukuri Nyagasani wanyu ni ALLAH (IMANA) waremye ibirere n’ isi mu bihe bitandatu, hanyuma akaganza kuri A’rsh, atwikiriza ijoro amanywa riyashaka ryihuta. Arema izuba, ukwezi n’inyenyeri bigendera ku itegeko rye. Mumenyeko kurema no gutegeka ari ibye. Arubahitse IMANA (ALLAH), Nyagasani w’ibiremwa. 55. Musabe Nyagasani wanyu mwibombaritse no mu ibanga. Mu by’ukuri We ntakunda abarengera. 56. Kandi ntumukangize ku isi nyuma yo kuyitunganya. Muje musaba mutinya kandi mwizera. Mu by’ukuri impuhwe za ALLAH (IMANA) ziri hafi y’abagiraneza.

57. Ni We wohereza imiyaga ari ibyishimo mbere y’impuhwe ze, kugeza ubwo yikoreye igicu kiremereye tukakimanuramo amazi tukayeresha ibimera byose. Uko ni ko tuzura abapfu kugira ngo mwibuke. 58. Ubutaka bwiza ; imbuto zabwo zera ku bushake bwa Nyagasani wabwo. Na ho ubwangiritse ntizimera keretse bigoranye. Uko ni ko dusobanura amagambo ku bantu bashimira.

59. Rwose twohereje Nuuh ku bantu be aravugaga ati: yemwe bantu banjye! Nimugaragire IMANA (ALLAH). Nta

yindi mana mufite uretse We. Mu by'ukuri jye ndatinyako muzabona ibihano by'umunsi uhambaye. ⁶⁰. Ibikomerezwa mu bantu be biravuga biti: mu by'ukuri twe turakubona mu buyobe bugaragara. ⁶¹. Aravuga ati: yemwe bantu banjye! Jye nta buyobe bundiho ahubwo ndi intumwa ya Nyagasani w' ibiremwa byose. ⁶². Ndabagezaho ubutumwa bwa Nyagasani wanjye nkanabagira inama. Nzi ibyo mutazi bituruka kwa IMANA (ALLAH). ⁶³. Ese muratangazwa n'uko kwibutsa guturutse kwa Nyagasani wanyu kwabagezeho kunyuze ku muntu ubaturutsemo, kugira ngo ababurire muganduke no kugira ngo muhabwe impuhwe ? ⁶⁴. Baramuhinyura. Turamurokora we n'abari kumwe na we mu nkuge, tworeka abahinyuye amagambo yacu. Mu by'ukuri bo bari abantu bahumye.

⁶⁵. Twoherereje ba A'ad umuvandimwe wabo Huud. Aravuga ati: yemwe bantu banjye! Nimugandukire IMANA (ALLAH). Nta yindi mana mufite itari We. Ese ntimutinyaza ? ⁶⁶. Ibikomerezwa byahakanye mu bantu be biravuga biti: mu by'ukuri twe turakubonamo ubucucu kandi rwose turagukekera mu babeshyi. ⁶⁷. Aravuga ati: bantu banjye! Nta bucucu bundimo ahubwo jye ndi intumwa ya Nyagasani w'ibiremwa byose. ⁶⁸. Ndabagezaho ubutumwa bwa Nyagasani wanjye kandi jye kuri mwe ndi umujyanama wizerwa. ⁶⁹. Ese mwatangazwa n'uko ukwibutsa guturutse kwa Nyagasani wanyu kwabagezeho kunyuze ku muntu ubaturutsemo kugira ngo ababurire? Mwibuke ubwo yabagiraga abasigire nyuma y'abantu ba Nuuh akabongera ibigango mu kimero. Nimwibuke inema za ALLAH (IMANA) kugira ngo mukiranyuke.

⁷⁰. Baravuga bati: ese utuziye kugira ngo tugaragire

ALLAH (IMANA) wenyine tureke ibyo abakurambere bacu bagaragira? Ngaho tuzanire ibyo udusezeranya niba uri mu banyakuri. ⁷¹. Aravuga ati: ibihano n'uburakari biturutse kwa Nyagasani wanyu byabagezeho. Ese murangisha impaka ku mazina mwiye mwe n'abakurambere banyu ALLAH (IMANA) atarayamanuriye ibimenyetso? Ngaho nimuturame. Mu by' ukuri jye ndi kumwe namwe mu bategereje. ⁷². Turamurokora we n' abari kumwe na we ku bw' impuhwe ziduturutseho. Turandura abahinyuye amagambo yacu, kandi ntibari abemera.

⁷³. Twoherereje ba Thamuud umuvandimwe wabo Swaaleh aravuga ati: yemwe bantu banjye! Nimugaragire IMANA (ALLAH), nta yindi mana mufite itari We. Ese ntimutinya? Rwose ibimenyetso biturutse kwa Nyagasani wanyu byabagezeho; ngiyo ingamiya ya ALLAH (IMANA) igitangaza kuri mwe. Nimuyireke irishe ku isi ya IMANA (ALLAH). Ntimugire ikibi muyikorera mukazafatwa n' ibihano bibabaza. ⁷⁴. Mwibuke ubwo yabagiraga abasigire nyuma ya ba A'ad, akabatuza ku isi, ibibaya byayo mukabigira ingoro mukanatazura imisozi mu amazu. Mwibuke inema za ALLAH (IMANA) ntimukwire ku isi muri abangizi. ⁷⁵. Ibikomerezwa byikujije mu bantu be, bibwira abagizwe abanyantegenke mu bemeye muri bo bita: ese muziko Swaaleh yoherejwe na Nyagasani we? Baravuga bati: Mu by'ukuri twe ku byo yoherezanywe turi Abemera. ⁷⁶. Abikujije baravuga bati: mu by'ukuri twe ibyo mwemeye turabihakanye. ⁷⁷. Ingamiya barayisogota. Bigomeka ku itegeko rya Nyagasani wabo. Baravuga bati: yewe Swaaleh! Ngaho tuzanire ibyo udusezeranya niba uri mu ntumwa. ⁷⁸. Bafatwa n'umutingito, bakesha mu ngo zabo bapfukamye

bapfuye. ⁷⁹. Abatera umugongo aravuga ati: yemwe bantu banjye! Rwose nabagejejeho ubutumwa bwa Nyagasani wanjye mbagira n'inama ariko ntimukunda abajyanama.

⁸⁰. Na Luut ubwo yabwiraga abantu be ati: ese murakora igicumuro kitigeze gikorwa na kimwe mu biremwa mbere yanyu? ⁸¹. Mu by'ukuri mwe musanga abagabo mubifuzamuretse abagore! Ahubwo mwe muri abantu barengera.

⁸². Nticyari igisubizo cy'abantu be uretse kuvuga bati: nimubasohore mu mudugudu wanyu. Mu by'ukuri bo ni abantu bigira abere. ⁸³. Turamurokora n'umuryango we uretse umugore we wari mu basigaye barimbuwe. ⁸⁴. Tubamanurira imvura. Reba uko iherezo ry'abagome ryari rimeze.

⁸⁵. Twoherereje ba Mad'yan umuvandimwe wabo Shu'aib. Aravuga ati: yemwe bantu banjye! Mugaragire ALLAH (IMANA) nta yindi mana mufite itari we. Rwose ibimenyetso biturutse kwa Nyagasani wanyu byabagezehe. Nimwuzuze ibipimo n'iminzani, ntimuhuguze abantu ibintu byabo. Ntimukangize ku isi nyuma yo kuyitunganya. Ibyo ni byo byiza kuri mwe niba muri abemera. ⁸⁶. Ntimukicare kuri buri nzira mutera ubwoba munakumira ku nzira ya ALLAH (IMANA) abayemera, mwifuzako igorama. Mwibuke ubwo mwari bake akabagira benshi munarebe uko iherezo ry'abangizi ryari rimeze. ⁸⁷. Niba hari itsinda muri mwe ryemeye ibyo nohererejwe hakaba n'agatsiko kataremera, nimwihangane kugeza ALLAH (IMANA) adukiranuye kandi ni We Mukiranuzi usumba abandi.

⁸⁸. Ibikomerezwa byikujije mu bantu be biravuga biti: rwose tuzakwirukana yewe Shu'aib n'abemeye hamwe na we mu mudugudu wacu cyangwa ugomba gusubira mu idini ryacu. Aravuga ati: ese nubwo twaba abanga!? ⁸⁹. Mu by'ukuri

twaba duhimbiye ALLAH (IMANA) ikinyoma dusubiye mu idini ryanyu nyuma y'uko ALLAH (IMANA) aridukiza. Nta n'ubwo dukwiye kurisubiramo keretse ALLAH (IMANA) Nyagasani wacu abishatse. Nyagasani wacu aheteje buri kintu ubumenyi. ALLAH (IMANA) ni We twiringira. Ayi Nyagasani wacu ! Dukiranure n'abantu bacu mu kuri. Ni wowe usumba abakiranuzi. ⁹⁰. Ibikomerezwa byahakanye mu muryango we biravuga biti: nimukurikira Shu'aib mu by'ukuri mwe muraba abahomba. ⁹¹. Bafatwa n'umutingito bakesha mu ngo zabo bapfukamye bapfuye. ⁹². Abahinyuye Shu'aib ni nk'aho batigeze bakungahariramo; abahinyuye Shu'aib ni bo bahombye. ⁹³. Abatera umugongo aravuga ati: yemwe bantu banjye! Mu by'ukuri nabagejejeho ubutumwa bwa Nyagasani wanjye. Mbagira n'inama. Ni gute nagirira agahinda abantu b'abahakanyi!?

⁹⁴. Ntitwohereza mu mudugudu umuhanuzi uretse ko duhanisha abawutuye amakuba n'ingorane kugira ngo bicishe bugufi. ⁹⁵. Hanyuma tugahindura umwanya w'ikibi icyiza, kugeza ubwo biyongereye bakavuga bati: Abakurambere bacu bagezweho n'ingorane n'umudendeze. Tubafata gitumo na bo batabizi. ⁹⁶. Iyo abantu b'imidugudu bemera bakanaganduka twari kubafungurira imigisha iturutse mu kirere no mu isi ariko barahakanye tubahanira ibyo bakoraga. ⁹⁷. Ese abantu b'imidugudu bizerako batekanye, ko nta gihano cyacu cyabageraho nijoro baryamye? ⁹⁸. Cyangwa ab'imidugudu bizerako batekanye, ko nta gihano cyacu cyabageraho ku gasusuruko bakina ? ⁹⁹. Ese bizerako batekanye ku gihano cya IMANA (ALLAH)? Ntawizera umutekano ku gihano cya ALLAH (IMANA) uretse abantu bahombye.

¹⁰⁰. Ese abazungura ubutaka nyuma ya ba nyirabwo,

ntibasobanukirwako tubishatse twabahanira ibyaha byabo tugapfundikira imitima yabo ntibumve? ¹⁰¹. Iyo midugudu turagutekerereza amakuru yayo. Mu by'ukuri intumwa zabo zabazaniye ibitangaza ariko ntibari abo kwemera ibyo bahinyuye mbere. Uko ni ko ALLAH (IMANA) apfundikira imitima y'abahakanyi. ¹⁰². Nta sezerano twasanganye benshi muri bo; ahubwo abenshi muri bo twasanze ari ibyigomeke.

¹⁰³. Maze twohereza Muusa nyuma yabo n'ibitangaza byacu kwa Fir'aun n'ibyegeza bye. Barabihakana. Reba uko iherezo ry'abangizi ryari rimeze! ¹⁰⁴. Muusa aravuga ati: yewe Fir'aun! Mu by'ukuri jye ndi intumwa ya Nyagasani w'ibiremwa byose. ¹⁰⁵. Birakwiye kuri jye kutavuga kuri ALLAH (IMANA) uretse ukuri. Rwose mbazaniye ibitangaza bya Nyagasani wanyu. Ngaho ndekurira abana ba Israa'il.

¹⁰⁶. Aravuga ati: niba wazanye igitangaza ngaho kizane niba uri mu banyakuri. ¹⁰⁷. Anaga inkoni ye ihita iba inzoka igaragara. ¹⁰⁸. Asohora ukuboko kwe guhita kuba urwererane ku bareba. ¹⁰⁹. Ibikomerezwa mu bantu ba Fir'aun biravuga biti: mu by'ukuri uyu ni umurozi w'umumenyi cyane. ¹¹⁰. Arashaka kubakura mu gihugu cyanyu, ese murategeka iki? ¹¹¹. Baravuga bati: murindirize we na mukuru we unatume mu mijyi abakoranya. ¹¹². Bakuzanire buri murozi w'umumenyi cyane.

¹¹³. Abarozi baza kwa Fir'aun, baravuga bati: ese rwose turahabwa igihembo niba ari twe abatsinda? ¹¹⁴. Aravuga ati: Ni byo. Rwose muraba mu byegera. ¹¹⁵. Baravuga bati: Yewe Muusa! Uranaga, cyangwa abe ari twe tunaga? ¹¹⁶. Aravuga ati: Nimunage! Ubwo banaze, baroga amaso y'abantu, babatera ubwoba banazana uburozi buhambaye. ¹¹⁷. Duhishurira Muusa tuti: Naga inkoni yawe. Ihita imiragura

ibyo bahimbaga. ¹¹⁸. Ukuri kuragaragara. Ibyo bakoraga bipfa ubusa. ¹¹⁹. Aho barahatsindirwa, bahinduka abasuzuguritse. ¹²⁰. Abarozi bikubita hasi bubama. ¹²¹. Baravuga bati: twemeye Nyagasani w'ibiremwa. ¹²². Nyagasani wa Muusa na Haaruun.

¹²³. Fir'aun aravuga ati: ese mumwemeye mbere y'uko mbaha uruhushya? Mu by'ukuri aka ni akagambane mwagambanye mu muji, kugira ngo muwukuremo ba nyira wo. Muraza kumenya! ¹²⁴. Ndahiyeko mbacagagura amaboko yanyu n'amaguru yanyu imbusane hanyuma mbabambe mwese. ¹²⁵. Baravuga bati: mu by'ukuri twe tugarutse kwa Nyagasani wacu. ¹²⁶. Ntacyo uduhora uretse kuba twemeye ibitangaza bya Nyagasani wacu ubwo byatugeragaho. Ayi Nyagasani wacu! Twuzuzeho ukwihangana kandi uduhe gupfa turi abicisha bugufi.

¹²⁷. Ibikomerezwa mu bantu ba Fir'aun biravuga biti: urareka Muusa n'abantu be ngo bangize mu gihugu anakureke n'imana zawe? Aravuga ati: Turicagura abahungu babo turekere ubuzima abagore babo kandi twe kuri bo turi ababaganza. ¹²⁸. Muusa abwira abantu be ati: mwiambaze ALLAH (IMANA) munihangane. Mu by'ukuri isi ni iya ALLAH (IMANA) ayiraga uwo ashatse mu bagaragu be. Kandi iherezo ryiza ni iry'abaganduka. ¹²⁹. Baravuga bati: Twatotejwe mbere y'uko utuzamo na nyuma y'uko utugeramo. Aravuga ati: Nyagasani wanyu azoreka umwanzi wanyu, abagire abasigire mu gihugu anarebe uko mukora.

¹³⁰. Mu by'ukuri twahanishije abantu ba Fir'aun amapfa no kurumba kw'imbuto kugira ngo bibuke. ¹³¹. Iyo icyiza kibagezeho baravuga bati: iki ni icyacu. Ikibi cyabageraho bakacyitirira Muusa n'abari kumwe na we. Bamenyeko mu

by'ukuri ikibi kibagezeho ari igeno rya ALLAH (IMANA) ariko abenshi muri bo ntibabizi. ¹³². Baravuga bati: icyo waturanzira cyose mu bitangaza ngo ukiturogeshe ntabwo twe tuzakwemera.

¹³³. Tubohereza umwuzure, inzige, inda, ibikeri n'amaraso ari ibimenyetso bisobanutse. Barikuza baba abantu b'abagome. ¹³⁴. Ibihano bibaguyeho baravuga bati: yewe Muusa! Dusabire Nyagasani wawe ku bw'ibyo yaguhaye, ko natwamururaho ibihano, turahiyeko tuzakwemera kandi ko tuzakurekurira abana ba Israa'iil. ¹³⁵. Tubamuruyeho ibihano kugeza igihe bo bagombaga kuzageraho baba bishe isezerano.

¹³⁶. Turabahana, tubaroha mu nyanja kubera ko bahinyuye ibitangaza byacu no kuba batarabyitagaho. ¹³⁷. Turaga abantu bari barasuzuguwe iburasirazuba bw'igihugu n'iburengerazuba bwacyo. Twashyizemo imigisha yacu. Ijambo rya Nyagasani wawe ryiza risendera ku bana ba Israa'iil kubera ko bihanganye. Dusenya ibyo Fir'aun n'abantu be bakoraga n'ibyo bahakanaga.

¹³⁸. Twambutsa bene Israa'iil inyanja, bagera ku bantu bahoraga ku mashusho yabo bayasenga. Baravuga bati: yewe Muusa! Dukorere imana nk'uko na bo bafite imana. Aravuga ati: mu by'ukuri mwe muri abantu b'injiji! ¹³⁹. Mu by'ukuri abo, ibyo barimo ni ibyo korekwa kandi ibyo bakoraga ni impfabusa. ¹⁴⁰. Aravuga ati: Ese ikitari ALLAH (IMANA) ni cyo nabifurizaho imana kandi We yarabarutishije ibiremwa? ¹⁴¹. Muzirikane ubwo twabakizaga abantu ba Fir'aun babahaga ibihano bibi; bicagura abahungu banyu bakanarekera ubuzima abagore banyu. Kandi muri ibyo hari mo ibigeragezo bihambaye biturutse kwa Nyagasani wanyu!

¹⁴² Dusezeranya Muusa amajoro mirongo itatu, tuyuzurisha icumi. Isezerano rya Nyagasani we ryuzura ari amajoro mirongo ine. Muusa abwira mukuru we Haaruun ati: nsigarira mu bantu banjye, utunganye kandi ntukurikire inzira y' abangizi. ¹⁴³ Muusa ageze mu mwanya w'isezerano ryacu, Nyagasani we aramuvugisha. Aravuga ati: Nyagasani wanjye! Nyereka nkubone. Aravuga ati: Nturi bumbone. Ariko urebe ku musozi, nuguma aho uri, uri bumbone. Nyagasani we yigaragarije umusozi, arawujanjagura. Muusa yitura hasi agwa igihumura. Azanzamutse aravuga ati: Ubutagatifu ni ubwawe. Nkwicujijeho kandi ni jye wa mbere mu bemera.

¹⁴⁴ Aravuga ati: yewe Muusa! Muby'ukuri Jyenagutoranyije mu bantu nguha ubutumwa bwanjye ndanakuvugisha. Fata ibyo nguhaye kandi ube mu bashimira. ¹⁴⁵ Tumwandikira ku mbaho buri kintu ari inyigisho n'ibisobanuro bya buri kintu. Ngaho bifatane imbaraga unategeke abantu bawe gufatamo ibyiza kurusha ibindi. Nzabereka urugo rw'abigomeka. ¹⁴⁶ Nzigiza kure y'amagambo yanjye abikuza ku isi nta kuri. Iyo babonye igitangaza ntibacyemera. Babona inzira y'ubuyoboze ntibayigire inzira. Naho babona inzira y'ubuyobe bakayigira inzira. Uko ni ko bahinyuye amagambo yacu no kuba batarayitagaho. ¹⁴⁷ Abahinyuye amagambo yacu no guhura n'imperuka, ibikorwa byabo byabaye impfabusa. Ese bazahembwa uretse ibyo bakoraga!?

¹⁴⁸ Abantu ba Muusa nyuma ye babumbye mu mitako yabo ishusho y'inyana ifite ukwabira. Ese ntibabonako itabavugisha itanabayobora inzira!? Bayigize imana, baba abahuguza. ¹⁴⁹ Ubwo bicuzaga banabonako mu by'ukuri bo bayobye baravuze bati: Nyagasani wacu natatubabarira

ngo anaduhanagureho ibyaha rwose tuzaba mu bahombye.

¹⁵⁰. Muusa agarutse ku bantu be arakaye n'agahinda kenshi aravuga ati: ni bibi ibyo mwakoze nyuma yanjye. Ese mwihutishije itegeko rya Nyagasani wanyu? Anaga imbaho, afata umutwe wa mukuru we awikururira. Aravuga ati: mwene mama! Mu by'ukuri abantu bansuzuguye, bari no hafi kunyica. Ntutume abanzi bishima kandi ntunshyire hamwe n'abantu bahuguza. ¹⁵¹. Aravuga ati: ayi Nyagasani wanjye! Mpanaguraho jye na mukuru wanjye ibyaha unatwinjize mu mpuhwe zawe. Ni Wowe urusha impuhwe abanyampuhwe.

¹⁵². Mu by'ukuri abagize inyana ikigirwamana, bazagerwaho n'uburakari no gusuzugurika biturutse kwa Nyagasani wabo mu buzima bw'isi. Uko ni ko duhemba abahimba. ¹⁵³. N'abakoze ibicumuro nyuma yabyo bakicuza bakanemera, mu by'ukuri Nyagasani wawe nyuma yabyo ni Uhebuje mu guhanagura ibyaha, Nyirimbabazi.

¹⁵⁴. Uburakari bumaze gutuza muri Muusa, yatoye imbaho. Mu mwandiko wazo harimo ubuyoboze n'impuhwe ku batinya Nyagasani wabo. ¹⁵⁵. Muusa atoranya mu bantu be abagabo mirongo irindwi ku bw'isezerano ryacu. Bafashwe n'umutingito aravuga ati: ayi Nyagasani wanjye! Iyo ushaka wari kuborekana na njye mbere. Ese uratworeka kubera ibyo injiji muri twe zakoze!? Ibi si ikindi uretse ibigeragezo byawe. Ubiyobesha uwo ushaka ukanayobora uwo ushaka. Ni wowe Murinzi wacu, duhanagureho ibyaha unatubabarire. Ni wowe uruta abababarira. ¹⁵⁶. Utwandikire muri ubu buzima bw'isi ibyiza no ku mperuka. Mu by'ukuri twe tukwicujijeho. Aravuga ati: Ibihano byanjye mbihanisha uwo nshaka, naho impuhwe zanjye zikwiriye buri kintu. Nzazandikira abaganduka bakanatanga Zakaat na babandi bemera

amagambo yacu. ^{157.} Abakurikira intumwa umuhanuzi utazi gusoma no kwandika basanga yanditswe iwabo muri Ta'uraat na Injiil; abategeka ibyiza akababuza ibibi, akabazirurira ibyiza akabaziririza ibibi, akanabakuraho uburemere n'ingoyi by'amategeko byari bibariho. Abamwemeye, bakamwubaha, bakamushyigikira bakanakurikira urumuri yamanuriwe, abo ni bo bakiranutse.

^{158.} Vuga uti: yemwe bantu! Mu by'ukuri jye ndi intumwa ya ALLAH (IMANA) kuri mwe mwese. Afite ubwami bw'ibirere n'isi. Nta yindi mana uretse We, atanga ubuzima akanabwambura. Nimwemere ALLAH (IMANA) n'intumwa ye, umuhanuzi utazi kwandika no gusoma wemera ALLAH (IMANA) n'amagambo ye munamukurikire kugira ngo muyoboke. ^{159.} Mu bantu ba Muusa hari ummah iyoboresha ukuri ikanagukoresha mu butabera.

^{160.} Tubagabanyamo inzu cumi n'ebyiri mu miryango. Duhishurira Muusa ubwo abantu be bamusabaga amazi tuti: kubitisha inkoni yawe urutare. Ruturikamo amasoko cumi n'abiri, buri bantu bamenya aho banywera. Tubatwikiriza igicu, tubamanurira manna na sal'waa. Ngaho nimurye mu byiza twabafunguriye. Ntibaduhuguje ahubwo ubwabo barihuguje. ^{161.} Zirikana ubwo babwirwaga ngo nimuture muri uyu mudugudu, muryemo aho mushaka, muvuge Hitwatun muninjire mu muryango mwubamye kugira ngo tubahanagureho ibyaha byanyu. Tuzongerera abagiraneza. ^{162.} Abahuguje muri bo bahindura ijambo uko bataribwiwe. Tuboherereza igihano giturutse hejuru kubera ko bahuguzaga.

^{163.} Ubabaze ku mudugudu wari wegereye inyanja ubwo barengeraga isabato. Amafifi yabo ku munsu w'isabato yazaga ari menshi naho ku munsu batagize isabato ntabagaragarire.

Uko ni ko tubagerageza kuberako bigomekaga. ^{164.} Zirikana ubwo ummah muri bo yavuze iti: kuki mubwiriza abantu kandi ALLAH (IMANA) ari uwo kuboreka cyangwa kubahana igihano gikomeye? Iravuga iti: turabikora, ari ukwiyeza kuri Nyagasani wanyu no kugira ngo baganduke.

^{165.} Bibagiwe ibyo bibukijwe turokora ababuzaga ibibi, duhanisha abahuguje igihano kibi kubera ko bigomekaga.

^{166.} Bikujije ku byo babujijwe turababwira tuti: Nimube inkende zisuzuguritse.

^{167.} Zirikana ubwo Nyagasani wawe yiyemezagako rwose azaboherereza ababahanisha ibihano bibi kugeza ku muni w'imperuka. Mu by' ukuri Nyagasani wawe ni Uwihutisha ibihano kandi ni Uhebuje mu guhanagura ibyaha, Nyirimbabazi. ^{168.} Tubacamo amatsinda ku isi ; muri bo hari abatunganye no muri bo hari abatari abo. Tubagerageresha ibyiza n'ibibi kugira ngo bagaruke.

^{169.} Nyuma yabo haza abantu, bazungura igitabo, bafata ibihita by'iyi si bisuzuguritse bakavuga bati: tuzahanagurwaho ibyaha. Bagerwaho n'igihita nka byo bakagikora. Ese ntibakiriwe isezerano ry'igitabo rikomeye ko batazavuga kuri ALLAH (IMANA) uretse ukuri, baranize ibirimo!? Inzu y'imperuka ni yo nziza ku baganduka. Ese nta bwenge mugira? ^{170.} Naho abagendera ku gitabo bagahozaho Swalaat, mu by'ukuri Twe ntituburizamo ibihembo by'abatunganya. ^{171.} Zirikana ubwo twaranduraga umusozi tukawuzamura hejuru yabo nk'igicucu babonako ubituraho. Nimufate n'imbaraga ibyo twabahaye mwibuke ibirimo kugira ngo muganduke.

^{172.} Zirikana ubwo Nyagasani wawe yafataga bene Aadam n'urubyaro ruturuka mu migongo yabo akabagira abahamya

kuri bo ubwabo. Ese sindi Nyagasani wanyu!? Baravuga bati: Yego uri We turabihamije! Kugira ngo mutazavuga ku munsi w'imperuka ngo mu by'ukuri twe kuri ibi twari indangare. ¹⁷³ Cyangwa ngo muvuge muti: mu by'ukuri abakurambere bacu barabangikanyije mbere, twari urubyaro nyuma yabo. Ese uratworeka kubera ibyo abangizi bakoze? ¹⁷⁴ Uko ni ko dusobanura amagambo kugira ngo bagaruke.

¹⁷⁵ Basomere inkuru y'uwo twahaye ibimenyetso byacu, akabisohokamo. Sha'itwaan aramukurikira, aba mu bayobye. ¹⁷⁶ Iyo dushaka twari kubimuzamuza. Ariko we yagumye ku by'isi akurikira irari rye. Urugero rwe, ni nk'urugero rw'imbwa, iyo uyirukankanye irahagira, wayireka ikahagira. Urwo ni rwo rugero rw'abantu bahinyuye amagambo yacu. Vuga inkuru, wenda batekereza. ¹⁷⁷ Ni urugero rubi rw'abantu bahinyuraga amagambo yacu kandi babaga bihuguza. ¹⁷⁸ Uwo ALLAH (IMANA) yayoboje ni We muyoboje nyawe. N'uwo yayobeje abo ni bo bahombye.

¹⁷⁹ Mu by'ukuri twaremeye Djahannam benshi mu madjinn n'abantu bafite imitima ariko ntibayitekeresha. Bafite amaso ariko ntibayarebesha. Bafite amatwi ariko ntibayumvisha. Abo ni nk'amatungo, ahubwo bayarusha ubuyobe. Abo ni bo ndangare. ¹⁸⁰ ALLAH (IMANA) afite amazina meza muyamusabishe. Mureke abagoreka mu mazina ye. Bazahemberwa ibyo bakoraga. ¹⁸¹ Mu bo twaremeye hari ummah iyoboresha ukuri ikanagukoresha mu butabera. ¹⁸² Naho abahinyuye amagambo yacu, tuzabajyana buhoro buhoro mu buryo batazi. ¹⁸³ Nzabarindiriza. Mu by'ukuri imigambi yanjye irakomeye.

¹⁸⁴ Ese ntibatekereza? Mugenzi wabo nta busazi afite uretse ko ari umuburizi ugaragara. ¹⁸⁵ Ese ntibareba mu

bwami bw'ibirere n'isi n'ibyo ALLAH (IMANA) yaremye n'uko igihe cyabo cyegereje? Ese ni ikihe kiganiro nyuma yayo bakwemera? ^{186.} Uwo ALLAH (IMANA) ayobeje nta muyobozi yabona. Kandi abarekera mu buyobe bwabo barindagira. ^{187.} Barakubaza ku mperuka igihe izabera. Vuga uti: Mu by'ukuri ubumenyi bwayo buri kwa Nyagasani wanjye, nta wuzayigaragaza ku gihe cyayo uretse We. Iraremereye mu birere no ku isi. Ntizabageraho keretse itunguranye. Barakubaza nkaho uyizi cyane. Vuga uti: Mu by'ukuri ubumenyi bwayo buri kwa ALLAH (IMANA) nyamara abenshi mu bantu ntibabizi. ^{188.} Vuga uti: Ntacyo nakwigezaho ku bwanjye cyaba cyiza cyangwa kibi uretse icyo ALLAH (IMANA) ashatse. Iyo menya ibyihishe, nari gukora ibyiza byinshi. Nta n'ikibi cyari kungeraho. Nta cyo ndi cyo uretse umuburizi n'ugeza inkuru nziza ku bantu bemera.

^{189.} Ni We wabaremye abakomoye ku muntu umwe, amukomoramo umugore we kugira ngo amubere ituze. Babonanye yatwaye inda nto arayibana, aremerewe basabye ALLAH (IMANA) Nyagasani wabo bati: Nuduha umwana mwiza, rwose tuzaba mu bashimira. ^{190.} Abahaye umwana mwiza, bamushyiriraho ibigirwamana mu wo yabahaye. ALLAH (IMANA) arenze ibyo bamubangikanya. ^{191.} Ese barabangikanya ibitarema ikintu kandi byo biremwa!? ^{192.} Ntibinashobora kubatabara, nta n'ubwo ubwa byo byakwitabara. ^{193.} N'iyo mubahamagariye ubuyoboke ntibabakurikira. Ni kimwe kuri mwe mwabahamagara cyangwa mwe mwaba abaceceka. ^{194.} Mu by'ukuri ibyo musaba bitari ALLAH (IMANA) ni abagaragu nkamwe. Ngaho nimubisabe maze bibasubize niba muri abanyakuri.

^{195.} Ese bifite amaguru bigendesha cyangwa bifite amaboko bikubitisha cyangwa bifite amaso birebesha cyangwa bifite amatwi byumvisha? Vuga uti: nimuhamagare ibigirwamana byanyu maze mungambanire, ntimundindirize. ^{196.} Mu by'ukuri umurinzi wanjye ni ALLAH (IMANA) wamanuye igitabo. Ni na We urinda abatunganya. ^{197.} N'ibyo musaba bitari We, ntibishobora kubatabara cyangwa ngo byitabare ubwabyo. ^{198.} N'iyi mubahamagariye ubuyoboze ntibumva. Ubabona bakureba kandi batabona.

^{199.} Babarira, utegeke gukora ibyiza, wirengagize injiji. ^{200.} Niba igishuko cya sha'itwaan kikujemo ujye wirindisha IMANA (ALLAH). Mu by'ukuri We ni Uwumva cyane, Umumenyi cyane. ^{201.} Mu by'ukuri abaganduka iyo igishuko cya sha'itwaan kibajemo baribuka bagahita baba maso. ^{202.} Naho abavandimwe bazo babongera mu buyobe maze ntibagabanye.

^{203.} N'iyi utabazaniye igitangaza baravuga bati: wagihimbye! Vuga uti: Mu by'ukuri nkurikira ibyo mpishuriwe biturutse kwa Nyagasani wanjye. Iyi (Qur'aan) ni ibimenyetso simusiga biturutse kwa Nyagasani wanyu, ni ubuyobozi n'impuhwe ku bantu bemera. ^{204.} Qur'aan nisomwa, mujye muyumviriza munaceceke kugira ngo mugirirwe impuhwe. ^{205.} Singiza Nyagasani wawe mu mutima wawe, umwibombarikaho mu ibanga nta rusaku mu mvugo mu gitondo na nimugoroba. Ntube mu barangara. ^{206.} Mu by'ukuri abari kwa Nyagasani wawe ntibikuza mu kumugaragira baranamwambaza, ni na We bubamira.

Surat 8

AL-AN' FAAL

Ku izina rya ALLAH (IMANA) Nyirimbabazi, Nyirimpuhwe.

¹ Barakubaza ku minyago. Vuga uti: iminyago ni iya ALLAH (IMANA) n'Intumwa. Nimutinye ALLAH (IMANA) muniyunge hagati yanyu kandi mwumvire ALLAH (IMANA) n'Intumwa ye niba muri Abemera. ² Mu by'ukuri Abemera nyabo ni babandi, iyo ALLAH (IMANA) avuzwe imitima yabo ikangarana, basomerwa ayah ze zikabongerera ukwemera. Kandi Nyagasani wabo ni We biringira. ³ Abahozaho Swalaat kandi bagatanga mu byo twabafunguriye. ⁴ Abo ni bo bemera nyakuri. Bafite inzego kwa Nyagasani wabo, guhanagurwaho ibyaha n'amafunguro meza.

⁵ Nk'uko Nyagasani wawe yagukuye mu rugo rwawe mu kuri, nyamara itsinda mu bemera ritabishakaga. ⁶ Bakugisha impaka ku kuri kumaze kugaragara, nk'aho basunikirwa urupfu na bo bareba. ⁷ Zirikana ubwo ALLAH (IMANA) yabasezeranyagako kamwe mu dutsiko tubiri ari akanyu, mwifuzako akatarimo intwari ariko kaba akanyu. Nyamara ALLAH (IMANA) ashaka kwemeza ukuri n'amagambo ye akanarandurana n'imizi abahakanyi. ⁸ Kugira ngo yemeze ukuri ananyomoze ikinyoma n'ubwo abagome batabishaka.

⁹. Zirikana ubwo mwitabazaga Nyagasani wanyu akabikiriza; mu by'ukuri Jye ndabatera inkunga y'abamala'ika igihumbi bakurikirana. ¹⁰. ALLAH (IMANA) ntiyabigize uretse kuba inkuru nziza kugira ngo imitima yanyu ituze. Kandi ubutabazi nta handi buturuka uretse kwa IMANA (ALLAH). Mu by'ukuri ALLAH (IMANA)

ni Utsinda, Ushishoza. ^{11.} Zirikana ubwo yabatwikirizaga ibitotsi ari amahoro amuturutseho, akabamanurira amazi aturutse mu kirere kugira ngo ayabasukuze anabakureho ibishuko bya sha'itwaan no kugira ngo akomeze imitima yanyu anayashikamishe ibirenge. ^{12.} Zirikana ubwo Nyagasani wawe yahishuriraga Abamala'ika avuga uti: mu by'ukuri Jye ndi hamwe namwe mukomeze abemeye. Ndashyira mu mitima y'abahakanye ubwoba, mukubite ku majosi munakubite muri bo kuri buri mitwe y'intoki. ^{13.} Ibyo ni ukubera y' uko baciye ukubiri na ALLAH (IMANA) n'Intumwa ye. Kandi uciye ukubiri na ALLAH (IMANA) n'Intumwa ye mu by'ukuri ALLAH (IMANA) ni Nyiribihano bikomeye. ^{14.} Ibyo nimubisogongere kandi rwose abahakanyi bafite ibihano by'umuriro.

^{15.} Yemwe abemeye! Nimuhura n'abahakanye ku rugamba ntimukabaterere umugongo. ^{16.} Uzabatera umugongo kuri uwo muni, uretse ukora amayeri y'urugamba cyangwa ugiye kwifatanya n'irindi tsinda, azagarukana uburakari bwa IMANA (ALLAH). Kandi ubuturo bwe ni Djahannam. Ni ryo garukiro ribi.

^{17.} Ntabwo mwabishe ALLAH (IMANA) ni We wabishe. Nta nubwo wanaze ubwo wanagaga ahubwo ALLAH (IMANA) ni We wanaze kugira ngo ahembe Abemera igihembo cyiza kimuturutseho. Mu by'ukuri ALLAH (IMANA) ni Uwumva cyane, Umumenyi cyane. ^{18.} Uko ni ko ALLAH (IMANA) acubya akagambane k'abahakanyi. ^{19.} Nimusaba intsinzi, ngiyo intsinzi yabagezeho! Nimurekera aho ni byo byiza kuri mwe. Nimusubira tuzongera. Agatsiko kanyu nta cyo kazabamarira n'ubwo kaba kanini. Kandi ALLAH (IMANA) ari hamwe n' Abemera.

20. Yemwe abemeye! Mwumvire ALLAH (IMANA) n'Intumwa ye. Ntimumutere umugongo kandi mwe mwumva.

21. Ntimumere nk'abavuze bati: Turumvise kandi bo batumva.

22. Mu by'ukuri inyamaswa mbi kwa ALLAH (IMANA) ni ibipfamatwi by'ibiragi bitagira ubwenge. 23. N'iyo ALLAH (IMANA) abamenyamo icyiza yari kubumvisha. N'iyo abumvisha bari guhindukira bo bateye umugongo.

24. Yemwe Abemeye! Nimwitabire ALLAH (IMANA) n'Intumwa igihe abahamagariye ikibaha ubugingo. Mumenyeko ALLAH (IMANA) ajya hagati y'umuntu n'umutimanama we no kuba iwe ari ho muzakoranyirizwa.

25. Mutinye ibigeragezo kuko bitagera ku bahuguje muri mwe gusa. Mumenyeko ALLAH (IMANA) ari Nyir'ibihano bikaze.

26. Mwibuke ubwo mwari bake muri abanyantege nke mu gihugu mutinyako abantu babashimuta. Abaha ubuturo, abashyigikiza intsinzi ye anabafungurira mu byiza kugira ngo mushimire. 27. Yemwe abemeye! Ntimugahemukire ALLAH (IMANA) n'Intumwa mugahemuka ku ndagizo zanyu kandi mwe mubizi. 28. Munamenyeko mu by'ukuri imitungo yanyu n' abana banyu ari ibigeragezo no kuba ALLAH (IMANA) afite ibihembo bihambaye.

29. Yemwe abemeye! Nimugandukira ALLAH (IMANA) azabaha fur'qaan, abasibire ibicumuro byanyu anabahanagureho ibyaha byanyu. ALLAH (IMANA) ni Nyir'ingabire zihambaye. 30. Zirikana ubwo abahakanye bakugambaniraga kugira ngo bagufunge cyangwa bakwice cyangwa bakwirukane. Bakagambana ALLAH (IMANA) akaburizamo akagambane kabo. ALLAH (IMANA) ni We uruta ababurizamo akagambane.

³¹. N'iyo basomewe amagambo yacu baravuga bati: rwose twumvise. Iyo dushaka twari kuvuga nka yo. Ibi nta kindi biri cyo uretse imigani y'abo hambere. ³². N'ubwo bavugaga bati: ayi IMANA (ALLAH)! Ibi niba ari byo kuri kuguturutseho dutureho amabuye aturutse mu kirere cyangwa utuzanire ibihano bibabaza. ³³. ALLAH (IMANA) ntiyari uwo kubahana kandi wowe ubarimo. ALLAH (IMANA) ntiyari uwo kubahana na bo (abaislam) basaba guhanagurwaho ibyaha. ³⁴. Ni iki bafite cyatuma ALLAH (IMANA) atabahana kandi bo bakumira ku kugana Mas'djid AlHaraam batari n'inshuti ze koya!? Nta nshuti ze koya uretse abaganduka ariko abenshi muri bo ntibabizi. ³⁵. Ugusenga kwabo ku Nzu si ikindi uretse kuvugiriza no gukoma amashyi. Ngaho musogongere ibihano kubera ibyo mwahakanaga.

³⁶. Rwose abahakanye batanga imitungo yabo ngo bakumire ku nzira ya IMANA (ALLAH). Bazayitanga hanyuma ibabere ukwicuza maze batsindwe. Abahakanye bazakoranyirizwa muri Djahannam. ³⁷. Kugira ngo ALLAH (IMANA) atandukanye umubi ku mwiza, anashyire umubi ku wundi akabarundanya bose, akabashyira muri Djahannam. Abo ni bo bahombye.

³⁸. Bwira abahakanye ko nibarekeraho bazahanagurwaho ibyaha byahise. Nibasubira mu by'ukuri imigenzo y'abo hambere yarahise. ³⁹. Mubarwanye kugira ngo hatabaho ibigeragezo n'idini ryose ribe irya IMANA (ALLAH). Nibarekeraho mu by'ukuri ALLAH (IMANA) ni Ubona cyane ibyo bakora. ⁴⁰. Nibatera umugongo mumenyeko mu by'ukuri ALLAH (IMANA) ari We Murinzi wanyu. Ni We Murinzi mwiza, ni na We Mutabazi mwiza.

⁴¹. Mumenyeko icyo mwabonyeho umunyago mu by'ukuri

icya gatanu cyawo ari icya IMANA (ALLAH), Intumwa, abafitanye isano ya hafi (n'Intumwa), impfubyi, abakene n'uri ku rugendo niba mwaremeye ALLAH (IMANA) n'ibyo twamanuriye umugaragu wacu umunsi wa fur'qaan; umunsi amatsinda abiri yasakiranaga. ALLAH (IMANA) ni Ushobora cyane buri kintu.

^{42.} Zirikana ubwo mwe mwari ku nkengero z'ikibaya hakuno na bo bari ku nkengero z'ikibaya hakurya, na Rakbu iri munsi yanyu. Iyo musezerana mwari gutandukana ku isezerano ariko byari ukugira ngo ALLAH (IMANA) asoze ikintu cyagombaga kuba kugira ngo uworama yorame abizi n'urokoka arokoke abizi. Mu by'ukuri ALLAH (IMANA) ni Uwumva cyane, Umumenyi cyane. ^{43.} Zirikana ubwo ALLAH (IMANA) yabakweretse mu nzizi zawe ari bake. N'iyi abakwereka ari benshi mwari gucika intege mwari no gushyamirana. Ariko ALLAH (IMANA) yatanze amahoro. Mu by'ukuri We ni Umumenyi cyane w'ibiri mu bituza.

^{44.} Zirikana ubwo yababerekaga igihe mwahanganaga mu maso yanyu ari bake akabagabanya mu maso yabo kugira ngo ALLAH (IMANA) asoze icyagombaga kuba. Kwa ALLAH (IMANA) ni ho ibintu byose bisubizwa.

^{45.} Yemwe abemeye! Nimusakirana n'agatsiko mujye mushikama munambaze ALLAH (IMANA) kenshi kugira ngo mutsinde. ^{46.} Mujye mwumvira ALLAH (IMANA) n'Intumwa ye ntimukajye impaka mudacika intege n'imbaraga zanyu zikayoyoka. Mujye mwihangana. Mu by'ukuri ALLAH (IMANA) ari kumwe n' abihangana.

^{47.} Ntimube nk'abasohotse mu ngo zabo bikuza baniyereka abantu banakumira ku nzira ya IMANA (ALLAH). ALLAH (IMANA) ni Uhetura ibyo bakora.

48. Zirikana ubwo sha'itwaan yabatakiye ibikorwa byabo akavuga ati: uyu muni nta wubatsinda mu bantu rwose jye ndabashyigikiye. Amatsinda abiri asakiranye yasubiye inyuma yomboka aravuga ati: Mu by'ukuri jye ndi kure yanyu, jye ndabona ibyo mutabona, jye ndatinya IMANA (ALLAH). ALLAH (IMANA) ni Ufite ibihano bikaze.

49. Zirikana ubwo abakora Nifaaq n' abafite indwara mu mitima yabo bavugaga bati: abo bashutswe n'idini ryabo kandi uwiringira ALLAH (IMANA) mu by'ukuri ALLAH (IMANA) ni Utsinda, Ushishoza.

50. Iyo ubona ubwo Abamala'ika bakuramo roho abahakanye babakubita mu buranga bwabo n'imigongo yabo; ngaho musogongere ibihano bitwika. 51. Ibyo ni ukubera ibyo mwikoreye ubwanyu no kuba ALLAH (IMANA) atari Uhuguza abagaragu. 52. Nk'imigenzereze y'abantu ba Fir'aun n'abababanjirije bahakanye ibitangaza bya IMANA (ALLAH). ALLAH (IMANA) abahanira ibyaha byabo. Mu by'ukuri ALLAH (IMANA) ni Uwimbaraga, Nyir'ibihano bikaze. 53. Ibyo ni ukubera ko ALLAH (IMANA) atari uhindura inema yahundagaje ku bantu keretse bahinduye ibibarimo no kuba mu by'ukuri ALLAH (IMANA) ari Uwumva cyane, Umumenyi cyane. 54. Nk'imigenzereze y'abantu ba Fir'aun n'abababanjirije bahinyuye ibitangaza bya Nyagasani wabo tuborekesha ibyaha byabo tunaroha abantu ba Fir'aun kandi bose bari abahuguza.

55. Mu by'ukuri inyamaswa mbi kwa Nyagasani wawe ni abahakanye kuko bo batemera. 56. Abo wahaye isezerano muri bo hanyuma bakica isezerano ryabo buri gihe badatinya. 57. Nubaganza mu ntambara, ujye ubatatanyisha abari inyuma yabo, kugira ngo bibuke. 58. Rwose nutinya ubuhemu mu

bantu, ujye ubajugunyira amasezerano yabo ku mugaragaro. Mu by'ukuri ALLAH (IMANA) ntakunda abahemu.

^{59.} Rwose abahakanye ntibakekeko baducitse. Mu by'ukuri ntibananiranye. ^{60.} Mubategurire ibyo mushoboye byose mu mbaraga n'ifarasi ziri ku rugerero. Mubikangishe abanzi ba ALLAH (IMANA) ari na bo banzi banyu n'abandi batari bo mutazi ALLAH (IMANA) ni We ubazi. N'icyo mutanga mu nzira ya ALLAH (IMANA) muracyuzurizwa kandi mwe mudahuguzwa. ^{61.} Nibashaka amahoro uyabahe kandi wiringire IMANA (ALLAH). Mu by'ukuri ni We Uwumva cyane, Umumenyi cyane. ^{62.} Nibashaka kukuryarya mu by'ukuri ALLAH (IMANA) araguhagije. Ni We wagushyigikije ubutabazi bwe n' abemera. ^{63.} Yahuje imitima yabo. N'iyo utanga ibiri mu isi byose ntiwari guhuza imitima yabo nyamara ALLAH (IMANA) yarayihuje. Mu by' ukuri We ni Utsinda, Ushishoza.

^{64.} Yewe Muhanuzi! ALLAH (IMANA) araguhagije n'abagukurikiye mu bemera. ^{65.} Yewe Muhanuzi! Shishikariza imirwano abemera; nihaba muri mwe makumyabiri bihangana bazatsinda magana abiri. Nihaba muri mwe ijana rizatsinda igihumbi mu bahakanye kubera ko ari abantu batumva. ^{66.} Noneho ALLAH (IMANA) arabagabanyirije anaberekako muri mwe harimo intege nke. Nihaba muri mwe ijana ryihangana rizatsinda magana abiri. Nihaba muri mwe igihumbi kizatsinda ibihumbi bibiri ku bushake bwa IMANA (ALLAH). ALLAH (IMANA) ari kumwe n'abihangana.

^{67.} Ntibikwiye ku muhanuzi n'umwe ko yagira imbohe z'intambara keretse amaze kugira ubutegetsi buhamye mu gihugu. Murashaka ibihita by'isi kandi ALLAH (IMANA) ashaka imperuka. ALLAH (IMANA) ni Utsinda, Ushishoza.

68. Iyo bitaba itegeko rya ALLAH (IMANA) ryabanje mwari gufatwa n'ibihano bihambaye kubera ibyo mwakiriye.

69. Nimurye mu minyago mwabonye, ari Halaal nziza. Mugandukire IMANA (ALLAH). Mu by'ukuri ALLAH (IMANA) ni Uhebuje mu guhanagura ibyaha, Nyirimbabazi.

70. Yewe Muhanuzi! Bwira imbohe z'intambara ziri mu maboko yanyu uti: ALLAH (IMANA) amenyeko hari icyiza mu mitima yanyu yabaha ibyiza kurusha ibyo mwanyazwe akanabahanaguraho ibyaha byanyu. ALLAH (IMANA) ni Uhebuje mu guhanagura ibyaha, Nyirimbabazi. 71. Kandi nibashaka kuguhemukira rwose bahemukiye ALLAH (IMANA) mbere, arabashobora. ALLAH (IMANA) ni Umumenyi cyane, Ushishoza.

72. Mu by'ukuri abemeye bagakora Hidj'rah, bakanaharanira inzira ya ALLAH (IMANA) bakoresheje imitungo yabo na bo ubwabo, abatanze ubuhungiro bakanatabara; abo bamwe muri bo ni inshuti koya z'abandi n'abemeye ntibakore Hidj'rah nta bucuti koya mubagomba kugeza bakoze Hidj'rah. Nibabitabaza mu idini mugomba kubatabara, uretse ku bantu mufitanye amasezerano. ALLAH (IMANA) ni Ubona ibyo mukora. 73. N'abahakanye bamwe muri bo ni inshuti koya z'abandi. Nimutabikora mutyo bizaba ibigeragezo ku isi n'ubwangizi bukomeye.

74. N'abemeye bagakora Hidj'rah bakanaharanira inzira ya ALLAH (IMANA) n' abatanze ubuhungiro bakanatabara; abo ni bo bemera nyakuri. Bafite uguhanagurwaho ibyaha n'amafunguro meza. 75. N'abemeye hanyuma bagakora Hidj'rah bakanitanga hamwe namwe ; abo bari muri mwe. N'abafitanye amasano bamwe bafite uburenganzira ku bandi

mu gitabo cya IMANA (ALLAH). Mu by'ukuri ALLAH (IMANA) ni Umumenyi cyane wa buri kintu.

Surat 9

AT-TAUBAH

¹ Uku ni ukwitarura kwa ALLAH (IMANA) n'Intumwa ye ku bo mwahaye amasezerano mu babangikanya.

² Nimwidegembye mu gihugu amezi ane munamenyeko mutananira ALLAH (IMANA) no kuba mu by' ukuri ALLAH (IMANA) azamwaza abahakanyi. ³ Iri ni itangazo riturutse kwa ALLAH (IMANA) n'Intumwa ye ku bantu bose umunsi wa Hidjah nkuru ko ALLAH (IMANA) n'Intumwa ye bitaruye ababangikanya. Nimwicuza ni byo byiza kuri mwe. Nimutera umugongo mumenyeko mwe mutazananira IMANA (ALLAH). Ha inkuru nziza abahakanye y' ibihano bibaza. ⁴ Uretse abo mwasezeranyije mu babangikanya hanyuma ntibagira icyo bagabanya (ku masezerano) yanyu, ntibagira n'uwo bashyigikira mu kubarwanya. Mubuzurize amasezerano yabo kugeza igihe cyabo. Mu by'ukuri ALLAH (IMANA) akunda abaganduka.

⁵ Amezi matagatifu narangira, mwise ababangikanya aho mubasanze hose, mubakacire, mubagote munabubikire muri buri bwubikiro. Nibicuza bagahozaho Swalaat bakanatanga Zakaat, mubareke. Mu by'ukuri ALLAH (IMANA) ni Uhebuje mu guhanagura ibyaha, Nyirimbabazi. ⁶ Nihagira mu babangikanya ugusaba ubuhungiro, ujye ubumuha kugira ngo yumve amagambo ya IMANA (ALLAH). Hanyuma

umugeze aho ari butekane. Ibyo ni ukubera ko ari abantu badafite ubumenyi.

⁷. Ni gute ababangikanya bagira isezerano rya ALLAH (IMANA) n'iry'Intumwa ye!? Keretse abo mwasezeranyije kuri Mas'jid Al-Haraam. Igihe cyose bazabatunganira ku masezerano namwe muzabatunganire. Mu by'ukuri ALLAH (IMANA) akunda abaganduka. ⁸. Ni gute!? Kandi iyo babaganje batubahiriza muri mwe isano cyangwa isezerano! Babagusha neza n'iminwa yabo nyamara imitima yabo ikanga. Kandi abenshi muri bo ni ibyigomeke. ⁹. Baguranye amagambo ya ALLAH (IMANA) agaciro gato banakumira ku nzira ye. Mu by'ukuri ni bibi ibyo bakoraga. ¹⁰. Ntibubahiriza ku mwemera isano cyangwa isezerano. Abo ni bo barengera. ¹¹. Nibicuza bagahozaho Swalaat bakanatanga Zakaat, bazaba babaye abavandimwe banyu mu idini. Turasobanura amagambo ku bantu bafite ubumenyi.

¹². Nibatatira indahiro zabo nyuma y'amasezerano yabo bakanakerensa idini ryanyu, mujye murwanya abakuru b'abahakanyi. Mu by'ukuri nta ndahiro bafite, kugira ngo barekeraho. ¹³. Kuki mutarwanya abantu baciye ukubiri n'indahiro zabo bagashaka kumenesha Intumwa kandi ari bo babashotoye bwa mbere!? Ese murabatinya? ALLAH (IMANA) ni We ukwiye ko mumutinya niba muri abemera. ¹⁴. Mubarwanye, ALLAH (IMANA) abahanishe amaboko yanyu anabamwaze. Abahe kubatsinda anakize ibituzza by'abantu bemera. ¹⁵. Anakure akababaro mu mitima yabo. ALLAH (IMANA) yakira ukwicuza k'uwo ashatse. ALLAH (IMANA) ni Umumenyi cyane, Ushishoza.

¹⁶. Cyangwa mwibwirako muzarekwa ALLAH (IMANA) atagaragaje abaharanira inzira ye muri mwe ntibagire inshuti

abatari ALLAH (IMANA) cyangwa intumwa ye cyangwa abemera!? ALLAH (IMANA) ni Umumenyi w'ibiyihishe mu byo mukora.

17. Ababangikanya ntibakwiriye gusiragira mu misigiti ya IMANA (ALLAH), kandi bihamya ubuhakanyi. Abo ibikorwa byabo byabaye impfabusa, kandi mu muriro bazabamo ubuzira herezo. 18. Mu by'ukuri usiragira mu misigiti ya ALLAH (IMANA) ni uwemera ALLAH (IMANA) n'umunsi w'imperuka, agahozaho Swalaat, agatanga Zakaat ntanatinye uretse IMANA (ALLAH). Abo bazaba mu bayoboke. 19. Ese mugereranya ukwicira inyota abari gukora Hidjah no kurinda Mas'djid Al-Haraam nk'uwemeye ALLAH (IMANA) n'umunsi w'imperuka akanaharanira inzira ya IMANA (ALLAH)? Ntibareshya imbere ya IMANA (ALLAH)! ALLAH (IMANA) ntayobora abantu bahuguza. 20. Abemeye, bagakora Hidj'rah, bagaharanira inzira ya ALLAH (IMANA) bakoresheje imitungo yabo na bo ubwabo, bafite urwego ruhebuje kwa IMANA (ALLAH). Abo ni bo batsinze. 21. Nyagasani wabo arabaha inkuru nziza y'impuhwe zimuturutseho no kwishimirwa. Bafite Djannah zirimo inema zihoraho. 22. Bazahoramo iteka. Mu by' ukuri ALLAH (IMANA) afite ibihembo bihambaye.

23. Yemwe abemeye! Ntimukagire ababyeyi banyu n'abavandimwe banyu inshuti koya niba bahisemo ubuhakanyi ku kwemera. Uzabagira inshuti koya muri mwe, abo ni bo bahuguza. 24. Vuga uti: Niba ababyeyi banyu, abana banyu, abavandimwe banyu, abo mwashakanye, imiryango yanyu, imitungo mwakoreye, ibicuruzwa mutinya guhomba kwabyo n'amacumbi mwishimira bikunzwe kuri mwe kurusha ALLAH (IMANA) n' intumwa ye, no guharanira

inzira ye ngaho nimuturame kugeza ALLAH (IMANA) azanye itegeko rye. ALLAH (IMANA) ntayobora abantu b'ibyigomeke.

25. Rwose ALLAH (IMANA) yabatabaye ahantu henshi. Mwibuke umunsi wa Huna'in igihe ubwinshi bwanyu bwabiratishije ntibwagira icyo bubamarira, isi ibabana ntoya n'ukuntu ari ngari hanyuma mutera umugongo muhunga.

26. Hanyuma ALLAH (IMANA) amanura ituze rye ku Ntumwa ye no ku bemera anamanura ingabo mutabonye, ahana abahakanye. Icyo ni cyo gihembo cy' abahakanyi.

27. Maze ALLAH (IMANA) yakira ukwicuza nyuma y'ibyo, k'uwo ashaka. ALLAH (IMANA) ni Uhebuje mu guhanagura ibyaha, Nyirimbabazi. 28. Yemwe abemeye! Mu by'ukuri ababangikanya ni umwanda. Ntibazegere Mas'djid Al-Haraam nyuma y'uyu mwaka wabo. Nimutinya ubukene ALLAH (IMANA) azabakungahaza nabishaka. Mu by'ukuri ALLAH (IMANA) ni Umumenyi cyane, Ushishoza.

29. Murwanye abatamera ALLAH (IMANA) ndetse n'umunsi w'imperuka, bataziririza ibyo ALLAH (IMANA) n'Intumwa ye baziririje batanagendera ku idini ry'ukuri, mu bahawe ibitabo kugeza batanze Djiz'yah ku gahato na bo basuzuguritse. 30. Abayahudi baravuze bati: Uza'ir ni umwana wa IMANA (ALLAH). N' Abanaswara baravuga bati: Masiilh ni umwana wa IMANA (ALLAH). Iyo ni imvugo y'iminwa yabo. Barigana imvugo y'abahakanye mbere. ALLAH (IMANA) yarabavumye. Ese baraganishwa he!?

31. Bagize abamenyi babo n' abasenga babo na Masiilh mwene Mariam ibigirwamana baretse IMANA (ALLAH). Nyamara ntibategetswe kugaragira uretse Imana imwe. Nta

wundi ukwiye kugaragirwa by'ukuri uretse Yo. Ubutagatifu ni ubwayo ku byo babangikanya.

^{32.} Barashaka kuzimisha urumuri rwa ALLAH (IMANA) iminwa yabo. ALLAH (IMANA) akanga keretse asendereje urumuri rwe n'ubwo abahakanyi baba batabishaka.

^{33.} Ni We wohereje intumwa ye ayihaye ubuyobohe n'idini ry'ukuri kugira ngo arisumbishe andi madini yose n'ubwo ababangikanya batakwishima.

^{34.} Yemwe abemeye! Mu by'ukuri abenshi mu bamenyi b'Abayahudi n'abasenga b'Abanaswara barya imitungo y'abantu ku mahugu, bagakumira ku nzira ya IMANA (ALLAH). Abahunika zahabu na feza ntibabitange mu nzira ya IMANA (ALLAH). Bahe inkuru nziza y'ibihano bibabaza.

^{35.} Umunsi byashyuhijwe mu muriro wa Djahannam, bikokeshwa uburanga bwabo, imbavu zabo n'imigongo yabo. Ibi ni byo mwihunikiye. Ngaho nimusogongere ibyo mwajyaga muhunika.

^{36.} Mu by'ukuri umubare w'amezi kwa ALLAH (IMANA) ni amezi cumi n'abiri mu gitabo cya ALLAH (IMANA) ubwo yaremaga ibirere n'isi. Muri yo hari ane matagatifu. Iryo ni ryo dini rigororotse ntimukajye muyihuguzamo. Muje murwanya ababangikanya bose nk'uko babarwanya mwese. Mumenye ko ALLAH (IMANA) ari kumwe n'abaganduka. ^{37.} Mu by'ukuri kwigizayo amezi ni ukongera mu buhakanyi. Biyobeshwa abahakanye babizirura umwaka bakabiziririza undi kugira ngo bahuze n'umubare w'ibyo ALLAH (IMANA) yaziririje. Ubwo bakaba baziruye ibyo ALLAH (IMANA) yaziririje. Batakiwe ububi bw'ibikorwa byabo. ALLAH (IMANA) ntayobora abantu b' abahakanyi.

^{38.} Yemwe abemeye! Ni kuki iyo mubwiwe ngo

muhaagurukane ibakwe mu nzira ya ALLAH (IMANA) mugenda biguruntege? Esemwishimiye ubuzima bw'isi kuruta ubw'imperuka ? Ibyishimo by' ubuzima bw'isi nta cyo biri cyo ku by'imperuka uretse ikintu gito. ³⁹. Nimudahagurukana ibakwe azabahana ibihano bibabaza anabagurane abandi bantu batari mwe. Kandi nta cyo muzamutwara. ALLAH (IMANA) ni Ushobora cyane buri kintu. ⁴⁰. Nimutamutabara mu by'ukuri ALLAH (IMANA) yaramutabaye ubwo abahakanye bamumeneshaga ari uwa kabiri muri babiri ubwo bari mu buvumo. Igihe yabwiraga mugenzi we ati: Wigira agahinda. Mu by'ukuri ALLAH (IMANA) ari kumwe natwe. ALLAH (IMANA) amumanuraho ituze rye anamushyigikiza ingabo mutabonye. Ijambo ry'abahakanye arishyira hasi na ho ijamba rya ALLAH (IMANA) ni ryo ryo hejuru. ALLAH (IMANA) ni Utsinda, Ushishoza.

⁴¹. Muhagurukane ibakwe mworoshye cyangwa muremereye munaharanire inzira ya ALLAH (IMANA) mukoresheje imitungo yanyu namwe ubwanyu. Ibyo ni byo byiza kuri mwe iyaba mwari mubizi. ⁴². Iyo biba inyungu za hafi n'urugendo ruringaniye bari kugukurikira. Ariko rwababereye urwa kure runavunanye. Bazarahira ALLAH (IMANA) ko iyo tubishobora twari gusohokana namwe. Bariyoreka ubwabo. Rwose ALLAH (IMANA) aziko bo ari ababeshyi.

⁴³. ALLAH (IMANA) yarakubabariye! Kuki wabahaye uruhushya rwo gusigara utabanje kureka abavuze ukuri bakakugaragarira ukanamenya ababeshyi !? ⁴⁴. Abemera ALLAH (IMANA) n'umunsi w'imperuka ntibagusaba uruhushya rwo kutarwana bakoresheje imitungo yabo na bo ubwabo. ALLAH (IMANA) ni Umumenyi cyane w'

abaganduka. ⁴⁵. Ahubwo abagusaba gusigara, ni abatamera ALLAH (IMANA) n'umunsi w' imperuka. Imitima yabo yarashidikanyije kandi bo mugushidikanya kwabo barahuzagurika. ⁴⁶. Iyo bashaka gusohoka bari kubitegurira ibya ngombwa by'intambara. Ariko ALLAH (IMANA) yanze ugusohoka kwabo, arabadindiza. Barabwirwa; nimwicare hamwe n'abicaye.

⁴⁷. N'iyo basohokana namwe nta cyo bari kubongerera uretse ububi. Bari no kubateranya babifuriza ugusubiranamo. Muri mwe hari ababumva cyane. ALLAH (IMANA) ni Umumenyi cyane w' abahuguza. ⁴⁸. Rwose na mbere bashatse ibigeragezo baguhindurira ibintu kugeza ubwo ukuri kuje, ijambo rya ALLAH (IMANA) riragaragara kandi bo batabishaka.

⁴⁹. No muri bo hari uvuga ati: Mpa uruhushya kandi ntungerageze. Mumenyeko mu bigeragezo ariho baguye. Mu by' ukuri Djahannam igose abahakanyi. ⁵⁰. Iyo icyiza kikugezeho kirabababaza. N'iyo ikibi kikugezeho baravuga bati: Mu by'ukuri twabyirinze mbere. Bagahindukira na bo bishimye. ⁵¹. Vuga uti: Nta kibi kizatubaho uretse icyo ALLAH (IMANA) yatwandikiye. Ni We Murinzi wacu kandi Abemera nibiringire IMANA (ALLAH). ⁵². Vuga uti: Ese muradutega iminsi uretse iya kimwe mu byiza bibiri!? Naho twe turabatega iminsi y'uko ALLAH (IMANA) azabahanisha igihano kimuturutseho cyangwa gitorutse ku maboko yacu. Ngaho nimuturame! Na twe hamwe namwe turarindiriye.

⁵³. Vuga uti: Nimutange ku bushake cyangwa ku gahato ntimuzakirirwa. Mu by'ukuri mwe mwari abantu b' ibyigomeke. ⁵⁴. Nta cyababujije kwakirirwa ibyo batanga uretse kuba barahakanye ALLAH (IMANA) n'Intumwa ye.

Nta n'ubwo baza gukora Swalaat uretse ko baza ari abanebwe. Nta n'ubwo batanga uretse ko batanga batabishaka.

^{55.} Ntutangazwe n'imitungo yabo n'abana babo. Mu by'ukuri ALLAH (IMANA) arashaka kubibahanisha mu buzima bw'isi, na roho zabo zikabashingukamo ari abahakanyi.

^{56.} Barahira izina rya ALLAH (IMANA) ko bari muri mwe kandi batabarimo. Ahubwo bo ni abantu bafite ubwoba.

^{57.} Iyo babona ubuhungiro cyangwa ubuvumo cyangwa isenga bari kubigana bayabangira ingata.

^{58.} Muri bo hari abagusebya muri Swadaqah. Iyo bahawemo baranyurwa, baba batahawemo ubwo bakarakara.

^{59.} Iyo banyurwa n'ibyo ALLAH (IMANA) n'Intumwa ye babahaye, bakavuga bati: ALLAH (IMANA) araduhagije. ALLAH (IMANA) azaduha mu ngabire ze n'intumwa ye (izitugezeho). Rwose twe turarikiye kwa IMANA (ALLAH). ^{60.} Mu by'ukuri Zakaat igenewe abatindi, abakene, abayikoranya, ab'imitima imenyerezwa, kubohora abacakara, abaremerewe n'imyenda, inzira ya ALLAH (IMANA) n'uri ku rugendo. Ni itegeko riturutse kwa ALLAH (IMANA) kandi ALLAH (IMANA) ni Umumenyi cyane, Ushishoza.

^{61.} Muri bo hari abababaza umuhanuzi bavuga bati: We ni gutwi (uwumva ibyo abwiwe byose). Vuga uti: Ni gutwi kw'ibyiza kuri mwe. Yemera ALLAH (IMANA) akenemera iby'abemera. Ni n'impuhwe ku bemeye muri mwe. Abababaza intumwa ya ALLAH (IMANA) bafite ibihano bikomeye. ^{62.} Barabarahirira izina rya ALLAH (IMANA) kugira ngo babashimishe. Nyamara niba ari abemera ALLAH (IMANA) n'Intumwa ye ni bo bakwiye gushimishwa. ^{63.} Ese ntibaziko uciye ukubiri na ALLAH (IMANA) n'Intumwa ye

afite umuriro wa Djahannam azabamo ubuziraherezo? icyo ni cyo kimwaro gihambaye.

⁶⁴. Abakora Nifaaq batinyako bamanurirwa Suurat ibabwira ibiri mu mitima yabo. Vuga uti: nimunnye! Mu by'ukuri ALLAH (IMANA) azagaragaza ibyo mutinya. ⁶⁵. Nubabaza bazavuga bati: Mu by'ukuri twe twatebyaga tunakina. Vuga uti: Ese IMANA (ALLAH), amagambo ye n'Intumwa ye ni bo mwakinishaga? ⁶⁶. Ntimugire urwitwazo rwose mwahakanye nyuma yo kwemera kwanyu. Nitubabarira itsinda muri mwe tuzahana agatsiko kubera ko kari akagome.

⁶⁷. Abakora Nifaaq b'abagabo n'abakora Nifaaq b'abagore bamwe bakomoka ku bandi. Bategeka gukora ibibi bakabuza gukora ibyiza, bagahina intoki zabo (abanyabugugu). Bibagiwe ALLAH (IMANA) na We arabibagirwa. Mu by'ukuri abakora Nifaaq ni bo byigomeke. ⁶⁸. ALLAH (IMANA) yasezeranyije abakora Nifaaq b'abagabo n'abakora Nifaaq b'abagore n'abahakanyi umuriro wa Djahannam bazabamo ubuziraherezo. Wo urabahagije kandi ALLAH (IMANA) yarabavumye banafite ibihano bihoraho.

⁶⁹. Kimwe n'abababanjirije babarushaga intege bakabarusha imitungo n'abana, bishimisha n'umugabane wabo namwe mwishimisha n'umugabane wanyu nk'uko abababanjirije bishimishije n'umugabane wabo. Mwibiye mu bibi nk'uko babyibiyemo. Abo ibikorwa byabo byabaye impfabusa ku isi no ku mperuka. Abo ni bo bahombye. ⁷⁰. Ese amakuru y'abababanjirije mu bantu ba Nuuh, A'ad, Thamuud, abantu ba Ibraahiim, aba Mad'yan n'ababirinduriweho imidugudu ntiyabagezeho? Intumwa zabo zabazaniye ibitangaza. ALLAH (IMANA) ntiyari uwo kubahuguza nyamara bo ni bo ubwabo bihuguzaga.

^{71.} Abemera n' abemerakazi, bamwe n' inshuti koya z' abandi. Bategeka gukora ibyiza bakabuza gukora ibibi, bahozaho Swalaat, bagatanga Zakaat bakanumvira ALLAH (IMANA) n' Intumwa ye. Abo ALLAH (IMANA) azabaha impuhwe ze. Mu by' ukuri ALLAH (IMANA) ni Nyiricyubahiro, Ushishoza. ^{72.} ALLAH (IMANA) yasezeranyije Abemera n' abemerakazi Djannah zitembamo imigezi bazabamo ubuziraherezo n' amazu meza muri Djannah zihoraho. Gushimwa guturutse kwa ALLAH (IMANA) ni ko gusumba byose. Uko ni ko gutsinda guhambaye.

^{73.} Yewe Muhanuzi! Rwanya abahakanyi n' abakora Nifaaq unabakarire. Ubuhungiro bwabo ni Djahannam kandi ni ryo garukiro ribi. ^{74.} Bararahira izina rya ALLAH (IMANA) ko nta cyo bavuze nyamara baravuze ijambo ry' ubuhakanyi banahakana nyuma y' ubuislaam bwabo, bifuza icyo batashoboye kugeraho. Nta kindi cyatumye basebya uretse kuba ALLAH (IMANA) yarabakungahaje mu ngabire ze n' intumwa ye ikazibagezaho. Nibicuza bizaba byiza kuri bo. Nibatera umugongo ALLAH (IMANA) azabahana ibihano bibabaza ku isi no ku mperuka. Kandi ntibafite ku isi umurinzi cyangwa umutabazi.

^{75.} Muri bo hari abasezeranyije IMANA (ALLAH); Naduha mu ngabire ze rwose tuzatanga Swadaqah tunabe mu batunganya. ^{76.} Abahaye mu ngabire ze bazigiriye ubugugu bahindikira na bo birengagiza. ^{77.} Abaha ingaruka za Nifaaq mu mitima yabo kugeza umunsi bazahurira na We; kubera ko bishe isezerano bahaye ALLAH (IMANA) no kubera ibyo babeshyaga. ^{78.} Ese ntibamenyeko ALLAH (IMANA) azi ibanga ryabo n' ibiganiro byabo byo mu ibanga kandi ko ALLAH (IMANA) ari Umumenyi cyane w' ibitagaragara!?

79. Abasebya abakorerabushake mu bemera kuri Swadaqah n'abatagira icyo babona uretse igiturutse ku murava wabo bakabannyega, ALLAH (IMANA) yabasubije ukunnye kwabo kandi bafite ibihano bibabaza. 80. Basabire guhanagurwaho ibyaha cyangwa ntubibasabire. N'ubwo wabasabira guhanagurwaho ibyaha ubugira mirongo irindwi; ALLAH (IMANA) ntazabahanaguraho ibyaha. Ibyo ni uko bahakanye ALLAH (IMANA) n'Intumwa ye. ALLAH (IMANA) ntayobora abantu b'ibyigomeke.

81 Abasigaye bishimiye kwicara baciye ukubiri n'Intumwa ya IMANA (ALLAH), banga kurwana mu nzira ya ALLAH (IMANA) bakoresheje imitungo yabo na bo ubwabo. Baravuga bati: ntumujye ku rugamba mu bushyuhe. Vuga uti: umuriro wa Djahannam ni wo ukarishye mu bushyuhe kurushaho. Iyaba bari bafite ubwenge. 82 Nibaseke gake barire kenshi. Ni igihembo ku byo bakoraga. 83 ALLAH (IMANA) nakugarura ku gatsiko muri bo bakagusaba gusohokana ku rugamba uzavuge uti: ntabwo muzasohokana nanjye ku rugamba na rimwe. Nta n'ubwo muzarwanya umwanzi turi kumwe. Mu by'ukuri mwe mwishimiye kwicara ubwa mbere, nimwicarane n' abasigara. 84 Ntuzasabire na rimwe umwe muri bo yapfuye ntuzanahagarare ku mva ye. Mu by'ukuri bo bahakanye ALLAH (IMANA) n'Intumwa ye, bapfa ari ibyigomeke.

85. Ntuzatangazwe n'imitungo yabo n'abana babo. Mu by'ukuri ALLAH (IMANA) arashaka kubibahanisha ku isi na roho zabo zikabashingukamo ari abahakanyi. 86. N'iyo Suurat imanuwe itegeka ngo: nimwemere ALLAH (IMANA) munarwane muri kumwe n'Intumwa ye, abakungu muri bo bagusaba gusigara bavuga bati: Tureke tugumane n'abicaye.

⁸⁷. Bishimiye kugumana n'abagore basigaye mu ngo. Imitima yabo irapfundikirwa bo ntibumva. ⁸⁸. Na ho Intumwa n'abemeye bari kumwe na yo, barwanye bakoresheje imitungo yabo na bo ubwabo. Abo bafite ibyiza byinshi, abo ni na bo bakiranutse. ⁸⁹. ALLAH (IMANA) yabateguriye Djannah zitembamo imigezi bazabamo ubuziraherezo. Uko ni ko gutsinda guhambaye.

⁹⁰. Abatanga urwitwazo muri ba A'araab baraje kugira ngo bemererwe kutajya ku rugamba. Ababeshye ALLAH (IMANA) n' Intumwa ye baricara. Abahakanye muri bo bazagerwaho n'ibihano bibabaza. ⁹¹. Nta kibi ku banyantegenke cyangwa ku barwayi cyangwa ku badafite icyo batanga iyo batanze inama kubera ALLAH (IMANA) n'Intumwa ye. Nta buryo bwo kugaya abagiraneza. ALLAH (IMANA) ni Uhebuje mu guhanagura ibyaha, Nyirimbabazi. ⁹². Cyangwa no ku baza bakugana ngo ubaheke ukavuga uti: Simfite icyo mbahekaho. Bagahindukira amaso yabo yarengewe n'amarira kubera agahinda ko kutabona icyo batanga. ⁹³. Mu by'ukuri uburyo bwo kugawa buri ku bagusaba gusigara kandi ari abakire. Bishimiye kugumana n' abagore basigaye. ALLAH (IMANA) apfundikira imitima yabo. Bo nta cyo bazi.

⁹⁴. Bazababwira impamvu (basigaye), nimubagarukaho. Vuga : Mwivuga impamvu. Ntituzibemerera. ALLAH (IMANA) yatubwiye amakuru yanyu. Kandi ALLAH (IMANA) n' Intumwa ye bazareba ibikorwa byanyu. Hanyuma muzasubizwa ku Mumenyi w' ibigaragara n' ibyihishe, abatekerereze ibyo mwakoraga. ⁹⁵. Bazabarahirira ku izina rya ALLAH (IMANA) nimubasubiraho, kugira ngo mubihorere. Ngaho nimubirengagize, mu by' ukuri bo ni

umwanda. Ubuhungiro bwabo ni Djahannam. Ni igihembo ku byo bakoraga. ⁹⁶ Barabarahirira kugira ngo mubishimire. Nimubishimira, mu by' ukuri ALLAH (IMANA) ntiyishimira abantu b' ibyigomeke.

⁹⁷ Ba A'araab ni bo barusha abandi ubuhakanyi na Nifaaq ni na bo barusha abandi kutamenya imbibi z' ibyo ALLAH (IMANA) yamanuriye Intumwa ye. ALLAH (IMANA) ni Umumenyi cyane, Ushishoza. ⁹⁸ Muri ba A'araab hari ababonako ibyo batanga ari igihombo, bakabatega iminsi. Iminsi mibi nibe kuri bo. ALLAH (IMANA) ni Uwumva cyane, Umumenyi cyane.

⁹⁹ No muri ba A'araab hari abemera ALLAH (IMANA) n' umunsi w' imperuka. Ibyo batanze bakabigira ibibegereza kwa ALLAH (IMANA) no gusabirwa n' Intumwa. Mumenyeko mu by' ukuri ibyo ari ukwiyegereza kwabo. ALLAH (IMANA) azabinjiza mu mpuhwe ze. Mu by' ukuri, ALLAH (IMANA) ni Uhebuje mu guhanagura ibyaha, Nyirimbabazi.

¹⁰⁰ Ababaye abambere mu bakoze Hidj'rah n' ababakurikiye mu neza, ALLAH (IMANA) yarabishimiye, na bo baramwishimira. Yabateguriye Djannah zitembamo imigezi. Bazahoramo iteka ryose. Uko ni ugutsinda guhambaye.

¹⁰¹ Muri ba A'araab babakikije harimo abakora Nifaaq no mu bantu ba Madiinah hari abatsimbaraye kuri Nifaaq. Ntubazi, ariko Twe turabazi. Tuzabahana ubugira kabiri hanyuma bazasubizwe mu bihano bihambaye.

¹⁰² Hari n' abandi bemeye ibyaha byabo, bavanze ibikorwa byiza n' ibindi bibi. ALLAH (IMANA) azakira ukwicuza kwabo. Mu by' ukuri, ALLAH (IMANA) ni Uhebuje mu guhanagura ibyaha, Nyirimbabazi. ¹⁰³ Fata mu mitungo

yabo Zakaat uyibasukuze unayibezeshe, ndetse unabasabire. Mu by' ukuri, ugusaba kwawe ni ituze kuri bo. ALLAH (IMANA) ni Uwumva cyane, Umumenyi cyane. ¹⁰⁴. Ese ntibaziko mu by' ukuri ALLAH (IMANA) ari We wakira ukwicuza ku bagaragu be, akakira Zakaat kandi ko ALLAH (IMANA) ari We Uwakira cyane ukwicuza, Nyirimbabazi!?

¹⁰⁵. Vuga : Nimukore. IMANA (ALLAH), Intumwa ye n'abemera bazareba ibikorwa byanyu. Kandi muzagarurwa ku Mumenyi w'ibyihishe n'ibigaragara akazabatekerereza ibyo mwakoraga. ¹⁰⁶. N' abandi bazarindirizwa itegeko rya IMANA (ALLAH). Yabahana, yakwemera ukwicuza kwabo ! ALLAH (IMANA) ni Umumenyi cyane, Ushishoza.

¹⁰⁷. Hari abubatse umusigiti bagambiriye ikibi, ubuhakanyi, gutandukanya abemera no gutegereza abarwanyaga ALLAH (IMANA) n' Intumwa ye mbere. Rwose bazarahira ngo nta kindi twashatse uretse ineza. ALLAH (IMANA) arahamyako mu by' ukuri ari ababeshyi. ¹⁰⁸. Ntuzawukoreremo Swalaat na rimwe ! Ahubwo umusigiti wubatswe umunsi wa mbere, ushingiye ku kuganduka, ni wo ukwiye gukoreramo Swalaat. Urimo abantu bakunda kwisukura kandi ALLAH (IMANA) akunda abisukura. ¹⁰⁹. Ese uwubakiye inyubako ye ku gutinya ALLAH (IMANA) no gushaka ishimwe rye, ni we mwiza ? Cyangwa uwubakiye inyubako ye ku nkombe yasadutse yenda kugwa ikamuridukana, imugusha muri Djahannam ? ALLAH (IMANA) ntayobora abantu bahuguza. ¹¹⁰. Inyubako yabo bubatse iracyari ugushidikanya mu mitima yabo kugeza ubwo imitima yabo icikaguritse. ALLAH (IMANA) ni Umumenyi cyane, Ushishoza.

¹¹¹. Mu by'ukuri, ALLAH (IMANA) yaguze n'abemera imitima yabo n' imitungo yabo, y'uko bo bafite Djannah.

Barwana mu nzira ya ALLAH (IMANA) bakica bakanicwa. Ni isezerano ry'ukuri yiyemeje muri Ta'uraat, In'jiil na Qur'aan. Ni nde wakuzuza isezerano rye kurusha IMANA (ALLAH)? Nimwishimire ubucuruzi bwanyu mwakoranye na We. Uko ni ko gutsinda guhambaye. ¹¹². Ni abicuza, abagaragira, abashimira, abakeragutabara, abunama, abubama, abategeka gukora ibyiza, ababuza gukora ibibi n' abarinda imbibi za IMANA (ALLAH). Ha inkuru nziza abemera.

¹¹³. Ntibikwiye k'umuhanuzi n'abemeye gusabira ababangikanya guhanagurwaho ibyaha, n' ubwo baba bafitanye isano, nyuma y'uko bagaragarijweko ari abo muri Djahiim. ¹¹⁴. Ntikwari ugusabira guhanagurwaho ibyaha Ibraahiim asabira se, uretseko ryari isezerano yari yaramusezeranyije. Amaze kugaragarirwako ari umwanzi wa IMANA (ALLAH), yaramwitaruye. Mu by' ukuri Ibraahiim ni uw'impuhwe cyane. umwitonzi. ¹¹⁵. ALLAH (IMANA) ntiyayobya abantu nyuma y'uko abayobora, keretse abanje kubasobanurira ibyo birinda. Mu by' ukuri, ALLAH (IMANA) ni Umumeyi cyane wa buri kintu. ¹¹⁶. Mu by'ukuri, ALLAH (IMANA) afite ubwami bw'ibirere n' isi. Atanga ubuzima n' urupfu. Nta wundi mufiteho umurinzi cyangwa umutabazi utari IMANA (ALLAH).

¹¹⁷. Rwose ALLAH (IMANA) yakiriye ukwicuza k'Umuhanuzi, abakoze Hidj'rah n'aba Answaar bamukurikiye mu gihe gikomeye, nyuma y' uko imitima y' itsinda muri bo yari hafi kudohoka ku kuri. Hanyuma yakira ukwicuza kwabo. Mu by' ukuri We ni Nyirimpuhwe cyane, Nyirimbabazi. ¹¹⁸. No kuri batatu basibijwe. Kugeza ubwo isi ibabanye ntoya kandi ari ngari, n'imitima yabo ikababana

mito; bamenyako nta ho guhungira IMANA (ALLAH), uretse kuri We. Hanyuma yakira ukwicuza kwabo kugira ngo bicuze. Mu by' ukuri, ALLAH (IMANA) ni We Uwakira cyane ukwicuza, Nyirimbabazi.

^{119.} Yemwe abemeye! Mugandukire ALLAH (IMANA) kandi mujye mubana n' abanyakuri. ^{120.} Ntibikwiye ku b'i Madiinah n'ababakikije muri ba A'araab gusiba urugamba baciye ukubiri n' intumwa ya IMANA (ALLAH), cyangwa kurutisha ubuzima bwabo ubwayo. Ibyo ni ukubera ko inyota, umunaniro cyangwa inzara bitabageraho mu nzira ya IMANA (ALLAH), cyangwa ngo bakandagire ahantu harakaza abahakanyi cyangwa ngo batsinde umwanzi, uretse ko babyandikirwaho igikorwa gitunganye. Mu by' ukuri ALLAH (IMANA) ntaburizamo ibihembo by' abagiraneza.

^{121.} Nta n'ubwo batanga igitangwa gito cyangwa kinini, ntibanambukiranya ikibaya usibye ko babyandikirwa, kugira ngo ALLAH (IMANA) abahembe ibyiza by' ibyo bakoraga.

^{122.} Ntibikwiye abemera bahagurukana ibakwe bose. Iyaba habagaho abantu muri buri tsinda hakavamo bamwe bakaba abamenyi mu idini; bazaburire abantu babo igihe babagarukiye, wenda bakwirinda.

^{123.} Yemwe abemeye! Nimurwanye ababegereye mu bahakanyi, bababonemo ubukana. Mumenyeko ALLAH (IMANA) ari kumwe n'abaganduka. ^{124.} N' iyo hari Suurat yamanuwe, muri bo hari uvuga: Ni nde muri mwe iyi yongereye ukwemera ? Nyamara abemeye ibongereye ukwemera na bo bishima. ^{125.} Naho abafite indwara mu mitima yabo ibongereye umwanda ku mwanda wabo bapfa ari abahakanyi. ^{126.} Ese ntibabonako bageragezwa buri mwaka rimwe cyangwa kabiri, hanyuma ntibicuza cyangwa

ngo bibuke? ¹²⁷. N' iyo Suurat imanuwe, bamwe bareba abandi babazanya: Ese hari ubareba? Hanyuma bakagenda. ALLAH (IMANA) yahinduye imitima yabo kubera ko ari abantu batumva.

¹²⁸. Rwose intumwa yabagezeho ibakomokamo. Iremererwa n' ububabare bwanyu, ibitayeho, kandi n' inyampuhwe nyinshi, inyambabazi ku bemera. ¹²⁹. Nibahindukira uvuge: ALLAH (IMANA) arampagije. Nta yindi mana uretse We. Ni We niringiye ni na We Nyagasani wa A'arshi ihambaye.

Surat 10

YUUNUS

Kw'izina rya ALLAH (IMANA) Nyirimpuhwe, Nyirimbabazi.

¹ *Alif Laam Raa.*

Izo ni ayah z'igitabo gisobetse ubushishozi. ² Ese ni igitangaza ku bantu kuba twarahishuriye umuntu muri bo ngo: burira abantu unahe inkuru nziza abemeye ko bari imbere mu kuri. Imbere ya Nyagasani wabo!? Abahakanyi baravuze bati: mu by' ukuri uyu ni umurozi ugaragara.

³ Mu by' ukuri Nyagasani wanyu ni ALLAH (IMANA) waremye ibirere n'isi mu bihe bitandatu hanyuma aganza kuri A'arsh. Agenga ibintu. Nta muvugizi keretse nyuma y'uruhushya rwe. Uwo ni We ALLAH (IMANA) Nyagasani wanyu, mumugaragire. Ese ntimwibuka!? ⁴ Iwe ni ho garukiro ryanyu mwese. Ni isezerano rya ALLAH (IMANA) ry'ukuri. Ni We utangira ukurema hanyuma akazanagusubiramo kugira ngo azahembe abemeye bakanakora ibitunganye mu

butabera. Naho abahakanye bazagira ibinyobwa byatuye n'ibihano bibabaza kubera ko bahakanaga.

⁵. Ni We wagize izuba umucyo n'ukwezi urumuri akugenera ibyiciro kugira ngo mumenye umubare w'imyaka no kubara. ALLAH (IMANA) ntiyaremye ibyo uretse mu kuri. Asesengura amagambo ku bantu bafite ubumenyi.

⁶. Mu by' ukuri mu runyuranyurane rw'ijoro n'amanywa n'ibyo ALLAH (IMANA) yaremye mu birere n'isi, harimo ibimenyetso ku bantu baganduka. ⁷. Mu by'ukuri abatizera

guhura natwe bakishimira ubuzima bw'isi bakanabugiraho ituze ni indangare ku magambo yacu. ⁸. Abo ubuhungiro

bwabo ni umuriro kubera ibyo bakoraga. ⁹. Mu by'ukuri abemeye bakanakora ibitunganye Nyagasani wabo

azabayobora kubera ukwemera kwabo. Imigezi izatamba munsu yabo muri Djannah zuje inema. ¹⁰. Ugusaba kwabo muri

yo : Sub'haanaka Imana (ALLAH)umma no kuramukanya kwabo muriyo ni Salaam. Umusozo wo gusaba kwabo ni

Al'Hamdu li LLah rabbil aalamiina.

¹¹. Iyo ALLAH (IMANA) yihutishiriza abantu ikibi uko basaba kwihutishirizwa icyiza, igihe cyabo cyari

kurangizwa. Tukareka abatizera guhura natwe mu buyobe bwabo barindagira. ¹². Iyo umuntu agezweho n'ikibi adusaba

aryamyeye cyangwa yicaye cyangwa ahagaze. Twamukuraho ikibi cye akigira nk' aho atigeze adusaba kumukuraho ikibi

cyamugezeho. Uko ni ko abarengera batakiwe ibyo bakoraga.

¹³. Rwose tworetse imiryango y'ibihe byari imbere yanyu ubwo yahuguzaga nyamara intumwa zabo zarabazaniye

ibitangaza ariko ntibemeye. Uko ni ko duhemba abantu b'abagome. ¹⁴. Maze tubagira abasigire nyuma yabo kugira ngo tubereke uko mukora.

15. N'iyo basomewe amagambo yacu asobanutse abatizera guhura natwe baravuga bati: tuzanire Qur'aan itari iyi cyangwa uyihindure. Vuga uti: ntibikwiye kuri jye ko nyihindura binturutseho. Nta cyo nkurikira uretse ibyo mpishurirwa. Mu by'ukuri jye ndatinya ninigomeka kuri Nyagasani wanjye ibihano by'umunsi uhambaye. 16. Vuga uti: iyo ALLAH (IMANA) abishaka sinari kuyibasomera nta n'ubwo yari kuyibamenyeshya. Mu by'ukuri nabaye muri mwe igihe mbere yayo. Ese nta bwenge mufite? 17. Ni nde uhuguza kurusha uhimbira ALLAH (IMANA) ikinyoma cyangwa agahinyura amagambo ye? Mu by'ukuri abagome ntibakiranuka.

18. Bagaragira ibitari ALLAH (IMANA) bitagira icyo bibatwara cyangwa icyo bibamarira. Baravuga bati: aba ni abavugizi bacu kwa IMANA (ALLAH). Vuga uti: ese murabwira ALLAH (IMANA) ibyo atazi mu birere cyangwa mu isi!? Ubutagatifu ni ubwe kandi arenze ibyo bamubangikanya. 19. Abantu nta kundi bariho uretse kuba ummah imwe baza gutandukana. Iyo ritaba ijamba rituruka kwa Nyagasani wawe ryabanje bari gucirwa imanza mu byo batandukanamo.

20. Baravuga bati: iyaba yamanurirwaga igitangaza giturutse kwa Nyagasani we! Vuga uti: Mu by'ukuri ibyihishe ni ibya IMANA (ALLAH). Ngaho nimuturame, nanjye hamwe namwe ndi mu bategereje. 21. N'iyo dusogongeye abantu impuhwe nyuma y'ingorane zabagezeho, bakerensa amagambo yacu. Vuga uti: ALLAH (IMANA) ni Uwihutisha cyane ibihano. Mu by'ukuri intumwa zacu zandika ibyo uko mukerensa.

22. Ni We ubagenza imusozi no mu nyanja, mwaba muri

mu bwato bubatwaye n'umuyaga utuje. Bamara kuwishimira, bugakubitwa n'inkubi y'umuyaga, umuhengeri ukabageraho uturutse impande zose, bakabonako bagoswe ubwo bagasaba ALLAH (IMANA) bamuhariye idini ngo: nuturokora ibi rwose turaba mu bashimira. ²³. Abarokoye, bahita bangiza mu isi nta kuri. Yemwe Bantu! Mu by'ukuri ukwangiza kwanyu nimwe kugaruka. Ibyo ni ibyishimo by'isi hanyuma iwacu ni ryo garukiro ryanyu kugira ngo tubatekerereze ibyo mwakoraga.

²⁴. Mu by'ukuri ubuzima bw'isi ni nk'amazi twamanuye mu kirere akivanga n'ibimera by'isi mu byo abantu barya n'amatungo maze isi yamara kuberwa ikanitaka, abayituye bakibwirako bayigenga; itegeko ryacu rikayigeraho nijoro cyangwa ku manywa, tukayigira iyasaruwe nk'aho itagize icyo imara ejo. Uko ni ko dusesengura amagambo ku bantu batekereza.

²⁵. ALLAH (IMANA) ahamagarira inzu y'amahoro, akanayobora uwo ashatse ku nzira igororotse. ²⁶. Abagize neza bazahabwa ibyiza ndetse n'akarusho. Umukungugu no gusuzugurwa ntibizatwikira uburanga bwabo. Abo niba nyiri Djannah bazabamo ubuziraherezo. ²⁷. Naho abakoze ibicumuro; igihembo cy'igicumuro ni nka cyo. Bazatwikirwa no gusuzugurwa. Ntabwo bafite uzabarinda IMANA (ALLAH). Ni nk'aho uburanga bwabo bwatwikiriwe n'icuraburindi ry'ijoro. Abo ni ba nyir'umuriro bazawubamo ubuzira herezo.

²⁸. Umunsi tuzabakoranya bose maze nyuma tukabwira ababangikanyije tuti: mugume aho mwe n'ibigirwamana byanyu. Turabatandukanya. Ibigirwamana byabo biravuga biti: si twe mwajyaga mugaragira! ²⁹. ALLAH (IMANA)

arahagije kuba umuhamya hagati yacu namwe. Mu by'ukuri ntitwari tuzi ukugaragira kwanyu. ³⁰ Aho, buri muntu azamenya ibyo yakoze mbere. Bazasubizwa kwa ALLAH (IMANA) Umurinzi wabo w'ukuri. Ibyo bahimbaga bizabura.

³¹ Vuga uti: ni nde ubafungurira ibivuye mu kirere no mu isi cyangwa ni nde utegeka ukumva n'ukubona? Ni nde ukura ikizima mu gipfu akanakura igipfu mu kizima? Ni na nde ugenga ibintu? Bazavuga bati: ni IMANA (ALLAH). Vuga uti: ese mwatinye? ³² Uwo ni We ALLAH (IMANA) Nyagasani wanyu w'ukuri. N'iki kitari ukuri uretse ubuyobe!? Ese muraganishwa he? ³³ Uko ni ko ijambo rya Nyagasani wawe ryahamye ku bigometse; ko batazemera.

³⁴ Vuga uti: ese mu bigirwamana byanyu hari igitangira ukurema nyuma kikagusubiramo? Vuga uti: ni ALLAH (IMANA) atangira ukurema hanyuma akagusubiramo. Ese muraganishwa he? ³⁵ Vuga uti: mu bigirwamana byanyu hari ikiyobora ku kuri? Vuga uti: ni ALLAH (IMANA) uyobora ku kuri. Ese uyobora ku kuri si We ukwiye gukurikirwa cyangwa ni utayobora keretse ayobowe? Ni gute mwe mukiranura? ³⁶ Abenshi muri bo nta cyo bakurikira uretse gukekeranya. Rwose ugukekeranya nta cyo kumara ku kuri. Mu by'ukuri ALLAH (IMANA) ni Umumenyi ku byo mukora.

³⁷ Iyi Qur'aan si iyo guhimbwa uretseko yaturutse kwa ALLAH (IMANA) ahubwo iremeza ibiyiri imbere ni n'isesengura ry'igitabo nta gushidikanya kuyirimo; ituruka kuri Nyagasani w'ibiremwa byose. ³⁸ Cyangwa baravuga ngo yarayihimbye! Vuga uti: ngaho nimuzane Suurat nka yo munahamagare uwo mushoboye wese utari ALLAH (IMANA) niba muri abanyakuri. ³⁹ Ahubwo bahinyuye ibyo batari bahetuje ubumenyi n'ibisobanuro byayo

bitarabageraho. Uko ni ko abababanjirije bahinyuye. Reba uko iherezo ry'abahuguza ryari rimeze.

⁴⁰. Muri bo hari abayemera no muri bo hari abatayemera. Nyagasani wawe ni We uzi cyane abangizi. ⁴¹. Nibaguhinyura uvuge uti: mfite ibikorwa byanjye na mwe mufite ibyanyu. Mwe mwitaruye ibyo nkora, nanjye nitaruye ibyo mukora.

⁴². Muri bo hari abakumviriza. Ese wowe wakumvisha ibipfamatwi n'ubwo byaba bidafite ubwenge? ⁴³. Muri bo hari abagukanurira. Ese wowe wayobora impumyi n'ubwo zaba zitabona? ⁴⁴. Mu by'ukuri ALLAH (IMANA) nta cyo ahuguza abantu ahubwo abantu ni bo bihuguza ubwabo.

⁴⁵. Umunsi yabakoranyije bazaba nk'aho batabayeho uretse isaha imwe y'amanywa, bazamenyana. Rwose abahakanye guhura na ALLAH (IMANA) barahombye kan ntibari abayoboka. ⁴⁶. N'iyi twakwereka bimwe mu byo tubasezeranya cyangwa tukakuzuriza igihe cyawe; iwacu ni ho garukiro ryabo kandi ALLAH (IMANA) ni Umuhamya w'ibyo bakora.

⁴⁷. Buri ummah ifite intumwa. Ubwo intumwa yayo izaza bakiranurwa mu butabera kandi badahuguzwa.

⁴⁸. Baravuga bati: iri sezerano rizasohozwa ryari niba muri abanyakuri? ⁴⁹. Vuga uti: nta cyo nakwigezaho ku bwanjye cyaba cyiza cyangwa kibi uretse icyo ALLAH (IMANA) ashatse. Buri ummah ifite igihe. Igihe cyayo iyo cyageze, ntikererezwa igihe gito cyangwa ngo yihutishwe.

⁵⁰. Vuga uti: nimumbwire ibihano bye bibagezeho nijoro cyangwa ku manywa; abagome barabyihutishiriza iki!?

⁵¹. Ese hanyuma bibaguyeho, mukabyemera!? Ese ubu noneho kandi mwarajyaga mubyihutisha!? ⁵². Hanyuma abahuguje

barabwirwa ngo: nimusogongere ibihano bihoraho. Ese hari ibyo muhemberwa uretse ibyo mwakoraga!?

^{53.} Barakubaza bati: ese yo ni ukuri? Vuga uti: yee! Ndahiye izina rya Nyagasani wanjye ko ari ukuri. Kandi mwe ntimunaniranye. ^{54.} Iyo umuntu wese wahuguje agira ibyo mu isi byose yari kubyicunguza. Bazahisha ukwicuza igihe bazabona ibihano kandi bazakiranurwa mu butabera bo badahuguzwa. ^{55.} Mumenyeko mu by'ukuri ibyo mu birere n'isi ari ibya IMANA (ALLAH). Mumenyeko rwose isezerano rya ALLAH (IMANA) ari ukuri nyamara abenshi muri bo ntibabizi. ^{56.} Ni We utanga ubuzima akanabwambura kandi iwe ni ho muzasubizwa.

^{57.} Yemwe bantu! Rwose mwagezweho n'inyigisho ziturutse kwa Nyagasani wanyu, n'umuti w'ibiri mu bituza, ubuyobozi n'impuhwe ku bemera. ^{58.} Vuga uti: ku bw'ingabire za ALLAH (IMANA) n'impuhwe ze ibyo abe ari byo bishimira kuko ari byo byiza kurusha ibyo bakoranye. ^{59.} Vuga uti: Ntimubona ibyo ALLAH (IMANA) yabamanuriye mu mafunguro mukagira bimwe muri byo Haraam na Halaal!? Vuga uti: ese ALLAH (IMANA) ni We wabibemereye cyangwa murahimbira ALLAH (IMANA) !? ^{60.} Ni iki abahimbira ALLAH (IMANA) ibinyoma bazakeka ku munsu w'imperuka? Mu by'ukuri ALLAH (IMANA) ni Nyir'ingabire ku bantu nyamara abenshi muri bo ntibashima.

^{61.} Uburyo waba urimo ubwo ari bwo bwose n'uburyo usomamo Qur'aan n'igikorwa icyo aricyo cyose mwakora tuba duhari igihe mugicengeramo. Nta cyihisha Nyagasani wawe n'ubwo cyagira uburemere bwa Dharrah mu isi cyangwa mu kirere cyangwa agato kuri yo cyangwa ikinini, uretse ko kiba kiri mu gitabo kigaragara. ^{62.} Mumenyeko

inshuti koya za ALLAH (IMANA) nta bwoba zizagira nta n'agahinda. ⁶³. Abemeye bakanaganduka. ⁶⁴. Bafite inkuru nziza mu buzima bw'isi no ku mperuka. Nta guhindura amagambo ya IMANA (ALLAH). Uko ni ko gutsinda guhambaye. ⁶⁵. Amagambo yabo ntagutere agahinda. Mu by'ukuri icyubahiro cyose ni icya IMANA (ALLAH). Ni We Uwumva cyane, Umumenyi cyane. ⁶⁶. Mumenyeko mu by'ukuri, abari mu birere n'abari mu isi ari aba IMANA (ALLAH). Abasaba ibigirwamana baretse ALLAH (IMANA) ntacyo bakurikira uretse gukekeranya. Bo nta kindi bakora uretse kubeshya. ⁶⁷. Ni we wabashyiriyeho ijoro kugira ngo murigiremo ituze n'amanywa urumuri. Mu by'ukuri muri ibyo harimo ibimenyetso ku bantu bumva.

⁶⁸. Baravuze bati: ALLAH (IMANA) yihaye umwana! Ubutagatifu ni ubwe. Ni We Mukungu. Afite ibyo mu birere n'ibyo mu isi. Ibi nta kimenyetso mubifitiye. Ese muravuga kuri ALLAH (IMANA) ibyo mutazi? ⁶⁹. Vuga uti: Mu by'ukuri abahimbira ALLAH (IMANA) ibinyoma ntibazakiranuka. ⁷⁰. Ni ibyishimo ku isi. Hanyuma iwacu ni ho garukiro ryabo maze tubasogongeze ibihano bikomeye kubera ibyo bahakanaga.

⁷¹. Basomere inkuru ya Nuuh ubwo yabwiraga abantu be ati: Yemwe bantu banjye! Niba ukubaho kwanjye no kubibutsa kwanjye amagambo ya ALLAH (IMANA) kwarabaremereye. Niringiye IMANA (ALLAH). Muhuze imigambi yanyu n'ibigirwamana byanyu maze imigambi yanyu ntibe rwihishwa hanyuma mumfatire ibyemezo ntimundindirize. ⁷². Nimuhindikira, nta gihembo mbasabye. Igihembo cyanjye kiri kwa IMANA (ALLAH). Kandi nategetswe kuba mu bicisha bugufi. ⁷³. Baramuhinyura

tumurokorana n’abari kumwe na we mu nkuge tubagira abasigire. Turoha abahinyuye amagambo yacu. Itegereze uko iherezo ry’ababuriwe ryari rimeze.

^{74.} Hanyuma twohereza nyuma ye intumwa ku bantu bazo zibazanira ibitangaza, ntibaba abo kwemera ibyo bahakanye mbere. Uko ni ko dupfundikira imitima y’abarengera.

^{75.} Maze twohereza nyuma yabo Muusa na Haaruun bitwaje ibitangaza byacu kwa Fir’aun n’abambari be. Barikuza baba abantu b’abagome. ^{76.} Ukuri kubagezeho kuduturutseho baravuga bati: mu by’ukuri ubu ni uburozi bugaragara.

^{77.} Muusa aravuga ati: ese muravuga ku kuri ubwo kubagezeho ngo ubu ni uburozi? Nyamara abarozi ntibatsinda. ^{78.} Baravuga bati: ese uje kuturangaza ku byo twasanzeho abakurambere bacu kugira ngo mugire icyubahiro mu gihugu? Twe kuri mwe ntituri abemera.

^{79.} Fir’aun aravuga ati: nimunzanire buri murozi w’umumenyi cyane. ^{80.} Abarozi baje Muusa arababwira ati: nimunage ibyo mwe munaga. ^{81.} Banaze, Muusa aravuga ati: ibyo mwazanye ni uburozi. Mu by’ukuri ALLAH (IMANA) arabiburizamo rwose ALLAH (IMANA) ntatunganya igikorwa cy’ abangizi. ^{82.} ALLAH (IMANA) amagambo ye ayahamisha ukuri n’ubwo abagome babyanga.

^{83.} Ntawemeye Muusa uretse urubyaro mu bantu be kubera gutinya Fir’aun n’abambari be ko babagerageza. Mu by’ukuri Fir’aun ni uwikuza ku isi kandi we ari no mu bangizi. ^{84.} Muusa aravuga ati: yemwe bantu banjye! Niba mwaremeye ALLAH (IMANA) nimumwiringire niba muri abacishabugufi. ^{85.} Baravuga bati: ALLAH (IMANA) wenyine ni We twiringiye. Ayi Nyagasani wacu!

Ntutugire ikigeragezo cy'abantu bahuguza. ^{86.} Unadukize ku bw'impuhwe zawe abantu b'abahakanyi.

^{87.} Duhishurira Muusa n'umuvandimwe we : Nimuhe abantu banyu amazu mu Misiri, mugire inzu zanyu aho gukorera Swalaat, munahozeho Swalaat. Ha inkuru nziza abemera.

^{88.} Muusa aravuga ati: ayi Nyagasani wacu! Mu by'ukuri wahaye Fir'aun n'abambari be imitako n'imitungo mu buzima bw'isi. Ayi Nyagasani wacu! Bayobya ku nzira yawe. Ayi Nyagasani wacu! Oreka imitungo yabo unafunge imitima yabo, ntibazemere keretse babonye ibihano bibabaza.

^{89.} Aravuga ati: Ugusaba kwanyu kwasubijwe! Nimukomeze inzira igororotse. Ntimuzakurikire na rimwe inzira y'abadafite ubumenyi.

^{90.} Twambutsa abana ba Israa'iil inyanja Fir'aun n'ingabo ze babakurikira birata babishe, kugeza ubwo agezweho no kurohama. Aravuga ati: Nemeyeko nta yindi mana uretse iyo abana ba Israa'iil bemeye kandi jye ndi mu bicisha bugufi.

⁹¹ Ese ubu (nibwo wemeye) kandi warigometse mbere ukaba mu bangizi !? ^{92.} Uyu muni turarohora umurambo wawe kugira ngo ubere abazaza nyuma yawe ikimenyetso! Mu by'ukuri abenshi mu bantu ni indangare ku bimenyetso byacu.

^{93.} Rwosetwatuje abana ba Israa'iil ubuturo bwiza tubaha mu mafunguro ameza. Ntibatandukanye kugeza ubwo ubumenyi bubagereyeho. Mu by'ukuri Nyagasani wawe azabakiranura ku muni w'imperuka mu byo batandukanagaho.

⁹⁴ Niba ushidikanya ku byo twakumanuriye baza abasomye ibitabo mbere yawe. Rwose wagazweho n'ukuri guturutse kwa Nyagasani wawe. Ntubwira na rimwe mu bashidikanya.

⁹⁵ Ntube na rimwe mu bahinyuye amagambo ya ALLAH (IMANA) ukaba mu bahomba.

⁹⁶. Mu by'ukuri abahamwe n'ijambo rya Nyagasani wawe ntibemera. ⁹⁷. N'ubwo buri gitangaza cyabageraho kugeza ubwo babonye ibihano bibabaza. ⁹⁸. Niba hari umudugudu wemeye ukagirirwa akamaro no kwemera kwawo ni abantu ba Yuunus ubwo bemeraga, twabakuyeho ibihano bimwaje mu buzima bw'isi, turabanezeza kugeza igihe cyabo.

⁹⁹. Iyo Nyagasani wawe abishaka abari ku isi bose hamwe bari kwemera. Ese wowe urahatira abantu ko baba abemera?

¹⁰⁰. Umuntu ntiyari uwo kwemera keretse ku bushake bwa IMANA (ALLAH). Agena ibihano ku batagira ubwenge.

¹⁰¹. Vuga uti: nimwitegereze ni ibiki biri mu birere n'isi? Ibitangaza n'ibiburira ntibigira akamaro ku bantu batemera.

¹⁰². Ese hari icyo bategereje, uretse iminsi nk'iy'abahise mbere yabo? Vuga uti: nimuturame mu by'ukuri jye hamwe namwe ndi mu bategereza. ¹⁰³. Hanyuma turokora intumwa zacu n'abemeye. Uko ni ko twiyemeje kurokora abemera.

¹⁰⁴. Vuga uti: yemwe bantu! Niba mushidikanya ku idini ryanjye singaragira ibyo mugaragira bitari ALLAH (IMANA) ahubwo ngaragira ALLAH (IMANA) ubaha gupfa. Kandi nategetswe kuba mu bemera. ¹⁰⁵. Unerekeze uburanga bwawe ku idini uri Haniifa, ntube na rimwe mu babangikanya. ¹⁰⁶. Ntusabe ibitari ALLAH (IMANA) bitagira icyo bikumarira cyangwa bigutwara. Nubikora mu by'ukuri wowe uraba uri mu bahuguza. ¹⁰⁷. ALLAH (IMANA) akugejejeho ingorane ntawazigukuraho uretse We anagushakiye icyiza ntawasubizayo ingabire ze. Azigeza kuwo ashaka mu bagaragu be. We ni Uhebuje mu guhanagura ibyaha, Nyirimbabazi.

¹⁰⁸. Vuga uti: Yemwe bantu! Rwose ukuri guturutse kwa Nyagasani wanyu kwabagezeho. Uwayobotse yayobotse ku neza ye n'awayobye yayobye ku nabi ye kandi jye si ndi ubashinzwe. ¹⁰⁹. Ukurikize ibyo uhishurirwa, kandi wihangane kugeza ubwo ALLAH (IMANA) akiranuye. Ni We uruta abakiranura.

Surat 11

HUUD

Ku izina rya ALLAH (IMANA) Nyirimpuhwe, Nyirimbabazi.

¹ *Alif Laam Raa.*

Iki ni igitabo, ayah zacyo zasobetswe mu bushishozi hanyuma zirasesengurwa, giturutse k'Ushishoza, Umumenyi w'ibyihishe. ² Kugira ngo mutagira icyo mugaragira uretse IMANA (ALLAH). Mu by'ukuri jye kuri mwe ndi umuburizi uturutse kuri We unatanga inkuru nziza. ³ No kugira ngo musabe Nyagasani wanyu ko abahanaguraho ibyaha kandi mumwicuzeho. Abahe ibyishimo byiza kugeza igihe kizwi anahe buri nyir'ingabire ingabire ze. Nimuhindukira, rwose jye ndatinyako kuri mwe ibihano by'umunsi ukomeye. ⁴ Kwa ALLAH (IMANA) ni ho garukiro ryanyu. We ni Ushobora cyane buri kintu.

⁵ Mumenyeko mu by'ukuri bo bahina ibituzza byabo kugira ngo bamwihishe. Mumenyeko igihe bitwikira imyenda yabo amenya ibyo bahishe n'ibyo bagaragaza. Mu by'ukuri We ni Umumenyi cyane w' ibiri mu bituzza. ⁶ Nta nyamaswa igenda ku isi uretse ko amafunguro yayo ari kuri ALLAH (IMANA)

azi ubuturo bwayo n'ububiko bwayo. Byose biri mu gitabo gisobanutse.

⁷. Ni na We waremye ibirere n'isi mu bihe bitandatu. A'arsh ye yari ku mazi, kugira ngo abagerageze hagaragare muri mwe urusha abandi ibikorwa byiza. Nuvuga uti: mu by'ukuri mwebwe muzazurwa nyuma y'urupfu, rwose abahakanye bazavuga bati: ibi nta cyo biri cyo uretse ko ari uburozi bugaragara. ⁸. Nidutinja igihano kuri bo kugeza igihe kibazwe, rwose bazavuga bati: ni iki kikibujije? Mumenyeko umunsi kizabageraho kitazabamururwaho kandi bazagotwa n'ibyo bakerensaga.

⁹. Iyo dusogongeje umuntu impuhwe ziduturutseho hanyuma tukazimukuraho mu by'ukuri we aba uwiheba cyane, umuhakanyi cyane. ¹⁰. Iyo tumusogongeje inema nyuma y'ingorane zamugezeho rwose aravuga ati: ibibi bimvuyeho. Mu by'ukuri we aba uwishima cyane, umwirasi cyane. ¹¹. Uretse abihanganye bakanakora ibitunganye abo bafite uguhanagurwaho ibyaha n'igihembo gihambaye.

¹². Wenda wowe hari ubwo wareka bimwe mu byo uhishurirwa kuberako igituza cyawe kiremererwa n'uko bavuga ngo: iyo aza kumanurirwa ubukungu cyangwa Mala'ika akazana na we. Mu by'ukuri wowe uri umuburizi. Kandi ALLAH (IMANA) ni Uwiringirwa kuri buri kintu.

¹³. Cyangwa baravuga bati: yarayihimbye. Vuga uti: ngaho nimuzane Suurat icumi nka yo z'impimbano muniyambaze abo mushoboye batari ALLAH (IMANA) niba muri abanyakuri. ¹⁴. Nibatabasubiza mumenye ko yamanuwe ku bumenyi bwa IMANA (ALLAH), ko kandi nta yindi mana uretse We. Ese mwe muri abicishabugufi?

¹⁵. Uzaba ashaka ubuzima bw' isi n'umutako wayo

tuzabuzuriza ibikorwa byabo muri yo kandi bo muri yo ntibazagabanyirizwa. ^{16.} Abo nta cyo bazaba bafite ku mperuka uretse umuriro. Ibyo bayikozemo byarangiritse kandi ibyo bakoraga ni impfabusa.

^{17.} Uwaba ari ku kuri guturutse kwa Nyagasani we gusomwa n'umuhamba umuturutseho na mbere ye hari igitabo cya Muusa ari ubuyobozi n'impuhwe; abo ni bo bayemera. Naho abayihakana bari mu dutsiko umuriro ni ryo sezerano ryabo. Ntubye mu gushidikanya kuri yo. Mu by'ukuri yo ni ukuri guturutse kwa Nyagasani wawe. Nyamara abenshi mu bantu ntibemera.

^{18.} Ni nde wahuguza kurusha uhimbira ALLAH (IMANA) ikinyoma!? Abo bazamurikirwa Nyagasani wabo maze abahamya bavuye bati: aba ni bo babeshyeye Nyagasani wabo. Mumenyeko umuvumo wa ALLAH (IMANA) uri ku bahuguza. ^{19.} Abakumira ku nzira ya ALLAH (IMANA) bagashakako yagoramba kandi bo ku mperuka ni bo bahakanyije.

^{20.} Abo ntabwo bari bananiranye ku isi nta n'ubwo bari bafite abarinzi uretse IMANA (ALLAH). Bazatuburirwa ibihano. Ntibashoboraga kumva nta n'ubwo babonaga. ^{21.} Abo ni bo bahombye ubwabo maze ibyo bahimbaga birabura. ^{22.} Ntagushidikanyako mu by'ukuri bo ku mperuka ari bo ba nyir'igihombo cyane.

^{23.} Mu by'ukuri abemeye bagakora ibitunganye bakanibombarika batuje kwa Nyagasani wabo. Abo ni bo ba nyiri Djannah. Bo bazabamo ubuziraherezo. ^{24.} Urugero rw'amatsinda abiri ni nk'impumyi n'igipfamatwi n'ubona n'uwumva. Ese ayo matsinda arashya? Ese ntimwibuka?

^{25.} Mu by'ukuri twohereje Nuuh ku bantu be (aravugA) ati: Mu by'ukuri jye kuri mwe ndi umuburizi ugaragara.

26. Ko mutagira uwo mugaragira uretse IMANA (ALLAH). Mu by'ukuri jye ndatinyako muzagira ibihano by'umunsi ubabaza. 27. Ibikomerezwa mu bahakanye mu bantu be biravuga bita: ntacyo tukubonamo usibye kuba umuntu nka twe nta n'ubwo tubona abagukurikiye usibye ko bo ari abantu basuzuguritse muri twe badatekereza nta n'ubwo tubonako hari icyo muturushije ahubwo dukekako muri ababeshyi.

28. Aravuga ati: yemwe bantu banjye! Nimumbwire! Mbye ndi ku kuri guturutse kwa Nyagasani wanjye akaba yarampaye impuhwe ziturutse iwe mukabihishwa; ese twabibahatira kandi mwe mutabishaka!? 29. Yemwe bantu banjye! Nta mutungo mbibasabira. Nta handi hari igihembo cyanjye uretse kwa ALLAH (IMANA) nta n'ubwo jye ndi uwirukana abemeye. Mu by'ukuri bo bazahura na Nyagasani wabo ahubwo jye ndabonako muri abantu bajijwa. 30. Yemwe bantu banjye! Ni nde wankiza ALLAH (IMANA) ndamutse mbirukanye!? Ese ntimatekereza? 31. Simbabwirako mfite ibigega bya ALLAH (IMANA) nta n'ubwo nzi ibitagaragara sinavugako ndi Mala'ika nta n'ubwo nabwira abo amaso yanyu asuzugura ko ALLAH (IMANA) atazabaha ibyiza. ALLAH (IMANA) ni We uzi cyane ibiri mu mitima yabo. Mu by'ukuri jye (mbigize ntyo) ubwo naba ndi mu bahuguza.

32. Baravuga bati: yewe Nuuh! Rwose watugishije impaka, uzitugisha ubugira kenshi ngaho tuzanire ibyo udusezeranya niba uri mu banyakuri. 33. Aravuga ati: Mu by'ukuri ALLAH (IMANA) ni We wenyine uzabibazanira nabishaka. Nta n'ubwo mwe muri abananiranye. 34. Nta n'ubwo inama zanjye zabagirira akamaro nshatse kubagira inama niba ALLAH (IMANA) ashaka kubayobya. Ni We Nyagasani wanyu kandi iwe ni ho muzasubizwa.

35. Cyangwa baravuga ko yayihimbye (Qur'aan)!? Vuga uti: niba narayihimbye icyaha cyanjye kiri kuri jye. Jye nitaruye ibyo mucumura.

36. Nuuh yarahishuriwe ngo: nta wuzemera mu bantu bawe usibye abamaze kwemera, ntubabazwe n'ibyo bakora.

37. Ukore inkuge ku bugenzuzi bwacu n'ibyo tuguhishurira kandi ntuntakambire ku bahuguje. Mu by'ukuri bo ni abarohama. 38. Akora inkuge, buri uko ibikomerezwa mu bantu be byamucagaho byaramunnyegaga. Aravuga ati: uko mutunnye natwe tuzabannyega nk'uko munnye.

39. Muzanamanya uzagerwaho n'ibihano bimusuzuguza akanagubwaho n'ibihano bihora.

40. Kugeza ubwo itegeko ryacu ryazaga itanura rigatogota tukavuga tuti: urizamo muri buri kiremwa gabo na gore. Yoreka uretse abatanze n'itegeko hamwe n'uwemeye kandi ntabemeranye na we usibye bake. 41. Aravuga ati: Mwuriremo ku izina rya ALLAH (IMANA) mu kugenda kwayo no guhagarara kwayo. Mu by'ukuri Nyagasani wanjye ni Uhebuje mu guhanagura ibyaha, Nyirimbabazi. 42. Nayo ibajyanye mu muhengeri umeze nk'imisozi Nuuh ahamagara umuhungu we wari ahitaruye ati: yewe mwana wanjye! Urira hamwe na twe, ntube hamwe n' abahakanyi. 43. (Umwana) Aravuga ati: Ndashungira ku musozi undinde amazi. Aravuga ati: nta murinzi n'umwe uyu munsi ku itegeko rya ALLAH (IMANA) usibye uwo yagiriye impuhwe. Umuhengeri urabatandukanya ubwo aba mu barohamye. 44. Haravugwa: yewe si! Mira amazi yawe! Na we kirere! Hagarika. Amazi arakamywa. Itegeko rirasohozwa. (Inkuge) ihagarara ku musozi wa Djuudiy. Haravugwa: Ukurimbuka ni kube ku bantu bahuguza.

⁴⁵. Nuuh ahamagara Nyagasani we ati: ayi Nyagasani! Mu by'ukuri umuhungu wanjye ari mu muryango wanjye. Kandi rwose isezerano ryawe ni ukuri. Ni nawe Mukiranuzi usumba abandi. ⁴⁶. Aravuga ati: yewe Nuuh! Mu by'ukuri we nta bwo ari mu muryango wawe. Rwose ibikorwa bye ntibitunganye. Ntubaze ibyo udafitiye ubumenyi. Mu by'ukuri jye ndakuburirako utaba mu njiji. ⁴⁷. Aravuga ati: ayi Nyagasani wanjye ! Nikinze kuri wowe kuba nasaba ibyo ntafitiye ubumenyi. Nutampanaguraho ibyaha ngo unangirire impuhwe nzaba mu banyagihombo.

⁴⁸. Haravugwa: yewe Nuuh! Ururuka ku bw'amahoro aduturutseho n'imigisha ikubeho no ku ummah ziri kumwe nawe. Hari na ummah tuzanezeza maze zikagerwaho n'ibihano bibabaza biduturutseho. ⁴⁹. Izo ni inkuru z'ibyihishe tuguhishurira, ntiwari uzizi wowe cyangwa abantu bawe mbere y'iyi (Qur'aan). Ihangane mu by'ukuri iherezo (ryizA) ni iry'abaganduka.

⁵⁰. Twohereje kuri ba A'ad umuvandimwe wabo Hud aravuga ati: yemwe bantu banjye! Nimugaragire ALLAH (IMANA) nta yindi mana mufite itari We. Mwe nta kindi muri cyo uretse abahimba. ⁵¹. Yemwe bantu banjye! Simbibasabira igihembo nta handi igihembo cyanjye kiri uretse ku wampanze. Ese nta bwenge mufite? ⁵². Yemwe bantu banjye! Nimusabe Nyagasani wanyu kubahanaguraho ibyaha munamwicuzeho aboherereze ikirere kireta, abongerere imbaraga ku mbaraga zanyu, ntimuhindukire muri abagome.

⁵³. Baravuga ati: Yewe Hud! Nta bimenyetso utuzaniye nta n'ubwo twe turi abareka imana zacu kubera ijambo ryawe, kandi twe ntituri abakwemera. ⁵⁴. Nta cyo tuvuga uretse ko zimwe mu mana zacu zaguteye ikibi. Aravuga ati: Mu by'ukuri

jye ntanzeho umuhamya ALLAH (IMANA) munahamyeko rwose jye nitaruye ibyo mubangikanya. ⁵⁵. Bitari We. Ngaho nimungambanire mwese kandi ntimundindirize. ⁵⁶. Mu by'ukuri jye niringiye ALLAH (IMANA) Nyagasani wanjye akaba na Nyagasani wanyu. Nta nyamaswa igenda uretse ko We afashe uruhanga rwayo. Rwose Nyagasani wanjye ari ku nzira igororotse

⁵⁷. Nibahindukira rwose nabagejeje ibyo noherezanyijwe na byo kuri mwe. Nyagasani wanjye azabasimbuza abantu batari mwe kandi nta cyo muzamutwara. Mu by'ukuri Nyagasani wanjye kuri buri kintu ni Umurinzi. ⁵⁸. Ubwo itegeko ryacu ryazaga twarokoye Huud n'abemeye hamwe na we ku bw'impuhwe ziduturutseho. Twabarokoye ibihano bikomeye. ⁵⁹. Ngabo ba A'ad bahakanye ibimenyetso bya Nyagasani wabo, bigomeka ku ntumwa ze banakurikira itegeko rya buri munyagitugu, utsimbarara. ⁶⁰. Bakurikijwe muri ino si umuvumo ndetse no ku munsu w'imperuka. Mumenyeko rwose ba Aad bahakanye Nyagasani wabo munamenyeko kujya kure no korama biri kuri ba Aad abantu ba Huud.

⁶¹. Twohereje kuri ba Thamuud umuvandimwe wabo Swaalih aravuga ati: Yemwe bantu banjye! Nimugaragire ALLAH (IMANA) nta yindi mana mufite itari We. Ni We wabaremeye abakuye mu gitaka anakibatuzaho. Nimumusabe guhanagurwaho ibyaha kandi mumwicuzeho mu by'ukuri Nyagasani wanjye ni Urihafi, Usubiza. ⁶². Baravuga bati: yewe Swaalih! Mbere y'ibi rwose wari amizero muri twe. Ese uratubuza kugaragira ibyo abakurambere bacu bagaragiraga? Mu by'ukuri twe turi mu gushidikanya guteye amakenga ku byo uduhamagarira. ⁶³. Aravuga ati: yemwe

bantu banjye! Nimumbwire! Niba ndi ku kuri guturutse kwa Nyagasani wanjye akaba yarampaye impuhwe zimuturutseho, ni nde wantabara ibihano bya ALLAH (IMANA) ndamutse mwigometseho !? Nta cyo munyongerera uretse igihombo.

^{64.} Yemwe bantu banjye! Ngiyi ingamiya y'imbyeyi ya ALLAH (IMANA) ni igitangaza kuri mwe. Nimuyireke irishe ku butaka bwa ALLAH (IMANA) ntimunagire ikibi muyikorera, mukazafatwa n' ibihano biri hafi.

^{65.} Barayisogota. Aravuga ati: mwidegembye mu ngo zanyu iminsi itatu. Iryo ni isezerano ridahinyuzwa. ^{66.} Ubwo itegeko ryacu ryazaga twarokoye Swaalih n'abemeye hamwe na we ku bw'impuhwe ziduturutseho tunabakiza ikimwaro cy'uwo munsu. Mu by'ukuri Nyagasani wawe ni We Uwimbaraga, Utsinda. ^{67.} Urusaku rukubita abahuguje. Bwakeye ari abapfu bapfukamye mu ngo zabo. ^{68.} Nk'aho batazibayemo. Mumenyeko mu by'ukuri ba Thamuud bahakanye Nyagasani wabo munamenyeko kujya kure no korama biri kuri ba Thamuud.

^{69.} Rwose intumwa zacu zazaniye Ibraahiim inkuru nziza ziravuga ziti: salaam. Aravuga ati: salaam. Ntiyatinda aba azanye ikimasa cyokeje. ^{70.} Ubwo yabonaga amaboko yabo atakigeraho yarabaketse arabishisha. Baravuga bati: Witinya. Mu by'ukuri twe twatumwe ku bantu ba Luutw.

^{71.} Umugore we yari ahagaze araseka. Tumuha inkuru nziza yo kubyara Is'haaq na nyuma ya Is'haaq Ya'aquub.

^{72.} Aravuga ati: mbega! Ese nabyara kandi ndi umukecuru n'uyu mugabo wanjye ari umukambwe!? Mu by'ukuri iki ni ikintu gitangaje! ^{73.} Baravuga bati: Ese uratangarira itegeko rya IMANA (ALLAH)? Impuhwe za ALLAH (IMANA)

n'imigisha ye nibibe kuri mwe bantu b'iyi nzu. Mu by' ukuri We ni Ushimwa cyane, Uwicyubahiro.

⁷⁴. Ubwo ubwoba bwari bumaze gushira kuri Ibraahiim n'inkuru nziza yamugezeho, yatugishije impaka ku bantu ba Luutw. ⁷⁵. Mu by'ukuri Ibraahiim ni umwitonzi, umunyampuhwe unagarukira cyane Nyagasani we. ⁷⁶. Yewe Ibraahiim! Ibyo bireke. Mu by'ukuri itegeko rya Nyagasani wawe ryaje. Rwose ibihano bidasubizwa inyuma birabageraho.

⁷⁷. Ubwo intumwa zacu zageraga kwa Luutw yababajwe no kuza kwazo agira n' agahinda aravuga ati: uyu ni umunsi mubi cyane. ⁷⁸. Abantu be bamusanga birukanka kandi mbere barakoraga ibicumuro. Aravuga ati: yemwe bantu banjye! Ngaba abakobwa banjye (mubasabe mbabashyingire) ni bo babakwiye. Nimutinye ALLAH (IMANA) ntimunankoze isoni mu bashyitsi banjye. Ese muri mwe nta muntu w' umunyabwenge? ⁷⁹. Baravuga bati: Rwose uziko nta burenganzira dufite ku bakobwa bawe. Mu by'ukuri uzi ibyo dushaka.

⁸⁰. Aravuga ati: iyaba nabagiragaho imbaraga cyangwa ngahungira ku nkingi ikomeye. ⁸¹. Baravuga bati: yewe Luutw! Mu by'ukuri twe turi intumwa za Nyagasani wawe, ntibakugeraho. Ugende n'umuryango wawe mu gice cy'ijoro ntihagire uhindukira n'umwe muri mwe, uretse umugore wawe mu by'ukuri we aragerwaho n'ibiri bubagereho. Rwose isezerano ryabo ni mu gitondo, ese igitondo ntikiri hafi? ⁸². Itegeko ryacu rije twarayibirinduye (imidugudu) hejuru tushyira hasi tunayinyagiza amabuye akomeye y'urufaya. ⁸³. Afite ibimenyetso kwa Nyagasani wawe. Ntabwo ku bahuguza yari kure.

^{84.} Twohereje kwa ba Mad'yan umuvandimwe wabo Shua'ib aravuga ati: yemwe bantu banjye! Nimugaragire ALLAH (IMANA) nta yindi mana mufite itari We. Ntimukagabanye ibipimo n'iminzani. Mu by'ukuri jye ndabona mumeze neza kandi jye ndabatinyira ibihano by'umunsi ugota. ^{85.} Yemwe bantu banjye! Nimwuzuze ibipimo n'iminzani mu kuri. Ntimwambure abantu ibintu byabo kandi ntimugashishikare ku isi mwangiza. ^{86.} Ibisigaye bya ALLAH (IMANA) ni byo byiza kuri mwe niba muri abemera. Kandi jye kuri mwe sindi umurinzi.

^{87.} Baravuga bati: yewe Shua'ib! Ese Swalaat zawe zigutegekako tureka ibyo ababyeyi bacu bagaragiraga cyangwa ko dukora icyo dushaka mu mitungo yacu? Mu by'ukuri wowe uri umwitonzi cyane, umunyabwenge!

^{88.} Aravuga ati: Yemwe bantu banjye! Nimumbwire niba ndi ku kuri guturutse kwa Nyagasani wanjye yaranampaye amafunguro meza aturutse iwe. Sinshaka gukora ibyo mbabuzza. Nta cyo nshaka uretse gutunganya uko nshoboye. Nta we nkesha gutunganirwa kwanjye uretse IMANA (ALLAH). Ni We niringiye kandi iwe ni ho ngaruka nicuza.

^{89.} Yemwe bantu banjye! Urwango mumfitiye ntiruzatume mugerwaho n' ibihano nk'ibyageze ku bantu ba Nuuh cyangwa abantu ba Huud cyangwa abantu ba Swaalih. Kandi abantu ba Luutw ntibari kure yanyu. ^{90.} Munasabe Nyagasani wanyu guhanagurwaho ibyaha maze mumwicuzeho. Mu by'ukuri Nyagasani wanjye ni Nyirimbabazi, Ukunda cyane.

^{91.} Baravuga bati: yewe Shua'ib! Ntidusobanukirwa ibyinshi mu byo uvuga. Mu by'ukuri twe turakubona muri twe uri umunyantegenke. Iyo bitaba umuryango wawe twari kugutera amabuye kandi wowe kuri twe nturi

umunyacyubahiro. ⁹². Aravuga ati: yemwe bantu banjye! Umuryango wanjye ku bwanyu ni wo urusha icyubahiro ALLAH (IMANA) mwaranamushyize inyuma y' imigongo yanyu? Mu by' ukuri Nyagasani wanjye ni Uhetura ibyo mukora. ⁹³. Yemwe bantu banjye! Nimukore ku buryo bwanyu nanjye ndi ukora. Muzamenya uzagerwaho n'ibihano bimumwaza n'umubeshyi. Murindire! Mu by' ukuri jye hamwe namwe ndi urindira.

⁹⁴. Ubwo itegeko ryacu ryazaga twarokoye Shua'ib n'abemeye hamwe na we ku bw'impuhwe ziduturutseho. Maze urusaku rukubita abahuguje. Bwakeye ari abapfu bapfukamyeye mu mazu yabo. ⁹⁵. Nk'aho batayabayemo. Mumenyeko mu by'ukuri kujya kure no korama biri ku ba Mad'yan nk' uko ba Thamuud bagiyeye kure bakorama.

⁹⁶. Mu by'ukuri twohereje Muusa n'ibitangaza byacu n' ibimenyetso bigaragara. ⁹⁷. Kwa Fir'aun n'ibikomerezwa bye bikurikira itegeko rya Fir'aun kandi ibikorwa bya Fir'aun nta bwenge! ⁹⁸. Azarangaza imbere abantu be ku munsu w'imperuka abashore mu muriro kandi ni bwo bushokero bubi bushokwa. ⁹⁹. Bakurikijwe hano umuvumo no ku munsu w'imperuka. Kandi ni yo mpano mbi itangwa.

¹⁰⁰. Izo ni inkuru z'imidugudu turazigutekerereza; muri yo hari igihagaze n'iyarimbuwe. ¹⁰¹. Ntabwo twabahuguje ahubwo ni bo bihuguje. Ibigirwamana byabo bitari ALLAH (IMANA) basabaga ntacyo byabamariye na kimwe ubwo itegeko rya Nyagasani wawe ryazaga. Nta n'icyo byabongereye uretse igihombo.

¹⁰² Uko ni ko guhana kwa Nyagasani wawe iyo yahannyeye imidugudu mu gihe ihuguza. Mu by'ukuri ibihano bye birababaza, birakomeye. ¹⁰³ Mu by'ukuri muri ibyo harimo

isomo k'utinya ibihano by'imperuka. Uwo ni umunsi abantu bazakoranyirizwaho uwo ni n'umunsi uzahamywa na buri wese. ¹⁰⁴ Ntituwurindiriza uretse ku gihe ntarengwa. ¹⁰⁵ Umunsi uzaza nta muntu uzavuga uretse ku ruhushya rwe. Muri bo hazaba uwagowe n'uwahiriwe.

¹⁰⁶. Abagowe bazajya mu muriro. Bazaba barimo bahagira.

¹⁰⁷. Bazabamo igihe ibirere n'isi bizaba bikiriho uretse icyo Nyagasani wawe yashatse. Mu by'ukuri Nyagasani wawe ni ukora icyo ashaka. ¹⁰⁸. Naho abahiriwe bazajya muri Djannah bagumemo igihe ibirere n'isi bizaba bikiriho uretse icyo Nyagasani wawe yashaka. Impano itagabanywa. ¹⁰⁹. Ntubye mu gushidikanya ku byo abo bagaragira. Ntacyo bagaragira uretse nk'ibyo abakurambere babo bagaragiraga mbere. Mu by'ukuri Twe tuzabuzuriza umugabane wabo ntagikuweho.

¹¹⁰. Mu by'ukuri twahaye Muusa igitabo gitandukanwaho. Iyo ritaba ijamba ryabanje riturutse kwa Nyagasani wawe bari gukiranurwa. Mu by'ukuri bo bari mu kugishidikanyaho biteye amakenga. ¹¹¹. Mu by'ukuri bese Nyagasani wawe azabuzuriza ibikorwa byabo. Rwose We ni Umumenyi w'ibyihishe mu byo bakora.

¹¹². Tungana wowe n'abicujije muri kumwe nk'uko wabitegetswe. Ntimwigomeke mu by'ukuri We ni Ubona ibyo mukora. ¹¹³. Ntukabogamire ku bahuguje mutazafatwa n'umuriro kandi mudafite abatabazi batari IMANA (ALLAH). Nyuma ntimuzatabarwe. ¹¹⁴. Uhozeho Swalaat mu nkengero ebyiri z'amanywa n'agace k'ijoro. Mu by'ukuri ibyiza bikuraho ibicumuro. Iryo ni isomo ku bibuka. ¹¹⁵. Wihangane! Mu by'ukuri ALLAH (IMANA) ntiburizamo ibihembo by' abagiraneza.

¹¹⁶. Mu bakurambere b'imbere yanyu hari abanyabwenge

bacye twabarokoyemo babuza ubwangizi ku isi. Naho abahuguje bakurikiye umudendezo bahawe baba abagome.

¹¹⁷. Nyagasani wawe ntiyari uwo koreka imidugudu mu guhuguza kandi abayituye ari abatunganya.

¹¹⁸. Iyo Nyagasani wawe ashaka, abantu yari kubagira ummah imwe. Ariko bazakomeza batandukane. ¹¹⁹. Uretse abo Nyagasani wawe yahaye impuhwe ze. Icyo ni cyo yabaremeye. Ijambo rya Nyagasani wawe ryarahamye; mu by'ukuri nzuzuza Djahannam amadjinn n'abantu, byose.

¹²⁰. Rwose twagutekerereje mu nkuru z'intumwa ibyo dukomereshya umutima wawe. No muri iyi (Suurat) ukuri kwakugezeho, isomo n'urwibutso ku bemera. ¹²¹. Bwira abatemera uti: Nimukore ku buryo bwanyu mu by'ukuri twe turi abakora. ¹²². Munaturame! mu by'ukuri twe turi abategereza. ¹²³. Ibitagaragara by' iberere n' isi ni ibya ALLAH (IMANA) iwe ni ho buri kintu kizagarurwa. Mugaragire unamwiringire. Nyagasani wawe si indangare ku byo mukora.

Surat 12

YUUSUF

Ku izina rya ALLAH (IMANA) Nyirimpuhwe, Nyirimbabazi.

¹ *Alif Laam Raa.*

Izo ni Ayah z'igitabo gisobanutse. ² Mu by'ukuri Twe twayimanuye ari Qur'aan mu Cyarabu kugira ngo mugire ubwenge. ³ Twe tugutekerereza inkuru nziza kuba

twaguhishuriye iyi Qur'aan n' ubwo mbere yayo wari mu badafite ubumenyi.

⁴ Zirikana ubwo Yuusuf yabwiraga se ati: Dawe! Mu by'ukuri jye narose inyenyeri cumi n'imwe, izuba n'ukwezi. Nabibonye binyubamira. ⁵ Aravuga ati: Mwana wanjye! Nturotorere inzosi zawe abavandimwe bawe batagucurira umugambi mubi. Mu by'ukuri Sha'itwaan ni umwanzi ugaragara w'umuntu. ⁶ Uko ni ko Nyagasani wawe azaguhitamo, azakwigisha gusobanura inzosi anagusendereze inema ze no ku muryango wa Ya'aquub nk'uko yazisendereje abakurambere bawe mbere Ibraahiim na Is'haaq. Mu by'ukuri Nyagasani wawe ni Umumenyi cyane, Ushishoza.

⁷. Mu by'ukuri muri Yuusuf n' abavandimwe be, hari amasomo ku babaza. ⁸. Zirikana ubwo bavugaga bati: Rwose Yuusuf na murumuna we bakunzwe kwa data kuturusha kandi twe turi itsinda. Mu by'ukuri data ari mu buyobe bugaragara. ⁹. Nimwice Yuusuf cyangwa mumute ishyanga kugira ngo uburanga bwa so bubagarukire mukaba nyuma ye abantu b'intungane. ¹⁰. Umwe muri bo aravuga ati: ntimwice Yuusuf! Ahubwo mumunage mu ndiba y'iriba. Bamwe mu bagenzi bazamutoragura niba muri abakora.

¹¹. Baravuga bati: Dawe! Kuki utatwizera kuri Yuusuf kandi mu by'ukuri twe turi abamugira inama? ¹². Mwohereze hamwe natwe ejo azidagadure anakine. Mu by'ukuri twe turi mu bamurinda. ¹³. Aravuga ati: mu by'ukuri jye ndaterwa agahinda n'uko mwamujoyana kandi ndatinyako ikirura cyamurya namwe mumurangaranye. ¹⁴. Baravuga bati: mu by'ukuri ikirura kimuriye kandi turi itsinda rwose twaba turi mu bahombye.

¹⁵. Bamujyanye baturiza hamwe ko bamushyira mu ndiba

y'iriba. Turamuhishurira tuti: rwose uzababwira iki gikorwa cyabo bo batabizi. ¹⁶ Basanga se mu kabwibwi barira. ¹⁷ Baravuga ati: Dawe! Mu by'ukuri twe twagiye dusiganwa dusiga Yuusuf ku bintu byacu ikirura kiramurya. Kandi wowe nturi uwo kutwizera n' iyo twaba abanyakuri. ¹⁸ Bazana ikanzu ye iriho amaraso yo kubeshya. Aravuga ati: ahubwo imitima yanyu yabatakiye ikintu. Igikwiye ni ukwihangana kwiza. Kandi ALLAH (IMANA) ni We Uwifashishwa ku byo muvuga.

¹⁹ Haza abagenzi bohereza umuvomyi wabo amanura indobo ye aravuga ati: Mbega inkuru nziza! Dore umuhungu! Bamugira igicuruzwa mu ibanga. Kandi ALLAH (IMANA) ni Umumenyi cyane w' ibyo bakora. ²⁰ Bamugurisha ku giciro gito; Dir'ham mbarwa nta n'ubwo bari bamukeneye.

²¹ Uwamuguze mu Misiri abwira umugore we ati: Tunganya neza icumbi rye wenda yazatugirira akamaro cyangwa tukamugira umwana. Uko ni ko twatekanyije Yuusuf mu gihugu no kugira ngo tuzamwigishe gusobanura inzosi. ALLAH (IMANA) ni Unesha ku itegeko rye nyamara abenshi mu bantu ntibabizi. ²² Ageze mu bukwerere bwe twamuhaye ubushishozi n' ubumenyi. Uko ni ko duhamba abagiraneza.

²³ Umugore yari abereye mu rugo amusaba urukundo, adadira imiryango aravuga ati: ngwino ndi uwawe! Aravuga ati: Nikinze kuri IMANA (ALLAH). Mu by'ukuri we (umugabo wawe) ni umutware wanjye yanyakiriye neza. Rwose abahuguza ntibakiranuka. ²⁴ Rwose yaramwifuje iyo atabona ibimenyetso simusiga bya Nyagasani we, na we yari kumwifuza. Ibyo byari ukugira ngo tumurinde igicumuro n'ikibi. Mu by'ukuri we ari mu bagaragu bacu b'indobanure.

25. Batanguranwa ku muryango. Atabura ikanzu (ya Yuusuf) inyuma. Basanga umugabo we ku muryango. Aravuga ati: ni ikihe gihano cy'ushaka k'uwawe igicumuro uretse gufungwa cyangwa igihano kibabaza ? 26. Aravuga ati: Ni we wanshatseho urukundo ntabishaka. Umuhamya mu muryango w'umugore ahamya avuga ati: niba ikanzu ye yatabuwe imbere umugore araba yavuze ukuri. We araba ari mu babeshyi. 27. Niba ikanzu ye yatabuwe inyuma umugore araba abeshya. Naho we araba ari mu banyakuri. 28. Umugabo we abonye ikanzu ye yatabuwe inyuma aravuga ati: mu by'ukuri ibi ni mu butiriganya bwanyu bagore! Rwose ubutiriganya bwanyu burahambaye. 29. Yuusuf! Ibi byirengagize. Na we mugore! Usabe guhanagurwaho icyaha cyawe. Mu by'ukuri wowe wari mu bakosheje.
30. Abagore bo mu mujiyi baravuga bati: Umugore w'umutware arashaka urukundo ku mugaragu we atabishaka! Rwose yamugeze mu gicumbi cy'urukundo. Mu by' ukuri twe turamubona mu buyobe bugaragara. 31. Yumvise ubugambanyi bwabo, yarabatumiye abategurira ubwegamo. Aha buri umwe muri bo umushyoye aravuga ati: ngaho sohoka! Bamubonye baramukuza batemagura intoki zabo baravuga bati: ubutungane ni ubwa IMANA (ALLAH)! Uyu si umuntu, uyu si ikindi uretse Mala'ika Mutagatifu. 32. Aravuga ati: uwo ni we watumye mungaya!? Rwose namushatseho urukundo atabishaka, arabyirinda! Nadakora ibyo mutegeka rwose arafungwa azanaba mu basuzuguritse. 33. Aravuga ati: Nyagasani wanjye! Gereza ni yo nziza kuri jye kurusha ibyo bampamagarira. Kandi nutankiza akagambane kabo nzababogamiraho mbe mu njiji. 34. Nyagasani we yakira

ugusaba kwe anamukiza akagambane kabo. Mu by'ukuri we ni Uwumva cyane, Umumenyi cyane.

³⁵. Hanyuma basanga bamaze kubona ibimenyetso (by'uko ari umwere) bazamufunga kugeza igihe kitazwi. ³⁶. Abasore babiri binjirana na we muri gereza. Umwe muri bo aravuga ati: mu by'ukuri narose nenga inzoga. Undi aravuga ati: mu by'ukuri jye narose nikoreye umugati, inyoni ziwuryaho. Zidusobanurire (inzози) mu by'ukuri twe turabona uri mu bagiraneza.

³⁷. Aravuga ati: ibiryo mugaburirwa ntibibageraho uretse ko ndaba nazibasobanuriye, mbere y'uko bibageraho. Ibyo ni mu byo Nyagasani wanjye yanyigishije. Mu by'ukuri jye naretse inzira y'abantu batemera ALLAH (IMANA) kandi bo ku mperuka bakaba ari abahakanyi. ³⁸. Nakurikiye idini ry'ababyeyi banjye Ibraahiim, Is'haaq na Yaaquub. Ntibikwiye kuri twe ko tubangikanya ALLAH (IMANA) n' icyo ari cyo cyose. Ibyo ni mungabire za ALLAH (IMANA) kuri twe no ku bantu bose nyamara abantu benshi ntibashimira. ³⁹. Yemwe bagenzi banjye bo muri gereza! Ese ibigirwamana byinshi bitandukanye ni byo byiza ? Cyangwa ALLAH (IMANA) Umwe, Uganza!? ⁴⁰. Ibyo mugaragira bitari We nta cyo biri cyo uretse amazina mwabihimbye mwe n'abakurambere banyu. ALLAH (IMANA) ntabwo yigeze ayamanurana ibimenyetso. Yategetseko mudakwiye kugira icyo mugaragira uretse We wenyine. Iryo ni ryo dini rigororotse nyamara abantu benshi ntibabizi.

⁴¹. Yemwe bagenzi banjye bo muri gereza! Umwe muri mwe azasukira umutware we inzoga, na ho undi azabambwa maze inyoni zirye umutwe we. Ibyo mwasobanuzaga birarangiye.

⁴². Abwira uwo yumvagako azahonoka muri bombi ati:

uzamvuganire kwa shobuja. Sha'itwaan amwibagiza kwibutsa shebuja. Aba muri gereza imyaka runaka.

⁴³. Umwami aravuga ati: Mu by'ukuri jye narose mbona inka ndwi zishishe ziribwa n'inka ndwi z'imigata. N'imisogwe irindwi mibisi n'indi yumye. Yemwe bikomerezwa! Nimunsobanurire inzozi zanjye niba musobanura inzozi.

⁴⁴. Baravuga bati: urwo ni uruvange rw'inzozi kandi twe ntituri abamenyi bo gusobanura inzozi z'uruvange.

⁴⁵. Uwarokotse muri bo yibutse nyuma y'igihe aravuga ati: Jye ndababwira ibisobanuro byazo nimuntume.

⁴⁶. Yuusuf! Yewe munyakuri! Dusobanurire inka ndwi zishishe ziribwa n'indwi z'imigata n'imisogwe irindwi mibisi n'indi yumye, kugira ngo nsubire ku bantu. Wenda basobanukirwa. ⁴⁷. Aravuga ati: muzahinga imyaka irindwi ikurikirana. Ibyo muzasarura muzabirekere mu misogwe yabyo keretse bike mu byo murya. ⁴⁸. Maze hazaza nyuma yayo irindwi y'amapfa izarya ibyo mwayibikiye uretse bike mu byo muhunka. ⁴⁹. Maze nyuma yayo hazaza umwaka abantu bazamanurirwamo imvura no muri wo bazenga.

⁵⁰. Umwami aravuga ati: nimumunzanire! Intumwa imugezeho aravuga ati: subira kwa shobuja umubaze uti: Bite by'abagore bitemaguye intoki? Mu by'ukuri Nyagasani wanjye ni Umumenyi cyane w'ubutiriganya bwabo.

⁵¹. Aravuga ati: ni iyihe mpamvu ikomeye yabateye gusaba Yuusuf urukundo we atabishaka? Baravuga bati: ubutungane ni ubwa IMANA (ALLAH)! Nta gicumuro twamumenyeho. Umugore w'umutware aravuga ati: ubu ukuri kuragaragaye, ni jye wamusabye urukundo we atabishaka mu by'ukuri we ari mu banyakuri.

⁵². Ibyo ni ukugira ngo amenyeko jye ntamuhemukiye

rwihishwa no kuba ALLAH (IMANA) atayobora ubutiriganya bw'abahemu. ⁵³ Nta bwo niyeza. Mu by'ukuri umutimanama ni utegeka cyane ibibi uretse k'uwo Nyagasani wanjye yahaye impuhwe ze. Rwose Nyagasani wanjye ni Uhebuje mu guhanagura ibyaha, Nyirimbabazi.

⁵⁴. Umwami aravuga ati: Mumunzanire mwiharire! Amuganirije aravuga ati: mu by'ukuri wowe uyu munsu kuri twe uri utekanye, uwizewe. ⁵⁵. Aravuga ati: Nshinga ibigega by'igihugu. Mu by'ukuri jye ndi umurinzi w'umumenyi cyane. ⁵⁶. Uko ni ko twubahishije Yuusuf mu gihugu, agituramo aho ashaka. Duha impuhwe zacu uwo dushaka ntitunaburizamo ibihembo by'abagiraneza ⁵⁷. Kandi rwose igihembo cy'imperuka ni cyo cyiza ku bemeye bakanagandukaga.

⁵⁸. Abavandimwe ba Yuusuf baraza binjira iwe arabamenya naho bo bamuyobewe. ⁵⁹. Amaze kubategurira imitwaro yabo aravuga ati: Muzanzanire umuvandimwe wanyu kuri so. Ese ntimubonako jye nuzuba ibipimo nkaba ndi n' imbonera mu bakira abashyitsi? ⁶⁰. Nimutamunzanira nta bipimo muzabona iwanjye ntimuzananyegere. ⁶¹. Baravuga bati: tuzingira se tumumusabe kandi rwose twe tuzabikora.

⁶². Abwira abagaragu be ati: Mushyire ibicuruzwa byabo mu mitwaro yabo kugira ngo bazabimenye nibasubira iwabo. Wenda bazagaruka. ⁶³. Bagarutse kwa se baravuze bati: Dawe! Twahakaniwe kuzapimirwa. Twoherezanye na murumuna wacu kugira ngo dupimirwe kandi rwose twe tuzamurinda.

⁶⁴. Aravuga ati: Ese namubizeraho nte uretse ko ari nk'uko nabizeye kuri mukuru we mbere? ALLAH (IMANA) ni We mbonera mu barinzi ni na We Munyembabazi cyane kuruta abanyembabazi.

65. Bahambuye imitwaro yabo basanze basubijwe ibicuruzwa byabo baravuga bati: Dawe! Ni iki kindi twashaka? Ngibi ibicuruzwa byacu twabisubijwe! Turasakira imiryango yacu, turinde umuvandimwe wacu turanongera igipimo cy'ingamiya. Uko ni ugupima koroheje. 66. Aravuga ati: Ntabwo mwohereza hamwe namwe keretse nimumpa isezerano rikomeye rituruka kwa IMANA (ALLAH); ko rwose muzamunzanira keretse mugoswe. Bamuhaye isezerano ryabo rikomeye aravuga ati: ALLAH (IMANA) ku byo tuvuga ni Umuhamya.

67. Aravuga ati: bana banjye! Ntimuzinjirire mu muryango umwe, muzinjirire mu miryango itandukanye. Nta kintu na kimwe nabamarira ku byo ALLAH (IMANA) yagennye. Nta tegeko uretse irya IMANA (ALLAH). Ni We niringiye. Kandi abiringira nibamwiringire. 68. Binjiye nk'uko se yari yabategetse. Kandi nta n'icyo yari kubamarira ku byagenwe na IMANA (ALLAH), uretse icyifuzo cyari mu mutima wa Ya'aquub yasohoje. Mu by' ukuri we ni nyir'ubumenyi ku byo twamwigishije ariko abantu benshi ntibabizi.

69. Binjiye kwa Yuusuf yacumbikiye murumuna we aravuga ati: Mu by'ukuri ni jye mukuru wawe. Ntuterwe agahinda n'ibyo bakoraga. 70. Amaze kubategurira imitwaro yabo ashyira igikombe mu mutwaro wa murumuna we maze umuhamagazi aratangaza; yemwe bagenzi! Mu by'ukuri mwe muri abajura! 71. Barahindukira baravuga bati: murabura iki? 72. Baravuga bati: turabura igikombe cy'umwami. Uri bukizane arahembwa umutwaro w'ingamiya. Kandi jye ndi ubyishingira. 73. Baravuga bati: TA- LLAHI; rwose muzi y'uko tutaje kwangiza mu gihugu, ntituri n'abajura.

74. Baravuga bati: igihano cye kiraba ikihe niba muri

ababeshyi? ⁷⁵. Baravuga ati: igihano cye! Uwo kiri busangwe mu mutwaro we, igihano cye ni ukugirwa umucakara. Uko ni ko duhana abahuguza. ⁷⁶. Ahera ku mitwaro yabo mbere y'umutwaro wa murumuna we. Hanyuma agisohora mu mutwaro wa murumuna we. Uko ni ko twakoreye umugambi Yuusuf. Ntiyari kugumana murumuna we ku itegeko ry'umwami keretse ALLAH (IMANA) abishatse. Tuzamura mu ntera uwo dushatse kandi hejuru ya buri ufite ubumenyi hari umumenyi kurushaho.

⁷⁷. Baravuga bati: Niba yibye na mukuru we yaribye mbere! Yuusuf arigira ibanga mu mutima we ntiyaribagaragariza aravuga ati: ni mwe muri ahabi kurusha! Kandi ALLAH (IMANA) ni We uzi cyane ibyo muvuga. ⁷⁸. Baravuga bati: yewe Mutware! Mu by'ukuri we afite se w'umusaza rukukuri. Fata umwe muri twe mu cyimbo cye rwose twe turakubona mu bagiraneza. ⁷⁹. Aravuga ati: nikinze kuri ALLAH (IMANA) ko ntawe twafata uretse uwo twasanganye umutungo wacu. Mu by'ukuri twe ubwo twaba turi mu bahuguza.

⁸⁰. Bamaze kumwihebaho baritaruye bongorerana. Mukuru wabo aravuga ati: Ese ntimuziko so yabafasheho isezerano rikomeye rya ALLAH (IMANA) kandi na mbere mwarahemukiye Yuusuf !? Simva mu gihugu keretse Data anyemereye cyangwa ALLAH (IMANA) akancira urubanza. Ni We Mbonera mu bacamanza. ⁸¹. Nimusubire kwa so muvuge muti: Dawe! Mu by'ukuri umwana wawe yibye kandi ntiduhamya uretse ibyo twamenye. Nta n'ubwo turi abamenyi b'ibitagaragara. ⁸². Ubaze umudugudu twari turimo n'abagenzi twahuriyemo. Mu by'ukuri twe turi abanyakuri.

⁸³. Aravuga ati: ahubwo imitima yanyu yabatakiye ikintu. Igikwiye ni ukwihangana kwiza. ALLAH (IMANA)

azabanzanira bose. Mu by'ukuri We ni Umumenyi cyane, Ushishoza. ⁸⁴. Abatera umugongo aravuga ati: mbega agahinda kanjye kuri Yuusuf!? Amaso ye arahuma kubera agahinda kandi we ari ushenguka. ⁸⁵. Baravuga bati: TA-LLAHI! Uzakomeza kwibuka Yuusuf kugeza ubwo ushegeshwe n'agahinda cyangwa ukaba mu bapfuye. ⁸⁶. Aravuga ati: mu by'ukuri jye ndatura akababaro kanjye n' agahinda ALLAH (IMANA) kandi nzi ibyo mutazi bituruka kwa IMANA (ALLAH). ⁸⁷. Bana banjye! Nimugende mushakisha Yuusuf na murumuna we. Ntimwihebe ku mpuhwe za IMANA (ALLAH). Mu by' ukuri nta wiheba ku mpuhwe za ALLAH (IMANA) uretse abantu b'abahakanyi.

⁸⁸. Binjiye iwe (kwa Yuusuf) baravuga bati: yewe Mutware! Ubukene bwaratwibasiye twe n'abacu. Kandi twazanye ibicuruzwa bivanze. Twuzurize ibipimo unatugirire ineza mu by'ukuri ALLAH (IMANA) ahemba abagiraneza.

⁸⁹. Aravuga ati: ese muzi ibyo mwakoreye Yuusuf na murumuna we ubwo mwari injiji? ⁹⁰. Baravuga bati: ese ni wowe Yuusuf? Aravuga ati: ni jye Yuusuf n'uyu ni murumuna wanjye. Rwose ALLAH (IMANA) yatugiriye neza. Uganduka akanihangana, mu by'ukuri ALLAH (IMANA) ntaturizamo ibihembo by'abagiraneza.

⁹¹. Baravuga bati: TA-LLAHI ! Rwose ALLAH (IMANA) yarakuturutishije. Kandi twari mu bakosheje. ⁹². Aravuga ati: nta mugayo kuri mwe none. ALLAH (IMANA) abahanagureho ibyaha ni na We Munyembabazi cyane kuruta abanyembabazi. ⁹³. Mujiyane ikanzu yanjye iyi, muyinaga mu buranga bwa data yongere abone. Kandi munzanire imiryango yanyu yose.

⁹⁴. Abagenzi basohotse mu gihugu, se yaravuze bati:

mu by'ukuri jye ndumva impumuro ya Yuusuf, nimutayita ay'iza bukuru. ⁹⁵. Baravuga bati: TA-LLAHI ! Mu by'ukuri wowe uracyari mu kwibeshya kwawe kwa kera. ⁹⁶. Utanga inkuru nziza aje ayinaga mu buranga bwe arongera arabona aravuga ati: sinababwiye ko mu by'ukuri nzi kuri ALLAH (IMANA) ibyo mutazi!? ⁹⁷. Baravuga bati: Dawe! Dusabire guhanagurwaho ibyaha byacu. Mu by'ukuri twe twari abanyamakosa. ⁹⁸. Aravuga ati: ndi busabe Nyagasani wanjye kubahanaguraho ibyaha. Mu by'ukuri ni We Uhebuje mu guhanagura ibyaha, Nyirimbabazi.

⁹⁹. Binjiye kwa Yuusuf yakiriye ababyeyi be aravuga ati: mwinjire Misiri ALLAH (IMANA) abishatse mutekanye. ¹⁰⁰. Azamura ababyeyi be kuntebeye ubwami, baramwubamira. Aravuga ati: Dawe! Iki ni cyo gisobanuro cy'inzozu zanjye za mbere. Rwose Nyagasani wanjye yazigize ukuri! Yanangiriye neza ubwo yankuraga muri gereza akanabazana abakuye mu cyaro nyuma y'uko sha'itwaan anteranyije n'abavandimwe banjye. Rwose Nyagasani wanjye ni Ugenzabuhoro icyo ashaka. Mu by'ukuri We ni Umumenyi cyane, Ushishoza.

¹⁰¹. Nyagasani wanjye! Wampaye ku bwami, unyigisha bimwe mu gusobanura inzozu. Muhanzi w'ibirere n' isi! Ni wowe Murinzi wanjye ku isi n' imperuka, uzanyuzurize igihe cyanjye ndi uwicisha bugufi unampuze n'intungane.

¹⁰². Ayo ni amwe mu makuru yihisha tuguhishurira. Ntiwari kumwe na bo ubwo bahuzaga igitekerezo cyabo bagambana.

¹⁰³. N'ubwo wabishaka cyane, abantu benshi nta bwo ari abo kwemera. ¹⁰⁴. Ntuyibasabira (Qur'aan) ibihembo, yo nta kindi iri cyo uretse kuba urwibutso ku bantu.

¹⁰⁵. Ni ibimenyetso bingahe mu birere no ku isi bacaho kandi bo batabyitayeho!? ¹⁰⁶. Abenshi muri bo ntibemera

ALLAH (IMANA) uretse ko baba banabangikanya.
^{107.} Ese baratekanye kuba batagerwaho n'igihano cya ALLAH (IMANA) kibatwikiriye cyangwa bakagerwaho n'imperuka gitumo batabizi!? ^{108.} Vuga uti: iyi ni yo nzira yanjye, mpamagarira kugana ALLAH (IMANA) nshingiye ku bumenyi buhamye jye n'abankurikiye. Ubutagatifu ni ubwa ALLAH (IMANA) kandi jye sindi mu babangikanya.

¹⁰⁹ Ntitwohereje mbere yawe uretse abagabo duhishurira mu bantu bo mu midugudu. Ese ntibagenze ku isi ngo bitegereze uko iherezo ry' abababanjirije ryabaye? Kandi rwose inzu y'imperuka ni nziza ku bagandutse. Ese nta bwenge mufite?
¹¹⁰ Kugeza ubwo intumwa zihebye zikanakekako zabeshywe, inkunga yacu izigeraho. Harokorwa abo dushaka kandi igihano cyacu ntigikumirwa ku bantu b'abagome.

^{111.} Mu by'ukuri mu nkuru zabo harimo isomo ku banyabwenge. Ntiyari (Qur'aan) inkuru ihimbwa ahubwo ni gihamya cy'ibiyiri imbere, ibisobanuro bya buri kintu, ubuyobozi n' impuhwe ku bantu bemera.

Surat 13

RA'AD

Ku izina rya ALLAH (IMANA) Nyirimpuhwe, Nyirimbabazi.

¹ *Alif Laam Miim Raa.*

Izo ni ayah z'igitabo wamanuriwe ziturutse kwa Nyagasani wawe ari ukuri. Ariko abantu benshi ntibemera. ² ALLAH (IMANA) ni We wazamuye ibirere nta nkingi mubona hanyuma aganza kuri A'arsh, yoroshya izuba n' ukwezi buri

kimwe kigenda ku gihe kizwi. Agenga ku bushobozi bwe iby'ibiremwa anasobanura ibimenyetso kugira ngo mwemere mudashidikanya uguhura na Nyagasani wanyu. ³ Ni na We warambuye isi ayishyiramo imisozi n'imigezi. No muri buri mbuto azishyiramo gabo na gore, atwikiriza ijoro amanywa. Mu by'ukuri muri ibyo hari ibimenyetso ku bantu batekereza.

⁴ No ku butaka hari ibice byegeranye, n'ubusitani bw'imizabibu n'ibihingwa n'imitende ibisa n'ibidasa, bisukirwa amazi amwe, ariko turutisha bimwe ibindi mu buryohe. Mu by'ukuri muri ibyo hari ibimenyetso ku bantu bafite ubwenge.

⁵ Nutangara, igitangaje ni imvugo yabo: Ese niduhinduka itaka? Ese twe tuzaba mu iremwa rishya? Abo ni abahakanye Nyagasani wabo kandi abo ni ababoshywe n'iminyururu mu majosi yabo. Abo ni abo mu muriro. Bazawubamo ubuziraherezo.

⁶ Baragusaba kwihutisha ikibi mbere y'icyiza kandi harahise ibisa na byo mbere yabo. Mu by'ukuri Nyagasani wawe ni Nyir'uguhanagura ibyaha by'abantu k'uguhuguza kwabo. Kandi rwose Nyagasani wawe ni Nyir'ibihano bikaze.

⁷ Abahakanye baravuga bati: iyo aza kumanurirwa ikimenyetso giturutse kwa Nyagasani we! Mu by'ukuri wowe uri umuburizi kandi buri bantu bagira umuyobozi.

⁸ ALLAH (IMANA) azi icyo buri mugore atwite n'ivamo idashyitse n'isagiza. Buri kintu iwe cyaragenwe.

⁹ Uzi ibyihishe n'ibigaragara, Umukuru, Usumbabyose.

¹⁰ Barangana muri mwe uhisha imvugo n'uyigaragaza, uwihisha mu ijoro n'ugaragara ku manywa.

¹¹ Afite Abamala'ika basimburana imbere ye n'inyuma ye bamurinda ku bw'itegeko rya IMANA (ALLAH). Mu

by'ukuri ALLAH (IMANA) ntahindura ibiri ku bantu keretse bahinduye ibibarimo. ALLAH (IMANA) iyo ashakiye abantu ikibi nta wukibuza. Nta bwo bafite undi mutegetsi utari We.

12. Ni We ubereka imirabyo mugatinya mukanizera akanakora ibicu biremereye. 13. Inkuba isingiza (IMANA (ALLAH)) mu ishimwe rye ryuzuye; n'Abamala'ika kubera kumutinya. Yohereza ibishashi by'inkuba akabihanisha uwo ashaka mu gihe bo bajya impaka kuri ALLAH (IMANA) kandi We ni Nyiribihano bikomeye.

14. Uguhamagara k'ukuri ni ukumuganishaho naho abiyambaza ibindi bitari We, ntacyo bibasubiza na kimwe usibye ko bameze nk'urambuye ikiganza cye ku mazi kugira ngo agere ku munwa we kandi yo atahagera. Ubusabe bw'abahakanyi nta cyo buri cyo usibye ubuyobe.

15. Ibiri mu birere, mu isi n'ibicu byabyo byubamira ALLAH (IMANA) ku bushake no ku gahato mu gitondo na nimugoroba. 16. Vuga uti: ni nde Nyagasani w'ibirere n'isi? Vuga uti: ni IMANA (ALLAH). Vuga uti: ese mwaba mwaragize abatari We abarinzi ntacyo bakwimarira ubwabo cyaba cyiza cyangwa kibi!? Vuga uti: ese impumyi n'ubona barangana? Cyangwa se umwijima n'urumuri birangana? Cyangwa bageneye ALLAH (IMANA) ibigirwamana byaremye nko kurema kwe ibyaremwe birabayobera!? Vuga uti: ALLAH (IMANA) ni Umuremyi wa buri kintu cyose ni na We Umwe, Uganza.

17. Yamanuye amazi mu kirere, ibibaya bitembamo amazi y'ingano yabyo maze umuvu w'amazi utembana urufuro. No mu byo bacana ku muriro bashaka imitako cyangwa ibikoresho hari urufuro nkarwo. Uko ni ko ALLAH (IMANA) atanga urugero rw'ukuri n' ikinyoma. Urufuro ruhita ruba

impfabusa naho ibifite akamaro bikaguma mu butaka. Uko ni ko ALLAH (IMANA) atanga ingero.

¹⁸. Abitabiriye Nyagasani wabo bazahabwa ibyiza. Naho abataramwitabiriye, iyo bagira ibyo mu isi byose n'ibindi nka byo bari kubyicunguza. Abo bazagira ibarura ribi n'ubuhungiro bwabo ni Djahannam. Kandi ni yo saso mbi.

¹⁹. Ese uzi ko ibyo wamanuriwe biturutse kwa Nyagasani wawe ari ukuri ni nk'impumyi? Mu by'ukuri hibuka abanyabwenge. ²⁰. Abuzuza isezerano rya ALLAH (IMANA) ntibanice isezerano rikomeye. ²¹. Ni abunga ibyo ALLAH (IMANA) yategetseko byungwa bagatinya Nyagasani wabo bakanatinya ibarura ribi. ²². Ni n'abihanganye bashakisha uburanga bwa Nyagasani wabo bagahozaho Swalaat bakanatanga mu byo twabafunguriye mu ibanga no ku mugaragaro kandi bagakuzaho icyiza ikibi. Abo bafite inzu y'iherezo ryiza. ²³. Djannah zihoraho bazazinjiramo n'abatunganye mu babyeyi babo, abo bashakanye n'urubyaro rwabo. Abamala'ika binjira iwabo banyuze muri buri muryango. ²⁴. Salaamun alaikum kubera ibyo mwihanganiye. Mwishimire inzu y'iherezo ryiza.

²⁵. Naho abica isezerano rya ALLAH (IMANA) nyuma yo kurikomeza bagaca ibyo ALLAH (IMANA) yategetseko byungwa bakanangiza ku isi. Abo bafite umuvumo kandi bafite inzu mbi. ²⁶. ALLAH (IMANA) ni We ukwiza amafunguro ku bo ashaka akanagera. Bishimiye ubuzima bw'isi nyamara ubuzima bw'isi ku mperuka ntacyo buri cyo uretse ibyishimo by'akanya gato.

²⁷. Abahakanye baravuga bati: iyaba yamanurirwaga igitangaza giturutse kwa Nyagasani we! Vuga uti: mu by'ukuri ALLAH (IMANA) ayobya uwo ashaka akanayobora

iwe abicushije. ^{28.} Abemeye, imitima yabo igatuza ku bwo gusingiza IMANA (ALLAH). Mumenyeko mu gusingiza ALLAH (IMANA) imitima ituzza. ^{29.} N'abemeye bagakora ibitunganye. Umunezero ni uwabo n'igarukiro ryiza.

^{30.} Uko ni ko twakohereje muri ummah hari harahise mbere yayo izindi ummah kugira ngo ubasomere ibyo twaguhishuriye nyamara bo bahakana Nyirimpuhwe. Vuga uti: We ni Nyagasani wanjye nta yindi mana uretse We. Ni We niringiye kandi kuri We ni ho nicuza.

^{31.} Iyo imisozi igendeshwa na Qur'aan cyangwa isi igasatagurwa na yo cyangwa abapfu bakavugishwa na yo (nabwo ntibari kwemerA). Ahubwo itegeko ryose ni irya ALLAH (IMANA) we nyine. Ese abemeye ntibiheba ko iyo ALLAH (IMANA) abishaka yari kuyobora abantu bose!? Abahakanye kubera ibyo bakoze bahora bagerwaho n'ikibi gitera igihunga cyangwa kikaza hafi y'ingo zabo kugeza ubwo isezerano rya ALLAH (IMANA) rizaza. Mu by'ukuri ALLAH (IMANA) ntaca ukubiri n'isezerano. ^{32.} Rwose n'intumwa zariho mbere ya we zaranyezwe maze ndindiriza abahakanye nyuma ndabacakira. Ni gute igihano cyanjye cyari kimeze!?

^{33.} Ese ugenzura icyo buri wese akora (ni kimwe n'ibigirwamanA) !? Bashyiriyeho ALLAH (IMANA) abafasha! Vuga uti: ngaho nimubavuge! Cyangwa se muramubwira ibyo atazi ku isi cyangwa ijamba rireretse!? Ahubwo abahakanye batakiwe uburiganya bwabo bakumirwa ku nzira y'ukuri. Kandi uwo ALLAH (IMANA) ayobeje ntagira umuyobozi. ^{34.} Bafite ibihano mu buzima bw'isi nyamara ibihano by'imperuka ni byo bibabaza kurushaho; nta n'ubwo bafite uzabarinda IMANA (ALLAH).

^{35.} Urugero rwa Djannah yasezeranijwe abaganduka (ni nk'ubusitan) butembamo imigezi, amafunguro yabwo ahoraho n'igicucu cyabwo. Iryo ni ryo herezo ry'abagandutse naho iherezo ry'abahakanye ni umuriro.

^{36.} Abo twahaye ibitabo bishimira ibyo twakumanuriye naho mu dutsiko hari abahakana bimwe muri byo. Vuga uti: mu by'ukuri icyo nategetswe ni ukugaragira ALLAH (IMANA) no kutamubangikanya. Iwe ni ho mpamagarira kandi iwe ni ho garukiro ryanjye. ^{37.} Uko ni ko twayimanuye isobanuye mu cyarabu. Kandi ni ukurikira irari ryabo nyuma y'uko ubumenyi bukugeraho ntuzagira umutabazi cyangwa umurinzi ukurinda IMANA (ALLAH). ^{38.} Rwose twohereje intumwa mbere yawe tuzigenera abagore n'urubyaro. Kandi nta ntumwa yazana igitangaza keretse ku bushake bwa IMANA (ALLAH). Buri gihe kiranditse. ^{39.} ALLAH (IMANA) asiba ibyo ashatse akanasigaza ibyo ashatse. Ni We ufite igitabo gihatse ibindi.

^{40.} N'iyo rwose twakwereka bimwe mu byo tubasezeranya cyangwa tukakuzuriza igihe cyawe, mu by'ukuri inshingano yawe ni ugusohozza ubutumwa naho iyacu ni ukubarura.

^{41.} Ese ntibabonako mu by'ukuri tuza tugabanya isi mu mpande zayo!? ALLAH (IMANA) arategeka ntawe uvuguruza itegeko rye. Kandi We ni Uwhutisha ibarura.

^{42.} Rwose ababayeho mbere yabo baragambanye nyamara ALLAH (IMANA) ni We ufite ukuburizamo ubugambanyi bwose. Azi icyo buri muntu akora. Kandi abahakanyi bazamenya ufite inzu y'iherezo ryiza.

^{43.} Abahakanyi baravuga bati: ntabwo uri intumwa! Vuga uti: ALLAH (IMANA) arahagije kuba umuhamya hagati yanjye namwe n'abafite ubumenyi bw'igitabo.

Surat 14

IBRAAHIIM

Ku izina rya ALLAH (IMANA) Nyirimpuhwe, Nyirimbabazi.

¹ Alif Laam Raa.

Iki ni igitabo twakumanuriye kugira ngo ukure abantu mu mwijima ubaganishe ku rumuri ku bushake bwa Nyagasani wabo. Uberekeze ku nzira y'Utsinda, Ushimwa cyane.

². ALLAH (IMANA) We ufite ibyo mu kirere n'ibyo mu isi. Korama kuva ku bihano bikomeye kuri ku bahakanyi.

³. Abarutisha ubuzima bw'isi imperuka bagakumira ku nzira ya ALLAH (IMANA) bashakako igoramba, abo bari mu buyobe bwa kure.

⁴. Ntitwohereje intumwa uretse mu rurimi rw'abantu bayo kugira ngo ibasobanurire. ALLAH (IMANA) akayobya uwo ashaka akanayobora uwo ashaka. Ni We Utsinda, Ushishoza.

⁵. Rwose twohereje Muusa n'ibitangaza byacu; kura abantu bawe mu mwijima ubaganishe ku rumuri unabibutse ingabire za IMANA (ALLAH). Mu by'ukuri muri ibyo hari ibimenyetso kuri buri uwihangana cyane, ushimira cyane.

⁶. Zirikana ubwo Muusa yabwiraga abantu be ati: Nimwibuke inema za ALLAH (IMANA) kuri mwe ubwo yabakizaga abantu ba Fir'aun babasogongezaga ibihano bibi bakanabaga abahungu banyu bakarekera ubuzima abakobwa banyu. Kandi muri ibyo hari ibigeragezo bihambaye bituruka kwa Nyagasani wanyu. ⁷. Zirikana ubwo Nyagasani wanyu yatangazaga ku mugaragararo; nimushimira rwose nzabongerera. Naho nimuhakana mu by'ukuri ibihano

byanjye birakomeye. ⁸ Muusa aravuga ati: Nimuhakana mwe n'abari ku isi bose mu by'ukuri ALLAH (IMANA) ni Umukungu, Ushimwa cyane.

⁹ Ese inkuru z'abababanjirije ntizabagezeho nk'abantu ba Nuuh, A'ad, Thamuud n'abaje nyuma y'abo!? Nta wubazi uretse IMANA (ALLAH). Intumwa zabo zabazaniye ibimenyetso simusiga bashyira amaboko yabo ku minwa yabo baravuga bati: mu by'ukuri twe duhakanye ibyo mwatumanywe na byo kandi rwose twe turi mu gushidikanya guteye amakenga ku byo muduhamagarira.

¹⁰ Intumwa zabo zaravuze ziti: ese hari ugushidikanya kuri ALLAH (IMANA) wahanze ibirere n'isi? Arabahamagara ngo abahanagureho ibyaha byanyu anabarindirize igihe ntarengwa. Baravuga bati: mwe ntacyo muri cyo uretse kuba abantu nkatwe. Murashaka kudukumira ku byo abakurambere bacu bagaragiraga? Ngaho nimutuzanire ibimenyetso bigaragara.

¹¹ Intumwa zabo zirababwira ziti: twe ntacyo turi cyo uretse kuba abantu nka mwe ariko ALLAH (IMANA) aha ingabire ze uwo ashaka mu bagaragu be. Kandi ntitwari gushobora kubazanira ibimenyetso keretse ku bushake bwa IMANA (ALLAH). Abemera nibiringire IMANA (ALLAH). ¹² Ni gute tutakwiringira ALLAH (IMANA) kandi yaratuyoboye inzira zacu? Rwose tuzihanganira ibyo mudutotezaho. Ngaho abiringira nibiringire IMANA (ALLAH).

¹³ Abahakanyi babwira intumwa zabo bati: rwose turabamenesha mu gihugu cyacu cyangwa mugaruke mu idini ryacu. Nyagasani wabo arabahishurira; mu by'ukuri tuzoreka abahuguza. ¹⁴ Rwose tuzanabatuza mu gihugu nyuma yabo.

Ibyo ni iby'abatinya icyubahiro cyanjye bakanatinye ibihano byanjye.

15. Baratabaje maze hamwara buri munyagitugu, utsimbarara. 16. Nyuma ye hari Djahannam, kandi azanyweshwa amazi y'amashyira. 17. Azayamira yangira ari hafi kutayaryoherwa, urupfu rumusanga ruturutse impande zose kandi we atari uwo gupfa. N'inyuma ye hazaba hari ibihano bikaze.

18. Urugero rw'abahakanye Nyagasani wabo; ibikorwa byabo ni nk'ivu ryakubiswe cyane n'umuyaga ku munsu w'umuyaga mwinshi. Nta na kimwe bashobora gufata mu byo bakoze. Uko ni ko kuyoba kwa kure. 19. Ese ntubonako ALLAH (IMANA) yaremye ibirere n'isi mu kuri? Ashatse yabakuraho akazana ibiremwa bishya. 20. Kandi ibyo kwa ALLAH (IMANA) si ibinanyirye.

21. Bose bagaragarira IMANA (ALLAH). Abanyantegenke babwira abikuzaga bati: mu by'ukuri twe twari ababakurikira, ese mwe hari icyo mwatumarira ku bihano bya ALLAH (IMANA)? Baravugaga bati: icyo ALLAH (IMANA) atuyobora twari kubayobora. Ni kimwe kuri twe twagira ubwoba cyangwa twakwihangana. Nta buhungiro dufite.

22. Urubanza rumaze gucibwa sha'itwaan yaravuze iti: mu by'ukuri ALLAH (IMANA) yabasezeranyije isezerano ry'ukuri. Na ho jye narabasezeranyije nica isezerano. Nta bubasha nari mbafiteho uretse ko nabahamagaye mukanyitaba. Ntimumvebe ahubwo mwigaye. Jye sindi ubatabara namwe ntimuri abo kuntabara. Mu by'ukuri jye mpakanye ibyo mwambangikanyije na byo mbere. Rwose abahuguza bafite ibihano bibabaza.

23. Abemeye ALLAH (IMANA) bakanakora ibitunganye

bazinjizwa muri Djannah zitembamo imigezi. Bazazibamo ubuziraherezo ku bushake bwa Nyagasani wabo. Indamutso yabo muri zo ni salaam.

^{24.} Ese ntubona uko ALLAH (IMANA) yatanze urugero ; ijambo ryiza ni nk'igiti cyiza imizi yacyo irashikamye, amashami yacyo ari mu kirere. ^{25.} Gitanga imbuto zacyo buri gihe ku bushake bwa Nyagasani wacyo. ALLAH (IMANA) aha abantu ingero kugira ngo bibuke. ^{26.} N'urugero rw'ijambo ribi ni nk'igiti kibi. Cyaranduwe hejuru y' ubutaka, nta gutekana gifite.

^{27.} ALLAH (IMANA) akomerasha abemeye ijambo rishyitse mu buzima bw'isi no ku mperuka. ALLAH (IMANA) ayobya abahuguza. Kandi ALLAH (IMANA) akora icyo ashaka.

^{28.} Ese ntubona abahinduye inema za ALLAH (IMANA) ubuhakanyi bakanashyira abantu babo mu nzu yo koroma!? ^{29.} Djahannam bazayijyamo. Ni cyo cyicaro kibi. ^{30.} Bashyiriyeho ALLAH (IMANA) ibigirwamana kugira ngo bayobye ku nzira ye. Vuga uti: Nimwishime gato mu by'ukuri igarukiro ryanyu ni mu muriro.

^{31.} Bwira abagaragu banjye bemeye bahozeho Swalaat banatange mu byo twabafunguriye mu ibanga no kumugaragaro; mbere y'uko haza umunsi utarimo ubucuruzi cyangwa ubucuti.

^{32.} ALLAH (IMANA) ni We waremye ibirere n'isi, amanura amazi ayakuye mu kirere, ayameresha imbuto ngo zibe amafunguro yanyu, aborohera amato kugira ngo agendere mu nyanja ku itegeko rye anaborohereza imigezi. ^{33.} Yaborohereje izuba n'ukwezi bihora bizenguruka anaborohereza ijoro n'amanywa. ^{34.} Yabahaye ibyo

mwamusabye byose. Kandi nimubarura inema za ALLAH (IMANA) ntimuzazihetura. Mu by'ukuri umuntu ni uhuguza cyane, umuhakanyi cyane.

^{35.} Zirikana ubwo Ibraahiim yavugaga ati: ayi Nyagasani wanjye ! Ha iki gihugu umutekano unandinde jye n'abana banjye kugaragira amashusho. ^{36.} Ayi Nyagasani wanjye! Mu by'ukuri yo yayobeje abantu benshi. Uzankurikira, uwo ni uwanjye. Naho uzanyigomekaho mu by'ukuri uri Uhebuje mu guhanagura ibyaha, Nyirimbabazi.

^{37.} Ayi Nyagasani wacu! Mu by'ukuri jye natuje urubyaro rwanjye mu kibaya kidafite ibimera, ku nzu yawe ntatifu. Ayi Nyagasani wacu! Kugira ngo bahozeho Swalaat. Shyira mu mitima y'abantu kubakunda unabafungurire imbuto kugira ngo bashimire.

^{38.} Nyagasani wacu! Mu by'ukuri Wowe uzi ibyo duhisha n'ibyo tugaragaza. Kandi nta kintu na kimwe cyihisha ALLAH (IMANA) mu isi cyangwa mu kirere. ^{39.} Ishimwe n'ikuzo byuzuye ni ibya ALLAH (IMANA) We wangabiye nkuze Ismaa'il na Is'haaq. Mu by'ukuri Nyagasani wanjye ni Uwumva cyane ugusaba. ^{40.} Ayi Nyagasani wanjye! Ngira uhozaho Swalaat, no mu rubyaro rwanjye. Ayi Nyagasani wacu ! Unakire ugusaba kwanjye. ^{41.} Ayi Nyagasani wacu! Mpanaguraho ibyaha byanjye n'iby'ababyeyi banjye bombi n'abemera, umunsi ibarura ryatangiyeye.

^{42.} Ntukeke na rimwe ko ALLAH (IMANA) ari indangare ku byo abahuguza bakora. Mu by'ukuri arabarindiriza umunsi amaso azakanura. ^{43.} Bihuta bararamye, badahumbya n'imitima yabo yabaye ibishushungwe. ^{44.} Burira abantu umunsi ibihano bizabageraho, abahuguje bakavuga bati: ayi Nyagasani wacu! Turindirize igihe cya hafi twitabe

uguhamagara kwawe tunakurikire intumwa. Ese ntimwari mwararahiye mbere ko mutazavaho? ^{45.} Mugatura mu mazu y'abihuguje, mugaragarirwa n'uko twabagize, tubaha n'ingeri? ^{46.} Rwose bagambanye ubugambanyi bwabo. Ariko kwa ALLAH (IMANA) ni ho ubugambanyi bwabo buburizwamo n'iyo ubwo bugambanyi bwabo bwashoboraga gutuma imisozi irimbuka.

^{47.} Ntuzakeke na rimwe ko ALLAH (IMANA) azica isezerano rye ku ntumwa ze. Mu by'ukuri ALLAH (IMANA) ni Utsinda, Nyir' uguhora. ^{48.} Umunsi isi yahinduwe indi si kimwe n'ibirere. Bakagaragarira ALLAH (IMANA) Umwe, Uganza. ^{49.} Uzabona abagome uwo munsi, bari ku ngoyi baboshye. ^{50.} Imyambaro yabo izaba ikoze muri godoro. Umuriro uzatwikira uburanga bwabo. ^{51.} Kugira ngo ALLAH (IMANA) ahembere buri muntu ibyo yakoze. Mu by'ukuri ALLAH (IMANA) ni Ubanguka mu ibarura. ^{52.} Iri ni itangazo ku bantu nibariburirishwe, nibanamenyeko mu by'ukuri We ari Imana imwe. Kandi abanyabwenge babonereho isomo.

Surat 15

AL-HIDJ'R

Ku izina rya ALLAH (IMANA) Nyirimpuhwe, Nyirimbabazi.

¹ *Alif Laam Raa.*

Izo ni ayah z'igitabo ni na Qur'aan igaragara. ² Hari igihe abahakanyi bazifuza; iyo baza kuba abaislaam. ³ Bareke barye binezeze, barangazwe n'icyizere; hari ubwo bazamenya.

⁴ Nta mudugudu tworetse uretse ko uba ufite igihe kizwi.
⁵ Nta ummah isiga igihe cyayo cyangwa ngo igitinzze.

⁶ Baravuga bati: yewe uwamanuriwe urwibutso! Mu by'ukuri wowe uri umusazi. ⁷ Ese watuzaniye Abamala'ika niba uri mu banyakuri? ⁸ Ntitumanura Abamala'ika keretse ku kuri. icyo gihe ntibarindirizwa.

⁹. Mu by'ukuri Twe twamanuye urwibutso kandi rwose ni na Twe barinzi barwo.

¹⁰. Mu by'ukuri twohereje intumwa mbere yawe mu matsinda y'abariho mbere. ¹¹. Nta ntumwa yabageragaho uretse ko bayinnyegaga. ¹². Ni uko tubyinjiza mu mitima y'abagome. ¹³. Ntibayemera (Qur'aan). Ingero z'abakurambere zarahise. ¹⁴. Iyo tubakingurira imiryango mu kirere bagakomeza bazamukamo. ¹⁵. Bari kuvuga bati: mu by'ukuri amaso yacu yarasindishijwe ahubwo twe turi abantu barozwe.

¹⁶. Rwose twashyize mu kirere amayira y'inyenyeri n'imibumbe tuyitakira abareba. ¹⁷. Tunakirinda buri Sha'itwaan waciwe. ¹⁸. Uretse ko iyo hagize (Shaitwaan) wumvirije akurikizwa ibishashi bigaragara.

¹⁹. N'isi twarayirambuye tuyishyiraho imisozi tunayezamo buri kintu mu rugero. ²⁰. Tubashyiriramo ibibabeshaho n'ibyo mudashobora guha amafunguro.

²¹. Nta kintu na kimwe uretse ko dufite ibigega byacyo kandi ntitukimanura uretse ku rugero ruzwi. ²². Twohereza imiyaga ibangurira, tukamanura amazi aturutse mu kirere, tukayabasukira. Nyamara mwe ntimuri abayahunika.

²³. Mu by'ukuri ni Twe dutanga ubuzima tukanabutwara kandi ni Twe abazungura. ²⁴. Rwose tuzi ababayeho mbere muri mwe kandi rwose tuzi n'abazabaho nyuma. ²⁵. Mu

by'ukuri Nyagasani wawe ni We uzabakoranya. Rwose ni We Ushishoza, Umumenyi cyane.

^{26.} Mu by'ukuri twaremye umuntu mu itaka ryumye; mu ibumba ry'umukara rihindagurika. ^{27.} N'amadjinn twayaremye mbere mu muriro ufite samuum.

^{28.} Zirikana ubwo Nyagasani wawe yabwiraga Abamala'ika ati: mu by'ukuri Jye ndarema umuntu mu itaka ryumye; mu ibumba ry'umukara rihindagurika. ^{29.} Nimara kumutunganya nkamuhuhamo roho yanjye, mwiture hasi mumwubamira. ^{30.} Abamala'ika bose hamwe barubama. ^{31.} Uretse Ibliis wanze kuba hamwe n'abubama. ^{32.} Aravuga ati: yewe Ibliis! Kuki udashaka kuba hamwe n'abubama? ^{33.} Aravuga ati: ntabwo ndi uwo kubamira umuntu waremye mu gitaka cyumye; mu ibumba ry'umukara rihindagurika!

^{34.} Aravuga ati: Ngaho buvemo (ubusitani)! Mu by'ukuri wowe ubaye igicibwa. ^{35.} Kandi mu by'ukuri umuvumo uri kuri wowe kugeza ku muni wo guhembwa. ^{36.} Aravuga ati: Nyagasani wanjye! Ndindiriza kugeza ku muni bazazurwa. ^{37.} Aravuga ati: uri mu bazarindirizwa. ^{38.} Kugeza ku muni w'igihe kizwi.

^{39.} Aravuga ati: Nyagasani wanjye! Kubera y'uko wanyobeje, rwose nzabatakira mu isi nanabayobye bose. ^{40.} Uretse abagaragu bawe muri bo b'indobanure.

^{41.} Aravuga ati: iyi ni inzira kuri Jye igororotse. ^{42.} Mu by'ukuri abagaragu banjye! Nta bubasha ubafiteho uretse abazagurikira mu bayobye. ^{43.} Mu by'ukuri Djahannam niyo sezerano ryabo bose. ^{44.} Ifite imiryango irindwi. Buri muryango ufite umugabane muri bo wagabanyijwe.

^{45.} Mu by'ukuri abaganduka bazaba bari muri Djannah n'amasoko atemba. ^{46.} Nimuzinjire mu mahoro

mutekanye. ^{47.} Dukura ibyari mu bituza byabo mu nzika. Ni abavandimwe bari ku bitanda berekeranye. ^{48.} Muri yo, umunaniro ntuzabageraho kandi bo ntibazayisohorwamo. ^{49.} Bwira abagaragu banjye ko mu by'ukuri Jye ndi Uhebuje mu guhanagura ibyaha, Nyirimbabazi. ^{50.} No kuba ibihano byanjye ari byo bihano bibabaza.

^{51.} Unabatekerereze iby'abashyitsi ba Ibraahiim. ^{52.} Ubwo binjiraga iwe bakavuga bati: Salaam. Aravuga ati: mu by'ukuri twe turabishishe. ^{53.} Baravuga bati: ntutinye! Mu by'ukuri twe turaguha inkuru nziza y'umuhungu w'umumenyi cyane. ^{54.} Aravuga ati: ese murampa inkuru nziza ngeze mu za bukuru? Ni ibiki mumpaho inkuru nziza? ^{55.} Baravuga bati: tuguhaye inkuru nziza mu kuri, ntube mu biheba. ^{56.} Aravuga ati: nta wiheba ku mpuhwe za Nyagasani we uretse abayobye!

^{57.} Aravuga ati: ni ikihe kibazo cyanyu yemwe ntumwa? ^{58.} Baravuga bati: mu by'ukuri twe twatumwe ku bantu b'abagome. ^{59.} Uretse umuryango wa Luutw. Mu by'ukuri twe turabarokora bose. ^{60.} Uretse umugore we twagennye ko aba mu barimburwa.

^{61.} Ubwo Intumwa zageraga ku muryango wa Luutw. ^{62.} Yaravuze ati: mu by'ukuri mwe muri abantu batazwi. ^{63.} Baravuga bati: ahubwo tukuzaniye ibyo bashidikanyagaho. ^{64.} Tunakuzaniye ukuri rwose twe turi abanyakuri. ^{65.} Ujyane abantu bawe mu gice cy'ijoro ubajye inyuma. Nti hagire uhindukira muri mwe mujye aho mutegetswe. ^{66.} Tumuhishurira iryo jambo ko kurimburwa kwabo kuri bube bakesha.

^{67.} Abantu bo mu mujyi baza bishimye! ^{68.} Aravuga ati: mu by'ukuri aba ni abashyitsi banjye, ntimunkoze isoni!

⁶⁹. Mutinye ALLAH (IMANA) mwe kumwaza. ⁷⁰. Baravuga bati: Ese ntitwakubujije kwakira abantu? ⁷¹. Aravuga ati: Ngaba abakobwa banjye niba muri abarongora!

⁷². Ndahiye ubuzima bwawe! Mu gihe bo bari mu buyobe bwabo barindagira. ⁷³. Urusaku rubakubita izuba rirasa. ⁷⁴. Turawubirandura, tubanyagiza amabuye y'umuriro. ⁷⁵. Mu by'ukuri muri ibyo hari amasomo ku bashishoza. ⁷⁶. Mu by'ukuri uri ku nzira nyabagendwa. ⁷⁷. Mu by'ukuri muri ibyo hari isomo ku bemera.

⁷⁸. Nubwo abanye A'ikah bari abahuguza. ⁷⁹. Turabahana. Mu by'ukuri yombi (imigi) yari ku nzira igaragara. ⁸⁰. Rwose abanya Hidj'ri bahinyuye intumwa. ⁸¹. Twabazaniye ibitangaza byacu barabyirengagiza. ⁸². Bajyaga babaza amazu mu misozi batekanye. ⁸³. Urusaku rubakubita bakesha. ⁸⁴. Ibyo bakoraga ntacyo byabamariye.

⁸⁵. Ntitwaremye ibirere n'isi n'ibiri hagati yabyo uretse mu kuri. Rwose imperuka izaza. Renzaho ukurenzaho kwiza. ⁸⁶. Mu by'ukuri Nyagasani wawe ni We Muremyi cyane, Umumenyi cyane.

⁸⁷. Rwose twaguhaye ayah ndwi zisomwa kenshi na Qur'aan ihebuje. ⁸⁸. Ntuzarebeshe amaso yawe wifuza ibyo twashimishije bamwe muri bo by'igihe gito. Ntibazagutere agahinda. Wicishe bugufi ku bemera. ⁸⁹. Unavuge uti: mu by'ukuri jye ndi umuburizi ugaragara. ⁹⁰. Nk'uko twamanuriye abacitsemo ibice. ⁹¹. Babandi bagize Qur'aan ibice. ⁹². Ndahiye izina rya Nyagasani wawe ko bose tuzababaza. ⁹³. Ku byo bakoraga.

⁹⁴. Atura ibyo utegetswe wirengagize ababangikanya. ⁹⁵. Mu by'ukuri turaguhagije ku bannyega. ⁹⁶. Abashyira hamwe na ALLAH (IMANA) indi mana, bazamenya.

97. Rwose tuziko ubabazwa n'ibyo bavuga. 98. Tagatifuza ishimwe rya Nyagasani wawe unabe mu bubama. 99. Ugaragire Nyagasani wawe kugeza ukuri kukugezeho (urupfu).

Surat 16

AN'NAHL

Ku izina rya ALLAH (IMANA) Nyirimpuhwe, Nyirimbabazi.

¹ Itegeko rya ALLAH (IMANA) ryaraje. Ntimuryihutishe. Ubutagatifu ni ubwe kandi arenze ibyo bamubangikanya.

² Amanura Abamala'ika bazanye ibyahishuwe ku itegeko rye ku bo ashaka mu bagaragu be; nimuburire ko nta yindi mana uretse Jye, nimungandukire. ³ Yaremye ibirere n'isi mu kuri. Arenze ibyo bamubangikanya.

⁴ Yeremye umuntu mu ntanga maze we aba umunyempaka cyane ugaragara. ⁵ N'amatungo yarayaremye; muyafitemo ibisusurutsa, izindi nyungu no muri yo mukuramo ibiribwa.

⁶ Munayabonamo ubwiza muyacyura nimugoroba n'igihe muyahura mu gitondo. ⁷ Yikorera imitwaro yanyu iremereye ajya mu bihugu mutari gushobora kugeramo keretse ku mvune cyane. Mu by'ukuri Nyagasani wanyu ni Nyirimpuhwe cyane, Nyirimbabazi. ⁸ N'ifarasi, ibihongwe n'indogobe kugira ngo mubigendereho ni n'umutako. Arema n'ibyo mutazi.

⁹. ALLAH (IMANA) ni We werekana inzira igororotse. Hari n'izigoramye. Iyo ashaka yari kubayobora mwese.

¹⁰. Ni We wabamanuriye amazi mu kirere. Mufitemo ikinyobwa cyanyu no muri yo hari ameza ibimera muragiramwo.

¹¹. Ayameresha ibimera, imizeti, imitende, imizabibu na buri

mbuto. Mu by'ukuri muri ibyo hari ibimenyetso ku bantu batekereza.

^{12.} Yaborohereje ijoro, amanywa, izuba n'ukwezi. N'inyenyeri zorohejwe ku bw'itegeko rye. Mu by'ukuri muri ibyo hari ibimenyetso ku bantu b'abanyabwenge. ^{13.} N'ibyo yabaremeye mu isi bifite amabara atandukanye. Mu by'ukuri muri ibyo hari ikimenyetso ku bantu bazirikana.

^{14.} Ni na We worohereje inyanja kugira ngo muyiryemo inyama nziza munakuremo imitako mwambara. Ubona amato ayibeyura kugira ngo mushakishe ingabire ze. Wenda mwashimira.

^{15.} Yashyize ku isi imisozi ishimangiye kugira ngo itabahungabanya, imigezi n'inzira kugira ngo muyoboke.

^{16.} N'ibimenyetso. Bifashishije inyenyeri bo barayoboka.

^{17.} Ese urema ni kimwe n'utarema? Ese ntimwibuka!?

^{18.} N'ubwo mwabarura inema za ALLAH (IMANA) ntimwazihetura. Mu by'ukuri ALLAH (IMANA) ni Uhebuje mu guhanagura ibyaha, Nyirimbabazi. ^{19.} ALLAH (IMANA) azi ibyo muhisha n'ibyo mugaragaza.

^{20.} N'abasaba ibitari ALLAH (IMANA) ntacyo birema ahubwo byo biraremwa. ^{21.} Ni ibipfu nta buzima bifite. Ntubinazi igihe bizazurirwa. ^{22.} Imana yanyu ni Imana imwe. Abatemera imperuka imitima yabo irahakana kandi bo ni abikuza. ^{23.} Ni ukuri rwose ALLAH (IMANA) azi ibyo bahisha n'ibyo bagaragaza. Mu by'ukuri ntakunda abikuza.

^{24.} N'iyi babwiwe bati: ni iki Nyagasani wanyu yamanuye? Baravuga bati: ni imigani y'abo hambere. ^{25.} Kugira ngo bazikorere ibicumuro byabo byuzuye ku muni w'imperuka n'ibicumuro by'abo bayobeje nta bumenyi. Mumenyeko ibyo bikoreye ari bibi.

26. Mu by'ukuri abambere yabo baragambanye ALLAH (IMANA) asenya inyubako yabo ahereye mu misingi. Igisenge kibagwa hejuru ibihano bibageraho mu buryo batazi.

27. Hanyuma ku munsu w'imperuka azabamwaza anavuge ati: ibyo mwambangikanyaga na byo mutoteza (intumwa n' abemerA) biri hehe? Abahawe ubumenyi bazavuga bati: ikimwaro hamwe n'ikibi none biri ku bahakanyi.

28. Abo Abamala'ika bakuramo roho barihuguje bakemera gutsindwa bavuga; nta kibi twakoraga! Oya! Mu by'ukuri ALLAH (IMANA) ni Umumenyi cyane ku byo mwakoraga.

29. Ngaho nimwinjire mu miryango ya Djahannam muzabamo ubuziraherezo. Ubwo ni ubuturo bubi bw' abikuza.

30. Abagandutse barabwiwe bati: N'iki Nyagasani wanyu yamanuye? Baravuga bati: Ibyiza. Abagiraneza muri iyi si bafite icyiza. Ariko inzu y'imperuka ni yo iruta. Kandi ni yo nzu nziza y'abaganduka! 31. Djannah zihoraho bazazinjira zitembamo imigezi. Bazaba bafitemo ibyo bashaka byose. Uko ni ko ALLAH (IMANA) ahemba abaganduka. 32. Abo Abamala'ika basohororamo roho zabo ari beza babwirwa bati: Salaamun alaikum! Ngaho nimwinjire Djannah kubera ibyo mwakoraga.

33. Ese hari icyo bategereje kindi uretse kugerwaho n'Abamala'ika cyangwa itegeko rya Nyagasani wawe? Uko ni ko abababanjirije bakoze. Nyamara ALLAH (IMANA) ntiyahuguje ahubwo bo barihuguje. 34. Bagerwaho n'ibibi by'ibyo bakoze banagotwa n'ingaruka z'ibyo bannyegaga.

35. Ababangikanyije baravuze bati: iyo ALLAH (IMANA) abishaka ntitwari kugaragira ikintu icyo ari cyo cyose kitari We, twe cyangwa abakurambere bacu. Nta n'ikintu twari kuziririza bidaturutse kuri We. Uko ni ko abababanjirije

bakoze. Ese hari iyindi nshingano y'intumwa uretse gusohoza ubutumwa bugaragara?

³⁶. Rwose twohereje muri buri ummah intumwa : Nimugaragire ALLAH (IMANA) mwirinde Twaaghuut. Muri yo hari abo ALLAH (IMANA) yayoboye no muri yo hari abahamwe n'ubuyobe. Ngaho nimutambagire mu isi mwitegereze uko iherezaho ry'abahinyura ryari rimeze.

³⁷. N'ubwo washaka cyane ukuyoboka kwabo mu by'ukuri ALLAH (IMANA) ntayobora uyobya. kandi nta batabazi bafite.

³⁸. Barahiye izina rya ALLAH (IMANA) indahiro ikomeye ko ALLAH (IMANA) atazazura abapfu. Yego! Ni isezerano kuri We ry'ukuri ariko abantu benshi ntibabizi. ³⁹. Kugira ngo azabasobanurire ibyo batandukanagaho no kugira ngo abahakanye bazamenyeko bari ababeshyi. ⁴⁰. Mu by'ukuri ijambo ryacu ku kintu iyo twagishatse, ni uko tukibwira tuti: ba! Kikaba.

⁴¹. Abakoze Hidj'rah mu nzira ya ALLAH (IMANA) nyuma y'uko bahuguzwa tuzabatuza ku isi neza. Kandi igihembo cy'imperuka ni cyo gihebuje iyaba bari babizi.

⁴². Abihanganye bakaba baniringira Nyagasani wa bo.

⁴³. Nta bo twatumye mbere yawe uretse abagabo twahishuriraga. Ngaho nimubaze ba nyir'ubumenyi niba mutabufite. ⁴⁴. Ni ibimenyetso simusiga n'ibitabo. Nawe twakumanuriye urwibutso kugira ngo usobanurire abantu ibyo bamanuriwe kugira ngo batekereze.

⁴⁵. Ese abacuze imigambi mibisha bizeye umutekano w'uko ALLAH (IMANA) atabarigitisha mu butaka cyangwa ko batagerwaho n'igihano mu buryo batazi!? ⁴⁶. Cyangwa ko atabacakira bari mu kugenda kwabo!? Kandi ntibananiranye.

47. Cyangwa ko atabacakira bari ku bwoba!? Mu by'ukuri Nyagasani wanyu ni Nyirimpuhwe cyane, Nyirimbabazi.

48. Ese ntibabona ibintu byose ALLAH (IMANA) yaremye, ibicucu bya byo bibogamira iburyo n'ibumoso byubamira ALLAH (IMANA) binicisha bugufi. 49. Ibiri mu birere n'isi bigenda n'Abamala'ika byubamira ALLAH (IMANA) Kandi byo ntibyikuza. 50. Bitinya Nyagasani wabyo uri hejuru yabyo kandi bikora ibyo byategetswe.

51. ALLAH (IMANA) aravuga ati: ntimuzagire imana ebyiri. Mu by'ukuri We ni Imana imwe. Ngaho abe ari Jye mutinya. 52. Ni We ufite ibiri mu birere n'isi ni na We ufite ukugaragirwa guhamye. Ese utari ALLAH (IMANA) ni We mutinya!?

53. Inema mufite zose zituruka kwa IMANA (ALLAH). Hanyuma mwagerwaho n' amakuba iwe akaba ari ho mwirukira. 54. Hanyuma yabakuraho amagorwa ubwo agatsiko muri mwe kakabangikanya Nyagasani wako. 55. Kugira ngo bahakane ibyo twabahaye. Ngaho nimwinezeze gake muzamenya. 56. Bageneye ibyo batazi umugabane mu byo twabahayeho amafunguro. TA-LLAHI! Rwose muzabazwa ku byo mwahimbaga.

57. Bagenera ALLAH (IMANA) abakobwa ubutagatifu ni ubwe bo bakagira ibyo bifuza. 58. Iyo umwe muri bo ahawe inkuru y'ivuka ry'umukobwa uburanga bwe buhora bwijimye anafite umujinya w'umuranduranzuzi. 59. Akihisha abantu kubera inkuru mbi yagejejweho. Ese amugumane ku gisebo cyangwa amutabe mu gitaka? Mumenyeko ibyo bategeka ari bibi. 60. Abatemera imperuka bafite urugero rubi. ALLAH (IMANA) ni We ufite urugero rw'ikirenga. Kandi ni We Nyiricyubahiro, Ushishoza.

61. Iyo ALLAH (IMANA) akacira abantu kubera guhuguza kwabo ntiyari gusiga ikigenda ku isi na kimwe. Ariko arabarindiriza igihe kizwi. Igihe cyabo nikigera ntibazakererwa isaha cyangwa ngo baze mbere yayo.

62. Bageneye ALLAH (IMANA) ibyo banga, indimi zabo zisingiza ikinyoma ko bafite imperuka nziza. Ni ukuri bo bafite umuriro kandi bo bazawihutishirizwa.

63. TA-LLAHI! Twohereje intumwa kuri ummah za mbere yawe, sha'itwaan azitakira ibikorwa byazo. Ni we nshuti koya yazo uyu muni kandi zizagira ibihano bibabaza.

64. Ntitwakumanuriye igitabo uretse kugira ngo ubasobanurire ibyo batandukanyeho. Ni n'ubuyobozi n' impuhwe ku bantu bemera.

65. ALLAH (IMANA) yamanuye amazi ayakuye mu kirere ayahesha isi ubuzima nyuma yo gupfa kwayo. Mu by'ukuri muri ibyo hari ikimenyetso ku bantu bumva.

66. Mu by'ukuri mufite mu matungo isomo. Tubasomya kuri bimwe mu byo mu nda zayo biva hagati y'amayezi n'amaraso; amata y'umuhama anyura abanywi. 67. No mu mbuto z'imitende n'imizabibu mukoramo ibisindisha n'amafunguro meza. Mu by'ukuri muri icyo hari ikimenyetso ku bantu bafite ubwenge.

68. Nyagasani wawe yahishuriye inzuki; ubaka mu misozi amazu, mu biti no mu byo bubaka. 69. Maze urye mu bimera byose, unyure mu nzira za Nyagasani wawe zorohejwe. Mu nda yarwo hava ikinyobwa gitandukanye mu mabara kirimo umuti w'abantu. Mu by'ukuri muri cyo hari ikimenyetso ku bantu batekereza.

70. ALLAH (IMANA) yarabaremye nyuma abambura ubuzima. Muri mwe hari usubizwa ku myaka isuzuguritse

akagera aho atamenya ikintu nyuma y'ubumenyi. Mu by'ukuri ALLAH (IMANA) ni Umumenyi cyane, Ushobora cyane.

^{71.} ALLAH (IMANA) yarutishije bamwe muri mwe abandi mu mafunguro. Abarutishijwe abandi ntibagarura amafunguro yabo ku bacakara babo kugira ngo bareshye. Ese inema za ALLAH (IMANA) ni zo bahakana!?

^{72.} ALLAH (IMANA) yabaremeye abagore ababakomoyeho. Abaremera mu bagore banyu abana n'abuzukuru anabafungurira mu byiza. Ese ibinyoma ni byo bemera maze inema za ALLAH (IMANA) bo bakazihakana ? ^{73.} Bagaragira ibitari ALLAH (IMANA) bidafite icyo bibahakiye mu mafunguro, mu birere cyangwa ku isi. Nta n'ubwo bibishobora. ^{74.} Mwiha ALLAH (IMANA) ingero. Mu by'ukuri ALLAH (IMANA) afite ubumenyi kandi mwe ntabwo mufite.

⁷⁵ ALLAH (IMANA) yatanze urugero rw'umucakara uhatswe udafite icyo ashoboye n'uwo twahaye amafunguro meza aduturutseho, we ayatangamo mu ibanga no ku mugaragaro. Ese bameze kimwe? Ishimwe n'ikuzo byuzuye ni ibya ALLAH (IMANA) ahubwo abenshi muri bo nta bumenyi.

^{76.} ALLAH (IMANA) yanatanze urugero rw'abantu babiri. Umwe muri bo ni ntavuga, ntacyo ashoboye; we ni umutwaro kuri shebuja. Aho amutumye hose nta cyiza azana. Ese we ameze kimwe n'utegeka ubutabera ari no ku nzira igororotse!?

^{77.} ALLAH (IMANA) afite ibyihishe byo mu kirere n'isi. Ikibazo cy'imperuka nta cyo kiri cyo uretse ko ari nko

guhumbya kw'amaso cyangwa kuri hafi kurushaho. Mu by'ukuri ALLAH (IMANA) ni Ushobora cyane buri kintu.

⁷⁸ ALLAH (IMANA) yabakuye mu nda za ba nyoko nta cyo muzi. Abaha ukumva, Ukubona n'imitima kugira ngo mushimire.

⁷⁹. Ese ntibabona ko inyoni zoroherejwe kuba mu mwuka w'ikirere? Nta wundi uzifata uretse IMANA (ALLAH). Mu by'ukuri muri icyo hari ibimenyetso ku bantu bemera.

⁸⁰. ALLAH (IMANA) yabagiriye amazu yanyu ubuturo, mu mpu z'amatungo abakorera amazu mworoherwa kuyatwara umunsi w'ingendo zanyu, n'umunsi wo gutura kwanyu. No mu bwoya bw' intama, ubw' ingamiya, ubw'ihene n' ubw'inka (yabakoreyemo) ibikoresho byo mu ngo n' imitako by' igihe gito.

⁸¹. ALLAH (IMANA) yabashyiriye mu byo yaremye ibicucu, abashyirira mu misozi amayira, abakorera imyambaro ibarinda ubushyuhe n' imyambaro ibarinda mu ntambara zanyu. Uko ni ko abasendereza inema ze kugira ngo mube abaislam. ⁸². Nibatera umugongo mu by'ukuri inshingano yawe ni ugusohozwa ubutumwa bugaragara.

⁸³. Bazi inema za ALLAH (IMANA) hanyuma bakazihakana kandi abenshi muri bo ni abahakanyi.

⁸⁴. Zirikana umunsi tuzazura muri buri ummah umuhamya hanyuma abahakanyi ntibazemererwa gusaba imbabazi. Nta n'ubwo bo bazemererwa ukwiringa kwabo. ⁸⁵. N'igihe abahuguza bazabona ibihano ntabwo bazagabanyirizwa nta n'ubwo bazarindirizwa.

⁸⁶. Ababangikanyije nibabona ibigirwamana byabo bazavuga bati: ayi Nyagasani wacu! Biriya ni ibigirwamana byacu twasabaga mu kigwi cyawe. Bizabaterera ijambo

ngo: mu by'ukuri mwe muri ababeshyi. ^{87.} Uwo munsu bazemera gutsindwa imbere ya IMANA (ALLAH). Kandi ibyo bahimbaga bizabura. ^{88.} Abahakanye bakanakumira ku nzira ya IMANA (ALLAH), twabongereye ibihano hejuru y' ibihano kubera ko bangizaga.

^{89.} Zirikana umunsu tuzazura muri buri ummah umuhamya kuri yo uyikomokamo. Nawe tukakuzana uri umuhamya kuri aba. Twakumanuriye igitabo gisobanura buri kintu, ari n'ubuyobozi, impuhwe n'inkuru nziza ku baislaam.

^{90.} Mu by'ukuri ALLAH (IMANA) ateguka gukora ubutabera, kugira ineza no guha ab'isano. Abuza gukora ibikozasoni, ibibi no kurenganya. Arababurira kugira ngo mwibuke.

^{91.} Mwuzuze isezerano rya ALLAH (IMANA) iyo mwasezeranye. Ntimugatatire indahiro nyuma yo kuzemeza kandi mwaragize ALLAH (IMANA) umuhamya kuri mwe. Mu by'ukuri ALLAH (IMANA) azi ibyo mukora.

^{92.} Ntimuzabe nka wa mugore wahambuye umutako we akawugira ubushwanga nyuma yo kuwukomeza. Mukagira indahiro zanyu uburiganya hagati yanyu kugira ngo habeho ummah nini kurusha indi. Mu by'ukuri ALLAH (IMANA) arabibagerageresha. Rwose tuzabasobanurira ku munsu w'imperuka ibyo mwatandukanagaho.

^{93.} Iyo ALLAH (IMANA) abishaka yari kubagira ummah imwe. Ariko ayobya uwo ashaka akanayobora uwo ashaka. Rwose muzabazwa ibyo mwakoraga.

^{94.} Ntimuzagire indahiro zanyu uburiganya hagati yanyu; ikirenge kikanyerera nyuma y' uko cyari gishikamye, mugasogongera ikibi kubera ibyo mwakumiriye ku nzira ya IMANA (ALLAH). Kandi mufite ibihano bihambaye.

95. Ntimuzagurane isezerano rya ALLAH (IMANA) ikiguzi gito. Mu by'ukuri ibiri kwa ALLAH (IMANA) ni byo byiza kuri mwe iyaba mwari mubizi.

96. Ibyo mutunze birashira. Naho ibiri kwa ALLAH (IMANA) bihoraho. Rwose tuzahemba abihanganye ibihembo byabo by'ibyiza bakoraga. 97. Ukora ibyiza yaba gabo cyangwa gore ari umwemera, rwose tuzamubeshaho ubuzima bwiza. Kandi tuzabahemba ibihembo byabo kubera ibyiza bakoraga.

98. Nujya gusoma Qur'aan ujye wikinga kuri ALLAH (IMANA) akurinde sha'itwaan wavumwe. 99. Mu by'ukuri we nta bushobozi afite ku bemeye biringira Nyagasani wabo.

100. Mu by'ukuri ubushobozi bwe abugira ku bamukunda babandi bamubangikanya.

101. N'iyi duhinduye ayah mu mwanya w'indi ayah kandi ALLAH (IMANA) azi cyane ibyo amanura baravuga bati: mu by'ukuri wowe uri umubeshyi. Abenshi muri bo nta bumenyi bafite. 102. Vuga uti: Ruuhul-Qudus ni we wayimanuye ayikuye kwa Nyagasani wawe mu kuri kugira ngo akomeze abemeye. Ni n'ubuyobozi n'inkuru nziza ku baislam.

103. Rwose tuziko bavuga bati: Mu by'ukuri yigishwa n'umuntu. Ururimi rw'uwo bamwitirira (ko amwigishA) si icyarabu kandi iyi ni mu rurimi rw'icyarabu rusobanutse.

104. Mu by'ukuri abatemera amagambo ya ALLAH (IMANA); ALLAH (IMANA) ntabayobora. Bafite ibihano bibabaza.

105. Mu by'ukuri abahimba ikinyoma ni abatemera amagambo ya IMANA (ALLAH). Abo ni bo babeshyi.

106. Ntawe uhakana ALLAH (IMANA) nyuma yo kwemera kwe uretse ubihatiwe, nyamara umutima we utuje ku kwemera. Ahubwo uwagurira igituza cye ubuhakanyi,

bafite uburakari buturutse kwa ALLAH (IMANA) banafite ibihano bihambaye. ¹⁰⁷. Ibyo ni uko barutishije urukundo rw'ubuzima bw'isi ubw'imperuka. Mu by'ukuri ALLAH (IMANA) ntayobora abantu b'abahakanyi. ¹⁰⁸. Abo ni bo ALLAH (IMANA) yapfundikiye ku mitima yabo, amatwi yabo n'amaso yabo. Abo ni bo ndangare. ¹⁰⁹. Ni ukuri abo ku mperuka ni bo bazaba abahombye.

¹¹⁰. Hanyuma rwose Nyagasani wawe ku bakoze Hidj'rah nyuma yo kugeragezwa maze bagaharanira inzira ya ALLAH (IMANA) bakanihangana, mu by'ukuri Nyagasani wawe nyuma y'ibyo ni Uhebuje mu guhanagura ibyaha, Nyirimbabazi. ¹¹¹. Zirikana umunsi buri muntu azaza yiburanira, buri muntu akuzurizwa ibyo yakoze kandi bo badahuguzwa.

¹¹². ALLAH (IMANA) yatanze urugero; umudugudu wari utekanye, utuje. Amafunguro yawo awugeraho mu mudendezo aturutse buri hantu maze uhakana inema za IMANA (ALLAH). ALLAH (IMANA) awusogongeza umwambaro w'amapfa n'ubwoba kubera ibyo bakoraga.

¹¹³. Rwose intumwa ibakomokamo yabagezeho barayihinyura. Ibihano birabafata bo ari abahuguza.

¹¹⁴. Ngaho nimurye mu byo ALLAH (IMANA) yabafunguriye ari halaal nziza munashimire inema za ALLAH (IMANA) niba ari We wenyine mugaragira.

¹¹⁵. Mu by'ukuri yabaziririje; ibyipfushije, amaraso, inyama y'ingurube n'ibyabagiwe ibindi bitari IMANA (ALLAH). Uzasumbirizwa atabishaka atanarengera mu by'ukuri ALLAH (IMANA) ni We Uhebuje mu guhanagura ibyaha, Nyirimbabazi.

¹¹⁶. Ntimuzavuge ku bisingizwa n'indimi zanyu ibinyoma

; iki ni halaal n' iki ni haraam, kugira ngo muhimbire ALLAH (IMANA) ikinyoma. Mu by'ukuri abahimbira ALLAH (IMANA) ikinyoma ntibazakiranuka. ¹¹⁷. Ni umunezero muke banafite ibihano bibabaza.

¹¹⁸. No ku babaye Abayahudi twaziririje ibyo twagutekerereje mbere. Ntitwabahuguje ahubwo ni bo bihuguzaga. ¹¹⁹. Hanyuma rwose Nyagasani wawe ku bakoze ikibi ku bujiji maze bakicuza, nyuma y'ibyo bakanatunganya mu by'ukuri Nyagasani wawe nyuma y'ibyo ni Uhebuje mu guhanagura ibyaha, Nyirimbabazi.

¹²⁰. Mu by'ukuri Ibraahiim yari ummah, uwibombarika kwa IMANA (ALLAH), Haniifa nta n'ubwo yari mu babangikanya. ¹²¹. Ushima inema ze. Yaramutoranyije anamuyobora inzira igororotse. ¹²². Twamuhaye ibyiza ku isi. Mu by'ukuri we ku mperuka azaba mu ntungane. ¹²³. Hanyuma tuguhishurira; gukurikira idini rya Ibraahiim Haniifa. Ntiyari mu babangikanya.

¹²⁴. Rwose isabato yagizwe ikigeragezo ku bayitandukanyeho. Mu by'ukuri Nyagasani wawe azabakiranura ku munsu w'izuka mu byo batandukanagaho.

¹²⁵. Hamagarira inzira ya Nyagasani wawe mu bushishozi n'inyigisho nziza. Unabagishe impaka ukoresheje inzira irusha izindi ubwiza. Mu by'ukuri Nyagasani wawe ni We uzi cyane abayobye ku nzira ye ni na We uzi cyane abayobotse.

¹²⁶. Nimuhana, mujye muhana nk'uko mwahugujwe. Ariko nimwihangana ni byo byiza ku bihangana. ¹²⁷. Ihangane. Ukwihangana kwawe ugufashwamo na IMANA (ALLAH). Ntubagirire agahinda ntunabe mu kababaro kubera ibyo bagambana. ¹²⁸. Mu by'ukuri ALLAH (IMANA) ari kumwe n'abagandutse n'abagiraneza.

Surat 17

IS'RAA'U

Ku izina rya ALLAH (IMANA) Nyirimpuhwe, Nyirimbabazi.

¹ Ubutagatifu ni ubw'uwajyanye umugaragu We nijoro amukuye kuri Mas'djid al Haraam, amuganisha kuri Mas'djid al Aq'swaa yo twahundagaje imigisha impande zayo kugira ngo tumwereke bimwe mu bitangaza byacu. Mu by'ukuri We ni Uwumva cyane, Ubona cyane.

² Twahaye Muusa igitabo, tukigira ubuyobohe ku bana ba Israa'iil kugira ngo mutazishyiriraho undi wiringirwa utari Jye. ³ Yemwe abakomoka ku rubyarw'abo twahakanye na Nuuh! Mu by'ukuri we yari umugaragu ushimira cyane.

⁴ Twabwiye abana ba Israa'iil mu gitabo; muzangiza mu gihugu ubugira kabiri. Kandi muzikuza ukwikuza guhambaye. ⁵ Ubwo isezerano ryo kwangiza kwa mbere ryazaga, twaboherereje abagaragu bacu b'ibihangange bajagata hagati mu mazu yanyu. Ryari isezerano ryagombaga gusohora. ⁶ Hanyuma tubaha kubiganzura, tubongerera imitungo n'urubyaro tunabagira benshi kubaruta.

⁷ Nimugira neza, muzaba mwigiriye neza nimunagira nabi muzaba mwigiriye nabi. Isezerano ryo kwangiza kwa kabiri niriza, bazabasuzuguza baninjire mu musigiti nk'uko bawinjiyemo ku nshuro ya mbere. Kandi bazarimbura aho bageze ukurimbura guhambaye. ⁸ Hari ubwo Nyagasani wanyu yabagirira impuhwe. Nimusubira tuzasubira. Djahannam twayigize gereza y'abahakanyi.

⁹ Mu by'ukuri iyi Qur'aan iyobora ku nzira irusha izindi kugororoka. Inaha inkuru nziza abemera bakora ibitunganye

ko bo mu by'ukuri bafite ibihembo bihebuje. ^{10.} Kandi ko abatemera imperuka mu by'ukuri twabateguriye ibihano bibabaza.

^{11.} Umuntu asaba ikibi nk'uko asaba icyiza. Kandi umuntu ni uwihuta cyane. ^{12.} Ijoro n'amanywa twabigize ibimenyetso bibiri. Duhanagura ikimenyetso cy'ijoro (dukuraho umucyo) ikimenyetso cy'amanywa tukigira umucyo kugira ngo mushakishe ingabire ziturutse kwa Nyagasani wanyu munamenye kubara imyaka n'imibare. Kandi buri kintu twagisesenguye neza.

^{13.} Buri muntu twashyize imirimo ye mu ijosi rye. Kandi ku muni w'izuka tuzamusohorera igitabo azakira gifunguye.

^{14.} Soma igitabo cyawe! Urihagije uyu muni kwibera umubaruzi. ^{15.} Uzayoboka azaba yiyobokeye n'uzayoba azaba yiyobeye. Nta muntu uzikorera umutwaro w'undi. Kandi ntitwari abo guhana keretse tumaze kohereza intumwa.

^{16.} Iyo dushatse kworeka umudugudu, dutegeka abaherwe bawo (kumvirA) bakawigomekamo. Ubwo ugahamwa n'ijambo tukawurimbura ukurimbura kwa cyane. ^{17.} Ni bingahe mu bisekuru bya nyuma ya Nuuh tworetse!? Birahagije ko Nyagasani wawe ari Umumenyi w'ibiyihishe, Ubona cyane ibyaha by'abagaragu be.

^{18.} Uzashaka isi, tuzamwihutishiriza muri yo ibyo dushaka k'uwo dushaka. Hanyuma tuzamugenera Djahannam azinjiramo asuzuguritse, yirukanywe mu mpuhwe za IMANA (ALLAH). ^{19.} N'uzashaka imperuka, akayikorera uko bikwiye ari n'umwemera ; abo umuhate wabo uzashimwa.

^{20.} Bose duha bariya na bariya mu mpano za Nyagasani wawe. Kandi impano za Nyagasani wawe ntizikumirwa.

21. Reba uko turutisha bamwe ku bandi. Imperuka ni yo isumbije mu ntera ikaba inasumbije mu ngabire.

22. Ntuzashyire hamwe na ALLAH (IMANA) indi mana ukaba ugawa, utereranywe. 23. Nyagasani wawe yategetse ko mutagomba kugira icyo mugaragira uretse We no kugirira neza ababyeyi. Niba umwe muri bo cyangwa bombi bageze mu zabukuru, ntuzababwire ngo Uffin! Ntuzanabakankamire kandi ujye ubabwira ijamba ryiza. 24. Unabicisheho bugufi kubera impuhwe unavuge uti: ayi Nyagasani wanjye! Bahe impuhwe zawe nk'uko bandeze ndi muto. 25. Nyagasani wanyu ni uzi cyane ibiri mu mitima yanyu. Niba muri abatunganya mu by'ukuri We ni Uhebuje mu guhanagura ibyaha by'abicuza cyane.

26. Ujye uha uwo mufitanye isano uburenganzira bwe, umukene n'uwashiriwe ari ku rugendo kandi ntukajye waya.

27. Mu by'ukuri abaya ni abavandimwe ba za sha'itwaan. Kandi sha'itwaan ni umuhakanyi cyane kuri Nyagasani we.

28. Ni ubatera umugongo ushaka impuhwe za Nyagasani wawe wizeye, ujye ubabwira ijamba ryoroheje.

29. Ntuzashyire akaboko kawo ku ijosi ryawe ugahambiriye ntuzanakarambure kose ukaba ugawa ushiriwe. 30. Mu by'ukuri Nyagasani wawe atuburira amafunguro uwo ashaka, akanatubiriza. Rwose We ni Umumenyi w'ibyihishe, Ubona cyane abagaragu be.

31. Ntimukice abana banyu kubera gutinya ubukene. Twe turabafungurira hamwe namwe. Mu by'ukuri kubica ni icyaha gikomeye. 32. Ntimukegere ubusambanyi. Mu by'ukuri bwo ni urukozasoni n'inzira mbi.

33. Ntimukice umuntu ALLAH (IMANA) yaziririje uretse mu kuri. N'uzicwa ahugujwe, twahaye umuhagarariye

ububasha. Ntazakabye mu kwica. Mu by'ukuri we ni utabawe. ^{34.} Ntimukegere umutungo w'imfubyi uretse mu nzira nziza kugeza igeze k' ubukure. Muje mwuzuzza isezerano. Mu by'ukuri isezerano rizabazwa. ^{35.} Muje mwuzuzza ibigerwa nimugera, munapimishe iminzani igororotse. Ibyo ni byo byiza ni na yo maherezo meza.

^{36.} Ntugakurikire ibyo udafitiye ubumenyi. Mu by'ukuri ukumva, ukubona n'umutima; ibyo byose uzabibazwa. ^{37.} Ntukagendere ku isi wibona. Mu by'ukuri wowe ntuzapfumura isi. Nta n'ubwo uzagera ku burebure bw'imisozi. ^{38.} Ibyo byose ububi bwabyo bwangwa kwa Nyagasani wawe.

^{39.} Ibyo ni bimwe mu byo Nyagasani wawe aguhishuriye mu bushishozi. Ntuzashyire hamwe na ALLAH (IMANA) indi mana, ukajugunywa muri Djahannam ugawe, wirukanywe mu mpuhwe za IMANA (ALLAH).

^{40.} Ese Nyagasani wanyu yabeguriye abahungu maze mu Bamala'ika yigiriramo abakobwa!? Mu by'ukuri mwe muravuga ijambo rihambaye. ^{41.} Rwose twarasesenguye muri ino Qur'aan kugira ngo bibuke ariko ntacyo ibongerera uretse guhunga. ^{42.} Vuga uti: Iyo hamwe na We haba izindi mana nk'uko babivuga; ubwo zari gushaka inzira izigeza kwa Nyiri Aar'sh. ^{43.} Ubutagatifu ni ubwe arenze ibyo bavuga ukurenga guhambaye. ^{44.} Ibirere birindwi n'isi n'ibibirimo biramusingiza. Nta kintu na kimwe usibye ko gisingiza ishimwe n'ikuzo bye byuzuye ariko ntimusobanukirwa ugusingiza kwabyo. Mu by'ukuri We ni Umwitonzi, Uhebuje mu guhanagura ibyaha.

^{45.} Iyo usoma Qur'aan dushyira hagati yawe n'abatemera imperuka urusika rushyitse. ^{46.} Twashyize ku mitima yabo

ibipfundikizo kugira ngo batayisobanukirwa no mu matwi yabo ibihato. N'iyu uvuze Nyagasani wawe Wenyine muri Qur'aan bahindukira ku migongo yabo bahunga.

⁴⁷. Twe tuzi cyane igituma bumviriza ubwo bakumviriza n'igihe baba bongorera. Ubwo abahuguza bavuga bati: ntawe mukurikira uretse umugabo warozwe. ⁴⁸. Reba uburyo baguhaye ingero bakayoba, ntibashobora kubona inzira.

⁴⁹. Baravuga bati: ese nitumara kuba amagufwa n'ubuvungukira; ese twe tuzazurwa turi ibiremwa bishya!?

⁵⁰. Vuga uti: nimube amabuye cyangwa ibyuma! ⁵¹. Cyangwa ikiremwa mu byo mubona ko ari kinini mu bituza byanyu. Bazavuga bati: ni nde uzatugarura? Vuga uti: Uwabahanze ubwa mbere. Bazacisha amarenga imitwe yabo banavuye bati: Bizaba ryari? Vuga uti: bishobora kuba hafi. ⁵². Zirikana ubwo azabahamagara mukitabana ishimwe n'ikuzo byuzuye, muzamenyako mutabayeho uretse igihe gito.

⁵³. Bwira abagaragu banjye: Bajye bavuga ijamba risumba andi ubwiza. Mu by'ukuri sha'itwaan arabateranya. Rwose sha'itwaan ni umwanzi ugaragara w'umuntu.

⁵⁴. Nyagasani wanyu ni We ubazi cyane. Ashaka yabaha impuhwe ze cyangwa yashaka akabahana. Kandi ntitwabakoherejeho ngo ubabere umurinzi. ⁵⁵. Nyagasani wawe ni We uzi cyane ibiri mu birere n'isi. Rwose twasumbishije abahanuzi bamwe ku bandi. Daa'uud twamuhaye Zabuur.

⁵⁶. Vuga uti: nimuhamagare ibyo mwahimbye bitari We. Nta bushobozi bifite bwo kubakuraho ikibi cyangwa kugihindura. ⁵⁷. Ibyo basaba ubwabyo bishakisha inzira irusha izindi ubugufi ibiganisha kwa Nyagasani wabyo, byizera impuhwe ze bikanatinya ibihano bye. Mu by'ukuri ibihano

bya Nyagasani wawe ni ibyo kwirindwa. ^{58.} Nta mudugudu n'umwe uretse ko twe tuzaworeka mbere y'umunsi w'izuka cyangwa tukazawuhana ibihano bikaze. Ibyo biranditse mu gitabo.

^{59.} Nta cyatubujije kohereza ibitangaza uretse ko aba mbere babihinyuye. Twahaye ba Thamuud ingamiya igaragara barayihinyura. Kandi ntitwohereza ibitangaza keretse tugambiriye gukanga.

^{60.} Zirikana Ubwo twakubwiye tuti: Mu by'ukuri Nyagasani wawe yahetuye abantu. Ntitwagize inzozu twakweretse n'igiti cyavumwe muri Qur'aan uretse kuba ikigeragezo ku bantu. Turabatera ubwoba ariko ntacyo bibongerera uretse kwigomeka gukomeye.

^{61.} Zirikana ubwo twabwiraga Abamala'ika tuti: nimwubamire Aadam. Barubama uretse Ibliis wavuze ati: Ese nubamire uwo uremye mu ibumba!? ^{62.} Aravuga ati: ntureba uyu wubahishije kundusha? Nundindiriza kugeza ku munsi w'izuka, rwose nzabatanika nyobye urubyaro rwe uretse bake.

^{63.} Aravuga ati: Genda uzagukurikira muri bo mu by'ukuri Djahannam ni igihembo cyanyu; igihembo cyuzuye.

^{64.} Uzagire abapfayongo abo ushoboye muri bo ukoresheje ijwi ryawe, maze ubatere n'ingabo zawe zigendera ku ifarasi n'izigenza amaguru ufatanye nabo mu mitungo n'abana unabasezeranye. Kandi ntacyo Sha'itwan abasezeranya uretse ibishuko. ^{65.} Mu by'ukuri abagaragu banjye nta bushobozi uzabagiraho. Nyagasani wawe arahagije kuba uwiringirwa.

^{66.} Nyagasani wanyu We ubagendeshereza amato mu nyanja kugira ngo mushakishye mu ngabire ze. Mu by'ukuri We kuri mwe, ni Nyirimbabazi. ^{67.} Iyo ingorane zibagezeho

muri mu nyanja ibyo musaba byose birabura uretse We. Yamara kubarokora abagejeje imusozi mugatera umugongo. Umuntu ni umuhakany cyane.

⁶⁸. Ese mwizeye umutekano w'uko atabarigitisha uruhande rw'imusozi cyangwa akaboherereza umuyaga urimo amabuye maze ntimwibonere umurinzi!? ⁶⁹. Cyangwa mwizeye umutekano w'uko atabasubizamo ubwa kabiri, akaboherereza inkubi y'umuyaga akabarohamya kubera ibyo mwahakanye kandi nyuma ntimwibonere kuri Twe ukurikirana?

⁷⁰. Rwose twubahishije bene Aadam tubatwara imusozi no mu nyanja tunabafungurira mu byiza, maze tubarutisha cyane ibyinshi mu byo twaremye.

⁷¹. Zirikana umunsi tuzahamagara abantu bose bayobowe n'umuyobozi wabo. Uzahabwa igitabo cye mu kuboko kw'iburyo, abo bazasoma ibitabo byabo nta n'akarandaryi bazahuguzwa. ⁷². Uzaba kuri iyi si ari impumyi, no ku mperuka we azaba ari impumyi, anarushijeho kuyoba inzira.

⁷³. Bari hafi kukugerageza ku byo twaguhishuriye kugira ngo uduhimbire ibitari byo. Ubwo rwose bari kukugira inshuti magara. ⁷⁴. Iyo tutagukomezwa rwose wari hafi kubabogamiraho akantu gato. ⁷⁵. Ubwo twari kugusogongeza ibihano byikubye ku isi n'ibihano byikubye igihe cy'urupfu. Hanyuma ntiwari kwibonera kuri Twe umutabazi.

⁷⁶ Bari hafi kugushyiraho iterabwoba mu gihugu kugira ngo bakikwirukanemo. Ubwo ntibari kubaho nyuma yawe uretse igihe gito. ⁷⁷ Ni umugenzo w'abo twohereje mbere yawe mu ntumwa zacu. Kandi ntuzabonera imigenzo yacu uguhinduka.

⁷⁸. Hozaho Swalaat mu gihe izubaryerekeye iburengerazuba

kugeza mu mwijima w'ijoro. Unasome Qur'aan mu museke. Mu by'ukuri Qur'aan yo mu museke iba ishengerewe. ⁷⁹. Na nijoro ujye uyikoresha Tahadjud ari inyongera yawe kugira ngo Nyagasani wawe azakuzurire mu mwanya ushimwa.

⁸⁰. Uvuge uti: ayi Nyagasani wanjye! Nyinjiza ukwinjiza kwiza, unsohore ugusohora kwiza unampe ubushobozi bushyigikiwe buguturutseho. ⁸¹. Unavuge uti: Ukuri kuraje ikinyoma kirayoyotse. Mu by'ukuri ikinyoma ni icyo kuyoyoka.

⁸². Tumanura muri Qur'aan ibiri umuti n'impuhwe ku bemera. Nyamara ntacyo yongerera abahuguza uretse igihombo.

⁸³. Iyo duhaye inema zacu umuntu atera umugongo akishyira kure. Naho ikibi cyamugeraho akaba uwiheba cyane. ⁸⁴. Vuga uti: buri wese akora ku buryo bwe. Cyakora Nyagasani wanyu ni We uzi cyane uwayobotse inzira.

⁸⁵. Barakubaza kuri roho. Vuga uti: roho ituruka ku itegeko rya ALLAH (IMANA) kandi ntimwahawe mu bumenyi uretse buke.

⁸⁶. Iyo dushaka twari gutwara ibyo twaguhishuriye hanyuma ntiwibonere kuri twe uwiringirwa. ⁸⁷. Uretse impuhwe za Nyagasani wawe. Mu by'ukuri ingabire ze kuri wowe ni nyinshi. ⁸⁸. Vuga uti: N'iyo abantu n'amadjinn bishyira hamwe ngo bazane igisa n'iyi Qur'aan, ntibakizana n'ubwo bamwe ku bandi baba bashyigikiranye.

⁸⁹. Rwose twasesenguriye abantu muri iyi Qur'aan buri rugero. Nyamara abenshi mu bantu banga byose uretse ubuhakanyi. ⁹⁰. Baravuga bati: ntituzakwemera keretse uduturikirije isoko mu butaka. ⁹¹. Cyangwa ugire umurima w'imitende n'imizabibu, unaturitse cyane imigezi hagati

yawo. ⁹². Cyangwa udutureho ikirere nk'uko wabyigambye ibice bice, cyangwa uzane ALLAH (IMANA) n'Abamala'ika imbona nkubone. ⁹³. Cyangwa ugire inzu itatse cyangwa uzamuke ujye mu kirere. Na bwo ntituzemera izamuka ryawe keretse utumanuriye igitabo tukagisoma. Vuga uti: Ubutagatifu ni ubwa Nyagasani wanjye! Ese hari icyo ndi cyo uretse kuba umuntu n'intumwa!?

⁹⁴. Ntacyabujije abantu kwemera ubwo ubuyobozi bwabageragaho, uretse ukuvuga kwabo bati: Ese ALLAH (IMANA) yohereje umuntu ngo abe intumwa? ⁹⁵. Vuga uti: Iyo mu isi haba Abamala'ika bagenda batuje, twari kubamanurira mu kirere Mala'ika w'intumwa. ⁹⁶. Vuga uti: ALLAH (IMANA) arahagije kuba Umuhamya hagati yanjye namwe. Mu by'ukuri We ku bagaragu be ni Umumenyi w'ibyihishe, Ubona cyane.

⁹⁷. Uwo ALLAH (IMANA) yayoboye ni we muyobokeye n'uwo yayobeje ntuzamubonera abarinzi batari We. Tuzabazura k'umunsi w'imperuka bacuramyeye ari impumyi, ibiragi, n'ibipfamatwi. Ubuturo bwabo ni Djahannam. Buri uko icubye tubongerera Sa'iir. ⁹⁸. Icyo ni igihembo cyabo kuberako bahakanye amagambo yacu bakavugaga bati: ese nituba amagufwa n'ubuvungukira; ese tuzazurwa turi ibiremwa bishya!?

⁹⁹. Ese ntibabonyeko ALLAH (IMANA) waremye ibirere n'isi ari ushobora kurema nka bo!? Yabahaye igihe kidashidikanywaho, abahuguza banga byose uretse ubuhakanyi. ¹⁰⁰. Vuga uti: Iyo mwe muba muhatse ibigega by'impuhwe za Nyagasani wanjye ubwo mwari kugundira mutinya gutanga. Kandi umuntu ni umunyabugugu cyane.

¹⁰¹. Rwose twahaye Muusa ibitangaza icyenda bisobanutse.

Baza abana ba Israa'iil ubwo yabageragaho Fir'aun akamubwira ati: mu by' ukuri yewe Muusa! Jye ndagukeka ko warozwe. ^{102.} Aravuga ati: rwose uziko ntawamanuye ibi uretse Nyagasani w'ibirere n'isi ari ubuhamya bugaragara. Mu by'ukuri yewe Fir'aun! Ndagukeka ko woramye. ^{103.} Ashaka kubaca mu gihugu, turamurohamya n'abari kumwe na we bose. ^{104.} Tubwira abana ba Israa'iil nyuma ye tuti: muture mu gihugu, isezerano ry'imperuka niriza tuzabazana muvangitiranye.

^{105.} Mu kuri twarayimanuye kandi mu kuri iramanuka. Ntitwakohereje uretse kugira ngo ube utanga inkuru nziza n'uburira. ^{106.} Qur'aan twayimanuye urusorongo kugira ngo uyisomere abantu buhoro buhoro kandi twayimanuye mu byiciro.

^{107.} Vuga uti: nimuyemere cyangwa ntimuyemere! Mu by'ukuri abahawe ubumenyi mbere yayo, iyo bayisomewe bitura ku twananwa twabo bubamye. ^{108.} Bavuga bati: ubutagatifu ni ubwa Nyagasani wacu. Rwose isezerano rya Nyagasani wacu rirasohojwe. ^{109.} Bitura ku twananwa twabo barira ikabongerera kwibombarika.

^{110.} Vuga uti: Muhamagare ALLAH (IMANA) cyangwa muhamagare RAHMAAN. Iryo ari ryo ryose mwahamagara afite amazina meza. Ntusakuze muri Swalaat yawe kandi ntunayigire bucece. Ushakishe hagati aho inzira. ^{111.} Vuga uti: Ishimwe n'ikuzo byuzuye ni ibya ALLAH (IMANA) utaragize umwana, utaranagize uwo bafatanyije mu bwami, utaranagize umurinzi kubera intege nke unamukuze cyane ikuzo rikwiye.

Surat 18

AL- KAH'F

Ku izina rya ALLAH (IMANA) Nyirimpuhwe, Nyirimbabazi.

¹ Ishimwe n'ikuzo byuzuye ni ibya ALLAH (IMANA) wamanuriye umugaragu we igitabo ntiyagishyiramo ukugorama. ² Kigororotse. Kugira ngo aburire ibihano bikomeye bituruka iwe anahe inkuru nziza abemera bakora ibitunganye, ko bafite ibihembo byiza. ³ Bazabamo iteka. ⁴ Anaburire abavuze ko ALLAH (IMANA) yihaye umwana. ⁵ Nta bumenyi babifiteho ndetse n'abakurambere babo. Mbega ijambo rikomeye risohoka mu minwa yabo! Nta cyo bavuga uretse ikinyoma.

⁶ Urenda kwiyicisha akababaro kubera ugutera kwabo umugongo, niba batemeye iyi nkuru. ⁷ Mu by'ukuri Twe ibiri ku isi twabigize umutako wayo kugira ngo tubagerageze tunerekane urusha abandi ibikorwa byiza. ⁸ Kandi mu by'ukuri Twe, ibiyiriho tuzabigira ubutaka bugundutse.

⁹. Ese urakekako abantu bo mu buvumo n'urubaho banditseho ari igitangaza mu bimenyetso byacu!?

¹⁰. Zirikana ubwo abasore bahungiraga mu buvumo bakavuga bati: ayi Nyagasani wacu! Duhe impuhwe ziguturutseho unadutegurire mu bintu byacu ubuyobohe. ¹¹. Tubasinziriza mu buvumo imyaka myinshi. ¹². Hanyuma turabakangura kugira ngo twerekane; ni irihe mu matsinda abiri ryamenya kurusha irindi igihe bamazemo.

¹³. Twe turagutekerereza inkuru yabo mu kuri. Rwose bo ni abasore bemeye Nyagasani wabo tubongerera ukuyoboka.

¹⁴. Dukomeza imitima yabo ubwo bahagurukaga bakavuga

bati: Nyagasani wacu ni Nyagasani w'ibirere n'isi. Ntituzasaba indi mana itari We. Twaba rwose tuvuze amateshwa. ¹⁵ Abo bantu bacu bishyiriyeho izindi mana zitari We. Iyaba zabazaniraga ibimenyetso bigaragara! Ni nde uhuguza kurusha uhimbira ALLAH (IMANA) ikinyoma!?

¹⁶ Nimubitarura n'ibyo bagaragira bitari ALLAH (IMANA) muhungire mu buvumo, Nyagasani wanyu abahundagazeho impuhwe ze anabategurire ibibafasha mu byanyu.

¹⁷ Ubona izuba iyo rirashe ribogamira iburyo bw'ubuvumo bwabo. Ryaba rirenga rikabasiga kure ahagana ibumoso. Na bo bari rwagati muri bwo. Ibyo ni mu bitangaza bya IMANA (ALLAH). Uwo ALLAH (IMANA) yayoboye ni we uba ayobotse n'uwo ALLAH (IMANA) yayobeje ntuzamubonera umurinzi uyobora.

¹⁸ Wabakekako bari maso kandi basinziriye. Turabahindukiza iburyo n'ibumoso n'imbwa yabo irambuye amaboko yayo ku bwinjiriro. Ubarebye wahindukira ubahunga wanahiye ubwoba kubera bo.

¹⁹ Uko ni ko twabakanguye kugira ngo babazanye hagati yabo. Uwavuze muri bo aravuga ati: mumaze igihe kingana iki? Baravuga bati: tumaze umunsi cyangwa igice cy'umunsi. Baravuga bati: Nyagasani wanyu ni We uzi igihe mumaze. Nimwohereze umwe muri mwe n'iki gicere cyanyu cya Feza mu mujiyi, arebe ibiryo byiza kurusha ibindi maze abazaniremo amafunguro. Anitonde ntatume hari ubamenya n'umwe. ²⁰ Mu by'ukuri bo nibabatahura bazabatera amabuye cyangwa babasubize mu idini ryabo kandi ubwo ntimuzakiranuka na rimwe.

²¹ Uko ni ko twabatahuje kugira ngo bamenyeko isezerano

rya ALLAH (IMANA) ari ukuri, kandi ko imperuka nta kuyishidikanyaho. Ubwo bajyaga impaka hagati yabo ku kibazo cyabo hari abavuga bati: nimububakeho inyubako. Nyagasani wabo ni We uzi ibyabo kurusha abandi. Abaganjije abandi baravuga bati: rwose tuzabubakaho umusigiti.

^{22.} (Bamwe) Bazavuga bati: ni batatu, imbwa yabo ikaba iya kane. (Abandi) bazavuga bati: ni batanu imbwa yabo ikaba iya gatandatu. Ari ugukekeranya ku bitagaragara. (Hari) n'abazavuga bati: ni barindwi imbwa yabo ikaba iya munani. Vuga uti: Nyagasani wanjye ni We uzi umubare wabo kurusha abandi. Ntawe ubazi uretse bake. Ntukabajyeho impaka uretse impaka zigaragara. Kandi ntuzagire n'umwe ubaza kuri bo. ^{23.} Ntukavuge ku kintu icyo ari cyo cyose uti: rwose jye iki nzagikora ejo. ^{24.} Keretse ALLAH (IMANA) ashatse. Ujye wibuka Nyagasani wawe niwibagirwa unavuge uti: wenda Nyagasani wanjye yanyobora kugira ngo mbe hafi kuyoboka kuri iki.

^{25.} Babaye mu buvumo bwabo imyaka magana atatu bongererwaho icyenda. ^{26.} Vuga uti: ALLAH (IMANA) ni We uzi igihe bamazemo kurusha abandi. Afite ubumenyi bw'ibyihishe mu birere n'isi. Mbega Ubona cyane! Mbega Uwumva cyane! Nta wundi bafiteho umurinzi utari we kandi nta n'umwe yifashisha mu butegetsi bwe.

^{27.} Soma ibyo uhishurirwa byo mu gitabo cya Nyagasani wawe. Ntawahindura amagambo ye kandi nta handi hatari iwe uzabona ubuhungiro. ^{28.} Wihangane hamwe n'abasaba Nyagasani wabo mu gitondo na nimugoroba bashaka uburanga bwe. Amaso yawe ntabarengye ushaka imitako y'ubuzima bw'isi. Ntukumvire uwo twazindaje umutima

we ku rwibutso rwacu agakurikira irari rye, ibye bikaba ari ubuyobe bukomeye.

²⁹. Vuga uti: ukuri ni uguturutse kwa Nyagasani wanyu. Ushaka azemere n'ushaka azahakane! Mu by'ukuri Twe twateguriye abahuguza umuriro, inkuta zawo zirabagose. N'iyi basabye icyo kunywa bahabwa amazi yatuye nk'umuringa yotsa uburanga. Nicyo kinyobwa kibi ni nabwo buruhukiro bubi!

³⁰. Mu by'ukuri abemeye bakanakora ibitunganye rwose Twe ntituburizamo ibihembo by'uwatunganyije ibikorwa.

³¹. Abo bafite Djannah zihoraho, imigezi iratembera hagati yabo. Bazambikwamo imiringa. Bazambara imyenda y'icyatsi ya Sun'dus na Is'tibra. Muri yo bazaba begamye ku bitanda bitatse. Ibyo ni ibihembo byiza bukaba n'uburuhukiro bwiza.

³². Bahe urugero rw'abagabo babiri twahaye umwe muri bo imirima ibiri y'imizabibu tuyizengurutse imitende hagati ya yo dushyiramo ibimera. ³³. Iyo mirima yombi yatanze ibiribwa byayo ntiyagira icyo ihuguzamo. Duturitsa hagati yayo umugezi. ³⁴. Yari afite imbuto. Abwira mugenzi we amuganiriza ati: Jye nkurusha umutungo nkanakurusha abantu. ³⁵. Yinjira mu murima we na we yihuguza aravuga ati: sinkeka na rimwe ko ibi bizashira! ³⁶. Sinakeka ko imperuka izaza! Kandi ninasubizwa kwa Nyagasani wanjye nzasanga ibiwuruta, ariho garukiro.

³⁷. Mugenzi we amubwira amuganirira ati: ese urahakana uwakuremye mu gitaka hanyuma mu ntanga maze akagutunganyamo umugabo? ³⁸. Ahubwo We ni IMANA (ALLAH), Nyagasani wanjye kandi simbangikanya Nyagasani wanjye n'uwo ari we wese. ³⁹. Iyaba winjiraga mu murima wawe ukavuga uti: Ni ibyo ALLAH (IMANA) yashatse nta

n-tege uretse izishyigikiwe na IMANA (ALLAH). N'ubwo ubona jye ndi hasi yawe mu mutungo n'abana. ⁴⁰ Nyagasani wanjye yampa ibiruta umurima wawe, akawoherereza icyorezo giturutse mu kirere ugahinduka igitaka kinyerera.

⁴¹ Cyangwa amazi yawo akarigita ntuzashobore kuyashaka.

⁴² Imbuto ze ziragotwa bucya ahindura ibiganza bye kubera ibyo yawutanzeho, nawo waguye ku gisenge cyawo avuga: Iyaba jye ntabangikanyaga Nyagasani wanjye n'uwo ari we wese! ⁴³ Aho nta tsinda yabonye ryari kumutabara ibihano bya ALLAH (IMANA) kandi na we ntiyari kwitabara. ⁴⁴ Aho ubutabazi nyabwo ni ubwa IMANA (ALLAH), Uwukuri. Ni We mwiza wo guhamba kandi ni We mwiza wo guhana.

⁴⁵ Bahe urugero rw'ubuzima bw'isi; ni nk'amazi twamanuye tuyakura mu kirere, ibimera by'isi bikivanga nayo, nyuma bikumagara bitumurwa n'umuyaga. Kandi ALLAH (IMANA) ni Uwishoboza buri kintu. ⁴⁶ Umutungo n'abana ni imitako y'ubuzima bw'isi. Naho ibikorwa byiza bisigara ni ibihembo byiza n'amizero meza kwa Nyagasani wawe.

⁴⁷ Umunsi tuzagendesha imisozi ukabona isi irambuye, tukabakoranya ntitugire n'umwe muri bo dusiga.

⁴⁸ Bazamurikirwa Nyagasani wawe bari ku murongo. Rwose mutuziye nk'uko twabaremye inshuro ya mbere, ahubwo mwigambagako tutazabashyiriraho umunsi w'isezerano.

⁴⁹ Ibitabo bizaramburwa maze ubone abagome batewe ubwoba n'ibikubiyemo bavuga bati: mbega ukorama kwacu! Ibi bitabo bimeze bite? Ntibireka igitu cyangwa ikinini keretse bikibaruye!? Bazasanga ibyo bakoze bihari kandi Nyagasani wawe nta n'umwe ahuguza.

⁵⁰ Zirikana ubwo twabwiraga Abamala'ika tuti:

nimwubamire Aadam. Barubama uretse Ibliis. Yari mu madjinn yigomeka ku itegeko rya Nyagasani we. Ese mumugira we n'urubyaro rwe inshuti koya mute mundetse kandi bo ari abanzi banyu!? Ingurane y'abahuguza ni mbi.

51. Ntabwo naberetse iremwa ry'ibirere n'isi, ndetse n'iremwa ryabo. Kandi sindi uwo kugira abayobye abafasha.

52. Umunsi azavuga ati: ngaho nimuhamagare abo mwabeshyagako ari abafasha banjye. Bazabahamagara nyamara ntibazabitaba. Tuzashyira hagati yabo urworekero.

53. Abagome bazabona umuriro bamenyeko ari abo kuwugwamo kandi ntibazawubonera ubuhungiro.

54. Rwose twasesenguriye abantu muri iyi Qur'aan buri rugero ariko umuntu arusha impaka buri kintu. 55. Nta cyabujije abantu kwemera no gusaba Nyagasani wabo guhanagurwaho ibyaha ubwo ubuyobokeye bwabageragaho, uretse gutegerezako inzira y'abo hambere ibageraho cyangwa ibihano bikabageraho imbona nkubone.

56. Ntitwohereza intumwa keretse kuba abavuga inkuru nziza n'ababurira. Naho abahakanye bajya impaka z'ikinyoma kugira ngo baburizemo ukuri. Bagira amagambo yanjye n'ibyo baburiwe umukino. 57. Ninde uhuguza kurusha uwibukijwe amagambo ya Nyagasani we, akayatera umugongo akanibagirwa ibyo yashyize imbere!? Mu by'ukuri Twe twashyize ku mitima yabo ibipfundikizo kugira ngo batayisobanukirwa no mu matwi yabo ibihato. N'ubwo wabahamagara ntibazayoboka na rimwe.

58. Nyagasani wawe ni Uhebuje mu guhanagura ibyaha, Uwimpuhwe. Iyo abaryoza ibyo bakora yari kubihutishiriza ibihano. Ariko bafite isezerano batazabonera ubuhungiro.

59. Iyo midugudu twarayoretse ubwo yahuguzaga kandi twashyizeho isezerano ry’iyorekwa ryayo.

60. Zirikana ubwo Muusa yabwiraga umuhungu we ati: sinzarekeraho kugenda keretse ngeze ku ihuriro ry’inyanja ebyiri cyangwa nkagenda imyaka n’imyaniko. 61. Bageze ku ihuriro ryazo bibagiwe ifi yabo, ifata inzira yayo mu nyanja inyuze munsu. 62. Bamaze kwambukiranya abwira umuhungu we ati: tuzanire amafunguro yacu ya ku manywa. Rwose twahuye n’umunaniro muri uru rugendo rwacu.

63. Aravuga ati: Urabona ubwo twaruhukiraga ku rutare, mu by’ukuri jye nibagiwe ya fi. Kandi ntawayinyibagije kuyibuka uretse Sha’itwaan. Ifata inzira yayo mu nyanja itangaje. 64. Aravuga ati: Aho niho twashakaga. Bakurikira ibirenge byabo, ikirenge ku kindi. 65. Basanga umugaragu mu bagaragu bacu twahaye impuhwe ziduturutseho tunamwigisha ubumenyi budukomakaho.

66. Muusa aramubwira ati: Ese ngukurikire kugira ngo unyigishe ubuyobohe mu byo wigishijwe? 67. Aravuga ati: Mu by’ukuri wowe ntuzashobora kunyihanganira! 68. Ni gute wakwihanganira ibyo utigeze umenya!? 69. Aravuga ati: Uransanga in’sha’a ALLAH (IMANA) ndi uwihangana kandi sinzigomeka ku itegeko ryawe. 70. Aravuga ati: nunkurikira ntugire icyo umbaza kugeza ubwo ngize icyo nkikubwiraho.

71. Baragenda kugeza ubwo buriye ubwato akabupfumura. Aravuga ati: urabupfumuye kugira ngo burohe ababurimo!? Rwose ukoze ikintu kibi cyane. 72. Aravuga ati: ese sinavuzeko utazashobora kunyihanganira!? 73. Aravuga ati: ntundyoye ibyo nibagiwe kandi ntunshyireho amananza. 74. Baragenda kugeza ubwo bahuye n’umuhungu akamwica. Aravuga ati:

wishe umuntu w'intungane nta we yishe!? Rwose ukoze ikintu kibi cyane!

^{75.} Aravuga ati: ese sinakubwiyeko utazashobora kunyihanganira!? ^{76.} Aravuga ati: Ningira icyo nkubaza nyuma y'ibi ntukomezanye nanjye. Rwose ugeze aho ugira impamvu kuri jye. ^{77.} Baragenda kugeza ubwo bageze ku banyamudugudu. Bafunguza abawutuye banga kubakira. Bawusangamo urukuta rwenda guhirima ararugorora. Aravuga ati: Iyo ushaka wari kubyakira igihembo. ^{78.} Aramubwira ati: uku ni ko gutandukana hagati yanjye na we. Ndakubwira ibisobanuro by'ibyo utashoboye kwihanganira.

^{79.} Ubwato bwari ubw'abakene bakora mu nyanja, nshaka kubushyiraho inenge kuko inyuma yabo hari umwami wafataga buri bwato ku ngufu.

^{80.} Naho umuhungu, ababyeyi be bari abemera dutinyako yabahatira kwigomeka no guhakana. ^{81.} Dushakako Nyagasani wabo amubaguranira umwiza kumurusha, uri hafi ku mpuhwe.

^{82.} Naho urukuta, rwari urw'abahungu babiri b'imfubyi mu muji. Minsi yarwo hari umutungo wabo ubitswe kandi se yari intungane, Nyagasani wawe ashaka ko bagera ku bukure bwabo bagakuramo umutungo wabo, ari impuhwe ziturutse kwa Nyagasani wawe. Sinabikoze ku bushake bwanjye. Ibyo ni ibisobanuro by'ibyo utashoboye kwihanganira.

^{83.} Barakubaza kuri Dhul Qarnain. Vuga uti: nzabasomera inkuru ye muri Qur'aan. ^{84.} Rwose twamuhaye ubushobozi ku isi tunamuha inzira kuri buri kintu.

^{85.} Maze akurikira inzira. ^{86.} Kugeza ubwo yageze iburengerazuba akabona rirengerira mu isoko y'icyondo

gishyushye ahasanga abantu. Turavuga tuti: yewe Dhul Qar'nain! Ubahane cyangwa ubagirire neza. ⁸⁷. Aravuga ati: naho uzakuguza tuzamuhana hanyuma agarurwe kwa Nyagasani we amuhane igihano gihambaye. ⁸⁸. Naho uzemera akanakora ibikorwa bitunganye, afite ibihembo byiza kandi tuzamuha amabwiriza yacu yoroshye.

⁸⁹. Maze akurikira inzira. ⁹⁰. Kugeza ubwo yageze iburasirazuba asanga rirasira ku bantu tutahaye aho kuryikinga. ⁹¹. Uko ni ko twahetuje ubumenyi ibye byose.

⁹². Maze akurikira inzira. ⁹³. Kugeza ubwo yageze hagati y'imisozi ibiri asanga inyuma yayo abantu batari bari hafi yo gusobanukirwa imvugo. ⁹⁴. Baravuga bati: yewe Dhul Qar'nain! Mu by'ukuri Ya'adjuudja na Ma'adjuudja ni abangizi mu gihugu. Ese tukugenere umusoro kugira ngo ushyire hagati yacu na bo urukuta?

⁹⁵. Aravuga ati: ibyo Nyagasani wanjye yanshobojemo ni byo byiza. Nimumfashishe imbaraga nshyire hagati yanyu na bo urukura. ⁹⁶. Nimunzanire ibice by'ibyuma. Amaze kubiringaniza hagati y'imisozi ibiri aravuga ati: muvugute. Amaze kubigira umuriro aravuga ati: nimunzanire nsukeho umushongi w'umuringa. ⁹⁷. Ntibashobora kururenga ntibanashobora kurupfumura. ⁹⁸. Aravuga ati: izi ni impuhwe za Nyagasani wanjye. Isezerano rya Nyagasani wanjye niriza azarugira ubushwangi. Kandi isezerano rya Nyagasani wanjye ni ukuri.

⁹⁹. Tuzasiga uwo muni bamwe muri bo banyuranamo uruvunganzoka maze hahuhwe mu mpanda nyuma tubarundanye cyane. ¹⁰⁰. Uwo muni tuzamurika Djahannam ku bahakanyi ku mugaragaro. ¹⁰¹. Babandi ku maso yabo

hari igikingirizo kibabuza kunyibuka kandi ntibashoboraga kumva.

¹⁰². Ese abahakanyi barakekako bagira abagaragu banjye inshuti koya bandetse!? Mu by'ukuri Twe twateguriye Djahannam kuba ari ubushyitsi ku bahakanyi.

¹⁰³. Vuga uti: ese tubabwire abahombye kurusha abandi mu bikorwa? ¹⁰⁴. Ni babandi umuhate wabo mu buzima bw'isi wabaye impfabusa kandi bo bakeka y'uko batunganya ibikorwa. ¹⁰⁵. Abo ni abahakanye amagambo ya Nyagasani wabo no guhura na We, ibikorwa byabo bigapfa ubusa. Nta gaciro tuzabaha ku munsu w'imperuka. ¹⁰⁶. Ku bw'ibyo Djahannam ni cyo gihembo cyabo kubera ibyo bahakanye bakanagira amagambo yanjye n'intumwa zanjye ibikinisho.

¹⁰⁷. Mu by'ukuri abemeye bakanakora ibitunganye ishyikiro ryabo ni Djannah za Fir'dau's. ¹⁰⁸. Bazabamo ubuzira herezo. Ntibazifuza guhindurirwa.

¹⁰⁹. Vuga uti: iyo inyanja ziba wino y'amagambo ya Nyagasani wanjye, inyanja zari gukama mbere y' uko amagambo ya Nyagasani wanjye ashira n'ubwo twazana izindi nkazo zunganira.

¹¹⁰. Vuga uti: Mu by'ukuri jye ndi umuntu nka mwe. Mpishurirwa y' uko Imana yanyu ari Imana imwe. Uwizera kuzahura na Nyagasani we, nakore ibikorwa bitunganye, kandi ntabangikanye mu kugaragira Nyagasani we n' uwo ari we wese.

Surat 19

MARIAM

Ku izina rya ALLAH (IMANA) Nyirimpuhwe, Nyirimbabazi.

¹ *Kaaf Haa Yaa A'in Swaad.*

² Uru ni urwibutso rw'impuhwe za Nyagasani wawe ku mugaragu we Zakariyyaa. ³ Ubwo yahamagaraga Nyagasani we, uguhamagara kwa bucece. ⁴ Aravuga ati: ayi Nyagasani wanjye! Mu by'ukuri jye amagufwa muri jye yaranengekaye n'umutwe wanjye wuzuye imvi. Sinigeze ndohoka mu kugusaba kwanjye. ⁵ Mu by'ukuri jye nagize ubwoba bw'ubuyobozi nyuma yanjye kandi umugore wanjye ni urubereri. Mpa umuzungura mwiza uguturutseho. ⁶ Anzungure anzungure umuryango wa Ya'aquub. Nyagasani wanjye! Unamugire uwishimirwa.

⁷ Yewe Zakariyyaa! Mu by'ukuri Twe tuguhaye inkuru nziza yo kubyara umuhungu izina rye ni Yah'yaa. Ntabwo twigeze tumushyiriraho bazina mbere. ⁸ Aravuga ati: ayi Nyagasani wanjye! Ni gute nabona umuhungu kandi umugore wanjye ari urubereri na njye rwose narageze mu za bukuru za nyuma?

⁹ Aravuga ati: uko ni ko Nyagasani wawe avuze; icyo kuri Jye kiroroshye kandi nakuremye mbere nta n'icyo wari cyo.

¹⁰ Aravuga ati: ayi Nyagasani wanjye! Mpa ikimenyetso. Aravuga ati: ikimenyetso cyawe ni uko utazavugisha abantu amajoro atatu yuzuye nta muze. ¹¹ Asohoka muri Mih'raab agana ku bantu be abacira amarenga; musingize mu gitondo na nimugoroba.

¹². Yewe Yah'yaa! Fata igitabo n'imbaraga. Twanamuhaye ubushishozi ari muto. ¹³. N'impuhwe ziduturutseho n'ubuziranenge. Kandi yari uganduka. ¹⁴. No kubaha ababyeyi be bombi kandi ntiyari umunyagitugu, uwigomeka. ¹⁵. Amahoro ni abe kuri we; umunsi yavutse, umunsi azapfa n'umunsi azazurirwaho ari muzima.

¹⁶. Vuga na none mu gitabo (inkuru yA) Mariam, ubwo yitaruraga abantu be akajya ahantu hagana iburasirazuba.

¹⁷. Ashyira hagati ye nabo urusika. Tumwoherereza Ruuh wacu amwigaragariza mu ishusho y'umuntu wuzuye.

¹⁸. Aravuga ati: mu by'ukuri jye nkwikinze kuri Nyirimpuhwe, niba uri utinye. ¹⁹. Aravuga ati: mu by'ukuri jye ndi intumwa ya Nyagasani wawe kugira ngo nguhe (inkuru) y'umuhungu w'umuziranenge. ²⁰. Aravuga ati: ni gute nagira umuhungu kandi nta muntu wigeze ankoraho, ntarigeze mba n'indaya?

²¹. Aravuga ati: uko ni ko Nyagasani wawe avuze; icyo kuri Jye kiroroshye. Tuzamugira igitangaza ku bantu n'impuhwe ziduturutseho. Kandi ni itegeko ryarangiyeye.

²². Aramutwita, amwitarurana ahantu ha kure. ²³. Ibise bimujyana ku gihimba cy'umutende. Aravuga ati: mbega ububabare bwanjye! Iyo mpfa mbere y'ibi nkaba ukwibagirwa kwibagiranye.

²⁴. Amuhamagarira munsi yacyo; ntugire agahinda! Rwose Nyagasani wawe yashyize munsi yawe umugezi.

²⁵. Unanyeganyeze wiyegereza igihimba cy'umutende, ukumanurire itende zihishije. ²⁶. Urye unanywe wishime. Rwose nugira uwo ubona mu bantu uvuge uti: mu by'ukuri jye nagiriye Nyirimpuhwe nadh'r yo gusiba, uyu munsi simvugisha umuntu.

²⁷. Amuzanira abantu be amuteruye baravuga bati: yewe

Mariam! Rwose wakoze amahano. ^{28.} Yewe mushiki wa Haaruun! So ntiyari umuntu mubi na nyoko ntiyari indaya.

^{29.} Amutunga urutoki (amwerekanA). Baravuga bati: twavugisha dute uruhinja rukiri mu kiriri!? ^{30.} Aravuga ati: mu by'ukuri jye ndi umugaragu wa IMANA (ALLAH), yampaye igitabo anangira umuhanuzi. ^{31.} Angira uw'imigisha aho ndi hose anantegeka gukora Swalaat no gutanga Zakaat igihe cyose nzaba nkiri muzima. ^{32.} No kumvira mama, ntiyanangize umunyagitugu, umunyabyaha. ^{33.} Amahoro ni abe kuri jye umunsi navutseho, umunsi nzapfiraho n'umunsi nzazurwa ndi muzima.

^{34.} Uwo ni Isa mwene Mariam, ijambo ry'ukuri ryo bashidikanyaho. ^{35.} ALLAH (IMANA) si uwo kwiha umwana. Ubutagatifu ni ubwe. Iyo yategetse ikintu mu by'ukuri arakibwira: Ba! Kikaba.

^{36.} Mu by'ukuri ALLAH (IMANA) ni Nyagasani wanjye akaba na Nyagasani wanyu nimumugaragire. Iyi ni yo nzira igororotse. ^{37.} Hanyuma amatsinda atandukana hagati yayo. Ibihano bikomeye ku munsi w'iteraniro rihambaye bizaba ku bahakanye. ^{38.} Mbega kumva cyane kwabo no kubona cyane umunsi bazatugeraho! Ariko abahuguza, uwo munsi bazaba mu buyobe bugaragara.

^{39.} Baburire umunsi w'agahinda ubwo itegeko rizaba risohojwe bo bari mu burangare. Kandi bo ntibemera. ^{40.} Mu by'ukuri Twe tuzazungura isi n'ibiyirimo kandi iwacu ni ho bazagarurwa.

^{41.} Vuga na none mu gitabo (inkuru yA) Ibraahiim. Mu by'ukuri we yari umunyakuri cyane, umuhanuzi. ^{42.} Ubwo yabwiraga se ati: Dawe! Kuki ugaragira ibitumva cyangwa ibitareba cyangwa ibidafite icyo bikumariye!? ^{43.} Dawe!

Mu by'ukuri jye nagezweho na bumwe mu bumenyi butakugezeho. Nkurikira ntuyobe inzira igororotse. ⁴⁴. Dawe! Wigaragira sha'itwaan kuko sha'itwaan ari icyigomeke kuri Nyirimpuhwe. ⁴⁵. Dawe! Mu by'ukuri jye mfite ubwoba bw'uko uzafatwa n'ibihano bya Nyirimpuhwe ukaba inshuti koya ya sha'itwaan.

⁴⁶. Aravuga ati: wowe Ibraahiim! Ese wanze imana zanjye? Nutarekeraho mu by'ukuri ndagutera amabuye kandi unyimuke igihe kirekire. ⁴⁷. Aravuga ati: Amahoro ni abe kuri wowe. Nzagusabira Nyagasani wanjye kuguhanaguraho ibyaha. Mu by'ukuri We kuri jye ni Uwimpuhwe cyane. ⁴⁸. Ndabitaruye n'ibyo musaba bitari IMANA (ALLAH), ndanasaba Nyagasani wanjye. Wenda mu gusaba Nyagasani wanjye sinzaba uburizwamo.

⁴⁹. Amaze kubitarura n'ibyo bagaragiraga bitari IMANA (ALLAH), twamugabiye Is'haaq na Ya'aquub, kandi bose tubagira abahanuzi. ⁵⁰. Tubagabira mu mpuhwe zacu tunabaha kuvugwa neza by'ikirenga.

⁵¹. Vuga na none mu gitabo (inkuru yA) Muusa. Mu by'ukuri we yari intore kandi yari intumwa, umuhanuzi. ⁵². Twamuhamagaye ku ruhande rw'iburyo bwa Twuur, tumwiyegereza tumwongorera. ⁵³. Tumugabira mu mpuhwe zacu umuvandimwe we Haaruun ari umuhanuzi.

⁵⁴. Vuga na none mu gitabo (inkuru yA) Ismaa'iil. Mu by'ukuri we yari umunyakuri ku isezerano kandi yari intumwa, umuhanuzi. ⁵⁵. Yategekaga abantu be gukora Swalaat no gutanga Zakaat kandi kwa Nyagasani we yari uwishimiwe. ⁵⁶. Vuga na none mu gitabo (inkuru yA) Idriis. Mu by'ukuri we yari umunyakuri cyane, umuhanuzi.

⁵⁷. Twanamuzamuye mu rwego rw'ikirenga.

^{58.} Abo ni abo ALLAH (IMANA) yahundagajeho inema ze mu bahanuzi bakomoka mu rubyaro rwa Aadam no mu bo twahakanye na Nuuh no mu rubyaro rwa Ibraahiim na Israa'iil no mu bo twayoboye tukanatoranya. Iyo basomewe amagambo ya Nyirimpuhwe, bitura hasi bubamye banarira.

^{59.} Nyuma yabo basimburwa n'abasigire batakaje Swalaat bakurikira irari. Bazahura n'ibibi. ^{60.} Uretse abicujije, bakemera bakanakora ibitunganye abo bazingira muri Djannah nta n'icyo bahuguzwa.

^{61.} Djannah zihoraho, Nyirimpuhwe yasezeranyije abagaragu be mu byihishe. Mu by'ukuri isezerano rye rirasohora. ^{62.} Ntibazumvamo amahomvu; ahubwo amahoro. Kandi bafitemo amafunguro yabo mu gitondo na nimugoroba. ^{63.} Iyo ni yo Djannah tuzaraga bamwe mu bagaragu bacu bagandukaga.

^{64.} Ntitumanuka keretse ku itegeko rya Nyagasani wawe. Ibiri imbere yacu, inyuma yacu no hagati yabyo ni ibye. Kandi Nyagasani wawe ntiyibagirwa. ^{65.} Nyagasani w'ibirere n'isi n'ibiri hagati yabyo; mugaragire unashikame ku kumugaragira. Ese waba uzi bazina we!?

^{66.} Umuntu aravuga ati: ese nindamuka mpfuye nzazurwa ndi muzima!? ^{67.} Ese umuntu ntiyibukako mbere twamuremye kandi nta cyo yari cyo!? ^{68.} Ndahiye Nyagasani wawe! Rwose tuzabakoranya na za Sha'itwaan. Hanyuma rwose tuzabazana ku mpande za Djahannam bapfukamye.

^{69.} Nyuma rwose tuzahubuza muri buri gatsiko abarusha abandi kwigomeka kuri Nyirimpuhwe. ^{70.} Nyuma rwose ni Twe tuzi cyane abakwiriye kurusha abandi kuyijyamo. ^{71.} Nta n'umwe muri mwe utazayinyuraho. Kuri Nyagasani wawe ni

ihame ntakuka. ⁷² Hanyuma tuzarokora abagandutse tureke abahuguzaga (bayigwemo) bapfukamyey.

⁷³. N'iyoy basomewe amagambo yacu asobanutse abahakanye babwira abemera bati: ni irihe tsinda rirusha irindi urwego rikanarirusha icyicaro cyiza ? ⁷⁴. Ni n'ibisekuru bingahe tworetse mbere yabo; byo byabarushaga ibikoresho byo mu rugo byiza bibereye!?

⁷⁵. Vuga uti: Uri mu buyobe, Nyirimpuhwe namurindirize cyane, kugeza ubwo bazabona ibyo basezeranyijwe, byaba ibihano cyangwa imperuka. Bazamenya ufite umwanya mubi cyane n'ufite ingabo z'inyanteye nke cyane.

⁷⁶. ALLAH (IMANA) yongerera abayobotse ubuyobokey. Naho ibisigaye bitunganye ni byo bifite ibihembo byiza kwa Nyagasani wawe n'igarukiro ryiza.

⁷⁷. Ese wabonye uwahakanye amagambo yacu akavuga ati: Rwose nzahabwa umutungo n'abana!? ⁷⁸. Ese yamenye ibyihishe cyangwa yagiranye isezerano na Nyirimpuhwe!?

⁷⁹. Oya! Tuzandika ibyo avuga maze tumwongerere ibihano byikubye. ⁸⁰. Tuzanazungura ibyo avuga kandi azatuzira ari gatozi. ⁸¹. Bishyiriyeho imana zitari ALLAH (IMANA) ngo zibabere abarengezi. ⁸². Oya! Bazahakana igaragira ryabo banababere abanzi.

⁸³. Ese ntubonako rwose Twe twohereza za sha'itwaan ku bahakanyi, zibashishikariza cyane (ubuhakanyi)!?

⁸⁴. Wibihutira. Mu by'ukuri Twe turababarira iminsi mbarwa.

⁸⁵. Umunsi tuzakoranya abaganduka kwa Nyirimpuhwe ari abashyitsi b'imena. ⁸⁶. Tugashorera abagome tubaganisha kuri Djahannam bashotse. ⁸⁷. Ntibazagira ubushobozi bw'ubuvugizi keretse uwagize isezerano kwa Nyirimpuhwe.

⁸⁸. Baravuga bati: Nyirimpuhwe yihaye umwana. ⁸⁹. Rwose

mukoze amahano! ⁹⁰. Ibirere birenda gusandara kubera ibyo, n'isi igasatagurika n'imisozi ikaranduka isatagurika. ⁹¹. Kuba baritiriye Nyirimpuhwe umwana. ⁹². Kandi bidakwiriye Nyirimpuhwe agira umwana. ⁹³. Ibiri mu birere n'isi byose nta kindi bizakora uretse kugana Nyirimpuhwe ari ibigaragira. ⁹⁴. Rwose yabahetuje ubumenyi aranababarura nyabyo. ⁹⁵. Kandi bose bazamugana k'umunsi w'izuka umwe umwe. ⁹⁶. Mu by'ukuri abemeye bakanakora ibitunganye, Nyirimpuhwe azabakunda.

⁹⁷. Mu by'ukuri twayoroheje ku rurimi rwawe kugira ngo uyiheshe inkuru nziza abaganduka unayiburirishe abantu batsimbarara ku buhakanyi. ⁹⁸. Ni ibisekuru bingahe tworetse mbere yabo!? Ese hari n'umwe muri bo ubona cyangwa wumva yongorera!?

Surat 20

TWAAHAA

Ku izina rya ALLAH (IMANA) Nyirimpuhwe, Nyirimbabazi.

¹ *Twaahaa.*

² Nta bwo twakumanuriye Qur'aan ngo ugorwe. ³ Uretse kuba urwibutso k'utinya. ⁴ Imanutse iturutse ku waremye isi n'ibirere bihanitse. ⁵ Nyirimpuhwe uganje kuri Aar'sh. ⁶ Ibyo mu birere n'ibyo mu isi n'ibyo hagati yabyo ndetse n'ibiri munsi y'ubutaka ni ibye.

⁷ N'ubwo warangurura ijwi mu by'ukuri We azi ibanga n'ibyihiye cyane. ⁸ IMANA (ALLAH). Nta yindi mana uretse We. Afite amazina meza.

⁹. Ese inkuru ya Muusa yakugezeho? ¹⁰. Ubwo yabonaga umuriro akabwira ab'iwe ati: Mugume aha! Mu by'ukuri jye ndabutswe umuriro. Hari ubwo nabazaniraho igishirira, cyangwa ngasanga ku muriro ubuyoboke.

¹¹. Awugezeho arahamagarwa; yewe Muusa! ¹². Mu by'ukuri Jye ndi Nyagasani wawe, ambura inkweto zawe. Rwose uri mu kibaya gitatifu Twuwaa. ¹³. Jye nagutoranyije tega amatwi ibihishurwa. ¹⁴. Mu by'ukuri Jye ndi ALLAH (IMANA) nta yindi mana uretse Jye. Ngaragira! Uhozeho Swalaat unyibuka. ¹⁵. Mu by'ukuri imperuka izaza, ndayihisha kugira ngo buri muntu azahemberwe ibyo akora. ¹⁶. Rwose utayemera agakurikira irari rye, ntazayigukumireho maze ukorama.

¹⁷. Ese icyo ni iki kiri mu ndyo yawe yewe Muusa?

¹⁸. Aravuga ati: iyi ni inkoni yanjye nishingikiriza, nkayihushurisha ibibabi by'intama zanjye. Kandi nyifitemo indi mimaro. ¹⁹. Aravuga ati: yinage yewe Muusa! ²⁰. Arayinaga, ubwo ihita iba inzoka igenda. ²¹. Aravuga ati: yifate! Witinya turayisubiza mu buryo bwayo bwa mbere. ²². Ushyire ukuboko kwawe mu kwaha kwawe, kurasohoka kwererana nta muze ari ikindi gitangaza. ²³. Kugira ngo tukwereke bimwe mu bitangaza byacu bihambaye. ²⁴. Jya kwa Fir'aun. Mu by'ukuri we yarigometse.

²⁵. Aravuga ati: ayi Nyagasani wanjye! Nyagurira igituza cyanjye. ²⁶. Unyoroherenze inshingano zanjye. ²⁷. Unapfundure ipfundo riri ku rurimi rwanjye. ²⁸. Kugira ngo basobanukirwe ijambo ryanjye. ²⁹. Unshyirireho umufasha wo mu muryango wanjye. ³⁰. Haaruun, umuvandimwe wanjye. ³¹. Mukomereshe imbaraga zanjye. ³². Unamumfashishe mu nshingano zanjye. ³³. Kugira ngo tugusingize cyane. ³⁴. Tunakwambaze cyane.

35. Mu by'ukuri wowe uri utubona cyane. 36. Aravuga ati: rwose uhawe ibyo usabye yewe Muusa!

37. Rwose n'ubundi twaguhaye inema zacu. 38. Ubwo twahishuriraga nyoko ibihishurwa (tuvugA): 39. Mushyire mu isanduku uyite mu mugezi, umunage ku nkombe. Umwanzi wanjye ari na we mwanzi we amwakire. Naguhaye urukundo rwanjye kugira ngo urerwe nkurinze. 40. Ubwo mushiki wawe yagendaga akavuga ati: ese mbereke uwamurera? Tugusubiza kwa nyoko kugira ngo yishime ntakomeze kugira agahinda. Wica umuntu tugukiza akababaro, tuguha n'ibigeragezo byinshi. Uba mu bantu ba Mad'yan imyaka. Nyuma yewe Muusa uza ku igeno.

41. Nkwihitiramo k'ubwanjye. 42. Genda wowe n'umuvandimwe wawe n'ibitangaza byanjye, ntimuzadohoke ku kunsingiza. 43. Mujye kwa Fir'aun mu by'ukuri we yarigometse. 44. Mumubwire ijambo ryoroshye wenda yakwibuka cyangwa agatinya.

45. Baravuga bati: ayi Nyagasani wacu! Mu by'ukuri twe turatinya ko yatwihutishiriza igihano cyangwa akarengera mu kutugirira nabi. 46. Aravuga ati: ntimutinye! Mu by'ukuri Jye ndi kumwe namwe, ndumva kandi ndabona. 47. Mumugereho maze muvuge muti: mu by'ukuri twe turi intumwa za Nyagasani wawe. Ohereza hamwe natwe bene Israa'iil ntunabatoteze. Mu by'ukuri twakuzaniye igitangaza giturutse kwa Nyagasani wawe. Amahoro abe ku wakurikiye ubuyoboke. 48. Mu by'ukuri twe twahishuriwe ko ibihano bizaba ku wahinyuye akanatera umugongo.

49. Aravuga ati: ese ni nde Nyagasani wanyu yewe Muusa!? 50. Aravuga ati: Nyagasani wacu ni uwahaye buri kintu indemo yacyo maze akayobora. 51. Aravuga ati: ese ni bite

by'ibisekuru bya mbere? ⁵². Aravuga ati: ubumenyi bwabyo buri kwa Nyagasani wanjye mu gitabo. Nyagasani wanjye ntakosa nta nubwo yibagirwa.

⁵³. Uwabashyiriyeho isi nk'isaso, akayicamo inzira, akamanura amazi mu kirere maze akayameresha ibibiri mu bimera bitandukanye. ⁵⁴. Murye munaragire amatungo yanyu. Mu by'ukuri muri ibyo hari ibimenyetso ku banyabwenge. ⁵⁵. Twabaremye tubakomoye muri yo no muri yo niho tubasubiza kandi tuzayibakuramo indi nshuro.

⁵⁶. Rwose twamweretse ibitangaza byacu byose arabihinyura arananangira. ⁵⁷. Aravuga ati: ese watuziye kugira ngo udukurishe uburozi bwawe mu gihugu cyacu yewe Muusa!? ⁵⁸. Rwose turakuzanira uburozi bumeze nkabwo. Shyira hagati yacu nawe isezerano tutazica, twe cyangwa wowe ahantu hazwi.

⁵⁹. Aravuga ati: isezerano ryanyu ni ku munsu w'umurimbo kandi hazakoranywe abantu ku gasusuruko. ⁶⁰. Fir'aun atera umugongo maze akoranya abarozi hanyuma araza. ⁶¹. Muusa arababwira ati: ukorama kube kuri mwe! Ntimuhimbire ALLAH (IMANA) ikinyoma, akabarimbuza igihano kandi rwose abahimbye baramwaye.

⁶². Bajya impaka hagati yabo ku kibazo cyabo, bahisha ukongorerana. ⁶³. Baravuga bati: aba nta kindi bari cyo uretse kuba abarozi. Barashaka kubakura mu gihugu cyanyu n'uburozi bwabo, bagasibanganya inzira yanyu y'intangarugero. ⁶⁴. Nimuhuze imigambi yanyu maze muze ku murongo. Rwose aratsinda uyu munsu uri hejuru.

⁶⁵. Baravuga bati: yewe Muusa! Wanaga cyangwa twe tukaba aba mbere banaga! ⁶⁶. Aravuga ati: ahubwo nimunage! Ubwo imigozi yabo n'inkoni zabo bimugaragarira kubera

uburozi bwabo ko bigenda. ^{67.} Muusa yiyumvamo ubwoba. ^{68.} Turavuga tuti: witinya! Mu by'ukuri ni wowe wo hejuru. ^{69.} Naga ikiri mu ndyo yawe kimiragure ibyo bakoze! Mu by'ukuri ibyo bakoze ni imigambi ya kirozi kandi umurozi ntatsinda uko aje kose. ^{70.} Abarozi bitura hasi bubama bavuga bati: twemeye Nyagasani wa Haaruun na Muusa.

^{71.} Aravuga ati: ese mumwemeye mbere y'uko mbibemerera!? Mu by'ukuri we ni umukuru wanyu wabigishije uburozi. Rwose ndabacagagura amaboko yanyu n'amaguru yanyu imbusane nababambe ku bihimba by'imitende, rwose muranamenya ufite muri twe ibihano bikomeye cyane kandi bihoraho.

^{72.} Baravuga bati: ntitukurutisha ibitangaza bitugezeho, turahiye Uwaduhanze! Ca urubanza iby'uca! Mu by'ukuri uca urubanza rw'ubu buzima bw'isi. ^{73.} Mu by'ukuri twe twemeye Nyagasani wacu kugira ngo aduhanagureho amakosa yacu n' ibyo waduhatiye by'uburozi. Kandi ALLAH (IMANA) ni We mwiza Uhoraho.

^{74.} Mu by'ukuri usanze Nyagasani we ari n'umugome afite Djahannam ntabwo azapfa muri yo nta n'ubuzima azagira. ^{75.} N'uzamusanga ari umwemera yaranakoze ibitunganye, abo bafite inzego zo hejuru. ^{76.} Djannah zihoraho zitembamo imigezi, bazazibamo ubuziraherezo. icyo ni cyo gihembo cy'uwiyejeje.

^{77.} Rwose twahishuriye Muusa; jyana nijoro abagaragu banjye ubacire inzira yumutse mu nyanja udatinya gushyikirwa utanafite ubwoba. ^{78.} Fir'aun abakurikirana n'ingabo ze barengerwa n'inyanja. Mbega uko barengewe! ^{79.} Fir'aun yayobeje abantu be, ntiyabayoboye.

^{80.} Yemwe bana ba Israa'iil! Rwose twabakijije umwanzi

wanyu tubasezeranya uruhande rw'iburyo bwa Twuur tunabamanurira Manna na Sal'wa. ⁸¹. Murye mu byiza twabafunguriye, ntimubyigomekemo, uburakari bwanjye bukazabageraho. Ugezweho n'uburakari bwanjye aba yoramye. ⁸². Kandi mu by'ukuri Jye ndi Uhanagura ibyaha cyane k'uwicujije, akemera akanakora ibitunganye maze akayoboka.

⁸³. Ni iki cyakwihutishije uva ku bantu bawe yewe Muusa? ⁸⁴. Aravuga ati: bo ngabo barankurikira. Nihuse nkugana Nyagasani wanjye kugira ngo ushime. ⁸⁵. Aravuga ati: mu by'ukuri Twe twagerageje abantu bawe nyuma yawe, Saamiriyyu arabayobya.

⁸⁶. Muusa agaruka ku bantu be arakaye, ababaye. Aravuga ati: bantu banjye! Ese Nyagasani wanyu ntiyabahaye isezerano ryiza !? Ese igihe cy'isezerano cyababanye kirekire? Cyangwa mwashatse ko uburakari bwa Nyagasani wanyu bubageraho muca ukubiri n'isezerano ryanjye!?

⁸⁷. Baravuga bati: ntitwaciye ukubiri n'isezerano ryawe ku bushake bwacu, ariko twe twikorejwe uburemere bw'imitako y'abantu turayinaga. Uko ni ko Saamiriyyu yabigenje.

⁸⁸. Ababumbira ishusho y'ikimasa ifite ukwabira, baravuga bati: iyi ni yo mana yanyu n'imana ya Muusa ariko yaribagiwe.

⁸⁹. Ese ntibabona ko itabasubiza ijamba cyangwa ngo igire ubushobozi bwo kugira icyo ibatwara cyangwa ibamarira.

⁹⁰. Rwose Haaruun yababwiye mbere ati: yemwe bantu banjye! Mu by'ukuri mwayigeragereshejwe. Mu by'ukuri Nyagasani wanyu ni Nyirimpuhwe, nimunkurikire munumvire itegeko ryanjye. ⁹¹. Baravuga bati: ntitureka gukomeza kuyisenga kugeza ubwo Muusa atugarukira.

⁹². Aravuga ati: yewe Haaruun! Ni iki cyakubujije ubwo

wabonaga bayobye? ⁹³. Kutankurikira? Ese wigometse ku itegeko ryanjye!? ⁹⁴. Aravuga ati: mwana wa mama! Wikurura ubwanwa bwanjye cyangwa umutwe wanjye. Mu by'ukuri jye natinye y'uho wavuga uti: watandukanyije abana ba Israa'il ntiwubahiriza ijamba ryanjye!

⁹⁵. Aravuga ati: byakugendekeye bite yewe Saamiriyu?

⁹⁶. Aravuga ati: nabonye ibyo batabonye, mfata igitaka mu nzira y'intumwa ndakinaga. Uko ni ko umutima wanjye wantakiye. ⁹⁷. Aravuga ati: Genda, mu buzima uzahora uvuga uti: Ntunkoreho! Kandi ufite isezerano utazarenga. Witegereze imana yawe yo wahoraga usenga. Rwose turayitwikagura maze tuyitumirire mu nyanja ari ivu. ⁹⁸. Mu by'ukuri Imana yanyu ni ALLAH (IMANA) nta yindi mana ikwiye gusengwa by'ukuri uretse We. Buri kintu yagihetuje ubumenyi.

⁹⁹. Uko ni ko tugutekerereza inkuru z'ababanye kandi twaguhaye urwibutso ruduturutseho. ¹⁰⁰. Uzarutera umugongo mu by'ukuri ku muni w'izuka azikorera umutwaro w'ibyaha. ¹⁰¹. Bazabamo ubuziraherezo kandi uzaba ari wo mutwaro mubi kuri bo ku muni w'izuka. ¹⁰². Umuni impanda izahuhwamo, uwo muni tuzakoranya abagome bafite amaso y'ubururu. ¹⁰³. Bongorerana hagati yabo; nta gihe mwabayeho uretse iminsi cumi gusa. ¹⁰⁴. Ni Twe tuzi cyane ibyo bavuga. Ubwo ubarusha ubwenge azavuga ati: nta gihe mwabayeho uretse umuni umwe.

¹⁰⁵. Barakubaza ibyerekeye imisozi, vuga uti: Nyagasani wawe azayiritura ukuriturwa kwa cyane. ¹⁰⁶. Ayisige ari ubutaka bugundutse, bukinganiye. ¹⁰⁷. Ntuzabubonaho kugoramba cyangwa umurambi. ¹⁰⁸. Uwo muni bazakurikira

umuhamagazi udafite kugoroma. Amajwi azaca bugufi imbere ya Nyirimpuhwe. Ntuzaba wumva keretse ukongorera.

^{109.} Uwo munsu ubuvugizi nta cyo buzamara uretse k'uwo Nyirimpuhwe yemereye akanamuha ijambo. ^{110.} Azi ibiri imbere yabo n'inyuma yabo kandi bo ntibamuhetuzwa ubumenyi. ^{111.} Uburanga buzaca bugufi imbere y'Uhoraho, Uwigize. Naho Uwahuguje azamwara. ^{112.} Ukora ibitunganye ari n'umwemera ntazatinya guhuguzwa cyangwa kwamburwa.

^{113.} Uko ni ko twayimanuye ari Qur'aan mu Cyarabu, dusesenguramo ibiburira kugira ngo baganduke cyangwa ibahe isomo. ^{114.} Ari hejuru ALLAH (IMANA) Umwami, Ukuri. Ntukihutishe Qur'aan, mbere y'uho kuyiguhishurira birangira. Kandi ujye uvuga uti: ayi Nyagasani wanjye! Nyongerera ubumenyi.

^{115.} Rwose twahaye isezerano Aadam mbere aribagirwa, duhamyako adafite ukwihangana guhamye. ^{116.} Zirikana ubwo twabwiraga Abamala'ika tuti: mwubamire Aadam! Bakubama uretse Ibliis wanze. ^{117.} Turavuga tuti: yewe Aadam! Mu by'ukuri uyu ni umwanzi wawe wowe n'uw'umugore wawe. Ntazabakure mu busitani mukagorwa.

^{118.} Mu by'ukuri ufitemo ukudasonza n'ukutambara ubusa. ^{119.} Kandi ufitemo ukutanyoterwa no kucitwa n'izuba. ^{120.} sha'itwaan aramushuka aravuga ati: yewe Aadam! Ese nkurangire igiti cy'ubuzima buhoraho n'ubwami budashira?. ^{121.} Bakiryaho ubwambure bwabo burabigaragariza batangira kwikingiriza ibibabi byo mu busitani. Aadam yigomeka kuri Nyagasani we arayoba. ^{122.} Hanyuma Nyagasani we aramutoranya yakira ukwiciza kwe aranamuyobora.

^{123.} Aravuga ati: mumanuke muvemo mwese bamwe ku

bandi muri abanzi. Rwose ubuyobozi bwanjye nibubageraho, uzakurikira ubuyobozi bwanjye ntazayoba ntazanagorwa. ¹²⁴ Naho uzatera umugongo urwibutso rwanjye, mu by'ukuri afite ubuzima bw'inzitane no ku munsu w'izuka tuzamuzura ari impumyi. ¹²⁵ Azavuga ati: ayi Nyagasani wanjye! Kuki unzuye ndi impumyi kandi ku isi narabonaga? ¹²⁶ Azavuga ati: uko ni ko ibimenyetso byacu byakugeragaho ukabyibagirwa. Uko ni ko uyu munsu wibagirana. ¹²⁷ Uko ni ko duhamba uwarengereye ntiyemere ibimenyetso bya Nyagasani we. Kandi ibihano by'imperuka ni byo bikomeye cyane bikanahoraho.

¹²⁸ Ese ntibagaragarirwa n'uko tworetse ibisekuru byinshi mbere yabo, bakaba bagenda mu ngo zabyo!? Mu by'ukuri muri ibyo hari ibimenyetso kuri ba nyir'ubwenge. ¹²⁹ Iyo bitaba ijamba rya Nyagasani wawe ryabanje n'igihe kizwi, ibihano byabo byari kuba ihame. ¹³⁰ Ihanganire ibyo bavugaga. Utatifuze ishimwe n'ikuzo bya Nyagasani wawe mbere y'uko izuba rirasa na mbere y'uko riranga. No mu bihe by'ijoro utatifuze, n' imitwe y'amanywa kugira ngo ushimwe.

¹³¹ Rwose ntuzarambure amaso yawe mu byo twashimishijemo ingeri muri bo. Ni umutako w'ubuzima bw'isi kugira ngo tubagerazemo. Kandi ifunguro rya Nyagasani wawe ni ryo ryiza ni na ryo rihoraho. ¹³² Tegeka abawe Swalaat unayihanganire. Ntitugusaba amafunguro ahubwo ni Twe tugufungurira. Kandi iherezo ryiza ni irya ba nyir'ukuganduka.

¹³³ Baravuze bati: iyo atuzanira igitangaza giturutse kwa Nyagasani we! Ese ibitangaza bivugwa mu bitabo bya mbere ntibyabagezeho!? ¹³⁴ Iyo tuborekesha ibihano

mbere yayo bari kuvuga bati: ayi Nyagasani wacu! Iyaba watwohererezaga intumwa, tugakurikira amagambo yawe mbere y'uko dusuzugurika tukanamwara. ¹³⁵ Vuga uti: buri wese arategereje. Ngaho nimuturame, muzamenya ba nyir'inzira igorotse n'abayobotse.

Surat 21

AL AN'BIYAA'U

Ku izina rya ALLAH (IMANA) Nyirimpuhwe, Nyirimbabazi.

¹ Ibarura ry'abantu riregereje nabo bari mu burangare bateye umugongo. ² Urwibutso rushya ruturutse kwa Nyagasani wabo ntirubageraho usibye y'uko barwumva nabo bakina. ³ Imitima yabo irarangaye. Abahuguje bahishe ukongorera; ese uyu hari ikindi ari cyo uretse kuba ari umuntu nkamwe!? Ese muremera uburozi kandi mureba!? ⁴ Aravuga ati: Nyagasani wanjye azi ibivugwa mu kirere n'isi kandi ni We Uwumva cyane, Umumenyi cyane.

⁵ Ahubwo baravuze bati: ni inzizi z'uruvangitirane, ahubwo yarayihimbye, ahubwo we ni umusizi! Ngaho natuzanire igitangaza nk'uko abambere boherejwe. ⁶ Nta mudugudu wemeye mbere yabo mu yo tworetse. Ese ni bo bakwemera!?

⁷ Ntitwohereje mbere yawe uretse abagabo twahishuriraga. Nimubaze ba nyir'ubumenyi niba mudafite ubumenyi. ⁸ Ntabwo twabagize imibiri batarya ibiryo kandi ntibari abahoraho. ⁹ Hanyuma tubuzuriza isezerano, turabarokora n'abo dushaka tunoreka abarengera cyane.

¹⁰ Rwose twabamanuriye igitabo kirimo urwibutso

rwanyu. Ese nta bwenge mufite!? ¹¹. Ni imidugudu ingahe yahuguzaga twajanjaguye, tukarema nyuma yayo abandi bantu!? ¹². Babonye ibihano byacu birukanse babihunga. ¹³. Mwikwiruka! Nimugaruke ku byo mwadegembejwemo n'ingo zanyu kugira ngo mubazwe. ¹⁴. Baravuga bati: mbega ukorama kwacu! Mu by'ukuri twe twari abahuguza. ¹⁵. Uko kwakomeje kuba ukuganya kwabo, kugeza ubwo tubagize nk'umurima wasaruwe, bumye.

¹⁶. Ntabwo twaremye ikirere n'isi n'ibiri hagati yabyo dukina. ¹⁷. Iyo dushaka kwiha umukino twari kuwiha ku bwacu, iyo tuba ababikora. ¹⁸. Ahubwo tunaga ukuri ku kinyoma kukagisenya ubwo cyo kikavaho. Mufite ibihano bikomeye ku byo muvuga.

¹⁹. Afite abari mu birere n'isi. N'abari iwe ntibikuza ku kumugaragira nta n'ubwo bananirwa. ²⁰. Basingiza nijoro n'amanya. Ntibarambirwa.

²¹. Cyangwa bishyiriyeho imana zikomoka ku isi zo zikaba zizura!? ²². Iyo habamo izindi mana zitari ALLAH (IMANA) byari kwangirika. Ubutagatifu ni ubwa ALLAH (IMANA) Nyagasani wa Aar'sh ku byo bavuga. ²³. Ntabazwa ibyo akora, naho bo barabazwa.

²⁴. Cyangwa bishyiriye ho imana zitari We? Vuga uti: nimuzane ibimenyetso byanyu simusiga. Uru ni urwibutso ku bari kumwe nanjye n'urwibutso ku bariho mbere yanjye. Ahubwo abenshi muri bo ntibazi ukuri, bo barirengagiza. ²⁵. Ntitwohereje mbere yawe intumwa uretse ko twayihishuriraga ko mu by'ukuri nta yindi mana uretse Jye, nimungaragire.

²⁶. Baravuze bati: Nyirimpuhwe yihaye umwana. Ubutagatifu ni ubwe! Ahubwo ni abagaragu bubashywe.

27. Ntibamutanga ijambo ahubwo bo bakorera ku itegeko rye.

28. Azi ibiri imbere yabo n'inyuma yabo. Ntibanavuganira uretse uwo yishimiye kandi bo mu kumutinya bari menze.

29. N'unavuga muri bo ati: jye ndi imana itari We! Uwo tuzamuhemba Djahannam. Kandi uko ni ko duhemba abahuguza.

30. Ese abahakanye ntibabonako ibirere n'isi byari ikimane tukabitandukanya!? Kandi ko buri kinyabuzima twakiremye mu mazi! Ese ntibemera!?

31. Hanyuma dushyira mu isi imisozi ishimangiye kugira ngo itabahungabanya, dushyiramo imyanya ngo ibabere inzira kugira ngo bayoboze. 32. N'ikirere twakigize igisenge kirinzwe. Nyamara bo barirengagiza ibitangaza byacyo.

33. Ni We waremye ijoro, amanywa, izuba n'ukwezi; byose bizenguruka bigenda mu myanya yabyo byihuta.

34. Kandi nta muntu twahaye mbere yawe uguhoraho. Ese nupfa ni bo bazahoraho!? 35. Buri muntu azasogongera ku rupfu. Tubagerageresha ibibi n'ibyiza. Kandi iwacu ni ho muzagarurwa.

36. Iyo abahakanye bakubonye, nta kindi bakugira uretse unnyegwa. Ese uyu ni we uvuga imana zanyu!? Kandi bo bahakana kuvuga Nyirimpuhwe.

37. Umuntu yaremwe ari uwihuta. Nzabereka ibimenyetso byanjye, mwinyihutisha. 38. Baravuga bati: ni ryari isezerano rizasohora niba muri abanyakuri!? 39. Iyaba abahakanye bamenyaga igihe bazaba batabuza umuriro kugera ku buranga bwabo cyangwa ku migongo yabo kandi bo badatabarwa!

40. Ahubwo uzabageraho ubatunguye ubagwe gitumo. Ntibazashobora kuwusubizayo cyangwa ngo barindirizwe.

41. Rwose intumwa zariho mbere yawe zarannyezwe.

Abazinnyeze bagerwaho n'ingaruka z'ibyo bannyegaga.

⁴². Vuga uti: Ni nde ubarinda Nyirimpuhwe ijoro n'amanywa?

Ahubwo bo ni abirengagiza ukwibuka Nyagasani wabo.

⁴³. Cyangwa bafite imana zitari Twe zibarinda!? Ntizishobora kwirinda ubwazo, nta n'ubwo zaturindwa.

⁴⁴. Ahubwo twahaye umunezero aba n'abakurambere babo kugeza ubwo ubuzima bubabana burebure. Ese ntibabonako tuza tugabanya isi mu nkengero zayo? Ese ni bo abatsinda?

⁴⁵. Vuga uti: mu by'ukuri jye ndababuririsha ibihishurwa.

Nyamara ibipfamatwi ntibyumva uguhamagarwa, iyo biburiwe. ⁴⁶. Iyo bafashwe n'akayaga k'ibihano bya

Nyagasani wawe, baravuga bati: mbega ukorama kwacu! Mu by'ukuri twe twari abahuguza!

⁴⁷. Tuzashyira iminzani y'ukuri ku munsu w'izuka. Nta wuzagira icyo ahuguzwa, n'ubwo yaba ari uburemere bw'impeke ya Khar'dal tuzabuzana. Kandi turahagije kuba ababarura.

⁴⁸. Rwose twahaye Muusa na Haaruun Fur'qaan; urumuri n'urwibutso ku baganduka. ⁴⁹. Abatinya Nyagasani wabo batamubona kandi bo ku mperuka ni menze.

⁵⁰. N'uru ni urwibutso rwuje imigisha twamanuye. Ese mwe muraruhakana!?

⁵¹. Ni ukuri twahaye Ibraahiim kuyoboka kwe kuva mbere kandi kuri we twari abamenyi. ⁵². Zirikana ubwo yabwiraga umubyeyi we n'abantu be ati: ibi ni ibishushanyo nyabaki mwe mwitangira? ⁵³. Baravuga bati: twasanze abakurambere bacu babigaragira. ⁵⁴. Aravuga ati: mu by'ukuri mwe n'abakurambere banyu mwari mu buyobe bugaragara.

⁵⁵. Baravuga bati: ese utuzaniye ukuri? Cyangwa wowe uri mu bakina!? ⁵⁶. Aravuga ati: ahubwo Nyagasani wanyu

ni Nyagasani w'ibirere n'isi We wabihanze, nanjye kuri ibyo ndi mu bahamya. ⁵⁷. TA-LLAHI! Rwose ndagirira nabi ibishushanyo byanyu, nyuma y'aho mubiterera umugongo. ⁵⁸. Abihindura ibisate usibye ikinini muri byo wenda bo bakigarukira.

⁵⁹. Baravuga bati: ni nde wakoreye ibi imana zacu!? Mu byukuri we ari mu bahuguza. ⁶⁰. Baravuga bati: twumvise umuhungu abivugaho, witwa Ibraahiim. ⁶¹. Baravuga bati: mumuzane imbere y'abantu kugira ngo babihamye. ⁶². Baravuga bati: ese ni wowe wakoreye imana zacu ibi ngibi yewe Ibraahiim!? ⁶³. Aravuga ati: ahubwo byakozwe n'iki kinini muri byo! Mukibaze niba bivuga

⁶⁴. Bisubiraho baravuga bati: Mu by'ukuri mwe ni mwe abahuguza. ⁶⁵. Hanyuma bubika imitwe yabo (baravuga) ; uzi neza ko ibi bitavuga! ⁶⁶. Aravuga ati: ese muragaragira ibitari IMANA (ALLAH), ibitabagirira akamaro cyangwa ngo bibagirire nabi!? ⁶⁷. Uffin kuri mwe no ku byo musenga muretse IMANA (ALLAH). Ese nta bwenge mufite!?

⁶⁸. Baravuga bati: mumutwike murengere imana zanyu niba muri abakora. ⁶⁹. Turavuga tuti: yewe muriro! Ba ubukonje n'amahoro kuri Ibraahiim. ⁷⁰. Bamushakiye ikibi tubagira abanyagihombo cyane.

⁷¹. Turamurokora na Luutw tubajyana mu gihugu twashyiriyemo ibiremwa imigisha. ⁷². Tumugabira Is'haaq na Ya'aquub ari inyongera. Bose twabagize intungane. ⁷³. Tubagira abayobozi bayobora ku bw'itegeko ryacu, tubahishurira gukora ibyiza, guhozaho Swalaat no gutanga Zakaat. Kandi bari abatugaragira.

⁷⁴. Na Luutw twamuhaye ubushishozi n'ubumenyi tunamurokora mu mudugudu wakoraga ibibi. Mu by'ukuri bo

bari ba nyir'ikibi, ibyigomeke. ^{75.} Tumwinjiza mu mpuhwe zacu. Mu by'ukuri we ari mu ntungane.

^{76.} Na Nuuh ubwo yasabaga mbere; twakira ubusabe bwe. Hanyuma tumurokorana n'abantu be mu nzitane zihambaye.

^{77.} Tumukiza abantu bahinyuye ibimenyetso byacu. Mu by'ukuri bo bari ba nyir' ikibi, tuboreka bose.

^{78.} Na Daawuud na Sula'imaan ubwo bakiranuraga ku murima igihe ihene z'abantu zawonagamo. Kandi ku mikirize yabo twari abahamya. ^{79.} Tuyumvisha Sula'imaan. Kandi bombi twabahaye ubushishozi n'ubumenyi. Tworohereza Daawuud imisozi n'inyoni bisingizanyana na we. Kandi turi abakora. ^{80.} Twamwigishije kubacurira ingabo kugira ngo zibarinde ikibi cyanyu. Ese mwe muri abashimira!?

^{81.} Na Sula'imaan twamworohereje inkubi y'umuyaga uagenda ku itegeko rye, uguna mu gihugu twashyizemo imigisha. Kandi kuri buri kintu turi abamenyi. ^{82.} No muri za sha'itwaan (twamworohereje) izimwibirira, zigakora n'indi mirimo itari iyo. Kandi kuri zo turi abarinzi.

^{83.} Na Ayyuub ubwo yasabaga Nyagasani we; mu by'ukuri jye nagezweho n'amagorwa kandi ni wowe Nyirimpuhwe cyane kurusha abagira impuhwe bose. ^{84.} Twakira ubusabe bwe, tumukiza ibibi byari bimuriho. Tunamuzanira abantu be hamwe n'abandi bangana na bo, ari impuhwe ziduturutseho n'urwibutso ku bagaragira.

^{85.} Na Is'maa'iil na Idriis na Dhul Kif'li, bose bari mu bihangana. ^{86.} Tubinjiza mu mpuhwe zacu. Mu by'ukuri bo bari mu ntungane.

^{87.} Na Dhu Nnuun (Yuunus) ubwo yagendaga arakaye akekako tutamuhana. Asaba ari mu mwijima; nta yindi mana uretse Wowe. Ubutagatifu ni ubwawe. Mu by'ukuri jye nari

mu bahuguza. ⁸⁸. Twakira ubusabe bwe tumukiza ingorane n'akababaro. Uko ni ko turokora abemera.

⁸⁹. Zirikana Zakariyyaa ubwo yasabaga Nyagasani we; ayi Nyagasani wanjye! Ntunsige ndi nyakamwe. Ni wowe umwiza w'abazungura. ⁹⁰. Twemera ubusabe bwe tumugabira Yah'yaa tunamutunganyiriza umugore we. Mu by'ukuri bo bihutaga mu gukora ibyiza, bakanadusaba bifuza banatinya. Kandi kuri Twe bari abibombarika.

⁹¹. Unazirikane uwarinze ubwambure bwe maze tukamuhuhamo roho yacu, tukamugira we n'umwana we igitangaza ku biremwa.

⁹². Mu by'ukuri iyi ummah yanyu ni ummah imwe. Nanjye ndi Nyagasani wanyu nimungaragire. ⁹³. Bacikamo ibice mu idini ryabo. Bose ni abazagaruka iwacu. ⁹⁴. Ukorera ibitunganye kandi we ari umwemera nta cyaburizamo umwete we. Kandi mu by'ukuri Twe turabimwandikira.

⁹⁵ Kandi ni ikizira ku mudugudu tworetse ko wo rwose uzagaruka. ⁹⁶ Kugeza ubwo Ya'adjuudj na Ma'adjuudj bafunguwe maze bo bakagenda banyanyagira muri buri nzira.

⁹⁷ Isezerano ry'ukuri niryegereza ubwo amaso y'abahakanye azaturumbuka (bavuge); Mbega ukorama kwacu! Mu by'ukuri twari mu burangare kuri ibi, na ko twari abahuguza!

⁹⁸. Mu by'ukuri mwe n'iby'o mugaragira bitari ALLAH (IMANA) muri ibicanwa bya Djahannam; yo mwe muzashoka.

⁹⁹. Ibi ngibi iyo biba imana ntabwo byari kuyishoka, ariko byose biyirimo ubuziraherezo. ¹⁰⁰. Bafitemo umuborogo kandi bo muri yo ntibazumva. ¹⁰¹. Mu by'ukuri ababanjirijwe n'ibyiza biduturukahwa; abo bazashyirwa kure yayo.

¹⁰². Ntibazumva ubuhaha bwayo kandi bo mu byo imitima yabo yifuza bazabamo ubuziraherezo. ¹⁰³. Ntibazaterwa agahinda

n'ibikanganye bikomeye. Bazasanganirwa n' Abamala'ika (bababwirA) ; uyu ni umunsi wanyu mwasezeranywaga.

^{104.} Zirikana umunsi tuzazinga ikirere nk'uko ikizingo cy'ibyangitswe kizingwa. Nk'uko twatangiye irema rya mbere tuzarisubiramo. Ni isezerano twiyemeje. Mu by'ukuri Twe tuzabikora. ^{105.} Rwose twanditse muri Zabuur nyuma y'urwibutso, ko isi abagaragu bacu b'intungane ari bo bayizungura. ^{106.} Mu by'ukuri muri iyi harimo itangazo ku bantu bagaragira.

^{107.} Ntitwakohereje keretse kuba impuhwe ku biremwa byose. ^{108.} Vuga uti: Mu by'ukuri mpishurirwa ko rwose Imana yanyu ari Imana imwe. Ese mwe muri abaislam!?

^{109.} Nibatera umugongo uzavuge uti: ndababurira ku buryo bungana. Kandi sinzi niba ibyo musezeranywa biri hafi cyangwa kure. ^{110.} Mu by'ukuri We azi imvugo yatuye azi n'ibyo muhisha. ^{111.} Nta n'ubwo nzi ko wenda ibyo ari ibigeragezo kuri mwe ari n'umunezero w'akanya gato.

^{112.} Aravuga ati: ayi Nyagasani wanjye! Kiranura mu kuri. Kandi Nyagasani wacu ni Nyirimpuhwe, Uwitabazwa ku byo muvuga.

Surat 22

AL HADJ

Ku izina rya ALLAH (IMANA) Nyirimpuhwe, Nyirimbabazi.

¹ Yemwe bantu! Nimutinye Nyagasani wanyu! Mu by'ukuri umutingito w'imperuka ni ikintu gihambaye. ² Umunsi muzawubona, buri uwonsa azazindara kuwo yonsaga, na buri utwite azakuramo inda ye. Uzabona abantu ari abasinzi

kandi bo atari abasinzi. Ariko ibihano bya ALLAH (IMANA) birakomeye. ³ Mu bantu hari abajya impaka kuri ALLAH (IMANA) nta bumenyi, bagakurikira buri sha'itwaan wigometse. ⁴ Yandikiweko uzamugira inshuti koya, mu by'ukuri we azamuyobya. Azanamuyobora amuganisha ku bihano bya Sa'iir.

⁵ Yemwe bantu! Niba muri mu gushidikanya ku izurwa, mu by'ukuri Twe twabaremye tubakuye mu gitaka, hanyuma mu ntanga, hanyuma mu rusoro rw'amaraso, hanyuma mu kinyamanyama kigaragaza ishusho n'ikitayigaragaza kugira ngo tubasobanurire. Dutekanisha muri nyababyeyi ibyo dushaka kugeza ku gihe kizwi. Hanyuma tukabasohora muri impinja, kugira ngo muzagere ku bukure bwanyu. Muri mwe hari abuzurizwa igihe no muri mwe kandi hari abasubizwa mu buzima busuzuguritse bakagera aho batagira icyo bamenya barigeze ubumenyi. Ubona isi yumagaye twayimanuraho amazi igatigita ikarumbuka ikanamera buri mbuto nziza.

⁶ Ibyo ni uko ALLAH (IMANA) ari We kuri, n'uko We azura abapfuye ni n'uko We ari Ushobora cyane buri kintu. ⁷ Ni n'uko rwose imperuka izaza nta shiti ni n'uko kandi mu by'ukuri ALLAH (IMANA) azazura abari mu mva.

⁸. Mu bantu hari ujya impaka kuri ALLAH (IMANA) nta bumenyi cyangwa ubuyoboke cyangwa igitabo kimurika.

⁹. Anaga ijosi! Kugira ngo ayobye ku nzira ya IMANA (ALLAH). Ku isi afite ikimwaro kandi ku munsu w'izuka tuzamusogongeza ibihano by'umuriro utwika. ¹⁰. Ibyo ni ukubera ibyo wikoreye kandi mu by'ukuri ALLAH (IMANA) si Uhuguza abagaragu.

¹¹. Mu bantu hari ugaragira ALLAH (IMANA) areretse. Iyo icyiza kimugezeho akugumaho. N'iyi agezweho

n'ikigeragezo arahindukira. Yahombye isi n'imperuka. icyo ni cyo gihombo kigaragara.

^{12.} Asaba aretse ALLAH (IMANA) ibitagira icyo byamutwara cyangwa ibitagira icyo byamumarira. Uko ni ko kuyoba kwa kure. ^{13.} Asaba uwo ububi bwe buri hafi kurusha akamaro ke. Ni umurinzi mubi ni n'inshuti mbi. ^{14.} Mu by'ukuri ALLAH (IMANA) yinjiza abemeye bakanakora ibitunganye muri Djannah zitembamo imigezi. Mu by'ukuri ALLAH (IMANA) akora ibyo ashaka.

^{15.} Ukekako ALLAH (IMANA) atazamutabara ku isi no ku munsu w'imperuka, narambure umugozi ku gisenge maze awuce hanyuma arebako ubutiriganya bwe bukuraho ikimurakaza. ^{16.} Uko ni ko twayimanuye ari ayah zisobanutse kandi ko ALLAH (IMANA) ayobora uwo ashaka.

^{17.} Mu by'ukuri abemeye, ababaye Abayahudi, aba Swaabi'i, Abanaswara, ba Madjuus n'ababangikanyije; rwose ALLAH (IMANA) azabakiranura ku munsu w'izuka. Mu by'ukuri ALLAH (IMANA) ni Umuhamya kuri buri kintu.

^{18.} Ese ntubonako ALLAH (IMANA) bimwubamira ibyo mu birere, ibyo mu isi, izuba, ukwezi, inyenyeri, imisozi, ibiti, inyamaswa n'abenshi mu bantu!? N'abantu benshi bahamwe n'ibihano kandi uwo ALLAH (IMANA) yasuzuguje ntafite uwamwubahisha. Mu by'ukuri ALLAH (IMANA) akora ibyo ashaka.

^{19.} Aya ni amatsinda abiri ajya imunanu; yagiye impaka kuri Nyagasani wayo. Abahakanye bazakatirwa imyenda y'umuriro. Ku mitwe yabo hazasukwa amazi yatuye.

^{20.} Azayengeshwa ibiri mu nda zabo n'imibiri.

^{21.} Bazahondeshwa inyundo z'ibyuma. ^{22.} Uko bashatse

kuwuvamo kubera ububabare, basubizwamo. Ngaho nimusogongere ibihano bitwika.

23. Mu by'ukuri ALLAH (IMANA) azinjiza abemeye bakanakora ibitunganye muri Djannah zitembamo imigezi. Bazatakirwamo ingoro za zahabu na Lu'ulu'u. Kandi imyambaro yabo muri zo ni Hariir. 24. Bazayoborwa ku ijambo ryiza kandi bazayoborwa ku inzira ishimwa cyane.

25. Mu by'ukuri abahakanye bagakumira ku nzira ya ALLAH (IMANA) na Mas'djid Al-Haraam, twagiriye abantu baba abayituriye n'abayigenderera. Kandi uzashaka kuyikorera mu ikibi mu guhuguza, tuzamusogongeza ku bihano bibabaza.

26. Zirikana ubwo twerekaga Ibraahiim umwanya w'inzu. Ntugire icyo umbangikanya nacyo, unasukurire inzu yanjye abazenguruka, abahagarara n'abunama bubama.

27. Utangarize abantu Hidjah; bazakugana bagenda ku maguru no kuri buri ngamiya zananuwe n'urugendo, ziza ziturutse muri buri nzira ya kure. 28. Kugira ngo babone inyungu zabo banavuge izina rya ALLAH (IMANA) mu minsi izwi ku byo yabafunguriye mu nyamaswa z'amatungo. Nimuyaryeho munagaburire uri mu magorwa w'umutindi.

29. Hanyuma bikize ico ryabo, buzuze Nadh'r zabo banazenguruke inzu ya kera.

30. Ni ibyo! Uwubahirije imbibi za ALLAH (IMANA) ni byo byiza kuri we kwa Nyagasani we. Mwaziruriwe amatungo uretse ibyo musomerwa. Nimwirinde umwanda w'ibigirwamana munirinde ijambo ry'ikinyoma.

31. Muri Hunafaa ku bwa ALLAH (IMANA) mutari abamubangikanya. Ubangikanya ALLAH (IMANA) ni

nka ho ahanutse mu kirere inyoni zikamuyabuza cyangwa umuyaga ukamunaga kure.

^{32.} Ni ibyo! Uwubahirije imigenzo ya ALLAH (IMANA) mu by'ukuri byo ni mu kuganduka kw'imitima. ^{33.} Mufitemo inyungu kugeza igihe kizwi. Maze umwanya wayo wa nyuma ni ku nzu ya kera.

^{34.} Buri ummah twayihaye imigenzo kugira ngo ivuge izina rya ALLAH (IMANA) ku byo yayifunguriye mu nyamaswa z'amatungo. Imana yanyu ni Imana imwe abe ari Yo mwiye gurira. Ha inkuru nziza abicisha bugufi.

^{35.} Babandi iyo ALLAH (IMANA) avuzwe, imitima yabo ikangarana, n'abihanganira ibyababayeho, abahozaho Swalaat bakanatanga mu byo twabafunguriye.

^{36.} N'ingamiya twazibashyiriyeho mu migenzo ya ALLAH (IMANA) muzifitemo ibyiza. Muje muzivugiraho izina rya ALLAH (IMANA) zihagaze ziziritse n'izinagwa hasi. Muje muziryaho munagaburire unyurwa n'usaba. Uko ni ko twaziborohereje kugira ngo mushimire. ^{37.} Inyama zazo n'amaraso yazo ntibigera kwa ALLAH (IMANA) ahubwo agerwaho no kuganduka kwanyu. Uko ni ko yaziborohereje kugira ngo mukuze ALLAH (IMANA) ku byo yabayoboyeho. Ha inkuru nziza abagiraneza.

^{38.} Mu by'ukuri ALLAH (IMANA) arinda abemeye. Kandi ALLAH (IMANA) ntakunda buri muhemu, umuhakanyi.

^{39.} Abarwanywa bahawe uburenganzira kubera ko bo bahugujwe. Kandi mu by'ukuri ALLAH (IMANA) ni Ushobora cyane kubatabara. ^{40.} Babandi basohowe mu ngo zabo nta kuri usibye ko bavuga bati: Nyagasani wacu ni IMANA (ALLAH). Iyo ALLAH (IMANA) adashyiraho abantu kurwana n'abandi; amashapeli, insengero, za

sinagogi, n'imisigiti ivugirwamo izina rya ALLAH (IMANA) cyane byari gusenywa. Rwose ALLAH (IMANA) azatabara abamurengera. Mu by'ukuri ALLAH (IMANA) ni Uwimbaraga, Utsinda.

^{41.} Babandi iyo tubatekanyije ku isi, bahozaho Swalaat bagatanga Zakaat, bagategeka ibyiza, bakanabuza ibibi. Kandi ALLAH (IMANA) ni We ufite iherezo rya buri kintu.

^{42.} Nibaguhinyura mu by'ukuri abantu ba Nuuh, ba A'ad, ba Thamuud bahinyuye mbere yabo. ^{43.} N'abantu ba Ibraahiim n'abantu ba Luutw. ^{44.} N' Abamad'yan, na Muusa yarahinyuwe. Ndindiriza abahakanyi hanyuma ndabakacira ! Ni gute cyari kimeze igihano cyanjye!?

^{45.} Ni imidugudu ingahe tworetse na yo ihuguza ibisenge byayo bikaba byarayiguyeho!? N'iriba ryaretswe n'ingoro zikomeye!? ^{46.} Ese ntibagenda ku isi ngo bagire imitima batekereresha cyangwa amatwi bumvisha? Kuko atari amaso ahuma ahubwo hahuma imitima iri mu bituza.

⁴⁷ Barakwihutisha ngo uzane ibihano. ALLAH (IMANA) ntazanyuranya n'isezerano rye. Mu by'ukuri umunsi umwe kwa Nyagasani wawe ni nk'imyaka igihumbi mu yo mubara. ⁴⁸ Ni imidugudu ingahe narindirije kandi yo ihuguza hanyuma nkayikacira!? Kandi iwanjye ni ho garukiro.

^{49.} Vuga uti: yemwe bantu! Mu by'ukuri jye kuri mwe ndi uburira ugaragara. ^{50.} Abemeye bakanakora ibitunganye bafite uguhanagurwaho ibyaha n'amafunguro meza. ^{51.} Naho abihase bananiza amagambo yacu, abo ni ba nyiri Djahiim.

^{52.} Ntitwohereje mbere yawe intumwa cyangwa umuhanuzi uretse ko iyo yifuzaga, sha'itwaan yashyiraga mu cyifuzo cye igishuko. ALLAH (IMANA) agahanagura ibyo sha'itwaan yashyizemo hanyuma ALLAH (IMANA) akanaza ayah ze.

Kandi ALLAH (IMANA) ni Umumenyi cyane, Ushishoza. ^{53.} Kugira ngo ibyo sha'itwaan azana abigire ikigeragezo ku bafite indwara mu mitima yabo n'ab'imitima ikomeye. Mu by'ukuri abahuguza bari mu rwango rwa kure. ^{54.} No kugira ngo abahawe ubumenyi bamenyeko ari ukuri guturuka kwa Nyagasani wawe; bakakwemera imitima yabo ikakwicishaho bugufi. Mu by'ukuri ALLAH (IMANA) ni Uyobora abemeye inzira igororotse.

^{55.} Abahakanye baracyari mu kugushidikanyaho, kugeza ubwo imperuka izabagwaho gitumo cyangwa bakagerwaho n'ibihano by'umunsi ugumbahaye. ^{56.} Ubwami bw'ukuri bw'uwo munsi ni ubwa ALLAH (IMANA) azabakiranura. Maze abemeye bagakora ibitunganye bazinjira muri Djannah zuje inema. ^{57.} Naho abahakanye bagahinyura ibimenyetso byacu; abo bazagira ibihano bisuzuguzwa.

^{58.} Abakoze Hidj'rah mu nzira ya ALLAH (IMANA) nyuma bakicwa cyangwa bagapfa, rwose ALLAH (IMANA) azabaha amafunguro meza. Mu by'ukuri ALLAH (IMANA) ni We Urusha abatanga amafunguro. ^{59.} Rwose azabinjiza mu bwinjiriro bishimira. Mu by'ukuri ALLAH (IMANA) ni Umumenyi cyane, Umwitonzi.

^{60.} Ni ibyo! Uhanbye nk'uko yahugujwe hanyuma akarenganywa, ALLAH (IMANA) rwose azamutabara. Mu by'ukuri ALLAH (IMANA) ni Ubabarira cyane, Uhebuje mu guhanagura ibyaha.

^{61.} Ibyo ni uko ALLAH (IMANA) yinjiza ijoro mu manywa akaninjiza amanywa mu ijoro mu by'ukuri ALLAH (IMANA) ni Uwumva cyane, Ubona cyane. ^{62.} Ibyo ni uko ALLAH (IMANA) ari We Kuri. Naho icyo basaba kitari We

ni cyo kinyoma kandi ko ALLAH (IMANA) ari Uwikirenga, Umukuru.

^{63.} Ese ntubonako ALLAH (IMANA) yamanuye amazi mu kirere isi igahinduka icyatsi? Mu by'ukuri ALLAH (IMANA) ni Ugenzabuhoro, Umumenyi w'ibyihishe. ^{64.} Afite ibyo mu birere n' ibyo mu isi. Mu by' ukuri ALLAH (IMANA) ni We Mukungu, Ushimwa cyane.

^{65.} Ese ntubonako ALLAH (IMANA) yaborohereje ibiri mu isi n' amato agenda mu nyanja ku itegeko rye akanafata ikirere ngo kitagwa ku isi kugeza igihe azabishakira? Mu by' ukuri ALLAH (IMANA) ku bantu ni Nyirimpuhwe cyane, Nyirimbabazi. ^{66.} Ni na We wabahaye ubuzima hanyuma akabubambura maze akazabubasubiza. Mu by'ukuri umuntu ni umuhakanyi cyane.

^{67.} Buri ummah twayihaye imigenzo ikurikira. Rwose ntibazakugishe impaka kuri iryo hame. Hamagarira kugana Nyagasani wawe! Mu by'ukuri wowe uri ku buyoboke bugororotse. ^{68.} Nibakugisha impaka uvuge uti: ALLAH (IMANA) ni We uzi cyane ibyo mukora. ^{69.} ALLAH (IMANA) azabakiranura ku munsu w'izuka mu byo mwatandukanagaho. ^{70.} Ese ntuziko ALLAH (IMANA) azi ibiri mu kirere n'isi!? Mu by'ukuri ibyo biri mu gitabo. Mu by'ukuri ibyo kuri ALLAH (IMANA) biroroshye.

^{71.} Bagaragira ibitari ALLAH (IMANA) atamanuriye ibimenyetso simusiga n'ibyo badafitiye ubumenyi. Kandi abahuguza ntibafite umutabazi. ^{72.} Iyo basomewe amagambo yacu asobanutse, ubona mu buranga bw'abahakanye uguhakana, benda gusumira ababasomera amagambo yacu! Vuga: Ese mbabwire ibibi birusha ibyo? Umuriro ALLAH

(IMANA) yasezeranyije abahakanye. Kandi ni ryo garukiro ribi.

⁷³ Yemwe bantu! Urugero rwatanzwe nimurwumve! Mu by'ukuri ibyo musaba bitari IMANA (ALLAH), ntibizarema isazi n'ubwo byayiteraniraho. Isazi ibishikuje ikintu ntibyashobora kuyigikiza. Usaba n'usabwa bose n'abanyantegenke! ⁷⁴ Ntibubashye ALLAH (IMANA) ukuri kw'ikigereranyo cye. Mu by'ukuri ALLAH (IMANA) ni Uwimbaraga, Utsinda.

⁷⁵ ALLAH (IMANA) atoranya intumwa mu Bamala'ika no mu bantu. Mu by'ukuri ALLAH (IMANA) ni Uwumva cyane, Ubona cyane. ⁷⁶ Azi ibiri imbere yabo n'inyuma yabo. Kandi kwa ALLAH (IMANA) ni ho ibintu bizasubizwa.

⁷⁷ Yemwe abemeye! Nimwuname, mwubame, mugaragire Nyagasani wanyu munakore ibyiza kugira ngo murokoke.

⁷⁸ Muharanire inzira ya ALLAH (IMANA) ukuri ko kuyiharanira. Ni We wabatoranyije ntiyanabashyirira mu idini uburemere. Idini ry'umukurambere wanyu Ibraahiim. Ni We wabise aba'islam mbere, no muri iyi kugira ngo Intumwa ibabere umuhamyana na mwe mube abahamyana ku bantu. Ngaho nimuhozeho Swalaat, mutange Zakaat munafatane urunana kuri IMANA (ALLAH). Ni We Murinzi wanyu. Ni We Murinzi mwiza ni na We mutabazi mwiza.

Surat 23

AL MU'UMINNUN

Ku izina rya ALLAH (IMANA) Nyirimpuhwe, Nyirimbabazi.

¹ Mu by'ukuri abemera barakiranutse. ² Babandi muri Swalaat zabo bibombarika. ³ Na babandi ku bidafite akamaro babyirengagiza. ⁴ Na babandi bo Zakaat zabo bazitanga. ⁵ Na babandi bo ubwambure bwabo baburinda. ⁶ Uretse ku bagore babo cyangwa abacakara babo mu by'ukuri bo aho ntibabigayirwa. ⁷ Abashakira mu batari abo, ni bo barengera. ⁸ Na babandi bo ku ndagizo zabo n'isezerano ryabo babyubahiriza. ⁹ Na babandi bo Swalaat zabo bazihozaho. ¹⁰ Abo ni bo abazungura. ¹¹ Abazazungura Fir'daus bo bazabamo ubuziraherezo.

¹² Rwose twaremye umuntu tumukuye mu kamanyu k'ibumba. ¹³ Maze tumugira intanga mu cyicaro gitekanye. ¹⁴ Hanyuma intanga tuyiremamo urusoro rw'amaraso, urusoro rw'amaraso tuturemamo ikinyamanyama, ikinyamanyama tukiremamo amagufa, amagufa tuyambika inyama nyuma tumukuramo ikindi kiremwa. Ubutagatifu ni ubwa IMANA (ALLAH), Usumba abaremyi. ¹⁵ Maze mu by'ukuri mwe nyuma y'aho muzapfa. ¹⁶ Maze mu by'ukuri mwe ku muni w'izuka muzazurwa.

¹⁷ Rwose twaremye hejuru yanyu ibihakane birindwi kandi mu kubirema ntitwari indangare. ¹⁸ Twamanuye amazi mu kirere mu rugero tuyatuza mu butaka, kandi mu by'ukuri Twe turi abashobora kuyatwara. ¹⁹ Tuyabereshereza imirima y'imitende n'imizabibu, mufitemo imbuto nyinshi no muri yo muvanamo ibyo murya. ²⁰ N'igiti cyera i Twuur muri

Sa'inaa, cyera amavuta n'umufa ku baryi. ²¹. Mu by'ukuri mufite isomo mu matungo. Tubasomya ku biva mu nda zayo kandi muyafitemo inyungu nyinshi, no muri yo muvanamo ibyo murya. ²². No kuri yo, no ku mato murahekwa.

²³. Rwose twohereje Nuuh ku bantu be aravuga ati: yemwe bantu banjye! Nimugaragire ALLAH (IMANA) nta yindi mana mufite itari We. Ese ntimuganduka!? ²⁴. Ibikomerezwa byahakanye mu bantu be biravuga biti: uyu nta cyo ari cyo usibye ko ari umuntu nkatwe arashaka kubikuzaho. Iyo ALLAH (IMANA) ashaka yari kumanura Mala'ika. Ntabwo twigeze twumva ibi mu bakurambere bacu! ²⁵. We nta cyo ari cyo uretse kuba umugabo ufite ibisazi. Nimumurindirize kugeza igihe kigufi.

²⁶. Aravuga ati: ayi Nyagasani wanjye! Ntabara ku byo bampinyuyeho. ²⁷. Turamuhishurira; kora inkuge tureba n'ubuyobozi bwacu. Itegeko ryacu niriza iziko rikavamo amazi abira, uzinjizemo muri buri ngeri bibiri bibiri, n'abantu bawe uretse uwatanzwe n'ijambo muri bo. Kandi ntugire icyo umbwira ku bahuguje. Mu by'ukuri bo ni abo kurohama.

²⁸. Numara gutuza wowe n'abo muri kumwe mu nkuge, uzavuge uti: ishimwe n'ikuzo byuzuye ni ibya ALLAH (IMANA) wadukijije abantu bahuguza. ²⁹. Uzanavuge uti: ayi Nyagasani wanjye! Ntuza ugutura kuje imigisha ni wowe mwiza kurusha abatuza. ³⁰. Mu by'ukuri muri ibyo hari ibimenyetso. Kandi Twe twari abagerageza.

³¹. Maze tuzana nyuma yabo ikindi gisekuru. ³². Tuboherezamo intumwa ibakomokamo (iti) mugaragire ALLAH (IMANA) nta yindi mana mufite itari We. Ese ntimuganduka!? ³³. Ibikomerezwa mu bantu be byahakanye bigahinyura guhura n'imperuka twaranabihaye

umwidegembyo mu buzima bw'isi, biravuga bitu: uyu ntacyo ari cyo uretse ko ari umuntu nka mwe, aya mu byo murya akanywa mu byo munywa. ³⁴. Kandi nimwumvira umuntu nka mwe mu by'ukuri mwe muraba mu bahombye.

³⁵. Ese arabazezanywa y'uko nimupfa mukaba igitaka n'amagufa ko muzazurwa!? ³⁶. Birikure, birikure ibyo musezeranywa. ³⁷. Nta kindi buri cyo uretse ko ari ubuzima bwacu bwo ku isi turapfa tukabaho. Kandi twe ntabwo tuzazurwa. ³⁸. Ntacyo we ari cyo uretse umugabo uhimbira ALLAH (IMANA) ikinyoma. Kandi twe ntituri abamwemera.

³⁹. Aravuga ati: ayi Nyagasani wanjye! Ntabara ku byo bampinyuyeho. ⁴⁰. Aravuga ati: rwose mu kanya gato baraba abicuza. ⁴¹. Urusaku rurabesa mu kuri, tubagira ubushingwe. Ibihano nibibe ku bantu bahuguza.

⁴². Maze tuzana nyuma y'abo ibindi bisekuru. ⁴³. Nta ummah itanga igihe cyayo cyangwa ngo ikirenze. ⁴⁴. Maze twohereza intumwa zacu zikurikirana. Uko intumwa iziye ummah yayo yarayihinyuraga. Dukurikiza bamwe abandi, tubagira imigani. Ibihano nibibe ku bantu batemera.

⁴⁵. Hanyuma twohereza Muusa n'umuvandimwe we Haaruun n'ibitangaza byacu n'ibimenyetso bigaragara. ⁴⁶. Kwa Fir'aun n'ibikomerezwa bye, barikuza bigira abantu bo hejuru. ⁴⁷. Baravuga bati: ese twemere abantu babiri nka twe kandi abantu babo ari abacakara bacu!? ⁴⁸. Barabahinyura maze baba mu boretswe. ⁴⁹. Rwose twahaye Muusa igitabo kugira ngo bayoboke.

⁵⁰. Twagize mwene Mariam na nyina igitangaza, tubatuzza ku murambi ufite umutekano n'amazi agaragara.

⁵¹. Yemwe ntumwa! Nimurye mu byiza kandi mukore ibitunganye. Mu by'ukuri Jye ku byo mukora ndi Umumenyi

cyane. ⁵². Mu by'ukuri iyi ummah wanyu, ni ummah imwe. Nanjye ndi Nyagasani wanyu, nimungandukire.

⁵³. Bacagagura ijambo ryabo hagati yabo mo ibice. Buri tsinda ryishimiye ibyo rifite. ⁵⁴. Barekere mu burangare bwabo kugeza igihe kigufi. ⁵⁵. Ese barakekako imitungo n'abana tubongerera. ⁵⁶. Tuba tubihutishiriza ibyiza!? Ahubwo ntibasobanukirwa.

⁵⁷. Mu by'ukuri abitwararika mu gutinya Nyagasani wabo. ⁵⁸. Ni n'abemera ibimenyetso bya Nyagasani wabo. ⁵⁹. Abatabangikanya Nyagasani wabo. ⁶⁰. Ni n'abatanga ibyo batanze imitima yabo ikangaranye ko kwa Nyagasani wabo ariho bazagaruka. ⁶¹. Abo bihutira gukora ibyiza, kandi ni na bo bari imbere muri byo. ⁶². Ntidutegeka umuntu kugira icyo akora uretse ikiri mu bushobozi bwe. Dufite n'igitabo kivuga ukuri kandi bo ntibahuguzwa.

⁶³. Ahubwo imitima yabo yarenzwe n'iyi (Qur'aan). Bafite n'ibindi bikorwa bitari ibyo, bo bakora. ⁶⁴. Kugeza ubwo dukacirishije ibihano abanyamurengwe muri bo. Ubwo bakavuzza induru batabaza. ⁶⁵. Mwivuzza induru mutabaza kuri uyu munsu. Mu by'ukuri ntimutabarwa kuri Twe. ⁶⁶. Rwose mwasomerwaga amagambo yanjye mukajya mwiruka ikijyanyuma. ⁶⁷. Muyikuzaho, mutaramye muyatuka.

⁶⁸. Ese ntibasesengura ijambo!? Cyangwa ni uko bagezweho n'ibitarageze ku bakurambere babo ba kera!? ⁶⁹. Cyangwa ntibamenye intumwa yabo, bo bakaba bayihakana!? ⁷⁰. Cyangwa baravuga bati: afite ibisazi. Ahubwo yabazaniye ukuri kandi abenshi muri bo banga ukuri. ⁷¹. Iyo ukuri guhuza n'irari ryabo, ibirere n'isi n'ibibirimo

byari kwangirika. Ahubwo twabazaniye urwibutso rwabo, bo batera umugongo urwibutso rwabo.

⁷². Cyangwa ubasaba umusoro? Ifunguro rya Nyagasani wawe ni ryo ryiza, kandi ni We mwiza mu batanga amafunguro. ⁷³. Mu by'ukuri wowe urabahamagarira kugana inzira igororotse. ⁷⁴. Rwose abatamera imperuka baratana kuri iyo nzira.

⁷⁵. N'iyi tubagirira impuhwe tukabavaniraho amagorwa barimo bari gutsimbarara ku bwigomeke bwabo barindagira.

⁷⁶. Twabakacirishije ibihano, ntibakwicisha bugufi kuri Nyagasani wabo. Nta n'ubwo basaba bibombarika.

⁷⁷. Kugeza ubwo tuzabafungurira umuryango w'ibihano bikaze, ubwo bazabibamo bihebye.

⁷⁸. Ni We wabashyiriyeho ukumva, ukubona n'imitima. Ni gake mushimira. ⁷⁹. Ni We wabakwije ku isi, kandi iwe ni ho muzakoranyirizwa. ⁸⁰. Ni We utanga ubuzima ni na We ubutwara. Gutandukanya ijoro n'amanywa ni ibye. Ese nta bwenge mufite?

⁸¹. Ahubwo bavuze nk'iby'abo hambere bavuze.

⁸². Baravuze bati: ese nidupfa tukaba igitaka n'amagufa koko twe tuzazurwa!? ⁸³. Rwose ibyo twe n'abakurambere bacu twabisezeranyijwe mbere. Ibi nta kindi biri cyo uretse imigani y'abo hambere!

⁸⁴. Vuga uti: isi n'ibiyirimo ni ibya nde niba mufite ubumenyi? ⁸⁵. Bazavuga bati: ni ibya IMANA (ALLAH). Vuga uti: ese ntimuzirikana!? ⁸⁶. Vuga uti: ni nde Nyagasani w'ibirere birindwi ni na nde Nyagasani wa A'arsh ihambaye?

⁸⁷. Bazavuga bati: ni ibya IMANA (ALLAH). Vuga uti: ese ntimutinya!? ⁸⁸. Vuga uti: ni nde ufite ubwami bwa buri kintu mu kuboko kwe, akaba arinda atarindwa niba mufite

ubumenyi? ⁸⁹. Bazavuga bati: ni ibya IMANA (ALLAH). Vuga uti: ni gute murindagizwa!?

⁹⁰. Ahubwo twabazaniye ukuri. Rwose bo barabeshya.

⁹¹. ALLAH (IMANA) ntiyishyiriyeho umwana nta n'indi mana iri kumwe na We. Ubwo buri mana yari kujyana ibyo yaremye kandi zimwe zari kwikuza ku zindi. Ubutagatifu ni ubwa ALLAH (IMANA) ku byo bavuga. ⁹². Ni Umumenyi w'ibyihishe n'ibigaragara, arenze kure ibyo bamubangikanya.

⁹³. Vuga uti: ayi Nyagasani wanjye! Rwose nibiba ngombwa ko unyereka ibyo basezeranywa. ⁹⁴. Ayi Nyagasani wanjye! Ntuzanshyire mu bantu bahuguza. ⁹⁵. Kandi rwose Twe dushobora kukwereka ibyo tubasezeranya.

⁹⁶. Ikibi gikuzeho icyiza, Twe tuzi cyane ibyo bavuga.

⁹⁷. Vuga uti: ayi Nyagasani wanjye! Nkwikinzeho undinde ibishuko bya za sha'itwaan. ⁹⁸. Nanakwikinzeho Nyagasani wanjye; undinde ntizimpangeho.

⁹⁹. Kugeza ubwo umwe muri bo agerwaho n'urupfu akavuga ati: Nyagasani wanjye nimungarure. ¹⁰⁰. Kugira ngo nkore ibikorwa bitunganye mu byo nasize. Oya! Mu by'ukuri iryo ni ijambo we azavuga. Inyuma yabo hari urusika kugeza umunsi bazazurwa. ¹⁰¹. Impanda nivuzwa, nta masano azarangwa hagati yabo kuri uwo munsi nta n'ubwo bazabazanya. ¹⁰². Abo iminzani yabo izaremera; abo ni bo bazakiranuka. ¹⁰³. Naho abo iminzani yabo izoroha; abo ni bo bihombeye. Bazaba muri Djahannam ubuziraherezo. ¹⁰⁴. Umuriro uzashiririza uburanga bwabo, na bo muri wo bashinyitse.

¹⁰⁵. Ese ntimwasomerwaga amagambo yanjye mukajya muyahinyura!? ¹⁰⁶. Baravuga bati: Nyagasani wacu! Ububi bwacu bwaratuganjiye tuba abantu b'abayobe. ¹⁰⁷. Ayi

Nyagasani wacu! Dukuremo nidusubira mu by'ukuri twe tuzaba abahuguza. ¹⁰⁸. Aravuga ati: Ngaho nimuzibiremo kandi ntimunamvugishe! ¹⁰⁹. Mu by'ukuri itsinda mu bagaragu banjye ryaravugaga riti: ayi Nyagasani wacu! Turemeye, ngaho duhanagureho ibyaha byacu, utugirire impuhwe kandi ni wowe Urusha abanyampuhwe. ¹¹⁰. Mubagira urunnyego kugeza ubwo babibagije kunyibuka, kandi mwabaga mubaseka. ¹¹¹. Mu by'ukuri none mbahembye kubera ko bihanganye rwose bo ni bo batsinze.

¹¹². Aravuga ati: ese mwabaye ku isi imyaka ingahe?

¹¹³. Baravuga ati: Twabayeyo umunsi cyangwa igice cy'umunsi. Baza abazi kubara! ¹¹⁴. Aravuga ati: nta gihe mwamazeyo uretse igihe gito. Iyaba rwose mwari mubizi.

¹¹⁵. Ese murakekako twabaremye dukina no kuba rwose mutazagarurwa iwacu!? ¹¹⁶. ALLAH (IMANA) Umwami w'ukuri arabirenze. Nta yindi mana iri ho uretse We. Nyagasani wa A'arsh yubahitse. ¹¹⁷. Usaba ALLAH (IMANA) amubangikanya n'indi mana adafitiye ibimenyetso simusiga, mu by'ukuri ibarura rye riri kwa Nyagasani we. Rwose abahakanyi ntibazakiranuka. ¹¹⁸. Vuga uti: ayi Nyagasani wanjye! Hanagura ibyaha unagire impuhwe. Ni wowe uruta abagira impuhwe.

Surat 24

AN'NUUR

Ku zina rya ALLAH (IMANA) Nyirimpuhwe, Nyirimbabazi.

¹ (Iyi) surat twarayimanuye, tuyishyiramo amategeko tunayimanuramo ayah zisobanutse kugira ngo mwibuke.

² Umusambanyikazi n'umusambanyi buri umwe muri bo muje mumukubita imitsiburo ijana. Impuhwe ntizibafate kuri bo mu idini rya ALLAH (IMANA) niba koko mwemera ALLAH (IMANA) n'umunsi w'imperuka. Habe hari itsinda ry'abemera mu gihe cyo guhanwa kwabo. ³ Umusambanyi ntasambanya uretse umusambanyikazi cyangwa ubangikanya. N'umusambanyikazi ntasambanywa keretse n'umusambanyi cyangwa n'ubangikanya. Kandi ibyo byaziririjwe ku bemera.

⁴ Abahimbira abagore biyubashye maze ntibazane abahamya bane, muje mubakubita imitsiburo mirongo inani. Kandi ntumuzongere kwemera ubuhamya bwabo na rimwe. Abo ni bo byigomeke. ⁵ Keretse abicujije nyuma y'ibyo bagatunganya. Mu by'ukuri ALLAH (IMANA) ni Uhebuje mu guhanagura ibyaha, Nyirimbabazi.

⁶ N'abashinja abagore babo ubusambanyi badafite abahamya uretse bo ubwabo; ubuhamya bw'umwe muri bo ni indahiro enye mu izina rya ALLAH (IMANA) ko we ari mu bavuga ukuri. ⁷ Iya gatanu ni uko umuvumo wa ALLAH (IMANA) uba kuri we, niba ari mu babeshya. ⁸ Akurwaho igihano (umugore) no kurahira indahiro enye mu izina rya ALLAH (IMANA) ko mu by'ukuri we (umugabo) ari mu babeshya. ⁹ Iya gatanu ko uburakari bwa ALLAH (IMANA) buba kuri we (umugore) niba (umugabo) ari mu banyakuri. ¹⁰ Iyo bitaba ingabire za ALLAH (IMANA) kuri mwe n'impuhwe ze no kuba ALLAH (IMANA) ari Uwakira cyane ukwicuza, Ushishoza.

¹¹ Mu by'ukuri abazanye ikinyoma ni agatsiko muri mwe. Ntimukekeko ari bibi kuri mwe ahubwo ni byiza kuri mwe. Buri muntu muri bo azahanirwa icyaha yakoze. Naho uwagize uruhare runini rwacyo muri bo afite ibihano bihambaye.

12. Iyaba igihe mwacyumvaga abemera n'abemerakazi barikekeye icyiza bakavuga bati: iki ni ikinyoma kigaragara.

13. Iyaba bakizanyiraga abahamya bane. Ubwo batazanye abahamya, abo rero kwa Nyagasani wabo ni bo babeshyi.

14. Iyo zitaba ingabire za ALLAH (IMANA) kuri mwe n'impuhwe ze ku isi no ku mperuka, mwari kugerwaho n'ibihano bihambaye kubera ibyo mwijanditsemo.

15. Ubwo mwabyakirizaga indimi zanyu mukanavugisha iminwa yanyu ibyo mudafitiye ubumenyi, mukekako byoroshye kandi kwa ALLAH (IMANA) bihambaye.

16. Iyaba igihe mwabyumvaga mwaravuze muti: ntidukwiriye kuvuga ibi, ubutagatifu ni ubwawe, uku ni uguhimba guhambaye.

17. ALLAH (IMANA) arababurira, ntimuzongere na rimwe gukora ibimeze nkabyo niba muri abemera nyakuri.

18. ALLAH (IMANA) arabasobanurira amagambo. Kandi ALLAH (IMANA) ni Umumenyi cyane, Ushishoza.

19. Mu by'ukuri abakunda ko ikibi gisakara mu bemera, bafite ibihano bibabaza hano ku isi no ku mperuka. ALLAH (IMANA) ni We ufite ubumenyi na ho mwe nta bumenyi mufite.

20. Iyo bitaba ingabire za ALLAH (IMANA) kuri mwe n'impuhwe ze no kuba rwose ALLAH (IMANA) ari Nyirimpuhwe cyane, Nyirimbabazi.

21. Yemwe abemeye! Ntimugakurikire inzira za sha'itwaan. N'ukurikira inzira za shai'twaan mu by'ukuri we ategeka ibikozasoni n'ibibi. Iyo bitaba ingabire za ALLAH (IMANA) kuri mwe n'impuhwe ze nta n'umwe muri mwe wari kurokoka bibaho. Ariko ALLAH (IMANA) arokora uwo ashaka. Kandi ALLAH (IMANA) ni Uwumva cyane, Umumenyi cyane.

22. Ba nyir'ingabire n'ubukire muri mwe ntibakarahire kudaha abo bafitanye isano, abakene n'abakoze Hidj'rah

mu nzira ya IMANA (ALLAH). Nibababarire banarenzeho. Ese ntimukundako ALLAH (IMANA) abahanaguraho ibyaha byanyu! Kandi ALLAH (IMANA) ni Uhebuje mu guhanagura ibyaha, Nyirimbabazi.

23. Mu by'ukuri abahimbira abagore biyubashye b'abaziranenge b'abemera. Baravumwe ku isi no ku mperuka kandi bafite ibihano bihambaye. 24. Umunsi indimi zabo, amaboko yabo n'amaguru yabo bizabashinja kubera ibyo bakoraga. 25. Uwo munsi ALLAH (IMANA) azabasenderereza ibihembo byabo by'ukuri bazanamenyako ALLAH (IMANA) ari We Kuri kugaragara.

26. Ababi mu bagore bakwiranye n'ababi mu bagabo. N'ababi mu bagabo bakwiranye n'ababi mu bagore. Abeza mu bagore bakwiranye n'abeza mu bagabo. N'abeza mu bagabo bakwiranye n'abeza mu bagore. Abo bakijijwe ibyo bavuga. Bafite uguhanagurwaho ibyaha n'ifunguro ryiza.

27. Yemwe abemeye! Ntimukinjire mu mazu atari amazu yanyu keretse muvunyishije mukanasuhuza ba nyirayo. Ibyo ni byo byiza kuri mwe kugira ngo mwibuke. 28. Nimutagira uwo muhasanga, ntimukayinjiremo keretse muhawe uruhushya. Kandi nimubwirwa ngo musubireyo, muzasubireyo. Ibyo ni byo byiza kuri mwe. ALLAH (IMANA) ni Umumenyi cyane w'iby'o mukora. 29. Nta cyaha kuri mwe kwinjira mu mazu adatuwe arimo inyungu zanyu. ALLAH (IMANA) azi ibyo mugaragaza n'ibyo muhisha.

30. Bwira abemera bubike amaso yabo banarinde ubwambure bwabo. Ibyo ni byo byiza kuri bo mu by'ukuri ALLAH (IMANA) ni Umumenyi w'ibiyihishe mu byo bakora.

31. Bwira abemerakazi bubike amaso yabo banarinde

ubwambure bwabo. Ntibakagaragaze imitako yabo uretse iyagaragaye muri yo. Bajye bamanura ibitambaro byabo ku bituza byabo. Ntibakerekane imitako yabo uretse ku bagabo babo cyangwa ba se cyangwa ba sebukwe cyangwa abahungu babo cyangwa abana b'abagabo babo cyangwa basaza babo cyangwa abisengeneza babo cyangwa abana ba bakuru na barumuna babo cyangwa abagore bagenzi babo cyangwa abacakara babo cyangwa abakozi b'abagabo badafite ingufu za kigabo cyangwa abana batari basobanukirwa iby'ubwambure bw'abagore. Ntibagakubite hasi ibirenge byabo kugira ngo ibyihishe mu mitako yabo bimenyekane. Nimwicuze kwa Nyagasani wanyu mwese yemwe abemera, kugira ngo mukiranuke!

^{32.} Muje mushyingira ingaragu muri mwe n'abatunganye mu bagaragu banyu n'abaja. Ni baba ari abatindi nyakujya, ALLAH (IMANA) azabakiza mu ngabire. ALLAH (IMANA) ni Ukwiriye hose, Umumenyi cyane. ^{33.} Abadafite ubushobozi bwo gushaka, nibifate kugeza ubwo ALLAH (IMANA) abahaye mu ngabire ze. N'abashaka isezerano ryo kwibohora mu bacakara banyu, muje muribaha niba mubabonamo ibyiza, mubahe mu mutungo wa ALLAH (IMANA) yabahaye. Ntimugahatire abakobwa banyu uburaya mugamije kubona ibihita by'ubuzima bw'isi niba bashaka kwiubaha. N'uzabibahatira, mu by'ukuri ALLAH (IMANA) nyuma y'iryo hatira ni Uhebuje mu guhanagura ibyaha, Nyirimbabazi. ^{34.} Rwose twabamanuriye ayah zisobanuye n'ingero z'abahise mbere yanyu n'inyigisho ku baganduka.

^{35.} ALLAH (IMANA) ni Urumuri rw'ibirere n'isi. Urugero rw'urumuri rwe ni nk'umwenge uri mu rukuta

udasohoka urimo itara. Iryo tara riri mu kirahuri. icyo kirahure kimeze nk'inyenyeri irabagirana. Ricanye mu giti cyuje imigisha cy'umuzeti. Si icy'iburasirazuba cyangwa icy'iburengerazuba. Amavuta yacyo yenda kumurika n'ubwo umuriro uba utari wayageraho. Urumuri ku rumuri. ALLAH (IMANA) ayobora ku rumuri rwe uwo ashaka. ALLAH (IMANA) aha abantu ingero kandi ALLAH (IMANA) ni Umumenyi cyane kuri buri kintu.

³⁶. Mu mazu ALLAH (IMANA) yategetse ko yubakwa izina rye rikambarizwamo, bamusingirizamo mu gitondo na nimugoroba. ³⁷. Abantu batarangazwa n'ubucuruzi cyangwa kugura ku kwambaza IMANA (ALLAH), guhozaho Swalaat no gutanga Zakaat. Batinya umunsi imitima n'amaso bizahinduka. ³⁸. Kugira ngo ALLAH (IMANA) abahembere ibyiza bakoze anabongerere mu ngabire ze. ALLAH (IMANA) aha amafunguro uwo ashaka nta kubara.

³⁹. Abahakanye ibikorwa byabo ni nk'ibirorirori biri ku murambararo. Ufite inyota akeka ko ari amazi, yabigeraho agasanga ntayo ahubwo akahasanga ALLAH (IMANA) akamwuzuriza ibarura rye. ALLAH (IMANA) ni Uwhutisha ibarura. ⁴⁰. Cyangwa nk'umwijima wo mu nyanja ndende ibujyakuzimu, itwikiriwe n'umuhengeri hejuru yawo hari igicu cy'imvura. Ni umwijima ugeretse hejuru y'undi, iyo asohoye ukuboko kwe ntibimworohera kukubona. Uwo ALLAH (IMANA) atahaye urumuri, nta rumuri aba afite.

⁴¹. Ese ntubonako ibiri mu birere n'isi n'inyoni zirambuye amababa yazo byambaza IMANA (ALLAH)!? Buri kimwe rwose kizi uburyo bwo gukora Swalaat kwacyo no kwambaza kwacyo. ALLAH (IMANA) ni Umumenyi cyane

w'ibyo bikora. ⁴². Ubwami bw'ibirere n'isi ni ubwa IMANA (ALLAH). Kandi kwa ALLAH (IMANA) ni ho garukiro.

⁴³. Ese ntubonako ALLAH (IMANA) asunika ibicu nyuma akabikomatanya maze akabirundanya akabigira ibihakanye ukabona imvura imanuka mu myanya yabyo!? Anavana mu misozi iri mu kirere urubura, akarubabarisha uwo ashatse akanarukiza uwo ashatse. Urumuri rw'umurabyo wacyo rwenda guhumya amaso. ⁴⁴. ALLAH (IMANA) ahinduranya ijoro n'amanywa. Mu by' ukuri muri ibyo hari isomo kuri ba nyir'ukubona.

⁴⁵. ALLAH (IMANA) yaremye mu mazi buri ikigenda. Muri byo hari ibikururinda, no muri byo hari ibigendera ku maguru abiri, no muri byo hari n'ibigendera kuri ane. ALLAH (IMANA) arema icyo ashaka. Mu by'ukuri ALLAH (IMANA) ni Ushobora cyane buri kintu. ⁴⁶. Rwose twamanuye ayah zisobanuye. Kandi ALLAH (IMANA) ayobora uwo ashaka ku nzira igororotse.

⁴⁷. Baravuga bati: twemeye ALLAH (IMANA) n'intumwa kandi twarumviye, maze agatsiko muri bo nyuma y'ibyo kagatera umugongo. Abo si abemera. ⁴⁸. Iyo bahamagawe kwa ALLAH (IMANA) n'intumwa ye ngo babakiranure, ubwo agatsiko muri bo karahindukira. ⁴⁹. Iyo ari bo bafite ukuri bamugana bicisha bugufi. ⁵⁰. Ese mu mitima yabo hari indwara cyangwa barashidikanya cyangwa baratinya ko ALLAH (IMANA) n'intumwa ye babahuguza!? Ahubwo abo ni bo bahuguza.

⁵¹. Mu by'ukuri imvugo y'abemeye iyo bahamagariwe kugana ALLAH (IMANA) n'intumwa ye ngo babakiranure ni ukuvuga bati: turumvise kandi turumviye. Abo ni bo bakiranutse. ⁵². N'uwumvira ALLAH (IMANA) n'intumwa

ye agatinya ALLAH (IMANA) akanamugandukira, abo ni bo batsinda.

⁵³. Barahiye izina rya ALLAH (IMANA) indahiro zabo zikomeye ko rwose nubatega bazasohoka (bajye kuri djihaad). Vuga uti: mwirahira. Ukumvira kwanyu kurazwi. Mu by'ukuri ALLAH (IMANA) ni Umumenyi w' ibyihishe mu byo mukora. ⁵⁴. Vuga uti: nimwumvire ALLAH (IMANA) munumvire intumwa. Nibahindukira mu by'ukuri yo izabazwa ibyo yashinzwe na mwe muzabazwa ibyo mwashinzwe. Ariko nimwumvira muzaba muyobotse. Kandi nta kindi intumwa ishinze uretse gusohozza ubutumwa bugaragara.

⁵⁵. ALLAH (IMANA) yasezeranyije abemera muri mwe bakanakora ibitunganye ko rwose azabagira abazungura b'isi, nk'uko yabigiriye abababanjirije. Rwose azatekanya idini ryabo yabashimiye. Kandi rwose ubwoba bwabo azabuhinduramo ituze. Bangaragira batambangikanya n'icyo ari cyo cyose. Kandi uzakakana nyuma y'ibyo, abo ni bo byigomeke.

⁵⁶. Muhozeho Swalaat, mutange Zakaat, munumvire intumwa kugira ngo mugirirwe impuhwe. ⁵⁷. Ntuzakeke na rimwe ko abahakanye bananiranye ku isi. Ubuhungiro bwabo ni umuriro kandi ni ryo tahukiro ribi.

⁵⁸. Yemwe abemeye! Abacakara banyu n'abataraca akenge muri mwe bajye bavunyisha mu bihe bitatu: mbere ya Swalaat yo mu rukerera, igihe mwiambura ku gicamunsi na nyuma ya Swalaat ya nijoro. Ni ibihe byanyu bitatu byo kwiambura. Nta cyaha kuri mwe cyangwa kuri bo nyuma yabyo, bamwe muri mwe banyuranyuranamo n'abandi. Uko ni ko ALLAH (IMANA) abasobanurira amagambo.

Kandi ALLAH (IMANA) ni Umumenyi cyane, Ushishoza.

59. Abana muri mwe nibagera igihe cyo guca akenge, nibasabe uruhushya nk'uko abababanjirije barusabaga. Uko ni ko ALLAH (IMANA) abasobanurira amagambo ye. Kandi ALLAH (IMANA) ni Umumenyi cyane, Ushishoza.

60. N'abagore bakuze batagifite icyizere cyo kurongorwa, nta cyaha bafite ko bakwambura imyitero yabo batagaragaza imitako, baniyubashye ni byo byaba byiza kuri bo. Kandi ALLAH (IMANA) ni Uwumva cyane, Umumenyi cyane.

61. Nta cyaha ku mpumyi nta n'icyaha k'ucumbagira nta n'icyaha ku murwayi cyangwa kuri mwe kurya mu ngo zanyu cyangwa ingo za ba so cyangwa ingo za ba nyoko cyangwa ingo z'abavandimwe banyu cyangwa ingo za bashiki banyu cyangwa ingo za ba so wanyu cyangwa ingo za ba nyogosenge cyangwa ingo za ba nyokorume cyangwa mu ngo za ba nyoko wanyu cyangwa abo mufite imfunguzo zabo cyangwa inshuti zanyu. Nta cyaha mufite kuba mwarira hamwe cyangwa mutandukanye. Nimwinjira mu mazu mujye musuhuzanya indamutso nziza ituruka kwa ALLAH (IMANA) yuje imigisha. Uko ni ko ALLAH (IMANA) abasobanurira amagambo kugira ngo mugire ubwenge.

62. Rwose abemera b'ukuri, ni babandi bemeye ALLAH (IMANA) n'intumwa ye. Iyo bari kumwe na yo ku kintu kibahuza ntibagenda keretse bayisabye uruhushya. Mu by'ukuri abagusaba uruhushya, abo ni bo bemera ALLAH (IMANA) n'intumwa ye. Nibagusaba uruhushya kubera zimwe mu mpamvu zabo, ujye uruha uwo ushatse muri bo unabasabire ALLAH (IMANA) kubahanaguraho ibyaha. Mu by'ukuri ALLAH (IMANA) ni Uhebuje mu guhanagura ibyaha, Nyirimbabazi.

^{63.} Ntimukagire uguhamagara intumwa hagati yanyu nko guhamagarana kwa bamwe muri mwe. Rwose ALLAH (IMANA) azi abomboka muri mwe bikinganaho. Abaca ukubiri n'itegeko rye, nibirindeko bagwirirwa n'ikigeragezo cyangwa bakagerwaho n'ibihano bibabaza. ^{64.} Munamenyeko mu by'ukuri ibiri mu birere n'isi ari ibya ALLAH (IMANA) kandi azi neza ibyo muri ho. Umunsi basubijwe iwe azababwira ibyo bakoraga. Kandi ALLAH (IMANA) ni Umumenyi cyane wa buri kintu.

Surat 25

AL FUR'QAN

Ku izina rya ALLAH (IMANA) Nyirimpuhwe, Nyirimbabazi.

¹ Ubutagatifu ni ubw' Uwamanuye Fur'qaan k' umugaragu we kugira ngo abere ibiremwa umuburizi. ² Ufite ubwami bw'ibirere n'isi. Ntiyagize umwana ntiyanagira umufasha mu bwami. Yaremye buri kintu agiha ikigero kigikwiriye. ³ Bishyiriyeho ibigirwamana bitari We. Nta cyo birema ahubwo byo biraremwa. Nta bubasha bifite bwo kugira icyo byitwara cyangwa byimarira. Nta n'ubwo bifite ububasha ku rupfu cyangwa ku buzima cyangwa izuka.

⁴ Abahakanye baravuga bati: iki si ikindi uretse ikinyoma yahimbye n'abandi bantu babimufashamo. Bakoze ubuhemu no guhimba. ⁵ Baranavuze bati: ni inkuru z'abohambere yandukuye. Zo arazibwirwa mu gitondo na nimugoroba. ⁶ Vuga uti: yamanuwe n' uzi ibanga ryo mu birere n'isi. Mu by'ukuri We ni Uhebuje mu guhanagura ibyaha, Nyirimbabazi.

7. Baravuze bati: iyi ni intumwa ki irya ibiryo ikanagenda mu masoko? Iyaba yamanurirwaga Mala'ika akaba Umuburizi hamwe nayo! 8. Cyangwa ikamanurirwa ubutunzi cyangwa ikagira umurima iryamo!? Abahuguje baravuga bati: ntawe mukurikira uretse umugabo warozwe! 9. Reba uko baguhaye ingero bakayoba, ntibashobora kubona inzira.

10. Ubutagatifu ni ubw'uzaguha ibyiza kurusha ibyo nabishaka; Djannah zitembamo imigezi akazanaguha ingoro. 11. Nyamara bahinyuye imperuka. Kandi twateguriye uhinyura imperuka Sa'iir. 12. Iyo ibaboneye ahantu ha kure, bumva umujinya wayo no guhinda kwayo. 13. Nibajugunywamo ari ahantu hafunganye baboshye, iyo ngiyo bazahamagara ukorama. 14. Ntimuhamagare uyu muni ukorama kumwe ahubwo muhamagare ukorama kwinsi. 15. Vuga uti: ese ibyo ni byo byiza!? Cyangwa Djannah ihoraho yasezeranyijwe abaganduka!? Ni igihembo kuri bo n'itahukiro. 16. Bafitemo ibyo bashaka iteka ni isezerano kuri Nyagasani wawe rihamyeye.

17. Umuni yabakoranyije n'ibyo bagaragira bitari ALLAH (IMANA) akavuga ati: ese ni mwe mwayobeje bariya!? Cyangwa nibo bayobye inzira!? 18. Baravuga bati: Ubutagatifu ni ubwawe!? Ntibyari bikwiriye ko twishyiriraho inshuti koya zitari wowe. Ahubwo warabadegembesheje n'abakurambere babo kugeza ubwo bibagiwe urwibutso baba abantu borekwa. 19. Rwose babahinyuye ku byo muvuga. Ntimushobora kwikuraho ibihano cyangwa kwitabara. N'uhuguza muri mwe tuzamusogongeza ibihano bihambaye.

20. Ntitwohereje mbere yawe intumwa uretse ko rwose zaryaga ibiryo zikanagenda mu masoko. Tugira bamwe

muri mwe ibigeragezo ku bandi. Ese muzihangana!? Kandi Nyagasani wawe ni Ubona cyane.

21. Abatizera guhura na Twe baravuze bati: iyaba twamanurirwaga Abamala'ika cyangwa tukabona Nyagasani wacu. Rwose barikujije ubwabo baranarengera ukurengera gukabije! 22. Umunsi bazabona Abamala'ika; nta nkuru nziza uwo munsi ku bagome. Bazavuga (Abamala'ika) bati: murakumiriwe cyane (kujya muri Djannah). 23. Twafashe ibikorwa bakoze tubigira umukungugu utumuka. 24. Abo muri Djannah kuri uwo munsi bazaba bafite icyicarwo cyiza n'ahantu hahebuje ho kuruhukira.

25. Zirikana umunsi ikirere kizaturikamo ibicu, Abamala'ika bakamanurwa urwunge. 26. Ubwami nyabwo uwo munsi buzaba ari ubwa Nyirimpuhwe. Uwo munsi ku bahakanyi uzaba ukomeye. 27. Zirikana umunsi uwahuguje azaruma intoki ze avuga ati: iyo mbimenya ngafata inzira imwe n'intumwa! 28. Mbega ukorama kwanjye! Iyo ntagira kanaka inshuti magara! 29. Rwose yanyobeje ku rwibutso rumaze kungeraho. Kandi sha'itwaan ni utererana umuntu. 30. Intumwa iravuga iti: ayi Nyagasani wanjye! Rwose abantu banjye bagize Qur'aan icyatereranywe. 31. Uko ni ko twashyiriyeho buri muhanuzi umwanzi mu bagome. Kandi Nyagasani wawe arahagije kuba Uyobora kandi Utabara.

32. Abahakanye baravuze bati: Iyaba yamanurirwaga Qur'aan imbumbe. Ibyo ni ukugira ngo tuyikomereshe umutima wawe. Twaranayikurikiranyije nta gushidikanya.

33. Ntibakuzanira urugero, uretse ko tukuzanira ukuri n'ibisobanuro birushijeho kuba byiza. 34. Abazakoranyirizwa kuri Djahannam bakururwa bubitse imitwe; abo ni bo bazaba

bari ahantu habi kurusha ahandi no ku nzira irusha izindi kuyoba.

³⁵. Rwose twahaye Muusa igitabo tumushyira hamwe n'umuvandimwe we Haaruun ari umufasha. ³⁶. Turavuga tuti: nimujye ku bantu bahinyuye amagambo yacu maze tukabarimbura ukurimbura guhambaye. ³⁷. Abantu ba Nuuh ubwo bahinyuzaga intumwa, twarabarohamishije tubagira ikimenyetso ku bantu kandi twateguriye abahuguza ibihano bibaza. ³⁸. Aba A'ad, aba Thamuud, abanya Rass¹ n'ibisekuru hagati aho byinshi. ³⁹. Bose twabahaye ingero. Kandi bese twarabarimbuye ukurimbura guhambaye. ⁴⁰. Rwose bageze ku mudugudu wamanuriwe imvura mbi. Ese ntibawubonaga? Ahubwo ntibizeraga ukuzuka.

⁴¹. Iyo bakubonye nta kindi bakubonamo uretse ikinyego, ese uyu ni we ALLAH (IMANA) yatumye kuba intumwa!? ⁴². Yari hafi kutuyobya ku mana zacu iyo tutazihagararaho! Bazamenya ubwo bazabona ibihano, ni nde wayobye inzira kurusha abandi?

⁴³. Ese ntubona ugira irari rye imana ye? Ese wowe wamubera umurinzi? ⁴⁴. Cyangwa urakeka ko abenshi muri bo bumva cyangwa bafite ubwenge? Bo ntacyo bari cyo uretse kuba nk'amatungo. Ahubwo ni bo barushije kuyoba inzira.

⁴⁵. Ese ntubona Nyagasani wawe uko yarambuye igicucu? Iyo ashaka yari kukigumisha hamwe. Ahubwo izuba turigira ikimenyetso cyacyo. ⁴⁶. Hanyuma tukigarura iwacu buhoro buhoro. ⁴⁷. Ni We wabagiriye ijoro umwambaro, ibitotsi ikiruhuko n'amanywa ayagira igihe cy'akazi. ⁴⁸. Ni We wohereza imiyaga ifite inkuru nziza mbere y'impuhwe ze. Kandi twamanuye mu kirere amazi asukuye. ⁴⁹. Kugira

ngo tuyazuze ubutaka bwapfuye tunayanyweshe mu byo twaremye; amatungo n'abantu benshi.

^{50.} Rwose twayasaranganyije hagati yabo kugira ngo batekereze. Nyamara abantu benshi baranze bahitamo uguhakana. ^{51.} Iyo dushaka twari kohereza muri buri mudugudu umuburizi. ^{52.} Ntukumvire abahakanyi. Uyibarwanyishe ukurwana guhambaye.

^{53.} Ni We wahuje inyanja ebyiri; iyi ni urubogobogo n'iyi ni urwunyungu rukaze. Ashyira hagati yazo urusika n'urukuta rukumira. ^{54.} Ni We waremye umuntu mu mazi, amugira ibisanira na bamwana. Kandi Nyagasani wawe ni We Ushobora cyane.

^{55.} Bagaragira ibitari ALLAH (IMANA) bitagize icyo bibamarira nta n'icyo bibatwara. Kandi umuhakanyi kuri Nyagasani we ni ufasha mu kwigomeka. ^{56.} Ntitwakohereje uretse kuba utanga inkuru nziza n'uburira. ^{57.} Vuga uti: ntabwo mbibasabira ibihembo. Uretse ushaka kugana inzira imugeza kwa Nyagasani we.

^{58.} Iringire Uhoraho, Udapfa. Umwambaze mu bisingizo bye. Kandi arahagije kuba ari Umumenyi w'ibyihishe mu byaha by' abagaragu be. ^{59.} We waremye ibirere n'isi n'ibiri hagati yabyo mu bihe bitandatu. Hanyuma aganza kuri A'arsh. Ni Nyirimpuhwe. Mubaze umuhanga. ^{60.} N'iyo babwiwe ngo nimwubamire Nyirimpuhwe baravuga bati: Nyirimpuhwe ni iki? Ese turubamira icyo udutegetse!? Bikabongerera uguhunga.

^{61.} Ubutagatifu ni ubw'uwashyize mu kirere imitamena anashyira mu kirere urumuri n'ukwezi kumurika. ^{62.} Ni We wasimburanyije ijoro n'amanywa k'ushaka gutekereza cyangwa ushaka gushima.

63. Abagaragu ba Nyirimpuhwe ni abagenda ku isi biyoroheje. Kandi injiji zabavugisha bakavuga bati: Amahoro!

64. Abarara bubama banahagarara kubera Nyagasani wabo.

65. Abavuga bati: ayi Nyagasani wacu! Tuvanireho igihano cya Djahannam, mu by'ukuri igihano cyayo ni igihoraho.

66. Mu by'ukuri yo ni urugo n'ubuturo bubi. 67. Babandi iyo batanze; ntibasesagura ntibanagundira. Bakaba bagororotse hagati aho. 68. Abadasaba ALLAH (IMANA) bamubangikanyije n'izindi mana, ntibanice ubuzima ALLAH (IMANA) yaziririje uretse mu kuri, ntibanasambane. Ukora ibyo azahura n'ibihano. 69. Azatuburirwa ibihano ku muni w'izuka, abibemo ubuziraherezo asuzuguritse. 70. Uretse uwicujije akemera akanakora ibikorwa bitunganye. Abo, ALLAH (IMANA) ibibi byabo azabihinduramo ibyiza. Kandi ALLAH (IMANA) ni Uhebuje mu guhanagura ibyaha, Nyirimbabazi. 71. N'uwicujije akanakora ibitunganye, mu by'ukuri we aba yicujije kuri ALLAH (IMANA) ukwicuza kwemewe.

72. Ni abadatanga ubuhamya bw'ikinyoma. Kandi iyo banyuze ku bidafite akamaro, babinyuraho biyubashye.

73. Ni babandi iyo bibukijwe amagambo ya Nyagasani wabo, batayitwaraho nk'ibipfamatwi n'impumyi. 74. Abavuga bati: ayi Nyagasani wacu! Duhe mu bo twashakanye n'urubyaro rwacu ibidushimisha, unatugire ku baganduka intangarugero.

75. Abo bazahembwa igorofa kubera ukwihangana. Bazakirizwamo indamutso ya Salaam. 76. Bazabamo ubuziraherezo. Ibyo ni byo rugo n'ubuturo bwiza. 77. Vuga uti: Nyagasani wanjye ntiyari kubitaho iyo bitaba ugusaba kwanyu. Rwose mwarahinyuye. Rero ibihano bizaba ibihoraho.

Surat 26

ASH-SHU'ARAA'U

Ku izina rya ALLAH (IMANA) Nyirimpuhwe, Nyirimbabazi.

¹ *Twaa Siin Miim.*

² Izo ni Ayah z'igitabo kigaragara. ³ Hari ubwo wakwiyicisha agahinda batabaye abemera. ⁴ Dushatse twabamanurira mu kirere igitangaza, amajosi yabo agahora acyibombaritseho. ⁵ Ukwibutsa gushya guturutse kwa Nyirimpuhwe ntikubageraho uretse ko bakwirengagiza. ⁶ Rwose barahinyuye, nyamara amakuru y'ibyho bannyegaga azabageraho.

⁷ Ese ntibareba isi!? Ni bingahe muri buri bwoko bwiza twamejejemo!? ⁸ Mu by'ukuri muri ibyo hari igitangaza, nyamara abenshi muri bo ntibemera. ⁹ Mu by'ukuri Nyagasani wawe, ni We Utsinda, Nyirimbabazi.

¹⁰. Zirikana ubwo Nyagasani wawe yahamagaye Muusa; jya ku bantu bahuguza. ¹¹. Abantu ba Fir'aun. Ese ntibatinya!?

¹². Aravuga ati: ayi Nyagasani wanjye! Mu by'ukuri jye ndatinyako bampinyura. ¹³. Igituza cyanjye kirafunganye kandi ururimi rwanjye ntirubanguka. Tuma kuri Haaruun.

¹⁴. Kandi mbafiteho icyaha, nkaba ntinya ko banyica.

¹⁵. Aravuga ati: Oya! Nimujyane ibitangaza byacu. Mu by'ukuri Twe turi kumwe namwe, turumva. ¹⁶. Mujye kwa Fir'aun mumubwire muti: mu by'ukuri twe turi intumwa za Nyagasani w'ibiremwa. ¹⁷. Ngo turekurire abana ba Israa'iil.

¹⁸. Aravuga ati: ese ntitwakureze muri twe uri uruhinja,

ukabana natwe ubuzima bwawe imyaka? ^{19.} Ugakora igikorwa cyawe wakoze, nawe uri mu bahakana ineza twakugiriye!?

^{20.} Aravuga ati: Nagikoze ubwo nanjye nari mu bayobye.

^{21.} Ndabahunga ubwo nabatinye. Nyagasani wanjye ampa ubushishozi, anshyira no mu ntumwa. ^{22.} Ese iyo nema urayincyurira kandi waragize abana ba Israa'iil abacakara?

^{23.} Fir'aun aravuga ati: ese ni nde Nyagasani w'ibiremwa ?

^{24.} Aravuga ati: ni Nyagasani w'ibirere n'isi n'ibiri hagati yabyo, niba muri abemera mudashidikanya. ^{25.} Abwira abamukikije ati: Aho ntumwumva!?

^{26.} Aravuga ati: ni Nyagasani wanyu ni na we Nyagasani w'abakurambere banyu ba mbere. ^{27.} Aravuga ati: mu by'ukuri intumwa yanyu yabohererejwe ni umusazi. ^{28.} Aravuga ati: ni Nyagasani

w'Uburasirazuba n'Uburengerazuba n'ibiri hagati yabyo, niba mufite ubwenge. ^{29.} Aravuga ati: niwishyiriraho indi mana itari jye, rwose ndagushyira mu mfungwa. ^{30.} Aravuga

ati: ese n'iyi nakuzanira ikintu kigaragara? ^{31.} Aravuga ati: kizane niba uri mu banyakuri. ^{32.} Anaga inkoni ye ubwo iba inzoka igaragara. ^{33.} Asohora ukuboko kwe. Ubwo kurererana

ku bareba. ^{34.} Abwira ibikomerezwa bimukikije ati: mu by'ukuri uyu ni umurozi w'umumenyi cyane. ^{35.} Arashaka kubakuza uburozi bwe mu gihugu cyanyu. Murabivugaho iki?

^{36.} Baravuga ati: Murindirize we n'umuvandimwe we maze utume mu mijyi abakoranya. ^{37.} Bakuzanire buri murozi uhambaye w'umumenyi cyane. ^{38.} Abarozi bakoranyirizwa

ku isaha y'umunsi uzwi. ^{39.} Abantu barabwirwa bati: ese mwakoranye? ^{40.} Wenda turakurikira abarozi niba ari bo batsinda. ^{41.} Abarozi baje babwira Fir'aun bati: ese turabona

igihembo nituba ari twe abatsinda? ⁴². Aravuga ati: yego! Kandi ubwo mwe rwose muraba mu byegera.

⁴³. Muusa arababwira ati: nimunage ibyo mwe munaga!

⁴⁴. Banaga imigozi yabo n'inkoni zabo baravuga bati: ku bw'icyubahiro cya Fir'aun rwose twe ni twe dutsinda.

⁴⁵. Muusa anaga inkoni ye. Ubwo yo imira bunguri ibyo bahimbaga. ⁴⁶. Abarozi bitura hasi bubamye. ⁴⁷ Baravuga bati: twemeye Nyagasani w'ibiremwa. ⁴⁸ Nyagasani wa Muusa na Haaruun.

⁴⁹. Aravuga ati: ese mumwemeye mbere y'uho mbaha uruhushya!? Mu by'ukuri ni we mukuru wanyu wabigishije uburozi. Muri bumenye! Rwose ndabacagagura amaboko n'amaguru yanyu imbusane, maze mbabambe mwese.

⁵⁰. Baravuga bati: nta kibi! Mu by'ukuri twe dusubiye kwa Nyagasani wacu. ⁵¹. Mu by'ukuri twe turifuzako Nyagasani wacu aduhanaguraho ibyaha byacu kubera ko tubaye abambere mu bemera.

⁵². Duhishurira Muusa; jyana nijoro abagaragu banjye! Mu by'ukuri murakurikirwa. ⁵³. Fir'aun yohereza mu mijyi abakoranya. ⁵⁴. Rwose bariya ni agatsiko gato. ⁵⁵. Kandi bo rwose baturakaje. ⁵⁶. Kandi rwose twese turi munge. ⁵⁷. Tubasohora mu busitani n'amasoko. ⁵⁸. N'ubutunzi n'ubuturo bwiza. ⁵⁹. Uko ni ko twabizunguje abana ba Israa'iil.

⁶⁰. Babakurikira mu rukerera. ⁶¹. Amatsinda abiri arebanye, abantu ba Muusa baravuga bati: mu by'ukuri twe turafashwe! ⁶². Aravuga ati: oya! Mu by'ukuri Nyagasani wanjye ari kumwe nanjye, aranyobora. ⁶³. Duhishurira Muusa; Kubitisha inkoni yawe inyanja! Icikamo inzira, buri gice kimera nk'umusozi, uhambaye. ⁶⁴. Ubwo twegera

hafi aho, abandi. ⁶⁵. Turokora Muusa n'abari kumwe na we bose. ⁶⁶. Hanyuma tworeka abandi. ⁶⁷. Mu by'ukuri muri ibyo hari igitangaza. Nyamara abenshi muri bo ntibemera. ⁶⁸. Mu by'ukuri Nyagasani wawe ni We Utsinda, Nyirimbabazi.

⁶⁹. Basomere inkuru ya Ibraahiim. ⁷⁰. Ubwo yabwiraga se n'abantu be ati: ese mugaragira iki? ⁷¹. Baravuga bati: tugaragira amashusho, tugahora tuyasenga. ⁷². Aravuga ati: ese iyo muyasaba arabumva? ⁷³. Cyangwa hari icyo abamarira cyangwa abatwara? ⁷⁴. Baravuga bati: ahubwo twasanze abakurambere bacu ari uko babikora.

⁷⁵. Aravuga ati: ese ntimubona ibyo mugaragira? ⁷⁶. Mwebwe n'abakurambere banyu ba kera? ⁷⁷. Mu by'ukuri byo ni abanzi banjye, uretse Nyagasani w' ibiremwa. ⁷⁸. Uwandemye akaba ari We unyobora. ⁷⁹. Ari na We ungaburira akananywesha. ⁸⁰. N'iyo ndwaye ni We unkiza. ⁸¹. Ni na We uzanyambura ubuzima hanyuma akazabunsubiza. ⁸². Uwo nifuzako yazampanaguraho ibyaha byanjye ku muni wo kwishyura.

⁸³. Ayi Nyagasani wanjye! Mpa ubushishozi, unampuze n'intungane. ⁸⁴. Unanshyirireho kuvugwa neza mu bazaza nyuma. ⁸⁵. Unshyire no mu bazazungura Djannah zuje inema. ⁸⁶. Unahanagureho ibyaha data kuko ari mu bayobye. ⁸⁷. Ntuzankoze isoni ku muni bazazurwa. ⁸⁸. Umuni imitungo n'abana bitazagira icyo bimara. ⁸⁹. Uretse uzagana Nyagasani n'umutima wera.

⁹⁰. Djannah izegerezwa abaganduka. ⁹¹. Naho Djahiim igaragarizwe abayobye. ⁹². Bazabwirwa bati: Biri hehe ibyo mwagaragiraga ⁹³. Bitari IMANA (ALLAH)!? Ese birabatabara cyangwa byo biritabara? ⁹⁴. Bijugunywajugunywamo byo n'abayobye. ⁹⁵. N'ingabo za Ibliis zose. ⁹⁶. Bazavuga bo

bayirimo batongana. ^{97.} TA-IMANA (ALLAH)I ! Twari mu buyobe bugaragara. ^{98.} Ubwo twabagereranyaga na Nyagasani w'ibiremwa. ^{99.} Kandi ntawatuyobeje uretse abagome. ^{100.} None nta bavugizi dufite. ^{101.} Cyangwa inshuti magara. ^{102.} Iyaba twagiraga ukugaruka tukaba mu bemera. ^{103.} Mu by'ukuri muri ibyo hari igitangaza. Nyamara abenshi muri bo ntibemera. ^{104.} Mu by'ukuri Nyagasani wawe ni We Utsinda, Nyirimbabazi.

^{105.} Abantu ba Nuuh bahinyuye intumwa. ^{106.} Ubwo umuvandimwe wabo Nuuh yababwiraga ati: ese ntimwatinya? ^{107.} Mu by'ukuri jye kuri mwe ndi intumwa yizerwa. ^{108.} Nimugandukire ALLAH (IMANA) munanyumvire. ^{109.} Ntabwo mbibasabira igihembo kuko ibihembo byanjye biri kwa Nyagasani w'ibiremwa. ^{110.} Nimugandukire ALLAH (IMANA) munanyumvire. ^{111.} Baravuga bati: ese tukwemere kandi warakurikiwe n'abasuzuguritse? ^{112.} Aravuga ati: nta bumenyi mfite ku byo bakora ! ^{113.} Ibarura ryabo nta wundi rireba usibye Nyagasani wanjye. Iyaba mwari mubizi ! ^{114.} Kandi jye ntabwo ndi uwirukana abemera. ^{115.} Nta kindi ndi cyo uretse umuburizi ugaragara.

^{116.} Baravuga bati: yewe Nuuh! Nutarekera aho rwose uraba mu baterwa amabuye. ^{117.} Aravuga ati: ayi Nyagasani wanjye! Rwose abantu banjye bampinyuye. ^{118.} Nkiranura rwose nabo ku mugaragaro. Undokore n'abo ndi kumwe nabo mu bemera. ^{119.} Turamurokora n'abari kumwe nawe mu nkuge yikoreye. ^{120.} Maze turohamya nyuma yaho abasigaye. ^{121.} Mu by'ukuri muri ibyo hari igitangaza. Nyamara abenshi muri bo ntibemera. ^{122.} Mu by'ukuri Nyagasani wawe ni Utsinda, Nyirimbabazi.

^{123.} Ba A'ad bahinyuye intumwa. ^{124.} Ubwo umuvandimwe

wabo Huud yababwiraga ati: ese ntimwatinya?

^{125.} Mu by'ukuri jye kuri mwe ndi intumwa yizerwa.

^{126.} Nimugandukire ALLAH (IMANA) munanyumvire.

^{127.} Ntabwo mbisabira igihembo, kuko ibihembo byanjye biri kwa Nyagasani w'ibiremwa. ^{128.} Ese mwubaka buri

ahirengeye ikimenyetso mukina? ^{129.} Mukiyubakira ingoro z'imitamenwa nk'aho muzabaho iteka! ^{130.} N'iyoy mugabye

igitero mukigaba muri abanyagitugu. ^{131.} Nimugandukire ALLAH (IMANA) munanyumvire. ^{132.} Mugandukire

uwabahaye ibyo muzi. ^{133.} Yabahaye amatungo n'urubyaro.

^{134.} Imirima n'amasoko. ^{135.} Mu by'ukuri jye ndatinya kuri mwe ibihano by'umunsi uhambaye.

^{136.} Baravuga bati: ni kimwe kuri twe, waburira cyangwa se ntube mu baburizi! ^{137.} Ibi si ikindi uretse imigenzo

y'abohambere. ^{138.} Kandi twe ntituri mu bazahanwa.

^{139.} Baramuhinyura turaboreka. Mu by'ukuri muri ibyo hari igitangaza. Nyamara abenshi muri bo ntibemera. ^{140.} Mu

by'ukuri Nyagasani wawe ni We Utsinda, Nyirimbabazi.

^{141.} Ba Thamuud bahinyuye intumwa. ^{142.} Ubwo umuvandimwewabo Swaalehyababwiraga: Esentimwatinya?

^{143.} Mu by'ukuri jye kuri mwe ndi intumwa yizerwa.

^{144.} Mugandukire ALLAH (IMANA) kandi munyumvire.

^{145.} Ntabwo mbibasabira igihembo kuko ibihembo byanjye biri kwa Nyagasani w'ibiremwa. ^{146.} Ese murarekwa mu by'aha,

mutekanye? ^{147.} Mu busitani n'amasoko. ^{148.} N'ibihingwa n'imitende bifite imigondoro yoroshye. ^{149.} Mwubaka

mu misozi amazu atangaje!? ^{150.} Mugandukire ALLAH (IMANA) kandi munyumvire. ^{151.} Ntimwumvire amategako

y'abononnyi. ^{152.} Abangiza ku isi kandi badatunganya.

^{153.} Baravuga bati: mu by'ukuri wowe uri mu barozwe.

¹⁵⁴. Wowe nta kindi uri cyo uretse umuntu nka twe. Zana ikimenyetso niba uri mu bavuga ukuri! ¹⁵⁵. Aravuga ati: iyi ngamiya ifite igihe cyo gushoka namwe mufite icyanyu cyo kunywa k'umunsi uzwi. ¹⁵⁶. Ntimuzayigirire nabi mukazagerwaho n'ibihano by'umunsi uhambaye. ¹⁵⁷. Barayica, bucya bicuza. ¹⁵⁸. Bagerwaho n'ibihano. Mu by'ukuri muri ibyo hari igitangaza. Nyamara abenshi muri bo ntibemera. ¹⁵⁹. Mu by'ukuri Nyagasani wawe ni We Utsinda, Nyirimbabazi.

¹⁶⁰. Abantu ba Luutw bahinyuye intumwa. ¹⁶¹. Ubwo umuvandimwe wabo Luutw yababwiraga ati: Ese ntimwatinya? ¹⁶². Mu by'ukuri jye kuri mwe ndi intumwa yizerwa. ¹⁶³. Nimugandukire ALLAH (IMANA) munanyumvire. ¹⁶⁴. Ntabwo mbibasabira igihembo kuko ibihembo byanjye biri kwa Nyagasani w'ibiremwa. ¹⁶⁵. Ese murarongora igitsina gabo mu biremwa? ¹⁶⁶. Mukareka ibyo Nyagasani wanyu yabaremeye mu bagore banyu!? Ahubwo mwe muri abantu barengera.

¹⁶⁷. Baravuga bati: yewe Luutw! Rwose nutarekera aho uzaba mu bicibwa! ¹⁶⁸. Aravuga ati: mu by'ukuri ndi mu binubira igikorwa cyanyu. ¹⁶⁹. Ayi Nyagasani wanjye! Nkiza jye n'abanjye ibyo bakora. ¹⁷⁰. Turamurokora n'abe bose. ¹⁷¹. Uretse umukecuru wari mu borekwa. ¹⁷². Maze turimbura abasigaye. ¹⁷³. Tubamanurira imvura; iba imvura mbi ku baburiwe. ¹⁷⁴. Mu by'ukuri muri ibyo hari igitangaza, nyamara abenshi muri bo ntibemera. ¹⁷⁵. Mu by'ukuri Nyagasani wawe ni We Utsinda, Nyirimbabazi.

¹⁷⁶. Abantu ba A'ikah bahinyuye intumwa. ¹⁷⁷. Ubwo Shu'aib yababwiraga ati: ese ntimwatinya? ¹⁷⁸. Mu by'ukuri jye kuri mwe ndi intumwa yizerwa. ¹⁷⁹. Nimugandukire

ALLAH (IMANA) munanyumvire. ¹⁸⁰. Nta bwo mbibasabira ibihembo kuko ibihembo byanjye biri kwa Nyagasani w'ibiremwa. ¹⁸¹. Nimwuzuze ibipimo ntimube mu bahombya. ¹⁸². Mupimishe iminzani iringaniye. ¹⁸³. Ntimukagabanyirize abantu ibyabo ntimukanakwire ku isi muri abangiza. ¹⁸⁴. Mutinye uwabaremye mwe n'ibisekuru byo hambere.

¹⁸⁵. Baravuga bati: mu by'ukuri wowe uri mu barozwe bikabije. ¹⁸⁶. Ntacyo uri cyo uretse kuba umuntu nkatwe, kandi tunakekako uri mu babeshyi. ¹⁸⁷. Ngaho dutureho ikimanyu cy'ikirere niba uri mu banyakuri! ¹⁸⁸. Aravuga ati: Nyagasani wanjye ni We uzi cyane ibyo mukora. ¹⁸⁹. Baramuhinyura. Bafatwa n'ibihano by'umunsi w'igicucu. Mu by'ukuri byo byari ibihano by'umunsi uhambaye. ¹⁹⁰. Mu by'ukuri muri ibyo hari igitangaza, nyamara abenshi muri bo ntibari abemera. ¹⁹¹. Rwose Nyagasani wawe ni we Utsinda, Nyirimbabazi.

¹⁹². Mu by'ukuri yo (Qur'aan) ni icyamanuwe na Nyagasani w'ibiremwa. ¹⁹³. Ruuh wizerwa ni we wayimanukanye. ¹⁹⁴. Ku mutima wawe kugira ngo ube mu baburira. ¹⁹⁵. Mu rurimi rw'Icyarabu gisobanutse. ¹⁹⁶. Mu by'ukuri yo yavuzwe mu bitabo byo hambere. ¹⁹⁷. Ese ntibibabera ikimenyetso kuba abamenyi b'abana ba Israa'iil bayizi!?

¹⁹⁸. Iyo tuyimanura kuri bamwe mu batari Abarabu. ¹⁹⁹. Akayibasomera, ntibari kuba abayemera. ²⁰⁰. Uko ni ko twayinjije mu mitima y'abagome. ²⁰¹. Ntibazayemera keretse babonye ibihano bibabaza. ²⁰². Bikabageraho bibatunguye na bo batabizi. ²⁰³. Bakavuga bati: ese twe twarindirizwa?

²⁰⁴. Ese ibihano byacu ni byo bihutisha? ²⁰⁵. Mbwira! Turamutse tubashimishije imyaka. ²⁰⁶. Hanyuma bakagerwaho n'ibyo basezeranywaga. ²⁰⁷. Ibyo banezezwegamo ntacyo

byazabamarira. ²⁰⁸. Ntitworetse umudugudu uretse ko wari ufite ababurizi. ²⁰⁹. Ari ukwibutsa kandi ntitwari abahuguza. ²¹⁰. Ntabwo sha'itwaan ari zo zayimanukanye. ²¹¹. Ntizibikwiriye, ntizanabishobora! ²¹². Mu by'ukuri zo zakumiriwe k'ukumviriza.

²¹³. Ntuzasabe ALLAH (IMANA) umubangikanya n'ikigirwamana ukaba mu bahanwa. ²¹⁴. Burira umuryango wawe wa hafi. ²¹⁵. Wicishe bugufi ku bagukurikiye mu bemera. ²¹⁶. Nibakwigomekaho uvuge uti: mu by'ukuri jye nitaruye ibyo mukora. ²¹⁷. Wiringire Utsinda, Nyirimbabazi. ²¹⁸. Ukureba iyo ukora Swalaat. ²¹⁹. N'ibikorwa byawe mu bubama. ²²⁰. Mu by'ukuri We ni Uwumva cyane, Umumenyi cyane.

²²¹. Ese mbabwire abo sha'itwaan zimanukiraho? ²²². Zimanukira kuri buri muhimbyi cyane, umunyabyaha cyane. ²²³. Zitega amatwi ariko inyinshi muri zo ni imbeshyi. ²²⁴. Abasizi bakurikirwa n'abayobye. ²²⁵. Ese ntubonako bo muri buri kibaya barindagira? ²²⁶. No kuba bavuga ibyo badakora? ²²⁷. Uretse abemeye bagakora ibitunganye, bakambaza ALLAH (IMANA) kenshi bagatabara nyuma y'uko bahuguzwa. Abahuguje bazamenya igarukiro bazagarukamo.

AN'NAM'LU

Ku izina rya ALLAH (IMANA) Nyirimpuhwe, Nyirimbabazi.

¹ *Twaa-Siin;*

izo ni ayah za Qur'aan n'igitabo kigaragara. ² Ni ubuyobohe n'inkuru nziza ku bemera. ³ Abahozaho Swalaat bakanatanga Zakaat. Kandi bo imperuka bakayemera badashidikanya. ⁴ Mu by'ukuri abatemera imperuka twabatakiye ibikorwa byabo, bo bakaba barindagira. ⁵ Abo ni bo bafite ibihano bibi kandi bo ku mperuka ni bo bazahomba cyane. ⁶ Mu by'ukuri wowe wigishwa Qur'aan iturutse k'Ushishoza, Umumenyi cyane.

⁷ Zirikana ubwo Muusa yabwiraga abantu be ati: mu by'ukuri jye ndabutswe umuriro, ndabazanira inkuru cyangwa mbazanire igishirira cyaka kugira ngo mwote. ⁸ Awugezeho arahamagarwa; yuje umugisha uri mu muriro n'abari impande zawo (bahawe umugisha). Kandi ubutagatifu ni ubwa ALLAH (IMANA) Nyagasani w'ibiremwa.

⁹. Yewe Muusa! Mu by'ukuri ni Jye ALLAH (IMANA) Nyiricyubahiro, Ushishoza. ¹⁰. Naga inkoni yawe! Ayibonye inyeganyega nk'inzoka yihuta, ahindukira yiruka ntiyagaruka inyuma. Yewe Muusa! Witinya! Mu by'ukuri Jye iwanjye intumwa ntizitinya. ¹¹. Uretse uwahuguje akagurana icyiza ikibi. Mu by'ukuri Jye ndi Uhebuje mu guhanagura ibyaha, Nyirimbabazi. ¹². Injiza ikiganza cyawe mu kwaha kwawe, kirasohoka cyererana nta muze. Ni mu bitangaza icyenda, uje kwa Fir'aun n'abantu be. Mu by'ukuri bo

ni abantu b'ibyigomeke. ¹³. Ibitangaza byacu bibagezeho ku mugaragaro baravuga bati: ubu ni uburozi bugaragara.

¹⁴. Barabihakana ari uguhuguza no kwikuza ariko imitima yabo ibyemeza. Reba uko iherezo ry'abangizi ryari rimeze!

¹⁵. Rwose twahaye Daawuud na Sula'imaan ubumenyi baravuga bati: ishimwe n'ikuzo ni ibya ALLAH (IMANA) We waturutishije benshi mu bagaragu be b'abemera.

¹⁶. Sula'imaan yazunguye Daawuud aravuga ati: yemwe bantu! Twigishijwe imvugo z'inyoni kandi duhabwa muri buri kintu. Mu by'ukuri izi ni zo ngabire zigaragara.

¹⁷. Sula'imaan yakoranyirijwe ingabo ze mu madjinn no mu bantu no mu nyoni, zirakwirakwizwa impande zose.

¹⁸. Kugeza ubwo bageraga mu kibaya cy'inshishi, agashishi karavuga kati: mwa nshishi mwe! Nimwinjire mu buturo bwanyu, Sula'imaan n'ingabo ze batabaribata na bo batabizi.

¹⁹. Amwenyura aseka kubera ijambo ryako aravuga ati: ayi Nyagasani wanjye! Nshoboza gushimira inema zawe wangabiye jye n'ababyeyi banjye, no gukora ibitunganye ushima. Kandi unyinjize ku bw'impuhwe zawe mu bagaragu bawe beza.

²⁰. Ashakisha mu nyoni aravuga ati: ko ntabona Samusure? Cyangwa iri mu zidahari? ²¹. Mu by'ukuri ndayihana ibihano bikaze cyangwa rwose nyibage cyangwa inzanire ibisobanuro bigaragara. ²². Imara igihe gito iravuga iti: namenye ibyo utigeze umenya kandi nkaba nje nkugana mvuye i Saba'i nkuzaniye inkuru y'impamo. ²³. Mu by'ukuri nasanze umugore abategeka. Kandi yahawe muri buri kintu, afite n'intebe y'ubwami ihambaye. ²⁴. Namusanze we n'abantu be bubamira izuba baretse IMANA (ALLAH). Kandi Sha'itwaan yabatakiye ibikorwa byabo inabakumira

ku nzira, bo ntibayoboka. ²⁵. Kuba batubamira ALLAH (IMANA) usohora icyihishe mu kirere no ku isi. Kandi azi ibyo muhisha n'ibyo mugaragaza. ²⁶. IMANA (ALLAH), nta yindi mana ibaho uretse We, Nyagasani wa A'arsh ihambaye.

²⁷. Aravuga (Sulai'maan) ati: turareba! Uvugishije ukuri cyangwa uri mu babeshya! ²⁸. Jyana uru rwandiko rwanjye urubanagire. Nurangiza ubibete maze urebe icyo basubiza.

²⁹. Aravuga ati: yemwe bikomerezwa! Mu by'ukuri jye nahawe urwandiko rukomeye. ³⁰. Mu by'ukuri rwo ruvuye kwa Sula'imaan. Kandi rwose rwo ruragira: Ku izina rya ALLAH (IMANA) Nyirimpuhwe, Nyirimbabazi. ³¹. Ntimunyikuzeho!

Munsange muri abicishije bugufi. ³². Aravuga ati: yemwe bikomerezwa! Nimungire inama muri iki kibazo cyanjye. Ntabwo ndi uwo kwemeza ikintu mutabanje kungira inama.

³³. Baravuga bati: twebwe turi abantu b'imbaraga b'inkazi. Itegeko ni iryawe. Reba icyo utegeka. ³⁴. Aravuga ati: mu by'ukuri abami iyo bageze mu mudugudu barawangiza. Bakagira abanyacyubahiro bawo abasuzuguritse. Uko niko bakora. ³⁵. Ahubwo jyewe rwose ndabohereza impano maze ntegereze icyo abatumwe bagarukana.

³⁶. Ageze kwa Sula'imaan; aravuga ati: Muranyohereza umutungo kandi ibyo ALLAH (IMANA) yampaye ari byiza kurusha ibyo yabahaye!? Ahubwo mwe mushimishwa n'impano muhawe! ³⁷. Subira iwabo turabohereza ingabo badafitiye ubushobozi. Kandi rwose turawubasohoramo bicishije bugufi kandi bo basuzuguritse.

³⁸. Aravuga ati: yemwe bikomerezwa! Ni nde muri mwe wanzanira intebe ye y'ubwami mbere y'uko baza bangana bicishije bugufi!? ³⁹. Kabuhariwe mu madjinn aravuga ati: jyewe ndayikuzanira mbere y'uko uhaguruka mu cyicaro

cyawe. Kandi jyewe kuri ibyo ndi uwimbaraga wizerwa.
⁴⁰ Ufite ubumenyi mu gitabo aravuga ati: jyewe ndayikuzanira mbere y'uko uhumbya! Ayibonye iteretse iwe aravuga ati: izi ni mu ngabire za Nyagasani wanjye kugira ngo angerageze, ese ndashimira cyangwa ndahakana!? Ushimira aba ashimira kubwe kandi n'uhakana; mu by'ukuri Nyagasani wanjye ni Umukungu, Ugabura.

⁴¹ Aravuga ati: nimuyoberanye intebe ye y'ubwami kugira ngo turebe; ese arayimenya cyangwa araba mu badasobanukirwa? ⁴² Aje arabazwa ati: ni uku intebe yawe y'ubwami imeze? Aravuga ati: ni nk'aho yo ari yo. Twahawe ubumenyi mbere ye kandi twari abicishabugufi. ⁴³ Ibyo yagaragiraga bitari ALLAH (IMANA) byaramukumiriye. Mu by'ukuri we yari mu bantu b'abahakanyi. ⁴⁴ Arabwirwa ati: injira mu ngoro! Ayibonye akekako ari amazi ahishura imirundi ye. Aravuga ati: mu by'ukuri ni ingoro itatse ibirahuri! Aravuga ati: ayi Nyagasani wanjye! Jye narihuguje! Nicishije bugufi hamwe na Sula'imaan kuri ALLAH (IMANA) Nyagasani w'ibiremwa.

⁴⁵ Rwose twohereje kwa ba Thamuud umuvandimwe wabo Swaaleh ngo: Mugaragire IMANA (ALLAH), ubwo baba amatsinda abiri ashyamiranye. ⁴⁶ Aravuga ati: bantu banjye! Kuki mwihutisha ikibi mbere y'icyiza? Iyaba mwasabaga ALLAH (IMANA) kubahanaguraho ibyaha kugira ngo mugirirwe impuhwe. ⁴⁷ Baravuga bati: tukubonamo wowe n'abo muri kumwe abateramwaku. Aravuga ati: nyamara ibyago byanyu biri kwa IMANA (ALLAH). Ahubwo mwe muri abantu bageragezwa.

⁴⁸ Mu mujiyi hari mo agatsiko k'abagabo icyenda bangiza ku isi kandi badatunganya. ⁴⁹ Baravuga bati: murahizanye

ku izina rya ALLAH (IMANA) ko tumwubikira n'abantu be (tumwice) nijoro, maze rwose tuzabwira umuhagararizi we tuti: ntitwabonye icyoretse umuryango we kandi rwose turi abavugisha ukuri. ⁵⁰. Bacuze imigambi mibi! Tuyiburizamo bo batabizi. ⁵¹. Reba iherezo ry'imigambi yabo mibi. Ni uko Twe twabarimbuye n'abantu babo bose. ⁵². Ngizo ingo zabo ni amatongo kubera ibyo bahuguje! Mu by'ukuri muri ibyo hari igitangaza ku bantu bafite ubumenyi. ⁵³. Turokora abemeye kandi bari abaganduka.

⁵⁴. Zirikana Luutw ubwo yabwiraga abantu be ati: Ese murakora igikozasoni kandi na mwe mubona? ⁵⁵. Ese koko mwe murarikira abagabo mukabarongora muretse abagore!? Ahubwo mwe muri abantu b'injiji! ⁵⁶. Nticyari igisubizo cy'abantu be uretse kuvuga bati: mumeneshe abantu ba Luutw mu mudugudu wanyu. Mu by'ukuri bo ni abantu bigira intungane. ⁵⁷. Tumurokora we n'abe uretse umugore we twamugeneyeko aba mu borekwa. ⁵⁸. Tubamanurira imvura, ni yo mvura mbi ku baburiwe. ⁵⁹. Vuga uti: ishimwe n'ikuzo byuzuye ni ibya IMANA (ALLAH), amahoro ni abe ku bagaragu be yatoranyije. Ese ALLAH (IMANA) ni We mwiza cyangwa ibyo babangikanya?

⁶⁰. Ese uwaremye ibirere n'isi, akabamanurira amazi mu kirere, tukayameresha imirima itoshye, ntimwashoboraga kweza ibiti byayo, ese hari indi mana hamwe na IMANA (ALLAH)!? Ahubwo bo ni abantu bagereranya (ALLAH (IMANA) n'ibigirwamanA) ! ⁶¹. Ese ni nde wagize isi ubuturo, ayishyiramo imigezi, ayiha imisozi, akanashyira hagati y'inyanja ebyiri urusika? Ese hari indi mana hamwe na IMANA (ALLAH)!? Ahubwo abenshi muri bo nta bumenyi bafite!

^{62.} Ese ni nde usubiza uri mu byago iyo amusabye agakuraho ikibi, akanabagira abasigire b'isi? Ese hari indi mana hamwe na IMANA (ALLAH)!? Ni gake mutekereza! ^{63.} Ese ni nde ubayobora mu mwijima w'imusozi n'inyanja? Ni na nde uboherereza imiyaga ari inkuru nziza mbere y'impuhwe ze? Ese hari indi mana hamwe na IMANA (ALLAH)!? ALLAH (IMANA) arenze ibyo bamubangikanya! ^{64.} Ese ni nde utangira irema akanarisubiramo!? Ni nde ubaha amafunguro aturutse mu kirere n'isi? Ese hari indi mana hamwe na ALLAH (IMANA)!? Vuga uti: ngaho nimuzane ibimenyetso byanyu simusiga niba muri abanyakuri.

^{65.} Vuga uti: abari mu birere n'isi, ntibazi ibitagaragara uretse IMANA (ALLAH). Nta n'ubwo bazi umunsi bazazurirwaho. ^{66.} Ahubwo ubumenyi bwabo ku mperuka bwaravangitiranye. Ahubwo bo bari mu kuyishidikanyaho. Ahubwo bo kuri yo ni impumyi. ^{67.} Abahakanye baravuga bati: ese nituba igitaka n'abakurambere bacu? Ese twe tuzazurwa? ^{68.} Rwose twasezeranyijwe iki mbere twe n'abakurambere bacu. Iki nta kindi uretse kuba inkuru z'abo hambere. ^{69.} Vuga uti: nimutambagire ku isi maze murebe uko ingaruka ku bagome zari zimeze.

^{70.} Ntuzabagirire agahinda ntuzanagire impungenge ku byo bagambana. ^{71.} Baravuga bati: ese iri sezerano rizaba ryari niba muri abanyakuri!? ^{72.} Vuga uti: bimwe mu byo mwihutisha byaba biri hafi yanyu. ^{73.} Mu by'ukuri Nyagasani wawe ni Nyiringabire ku bantu. Ariko abenshi muri bo ntibashimira. ^{74.} Mu by'ukuri Nyagasani wawe azi ibyo ibituzza byabo bihishe n' ibyo bagaragaza. ^{75.} Nta kitagaragara mu kirere no mu isi, uretse ko kiri mu gitabo kigaragara.

^{76.} Mu by'ukuri iyi Qur'aan iratekerereza abana ba Israa'iil

ibyinshi mu byo bo batandukanaho. ^{77.} Kandi yo rwose, ni ubuyoboke n'impuhwe ku bemera. ^{78.} Mu by'ukuri Nyagasani wawe azabakiranza itegeko rye. Kandi we ni Utsinda, Umumenyi cyane. ^{79.} Ngaho iringire IMANA (ALLAH)! Rwose uri ku kuri kugaragara. ^{80.} Mu by'ukuri wowe ntiwumvisha abapfu nta n'ubwo wumvisha ibipfamatwi uguhamagara iyo byahindukiye, byateye umugongo. ^{81.} Nta n'ubwo wowe uri uyobora impumyi mu buyobe bwazo. Ntawe wumvisha uretse abemera amagambo yacu kandi bo ari abaislam.

^{82.} Igeno ryacu niribageraho, tuzabasohorera inyamaswa iturutse mu isi ibabwira ko mu by'ukuri abantu ntibemeraga ibimenyetso byacu (bya IMANA (ALLAH)) badashidikanya.

^{83.} Zirikana umunsi tuzakoranya muri buri ummah itsinda mu bahakana amagambo yacu ubwo bo bazaba bahindwa.

^{84.} Kugeza ubwo baje akavuga ati: Ese mwahinyuye ibimenyetso byanjye mutahetuzaga ubumenyi? Cyangwan'iki mwakoraga? ^{85.} Igeno ryacu rizababaho kubera ko bahuguje. Bo ntibazaba bavuga. ^{86.} Ese ntibabonako twaremye ijoro kugira ngo bariruhukemo n'amanywa tukayagira umucyo? Mu by'ukuri muri ibyo hari ibimenyetso ku bantu bemera.

^{87.} Zirikana umunsi impanda izahuhwamo, ibiri mu birere no mu isi bigakangarana uretse uwo ALLAH (IMANA) ashatse. Kandi bose bazamugana bicishije bugufi. ^{88.} Uzabona imisozi ukeke ko ihagaze kandi igenda yihuta nk'ibicu. Ibyo ni ibikorwa bya ALLAH (IMANA) We watunganyije buri kintu. Mu by'ukuri We ni Umumenyi w'ibyihishe mu byo mukora. ^{89.} Uzazana icyiza, azabona icyiza kikiruta. Kandi bo k'ubwoba bw'uwo munsi bazaba batekanye. ^{90.} Naho

uzazana ikibi, uburanga bwabo buzacurikirwa mu muriro: Ese murahembwa uretse ibyo mwakoraga?

⁹¹. Mu by'ukuri jye nategetswe kugaragira Nyagasani w'uyu muji wawutagatifuje. Buri kintu ni icye. Kandi nategetswe kuba mu baislam. ⁹². No gusoma Qur'aan. Uzayoboka mu by'ukuri azaba yiyobokeye. N'uzayoba uvuge uti: mu by'ukuri jye ndi mu baburira. ⁹³. Uvuge uti: Ishimwe n'Ikuzo byuzuye ni ibya ALLAH (IMANA) azabereka ibimenyetso bye mubimenye. Kandi Nyagasani wawe si indangare ku byo mukora.

Surat 28

AL QASWAS

Ku Izina rya ALLAH (IMANA) Nyirimpuhwe, Nyirimbabazi.

¹ *Twaa Siin Miim*

² Izo ni ayah z'igitabo kigaragara. ³ Turagusomera inkuru ya Muusa na Fir'aun mu kuri ku bantu bemera. ⁴ Mu by'ukuri Fir'aun yarikujije mu gihugu ba nyiracyo abacamo ibice, akandamiza itsinda muri bo, abaga abahungu babo akareka abagore babo. Rwose we yari mu bangiza. ⁵ Turashaka guha ingabire zacu abakandamijwe mu gihugu. Tubagire abayobozi, tunabagire abazungura. ⁶ Tubahe ububasha mu gihugu tunereke Fir'aun na Haamaan n'ingabo zabo muri bo, ibyo bishishaga.

⁷ Duhishurira nyina wa Muusa; mwonse! Numugirira ubwoba umunage mu mugezi. Ntutinye ntunagire agahinda. Mu by'ukuri Twe tuzamukugarurira tunamushyire mu

ntumwa. ⁸ Abantu ba Fir'aun baramutoragura. Nyamara azababera umwanzi n'akaga! Mu by'ukuri Fir'aun na Haamaan n'ingabo zabo baribeshye. ⁹ Umugore wa Fir'aun aravuga ati: ni ibyishimo byanjye nawe! Ntimumwice! Yazatugirira akamaro cyangwa tukamugira umwana. Nabo batabizi.

¹⁰. Umutima wa nyina wa Muusa wabaye ihwehwe, yari hafi kumwerekana iyo tudakomeza umutima we kugira ngo abe mu bemera. ¹¹. Abwira mushiki we ati: mukurikire! Amurebera kure na bo batabizi. ¹². Tubanza kumuziririza abonsa mbere, aravuga ati: ese mbarangire abantu bo mu muryango bamubarerera kandi bamugira n'inama? ¹³. Tumusubiza kwa nyina kugira ngo yishime, ntagire agahinda anamenyeko isezerano rya ALLAH (IMANA) ari ukuri. Ariko abantu benshi ntibabizi. ¹⁴. Ageze ku myaka y'ubukure akanakomera, twamuhaye ubushishozi n'ubumenyi. Uko ni ko duhamba abagira neza.

¹⁵. Yinjira mu mujiyi ubwo abawutuye bari baruhutse. Asangamo abagabo babiri batongana, umwe akomoka mu bantu be, undi akomoka mu banzi be. Ukomoka mu bantu be aramwitabaza k'ukomoka mu banzi be. Muusa amukubita igipfunsi aramwica. Aravuga ati: iki ni mu bikorwa bya sha'itwaan rwose we ni umwanzi uyobya, ugaragara. ¹⁶. Aravuga ati: ayi Nyagasani wanjye! Mu by'ukuri jyewe nihuguje! Mpanagurira ibyaha byanjye; arabimuhanagurira. Mu by'ukuri We ni Uhebuje mu guhanagura ibyaha, Nyirimbabazi. ¹⁷. Aravuga ati: ayi Nyagasani wanjye! Ku bw'inema wampaye, sinzaba na rimwe ushyigikira abagome.

¹⁸. Bucya ari mu mujiyi afite ubwoba, akenga. Ubwo wa wundi wamwitabajye ejo avuza induru amwitabaza. Muusa

aramubwira ati: mu by'ukuri wowe uri umuyobe ugaragara.

¹⁹. Ashatse gukubita umwanzi wabo bombi aravuga ati: yewe Muusa! Urashaka kunyica nk'uko wishe umuntu ejo? Nta kindi ushaka uretse kuba icyigomeke mu gihugu. Nta n'ubwo ushaka kuba mu batunganya. ²⁰. Haza umugabo aturutse mu nkengero z'umuji yihuta, aravuga: Yewe Muusa! Rwose ibikomerezwa birakujyaho inama kugira ngo bikwice. Hunga! Mu by'ukuri jye kuri wowe ndi mu bakugira inama. ²¹. Awusohokamo afite ubwoba akenga kenga. Aravuga: Ayi Nyagasani wanjye! Nkiza abantu bahuguza.

²². Yerekeye ahagana Mad'yan aravuga ati: wenda Nyagasani wanjye aranyobora inzira igororotse. ²³. Ageze ku mazi ya Mad'yan yahasanze Ummah ivoma, asanga hirya yayo abagore babiri barundanya ihene zabo aravuga ati: mufite ibibazo ki? Baravuga bati: ntidushobora gushora keretse abashumba bakutse, kandi data ni umusaza ukuze.

²⁴. Arabavomera nyuma ajya mu gicucu aravuga ati: ayi Nyagasani wanjye! Rwose jye ndi ukeneye cyane ibyiza wampa. ²⁵. Umwe muri bo aza afite isoni amusanga, aravuga ati: mu by'ukuri data araguhamagara aguhe igihembo cy'uko watuvomeye. Amugezeho amubarira inkuru. Aramubwira ati: ntutinye! Uhonotse abantu bahuguza. ²⁶. Umwe muri bo aravuga ati: Dawe! Muhe akazi. Kuko ni umwiza waba uhaye akazi uwimbaraga, uwizerwa. ²⁷. Aravuga ati: rwise jye ndashaka kugushyingira umwe mu bakobwa banjye aba. Ukazankorera imyaka umunani. Niwuzuzwa icumi bizaba ari ubushake bwawe. Sinshaka kukuvuna, uransanga ALLAH (IMANA) abishatse mu batunganya. ²⁸. Aravuga ati: ibyo ni hagati yanjye na we. Kimwe muri ibyo bihe nincyuzuzwa, nta

kundenganya. Kandi ALLAH (IMANA) ku byo tuvuga ni Umuhamyi.

²⁹. Muusa amaze kuzuza igihe, ajyana n'abantu be arabukwa ku mpande za Twuur umuriro. Abwira abantu be ati: nimugume aha rwose jye ndabutswe umuriro, wenda nawubazaniraho amakuru cyangwa igishirira cy'umuriro, kugira ngo mwote. ³⁰. Awugezeho ahamagarirwa ku nkengero z'iburyo bw'ikibaya ku butaka butagatifu ku ruhande rw'igiti; yewe Muusa! Mu by'ukuri Jye ndi ALLAH (IMANA) Nyagasani w'ibiremwa. ³¹. Unage inkoni yawe! Abonye inyeganyega imeze nk'inzoka, yihuta atera umugongo yiruka ntiyahindukira; yewe Muusa! Hindukira ntutinye. Rwose wowe uri mu batekanye. ³². Shyira ukuboko kwawe mu kwaha kwawe. Kurasohoka kubengerana nta muze. Unashyire ukuboko kwawe ku gituzi cyawe, bikumare ubwoba. Ibyo byombi ni ibimenyetso bigaragara biturutse kwa Nyagasani wawe. Bijyane kwa Fir'aun n'ibyegeza bye. Rwose bo n'abantu b'ibyigomeke.

³³. Aravuga ati: ayi Nyagasani wanjye! Rwose jye nabishemo umuntu, nkaba ntinyako banyica. ³⁴. Umuvandiwe wanjye Haaruun ni we undusha ururimi rwatura. Mwohereze hamwe nanjye ari unshyigikira anyemera. Jye ndatinyako bampinyura. ³⁵. Aravuga ati: turagushyigikiza umuvandimwe wawe tunabahe ububasha bw'ibitangaza byacu. Ntibazabashe kubageraho. Mwe n'abazabakurikira muri abatsinda.

³⁶. Muusa abazaniye ibitangaza byacu bigaragara baravuga bati: ibi si ikindi uretse uburozi bw'ubuhimbano. Ibi ntitwigeze tubyumva mu bakurambere bacu bo hambere! ³⁷. Muusa aravuga ati: Nyagasani wanjye ni We uzi cyane uwazanye ubuyoboze bumuturutseho, n'uzagira iherezo

ryiza ry'imperuka. Rwose abahuguza ntibakiranuka.
^{38.} Fir'aun aravuga ati: yemwe bikomerezwa! Nta yindi mana itari jye nabamenyeye. Ntwikira yewe Haamaan amatafari, unyubakire umunara wenda nabona Imana ya Muusa, uretse ko rwose jye mukeka mu babeshyi.

^{39.} Arika za mu n'ingabo ze mu gihugu nta kuri. Bakeka rwose ko bo batazagarurwa iwacu. ^{40.} Turamukacira we n'ingabo ze tubajugunya mu nyanja. Reba uko ingaruka z'abahuguza zari zimeze. ^{41.} Tubagira abayobozi bahamagarira kugana ku muriro. No ku muni w'imperuka ntibazatabarwa. ^{42.} Tubakurikiza muri icyi umuvumo. No ku muni w'imperuka bazaba mu bazinutswe. ^{43.} Rwose twahaye Muusa igitabo nyuma yo koreka ibisekuru byo hambere, ari urumuri ku bantu, ubuyoboze n'impuhwe, kugira ngo bibuke.

^{44.} Ntabwo wari ku ruhande rw'iburengerazuba ubwo twahaga Muusa amategako nta n'ubwo wari mu bari bahari.
^{45.} Ahubwo twaremeye ibisekuru, ubuzima bubibana burebure. Nta n'ubwo wari utuye mu bantu ba Mad'yan ubasomera amagambo yacu. Ariko Twe twari abatuma. ^{46.} Nta n'ubwo wari ku mpande za Twuur, ubwo twahamagaraga ariko ni impuhwe ziturutse kwa Nyagasani wawe, kugira ngo uburire abantu batigeze bagerwaho n'umuburizi mbere yawe wenda batekereza. ^{47.} Iyo bitaba ko ibyago bibageraho kubera ibyo bakoze bakavuga bati: ayi Nyagasani wacu! Iyaba watwohererezaga intumwa, tugakurikira amagambo yawe tukaba mu bemera. ^{48.} Ubwo ukuri kwabageragaho kuduturutseho, baravuze bati: iyaba yahabwaga nk'ibyo Muusa yahawe? Ese ntibahakanye ibyo Muusa yahawe

mbere? Baravuga bati: ni uburozi bubiri bwashyigikiranye. Baravuga bati: rwose twe byose turi ababihakana.

⁴⁹. Vuga uti: ngaho nimuzane igitabo giturutse kwa ALLAH (IMANA) kibirusha kuyobora, ngikurikire niba muri abanyakuri. ⁵⁰. Nibatagusubiza, umenyeko nta kindi bakurikira uretse irari ryabo. Ese ni nde wayobye kurusha uwakurikiye irari rye nta buyobozi buturutse kwa IMANA (ALLAH)? Rwose ALLAH (IMANA) ntayobora abahuguza.

⁵¹. Rwose twabakurikiranyirije n'ijambo kugira ngo batekereze.

⁵². Abo twahaye igitabo mbere ye bo barayemera. ⁵³. Iyo bayisomewe baravuga bati: turayemeye. Rwose ni ukuri guturutse kwa Nyagasani wacu rwose twari abicisha bugufi mbere yayo. ⁵⁴. Abo bazahabwa ibihembo byabo kabiri kuberako bihanganye, bakuzaho ikibi icyiza kandi bagatanga mu byo twabafunguriye. ⁵⁵. Iyo bumvise amangambure bayatera umugongo bakavuga bati: dufite ibikorwa byacu na mwe mukagira ibyanyu. Amahoro ni abe kuri mwe. Nta cyo dushaka ku njiji. ⁵⁶. Rwose wowe ntuyobora uwo ukunze. Ahubwo ALLAH (IMANA) ayobora uwo ashaka. Ni We uzi cyane abayoboka.

⁵⁷. Baravuga bati: nidukurikira ubuyobohe hamwe na we, tuzashimutwa mu gihugu cyacu! Ese ntitwabatekanyirije Haram ifite amahoro, isarurirwa ibimera bya buri bwoko ari amafunguro aduturutseho!? Nyamara abenshi muri bo ntibabizi.

⁵⁸. Ni imidugudu ingahe tworetse yigometse kubera imibereho myiza yari ifite? Ngubwo ubuturo bwabo; ntibwatuwe nyuma yabo uretse gake. Kandi ni Twe twari abazungura. ⁵⁹. Nyagasani wawe ntiyari uwo koreka

imidugudu, keretse yohereje mu mirwa yayo intumwa ziyisomera amagambo yacu. Kandi ntitwari abo koreka imidugudu, keretse abayituye ari abahuguza.

60. icyo muhawe mu bintu kiba ari ibyishimo by'ubuzima bw'isi n'umutako wayo. Naho ibiri kwa ALLAH (IMANA) ni byo birusha ubwiza kandi bihoraho. Ese nta bwenge mufite!?

61. Ese uwo twasezeranyije isezerano ryiza akaba azarisanga, ni kimwe n'uwo twashimishije n'ibyishimo by'ubuzima bw'isi maze ku munsu w'izuka akaba mu bagaragazwa?

62. Zirikana umunsi azabahamagara akavuga ati: abo mwahimbagako ari abafasha banjye bari he!? 63. Abahamwe n'ijambo bazavuga bati: ayi Nyagasani wacu! Bariya twayobeje, twabayobeje nk'uko twayobye. Turabihakanye imbere yawe! Si twe rwose bagaragiraga.

64. Barabwirwa bati: ngaho nimuhamagare ibigirwamana byanyu! Barabihamagara ntibyabitaba. Babona ibihano. Bifuza kuba bari barayobotse. 65. Zirikana umunsi azabahamagara akavuga ati: ni iki mwashubije intumwa!?

66. Amakuru uwo munsu azabihisha kandi bo ntibazabazanya.

67. Uzaba yaricujije, akemera akanakora ibitunganye azaba mu bazarokoka.

68. Nyagasani wawe arema ibyo ashaka akanahitamo. Nta mahitamo bafite. Ubutagatifu ni ubwa IMANA (ALLAH), arenze ibyo bamubangikanya. 69. Nyagasani wawe azi ibyo ibituzza byabo bihishe n'ibyo bagaragaza. 70. Ni We ALLAH (IMANA) nta yindi mana uretse We. Afite ishimwe n'ikuzo byuzuye ku ntangiriro no ku mperuka. Afite n' itegeko, kandi iwe ni ho muzagaruka.

71. Vuga uti: nimumbwire! Iyo ALLAH (IMANA) abagirira ijoro guhoraho kugeza ku munsu w'izuka, ni nde mana itari

ALLAH (IMANA) yabazanira urumuri? Ese ntimwumva?
⁷² Vuga uti: nimumbwire! Iyo ALLAH (IMANA) abagirira amanywa guhoraho kugeza ku munsu w'izuka ni nde mana itari ALLAH (IMANA) yabazanira ijoro muruhukamo? Ese ntimubona? ⁷³ Mu mpuhwe ze ni uko yabaremeye ijoro n'amanywa, kugira ngo muruhukiremo munashakishemo ingabire ze. Wenda mwashimira.

⁷⁴ Zirikana umunsu azabahamagara akavuga ati: abo mwahimbagako ari abafasha banjye bari he!? ⁷⁵ Tuzakura muri buri ummah umuhamya tuvuge tuti: ngaho nimuzane ibimenyetso byanyu simusiga. Ubwo bazamenya ko ukuri ari ukwa IMANA (ALLAH). Maze ibyo bahimbaga bizabura.

⁷⁶ Mu by'ukuri Qaaruun yari mu bantu ba Muusa, abikuzaho. Twari twaramuhaye mu bigega ku buryo imfunguzo zabyo zaremereraga imbaga y'abantu bafite imbaraga. Ubwo abantu be bamubwiraga bati: Ntiwikuze. Mu by'ukuri ALLAH (IMANA) ntakunda abikuza. ⁷⁷ Shaka mu byo ALLAH (IMANA) yaguhaye inzu y'imperuka. Ntiwibagirwe umugabane wawe mu isi unagire neza nk'uko ALLAH (IMANA) yayikugiriye. Kandi ntushake ubwangizi ku isi. Mu by'ukuri ALLAH (IMANA) ntakunda abangizi.

⁷⁸ Aravuga ati: Rwose nabihawe bikomotse k'ubumenyi bwanjye! Ese ntiyamenyeko ALLAH (IMANA) yoretse mbere ye ibisekuru byamurushaga imbaraga no kurundanya imitungo!? Kandi abagome ntibazabazwa ku byaha byabo!

⁷⁹ Yigaragaza imbere y'abantu be mu mitako ye. Abashaka ubuzima bw'isi baravuga bati: iyaba twagiraga nk'ibyo Qaaruun yahawe. Mu by'ukuri we ni umunyamahirwe ahambaye. ⁸⁰ Naho abahawe ubumenyi baravuga bati: ukorama ni kube kuri mwe! Ibihembo bya ALLAH (IMANA)

ni byo byiza k'uwemeye akanatunganya ibikorwa. Kandi ntibihabwa uretse abihangana.

^{81.} Tumurigitisha we n'inzu ye mu butaka. Ntihaba agatsiko kamutabara kuri IMANA (ALLAH), kandi ntiyari mu batabarwa. ^{82.} Bucya abifuzaga umwanya we ejo bavuga bati: burya bwose! ALLAH (IMANA) aramburira amafunguro ku bo ashaka mu bagaragu be akanagera! Iyo ALLAH (IMANA) atatubabarira yari kuturigitisha. Burya bwose! Abahakanyi ntibakiranuka.

^{83.} Iyo nzu y'imperuka tuzayiha abadashaka ukwikuza ku isi cyangwa ukwangiza. Iherezo ryiza ni iry'abaganduka.

^{84.} Uzaza afite icyiza azahembwa ikikiruta. Naho uzaza afite ikibi; abakoze ibibi ntibazahembwa uretse ibyo bakoraga.

^{85.} Mu by'ukuri uwakumanuriye Qur'aan azagusubiza mu gihugu cy'isezerano. Vuga uti: Nyagasani wanjye ni We uzi cyane uwazanye ubuyoboke n'uri mu buyobe bugaragara.

^{86.} Ntabwo wari wizeyeko uzamanurirwa igitabo uretse ko ari impuhwe za Nyagasani wawe. Ntuzabe rwose ushyigikira abahakanyi. ^{87.} Rwose ntibazagukumire ku magambo ya ALLAH (IMANA) nyuma y'uko akumanurirwa.

Unahamagarire kugana Nyagasani wawe. Kandi rwose ntuzabe mu babangikanya. ^{88.} Ntuzasabe ALLAH (IMANA) umubangikanya n'indi mana. Nta yindi mana uretse We. Buri kintu kizapfa uretse We, afite ubutegetsi kandi iwe niho muzagarurwa.

AL A'ANKABUUT

Ku izina rya ALLAH (IMANA) Nyirimpuhwe, Nyirimbabazi.

¹ *Alif Laam Miim*

² Ese abantu batekerezako bazarekwa bakavuga bati: twaremeye kandi bo batageragezwa!? ³ Rwose twagerageje abari ho mbere yabo. ALLAH (IMANA) rwose azerekana abavuze ukuri anerekane abahakanyi. ⁴ Cyangwa abakora ibibi batekerezako baducika!? Ibyo batekereza ni bibi. ⁵ Uwaba yizera guhura na ALLAH (IMANA) mu by'ukuri igihe ntarengwa ALLAH (IMANA) yagennye kizaza. Kandi ni We Uwumva cyane, Umumenyi cyane. ⁶ Uzaharanira ukuri azaba abyigiriye ubwe. Mu by'ukuri ALLAH (IMANA) ni Uwihagije (Udakeneye) ibiremwa. ⁷ Abemeye bakanakora ibitunganye, rwose tuzabahanaguraho ibyaha byabo tunabahembere ibyiza bakoraga.

⁸ Twategetse umuntu kugirira neza ababyebyi be. Nibaguhatira kumbangikanya n'ibyo udafitiye ubumenyi ntuzabumvire. Iwanjye niho garukiro ryanyu, nkazababwira ibyo mwakoraga. ⁹ Abemeye bagakora ibitunganye, tubashyira mu ntungane.

¹⁰. Mu bantu hari abavuga bati: twemeye IMANA (ALLAH)! Batotezwa mu nzira ya ALLAH (IMANA) bagafata ibigeragezo by'abantu nk'ibihano bya IMANA (ALLAH). Ugutabara kwa Nyagasani wawe kwaza bakavuga bati: rwose twe twari kumwe na mwe. Ese ALLAH (IMANA) si We uzi cyane ibiri mu bituza by'ibiremwa!?

11. Rwose ALLAH (IMANA) azerekana abemeye. Kandi rwose ALLAH (IMANA) azerekana abakora Nifaaq.

12. Abahakanye babwiye abemeye bati: nimukurikire inzira yacu, tuzikorera ibyaha byanyu. Kandi bo ntacyo bazikorera mu byaha byabo. Mu by'ukuri bo ni ababeshyi.

13. Mu by'ukuri bazikorera ibyaha byabo n'ibindi byaha hamwe n'ibyaha byabo. Kandi ku munsu w'izuka bazabazwa ibyo bahimbaga.

14. Rwose twohereje Nuuh ku bantu be ababamo imyaka igihumbi ukuyeho mirongo itanu. Umwuzure urabagota nabo bahuguza. 15. Tumurokorana n'abari mu nkuge, maze tuyigira ikimenyetso ku biremwa.

16. Na Ibraahiim ubwo yabwiraga abantu be ati: nimugaragire ALLAH (IMANA) munamugandukire. Ibyo ni byo byiza kuri mwe, niba mufite ubumenyi. 17. Mu by'ukuri ibyo mugaragira bitari ALLAH (IMANA) ni ibigirwamana kandi murahimba ikinyoma. Mu by'ukuri ibyo mugaragira bitari ALLAH (IMANA) sibyo bibagera amafunguro. Nimushakishe amafunguro kwa IMANA (ALLAH), mumugaragire, munamushimire. Iwe ni ho muzagarurwa.

18. Nimuhinyura, rwose ummah zariho mbere yanyu zarahinyuye. Intumwa ntacyo ishinze uretse gusohoza ubutumwa bugaragara.

19. Ese ntibabona uko ALLAH (IMANA) atangira ukurema hanyuma akagushiramo!? Mu by'ukuri ibyo kwa ALLAH (IMANA) biroroshye. 20. Vuga uti: nimutambagire ku isi murebe uko yatangiye ukurema. Hanyuma ALLAH (IMANA) azazura atanga ubundi buzima. Mu by'ukuri ALLAH (IMANA) ni Ushobora cyane buri kintu. 21. Ahana uwo ashaka akanagirira impuhwe uwo ashaka. Kandi iwe ni ho

muzagarurwa. ²². Mwe ntabwo mwananirana ku isi cyangwa mu kirere. Nta n'ubwo mufite umurinzi cyangwa umutabazi utari IMANA (ALLAH). ²³. Abahakanye amagambo ya ALLAH (IMANA) no guhura na We, abo barihebye ku mpuhwe zanjye. Kandi abo bafite ibihano bibabaza.

²⁴. Igisubizo cy'abantu be nticyari ikindi uretse kuvuga bati: mumwice cyangwa mumutwike! ALLAH (IMANA) amuhonora umuriro. Rwose muri ibyo hari ibitangaza ku bantu bemera. ²⁵. Aravuga ati: Mu by'ukuri ibyo bigirwamana mwishyiriyeho muretse IMANA (ALLAH), urukundo ruri hagati yanyu ni urw'ubuzima bw'isi. Nyamara umunsi w'izuka bamwe muri mwe bazihakana abandi banavumane. Ubuhungiro bwanyu buzaba umuriro kandi nta batabazi muzagira. ²⁶. Luutw aramwemera. Aravuga ati: mu by'ukuri jye mpungiyeye kwa Nyagasani wanjye. Rwose We ni Utsinda, Ushishoza. ²⁷. Tumuha Is'haaq na Ya'aquub. Dushyira mu rubyaro rwe ubuhanuzi n'ibitabo tunamuha ibihembo bye ku isi. Kandi rwose we ku mperuka azaba mu ntungane.

²⁸. Na Luutw ubwo yabwiraga abantu be ati: rwose mwe murakora igicumuro mutatanzweho n'umwe mu biremwa. ²⁹. Ese mwe rwose murongora abagabo, mugategera abantu ku nzira mugamije ubugizi bwa nabi mukanakorera mu nteko yanyu ikibi! Igisubizo cy'abantu be nticyari ikindi uretse kuvuga bati: ngaho tuzanire ibihano bya ALLAH (IMANA) niba uri mu banyakuri. ³⁰. Aravuga ati: ayi Nyagasani wanjye! Ntabara ku bantu b'abangizi.

³¹. Zirikana ubwo intumwa zacu zazaniraga Ibraahiim inkuru nziza ziravuga ziti: mu by'ukuri twe turoreka abatuye uyu mudugudu. Rwose abawutuye ni abahuguza. ³². Aravuga ati: mu by'ukuri harimo Luutw. Baravuga bati: ni twe tuzi

cyane abawurimo. Turamurokora n'abe uretse umugore we uri mu borekwa. ³³. Intumwa zacu zigeze kwa Luutw yazigiriye agahinda aranazibabarira ziravuga ziti: ntutinye ntunagire agahinda! Rwose twe turakurokora n'abawe uretse umugore wawe uri mu borekwa. ³⁴. Mu by'ukuri twe turamanurira abatuye uyu mudugudu igihano giturutse mu kirere kubera ko bigomekaga. ³⁵. Rwose twasizemo ikimenyetso kigaragara ku bantu bafite ubwenge.

³⁶. I Mad'yan twabohereje umuvandimwe wabo Shu'aib arababwira ati: yemwe bantu banjye! Nimugaragire ALLAH (IMANA) mwizere umunsi w'imperuka kandi ntimushishikare ku isi muri abangiza. ³⁷. Baramuhinyura ubwo bakubitwa n'umutigito, bucya bari mu ngo zabo bapfukanye bapfuye.

³⁸. Ba A'ad na ba Thamuud rwose uko boretswe mu buturo bwabo byarabagaragariye. Sha'itwaan yabatakiye ibikorwa byabo abakumira ku nzira y'ukuri. Nyamara bari bakwiriye kuba abanyabwenge.

³⁹. Na Qaarun, Fir'aun na Haamaan; rwose Muusa yabazaniye ibisobanuro, bikuza mu gihugu kandi ntibari abo kwizibukira. ⁴⁰. Buri wese twamuhaniye ibyaha bye. Hari abo twoherereje umuyaga urimo amabuye, hari abakubiswe n'urusaku, hari abo twarigitishije mu butaka hari n'abo twarohamishije. Kandi ALLAH (IMANA) ntiyari ubahuguza ariko bo ubwabo barihuguje.

⁴¹. Urugero rw'abishyiriraho abarinzi batari ALLAH (IMANA) ni nk'urugero rw'igitagangurirwa cyiyubakiye inzu. Rwose inzu irusha izindi koroha ni inzu y'igitagangurirwa. Iyaba bari babizi. ⁴². Mu by'ukuri ALLAH (IMANA) azi ibyo basaba mu bintu bamuretse. Kandi We ni

Utsinda, Ushishoza. ⁴³. Izo ngero turaziha abantu nyamara ntabazumva uretse abamenyi. ⁴⁴. ALLAH (IMANA) yaremye ibirere n'isi mu kuri. Rwose muri ibyo hari ikimenyetso ku bemera.

⁴⁵. Soma ibyo uhishurirwa mu gitabo unahozeho Swalaat. Mu by'ukuri Swalaat ibuza ibicumuro n'ibibi. Kwibuka ALLAH (IMANA) ni byo biruta kandi ALLAH (IMANA) azi ibyo mukora.

⁴⁶. Ntimukagishe impaka ba nyir'igitabo uretse mu buryo bwiza keretse abahuguje muri bo. Muvuge muti: twemeye ibyo twamanuriwe mukanabimanurirwa. Imana yacu ari yo Mana yanyu ni imwe. Ariko twe kuri yo turi abicishabugufi.

⁴⁷. Uko ni ko twakumanuriye igitabo (Qur'aan). Abo twahaye igitabo barayemera. No muri abo hari abayemera. Ntabanga amagambo yacu uretse abahakanyi. ⁴⁸. Ntabwo wasomaga mbere yayo igitabo nta n'ubwo wacyandikishaga indyo yawe. Ubwo abahinyura bari gushidikanya. ⁴⁹. Ahubwo yo ni ayah zisobanutse ziri mu bituza by'abahawe ubumenyi. Kandi ntawanga amagambo yacu uretse abahuguza.

⁵⁰. Baravuga bati: iyaba yamanurirwaga ibitangaza biturutse kwa Nyagasani we. Vuga uti: mu by'ukuri ibitangaza biri kwa IMANA (ALLAH). Rwose jye nta cyo ndi cyo uretse umuburizi ugaragara. ⁵¹. Ese ntibibahagije kuba twarakumanuriye igitabo basomerwa!? Mu by'ukuri muri byo hari impuhwe n'urwibutso ku bantu bemera. ⁵². Vuga uti: ALLAH (IMANA) arahagije kuba umuhamya hagati yanjye namwe. Azi ibiri mu birere n'isi. Naho abemeye ikinyoma bagahakana IMANA (ALLAH), abo ni bo bahombye.

⁵³. Barakwihutisha ngo ubazanire ibihano. Iyo kitaba igihe cyagenwe, ibihano byari kubageraho. Kandi rwose

bizabageraho bibatunguye nabo batabizi. ⁵⁴. Barakwihutisha ngo ubazanire ibihano nyamara rwose Djahannam igose abahakanyi. ⁵⁵. Zirikana umunsi ibihano bizabatwikira hejuru yabo no munsi y'ibirenge byabo akavuga ati: ngaho nimusogongere ibyo mwakoraga.

⁵⁶. Yemwe bagaragu banjye mwemeye! Rwose isi yanjye ni ngari. Ngaho abe ari Jye Jyenyine mugaragira. ⁵⁷. Buri muntu azasogongera ku rupfu, hanyuma iwacu ni ho muzagarurwa. ⁵⁸. Abemeye bakanakora ibitunganye rwose tuzabatuza mu magorofa muri Djannah itembamo imigezi bazabamo ubuziraherezo. Ni igihembo cyiza ku bakora. ⁵⁹. Babandi bihanganye kandi bakiringira Nyagasani wabo. ⁶⁰. Ni zingahe mu nyamaswa zidashobora kwishakira amafunguro yazo!? ALLAH (IMANA) akazifungurira hamwe na mwe! Kandi We ni Uwumva cyane, Umumenyi cyane.

⁶¹. N'ubabaza uti: ninde waremye ibirere n'isi akanoroshya izuba n'ukwezi? Rwose bazavuga bati: ni IMANA (ALLAH). Ni gute rero bateshwa inzira. ⁶². ALLAH (IMANA) yagurira amafunguro uwo ahatse mu bagaragu be akanamugerera. Mu by'ukuri ALLAH (IMANA) ni Umumenyi cyane wa buri kintu. ⁶³. N'ubabaza uti: ninde wamanuye amazi mu kirere akayahesha ubuzima isi nyuma y'urupfu rwayo ? Rwose bazavuga bati: ni IMANA (ALLAH). Vuga uti: ishimwe n'ikuzo byuzuye ni ibya IMANA (ALLAH). Nyamara abenshi muri bo nta bwenge bafite.

⁶⁴. Ubu buzima bw'isi si ikindi uretse ibidafite umumaro n'umukino. Mu by'ukuri inzu y'imperuka ni yo buzima nyabwo iyo baba babizi. ⁶⁵. Iyo bagiye mu bwato, basaba ALLAH (IMANA) bamuhariye idini. Yabahonora abagejeje

imusozi ubwo bo bakabangikanya. ^{66.} Nibahakane ibyo twabahaye banishimishe akanya gato! Bazamenya.

^{67.} Ese ntibabona ko twashyizeho Haram itekanye kandi ku mpande zabo abantu bashimutwa!? Ese bemera ikinyoma bagahakana inema za ALLAH (IMANA) ? ^{68.} Ninde uhuguza kurusha uhimbira ALLAH (IMANA) ikinyoma cyangwa agahinyura ukuri kwamugeze ho? Ese muri Djahannam si ho buturo bw'abahakanyi!? ^{69.} Abaduharaniye rwose tuzabayobora inzira yacu. Mu by'ukuri ALLAH (IMANA) ari kumwe n'abagiraneza.

Surat 30

AR'RUUM

Ku izina rya ALLAH (IMANA) Nyirimpuhwe, Nyirimbabazi.

¹ *Alif Laam Miim.*

² Abaroma baratsinzwe. ³ Mu gihugu cya hafi. Nabo nyuma yo gutsindwa kwabo bazatsinda. ⁴ Mu myaka mike! Itegeko ni irya ALLAH (IMANA) mbere na nyuma. Kandi uwo munsu Abemera bazishimira. ⁵ Inkunga ya IMANA (ALLAH). Atabara uwo ashaka. Kandi We ni Utsinda, Nyirimbabazi. ⁶ Ni isezerano rya IMANA (ALLAH). Kandi ALLAH (IMANA) ntanyuranya n'isezerano rye. Ariko abantu benshi ntibabizi. ⁷ Bazi ibigaragara by'ubuzima bw'isi. Ariko bo ku mperuka ni indangare.

⁸ Ese ntibatekereza mu mitima yabo ko ALLAH (IMANA) ataremye ibirere n'isi n'ibiri hagati yabyo uretse mu kuri n'igihe ntarengwa!? Mu by'ukuri abenshi mu bantu

ni abahakana guhura na Nyagasani wabo. ⁹ Ese ntibari bagenda ku isi ngo barebe uko iherezo ry'abari imbere yabo ryari rimeze!? Babarushaga imbaraga, barimye isi kubarusha baranayubaka kurusha uko bayubatse. Intumwa zabo zibazanira ibitangaza. ALLAH (IMANA) ntabwo yari uwo kubahuguza. Ahubwo bo ubwabo barihuguzaga. ¹⁰ Maze iherezo ry'abagize nabi riba ibihano bikomeye cyane. Kubera ko bahinyuye ibitangaza bya ALLAH (IMANA) kandi ko babaga babinnyega.

¹¹. ALLAH (IMANA) ni We utangira ukurema ni na We ugusubiramo kandi iwe niho muzagarurwa. ¹². Umunsi imperuka yabaye abagome bazamanjirirwa. ¹³. Ntibazagira mu bigirwamana byabo abavugizi. Kandi bazaba abahakana ibigirwamana byabo. ¹⁴. Umunsi imperuka yabaye uwo munsi bazatandukana. ¹⁵. Abemeye bakanakora ibitunganye, bo bazaba mu busitani bishimye. ¹⁶. Naho abahakanye bagahinyura amagambo yacu no guhura n'imperuka, abo bazazanwa ku bihano. ¹⁷. Ngaho nimutagatifuze ALLAH (IMANA) uko mugorobeje n'uko mukesheje. ¹⁸. Afite ishimwe n'ikuzo byuzuye mu birere n'isi n'ijoro n'igihe muri mu manywa.

¹⁹. Akura ikizima mu gipfu akanakura igipfu mu kizima. Agaha isi ubuzima nyuma yo gupfa kwayo. Uko ni ko muzazurwa. ²⁰. Mu bimenyetso bye ni uko yabaremye mu gitaka maze mukaba abantu bororoka. ²¹. Mu bimenyetso bye ni uko yabaremye abagore banyu ababakomoyemo, kugira ngo mubone ituze kuri bo. Ashyira urukundo n'impuhwe hagati yanyu. Mu by'ukuri muri ibyo hari ibimenyetso ku bantu batekereza.

²². No mu bimenyetso bye ni ukurema ibirere n'isi no

gutandukana kw'indimi zanyu n'amabara yanyu. Mu by'ukuri muri ibyo hari ibimenyetso ku biremwa ²³. Mu bimenyetso bye ni ugusinzira kwanyu nijoro no ku manywa no gushakisha kwanyu mu ngabire ze. Mu by'ukuri muri ibyo hari ibimenyetso ku bantu bumva. ²⁴. No mu bimenyetso bye, abereka umurabyo mukagira ubwoba n'icyizere akanamanura amazi mu kirere, akayahesha ubuzima isi nyuma yo gupfa kwayo. Mu by'ukuri muri ibyo hari ibimenyetso ku bantu bafite ubwenge.

²⁵. No mu bimenyetso bye ni uko ikirere n'isi biriho ku bw'itegeko rye. Hanyuma nabahamagara uguhamagara ko kuva mu butaka, ubwo mwe muzavamo. ²⁶. Ibyo mu birere n'isi ni ibye. Byose bimwicishaho bugufi. ²⁷. Ni We utangira ukurema nyuma akagusubiramo. Kandi biroroshye kuri We. Afite urugero rw'ikirenga mu birere n'isi. Kandi ni We Nyiricyubahiro, Ushishoza.

²⁸. Yabahaye urugero kuri mwe ubwanyu. Ese mwaba mufite ubufatanye n'abacakara banyu mu byo twabafunguriye mukaba mubiringaniyemo. Mukaba mubatinya nk'uko mutinyana ubwanyu? Uko ni ko dusesengurira amagambo abantu bafite ubwenge. ²⁹. Ahubwo abahuguje bakurikiye irari ryabo nta bumenyi. Ninde wayobora uwo ALLAH (IMANA) yayobeje!? Kandi nta batabazi bafite.

³⁰. Harira uburanga bwawe idini Haniifa; umwimerere wa ALLAH (IMANA) yahangiye abantu. Ntaguhindura ukurema kwa IMANA (ALLAH). Iryo ni ryo dini rigororotse nyamara abantu benshi ntibabizi. ³¹. Mumwiczeho. Mumugandukire munahozeho Swalaat. Kandi ntimube mu babangikanya. ³². Muri babandi batandukanyije idini ryabo bakaba udutsiko. Buri tsinda ryishimiye ibyo rifite.

33. N'iyoy abantu bafashwe n'ikibi bahamagara Nyagasani wabo bamwicuujijeho. Maze yabasogongeza impuhwe zimuturutseho, agatsiko muri bo kakabangikanya Nyagasani wabo. 34. Ngaho nibahakane ibyo twabahaye. Ngaho nimwishimishe akanya gato. Nyamara muzamenya! 35. Cyangwa twabamanuriye ibimenyetso simusiga, akaba ari byo bivuga ibyo bamubangikanya.

36. Iyo dusogongeje abantu impuhwe barazishimira. Naho ingorane zabageraho kubera ibyo bakoze, ubwo bo bakiheba.

37. Ese ntibabonako ALLAH (IMANA) yagurira ifunguro uwo ashaka akanagera!? Mu by'ukuri muri ibyo hari ibimenyetso ku bantu bemera. 38. Ngaho ha umuvandimwe ukuri kwe, umukene, n'uri k'urugendo. Ibyo ni byo byiza ku bashaka ibihembo bya IMANA (ALLAH). Abo ni bo bazakiranuka.

39. Ibyo mutanze muri Riba kugira ngo bitubuke mu mitungo y'abantu, ntibiyongera imbere ya IMANA (ALLAH). Naho ibyo mutanze muri Zakaat mushaka ibihembo bya IMANA (ALLAH), abo ni bo batuburirwa.

40. ALLAH (IMANA) ni We wabaremye maze arabafungurira, nyuma abambura ubuzima, maze abasubiza ubuzima. Ese mu bigirwamana byanyu hari igikora kimwe muri ibyo? Ubutagatifu ni ubwe. Kandi arenze ibyo bamubangikanya. 41. Ubwangizi bwagaragaye imusizi no mu nyanja kubera ibyo abantu bakora, bituma basogongezwa bimwe mu byo bakora ngo bagaruke. 42. Vuga uti: nimutambagire ku isi murebe ingaruka z'abari imbere uko zari zimeze. Abenshi muri bo bari ababangikanya.

43. Harira uburanga bwawe idini rigororotse mbere y'uko haza umunsi uturutse kwa ALLAH (IMANA) udasubizwa inyuma. Uwo munsi bazatandukana. 44. Uzahakana

ubuhakanyi bwe buzamugaruka. Naho uzakora ibitunganye,. Abo ni abiteganyiriza. ^{45.} Kugira ngo ahembe mu ngabire ze abemeye bagakora ibitunganye. Mu by'ukuri We ntakunda abahakanyi.

^{46.} Mu bimenyetso bye ni ukohereza imiyaga itanga inkuru nziza no kugira ngo abasogongeze ku mpuhwe ze no kugira ngo amato agendere ku itegeko rye. No kugira ngo mushakishye ingabire ze, wenda mwashimira. ^{47.} Rwose twohereje mbere yawe intumwa ku bantu bazo zibazanira ibitangaza. Maze duhana abigometse. Kandi byari inshingano kuri Twe gutabara abemera.

^{48.} ALLAH (IMANA) ni We wohereza imiyaga ikanyanyagiza ibicu, akabikwiza mu kirere uko ashaka maze akabigira ibice bice, ukabona imvura ibisohokamo. Iyo ayihaye abo ashaka mu bagaragu be, ubwo bo barishima.

^{49.} N'ubwo mbere y'uko bayimanurirwa, mbere yayo bari bihebye. ^{50.} Reba ibimenyetso by'impuhwe za IMANA (ALLAH)! Uko yahaye isi ubuzima nyuma yo gupfa kwayo. Mu by'ukuri uwo ni uha ubuzima abapfuye. Kandi We ni Ushobora cyane buri kintu. ^{51.} N'iyo twakohereza umuyaga (wangiza) , bakabona (ibihingwa) ari umuhondo, baguma nyuma yawo bahakana. ^{52.} Rwose wowe ntiwumvisha abapfu nta n'ubwo wumvisha ibipfamatwi uguhamagara iyo byahindukiye biteye umugongo. ^{53.} Nta n'ubwo wowe uri uyobora impumyi mu buyobe bwazo. Ntawe wumvisha uretse abemera amagambo yacu, bo ni abicishabugufi.

^{54.} ALLAH (IMANA) ni We wabaremye muri abanyantege nke. Nyuma y'intege nke abaha imbaraga. Nyuma y'imbaraga abaha intege nke n'ubusaza. Arema uko ashaka. Kandi We ni Umumenyi cyane, Ushobora cyane. ^{55.} Umunsi imperuka yaje

abagome bazarahirako batabayeho uretse akanya gato. Uko ni ko bateshwaga inzira. ⁵⁶ Abahawe ubumenyi no kwemera bazavuga bati: rwose mwabayeho mu gitabo cya ALLAH (IMANA) kugeza ku munsu w'izuka. Nguyu umunsu w'izuka ariko ntumwari mubizi. ⁵⁷ Uwo munsu impamvu z'abahuguje nta cyo zizabamarira. Nta n'ubwo bo bazazingwa.

⁵⁸ Rwose twahaye abantu buri ngero muri ino Qur'aan. N'ubwo wabazanira igitangaza rwose abahakanye bazavuga bati: ntacyo muri cyo uretse ababeshy. ⁵⁹ Uko ni ko ALLAH (IMANA) apfundikira imitima y'abadafite ubumenyi. ⁶⁰ Ihangane! Rwose isezerano rya ALLAH (IMANA) ni ukuri. Abafite ugushidikanya ntibagutere ubwoba.

Surat 31

LU'QMAAN

Ku izina rya ALLAH (IMANA) Nyirimpuhwe, Nyirimbabazi.

¹ *Alif Laam Miim*

² Izo ni ayah z'igitabo cyuje ubushishozi. ³ Ni ubuyobokeye n'impuhwe ku bagiraneza. ⁴ Babandi bahozaho Swalaat bakanatanga Zakaat, kandi bakemera badashidikanya imperuka. ⁵ Abo bari ku buyobozi bwa Nyagasani wabo. Abo ni bo bazakiranuka.

⁶ Mu bantu hari ugura ibidafite akamaro mu magambo kugira ngo ayobye ku nzira ya ALLAH (IMANA) nta bumenyi akanabigira urunnyego. Abo bafite ibihano bisuzuguz. ⁷ Iyo asomewe amagambo yacu atera umugongo yikuza nk'aho atayumvise, nk'aho mu matwi ye harimo

ibihato. Muhe inkuru nziza y'ibihano bibabaza. ⁸ Mu by'ukuri abemeye bakanakora ibitunganye bafite Djannah zuje inema.

⁹ Bazabamo ubuziraherezo. Ni isezerano rya ALLAH (IMANA) mu kuri. Kandi ni We Nyiricyubahiro, Ushishoza.

¹⁰ Yaremye ibirere nta nkingi mubona, ashimangira mu isi imisozi kugira ngo itabahungabanya. Akwizamo buri nyamaswa. Twamanuye amazi mu kirere, tumezamo muri buri bwoko bwiza. ¹¹ Ibi ni ibiremwa bya IMANA (ALLAH). Ngaho nimunyereke ibyo ibitari We byaremye! Ahubwo abahuguza bari mu buyobe bugaragara.

¹² Rwose twahaye Luq'maan ubushishozi, ngo: Shimira IMANA (ALLAH). N'ushimiye, mu by'ukuri aba ashimiye ku bwe. N'uhakanye rwose ALLAH (IMANA) ni Umukungu, Ushimwa cyane. ¹³ Zirikana ubwo Luq'maan yabwiraga umwana we amugira inama ati: mwana wanjye! ntukabangikanye IMANA (ALLAH). Mu by'ukuri kubangikanya ni uguhuguza guhambaye.

¹⁴ Twategetse umuntu kugirira (inezA) ababyeyi be. Nyina yamutwitanye intege nke (asanganywe) intege nke no kumucutsa mu myaka ibiri. Nshimira unashimire ababyeyi bawe iwanjye ni ho garukiro. ¹⁵ Nibaguhatira kumbangikanya n'ibyo udafitiye ubumenyi ntuzabumvire. Ariko uzabane nabo ku isi ku neza. Ukurikire inzira y'uwanyicujijeho, maze iwanjye niho garukiro ryanyu nkazababwira ibyo mwakoraga.

¹⁶ Yewe mwana wanjye! Mu by'ukuri n'ubwo uburemere bw'impeke ya Khar'dal yaba iri mu rutare cyangwa mu birere cyangwa ikuzimu, ALLAH (IMANA) azayizana. Mu by'ukuri ALLAH (IMANA) ni Ugenza buhoro, Umumenyi w' ibyihishe. ¹⁷ Yewe mwana wanjye ! Hozaho

Swalaat, utegeke gukora ibyiza, ubuze ibibi unihanganire ibikubayeho. Rwose ibyo biri mu bikomeye mu mategeko.

¹⁸. Ntuzahindurire abantu itama ryawe wiyemera. Ntukagende ku isi wimaringa. Mu by'ukuri ALLAH (IMANA) ntakunda uwimaringa yiyemera. ¹⁹. Ujye uringaniza mu kugenda kwawe, unagabanye ijwi ryawe. Mu by'ukuri ijwi rirusha ayandi ububi, ni ijwi ry'indogobe.

²⁰. Ese ntimubonako ALLAH (IMANA) yaborohereje ibiri mu birere n'ibiri mu isi, akabasenderezaho inema ze izigaragara n'izihishe!? Mu bantu hari abajya impaka kuri ALLAH (IMANA) nta bumenyi cyangwa ubuyoboze cyangwa igitabo kimurika. ²¹. Iyo babwiwe bati: nimukurikire ibyo ALLAH (IMANA) yamanuye baravuga bati: ahubwo turakurikira ibyo twasanzeho abakurambere bacu. Ese n'ubwo sha'itwaan yaba abahamagarira ibihano bya Sa'iir!?

²². Uweguriye uburanga bwe ALLAH (IMANA) ari n'umugiraneza rwose aba afashe ku mugozi uboshye ukomeye. Kandi kwa ALLAH (IMANA) ni ho hari iherezo ry'ibintu ²³. N'uwahakanye, ntuzaterwe agahinda no guhakana kwe! Iwacu niho garukiro ryabo tukazababwira ibyo bakoze. Mu by'ukuri ALLAH (IMANA) ni Umumenyi cyane w'ibiri mu bituza. ²⁴. Turabashimisha gake maze tuzabashikanuze tubajyana mu bihano bikomeye.

²⁵. N'iyo ubabajije uti: ninde waremye ibirere n'isi? Baravuga bati: ni IMANA (ALLAH). Vuga uti: ishimwe n'ikuzo byuzuye ni ibya IMANA (ALLAH). Ahubwo abenshi muri bo nta bumenyi bafite. ²⁶. Ibyo mu birere n'isi ni ibya IMANA (ALLAH). Mu by'ukuri ALLAH (IMANA) ni We Mukungu, Ushimwa cyane. ²⁷. N'iyo ibiti biri mu isi byose byaba amakaramu n'inyanja zikunganirwa n'izindi nyanja

ndwi bikandikishwa amagambo ya IMANA (ALLAH), amagambo ya ALLAH (IMANA) ntiyashira. Mu by'ukuri ALLAH (IMANA) ni Nyiricyubahiro, Ushishoza.

²⁸. Ukuremwa kwanyu no kuzurwa kwanyu byoroshye nko kubikorera umuntu umwe. Mu by'ukuri ALLAH (IMANA) ni Uwumva cyane, Ubona cyane. ²⁹. Ese ntubonako ALLAH (IMANA) yinjiza ijoro mu manywa, akinjiza amanywa mu ijoro, akoroshya izuba n'ukwezi, byose bigendera ku gihe ntarengwa no kuba ALLAH (IMANA) ari Umumenyi w' ibyihishe mu byo mukora? ³⁰. Ibyo ni uko ALLAH (IMANA) ari We kuri no kuba ibyo basaba bitari We ari ibinyoma no kuba ALLAH (IMANA) ari We Uwikirenga, Umukuru.

³¹. Ese ntubonako amato agenda mu nyanja ku bw'inema za ALLAH (IMANA) kugira ngo abereke ibimenyetso bye!? Mu by'ukuri muri ibyo hari ibimenyetso kuri buri uwihangana cyane, ushimira cyane. ³². Iyo umuhengeri ubatwikiriye nk'igicucu, basaba ALLAH (IMANA) bamweguriye idini. Yabarokorera imusozi hakabamo abashimira (bidahagije). Kandi ntawe uhakana amagambo yacu uretse buri muhemu, umuhakanyu cyane.

³³. Yemwe bantu! mugandukire Nyagasani wanyu munatinye umunsi umubyeyi atazagira icyo amarira umwana we, cyangwa umwana we kugira icyo yamarira umubyeyi we. Rwose isezerano rya ALLAH (IMANA) ni ukuri. Ubuzima bw'isi ntibubashuke. Umushukanyi ntabashuke abakura ku nzira ya IMANA (ALLAH). ³⁴. Mu by'ukuri ALLAH (IMANA) afite ubumenyi bw'imperuka, amanura imvura, azi ibiri muri nyababyeyi. Umuntu ntamenya icyo azakora ejo kandi umuntu ntamenya igihugu azapfiramo. Mu by'ukuri

ALLAH (IMANA) ni Umumenyi cyane, Umumenyi w' ibyihishe.

Surat 32

SADJ'DAH

Ku izina rya ALLAH (IMANA) Nyirimpuhwe, Nyirimbabazi.

¹ *Alif Laam Miim.*

² Uku ni ukumanurwa kw'igitabo kitarimo ugushidikanya giturutse kwa Nyagasani w'ibiremwa. ³ Cyangwa baravuga ngo yarayihimbye? Ahubwo cyo ni ukuri. Cyaturutse kwa Nyagasani wawe. Kugira ngo ukiburirishe abantu batagezweho n'umuburizi mbere yawe, kugira ngo bayobohe.

⁴ ALLAH (IMANA) ni We waremye ibirere n'isi n'ibiri hagati yabyo mu bihe bitandatu maze aganza kuri A'arsh. Nta wundi murinzi cyangwa umuvugizi mufite utari We. Ese ntimwibuka!? ⁵ Areberera ikintu cyose giturutse mu kirere kigana ku isi. Maze kikazamuka iwe mu munsu ikigero cyawo ni imyaka igihumbi mu yo mubara. ⁶ Uwo ni Umumenyi w'ibitagaragara n'ibigaragara, Utsinda, Nyirimbabazi. ⁷ We watunganyije buri kintu yaremye. Yatangiye kurema umuntu mu ibumba. ⁸ Hanyuma agira ukororoka kwe agukomora k'urubyaro ruva mu mazi asuzuguritse. ⁹ Hanyuma aramuringaniza amuhuhamo roho ye. Abaha ukumva, ukubona n'imitima. Ni gake mushimira.

¹⁰. Baravuze bati: ese nituburira mu gitaka? Ese ubwo twe tuzaba mu biremwa bishyashya? Ahubwo bo ni abahakana uguhura na Nyagasani wabo. ¹¹. Vuga uti:

Mala'ika w'urupfu we wabashinzwe abakuramo roho zanyu hanyuma kwa Nyagasani wanyu niho muzagarurwa.

^{12.} Iyaba wabonaga ubwo abagome bazaba bubitse imitwe yabo imbere ya Nyagasani wabo; ayi Nyagasani wacu! Turabonye turanumvise. Tugarure dukore ibitunganye. Mu by'ukuri twe turi abemera tudashidikanya. ^{13.} Iyo dushaka rwose twari guha buri muntu ubuyobohe bwe. Ariko ijambo rinturutseho ryarahamye ko rwose nzuzuza Djahannam mu madjinn n'abantu biri hamwe. ^{14.} Ngaho nimusogongere kubera kwibagirwa guhura n'uyu munsu wanyu mu by'ukuri Twe twabibagiwe. Nimusogongere ibihano bihoraho kubera ibyo mwakoraga. ^{15.} Mu by'ukuri abemera amagambo yacu ni babandi iyo bayibukijwe bitura hasi bubama bagatagatifuza ishimwe n'ikuzo bya Nyagasani wabo, na bo batikuza. ^{16.} Imbavu zabo zitarura uburyamo bwabo, basaba Nyagasani wabo batinya banifuza. Kandi batanga mu byo twabafunguriye. ^{17.} Nta muntu uzi ibishimisha bahishiwe ari ibihembo by'ibyo bakoraga.

^{18.} Ese uwemera ni kimwe n'uwigomeka!? Ntibangana!

^{19.} Abemeye bagakora ibitunganye bazagira ubwakiriro bwa Djannah, ari ubushyitsi kubera ibyo bakoraga. ^{20.} Naho abigometse ubwakiriro bwabo ni umuriro. Uko bashatse kuwuvamo bawusubizwamo bakabwirwa bati: ngaho nimusogongere ibihano by'umuriro mwajyaga muhinyura! ^{21.} Rwose tuzabasogongeza ku bihano byoroheje biri hasi y'ibihano bikomeye, wenda bagaruka. ^{22.} Ni nde urusha guhuguza uwibutswa amagambo ya Nyagasani we maze akayatera umugongo!? Mu by'ukuri Twe tuzahana abagome.

^{23.} Rwose twahaye Muusa igitabo. Ntushidikanye kuzahura nawe. Twakigize ubuyobohe ku bana ba Israa'il.

24. Twashyize muri bo abayobozi bayobora ku bw'itegeko ryacu, ubwo bihanganaga bakanemera badashidikanya amagambo yacu. 25. Mu by'ukuri Nyagasani wawe ni We uzabakiranura ku munsu w'izuka mu byo batandukanagaho. 26. Ese ntibasobanukirwa!? Ni bingahe tworetse mbere yabo mu bisekuru kandi bagenda mu buturo bwabyo!? Mu by'ukuri muri ibyo hari ibimenyetso. Ese ntibumva!? 27. Ese ntibabonako dusunika amazi ku gihugu cyumagaye tukayeresha ibimera; amatungo yabo na bo ubwabo baryamo!? Ese ntibabona!? 28. Baravuga bati: uku gutsinda kuzaba ryari niba muri abanyakuri!? 29. Vuga uti: umunsi wo gutsinda; abahakanye, ukwemera kwabo ntacyo kuzabamarira nta n'ubwo bazarindirizwa. 30. Birengagize unategereze. Mu by'ukuri bo baraturamye.

Surat 33

AL AH'ZAAB

Ku izina rya ALLAH (IMANA) Nyirimpuhwe, Nyirimbabazi.

- ¹ Yewe Muhanuzi! Gandukira ALLAH (IMANA) kandi ntiwumvire abahakanyi n'abakora Nifaaq. Mu by' ukuri ALLAH (IMANA) ni Umumenyi cyene, ushishoza. ² Kurikira ibyo uhishurirwa bituruka kwa Nyagasani wawe. Mu by' ukuri ALLAH (IMANA) ni Umumenyi w' ibyihishe mu byo mukora. ³ Wiringire IMANA (ALLAH). Kandi ALLAH (IMANA) arahagije kuba Uwiringirwa. ⁴ ALLAH (IMANA) ntiyashyiriye umuntu imitima ibiri mu nda ye. Nta n'ubwo yagize abagore banyu mukorera Dhwihaar ba nyoko. Ntiyanagize abana mwareze

mukabiyitirira abana banyu. Iyo ni invugo yanyu muvugisha iminwa yanyu. ALLAH (IMANA) ni We uvuga ukuri, ni na We uyobora inzira. ⁵ Mubitirire ba se ni byo bigororotse kwa IMANA (ALLAH). Niba mutazi ba se ubwo ni abavandimwe banyu mu idini n'inshuti zanyu. Nta cyaha mufite mu byo mwakoshejemo keretse ibyo imitima yanyu yagambiriye. Kandi ALLAH (IMANA) ni Uhebuje mu guhanagura ibyaha, Nyirimbabazi.

⁶. Umuhanuzi ni we ufite uburenganzira ku bemera kurusha ubwo bifiteho. N'abagore be ni ba nyina wabo. N'ab'ibisanira bamwe ku bandi bafite uburenganzira bwo kuzungurana bishingiye ku gitabo cya IMANA (ALLAH), kurusha abemera n'abakoze Hidj'rah. Keretse mukoreye ineza inshuti koya zanyu. Ibyo biranditse mu gitabo.

⁷. Zirikana ubwo twafataga ku bahanuzi isezerano ryabo rikomeye no kuri wowe no kuri Nuuh, Ibrahiim, Muusa, na Isa mwene Mariam. Twabafasheho isezerano rikomeye cyane. ⁸. Kugira ngo azabaze abanyakuri ukuri kwabo. Kandi yateguriye abahakanyi ibihano bibabaza.

⁹. Yemwe abemeye! Nimwibuke inema za ALLAH (IMANA) kuri mwe ubwo ingabo zabateraga, tukazohereza umuyaga n'ingabo mutabonye. Kandi ALLAH (IMANA) ni Ubona ibyo mukora. ¹⁰. Ubwo babateraga baturutse ruguru yanyu no hepfo yanyu. Ubwo amaso yari yaturumbutse, imitima ikagera mu mihogo, mugakekera ALLAH (IMANA) ugukekeranya kunyuranye. ¹¹. Iyo, abemera barageragejwe baranatigiswa ugutigiswa gukomeye.

¹². Zirikana ubwo abakora Nifaaq n'abafite indwara mu mitima yabo bavugaga bati: Ntacyo ALLAH (IMANA) n'Intumwa ye badusezeranyije uretse ibinyoma. ¹³. N'igihe

agatsiko muri bo kavuze kati: yemwe bantu ba Yath'rib! Nta mutekano mufite! Nimutahe. Agatsiko muri bo kagasaba umuhanuzi uruhushya kavuga kati: rwose ingo zacu zirarangaye kandi zitarangaye. Nta kindi bashakaga uretse guhunga. ¹⁴. N'iyi baterwa mu mpande zayo zose maze bagasabwa ikigeragezo bari kucyitabira. Ntibari kuyigumamo uretse akanya gato. ¹⁵. Rwose bari barasezeranyije ALLAH (IMANA) mbere, ko batazahunga urugamba. Kandi isezerano rya ALLAH (IMANA) bazaribazwa. ¹⁶. Vuga uti: uguhunga ntacyo kwabamarira mubaye muhunze urupfu cyangwa ukwicwa. Erega ubwo ntimwashimishwa uretse gato! ¹⁷. Vuga uti: uyu ni nde wabarinda ALLAH (IMANA) niba abashakiye ikibi cyangwa abashakiye impuhwe!? Nta n'ubwo bakwibonera umurinzi cyangwa umutabazi utari IMANA (ALLAH).

¹⁸. Rwose ALLAH (IMANA) azi ababangamira urugamba muri mwe n'ababwira bene wabo bati: nimudusange! Kandi ntibajya ku rugamba uretse gake. ¹⁹. Ni abanyabugugu kuri mwe. Iyo haje intambara ubabona bakureba amaso yabo akanaguzwa nk'utwikiriwe n'urupfu. Ubwoba bwashira bakabavuga n'indimi zityaye. Ni abanyabugugu k'umutungo! Abo ntibemeye. ALLAH (IMANA) aburizamo ibikorwa byabo. Kandi ibyo kwa ALLAH (IMANA) biroroshye. ²⁰. Barakekako udutsiko tutari twagenda! Nyamara udutsiko twateye, bakwifuzako baba muri ba A'araab babaririza amakuru yanyu. Kandi n'iyi baba kumwe na mwe ntibarwana uretse gake.

²¹. Rwose mufite urugero rwiza rwo gukurikira ku Ntumwa ya IMANA (ALLAH). Ibyo ni k'uwizera ALLAH (IMANA) n'umunsi w'imperuka, akanibuka ALLAH (IMANA) kenshi.

22. Ubwo abemera babonaga udutsiko baravuze bati: ibi ni byo ALLAH (IMANA) n'Intumwa ye badusezeranyije. Kandi ALLAH (IMANA) n'Intumwa ye bavuze ukuri. Nta cyo byabongereye uretse ukwemera no kwibombarika.

23. Mu bemera hari abantu basohoje ibyo basezeranyijeho IMANA (ALLAH). Muri bo, hari uwarangije igihe cye no muri bo hari ugitegereje. Kandi bo ntibahinduye na mba.

24. Kugira ngo ALLAH (IMANA) ahembe abanyakuri kubera ukuri kwabo anahane abakora Nifaaq nabishaka cyangwa yakire ukwicuza kwabo. Mu by'ukuri ALLAH (IMANA) ni Uhebuje mu guhanagura ibyaha, Nyirimbabazi.

25. ALLAH (IMANA) asubiza inyuma abahakanye n'umujinya wabo nta cyiza babonye. ALLAH (IMANA) Arinda abemera imirwano. Kandi ALLAH (IMANA) ni Uwimbaraga, Utsinda. 26. Akura ababashyigikiye mu bahawe igitabo mu birindiro byabo, atera ubwoba mu mitima yabo. Mwica agatsiko muri bo akandi mukagira imfungwa z'intambara. 27. Abaha kuzungura ubutaka bwabo, amazu yabo, imitungo yabo n'ubutaka mutigeze mukandagiraho. Kandi ALLAH (IMANA) ni Ushobora cyane buri kintu.

28. Yewe muhanuzi! Bwira abagore bawe uti: niba mushaka ubuzima bw'isi n'imitako yayo, nimuze mbashimishe maze mbahe Twalaaq ku neza. 29. Kandi niba mushaka IMANA (ALLAH), intumwa ye n'inzu y'imperuka. Mu byukuri ALLAH (IMANA) yateguriye abagiraneza muri mwe ibihembo bihambaye. 30. Yewe bagore b'Umuhanuzi! Muri mwe uzakora ikibi kigaragara, azakubirwa ibihano kabiri. Kandi ibyo kwa ALLAH (IMANA) biroroshye.

31. Uzibombarika muri mwe kuri IMANA (ALLAH), agakora ibitunganye tuzamuha ibihembo bye inshuro ebyiri

kandi twamuteguriye amafunguro meza. ^{32.} Yemwe bagore b'Umuhanuzi! Ntimumeze nk'undi wese mu bagore. Niba muganduka ntimukoroshye imvugo ufite indwara mu mutima we akaba yakwifuzza. Kandi mujye muvuga ijambo ryiza.

^{33.} Mugume mu ngo zanyu ntimwitake ukwitaka kwa djaahiliyyah ya mbere. Muhozeho Swalaat, mutange Zakaat munumvire ALLAH (IMANA) n'Intumwa ye. Mu by'ukuri ALLAH (IMANA) arashaka kubakuraho umwanda yemwe bantu bo mu nzu y'Intumwa anabasukure rwose.

^{34.} Muzirikane ibisomerwa mu ngo zanyu mu magambo ya ALLAH (IMANA) n'ubushishozi. Mu by'ukuri ALLAH (IMANA) ni Ugenza buhoro, Umumenyi w'ibiyihishe.

^{35.} Mu by'ukuri abaislaam n'abaislamukazi, abemera n'abemerakazi, abibombarika n'abibombarika mu bagore, abanyakurin'abanyakurimubagore, abihanganan'abihangana mu bagore; abicisha bugufi n'abicisha bugufi mu bagore, abatanga Swadaqah n'abatanga Swadaqah mu bagore, abasiba n'abasiba mu bagore, abarinda ubwambure bwabo n'abarinda ubwambure bwabo mu bagore, abibuka ALLAH (IMANA) kenshi n'abibuka ALLAH (IMANA) kenshi mu bagore; ALLAH (IMANA) yabateguriye uguhanagurwaho ibyaha n'ibihembo bihambaye. ^{36.} Ntibikwiye k'umwemera cyangwa umwemerakazi iyo ALLAH (IMANA) n'Intumwa ye baciye iteka, ko bagira amahitamo mu byabo. Uzigomeka kuri ALLAH (IMANA) n'intumwa ye rwose azaba ayobye ukuyoba kugaragara.

^{37.} Zirikana ubwo wabwiraga uwo ALLAH (IMANA) yahundagajeho inema ukanamugirira neza uti: Gumana umugore wawe unatinye IMANA (ALLAH). Uhisha muri wowe ibyo ALLAH (IMANA) azagaragaza unatinya abantu

kandi ALLAH (IMANA) ari We ukwiriye kuba watinya; ubwo Zaid amaze kumuha Twalaaq, twaramugushyingiye kugira ngo bitaba ikizira ku bemera kurongora abagore b'abana biyitirira iyo bamaze kubaha Twalaaq. Itegeko rya ALLAH (IMANA) rigomba kubahirizwa. ³⁸. Nta mugayo k'Umuhanuzi mu byo ALLAH (IMANA) yamutegetse. Uwo ni umugenzo wa ALLAH (IMANA) ku bahise mbere. Kandi itegeko rya ALLAH (IMANA) ni ihame rihamye. ³⁹. Abasohozwa ubutumwa bwa ALLAH (IMANA) bakanamutinya ntibagire undi wese batinya uretse IMANA (ALLAH). Kandi birahagije kuba ALLAH (IMANA) ari Umubaruzi. ⁴⁰. Muhammad ntabwo ari se w'umwe muri mwe. Ariko ni intumwa ya ALLAH (IMANA) akaba n'umusozo w'abahanuzi. Kandi ALLAH (IMANA) ni Umumenyi cyane wa buri kintu.

⁴¹. Yemwe abemeye! Nimwibuke ALLAH (IMANA) ukwibuka kwinshi. ⁴². Munamusingize igitondo n'igicamunsi. ⁴³. Ni We ubagirira impuhwe n'Abamala'ika be bakazibasabira kugira ngo abakure mu mwijima abaganisha ku rumuri. Kandi ni Nyirimbabazi ku bemera. ⁴⁴. Indamutso yabo umunsi bazahura na We ni Salaam. Kandi yabateganyirije ibihembo byiza.

⁴⁵. Yewe Muhanuzi! Mu by'ukuri Twe twakohereje uri umuhamya, utanga inkuru nziza n'uburira. ⁴⁶. Unahamagarira kuyoboka ALLAH (IMANA) k'ubushake bwe, uri n'itara rimurika. ⁴⁷. Kandi utange inkuru nziza ku bemera ko bafite ingabire zihambaye ziturutse kwa IMANA (ALLAH). ⁴⁸. Ntiwumvire abahakanyi n'abakora Nifaaq ntiwite ku nabi yabo kandi wiriringire IMANA (ALLAH). Birahagije kuba ALLAH (IMANA) ari Uwiringirwa.

49. Yemwe abemeye! Nimurongora abemerakazi hanyuma mukabaha Twalaaq mbere y'uko mugirana imibonano, nta Iddah muzababarira. Mubashimishe munabasezerere ugusezerera kwiza.

50. Yewe Muhanuzi! Mu by'ukuri Twe twakuziruriye abagore bawe wahaye inkwano zabo, abacakarakazi mu bo ALLAH (IMANA) yaguhayeho iminyago, abakobwa ba so wanyu, abakobwa ba ba nyogosenge, abakobwa ba nyokorome, abakobwa ba ba nyoko wanyu bakoranye Hidj'rah na we. N'umugore w'umwemerakazi iyo yihaye Umuhanuzi, Umuhanuzi ashatse kumurongora; ni umwihariko wawe ntibireba abemera. Tuzi ibyo twabategetse ku bagore babo n'abacakarakazi babo kugira ngo bitazakubera umugayo. Kandi ALLAH (IMANA) ni Uhebuje mu guhanagura ibyaha, Nyirimbabazi.

51. Urindiriza uwo ushaka muri bo, ukanacumbikira uwo ushaka. Nta mugayo kuri wowe mu gutumira uwo warindirije. Ibyo byegereye kunyurwa kwabo ntibagire agahinda. Banishimire ibyo wabahaye bose. ALLAH (IMANA) azi ibiri mu mitima yanyu. Kandi ALLAH (IMANA) ni Umumenyicyane, Umwitonzi. 52. Ntuziruriwe abagore nyuma y'aho cyangwa kubagurana abandi bagore, n'ubwo washimishwa n'ubwiza bwabo. Keretse abacakarakazi bawe. Kandi ALLAH (IMANA) ni Umugenzuzi wa buri kintu.

53. Yemwe abemeye! Ntimukinjire mu ngo z'Umuhanuzi keretse mwatumiwe ku ifunguro, mudategereje ugushya kwaryo. Ariko nimutumirwa mujye mwinjira. Nimumara gufungura mujye mugenda mudakujije ibiganiro. Mu by'ukuri ibyo byababazaga Umuhanuzi akabagirira isoni. Kandi ALLAH (IMANA) ntagira isoni ku kuri. Nimugira

icyo mubasaba mujye mukibasabira inyuma y'urusika. Ibyo ni byo byereye imitima yanyu n'imitima yabo. Kandi ntibikwiriye kuri mwe kubabaza intumwa ya ALLAH (IMANA) cyangwa ko murongora abagore bayo nyuma yayo na rimwe. Mu by'ukuri ibyo ni igicumuro gihambaye kwa IMANA (ALLAH). ⁵⁴. Mwagira icyo mugaragaza cyangwa mukagihisha; mu by'ukuri ALLAH (IMANA) ni Umumenyi cyane wa buri kintu.

⁵⁵. Nta mugayo kuri bo ku birebana na ba se, abahungu babo, basaza babo, abahungu ba basaza babo, abahungu b'abavandimwe babo (bakuru babo cyangwa barumuna babo), abagore nka bo cyangwa abacakara babo. Nimugandukire ALLAH (IMANA) mu by'ukuri ALLAH (IMANA) ni Umuhamya kuri buri kintu.

⁵⁶. Mu by'ukuri ALLAH (IMANA) aha impuhwe ze Umuhanuzi n'Abamala'ika bakazimusabira. Yemwe abemeye! Nimumusabire impuhwe munamusabire rwose amahoro. ⁵⁷. Rwose abatoteza ALLAH (IMANA) n'Intumwa ye, ALLAH (IMANA) yarabavumye ku isi no ku mperuka anabategurira ibihano bisuzuguza. ⁵⁸. N'abatoteza abemera n'abemerakazi nta cyo bakoze rwose baba bikoreye ikinyoma cyeruye n'igicumuro kigaragara.

⁵⁹. Yewe Muhanuzi! Bwira abagore bawe, abakobwa bawe n'abagore b' abemera bikwizeho imyenda yabo minini. Ibyo ni byo byegereye gutuma bamenyekana ntibatotezwe. Kandi ALLAH (IMANA) ni Uhebuje mu guhanagura ibyaha, Nyirimbabazi. ⁶⁰. Abakora Nifaaq, abafite indwara mu mitima yabo n'abakwirakwiza ibihuha muri Madiinah nibatarekera aho, rwose tuzagushishikariza kubatera. Maze ntibazaturanemo nawe uretse igihe gito. ⁶¹. Ni ibivume.

Aho basanzwe hose nibafatwe kandi bicwe nabi. ⁶². Uwo ni umugenzo wa ALLAH (IMANA) ku bahise mbere. Kandi ntuzabonera umugenzo wa ALLAH (IMANA) ikiwuhindura.

⁶³. Abantu barakubaza ku mperuka. Vuga uti: mu by'ukuri ubumenyi bwayo buri kwa IMANA (ALLAH). Wabwirwa n'iki? Wenda imperuka iri hafi. ⁶⁴. Mu by'ukuri ALLAH (IMANA) yavumye abahakanyi anabategurira Sa'iir.

⁶⁵. Bazayibamo ubuziraherezo. Ntibazabona umurinzi cyangwa umutabazi. ⁶⁶. Umunsi uburanga bwabo buzahindagurwa mu muriro, bavuga bati: iyaba twarumviye ALLAH (IMANA) twaranumviye Intumwa! ⁶⁷. Bazanavuga bati: ayi Nyagasani wacu! Twe twumviye abatware bacu n'abakuru bacu, batuyobya inzira. ⁶⁸. Ayi Nyagasani wacu! Bahe ibihano byikubye kabiri unabavume umuvumo uhambaye.

⁶⁹. Yemwe abemeye! Ntimukamere nka babandi batoteje Muusa, ALLAH (IMANA) akamwezaho ibyo bavugaga. Kandi kwa ALLAH (IMANA) ni umunyacyubahiro ⁷⁰. Yemwe abemeye ! Nimugandukire ALLAH (IMANA) kandi muvuge ijambo rihwitse. ⁷¹. Abatunganyirize ibikorwa byanyu anabahanagureho ibyaha byanyu. N'uwumvira ALLAH (IMANA) n'intumwa ye, rwose azatsinda ugutsinda guhambaye.

⁷². Mu by'ukuri Twe twamurikiye ibirere, isi n'imisozi inshingano byanga kuyikorera biranayitinya. Umuntu arayikorera. Rwose we ni uhuguza cyane, injiji cyane.

⁷³. Kugira ngo ALLAH (IMANA) azahane abakoze Nifaaq n'abakoze Nifaaq b'abagore, ababangikanya n'ababangikanya b'abagore. ALLAH (IMANA) anakire

ukwicuza kw'abemera n'abemerakazi. Kandi ALLAH (IMANA) ni Uhebuje mu guhanagura ibyaha, Nyirimbabazi.

Surat 34

SABA'U

Ku izina rya ALLAH (IMANA) Nyirimpuhwe, Nyirimbabazi.

¹ Ishimwe n'ikuzo byuzuye ni ibya ALLAH (IMANA) We ufite ibyo mu birere n'ibyo mu isi. Kandi afite ishimwe n'ikuzo byuzuye ku mperuka. Ni We Ushishoza, Umumenyi w'ibyihishe. ² Azi ibyinjira mu butaka n'ibisohokamo n'ibimanuka mu kirere n'ibikizamukamo. Kandi ni We Nyirimbabazi, Uhebuje mu guhanagura ibyaha.

³ Abahakanye baravuze bati: imperuka ntizatugeraho. Vuga uti: yego! Ndahiye ku izina rya Nyagasani wanjye Umumenyi w'ibyihishe, rwose izabageraho. Ikigero cya dharrah mu birere cyangwa mu isi ntikimwihisha, cyangwa igito kuri icyo cyangwa ikinini uretse ko biri mu gitabo kigaragara.

⁴ Kugira ngo ahembe abemeye bakanakora ibitunganye. Abo bafite uguhanagurwaho ibyaha n'amafunguro meza.

⁵ Naho abashishikariye kunaniza mu magambo yacu abo bafite ibihano bikomeye, bibabaza. ⁶ Abahawe ubumenyi babona ko ibyo wamanuriwe biturutse kwa Nyagasani wawe ariko kuri, kandi ko biyobora ku nzira y'Utsinda, Ushimwa cyane.

⁷. Abahakanye baravuze bati: ese tubereke umuntu ubabwira ko nimucagagurwa ugucagagurwa kose, rwose ko muzaremwa bushya!? ⁸. Ese yahimbiye ALLAH (IMANA) ikinyoma? Cyangwa afite ibisazi? Ahubwo abatemera

imperuka bari mu bihano n'ubuyobe bwa kure. ⁹. Ese ntibabona ikirere n'isi biri imbere yabo n'inyuma? Tubishatse twabarigitisha mu butaka cyangwa tukabaturaho igisate giturutse mu kirere. Mu by'ukuri muri ibyo hari ikimenyetso kuri buri mugaragu ugaruka.

¹⁰. Mu by'ukuri twahaye Daawuud ingabire ziduturutseho. Yemwe misozi n'inyoni! Nimusingize hamwe na we. Twanamworohereje ubutare. ¹¹. Cura neza ingabo unaringanize ibyungo by'umunyururu munakore ibitunganye. Mu by'ukuri ku byo mukora ndi Ubona cyane.

¹². Naho Sula'imaan twamworohereje umuyaga. Ukugenda kwawo mu gitondo bingana (n'urugendo) rw'ukwezi no kugaruka kwawo ni mugoroba bingana (n'urugendo) rw'ukwezi. Twanamushongeshereje isoko y'umuringa. Twamworohereje mu madjinn akorera imbere ye ku itegeko rya Nyagasani we. N'iriciye ukubiri muri yo n'itegeko ryacu, tuzarisogongereza ku bihano bya Sa'iir. ¹³. Amukorera ibyo ashaka; Mih'raab, amashusho, amasiniya magari nk'ibizenga n'inkono zishimangiye. Yemwe bantu ba Daawuud! Mukore mushimira. Kandi ni bake mu bagaragu banjye, abashimira.

¹⁴. Ubwo twamugeneraga urupfu, ntacyayeretse urupfu rwe, uretse agasimba ko mu butaka kariye inkoni ye. Aguye, amadjinn asobanukirwa ko iyo aza kuba azi ibyihishe ntaba yaragumye mu bihano bisuzuguza.

¹⁵. Mu by'ukuri ba Saba'i bari bafite ikimenyetso mu buturo bwabo. Ubusitani bubiri, iburyo n'ibumoso. Nimurye mu mafunguro ya Nyagasani wanyu munamushimire. Umujyi mwiza na Nyagasani Uhebuje mu guhanagura ibyaha! ¹⁶. Batera umugongo. Tuboherereza umwuzure usenya urugomero. Tunabaguranira imirima yabo; imirima

ibiri ifite imbuto zirura, Athli na Sidr nkeya. ¹⁷ Ibyo nibyo twabahembye kubera ko bahakanye. Ese hari abo duhana uretse abahakanyi!?

¹⁸ Dushyira hagati yabo n'imidugudu twahaye umugisha, imidugudu igaragara. Tuyigeramo ingendo. Muyigendemo amajoro n'amanywa mutekanye. ¹⁹ Baravuga bati: ayi Nyagasani wacu! Ingendo zacu zigire ndende! Barihuguza ubwabo. Tubagira inkuru turanabacagagura ugucagagura kose. Mu by'ukuri muri ibyo hari ibimenyetso kuri buri uwihangana cyane, ushimira cyane.

²⁰ Mu by'ukuri Ibliis yahamije ugukeka kwe kuri bo. Baramukurikira uretse itsinda mu bemera. ²¹ Ntabwo yari abafiteho ubushobozi uretse kugira ngo twerekane uwemera imperuka n'uyishidikanyaho. Nyagasani wawe kuri buri kintu ni Umurinzi.

²² Vuga uti: Nimuhamagare abo muhimba muretse IMANA (ALLAH). Ntibatunze ikingana n'uburemere bwa dharrah mu birere cyangwa mu isi. Nta n'ubwo banabifitemo ubufatanye. Nta n'ubwo afite muri bo umufasha. ²³ Nta buvugizi kuri we usibye uwabiherewe uruhushya kugeza ubwo bazakurwaho ubwoba ku mitima yabo. Bazavuga (Abamala'ikA) bati: ni iki Nyagasani wanyu yavuze? Bazavuga bati: ni ukuri kandi ni We Uwikirenga, Umukuru.

²⁴ Vuga uti: ni nde ubaha amafunguro aturutse mu kirere no ku butaka? Vuga uti: ni IMANA (ALLAH)! Kandi mu by'ukuri twe cyangwa mwe turi ku buyobohe cyangwa ku buyobe bugaragara. ²⁵ Vuga uti: ntimubazwa ku byo twacumuye natwe ntubazwa ku byo mukora. ²⁶ Vuga uti: azadukoranya Nyagasani wacu maze adukiranure mu kuri. Kandi We ni Umukiranuzi, Umumenyi cyane. ²⁷ Vuga uti:

Nimunyereke abo mwamubangikanyije ari abafasha. Oya! Ahubwo We ni IMANA (ALLAH), Utsinda, Ushishoza.

^{28.} Ntitwakohereje uretse kuba utanga inkuru nziza n'uburira ku bantu bose. Ariko abenshi mu bantu ntibabizi.

^{29.} Baravuga bati: iri sezerano rizaba ryari niba muri abanyakuri!? ^{30.} Vuga uti: mufite isezerano ry'umunsi mutazakererwaho isaha cyangwa ngo muryihutisheho isaha.

^{31.} Abahakanye bazavuga bati: ntituzemera iyi Qur'aan cyangwa ibyayibanjirije. Iyaba wabonaga abahuguje bahagaritswe kwa Nyagasani wabo basubizanya amagambo; abanyantegenke babwira abikujije bati: iyo mutaza kuba mwe rwose twari kuba abemera. ^{32.} Abikujije babwira abanyantegenke bati: ese nitwe twabakumiriye ku kuyoboka nyuma y'uko kubageraho? Ahubwo mwari abagome.

^{33.} Abanyantegenke babwira abikujije bati: ahubwo wari umugambi w'ijoro n'amanya ubwo mwadutegekaga guhakana ALLAH (IMANA) no kumushyiriraho ibigirwamana. Bahisha ukwicuza ubwo babonaga ibihano. Dushyira iminyururu mu majosi y'abahakanye. Ese hari ibyo bahemberwa uretse ibyo bakoraga!?

^{34.} Ntabwo twohereje mu mudugudu umuburizi uretse ko abaherwe bawo bavugaga bati: mu by'ukuri twe turi abahakana ibyo mwoherezanyijwe na byo. ^{35.} Baravuga bati: nitwe tubarusha umutungo n'abana nta n'ubwo twe turi abahanwa. ^{36.} Vuga uti: mu by'ukuri Nyagasani wanjye yagurira amafunguro uwo ashaka akanagera. Ariko abantu benshi ntibabizi. ^{37.} Si umutungo wanyu cyangwa abana banyu bibazana hafi yacu ahubwo abemeye bagakora ibitunganye, abo bafite ibihembo byikubye kenshi kubera ibyo bakoraga. Kandi bo mu magorofa bazaba batekanye.

³⁸. N'abashishikara babangamira ayah zacu, abo bazazanwa mu bihano. ³⁹. Vuga uti: mu by'ukuri Nyagasani wanjye yagurira amafunguro uwo ashatse mu bagaragu be akanamugerera. N'icyo mutanze we arakibashumbusha. Ni We urusha abatanga amafunguro.

⁴⁰. Zirikana umunsi azabakoranya bose maze akabwira Abamala'ika ati: ese aba ni mwe bagaragiraga!? ⁴¹. Baravuga bati: ubutagatifu ni ubwawe! Ni wowe Murinzi wacu si bo. Ahubwo bagaragiraga amadjinn abenshi muri bo kuri yo, ni abemera. ⁴² Uyu munsi bamwe ntibafite icyagirira abandi akamaro cyangwa icyabagirira nabi. Tuzabwira abahuguje tuti: musogongere ibihano by'umuriro mwahakanaga.

⁴³. Iyo basomewe ayah zacu zisobanutse baravuga bati: Uyu ntacyo ari cyo usibye umuntu ushaka kubakumira ku byo ababyeyi banyu bagaragiraga. Baranavuga bati: iki si ikindi uretse ikinyoma cy'igihimbano. Abahakanye baravuze ubwo ukuri kwabageragaho bati: iki si ikindi uretse uburozi bugaragara. ⁴⁴. Ntabwo twabahaye ibitabo basoma kandi nti twanaboherereje mbere yawe umuburizi. ⁴⁵. Abababanjirije barahinyuye nta n'ubwo bageze ku cyacumi cy'ibyo twabahaye bahinyura intumwa zanjye. Ni gute igihano cyanjye cyari kimeze ?

⁴⁶. Vuga uti: rwose ndabagira inama imwe ; ko mwahaguruka kubera ALLAH (IMANA) babiri babiri, n'umwe umwe hanyuma mutekereze. Mugenzi wanyu nta bisazi afite. We ntacyo ari cyo uretse umuburizi kuri mwe mbere y'ibihano bikaze. ⁴⁷. Vuga uti: icyo mbasabye mu gihembo kiba ari icyanyu. Igihembo cyanjye nta handi kiri uretse kwa IMANA (ALLAH). Kandi We kuri buri kintu ni Umuhamya.

⁴⁸. Vuga uti: mu by'ukuri Nyagasani wanjye yohereza

ukuri. Ni Umumenyi w'ibitagaragara. ⁴⁹. Vuga uti: ukuri kwaraje kandi ikinyoma ntikigira icyo gitangiza ntikinagira icyo gisubiranya. ⁵⁰. Vuga uti: ninyoba nzaba nyobye ku bwanjye. Ariko ninyoboka ni ukubera ibyo Nyagasani wanjye ampishurira. Mu by'ukuri We ni Uwumva cyane, Uri hafi.

⁵¹. Iyaba wabonaga bagize ubwoba ntugucika, bacakiririwe ahantu ha hafi. ⁵². Bazavuga bati: twaramwemeye, ni gute bakwakira ukwemera kandi bari ahantu ha kure!? ⁵³. Kandi rwose baramuhakanye mbere, bagakekeranya ku byihishe bahereye ahantu ha kure. ⁵⁴. Bazitirwa hagati yabo n'ibyo bifuzaga nk'uko byakorewe abari bameze nkabo mbere. Mu by'ukuri bo bari mu gushidikanya guteye amakenga.

Surat 35

FAATWIR

Ku izina rya ALLAH (IMANA) Nyirimpuhwe, Nyirimbabazi.

¹ Ishimwe n'ikuzo byuzuye ni ibya IMANA (ALLAH), umuhanzi w'ibirere n'isi, wagize Abamalaika intumwa ba nyir'amababa abiri abiri, atatu atatu n'ane ane. Yongera mu kurema ibyo ashaka. Mu by'ukuri ALLAH (IMANA) kuri buri kintu ni Ushoboye cyane. ² Ibyo ALLAH (IMANA) ahaye abantu mu mpuhwe ntawe wabibuza. N'ibyo afashe ntawe wabirekura nyuma ye. Kandi ni We Utsinda, Ushishoza.

³ Yemwe bantu! Muzirikane inema za ALLAH (IMANA) kuri mwe. Ese hari umuremyi wundi utari ALLAH (IMANA) ubafungurira ibiturutse mu birere n'isi? Nta yindi mana uretse We. Ni gute muteshwa inzira? ⁴ Nibaguhinyura mu by'ukuri

intumwa zakubanjirije zarahinyuwe. Kandi kwa ALLAH (IMANA) niho ibintu bigarurwa.

5. Yemwe bantu! Mu by'ukuri isezerano rya ALLAH (IMANA) ni ukuri. Ntimurangazwe n'ubuzima bw'isi. Kandi rwose umushukanyi ntabateshe IMANA (ALLAH). 6. Rwose sha'itwaan kuri mwe ni umwanzi. Nimumugire umwanzi. Mu kuri ahamagarira abambari be kuba muri ba nyiri Sa'iir. 7. Abahakanye bafite ibihano bikaze. Naho abemeye bagakora ibitunganye, bafite uguhanagurwaho ibyaha n'ibihembo bihebuje.

8. Ese uwatakiwe ibikorwa bye bibi akabibonako ari ibyiza!? Mu by'ukuri ALLAH (IMANA) ayobya uwo ashaka akanayobora uwo ashaka. Umutima wawe ntugire agahinda kubera bo. Mu by'ukuri ALLAH (IMANA) ni Umumenyi cyane w'ibyo bakora.

9. ALLAH (IMANA) ni We wohereza imiyaga ikanyanyagiza ibicu, tukabyohereza ku gihugu cyapfuye, tukayizuka ubutaka nyuma yo gupfa kwabwo. No kuzuka ni nk'uko. 10. Ushaka icyubahiro, icyubahiro cyose ni icya IMANA (ALLAH). Ijambo ryiza rizamuka iwe. N'ibikorwa bitunganye arabizamura. Na ho abacura imigambi mibi bafite ibihano bikaze. Imigambi yabo yo ni impfabusa. 11. ALLAH (IMANA) yabaremye mu gitaka, hanyuma mu ntanga, hanyuma abagira gabo na gore. Nta mugore utwita cyangwa ngo abyare uretse ku bumenyi bwe. Ntawe uramba mu baramba nta n'ubaho igihe gito mu buzima bwe uretse ko biri mu gitabo. Mu by'ukuri ibyo kwa ALLAH (IMANA) biroroshye.

12. Inyanja ebyiri ntizihwanye: imwe ni urubogobogo ruryohereye yoroshye kunyobwa, indi ni urwunyunyuru rukaze.

Kandi muri buri imwe muryamo inyama y'umwimerere munakuramo imitako mwambara. Ubona amato muri zo agenda atema amazi kugira ngo mushakishye mu ngabire ze, no kugira ngo mushimire. ¹³ Yinjiza ijoro mu manywa akaninjiza amanywa mu ijoro. Yoroheje izuba n'ukwezi buri kimwe kigendera ku gihe kizwi. Uwo ni We ALLAH (IMANA) Nyagasani wanyu ufite ubwami nyabwo. Naho abo musaba batari We ntibatunze habe na Qitw'miir. ¹⁴ Iyo mubasabye ntibumva ubusabe bwanyu banumvise ntibabasubiza. Kandi ku munsu w'izuka bazahakana ukubangikanya kwanyu. Ntawe wakubwira nk'Umumenyi w'ibiyihishe!

¹⁵ Yemwe bantu! Mwe muri abatindi kwa IMANA (ALLAH). Kandi ALLAH (IMANA) ni We Mukungu, Ushimwa cyane. ¹⁶ Abishatse yabakuraho, akazana ibiremwa bishya. ¹⁷ Kandi ibyo kuri IMANA (ALLAH), si ibinaniranye. ¹⁸ Ntawe wikorera ibyaha by'undi. N'iyu uremerewe n'ibyaha yatabaza ngo akizwe uwo mutwaro nta kintu na kimwe bamwikorerera n'ubwo yaba uw'isano. Mu by'ukuri uburira abatinya Nyagasani wabo batamubona bakanahozaho Swalaat. N'uwijejeje mu by'ukuri aba yiyejeje kubwe. Kandi kwa ALLAH (IMANA) ni ryo garukiro.

¹⁹ Impumyi ntihwanye n'ubona. ²⁰ Cyangwa umwijima n'urumuri. ²¹ Cyangwa igicucu n'ubushyuhe. ²² Nta n'ubwo abazima bahwanye n'abapfu. Mu by'ukuri ALLAH (IMANA) yumvisha uwo ashaka. Wowe nturi uwumvisha abari mu mva. ²³ Ntacyo uri cyo uretse umuburizi. ²⁴ Rwose Twe twakohereje mu kuri. Uri uvuga inkuru nziza n'umuburizi. Kandi nta ummah yabayeho uretse ko yabayemo umuburizi. ²⁵ Nibaguhinyura rwose abari imbere yabo barahinyuye nyamara Intumwa zabo zarabazaniye ibitangaza, inyandiko

n'ibitabo bimurika. ^{26.} Maze nkacira abahakanye. Ibihano byanjye byari bimeze bite!?

^{27.} Ese ntubonako ALLAH (IMANA) yamanuye mu kirere amazi tukayameresha imbuto zitandukanye mu mabara yazo? No mu misozi harimo amayira yera n'atukura, afite amabara atandukanye n'ay'umukara cyane. ^{28.} Mu bantu, inyamaswa n'amatungo na byo bitandukanye mu mabara yabyo. Mu by'ukuri abatinya ALLAH (IMANA) mu bagaragu be ni abamenyi. Rwose ALLAH (IMANA) ni Utsinda, Uhebuje mu guhanagura ibyaha.

^{29.} Mu by'ukuri abasoma igitabo cya IMANA (ALLAH), bagahozaho Swalaat bakanatanga mu byo twabafunguriye mu ibanga no ku mugaragaro, bizera ubucuruzi butazahomba.

^{30.} Kugira ngo abuzurize ibihembo byabo anabongerere mu ngabire ze. Mu by'ukuri We ni Uhebuje mu guhanagura ibyaha, Ushima cyane. ^{31.} Ibyo twaguhishuriye mu gitabo ni ko kuri. Biremeza ibiri imbere yabyo. Mu by'ukuri ALLAH (IMANA) ni Umumenyi w'ibiyihishe by'abagaragu be, Ubona cyane.

^{32.} Maze turaga igitabo abo twatoranyije mu bagaragu bacu. Muri bo hari uwihuguza, muri bo hari urunganiye no muri bo hari uri imbere mu byiza ku bushake bwa IMANA (ALLAH). Izo ni zo ngabire zihambaye. ^{33.} Djannah zihoraho bazazinjiramo. Bazatakwamo ibikomo bya zahabu na Lu'ulu'u. N'imyambaro yabo muri zo izaba ari Hariir.

^{34.} Bazavuga bati: Ishimwe n'ikuzo byuzuye ni ibya IMANA (ALLAH), We watumaze agahinda. Mu by'ukuri Nyagasani wacu ni Uhebuje mu guhanagura ibyaha, Ushima cyane.

^{35.} We wadutuje mu nzu ihoraho ku bw'ingabire ze. Umuruho ntuzadufatiramo nta n'ubwo tuzagiramo umunaniro.

36. Naho abahakanye bafite umuriro wa Djahannam. Ntibarangizwa ngo bapfe nta n'ubwo bagabanyirizwa ibihano byawo. Uko ni ko duhamba buri muhakanyi.

37. Bo bazaba baborogeramo; ayi Nyagasani wacu! Dusohore dukore ibitunganye bitari ibyo twakoraga. Ese ntitwabahaye ubuzima uwakibutse yakwibukiramo n'umuburizi akaba yarabagezeho!? Ngaho nimusogongere. Abahuguza nta mutabazi bafite.

38. Mu by'ukuri ALLAH (IMANA) ni Umumenyi w'ibyihishe mu birere n'isi. Rwose We ni Umumenyi cyane w'ibiri mu bituza. 39. Ni We wabagize abasigire ku isi. Uzahakana ubuhakanyi bwe buzamugaruka. Kandi abahakanyi nta kindi ubuhakanyi bwabo bubongerera imbere ya Nyagasani wabo uretse uburakari. Kandi abahakanyi nta kindi ubuhakanyi bwabo bubongerera uretse igihombo.

40. Vuga uti: ese ntimubona ibigirwamana byanyu musaba muretse IMANA (ALLAH)? Nimunyereke icyo byaremye mu isi cyangwa bifite ubufatanye mu birere? Cyangwa twabahaye igitabo bakaba bakizobereyemo? Ahubwo abahuguza nta kindi bisezeranya ubwabo k'ubwabo uretse ibishuko. 41. Mu by'ukuri ALLAH (IMANA) afashe ibirere n'isi kugira ngo bidahungabana. Binaramutse bihungabanye nta n'umwe wabifata nyuma ye. Rwose ni Umwitonzi, Uhebuje mu guhanagura ibyaha.

42. Barahiye ku izina rya ALLAH (IMANA) indahiro yabo ikomeye; rwose nitugerwaho n'umuburizi tuzarusha ubuyoboke ummah izo ari zo zose. Umuburizi abagezeho ntacyo byabongereye uretse guhunga. 43. Ari ukwikuza ku isi n'ubugambanyi bubi. Kandi ingaruka z'ubugambanyi bubi nta wundi zigarukira uretse nyirabwo. Ese hari icyo bategereje

uretse imigenzo y'abo hambere? Ntuzabonera imigenzo ya ALLAH (IMANA) ingurane, nta n'ubwo uzabonera imigenzo ya ALLAH (IMANA) uguhinduka. ⁴⁴ Ese ntibari bagenda ku isi ngo barebe uko iherezo ry'abari imbere yabo ryari rimeze ari bo babarushaga imbaraga!? Kandi ALLAH (IMANA) nta cyamunanira mu birere cyangwa ku isi. Mu by'ukuri we ni Umumenyi cyane, Ushobora cyane.

⁴⁵ Iyo ALLAH (IMANA) ahanira abantu ibyo bakora nta n'inyamaswa yasiga ku mugongo wayo (isi). Ariko abarindirije igihe kizwi. Igihe cyabo nikiza, mu by'ukuri ALLAH (IMANA) ni Ubona cyane abagaragu be.

Surat 36

YAASIIN

Ku izina rya ALLAH (IMANA) Nyirimpuhwe, Nyirimbabazi.

¹ *Yaasiin.*

² Ndahiye Qur'aan yuje ubushishozi. ³ Mu by'ukuri wowe uri mu ntumwa. ⁴ Ku nzira igororotse. ⁵ Imanurwa n'Utsinda, Nyirimbabazi. ⁶ Kugira ngo uburire abantu ababyeyi babo batigeze baburirwa, bo ni indangare.

⁷ Rwose ijamba ryahamye kuri benshi muri bo, bo ntibemera. ⁸ Mu by'ukuri Twe twashyize mu majosi yabo iminyururu igeze ku twananwa, bo bararamye bahumirije. ⁹ Twashyize imbere yabo inzitizi n'inyuma ya bo inzitizi, turabatwikira bo ntibabona. ¹⁰ Ni kimwe kuri bo wababurira cyangwa ntubaburire ntibazemera. ¹¹ Mu by'ukuri uburira ukurikira urwibutso akanatinya Nyirimpuhwe atamubona.

Muhe inkuru nziza yo guhanagurwaho ibyaha n'ibihembo byiza.

^{12.} Rwose Twe ni Twe tuzura abapfuye tukanandika ibyo bakoze n'ibimenyetso byabo. Kandi buri kintu twakibaruye byimazeyo mu gitabo gisobanura.

^{13.} Bahe urugero rw'abantu b'umudugudu ubwo intumwa zabageragaho. ^{14.} Ubwo twaboherezaga ebyiri bakazihinyura. Tuzishyigikiza iya gatatu. Ziravuga: Mu by'ukuri twe twoherejwe kuri mwe. ^{15.} Baravuga bati: mwe ntacyo muri cyo uretse kuba abantu nkatwe. Nta n'ikintu Nyirimpuhwe yamanuye, mwe nta cyo mukora uretse ko mubeshya. ^{16.} Ziravuga ziti: Nyagasani wacu azi ko rwose twe turi intumwa kuri mwe. ^{17.} Nta nshingano dufite uretse gusohoza ubutumwa busobanutse. ^{18.} Baravuga bati: mu by'ukuri turabona mudutera umwaku. Nimutarekera aho rwose tuzabatera amabuye n'ibihano bibabaza bizabageraho biduturutseho. ^{19.} Ziravuga ziti: umwaku wanyu uri kumwe namwe!? Ese ni uko mwibukijwe? Ahubwo mwe muri abantu barengera.

^{20.} Haza umuntu aturutse mu nkengero z'umuji yihuta aravuga ati: bantu banjye! Nimukurikire intumwa.

^{21.} Nimukurikire abatabasaba ibihembo kandi bo ni abayobotse.

^{22.} Ni kuki ntagaragira Uwampanze kandi iwe ariho muzasubizwa? ^{23.} Ese nishyirireho ibigirwamana muretse? Nyirimpuhwe anshakiye ikibi ubuvugizi bwabyo nta cyo bwamarira nta n'ubwo byandokora. ^{24.} Mu by'ukuri jye ubwo naba ndi mu buyobe bugaragara. ^{25.} Mu by'ukuri jye nemeye Nyagasani wanyu nimunyumve. ^{26.} Arabwirwa ati: injira muri Djannah. Aravuga ati: iyaba abantu banjye bamenyaga!

27. Uko Nyagasani wanjye yampanaguyeho ibyaha akananshyira mu bubahitse!

28. Ntabwo twamanuriye abantu be nyuma ye ingabo ziturutse mu kirere. Nta n'ubwo twari abo kuzimanura.

29. Ntacyabaye uretse urusaku rumwe ubwo bose baba barazimye. 30. Mbega akababaro ku bagaragu. Nta ntumwa yabageragaho uretse ko bayinnyegaga. 31. Ese ntibabona, ni bingahe mu bisekuru byari mbere yabo tworetse bitabagarukira? 32. Rwose bose iwacu ni ho bazazanwa.

33. Ikimenyetso kuri bo ni igihugu cyapfuye tukakizura tukacyezamo impeke, muri zo hakaba izo barya.

34. Tugishyiramo imirima y'imitende n'imizabibu, duturitsamo amasoko. 35. Kugira ngo barye mu bimera byayo n'ibyakozwe n'amaboko yabo. Ese ntibashima?

36. Ubutagatifu ni ubw'Uwaremye gabo na gore muri byose; mu byezwa ku isi, muri bo no mu byo batazi.

37. Ikimenyetso kuri bo ni ijoro; turibamburaho amanywa ubwo bakaba mu mwijima. 38. Izuba rigendera mu mwanya waryo. Uko ni ukugera k'Utsinda, Umumenyi cyane.

39. Ukwezi twakugereye ibyiciro, kugeza ubwo kugarutse nk'ishami ry'umutende rishaje. 40. Ari izuba ntirishobora kugera ku kwezi cyangwa ngo ijoro ritange amanywa. Kandi byose biri mu myanya yabyo byogoga.

41. Ikimenyetso cyabo ni uko Twe twahetse urubyaro rwabo mu bwato bwikoreye. 42. Tubaremera ibisa nabwo mu byo burira. 43. Tubishatse twaboreka, ubwo nta mutabazi babona nta n'ubwo bo barokorwa. 44. Uretse impuhwe ziduturutseho n'ibyishimo kugeza ku gihe ntarengwa.

45. N'iyi babwiwe bati: nimutinye ibiri imbere yanyu n'inyuma yanyu kugira ngo mugirirwe impuhwe.

46. Nta kimenyetso mu bimenyetso bya Nyagasani wabo cyabageragaho uretse ko bagiteraga umugongo. 47. N'iyo babwiwe bati: nimutange mu byo ALLAH (IMANA) yabafunguriye. Abahakanye babwira abemera bati: ese tugaburire uwo iyo ALLAH (IMANA) ashaka yari kumugaburira? Nta handi mwe muri uretse mu buyobe bugaragara.

48. Baravuga bati: ese iri sezerano rizaba ryari niba muri abanyakuri? 49. Ntacyo bategereje uretse urusaku rumwe ruzabakacira na bo bari mu mpaka. 50. Ntibashobora kubona umwanya wo kuraga cyangwa ngo basubire ku babo. 51. Impanda izahuhwamo maze bo basohoke mu mva bihutira kwa Nyagasani wabo. 52. Bazavuga bati: mbega ukorama kwacu! Ninde utuzuye mu buryamo bwacu? Ibi ni byo Nyirimpuhwe yasezeranyije kandi intumwa zavuze ukuri. 53. Nta kizaba uretse urusaku rumwe ubwo bo bose babe bazanywe iwacu.

54. Uyu muni ntacyo umuntu ari buhuguzwe nta n'ubwo muhembwa uretse ibyo mwakoraga. 55. Mu by'ukuri abo muri Djannah kuri uwo muni bazaba bahuze, bishimye. 56. Bo n'abo bashakanye bazaba bari mu gicucu ku buriri begamye. 57. Bafitemo imbuto kandi bazaba bafitemo ibyo bifuza. 58. (Bazabwirwa) Salaam, ari ijamba riturutse kwa Nyagasani, Nyirimbabazi.

59. Ngaho yemwe bagome! Nimwivangure none. 60. Ese yemwe bana ba Aadam! Sinabategetse ko mutazagaragira sha'twaan? Mu by'ukuri we kuri mwe ni umwanzi ugaragara. 61. Ko mugomba kungaragira. Iyo ni yo nzira igororotse. 62. Rwose we yayobeje muri mwe ibiremwa byinshi. Ese nta bwengemwagiraga!? 63. NgiyiDjahannamwasezeranywaga.

⁶⁴. Nimuyinjire none, kubera ko mwahakanaga. ⁶⁵. Uyu munsituraziba iminwa yabo, amaboko yabo atuvugishe n'amaguru yabo ahamye ibyo bakoraga.

⁶⁶. N'iyoy dushaka twari gukuraho amaso yabo bagatanguranwa ku nzira, ni gute babona? ⁶⁷. N'iyoy dushaka twari kubahindurira aho bari, ntibashobore kugenda kandi ntibagaruke. ⁶⁸. N'uwo duhayekuramba, tumusubiza inyuma mu ndemo. Ese ntabwenge bafite? ⁶⁹. Ntabwo twamwigishije ibisigo ntabwo ubwo bimukwiriye. Yo si ikindi uretse urwibutso na Qur'aan isobanuye. ⁷⁰. Kugira ngo aburire umuzima. Ijambo rihame ku bahakanyi.

⁷¹. Ese ntibabona ko Twe twabaremeye mu byo amaboko yacu yakozekamatungo bo bakababayatunze? ⁷². Turayaborohereza muri yohari ayo bagendaho no muri yohari ayo barya. ⁷³. Banayafitemo inyungu n'ibyo kunywa. Ese ntibashimira? ⁷⁴. Bishyiriyeho ibigirwamana baretse IMANA (ALLAH), kugira ngo batabarwe. ⁷⁵. Ntibishobora kubatabara. Ahubwo byo kuri bo ni ingabo zizanwa kubarwanya. ⁷⁶. Ntuterwe agahinda n'amagambo yabo. Mu by'ukuri Twe tuzi ibyo bahisha n'ibyo bagaragaza.

⁷⁷. Ese umuntu ntabonako Twe twamuremye mu ntanga!? Ubwo we akaba umunyempaka ugaragara. ⁷⁸. Yaduhayekurugero yibagirwa ukuremwa kwe aravugati: ninde wazura aya magufa kandi yo ari ubuvungukira? ⁷⁹. Vugati: uzayazura ni uwayaremeye ku nshuro ya mbere. Kandi We ni Umumenyi cyane waburi kiremwa. ⁸⁰. Uwabashyiriye mu giti cy'icyatsi (kitumye) umuriro. Ubwo mwe mukaba mugicana. ⁸¹. Ese uwaremye ibirere n'isi ntashoboyekurema ibindi nka byo? Yego! Ni We Muremyi cyane, Umumenyi cyane. ⁸². Mu by'ukuri itegeko rye iyo yashatse ikintu ni ukukibwira:

Ba! Kikaba. ⁸³. Ubutagatifu ni Ubw' ufite mu kuboko kwe ubwami bwa buri kintu. Kandi iwe ni ho muzagarurwa.

Surat 37

AS-SWAFaat

Ku izina rya ALLAH (IMANA) Nyirimpuhwe, Nyirimbabazi.

¹ Ndahiye Abamala'ika batonda imirongo nyabyo. ² N'abasunika nyabyo ibicu. ³ N'abasoma bibutsa. ⁴ Mu by'ukuri Imana yanyu ni imwe. ⁵ Nyagasani w'ibirere n'isi n'ibiri hagati ya byo ni na Nyagasani w'Uburasirazuba.

⁶ Mu by'ukuri Twe twatakishije ikirere cy'isi imitako y'inyenyeri. ⁷ No gukumira buri sha'itwaan wigometse. ⁸ Ntizishobora kumviriza ibikomerezwa byo mu kirere, kandi ziterwa mu mpande zose. ⁹ Zirukanwa. Kandi zifite ibihano bihoraho. ¹⁰ Keretse iyibye gatoya, zigakurikizwa ikibatsi kimurika.

¹¹. Basobanuze! Ese ni bo bakomeye mu irema cyangwa ibyo twaremye. Mu by'ukuri twabaremye mu ibumba ryoroshye. ¹². Ahubwo uratangara, bo bannyega. ¹³. N'iyi bibukijwe ntibibuka. ¹⁴. N'iyi babonye ibitangaza barannyega. ¹⁵. Bakavuga bati: iki si ikindi uretse uburozi bugaragara. ¹⁶. Ese nidupfa tugahinduka igitaka n'amagufa koko twe tuzazurwa? ¹⁷. Cyangwa abakurambere bacu ba mbere? ¹⁸. Vuga uti: yego! Kandi mwe musuzuguritse.

¹⁹. Mu by'ukuri yo izaba impanda imwe ubwo bagahita babona. ²⁰. Bazavuga uti: mbega ukorama kwacu! Uyu muni ni umunsi w'ibihembo. ²¹. Uyu ni umunsi wo gukiranura mwahinyuraga. ²². Mukoranye abahuguje n'abambari

babo n'ibyo bagaragiraga. ²³. Bitari IMANA (ALLAH), mubayobore inzira ibaganisha kuri Djahiim. ²⁴. Mubahagarike mu by'ukuri bo ni ababazwa. ²⁵. Ni kuki mudatabarana!?

²⁶. Ahubwo bo uyu munsu ni abitanze batsinzwe.

²⁷. Bamwe bazahindukirira abandi babazanya.

²⁸. Bavuge bati: mu by'ukuri mwe mwatugeragaho muduhata.

²⁹. Baravuga bati: ahubwo ntimwari abemera. ³⁰. Nta bushobozi twari tubafiteho. Ahubwo mwari abantu barengera. ³¹. Ijambo

rya Nyagasani wacu riraduhama. Mu by'ukuri twese turi abasogongera. ³². Twarabayoboje. Mu by'ukuri twe twari abayobye. ³³. Mu by'ukuri uwo munsu bo bazaba bafatanyije

ibihano. ³⁴. Rwose Twe uko ni ko tugenzeriza abagome. ³⁵. Mu by'ukuri bo iyo babwirwaga ko nta yindi mana

ikwiye kugaragirwa uretse ALLAH (IMANA) barikuzaga. ³⁶. Bakavuga bati: ese koko twe tureke imana zacu kubera

umusizi w'umusazi!? ³⁷. Ahubwo yazanye ukuri anahamya intumwa. ³⁸. Mu by'ukuri mwe muri abasogongera ibihano

bibabaza. ³⁹. Ntacyo muhemberwa uretse ibyo mwakoraga. ⁴⁰. Uretse abagaragu ba ALLAH (IMANA) bejejwe.

⁴¹. Abo bafite amafunguro azwi. ⁴². Imbutu. Kandi bo ni abazimanirwa. ⁴³. Muri Djannah zuje inema. ⁴⁴. Ku buriri

bateganye. ⁴⁵. Bazengurutswamo ibirahuri by'ikinyobwa gitemba. ⁴⁶. Cyererana, kiryohera abanywi. ⁴⁷. Nta

kiyobyabwenge kirimo nta n'ubwo kibasindisha. ⁴⁸. Bafitemo abagore biyubashye bafite amaso manini. ⁴⁹. Bameze nka

Lu'ulu'u ipfunyitse.

⁵⁰. Bazahindukirana ubwabo k'ubwabo babazanya.

⁵¹. Uvuga muri bo azavuga ati: rwose jye nari mfite inshuti.

⁵². Yaravugaga ati: ese rwose wowe uri mu bemera? ⁵³. Ese ubwo nidupfa tukaba igitakan'amagufa, ese rwose tuzabazwa?

54. Aravuga ati: ese mwe murareba? 55. Aritegereza amubona rwagati muri Djahiim. 56. Aravuga ati: TA-LLAHI! Wari hafi kunyoreka. 57. Iyo zitaba inema za Nyagasani wanjye nari kuba mu bazanywe. 58. Ese twe ntabwo turi abo gupfa!? 59. Uretse urupfu rwacu rwa mbere. Kandi twe ntituri mu bazahanwa!? 60. Mu by'ukuri uku ni ko gutsinda guhambaye. 61. Kubera nk'ibi, abakora nibakore.

62. Ese iryo ni ryo zimano riruta, cyangwa igitu cya Zaquum. 63. Rwose twakigize ikigeragezo ku bahuguza. 64. Cyo ni igitu gisohoka mu ndiba ya Djahiim. 65. Imbuto zacyo zimeze nk'imitwe ya za sha'itwaan. 66. Rwose bo bazaziryaho bazanazuzuka inda. 67. Maze mu by'ukuri bo bazarenzaho uruvange rw'amazi yatuye. 68. Hanyuma rwose igarukiro ryabo rizaba ari kuri Djahiim. 69. Rwose bo basanze abakurambere babo barayobye. 70. Bo bakaba bagera ikirenge mu cyabo bihuta. 71. Rwose abenshi mu ba mbere bayobye mbere yabo. 72. Rwose twaboherejemo ababurizi. 73. Itegereze uko iherezo ry'ababuriwe ryari rimeze. 74. Uretse abagaragu ba ALLAH (IMANA) bejejwe.

75. Mu by'ukuri Nuuh yaraduhamagaye. Ni Twe beza bitaba. 76. Tumurokora we nabe mu nsanganya zihambaye. 77. Tugira urubyaro rwe kuba ari rwo rusigara. 78. Tumusigira izina ryiza mu ba nyuma. 79. Amahoro ni abe kuri Nuuh mu biremwa. 80. Mu by'ukuri uko ni ko duhamba abagira neza. 81. Rwose we ari mu bagaragu bacu bemera. 82. Nyuma turohamya abandi. 83. Rwose mu bantu be hari Ibraahiim. 84. Ubwo yaganaga Nyagasani we n'umutima weru. 85. Zirikana ubwo yabwiraga se n'abantu be ati: mugaragira iki? 86. Ese ibihimbano by'ibigirwamana muretse ALLAH

(IMANA) ni byo mushaka? ⁸⁷. Mutekereza iki kuri Nyagasani w'ibiremwa?

⁸⁸. Yitegereza mu nyenyeri. ⁸⁹. Aravuga ati: rwose jye ndarwaye. ⁹⁰. Bahindukira bamutera umugongo. ⁹¹. Yinyabya ku bigirwamana byabo aravuga ati: ese ntimurya? ⁹². Kuki mutavuga? ⁹³. Arabyerekera abikubitisha indyo. ⁹⁴. Bamugarukira bihuta. ⁹⁵. Aravuga ati: ese mugaragira ibyo mubaza? ⁹⁶. Kandi ALLAH (IMANA) yarabaremye n'ibyo mukora. ⁹⁷. Baravuga bati: nimumwubakire inyubako mumunage mu muriro ugurumana. ⁹⁸. Bashaka kumukorera akagambane tubagira abo hasi. ⁹⁹. Aravuga ati: rwose jye ngannye kwa Nyagasani wanjye azanyobora. ¹⁰⁰. Ayi Nyagasani wanjye! Mpa mbe mu ntungane. ¹⁰¹. Tumuha inkuru nziza y'umuhungu witonda.

¹⁰². Amaze kugera aho bagendana aravuga ati: yewe mwana wanjye! Rwose jye nabonye mu nzizi nkubaga urabivugaho iki? Aravuga ati: Dawe! Kora icyo utegekwa, uransanga ALLAH (IMANA) nabishaka mu bihangana. ¹⁰³. Bamaze kumvira, akamwubika. ¹⁰⁴. Turamuhamagara; yewe Ibraahiim! ¹⁰⁵. Rwose wakabije inzizi. Mu by'ukuri uko ni ko Twe duhemba abagiraneza. ¹⁰⁶. Rwose iki nicyo kigeragezo kigaragara. ¹⁰⁷. Tumucunguza igitambo gihambaye. ¹⁰⁸. Tumusigira izina ryiza mu ba nyuma. ¹⁰⁹. Amahoro ni abe kuri Ibraahiim. ¹¹⁰. Uko ni ko duhemba abagiraneza. ¹¹¹. Mu by'ukuri we ari mu bagaragu bacu bemera. ¹¹². Tumuha inkuru nziza ya Is'haaq ari umuhanuzi mu batunganye. ¹¹³. Tumuhundagazaho imigisha no kuri Is'haaq. Mu rubyaro rwabo hari abagiraneza n'abihuguza mu buryo bugaragara.

¹¹⁴. Mu by'ukuri twahundagaje inema kuri Muusa na

Haaruun. ¹¹⁵. Turabarokora n'abantu babo mu nsanganya zihambaye. ¹¹⁶. Turabatabara baba ari bo batsinda. ¹¹⁷. Tubaha igitabo gisobanutse. ¹¹⁸. Tunabayobora inzira igororotse. ¹¹⁹. Tubasigira izina ryiza mu ba nyuma. ¹²⁰. Amahoro ni abe kuri Muusa na Haaruun. ¹²¹. Mu by'ukuri uko ni ko Twe duhamba abagiraneza. ¹²². Rwose bo bari mu bagaragu bacu bemera.

¹²³. Mu by'ukuri Il'yaas ari mu ntumwa. ¹²⁴. Zirikana ubwo yabwiraga abantu be ati: ese ntimuganduka? ¹²⁵. Ese murasaba Ba'al mukareka Uhebuje mu baremyi? ¹²⁶. ALLAH (IMANA) Nyagasani wanyu akaba na Nyagasani w'abakurambere banyu bo hambere. ¹²⁷. Baramuhinyura. Rwose bo bazazanwa. ¹²⁸. Uretse abagaragu ba ALLAH (IMANA) bejejwe. ¹²⁹. Tumusigira izina ryiza mu ba nyuma. ¹³⁰. Amahoro ni abe kuri Il'yaasiin ¹³¹. Mu by'ukuri uko ni ko Twe duhamba abagiraneza. ¹³². Rwose we ari mu bagaragu bacu bemera.

¹³³. Mu by'ukuri Luutw ari mu ntumwa. ¹³⁴. Ubwo twamurokoraga we n'abe bose. ¹³⁵. Keretse umukecuru mu boretswe. ¹³⁶. Maze turimbura abandi. ¹³⁷. Rwose mwe mubanyuraho mu gitondo. ¹³⁸. Na nijoro. Ese ntabwenge mufite?

¹³⁹. Mu by'ukuri Yuunus ari mu ntumwa. ¹⁴⁰. Ubwo yacikiraga mu bwato bwikoreye. ¹⁴¹. Atera tombora aba mu batsindwa. ¹⁴². Ifi imumira bunguri, nawe agawa. ¹⁴³. Iyo rwose we ataba mu basingiza. ¹⁴⁴. Yari kuguma mu nda yayo kugeza umunsi bazazurwa. ¹⁴⁵. Tumunaga ku butaka butera na we arwaye. ¹⁴⁶. Tumwerezaho ikimera cy'igihaza. ¹⁴⁷. Tumwohereza ku bantu ibihumbi ijana cyangwa barenga. ¹⁴⁸. Baremera tubashimisha igihe gito.

^{149.} Basobanuze! Ese Nyagasani wawe afite abakobwa, bakagira abahungu? ^{150.} Cyangwa twaremye Abamala'ika ari abakobwa, bo bahari? ^{151.} Mumenye ko rwose mu guhimba kwabo bavuga (bati:). ^{152.} ALLAH (IMANA) yarabyaye. Rwose bo ni ababeshyi. ^{153.} Ese yahisemo abakobwa ku bahungu? ^{154.} Ni gute mwe mukiranura? ^{155.} Ese ntimutekereza? ^{156.} Cyangwa mufite ibimenyetso bigaragara? ^{157.} Ngaho nimuzane igitabo cyanyu niba muri abanyakuri!

^{158.} Bashyize hagati ye n'amadjinn isano. Nyamara amadjinn aziko yo azazanwa. ^{159.} Ubutagatifu ni ubwa ALLAH (IMANA) ku byo bavuga. ^{160.} Uretse abagaragu ba ALLAH (IMANA) bejejwe. ^{161.} Mu by'ukuri mwe n'ibyo mugaragira. ^{162.} Ntawe mushobora kugerageza. ^{163.} Uretse uzinjira muri Djahiim. ^{164.} Nta n'umwe muri twe uretse ko afite umwanya uzwi. ^{165.} Mu by'ukuri twe turi abatonda umurongo. ^{166.} Kandi rwose ni twe dusingiza.

^{167.} N'ubwo bwose bo bavuga (bati :). ^{168.} Iyaba twagiraga urwibutso rw'abo hambere. ^{169.} Twari kuba abagaragu ba ALLAH (IMANA) bejejwe. ^{170.} Barayihakana kandi bazamenya. ^{171.} Rwose ijambo ryacu ryahawe mbere abagaragu bacu b'intumwa. ^{172.} Mu by'ukuri bo ni bo batabawe. ^{173.} Kandi mu by'ukuri ingabo zacu ni zo zitsinda. ^{174.} Birengagize igihe gito. ^{175.} Ubasobanurire wenda bazasobanukirwa.

^{176.} Ese ibihano byacu ni byo bihutisha? ^{177.} Ubwo bizamanuka mu mbuga zabo, kizaba ari igitondo kibi cy'ababuriwe. ^{178.} Birengagize igihe gito. ^{179.} Urebe wenda bazareba. ^{180.} Ubutagatifu ni ubwa Nyagasani wawe, Nyagasani w'icyubahiro ku byo bavuga. ^{181.} Amahoro ni abe

ku ntumwa. ¹⁸² N'ishimwe n'ikuzo byuzuye ni ibya ALLAH (IMANA) Nyagasani w'ibiremwa byose.

Surat 38

SWAAD

Ku izina rya ALLAH (IMANA) Nyirimpuhwe, Nyirimbabazi.

¹ *Swaad.*

Ndahiye Qur'aan ifite urwibutso. ² Ahubwo abahakanye bari mu bwibone n'amacakubiri. ³ N'ibisekuru bingahe tworetse mbere yabo, bigatabaza impitagihe?

⁴ Batangajwe no kugerwaho n'umuburizi ubakomokamo. Abahakanyi bakavuga bati: uyu ni umurozi w'umubeshyi.

⁵ Ese yahinduye imana zose Imana imwe? Mu by'ukuri iki ni ikintu gitangaje. ⁶ Ibikomerezwa muri bo bikataza bivuga; nimugende kandi mushikame ku mana zanyu. Mu by' ukuri uyu ni umugambi wateguwe. ⁷ Ibi ntitwigeze tubyumva mu migenzo ya nyuma. Ibi si ikindi uretse ibihimbano. ⁸ Ese yamanuriwe gute urwibutso muri twe? Ahubwo bo bari mu gushidikanya ku rwibutso rwanjye. Ahubwo ntibarasogongera ku bihano byanjye.

⁹ Cyangwa bafite ibigega by'impuhwe za Nyagasani wawe Utsinda, Ugaba cyane!? ¹⁰ Cyangwa bafite ubwami bw'ibirere n'isi n'ibiri hagati yabyo!? Ngaho nibazamuke mu buryo ubwo ari bwo bwose! ¹¹ Bo ni ingabo z' udutsiko zizatsindwa. ¹² Mbere yabo abantu ba Nuuh, ba A'ad na Fir'aun nyir'imambo, barahinyuye. ¹³ Na ba Thamuud n'abantu ba Luutw n'abi A'ikah. Abo ni udutsiko. ¹⁴ Nta na

kamwe muri two uretse ko kahinyuye intumwa. Ubwo ibihano byanjye biba ihame. ¹⁵ Aba nta cyo bategereje uretse urusaku rumwe rudafite guhagarara. ¹⁶ Baravuze bati: ayi Nyagasani wacu! Twihutishirize igeno ryacu mbere y'umunsi w'ibarura.

¹⁷ Ihanganire ibyo bavuga. Wibuke umugaragu wacu Daawuud nyir'amaboko. Mu by'ukuri we ni ugaruka. ¹⁸ Mu by'ukuri Twe twamworohereje imisozi isingizanya nawe nimugoroba na mu gitondo. ¹⁹ N'inyoni zikoranyijwe. Byose ni ibimugarukira. ²⁰ Dukomeza ubwami bwe. Tumuha ubushishozi no gusobanura imvugo.

²¹ Ese wagezweho n'inkuru y'abashyamiranye, ubwo buriraga Mih'raab. ²² Ubwo binjiraga kwa Daawuud, arabikanga. Baravuga bati: ntutinye! Turi amatsinda abiri ashyamiranye rimwe ryarengereye irindi. Kiranura hagati yacu mu kuri, ntubogame unatuyobore inzira igororotse.

²³ Mu by'ukuri uyu muvandimwe wanjye afite inyagazi mirongo cyenda n'icyenda, nkagira inyagazi imwe, akaba avuga ati: yindagize, kandi aranganza mu mvugo. ²⁴ Aravuga ati: rwose yaraguhuguje kugusaba inyagazi yawe ngo ayongere mu ze. Mu by'ukuri abenshi mu bafatanyije imitungo bamwe barengera abandi, uretse abemeye bakanakora ibitunganye, kandi bo ni bake. Daawuud amenyako twamugerageje asaba Nyagasani we kumuhanaguraho ibyaha. Yitura hasi yubama aranicuza. ²⁵ Tumuhanaguraho ibyo ibyaha. Mu by'ukuri we iwacu ni uri hafi, anafite igarukiro ryiza.

²⁶ Yewe Daawuud! Rwose Twe twakugize umusigire ku isi. Kiranura abantu mu kuri, ntukurikire irari, rikakuyobya ku nzira ya IMANA (ALLAH). Mu by'ukuri abayoba ku nzira ya ALLAH (IMANA) bafite ibihano bikomeye, kubera kwibagirwa umunsi w'ibarura.

27. Ntabwo twaremye ikirere n'isi n'ibiri hagati ya byo ku busa. Uko ni ugukeka kw'abahakanye. Ibihano bikomeye by'umuriro bizaba ku bahakanye. 28. Cyangwa se tugire abemeye bagakora ibitunganye kimwe n'abononnyi ku isi!? Cyangwa tugire abaganduka kimwe n'inkozi z'ibibi!? 29. Iki gitabo twakikumanuriye cyuje imigisha kugira ngo bitegereze ayah zacyo no kugira ngo abanyabwenge bibuke.

30. Daawuud tumuha Sula'imaan. Ni umugaragu mwiza. Mu by'ukuri we ni ugaruka cyane. 31. Ubwo yamurikirwaga nimugoroba ifarasi z'ubwoko bwiza ziruka cyane. 32. Aravuga ati: rwose nakunze ubukungu mburutisha kwibuka Nyagasani wanjye kugeza izuba rirenze ryihisha. 33. Ngaho nimuzingarurire! Atangira kuzitema amaguru n'amajosi.

34. Rwose twagerageje Sula'imaan, tunaga igihundugembe ku ntebe ye hanyuma aricuza. 35. Aravuga ati: ayi Nyagasani wanjye! Mpanaguraho ibyaha byanjye unangabire ubwami budakwiriye undi nyuma yanjye. Mu by'ukuri ni Wowe Ugaba cyane. 36. Tumworohereza umuyaga ugenda neza ku itegeko rye aho ashatse. 37. Na za sha'itwaan izubaka n'izibira zose. 38. N'izindi ziboshye ku minyururu. 39. Iyi ni impano yacu. Tanga cyangwa ukomeze nta mubare. 40. Mu by'ukuri we iwacu ni uri hafi, anafite igarukiro ryiza.

41. Zirikana umugaragu wacu Ayuub, ubwo yahamagaraga Nyagasani we; mu by'ukuri jye sha'itwaan yanteye umuruho n'ububabare. 42. Kubitisha ikirenge cyane ubutaka. Ngubu ubwiyuhagiriro bukonje n'ikinyobwa. 43. Tumuha umuryango we n'abandi nkawo, ari impuhwe ziduturutseho n'urwibutso ku banyabwenge. 44. Fata umuba n'akaboko kawe uwukubitishe kugira ngo utica indahiro. Mu by'ukuri

twamwerekanye ari uwihangana. Ni umugaragu mwiza. Mu by'ukuri we ni ugaruka cyane.

⁴⁵. Zirikana abagaragu bacu: Ibraahiim, Is'haaq na Ya'aquub; ba nyir'amaboko n'ubushishozi. ⁴⁶. Rwose Twe twabejeje n'umuco mwiza wo kwibuka imperuka. ⁴⁷. Kandi bo iwacu bari mu batoranyijwe ari beza. ⁴⁸. Zirikana Is'maa'il, Al'Yasa'a na Dhal'kifli bose bari mu manzi.

⁴⁹. Uru ni urwibutso. Mu by'ukuri abaganduka bafite igarukiro ryiza. ⁵⁰. Djannah zihoraho. Bafunguriwe imiryango yazo. ⁵¹. Begamyemuri zo banahamagarizamo imbuto nyinshi n'ibinyobwa. ⁵². Bafitemo abagore biyubashye b'urungano. ⁵³. Ibi ni byo musezeranywa by'umunsi w'ibarura. ⁵⁴. Mu by'ukuri iri ni ifunguro ryacu ridadeze kuzashira.

⁵⁵. Ni ibyo! Abayobye bafite igarukiro ribi. ⁵⁶. Djahannam bazayinjiramo. Kandi ni isaso mbi. ⁵⁷. Ngiyi nibayisogongere. Ni amazi yatuye n'amashyira. ⁵⁸. N'ibindi nkayo by'ingeri nyinshi. ⁵⁹. Aka ni agatsiko karunzwemo hamwe namwe. Ntikahawe ikaze. Rwose ko ni ako kujya mu muriro. ⁶⁰. Baravuga bati: ahubwo mwe ntumwishimiwe, mwe mwabituzaniye. Ni icyicaro kibi. ⁶¹. Baravuga bati: ayi Nyagasani wacu! Uwatuzaniye ibi mwongerere ibihano byikubye, mu muriro. ⁶². Baranavuga bati: ko tutabona abantu twabaraga mu babi!? ⁶³. Ese twabagize urunnyego cyangwa amaso ntababona? ⁶⁴. Mu by'ukuri ibyo ni ukuri; gusubiranamo kw'abantu bo mu muriro.

⁶⁵. Vuga uti: rwose jye ndi umuburizi. Nta yindi mana uretse ALLAH (IMANA) Umwe, Uganza. ⁶⁶. Nyagasani w'ibirere n'isi n'ibiri hagati yabyo, Utsinda, Uhanagura ibyaha cyane. ⁶⁷. Vuga uti: iyo ni inkuru ihambaye. ⁶⁸. Mwe murayirengagiza. ⁶⁹. Nta bumenyi nari mfite, ubwo ibiremwa

byo hejuru byajyaga impaka. ⁷⁰. Nta kindi mpishurirwa, uretse kuba jye ndi umubirizi ugaragara.

⁷¹. Zirikana ubwo Nyagasani wawe yabwiraga Abamala'ika ati: mu by'ukuri Jye ndarema umuntu mu ibumba. ⁷². Nimara kumutunganya, nkamuhuhamo roho yanjye, mumugwire hasi mwubanye. ⁷³. Abamala'ika barubama bose hamwe. ⁷⁴. Uretse Ibliis yarikujije aba mu bahakanye. ⁷⁵. Aravuga ati: yewe Ibliis! Ni iki cyakubujije kubamira icyo naremesheje amaboko yanjye? Ese wikujije cyangwa uri mu bishyize hejuru? ⁷⁶. Aravuga ati: ni jye mwiza kumurusha. Wandemye mu muriro we umurema mu ibumba. ⁷⁷. Aravuga ati: yisohokemo! Rwose wowe uri ikivume. ⁷⁸. Kandi rwose ufite umuvumo wanjye kugeza ku munsu wo kwishyura.

⁷⁹. Aravuga ati: ayi Nyagasani wanjye! Ndindiriza kugeza ku munsu bazazurwa. ⁸⁰. Aravuga ati: rwose uri mu barindirizwa. ⁸¹. Kugeza ku munsu w'igihe kizwi. ⁸². Aravuga ati: Ku bw'icyubahiro cyawe rwose nzabayobya bose. ⁸³. Keretse abagaragu bawe muri bo bejejwe. ⁸⁴. Aravuga ati: ni ukuri kandi ukuri ni ko mvuga. ⁸⁵. Rwose nzakuzurisha wowe n'abagukurikiye muri bo bose Djahannam.

⁸⁶. Vuga uti: simbibasabira igihembo nta n'ubwo jye ndi mu bihandagaza. ⁸⁷. Yo si ikindi uretse kuba urwibutso ku biremwa. ⁸⁸. Kandi rwose muzamenya inkuru yayo nyuma y'igihe gito.

Surat 39

AZ'ZUMAR

Ku izina rya ALLAH (IMANA) Nyirimpuhwe, Nyirimbabazi.

¹ Uku ni ukumanurwa kw'igitabo giturutse kwa ALLAH (IMANA) Utsinda, Ushishoza. ² Rwose Twe twakumanuriye igitabo mu kuri. Garagira ALLAH (IMANA) umwereje idini. ³ Menyako idini ryeze ari irya IMANA (ALLAH). Naho abishyiriyeho abarinzi baretse ALLAH (IMANA) (bavugA) : Ntitubagaragira uretse kugira ngo batwegereze hafi ya IMANA (ALLAH). Mu by'ukuri ALLAH (IMANA) azabakiranura mu byo batandukanagaho. Rwose ALLAH (IMANA) ntayobora umubeshyi w'umuhakanyi.

⁴ Iyo ALLAH (IMANA) ashaka kwiha umwana yari gutoranya uwo ashatse mu byo yaremye. Ubutagatifu ni ubwe. Ni We ALLAH (IMANA) Umwe, Uganza. ⁵ Yaremye ibirere n'isi mu kuri. Azengurutse ijoro ku manywa akanazengurutse amanywa ku ijoro. Akanoroshya izuba n'ukwezi. Byose biragendera ku gihe ntarengwa, mumenyeko We ari Utsinda, Uhanagura ibyaha cyane.

⁶. Yabaremye abakomoye ku muntu umwe. Hanyuma amuremamo umugore we. Abamanurira mu matungo gabo na gore umunani. Abarema mu nda za ba nyoko ukurema nyuma y'ukurema mu myijima itatu. Uwo ni ALLAH (IMANA) Nyagasani wanyu afite ubwami nyabwo. Nta yindi Mana uretse We. Ese muraganishwa he?

⁷. Nimuhakana mu by'ukuri ALLAH (IMANA) ni Umukungu kuri mwe kandi ntiyishimira ubuhakanyi ku bagaragu be. Nimunashimira arabibakirira. Nta muntu

wikorera icyaha cy'undi. Hanyuma kwa Nyagasani wanyu ni ryo garukiro ryanyu azababwira ibyo mwakoraga. Mu by'ukuri We ni Umumenyi cyane w'ibiri mu bituza.

8. Iyo umuntu agezweho n'ikibi, ahamagara Nyagasani we amwicuzaho. Hanyuma yamuha inema ze, akibagirwa ibyo yahamagariraga mbere. Agashyiriraho ALLAH (IMANA) ibigirwamana, kugira ngo ayobye ku nzira ye. Vuga uti: ishimishe n'ubuhakanyi bwawe gato! Rwose wowe uri muri ba nyir'umuriro. 9. Ese uwibombarika mu bihe by'ijoro yubama anahagarara yigengesera imperuka, anizera impuhwe za Nyagasani we; vuga uti: ese abafite ubumenyi n'abatabufite barangana? Mu by'ukuri abanyabwenge ni bo bazirikana!

10. Vuga uti: yemwe bagaragu banjye bemeye! Nimugandukire Nyagasani wanyu. Abagize neza muri ino si bazahembwa icyiza. Kandi isi ya ALLAH (IMANA) ni ngari. Mu by'ukuri abihangana bazuzurizwa ibihembo byabo nta kubara.

11. Vuga uti: mu by'ukuri jye nategetswe kugaragira ALLAH (IMANA) mwereza idini. 12. Kandi ntegekwa kuba uwambere mu baislaam. 13. Vuga: Mu by'ukuri jye ndatinye ninigomeka kuri Nyagasani wanjye ibihano by'umunsi uhambaye. 14. Vuga uti: ALLAH (IMANA) wenyine ni We ngaragira mwereza idini ryanjye. 15. Ngaho nimugaragire ibyo mushaka muretse We! Vuga uti: rwose abahombye ni abazihomba n'ababo k'umunsi w'izuka. Mumenyeko icyo ari cyo gihombo kigaragara. 16. Bafite igicucu cy'umuriro hejuru yabo no munsi yabo igicucu. Ibyo ALLAH (IMANA) arabitinyisha abagaragu be. Yemwe bagaragu banjye! Nimuntinye.

¹⁷. Naho abitaruye Twaaghuut ntibayisenge bakicuza kwa ALLAH (IMANA) bafite inkuru nziza. Ha inkuru nziza abagaragu banjye. ¹⁸. Abumva amagambo bagakurikira ameza kurusha abo ni bo ALLAH (IMANA) yayoboye, kandi abo ni bo banyabwenge.

¹⁹. Ese uwahamwe n'ijambo ry'igihano! Ese wowe warokora abari mu muriro? ²⁰. Ariko abagandukiye Nyagasani wabo, bafite amagorofa. Hejuru yayo hubatse andi magorofa atembamo imigezi. Ni isezerano rya IMANA (ALLAH). ALLAH (IMANA) ntaca ukubiri n'isezerano.

²¹. Ese ntubonako ALLAH (IMANA) yamanuye mu kirere amazi, akayacengeza mu butaka ari amasoko maze akayameresha ibimera bitandukanye mu mabara yabyo, hanyuma bikuma ukabona bibaye umuhondo, akabigira ubushingwe? Mu by'ukuri muri ibyo hari urwibutso ku banyabwenge. ²². Ese uwo ALLAH (IMANA) yaguriye igituza cye Islam, we akaba ari ku rumuri ruturutse kwa Nyagasani we!? Ibihano biri ku bafite imitima ikomeye itibuka IMANA (ALLAH). Abo ni bo bari mu buyobe bugaragara.

²³. ALLAH (IMANA) yamanuye ikiganiro cyiza kurusha ibindi. Ari igitabo gisa, gisubirwamo. Imibiri y'abatinye Nyagasani wabo ishishwa kubera cyo. Nyuma imibiri yabo n'imitima yabo bikoroha bigana kwibuka IMANA (ALLAH). Ubwo ni bwo buyobozi bwa IMANA (ALLAH), abuyoboresha uwo ashatse. Kandi uwo ALLAH (IMANA) yayobeje ntigira umuyobozi.

²⁴. Ese urinda uburanga bwe ububi bw'ibihano ku munsu w'izuka!? Abahuguza bazabwirwa bati: ngaho nimusogongere ibyo mwakoraga. ²⁵. Abariho mbere yabo barahinyuye ibihano bibageraho mu buryo batasobanukiwe.

26. ALLAH (IMANA) abasogongeza ugusuzugurwa mu buzima bw'isi. Kandi igihano cy'imperuka ni cyo gikuru. Iyaba bari babizi.

27. Rwose twahaye abantu muri ino Qur'aan buri rugero kugira ngo bibuke. 28. Qur'aan iri mu Cyarabu, idafite ukugoramba kugira ngo baganduke. 29. ALLAH (IMANA) yatanze urugero rw'umuntu ufitwe n'abafatanyije batongana, n'umuntu ufitwe n'umuntu umwe w'amahoro. Ese barangana mu rugero? Ishimwe n'ikuzo byuzuye ni ibya IMANA (ALLAH). Ahubwo abenshi muri bo nta bumenyi bafite.

30. Mu by'ukuri wowe uzapfa kandi na bo bazapfa.

31. Hanyuma rwose mwe k'umunsi w'izuka imbere ya Nyagasani wanyu muzajya impaka.

32. Ninde uhuguza kurusha ubeshyera ALLAH (IMANA) agahinyura ukuri igihe kumugezeho? Ese muri Djahannam si ho buturo bw' abahakanyi? 33. Naho uwazanye ukuri akanakwemera abo ni bo baganduka. 34. Bafite ibyo bashaka kwa Nyagasani wabo. Ibyo ni ibihembo by'abagiraneza. 35. Kugira ngo ALLAH (IMANA) abahanagureho ibibi cyane bakoze anabahembe ibihembo byabo, kubera ibyiza cyane bakoraga.

36. Ese ALLAH (IMANA) ntahagije umugaragu we? Baragukangisha abatari we. Nyamara uwo ALLAH (IMANA) yayobeje ntagenda umuyobora. 37. Uwo ALLAH (IMANA) ayoboye ntafite uwamuyobya. Ese ALLAH (IMANA) si Utsinda, Nyir'uguhora ?

38. Nubabaza uti: ninde waremye ibirere n'isi? Bazavuga bati: rwose ni IMANA (ALLAH). Vuga uti: nimumbwire! Ibyo musaba muretse IMANA (ALLAH), ALLAH (IMANA) anshakiye ikibi, ese byo byakuraho ikibi yanshakiye?

Cyangwa anshakiye impuhwe, ese byo byakumira impuhwe ze? Vuga uti: ALLAH (IMANA) arampagije. Kuri We abiringira ni ho biringira. ³⁹ Vuga uti: yemwe bantu banjye! Nimukore ku buryo bwanyu mu by'ukuri na njye ndi ukora. Hanyuma muzamenya. ⁴⁰ Uzagerwaho n'igihano kimusuzuguza, akagwirwa n'ibihano bihoraho. ⁴¹ Rwose Twe twakumanuriye igitabo kigenewe abantu mu kuri. Uwayobotse azaba yiyobokeye. N' uwayobye azaba yiyobeye. Kandi wowe nturi ubashinzwe.

⁴² ALLAH (IMANA) ni We utwara roho z'abantu iyo bapfa n'iyo batari bapfa bari mu bitotsi byabo. Akagumana roho y'uwo yageneye urupfu, akarekura izindi kugeza igihe kizwi. Mu by'ukuri muri ibyo hari ibimenyetso ku bantu batekereza.

⁴³ Cyangwa bishyiriyeho abavugizi baretse IMANA (ALLAH). Vuga uti: Ese n'ubwo baba ntacyo batunze cyangwa batanatekereza!? ⁴⁴ Vuga uti: ubuvugizi bwose ni ubwa IMANA (ALLAH). Ubwami bw'ibirere n' isi ni ubwe. Kandi iwe ni ho muzagarurwa. ⁴⁵ Iyo havuzwe ALLAH (IMANA) wenyine imitima y'abatemera imperuka igira iseseme. Nyamara havugwa ibitari IMANA (ALLAH), ubwo bakishima. ⁴⁶ Vuga uti: ayi IMANA (ALLAH), Umuhanzi w'ibirere n'isi, Umumenyi w'ibitagaragara n'ibigaragara! Ni wowe uzakiranura abagaragu bawe mu byo batandukanagaho. ⁴⁷ Iyaba abahuguje bagiraga ibiri mu isi byose n'ibindi nkabyo bari kubyicunguza ububi bw'ibihano by'umunsi w'izuka. Bazagaragarirwa n'ibyo batakekaga biturutse kwa IMANA (ALLAH). ⁴⁸ Bazagaragarirwa n'ibibi bakoze kandi bagagwirwa n'ibyo bannyegaga.

⁴⁹ Iyo umuntu agezweho n'ikibi, araduhamagara. Hanyuma

twamuha inema ziduturutseho, akavuga : Mu by' ukuri nabihawe kubera ubumenyi ahubwo ni ibigeragezo ariko abantu benshi ntibabizi. ⁵⁰. Rwose abababanjirije barabivuze. Ariko ibyo bakoraga nta cyo byabamariye. ⁵¹. Bagezweho n'ibibi bakoze. N'abahuguje muri bo bazagerwaho n' ibibi bakoze. Kandi bo ntibananirana. ⁵². Ese ntibaziko ALLAH (IMANA) yagurira amafunguro uwo ashatse akanagera!? Mu by'ukuri muri ibyo hari ibimenyetso ku bantu bemera. ⁵³. Vuga uti: yemwe bagaragu banjye bahemukiye imitima yabo! Ntimwihebe ku mpuhwe za IMANA (ALLAH). Mu by'ukuri ALLAH (IMANA) ahanagura ibyaha byose. Kandi ni we Uhebuje mu guhanagura ibyaha, Nyirimbabazi. ⁵⁴. Nimugaruke kwa Nyagasani wanyu munamwicisheho bugufi mbere y'uko mugerwaho n'ibihano, hanyuma ntimutabarwe.

⁵⁵. Mukurikire ibyiza mwamanuriwe biturutse kwa Nyagasani wanyu mbere y'uko mugerwaho gitumo n'ibihano, kandi mwe mutabizi. ⁵⁶. Atazavaho avuga ati: mbega akaga kanjye kubera ibyo nadohotseho kwa IMANA (ALLAH)! Kandi nari mu bannyega. ⁵⁷. Cyangwa akavuga ati: iyo ALLAH (IMANA) rwose aza kunyobora nari kuba mu batinya. ⁵⁸. Cyangwa akavuga igihe abona ibihano ati: Rwose iyaba nagiraga ukugaruka nkaba mu bagiraneza. ⁵⁹. Yego! Rwose wagezweho na ayah zanjye urazihakana, urikuza kandi uba mu bahakanyi. ⁶⁰. No ku munsu w'izuka uzabona ababeshyeye IMANA (ALLAH), uburanga bwabo bwijimye. Ese muri Djahannam si ho buturo bw' abikuza!? ⁶¹. ALLAH (IMANA) azarokora abagandutse kubera ugutsinda kwabo. Ntibazagerwaho n' ikibi kandi bo ntibazagira agahinda.

⁶². ALLAH (IMANA) ni Umuremyi wa buri kintu. Kandi

ni We Uwiringirwa kuri buri kintu. ^{63.} Ibigege by'ibirere n'isi ni ibye. Naho abahakanye ayah za IMANA (ALLAH), abo ni bo bahombye. ^{64.} Vuga uti: ese ibitari ALLAH (IMANA) ni byo muntegeka kugaragira, yemwe mwa njiji mwe!? ^{65.} Kandi rwose twaguhishuriye n'abakubanjirije ko mu by' ukuri nubangikanya, ibikorwa byawe bizaba impfabusa. Kandi rwose ube mu bahombye. ^{66.} Ahubwo garagira ALLAH (IMANA) wenyine. Kandi ube mu bashimira.

^{67.} Ntibahaye ALLAH (IMANA) agaciro akwiye. Isi yose ku munsu w'izuka izaba iri mu kiganza cye, n'ibirere bizingishijwe indyo ye. Ubutagatifu ni ubwe kandi ari hejuru y' ibyo bamubangikanya. ^{68.} Impanda izahuhwamo, abari mu birere n'isi bakangarane bapfe, uretse abo ALLAH (IMANA) azashaka. Maze ihuhwemo indi nshuro, ubwo bose bahaguruke bareba. ^{69.} Isi izamurikirwa n'urumuri rwa Nyagasani wayo. Hagaragazwe ibitabo kandi hazanwe abahanuzi n'abahamya, bacirwe urubanza mu kuri, kandi bo ntibazahuguzwa. ^{70.} Buri muntu azuzurizwa ibyo yakoze kandi We ni uzi cyane ibyo bakoraga.

^{71.} Abahakanye bazashorerwa bajyanwa kuri Djahannam ari udutsiko, kugeza ubwo bayigeraho imiryango yayo igakingurwa, abarinzi bayo bababwire bati: ese ntumwagezweho n'intumwa zibaturutsemo, zibasomera ayah za Nyagasani wanyu, zinababurira guhura n'umunsi wanyu uyu? Bazavuga bati: yego! Ariko ijambo ry'ibihano ryabaye ihame ku bahakanyi. ^{72.} Babwirwe bati: nimwinjire mu miryango ya Djahannam, muzabamo ubuziraherezo. Ubuturo bubi ni ubw'abikuza.

^{73.} Naho abagandukiye Nyagasani wabo bazayoborwa kuri Djannah ari amatsinda, kugeza ubwo bazayigeraho,

imiryango ikingurwe, abarinzi bayo bababwire: Salaamun alaikum, mwagize neza. Muyinjiremo ubuziraherezo. ⁷⁴ Bavuge bati: Ishimwe n'ikuzo byuzuye ni ibya IMANA (ALLAH), We watwuzuriye isezerano rye akanaturaga ubutaka bwa Djannah, dutura aho dushaka. Ibihembo byiza ni iby' abakora. ⁷⁵ Uzabona Abamala'ika bakikije impande za A'arsh batagatifuza ishimwe rya Nyagasani wabo. Bazakiranurwa mu kuri havugwe ngo: Ishimwe n'ikuzo byuzuye ni ibya IMANA (ALLAH), Nyagasani w'ibiremwa byose.

Surat 40

GHAAFIR

Ku izina rya ALLAH (IMANA) Nyirimpuhwe, Nyirimbabazi.

¹ *Haa Miim.*

² Uku ni ukumanuka kw'igitabo giturutse kwa IMANA (ALLAH), Utsinda, Umumenyi cyane. ³ Uhanagura ibyaha, Uwemera ukwicuza, Nyir'ibihano bikaze, Nyir'ingabire. Nta yindi mana uretse We, iwe ni ho garukiro.

⁴ Ntawe ujya impaka kuri ayah za ALLAH (IMANA) keretse abahakanye, ntushukwe no guhindagurika kw'imibereho yabo ku isi. ⁵ Mbere ya bo abantu ba Nuuh barahinyuye, n'udutsiko nyuma yabo. Buri ummah yashatse kwica intumwa yayo. Bajya impaka bakoresheje ibinyoma kugira ngo babiburishemo ukuri ndabacakira. Ese ibihano byanjye byari bimeze bite!? ⁶ Uko ni ko ijambo rya Nyagasani

wawe ryabaye ihame ku bahakanyi ko bo rwose ari ba nyir' umuriro.

⁷. Abahetse A'arsh n'abayikikije batagatifuza ishimwe rya Nyagasani wabo, banamwemera bakanasabira abemeye guhanagurwaho ibyaha. Ayi Nyagasani wacu! Wahetuje buri kintu impuhwe n'ubumenyi, hanagurira ibyaha abicujije bakanakurikira inzira yawe kandi ubarinde ibihano bya Djahiim. ⁸. Ayi Nyagasani wacu! Unabinjize muri Djannah zihoraho wabasezeranyije, n' abatunganye mu bakurambere babo, abagore babo n'urubyaro rwabo. Mu by' ukuri ni wowe Utsinda, Ushishoza. ⁹. Kandi ubarinde ibibi. Uwo uzarinda ikibi kuri uwo muni, rwose uzaba umugiriye impuhwe. Uko ni ko gutsinda guhambaye.

¹⁰. Mu by' ukuri, abahakanye bazamenyeshwa ko rwose uburakari bwa ALLAH (IMANA) bukomeye cyane kurusha uburakari bwanyu ubwanyu. Ubwo mwahamagarirwaga ukwemera mugahakana. ¹¹. Bazavuga bati: ayi Nyagasani wacu! Watwambuye ubuzima ubugira kabiri unatubeshaho ubugira kabiri. Twemera ibyaha byacu, ese hari inzira yo gusohoka ? ¹². Ibyo ni ukubera ko iyo ALLAH (IMANA) yahamagarwaga wenyine mwarahakanaga. Naho yabangikanywa mukemera. Ugukiranura ni ukwa IMANA (ALLAH), Uwikirenga, Umukuru.

¹³. Ni We ubereka ibitangaza bye akanabamanurira amafunguro avuye mu kirere. Nyamara ntawibuka uretse ugaruka. ¹⁴. Ngaho musabe ALLAH (IMANA) mumwezereze idini n'ubwo abahakanyi babyanga. ¹⁵. Uzamura mu ntera, Nyiri A'arsh ahishurira ku bw'itegeko rye uwo ashatse mu bagaragu be kugira ngo aburire Umunsi w'ihuriro. ¹⁶. Umunsi bo bazaba bagaragara, ntakizihisha ALLAH (IMANA) muri

bo. Ubwami ni ubwa nde uyu munsu!? Ni ubwa IMANA (ALLAH), Umwe, Uganza. ¹⁷ Uyu munsu buri muntu arahemberwa ibyo yakoze. Nta guhuguza uyu munsu. Mu by'ukuri ALLAH (IMANA) ni Uwihutisha ibarura.

¹⁸ Unababurire umunsu wegereje, ubwo imitima izaba ibageze mu mihogo buzuye ubwoba. Abahuguza ntibazagira inshuti cyangwa umuvugizi wumvirwa. ¹⁹ Azi uburiganya bw'amaso n'ibyo imitima ihisha. ²⁰ ALLAH (IMANA) akiranura mu kuri. Abasaba utari We nta kintu bakiranuza. Mu by'ukuri ALLAH (IMANA) ni Uwumva cyane, Ubona cyane.

²¹ Ese ntibagenda ku isi, ngo barebe uko iherezo ry'ababayeho mbere yabo ryari rimeze? Bo babarushaga imbaraga n'ibikorwa ku isi, ALLAH (IMANA) abarimbura kubera ibyaha byabo. Ntibari bafite ubarinda IMANA (ALLAH). ²² Ibyo ni ukubera ko intumwa zabo zabazaniraga ibitangaza bagahakana. ALLAH (IMANA) araboreka. Mu by'ukuri We ni Uwimbaraga, Nyir'ibihano bikaze.

²³ Mu by'ukuri, twohereje Muusa afite ibitangaza byacu n'ibimenyetso bigaragara. ²⁴ Kwa Fir'aun, Hamaan na Qaaruun, baravuga bati: ni umurozi, umubeshyi cyane! ²⁵ Abazaniye ukuri kuduturutseho baravuga bati: Mwice abana b'abahungu b'abemeye hamwe na we, musigire ubuzima abagore babo. Nta mugambi w'abahakanyi uretse ko uba uri mu buyobe.

²⁶ Fir'aun aravuga ati: nimundeke nice Muusa, maze ahamagare Nyagasani we. Mu by'ukuri jye ndatinya ko yahindura idini ryanyu cyangwa akagaragaza ubwononnyi ku isi. ²⁷ Muusa aravuga ati: mu by'ukuri jye nikinze kuri

Nyagasani wanjye akaba ari na We Nyagasani wanyu, andinde buri uwikuza utemera umunsi w'ibarura.

^{28.} Umugabo wemera mu bantu ba Fir'aun, uhisha ukwemera kwe aravuga ati: ese murica umuntu kubera ko avuga ati: Nyagasani wanjye ni IMANA (ALLAH)!? Kandi yarabazaniye ibimenyetso biturutse kwa Nyagasani wanyu? Niba ari umubeshyi ikinyoma cye ni we kizagaruka. Niba kandi ari umunyakuri muzagerwaho na bimwe mu byo abasezeranya. Rwose ALLAH (IMANA) ntayobora urengera, Umubeshyi cyane. ^{29.} Yemwe bantu banjye! Uyu munsi mufite ubwami, muratsinda ku isi. Ni nde wadutabara igihano cya ALLAH (IMANA) kitugezeho? Fir'aun aravuga ati: simbereka uretse ibyo mbona sinabayobora uretse inzira igororotse.

^{30.} Uwemeye aravuga ati: yemwe bantu banjye! Mu by'ukuri jye ndatinya kuri mwe umunsi umeze nk'uw'udutsiko.

^{31.} Nk'imigenzereze y'abantu ba Nuuh, ba A'ad, ba Thamuud n'ababayeho nyuma yabo. Kandi nta bwo ALLAH (IMANA) ashaka guhuguza abagaragu. ^{32.} Yemwe bantu banjye! Mu by'ukuri jye ndatinya kuri mwe umunsi wo guhamagarana.

^{33.} Umunsi muzahindukira muteye umugongo mudafite ubarinda IMANA (ALLAH). Uyobejwe na ALLAH (IMANA) ntagira umuyobozi.

^{34.} Mu by'ukuri Yuusuf yabagezeho mbere afite ibitangaza. Mwagumye mu gushidikanya ku byo yabazaniye kugeza apfuye muravuga muti: nta bwo ALLAH (IMANA) azohereza intumwa nyuma ye. Uko ni ko ALLAH (IMANA) ayobya urengera, ushidikanya. ^{35.} Abajya impaka kuri ayah za ALLAH (IMANA) badafite ikimenyetso cyabagezeho. Ni uburakari bukomeye imbere ya ALLAH (IMANA) n'imbere

y'abemeye. Uko ni ko ALLAH (IMANA) apfundikira buri mutima w' uwikuza, icyigomeke.

³⁶. Fir'aun aravuga ati: yewe Haamaan ! Nyubakira umunara wenda nagera mu mayira. ³⁷. Amayira yo mu birere nka bona Imana ya Muusa kandi rwose jye ndamubonamo umubeshyi. Uko ni ko Fir'aun yatakiwe ububi bw'ibikorwa bye akumirwa ku nzira y'ukuri. Kandi ubugambanyi bwa Fir'aun si ikindi uretse igihombo.

³⁸. Wa wundi wemeye aravuga ati: yemwe bantu banjye! Nimukurikire mbayobore inzira yo kuyoboka. ³⁹. Yemwe bantu banjye! Mu by'ukuri ubu buzima bw'isi ni ibyishimo by'igihe gito. Rwose imperuka ni yo nzu itekanye. ⁴⁰. Uzakora ikibi ntazahembwa uretse ikingana nacyo. Naho uzakora igitunganye ari gabo cyangwa gore kandi we ari uwemera; abo bazinjira muri Djannah bafungurirwemo nta kubara. ⁴¹. Yemwe bantu banjye ! Kuki mbahamagarira kurokoka mukampamagarira umuriro? ⁴². Murampamagara ngo mpakane ALLAH (IMANA) nanamubangikanye n' ibyo ntafitiye ubumenyi!? Nyamara jye mbahamagarira kugana Utsinda, Uhanagura ibyaha cyane. ⁴³. Ni ukuri rwose, ibyo mumpamagarira nta gisubizo bifite ku isi cyangwa ku mperuka. Igarukiro ryacu ni kwa IMANA (ALLAH). Kandi abarengera ni bo ba nyir'umuriro. ⁴⁴. Muzibuka ibyo mbabwira. Ibyanjye mbyeguriye IMANA (ALLAH). Mu by' ukuri ALLAH (IMANA) ni Ubona cyane abagaragu.

⁴⁵. ALLAH (IMANA) amurinda ibibi by'ibyo bagambiriye. Ibihano bibi bigwira abantu ba Fir'aun.

⁴⁶. Umuriro barawumurikirwa mu gitondo na nimunsi. Naho umunsi imperuka yabaye(hazavugwa) : Nimwinjize abantu ba Fir'aun mu bihano bibabaza kurusha.

^{47.} Zirikana ubwo bazaterana amagambo mu muriro. Abanyantegenke babwira abikujije bati: mu by'ukuri twe ni mwe twakurikiraga. Ese mwe hari icyo mwatumarira mudukuraho umugabane w'umuriro? ^{48.} Abikujije baravuga bati: rwose twese twurimo! Mu by'ukuri ALLAH (IMANA) yamaze gukiranura abagaragu. ^{49.} Abari mu muriro bazabwira abarinzi ba Djahannam bati: Nimudusabire Nyagasani wanyu atugabanyirize umunsi umwe w'ibihano. ^{50.} Baravuga bati: ese intumwa zanyu ntizabazaniraga ibimenyetso? Baravuga bati: Yego! Bavuge bati: ngaho nimusabe. Kandi ugusaba kw'abahakanyi ntaho kuri, uretse mu gihombo.

^{51.} Rwose Twe dutabara intumwa zacu n'abemeye mu buzima bw'isi n'umunsi abahamya bazutse. ^{52.} Umunsi abahuguza impamvu zabo zitazabagirira akamaro. Bazaba bafite umuvumo banafite inzu mbi. ^{53.} Rwose twahaye Muusa ubuyobozi tunaraga bene Israa'iil igitabo. ^{54.} Ari ubuyobozi n'urwibutso ku banyabwenge. ^{55.} Ihangane mu by'ukuri isezerano rya ALLAH (IMANA) ni ukuri unasabe guhanagurwaho ibyaha byawe. Kandi utagatifuze ishimwe n'ikuzo byuzuye bya Nyagasani wawe nimugoroba na mu gitondo.

^{56.} Rwose abajya imunanu mu magambo ya ALLAH (IMANA) nta bimenyetso simusiga yabahaye, nta kindi kiri mu bituza byabo uretse ukwikuza kandi badashobora kukugeraho. Ikinge kuri IMANA (ALLAH). Mu by'ukuri We ni Uwumva cyane, Ubona cyane. ^{57.} Rwose iremwa ry' ibirere n' isi ni ryo rikomeye kuruta iremwa ry' abantu. Nyamara abenshi mu bantu ntibabizi. ^{58.} Impumyi n'ubona ntibangana cyangwa abemeye bagakora ibitunganye n' ukora

ibibi. Ni bike ibyo mwibuka. ⁵⁹ Mu by'ukuri imperuka izaza nta shiti kuri yo. Nyamara abenshi mu bantu ntibemera.

⁶⁰ Nyagasani wanyu aravuga ati: munsabe ndabasubiza. Mu by'ukuri abikuza ku kungaragira bazingira muri Djahannam basuzuguritse. ⁶¹ ALLAH (IMANA) ni We wabashyiriyeho ijoro kugira ngo muriruhukemo n'amanywa abona. Mu by'ukuri ALLAH (IMANA) ni Nyir'ingabire ku bantu nyamara abenshi mu bantu ntibashima. ⁶² Uwo ni We ALLAH (IMANA) Nyagasani wanyu, Umuremyi wa buri kintu, nta yindi mana itari We. Ni gute muteshwa inzira? ⁶³ Uko ni ko abahakanaga ayah za ALLAH (IMANA) bateshwaga inzira.

⁶⁴ ALLAH (IMANA) yabashyiriyeho isi itekanye n'ikirere cyubatse, abaha ishusho, atunganya amashusho yanyu anabafungurira mu byiza. Uwo ni ALLAH (IMANA) Nyagasani wanyu. Yuje imigisha ALLAH (IMANA) Nyagasani w' ibiremwa. ⁶⁵ Ni We Uhoraho, nta yindi mana uretse We. Mumusabe mumwereza idini. Ishimwe n'ikuzo byuzuye ni ibya ALLAH (IMANA) Nyagasani w' ibiremwa byose.

⁶⁶ Vuga uti: mu by'ukuri jye nabujijwe kugaragira abo musaba muretse ALLAH (IMANA) ubwo nagerwagaho n'ibimenyetso biturutse kwa Nyagasani wanjye. Kandi nategetswe kwicisha bubugufi kuri Nyagasani w' ibiremwa. ⁶⁷ Ni We wabaremye mu gitaka, hanyuma mu ntanga, hanyuma mu rusoro, hanyuma abasohora muri abana kugira ngo mugere k'ubukure bwanyu, hanyuma mukaba abasaza. No muri mwe hari uwuzurizwa igihe mbere no kugira ngo mugere ku gihe kizwi. Wenda mwagira ubwenge. ⁶⁸ Ni We

utanga ubuzima akanabwambura. Iyo ategetse ikintu mu by' ukuri arakibwira : Ba! Kikaba.

⁶⁹. Ese ntureba abajya impaka kuri ayah za IMANA (ALLAH). Ni gute bayobeshwa inzira? ⁷⁰. Abahinyuye igitabo n'ibyo twoherezanyije n' intumwa zacu, bazamenya!

⁷¹. Ubwo amapingu n'iminyururu bizaba biri mu majosi yabo bakururwa. ⁷². Mu mazi yatuye hanyuma mu muriro batwikwa.

⁷³. Maze babwirwe bati: biri hehe ibyo mwabangikanyaga.

⁷⁴. Muretse ALLAH (IMANA) ? Bavuge bati: twabibuze! Ahubwo nta n' icyo twasabaga mbere. Uko ni ko ALLAH (IMANA) ayobya abahakanyi. ⁷⁵. Ibyo ni ukubera yuko mwishimaga ku isi bitari mu kuri no kubera yuko mwirataga. ⁷⁶. Ngaho nimwinjire mu miryango ya Djahannam mubemo ubuziraherezo. Ubuturo bw' abikuza ni bubi.

⁷⁷. Ihangane! Mu by'ukuri isezerano rya ALLAH (IMANA) ni ukuri. Rwose twakwereka bimwe mu byo tubasezeranya cyangwa twakwuzuriza igihe cyawe. Kuri Twe ni ho bazagarurwa.

⁷⁸. Mu by'ukuri mbere yawe twohereje intumwa; muri zo hari izo twagutekerereje no muri zo hari izo tutagutekerereje. Ntibyari bikwiye ku ntumwa ko yazana ibitangaza uretse ku ruhushya rwa IMANA (ALLAH). Ubwo itegeko rya ALLAH (IMANA) rizaza hazategekeshwa ukuri. Ubwo iyo, hahombe abanyabinyoma.

⁷⁹. ALLAH (IMANA) wabashyiriyeho amatungo, kugira ngo habemo ayo mwurira hanabemo ayo murya. ⁸⁰. Kandi muyafitemo inyungu no kugira ngo abafashe muyagerereho ku byo mwifuzza mu bituza byanyu. Kandi kuri yo no ku mato murahekwa. ⁸¹. Abereka ibimenyetso bye, ni ibihe bimenyetso bya ALLAH (IMANA) mwahakana?

^{82.} Ese ntibagenze ku isi ngo barebe uko iherezo ry'abababanjirije ryari rimeze? Babarushaga ubwinshi, imbaraga n'ibikorwa ku isi. Ibyo bakoraga nta cyo byabamariye. ^{83.} Intumwa zabo zibazaniye ibimenyetso, biratanye ibyo bari bafite mu bumenyi, bagotwa n' ibyo bannyegaga. ^{84.} Babonye ibihano byacu baravuze bati: twemeye ALLAH (IMANA) wenyine kandi duhakanye ibyo twamubangikanyaga. ^{85.} Ukwemera kwabo nta cyo kwari kubamarira ubwo babonaga ibihano byacu. Uwo ni wo mugenzo wa ALLAH (IMANA) ku bahise mu bagaragu be. Ubwo iyo, hahombye abahakanyi.

Surat 41

FUSSWILAT

Ku izina rya ALLAH (IMANA) Nyirimpuhwe, Nyirimbabazi.

¹ *Haa Miim.*

² Uku ni ukumanuka guturutse kwa Nyirimpuhwe, Nyirimbabazi. ³ Igitabo. Ayah zacyo zasesenguwe ari Qur'aan, iri mu cyarabu ku bantu bafite ubumenyi. ⁴ Ari ivuga inkuru nziza inaburira, abenshi muri bo bayitera umugongo bo ntibumva. ⁵ Baravuga bati: imitima yacu iratwikiriye ku byo uduhamagarira no mu matwi yacu hari ibihato, kandi hagati yacu nawe hari urusika. Kora! Mu by'ukuri natwe turi abakora.

⁶ Vuga uti: mu by'ukuri jye ndi umuntu nka mwe. Mpishurirwa ko Imana yanyu ari imwe. Nimuyerekere, muyisabe uguhanagurwaho ibyaha. Kandi ibihano bihambaye

biri ku babangikanya. ⁷ Abadatanga Zakaat kandi bo bakaba ari abahakana imperuka. ⁸ Mu by'ukuri abemeye bakanakora ibitunganye bafite ibihembo bitagabanuka.

⁹. Vuga uti: ese mwe rwose murahakana uwaremye isi mu bihe bibiri, mukamushyiriraho ibigirwamana? Uwo ni We Nyagasani w'ibiremwa. ¹⁰. Ayishyiraho imisozi hejuru yayo, ayishyiramo imigisha, anagera amafunguro yayo mu bihe bine bingana ku babaza. ¹¹. Hanyuma aganza ku kirere na cyo ari umwotsi. Akibwira hamwe n'isi: nimuze ku bushake cyangwa ku gahato. Biravuga : Tuje twumvira. ¹². Abirema ari ibirere birindwi mu bihe bibiri. Ahishurira muri buri kirere ibikorwa byacyo. Dutakisha ikirere cyegereye isi amatara n'uburizi. Uko ni ukugera k' Utsinda, Umumenyi cyane.

¹³. Nibatera umugongo uvuge uti: mbaburiye umuriro w'inkuba nk'umuriro w'inkuba wagwiriye ba A'ad na ba Thamuud. ¹⁴. Ubwo intumwa zabo zabageragaho ziturutse imbere yabo n'inyuma yabo zibabwira ziti: ntikumagire uwo mugaragira uretse IMANA (ALLAH). Baravuga bati: iyo Nyagasani wacu ashaka yari kumanura Abamala'ika, rwose twe kubyo mwatumanywe turi abahakana.

¹⁵. Naho ba A'ad bikujije mu gihugu nta kuri, baravuga bati: ninde uturusha imbaraga? Ese ntibabonako ALLAH (IMANA) wabaremye We abarusha imbaraga? Kandi bahakanaga ayah zacu. ¹⁶. Tuboherereza umuyaga urimo ubuhaha mu minsi y'amakuba kugira ngo tubasogongeze ibihano by'ikimwaro mu buzima bw'isi. Kandi ibihano by'imperuka ni byo bimwaza kurusha. Na bo badatabaza. ¹⁷. Naho ba Thamuud twarabayoboye bahitamo gukunda ubuhumyi kuruta ubuyoboze. Umuriro w' inkuba w'igihano

gisuzuguritse urabacakira kubera ibyo bakoraga. ¹⁸ Turokora abemeye kandi bagandukaga.

¹⁹ Umunsi abanzi ba ALLAH (IMANA) bazarundanywa baganishwa ku muriro, baterwa sentiri. ²⁰ Kugeza ubwo bazawugeraho maze amatwi yabo, amaso yabo n'imibiri yabo bikabatangaho ubuhamya bw' ibyo bakoraga.

²¹ Babwira imibiri yabo bati: kuki mwadutanzeho ubuhamya? Iravuga iti: ALLAH (IMANA) wavugishije buri kintu ni We watuvugishije. Ni We wabaremye ku nshuro ya mbere. Kandi iwe ni ho muzagaruka. ²² Ntimwashoboraga guhisha ko amatwi yanyu, cyangwa amaso yanyu, cyangwa imibiri yanyu bitazabatangaho ubuhamya. Ahubwo mwaketseko ALLAH (IMANA) atazi byinshi mu byo mukora. ²³ Uko gukeka kwanyu mwakekeraga Nyagasani wanyu kuraboretse muba mu bahomba. ²⁴ Nibihangana umuriro ni wo buturo bwabo. Nibinginga ntibazaba mu bakirirwa ukwiringira kwabo.

²⁵ Twabashyiriyeho inshuti koya zibatakira ibiri imbere yabo n'ibiri inyuma yabo. Ijambo nk'iryahamye ummah zahise mbere yabo, mu madjinn n'abantu rirabahama. Rwose bo ni abahombye.

²⁶ Abahakanye baravuze bati: ntimukumve iyi Qur'aan, muyisahindemo wenda mwatsinda. ²⁷ Rwose tuzasogongeza abahakanye ibihano bikomeye. Kandi rwose tuzabahembera ibibi bakoraga. ²⁸ icyo ni igihembo cy'abanzi ba IMANA (ALLAH). Umuriro bawufitemo inzu ihoraho, ari igihembo cy'uko bahakanaga ibitangaza byacu.

²⁹ Abahakanye bazavuga bati: ayi Nyagasani wacu! Twereke abatuyobeje mu madjinn n'abantu, tubashyire muni y'ibirenge byacu kugira ngo babe abo hasi. ³⁰ Mu by'ukuri

abavuze bati: Nyagasani wacu ni ALLAH (IMANA) maze bakagororoka; Abamala'ika barabamanukira bakababwira bati: ntimutinye ntimunagire agahinda. Nimwishimire Djannah mwizezwaga. ³¹. Twe turi inshuti koya zanyu mu buzima bw'isi n'ubw'imperuka. Kandi mufitemo ibyo imitima yanyu yifuza munafitemo ibyo musaba. ³². Ari izimano riturutse k'Uhebuje mu guhanagura ibyaha, Nyirimbabazi.

³³. Ninde warusha imvugo nziza uhamagarira kugana ALLAH (IMANA) agakora n'ibitunganye, akanavuga ati: mu by'ukuri jye ndi mu bicisha bugufi. ³⁴. icyiza n'ikibi ntibingana. Uzajye usubirisha icyiza cyane. Ubwo uwo mufitanye urwango azaba inshuti koya, inshuti magara. ³⁵. Ntababihabwa uretse abihangana nta n'ababihabwa uretse ba nyir'amahirwe ahambaye. ³⁶. Ni ugerwaho n'ibishuko bya sha'itwaan uzikinga kuri IMANA (ALLAH). Mu by'ukuri ni We Uwumva cyane, Umumenyi cyane.

³⁷. Mu bimenyetso bye ni ijoro, amanywa, izuba n'ukwezi. Ntimukubamire izuba cyangwa ukwezi, ahubwo mujye mwubamira ALLAH (IMANA) wabiremye, niba ari We wenyine mugaragira. ³⁸. Nibikuza, abari kwa Nyagasani wawe bamwambaza ijoro n'amanya kandi bo ntibarambirwa.

³⁹. No mu bimenyetso bye ni uko ubona isi yumagaye, twayimanuraho amazi ikeguka yeza ibimera. Mu by'ukuri uwayihaye ubuzima yaha abapfu ubuzima. Rwose ni We Ushobora cyane buri kintu. ⁴⁰. Mu by'ukuri abagoreka amagambo yacu ntibatwihisha. Ese uzajugunywa mu muriro ni we mwiza cyangwa uzaza atekanye ku munsu w'izuka? Nimukore ibyo mushaka, mu by'ukuri We ni Ubona cyane ibyo mukora.

41. Rwose abahakanye urwibutso ubwo rwabageragaho mu by' ukuri rwo ni igitabo cyubashywe. 42. Amakosa ntakigeraho yaba aturutse imbere yacyo cyangwa inyuma yacyo. Ni icyamanuwe giturutse k'Ushishoza, Ushimwa cyane. 43. Ntubwirwa uretse ibyabwiwe intumwa mbere yawe. Mu by' ukuri Nyagasani wawe ni Nyir' uguhanagura ibyaha, ni na Nyir' ibihano bibabaza.

44. Iyo tuyimanura (Qur'aan) mu rurimi rutari urw'Icyarabu, bari kuvuga bati: iyaba amagambo yayo yasesengurwaga. Ese ni Qur'aan itari iy'icyarabu isomwa n'Umwarabu!? Vuga uti: yo ku bemeye ni Ubuyobohe n'umuti. Naho abatemera mu matwi yabo hari ibihato, kandi yo kuri bo ni ubuhumyi. Abo barahamagarirwa ahantu ha kure.

45. Rwose twahaye Muusa igitabo gitandukanwaho. Iyo ritaba ijambo rya Nyagasani wawe ryaje mbere bari kuba barakiranuwe. Rwose bo bari mu gushidikanya guteye amakenga. 46. Ukora ibitunganye aba abyikoreye. N'ukora ikibi aba acyikoreye. Kandi Nyagasani wawe si Uhuguza abagaragu.

47. Iwe niho ubumenyi bw'imperuka bugaruka. Ibimera ntibisohoka mu misogwe yabyo, umugore ntatwita nta n'ubwo abyara uretse ko biba biri mu bumenyi bwe. Kandi umunsi azabahamagara; bari hehe abafasha banjye? bazavuga bati: tugutangarijeko nta n'umwe muri twe w'umuhanya. 48. Ibyo bahamagaraga mbere birabura, bamenyako badafite ubuhungiro.

49. Umuntu ntarambirwa gusaba ibyiza nyamara ikibi cyamugeraho akaba uwiheba, ucika intege. 50. N'iyi rwose tumusogongeye ku mpuhwe ziduturutseho nyuma y'ingorane zamugezeho aravuga ati: iki ni icyanjye sinkekako imperuka

izaba. Kandi ninsubizwa kwa Nyagasani wanjye rwose iwe nzaba mfite ibyiza kurusha. Rwose tuzatekerereza abahakanye ibyo bakoraga. Rwose tuzabasogongeza ibihano bikomeye.

⁵¹. Iyo umuntu tumuhaye inema atera umugongo akikuza ariko ikibi cyamugeraho akaba nyir'ugusaba kugondoza.

⁵². Vuga uti: nimumbwire! Niba ituruka kwa ALLAH (IMANA) maze mukayihakana, ni nde warusha kuyoba uri mu rwango rwa kure?

⁵³. Tuzabereka ibimenyetso byacu mu kirere no muri bo ubwabo kugeza ubwo ibagaragariye ko yo ari ukuri. Ese ntibihagije Nyagasani wawe kuba We kuri buri kintu ari Umuhamya? ⁵⁴. Mumenye ko mu by'ukuri bo bari mu gushidikanya ku guhura na Nyagasani wabo. Mumenye ko rwose We ari Uhetuye buri kintu.

Surat 42

AS-SHUURAA

Ku izina rya ALLAH (IMANA) Nyirimpuhwe, Nyirimbabazi.

¹ *Haa Miim.* ² *A'in Siin Qaaf.*

³ Uko ni ko aguhishurira n'abakubanjirije. IMANA (ALLAH), Utsinda, Ushishoza. ⁴ Afite ibiri mu birere n'ibiri mu isi ni We Uwikirenga, Uhambaye. ⁵ Ibirere birenda gusatagurika hejuru yabyo n'Abamala'ika batagatifuza ishimwe rya Nyagasani wabo bakanasabira guhanagurwaho ibyaha abari mu isi. Mumenyeko mu by'ukuri ALLAH (IMANA) niwe Uhebuje mu guhanagura ibyaha, Nyirimbabazi.

⁶ Abishyiriraho abarinzi bamuretse, ALLAH (IMANA) ni Umurinzi kuri bo. Kandi wowe kuri bo, nturi ubashinzwe.

⁷ Uko ni ko twaguhishuriye Qur'aan iri mu Cyarabu kugira ngo uburire Ummul-Quraa n'abari mu nkengero zayo, kandi unaburire umunsi w'ikoraniro udashidikanywaho. Itsinda muri Djannah n'agatsiko muri Sa'iir.

⁸. Iyo ALLAH (IMANA) abishaka yari kubagira ummah imwe ariko yinjiza abo ashatse mu mpuhwe ze. Kandi abahuguza ntibazagira umurinzi cyangwa umutabazi.

⁹. Cyangwa bishyiriyeho bamuretse abarinzi? ALLAH (IMANA) ni We Murinzi ni na We utanga ubuzima ku bapfuye. Kandi ni Ushobora cyane buri kintu. ¹⁰. Icyo mwatandukanaho cyose itegeko ryacyo ni kwa IMANA (ALLAH). Uwo ni ALLAH (IMANA) Nyagasani wanjye ni We wenyine niringiye kandi iwe niho ngaruka.

¹¹. Umuhanzi w'ibirere n'isi, yabaremeye abagore ababakomoyemo no mu matungo ayabaremeramo gabo na gore akabibagiriramo urubyaro rwinshi. Ntagira icyo asa na cyo. We ni Uwumva cyane, Ubona cyane. ¹². Afite imfunguzo z'ibirere n'isi. Yagurira amafunguro uwo ashaka akanagera. Mu by'ukuri We ni Umumenyi cyane wa buri kintu.

¹³. Yabashyiriyeho mu idini ibyo yaraze Nuuh n'ibyo twaguhishuriye n'ibyo twaraze Ibraahim, Muusa na Isa: Mutunganye idini, kandi ntimuzaritandukaneho. Ababangikanya baremerewe n'ibyo mubahamagarira. ALLAH (IMANA) yihitiramo uwo ashaka, kandi akayobora iwe Uwicuza.

¹⁴. Ntibatandukanye keretse nyuma yo kugerwaho n'ubumenyi, ari ubushyamirane hagati yabo. Iyo ritaba ijambo ryahamye riturutse kwa Nyagasani wawe ryaje

mbere, kugeza igihe kizwi, bari gukiranurwa. Mu by'ukuri abarazwe igitabo nyuma yabo bari mu gushidikanya kuri cyo guteye amakenga.

¹⁵. Ibyo abe ari byo uhamagarira unagororoke nk'uko wabitegetswe. Kandi ntukurikire irari ryabo. Uvuge: Nemeye ibyo ALLAH (IMANA) yamanuye mu gitabo, kandi nategetswe gukoresha ubutabera hagati yanyu. ALLAH (IMANA) ni Nyagasani wacu ni na Nyagasani wanyu. Dufite ibikorwa byacu namwe mufite ibikorwa byanyu. Nta mpaka hagati yacu na mwe. ALLAH (IMANA) azaduhuza namwe. Kandi iwe ni ho garukiro. ¹⁶. Abajya impaka kuri ALLAH (IMANA) nyuma y'uko yitabirwa, impamvu zabo kwa Nyagasani wabo ni impfabusa. Uburakari bubariho kandi bafite ibihano bikaze.

¹⁷. ALLAH (IMANA) wamanuye igitabo mu kuri n'iminzani. Wabwirwa n'iki ko wenda imperuka yaba iri hafi? ¹⁸. Abatayemera barayihutisha. Naho abemeye bayifitiye ubwoba baziko yo ari ukuri. Mumenyeko rwose abashidikanya ku mperuka bari mu buyobe bwa kure.

¹⁹. ALLAH (IMANA) ni Ugenzabuhoro ku bagaragu be aha amafunguro uwo ashaka. Kandi ni We Uwimbaraga, Utsinda. ²⁰. Ushaka ibihembo by'umunsi w'imperuka tuzamwongerera mu bihembo bye naho ushaka ibihembo by'isi tuzabimuhamo kandi ku munsi w'imperuka nta mugabane azagira.

²¹. Cyangwa se bafite abo babangikanya babashyiriraho amategeko mu idini ALLAH (IMANA) atigeze yemera? Iyo ritaba ijambo rihamye bari gukiranurwa hagati yabo. Mu by'ukuri abahuguza bafite ibihano bibabaza. ²². Ubona abahuguza bafitiye ubwoba ibyo bakoze kandi bizababaho naho abemeye bagakora ibitunganye bazaba bari mu busitani

bwo muri Djanah. Bafite ibyo bashaka kwa Nyagasani wabo. Izo ni zo ngabire zihambaye. ²³. Ibyo ni byo ALLAH (IMANA) aha ho inkuru nziza abagaragu be bemeye bagakora ibitunganye. Vuga uti: simbibasabira ibihembo uretse urukundo mu miryango. Uzakora icyiza tuzamwongerera ibyiza muri byo. Mu by'ukuri ALLAH (IMANA) ni Uhebuje mu guhanagura ibyaha, Ushima cyane.

²⁴. Cyangwa baravuga ko yahimbiye ALLAH (IMANA) ikinyoma!? ALLAH (IMANA) abishatse yapfundikira umutima wawe maze ALLAH (IMANA) agahanagura ikinyoma agashimangiza ukuri amagambo ye. Mu by'ukuri We ni Umumenyi cyane w'ibiri mu bituza. ²⁵. Ni We wakira ukwicuza kw'abagaragu be akanababarira ibicumuro kandi azi ibyo mukora. ²⁶. Yakira ubusabe bw'abemeye bagakora ibitunganye akanabongerera mu ngabire ze. Naho abahakanye bafite ibihano bikaze.

²⁷. Iyo ALLAH (IMANA) aramburira abagaragu be amafunguro (nta gipimo) bari kwigomeka mu isi ariko amanura ku kigero ibyo ashaka. Mu by'ukuri We ku bagaragu be ni Umumenyi w'ibyihishe, Ubona cyane. ²⁸. Ni We umanura imvura nyuma y'uko biheba akanasakaza impuhwe ze kandi ni We Murinzi, Ushimwa cyane. ²⁹. Mu bimenyetso bye ni ukurema ibirere n'isi n'ibyo yakwirakwijemo mu nyamaswa kandi We ku kubakoranya, ni abishaka ni Ushobora cyane.

³⁰. Ibibi bibabayeho ni ukubera ibyo amaboko yanyu aba yakoze nyamara ababarira byinshi. ³¹. Mwe ntimunaniranye ku isi ntimunafite umurinzi cyangwa umutabazi utari IMANA (ALLAH).

³². No mu bimenyetso bye ni amato manini nk'imisozi agendera mu nyanja. ³³. Ashatse yahagarika umuyaga

akaguma ahagaze hejuru yayo. Mu by'ukuri muri ibyo hari ibimenyetso kuri buri uwihangana cyane, ushimira cyane.

^{34.} Cyangwa akayoreka kubera ibyo bakoze nyamara ababarira byinshi. ^{35.} Abajya imunanu ku magambo yacu bakamenya ko badafite ubuhungiro.

^{36.} Ikintu muhawe kiba ari ibyishimo by'igihe gito by'ubuzima bw'isi naho ibiri kwa ALLAH (IMANA) ni byo byiza binagumaho kurusha, ku bemeye bakaniringira Nyagasani wabo. ^{37.} Abirinda ibicumuro bikomeye n'ibikozasoni kandi iyo barakaye bo barababarira. ^{38.} Abitabira Nyagasani wabo, bagahozaho Swalaat bakanajya inama ku bibazo byabo kandi bagatanga mu byo twabafunguriye.

^{39.} Ni na babandi iyo bagezweho n'akarengane bo bitabara.

^{40.} Igihembo cy'ikibi ni ikibi nkacyo cyakora ubabariye akanatunganya ibihembo bye biri kwa IMANA (ALLAH).

Mu by'ukuri We ntakunda abahuguza. ^{41.} Naho uwitabaye nyuma yo guhuguzwa abo nta nzira yo kubahana ihari.

^{42.} Mu by'ukuri inzira yo guhana iri ku bahuguza abantu bakanarengera ku isi nta kuri. Abo bafite ibihano bibabaza.

^{43.} Kandi uwihanganye akanababarira mu by'ukuri ibyo biri mu byemezo byiza bikomeye.

^{44.} Uwo ALLAH (IMANA) yayobeje nta murinzi afite nyuma Ye. Uzabona abahuguza ubwo bazaba babonye ibihano bavuga bati: ese twabona inzira yo gusubira yo? ^{45.} Uzanabona bawumurikirwa bibombaritse kubera gusuzugurwa bateraho akajisho rwihishwa. Naho abemeye bakazavuga bati: rwose abahombye by'ukuri ni abihombye bo ubwabo n'ababo ku munsu w'izuka. Mumenye rwose ko abahuguza bazaba mu bihano bihora. ^{46.} Ntibazagira abarinzi babatabara batari

IMANA (ALLAH). N’uwo ALLAH (IMANA) yayobeje nta yindi nzira afite.

⁴⁷. Nimwitabire Nyagasani wanyu mbere y’uko umunsi udasubizwa inyuma uturutse kwa ALLAH (IMANA) uza. Uwo munsi nta buhungiro muzagira nta n’ubwo muzagira ugutsemba. ⁴⁸ Nibatera umugongo ntabwo twakohereje kuri bo uri umurinzi. Ntacyo ushinzwe uretse gusohoza ubutumwa. Rwose Twe iyo dusogongeye umuntu impuhwe ziduturutseho araziratana nyamara bagerwaho n’ikibi kubera ibyo bakoze rwose umuntu ni umuhakanyi cyane.

⁴⁹. Ubwami bw’ibirere n’isi ni ubwa ALLAH (IMANA) wenyine. Arema ibyo ashaka, agaha uwo ashaka abakobwa akanaha uwo ashaka abahungu. ⁵⁰. Cyangwa akabavangira abahungu n’abakobwa akanagira uwo ashatse urubereri. Mu by’ukuri We ni Umumenyi cyane, Ushobora cyane.

⁵¹. Ntibyaba ku muntu ko ALLAH (IMANA) amuvugisha keretse ari ukumuhishurira cyangwa inyuma y’urusika cyangwa akohereza intumwa igahishura ku bushake bwe ibyo ashaka. Mu by’ukuri We ni Uwikirenga, Ushishoza.

⁵². Uko ni ko twaguhishuriye ruuh ku itegeko ryacu. Ntabwo wari uzi igitabo cyangwa ukwemera Ariko twayigize urumuri tuyoboresha abo dushaka mu bagaragu bacu. Rwose wowe uyobora ku nzira igororotse. ⁵³. Inzira ya ALLAH (IMANA) We ufite ibiri mu birere n’ibiri mu isi. Mumenye ko kwa ALLAH (IMANA) ari ho ibintu bizagaruka.

Surat 43

ZUKH'RUF

Ku izina rya ALLAH (IMANA) Nyirimpuhwe, Nyirimbabazi.

¹ *Haa Miim.*

² Ndahiye igitabo gisobanura. ³ Mu by'ukuri Twe twayigize Qur'aan mu rurimi rw'icyarabu kugira ngo mugire ubwenge.

⁴ Kandi yo mu by'ukuri iri iwacu mu gitabo gihatse ibindi, iri hejuru, yuje ubushishozi.

⁵ Ese tubirengagize tureke kubibutsa kubera ko mwe muri abantu barengera? ⁶ Ni bangahe twohereje mu bahanuzi mu bo hambere!? ⁷ Nta muhanuzi wabageragaho uretse ko bamunyangaga. ⁸ Tworeka ababarushaga imbaraga kandi harahise urugero rw'abo hambere.

⁹. N'iyi wababaza uti: ni nde waremye ibirere n'isi? Rwose bavuga bati: byaremwe n'Utsinda, Umumenyi cyane.

¹⁰. Uwabashyiriyeho isi ishashe anayibashyiriramo amayira kugira ngo muyoboke. ¹¹. Uwamanuye amazi mu kirere mu rugero tuyazurisha isi yapfuye. Uko ni ko muzazurwa.

¹². Uwaremye gabo na gore muri byose anabashyiriraho mu mato no mu matungo ibyo mwurira. ¹³. Kugira ngo mutuze hejuru yabyo hanyuma mwibuke inema za Nyagasani wanyu ubwo muzaba mutuje hejuru yabyo. Kandi munavuge muti: ubutagatifu ni ubw'uwatworohereje ibi kandi ntitwari ababishoboye. ¹⁴. Kandi twebywe rwose kwa Nyagasani wacu niho tuzagaruka.

¹⁵. Bamugenera mu bagaragu be umugabane. Mu by'ukuri umuntu ni umuhakanyi cyane ugaragaraga. ¹⁶. Cyangwa

yihaye mu byo arema abakobwa abaha umwihariko w'abahungu!? ¹⁷. Iyo umwe muri bo abwiwe inkuru ku byo yatanzeho urugero kuri Rah'maan, uburanga bwe burijima kandi we ari umunyamujinya. ¹⁸. Ese (mugenera IMANA (ALLAH)) ukurira mu mitako, kandi we mu ihangana adashobora gusobanura!? ¹⁹. Bagira Abamala'ika, kandi bo ari abagaragu ba Rah'maan abagore. Ese bari bahahagaze baremwa!? Ubuhamya bwabo buzandikwa kandi bazabazwa.

²⁰. Baravuga bati: iyo Rah'maan abishaka ntitwari kubagaragira. Ibyo nta bumenyi babifitiye. Ntacyo bavuga uretse ko babeshya. ²¹. Cyangwa twabazaniye igitabo mbere yayo bo bakaba bagikomeyeho? ²². Ahubwo baravuga bati: mu by'ukuri twe twasanze abakurambere bacu bari ku idini kandi twe rwose turi abayoboka ibimenyetso byabo. ²³. Ni uko nguko; ntitwohereje mbere yawe mu mudugudu umuhanuzi uretse ko abaherwe muri wo bavugaga bati: mu by'ukuri twe twasanze abakurambere bacu bari ku idini kandi rwose twe turakurikira ibimenyetso byabo. ²⁴. Aravuga ati: ese n'ubwo nabazanira ibisobanutse cyane kurusha ibyo mwasanzeho abakurambere banyu? Baravuga bati: mu by'ukuri twe turi abahakana ibyo mwoherezanywe nabyo. ²⁵. Turabahana. Ngaho reba uko iherezo ry'abahinyura ryari rimeze.

²⁶. Zirikana ubwo Ibraahiim yabwiraga se n'abantu be ati: mu by'ukuri jye nitaruye ibyo mugaragira. ²⁷. Keretse uwampanze mu by'ukuri We azanyobora. ²⁸. Arigira ijambo rizasigara mu bazaza nyuma ye kugira ngo bagaruke. ²⁹. Ahubwo nanejeje abo n'ababyeyi babo kugeza ubwo bagezweho n'ukuri n'intumwa isobanura. ³⁰. Bagezweho n'ukuri baravuze bati: ubu ni uburozi kandi mu by'ukuri twe turabuhakanye.

31. Baravuga bati: iyaba iyi Qur'aan yamanurirwaga umugabo uhambaye ukomoka muri umwe mu midugudu ibiri!

32. Ese ni bo bagena impuhwe za Nyagasani wawe!? Ni Twe twagabanyije hagati yabo imibereho yabo mu buzima bw'isi. Tuzamura bamwe muri bo hejuru y'abandi inzego kugira ngo bamwe bakoreshe abandi. Kandi impuhwe za Nyagasani wawe ziruta ibyo bakoranye. 33. Iyo abantu baza kuba ummah imwe twari gushyira ku nzu z'abahakana Rah'maan ibisenge bya feza n'inzego buririraho. 34. N'inzu zabo tukaziha imiryango n'amasaso begamira. 35. N'imitako. Ibyo si ikindi uretse ibyishimo by'igihe gito by'ubuzima bw'isi kandi imperuka kwa Nyagasani wawe ni iy'abaganduka.

36. Uwigira impumyi ku kwibuka Rah'maan tumutegurira sha'itwaan we akamubera inshuti. 37. Mu by'ukuri zo zibakumira ku nzira igorotse bakibwirako bo bayoboka.

38. Kugeza ubwo atugeraho akavuga ati: iyaba hagati yanjye nawe hari intera y'iburasirazuba kabiri! Mbega inshuti mbi!

39. Ntacyo bibamarira uyu muni, ubwo mwahuguzaga kuba rwose mufatanyije mu bihano!

40. Ese wowe wumvisha ibipfamatwi cyangwa ukayobora impumyi n'uri mu buyobe bugaragara!? 41. N'ubwo twakuje, mu by'ukuri Twe tuzabahana. 42. Cyangwa tukakwereka ibyo twabasezeranyije mu by'ukuri Twe tubafiteho ubushobozi. 43. Komeza ibyo wahishuriwe mu by'ukuri wowe uri ku nzira igorotse. 44. Mu by'ukuri yo ni urwibutso kuri wowe no ku bantu bawe kandi muzabazwa.

45. Baza abo twohereje mbere yawe mu ntumwa zacu; ese twashyizeho ibigirwamana bigaragirwa haretswe Rah'maan?

46. Rwose twohereje Muusa n'ibimenyetso kwa Fir'aun n'abambari be aravuga ati: mu by'ukuri jye ndi intumwa ya

Nyagasani w'ibiremwa. ^{47.} Abagezeho n'ibitangaza byacu ubwo bo barabiseka. ^{48.} Ntacyo tubereka mu bitangaza uretse ko cyo kiba kiruta kigenzi cyacyo. Tubakaciza ibihano kugira ngo bagaruke. ^{49.} Baravuga bati: yewe murozi! Dusabire Nyagasani wawe ibyo yagusezeranyije mu by'ukuri twe rwose turayoboka. ^{50.} Tubavaniyeho ibihano ubwo bo bica isezerano.

^{51.} Fir'aun ahamagara mu bantu be aravuga ati: bantu banjye! Ese simfite ubwami bwa Misiri n'iyi migezi itemba munsu yanjye ? Ese ntimubona ? ^{52.} Cyangwa jye sindi mwiza kurusha uyu nguyu usuzuguritse udashobora gusobanura? ^{53.} Iyo nibura aza kumanurirwa ibikomo bikoze muri zahabu cyangwa akaza aherekejwe n'abamala'ika. ^{54.} Atera ubwoba abantu be baramwumvira. Mu by'ukuri bo bari abantu b'ibygomeke. ^{55.} Baturakaje twarabahannye, turabaroha bose. ^{56.} Tubagira abahise n'urugero ku bazaza nyuma.

^{57.} Mwene Mariam atanzweho urugero ubwo abantu bawe barasakabaka. ^{58.} Baravuga bati: ese imana zacu nizo nziza cyangwa we? Ntacyo bamuguhayeho urugero uretse impaka, ahubwo ni abantu b'abanyempaka. ^{59.} Ntacyo ari cyo uretse kuba umugaragu twahundagajeho inema tukamugira urugero ku bana ba Israa'iil. ^{60.} Iyo tubishaka twari kugira bamwe muri mwe Abamala'ika ku isi basimburana. ^{61.} Mu by'ukuri we ni ikimenyetso cy'imperuka ntimuzagishidikanyeho kandi munkurikire. Iyi ni inzira igororotse. ^{62.} Rwose sha'itwaan ntazabakumire mu by'ukuri we kuri mwe ni umwanzi ugaragara.

^{63.} Isa azanye ibimenyetso yaravuze ati: rwose mbazaniye ubuhamya no kugira ngo mbasobanurire bimwe mu byo mutandukanaho ngaho nimugandukire ALLAH (IMANA)

munanyumvire. ⁶⁴. Mu by'ukuri ALLAH (IMANA) ni We Nyagasani wanjye ni na Nyagasani wanyu nimumugandukire. Iyi ni inzira igororotse. ⁶⁵. Udutsiko tujya impaka hagati yatwo. Ukorama kw'ibihano by'umunsi ubabaza kuri ku bahuguje.

⁶⁶. Ese hari icyo bategereje uretse imperuka kubageraho ibatunguye na bo batumva? ⁶⁷. Inshuti kuri uwo munsi zimwe ku zindi zizaba ari abanzi keretse abaganduka. ⁶⁸. Yemwe bagaragu banjye! Nta bwoba kuri mwe none kandi mwe ntimugira agahinda. ⁶⁹. Abemeye ayah zacu kandi bakaba abicisha bugufi. ⁷⁰. Nimwinjire mwe n'abo mwashakanye, muri Djannah mwishimye. ⁷¹. Bazazungurutswamo amasahani n'ibikombe bya zahabu birimo ibinezeza imitima, bigashimisha amaso. Kandi mwe muzayibamo ubuziraherezo. ⁷². Iyo ni Djannah mwarazwe kubera ibyo mwakoraga. ⁷³. Muyifitemo imbuto nyinshi muryamo.

⁷⁴. Mu by'ukuri abagome bari mu bihano bya Djahannam ubuziraherezo. ⁷⁵. Ntibazagabanyirizwa kandi bo muri yo bazaba ari abihebye. ⁷⁶. Ntabwo twabahuguje ahubwo bo ni bo bahuguzaga. ⁷⁷. Barahamagara; yewe Maalik! Nyagasani wawe naturangize. Aravuga ati: mu by'ukuri mwe murabamo iteka. ⁷⁸. Rwose twabazaniye ukuri nyamara abenshi muri mwe ukuri barakwanga. ⁷⁹. Cyangwa biyemeje ikintu mu by'ukuri Twe tukiburizamo. ⁸⁰. Cyangwa bakekako Twe tutumva ibanga ryabo n'ukongorera kwabo! Yego (turabyumva rwose)! N'intumwa zacu ziri kumwe nabo zandika.

⁸¹. Vuga uti: niba Rah'maan yagira umwana, rwose jye ndi uwa mbere mu bagaragira. ⁸². Ubutagatifu ni ubwa Nyagasani w'ibirere n'isi, Nyagasani wa A'arsh ku byo bamwitirira.

⁸³. Bareke bidegembye banakine kugeza ubwo bazahura n'umunsi wabo basezeranywa.

⁸⁴. Ni We Mana mu kirere ni na We Mana ku isi. We ni Ushishoza, Umumenyi cyane. ⁸⁵. Yuje imigisha ufite ubwami bw'ibirere n'isi n'ibiri hagati yabyo kandi iwe niho hari Ubumenyi bw'imperuka kandi iwe niho muzagarurwa.

⁸⁶. Abasaba utari We nta buvugizi bafite keretse uwahamije ukuri kandi bo barabizi. ⁸⁷. Ubabajije uti: ni nde wabaremeye? Rwose bavuga bati: ni IMANA (ALLAH). Ni gute bateshwa inzira!? ⁸⁸. N'imvugo ye (Muhammad); ayi Nyagasani wanjye! Mu by'ukuri aba ni abantu batemera. ⁸⁹. Birengagize uvuge uti: Salaam. Bazamenya.

Surat 44

AD'DUKHAAN

Ku izina rya ALLAH (IMANA) Nyirimpuhwe, Nyirimbabazi.

¹ *Haa Miim.*

² Ndahiye igitabo gisobanura. ³ Mu by'ukuri Twe twayimanuye mu ijoro ryuje imigisha, rwose Twe turi ababurira. ⁴ Muri ryo ni bwo buri kintu cya ngombwa gisesengurwa. ⁵ Ni itegeko riduturutseho rwose Twe turi abohereza. ⁶ Ni impuhwe ziturutse kwa Nyagasani wawe mu by'ukuri We ni Uwumva cyane, Umumenyi cyane. ⁷ Nyagasani w'ibirere n'isi n'ibiri hagati yabyo niba muri abemera badashidikanya. ⁸ Nta yindi Mana uretse Yo itanga ubuzima ikanatanga urupfu. Ni Nyagasani wanyu akaba na Nyagasani w'abakurambere banyu ba mbere. ⁹ Ahubwo bo

bari mu gushidikanya bakina. ¹⁰ Tegereza umunsi ikirere kizazana umwotsi ugaragara. ¹¹ Utwikiriye abantu. Iki ni igihano kibabaza. ¹² Ayi Nyagasani wacu! Dukize ibihano! Mu by'ukuri twe turi abemera. ¹³ Ni gute bakwibuka kandi intumwa ibasobanurira yarabagezeho!? ¹⁴ Nyuma bamutera umugongo baravuga bati: umwigishwa w'umusazi. ¹⁵ Rwose Twe turakuraho ibihano gato mu by'ukuri mwe muzongera. ¹⁶ Umunsi tuzakacira ugukacira gukomeye mu by'ukuri Twe tuzaba abahana.

¹⁷ Rwose mbere yabo twagerageje abantu ba Fir'aun. Ubwo Intumwa yubahitse yabageragaho. ¹⁸ Igira iti: mumpe abagaragu ba ALLAH (IMANA) mu by'ukuri jye kuri mwe ndi intumwa yizewe. ¹⁹ Kandi ntimwikuze kuri ALLAH (IMANA) rwose jye ndabazanira ibimenyetso bigaragara. ²⁰ Jye nikinze kuri Nyagasani wanjye ari na We Nyagasani wanyu, ntimuntere amabuye. ²¹ Nimutananyemera mumbise. ²². Ahamagara Nyagasani we; rwose aba ni abantu b'abagome. ²³. (ALLAH (IMANA) aramubwira ati:) genda n'abagaragu banjye nijoro rwose mwe murakurikirwa. ²⁴. Ureke inyanja ituje. Mu by'ukuri bo ni ingabo zo kurohwa. ²⁵. Ni bingahe mu mirima basize n'amasoko. ²⁶. N'ibihingwa n'imyanya ikomeye. ²⁷. N'umudendezo babagamo banezerewe!? ²⁸. Uko ni ko twabiraze abandi bantu. ²⁹. Ikirere n'isi ntibyabaririye kandi ntibari abo kurindirizwa.

³⁰. Rwose twarokoye abana ba Israa'il ibihano bisuzuguza. ³¹. Fir'aun, rwose we yari yarikujije mu barengera. ³². Rwose twabatoranyije mu biremwa dushingiye ku bumenyi. ³³. Twabahaye mu bitangaza ibirimo ibigeragezo bigaragara. ³⁴. Mu by'ukuri bariya baravuga (bati:). ³⁵. Rwose si ikindi uretse urupfu rwacu rwa mbere nta n'ubwo twe tuzazurwa.

36. Ngaho nimuzane abakurambere bacu ni ba muri abanyakuri.
37. Ese ni bo beza cyangwa abantu ba Tubba'i n'abari imbere yabo? Twaraboretse! Mu by'ukuri bo bari abagome.

38. Ntitwaremye ibirere n'isi n'ibiri hagati yabyo dukina.

39. Ntitwabiremye uretse mu kuri nyamara abenshi muri bo ntibabizi. 40. Rwose umunsi wo gukiranura ni ryo sezerano ryabo bose. 41. Umunsi inshuti koya itazagira ikintu imarira inshuti koya nta n'ubwo bazatabarwa. 42. Uretse abo ALLAH (IMANA) azagirira impuhwe. Mu by'ukuri We ni Utsinda, Nyirimbabazi.

43. Rwose igiti cya Zaqquum. 44. Ni ibiryo by'abacumura.

45. Nk'umuringa, bitogota mu nda. 46. Nko gutogota kw'amazi yatuye. 47. Nimumufate mumusunikire rwagati muri Djahiim.

48. Maze musuke ku mutwe we ibihano by'amazi yatuye.

49. Sogongera! Mu by'ukuri wowe uri utsinda, nyir'icyubahiro.

50. Rwose iki nicyo mwashidikanyagaho.

51. Mu by'ukuri abaganduka bazaba mu mwanya utekanye.

52. Mu busitani n'amasoko. 53. Bazaba bambaye Sun'dus na Is'tib'raq bateganye. 54. Uko ni ko tuzanabashyingira Huurul-a'in. 55. Basabiramo buri mbuto batekanye.

56. Ntabwo bazasogongeramo urupfu uretse ko bazaheruka rwa rupfu rwa mbere. Azanabarinda ibihano bya Djahiim.

57. Ni ingabire ziturutse kwa Nyagasani wawe. Uko ni ko gutsinda guhambaye.

58. Rwose Twe twayorohereje ururimi rwawe kugira ngo bibuke. 59. Tegereza! Mu by'ukuri bo baraturamye.

Surat 45

AL-DJAATHIYAH

Ku izina rya ALLAH (IMANA) Nyirimpuhwe, Nyirimbabazi.

¹ *Haa Miim.*

² Uku ni ukumanurwa kw'igitabo giturutse kwa ALLAH (IMANA) Utsinda, Ushishoza. ³ Mu by'ukuri mu birere n'isi hari ibimenyetso ku bemera. ⁴ No mu kuremwa kwanyu n'inyamaswa akwirakwiza hari ibimenyetso ku bantu bemera badashidikanya. ⁵ No mu kubisikana kw'ijoro n'amanya n'ibyo ALLAH (IMANA) yamanuye mu kirere mu mafunguro aheshesha isi ubuzima nyuma yo gupfa kwayo no guhindagura imiyaga; ni ibimenyetso ku bantu bafite ubwenge. ⁶ Ayo ni amagambo ya ALLAH (IMANA) tugusomera mu kuri. Ese ni ikihe kiganiro nyuma ya ALLAH (IMANA) n'amagambo ye bakwemera!?

⁷ Ibihano bikomeye biri kuri buri muhimbyi wa cyane, ucumura cyane. ⁸ Wumva amagambo ya ALLAH (IMANA) amusomerwa maze agatsimbarara yikuza nk'aho atayumvise. Muhe inkuru nziza y'ibihano bibabaza. ⁹ N'iyo hari ikintu amenye mu magambo yacu ayagira urunnyego. Abo bafite ibihano bisuzuguza. ¹⁰ Inyuma yabo hari Djahannam. Ibyo bakoze cyangwa kuba barishyiriyeho inshuti koya baretse ALLAH (IMANA) ntacyo bizabamarira. Kandi bafite ibihano bihambaye. ¹¹ Ubu ni bwo buyobokeye. Naho abahakanye amagambo ya Nyagasani wabo bafite ibihano bikomeye, bibabaza.

¹² ALLAH (IMANA) ni We waborohereje inyanja kugira

ngo amato ayigenderemo ku bw'itegeko rye no kugira ngo mushakishe mu ngabire ze no kugira ngo mushimire.

13. Yanaborohereje ibiri mu birere n'isi byose bimuturutseho. Mu by'ukuri muri ibyo hari ibimenyetso ku bantu batekereza.

14. Bwira abemeye bababarire abatizera iminsi ya ALLAH (IMANA) kugira ngo azahembere abantu ibyo bakoraga.

15. Uzakora ibitunganye azaba abyikoreye n'uzakora ibibi azaba yihimye hanyuma kwa Nyagasani wanyu niho muzagarurwa.

16. Rwose twahaye abana ba Israa'iil ibitabo, ugukiranuka n'ubuhanuzi tunabafungurira mu byiza kandi tubarutisha ibiremwa.

17. Twanabahaye amategeko asobanutse. Ntibatandukanye keretse nyuma yo kugerwaho n'ubumenyi bitewe no kugirirana ishyari hagati yabo. Rwose Nyagasani wawe azabakiranura ku muni w'izuka mu byo batandukanagaho.

18. Hanyuma tugushyira ku murongo w'amategeko usobanutse; wukurikire ntukurikire irari ry'abadafite ubumenyi.

19. Rwose bo ntacyo bakumarira kuri IMANA (ALLAH). Mu by'ukuri abahuguza bamwe ku bandi n'inshuti koya nyamara ALLAH (IMANA) ni inshuti koya y'abaganduka.

20. Ibi ni urumuri ku bantu, ubuyobohe n'impuhwe ku bantu bemera badashidikanya.

21. Cyangwa abijanditse mu bicumuro bakekako twabagira nk'abemeye bakanakora ibitunganye, bakaba kimwe ubuzima bwabo no gupfa kwabo? Ni bibi ibyo batekereza.

22. ALLAH (IMANA) yaremye ibirere n'isi mu kuri no kugira ngo buri muntu azahemberwe ibyo yakoze kandi bo badahuguzwa.

23. Ese ntubona uwagize irari rye imana ye, ALLAH (IMANA) akamuyobya ashingiye k'ubumenyi akaziba amatwi ye, umutima we akanashyira ku maso ye

igipfundikizo? Ninde wamuyobora nyuma ya IMANA (ALLAH)? Ese ntimwibuka?

²⁴. Baravuze bati: nta kindi buri cyo uretse kuba ubuzima bwacu bw'isi turapfa tukanabaho nta kitworeka uretse iminsi. Ibyo nta bumenyi babifitiye nta n'icyo bakora uretse gukekeranya. ²⁵. Iyo basomewe amagambo yacu asobanutse nta rwitwazo bagira uretse kuvuga: ngaho nimuzane abakurambere bacu niba muri abanyakuri. ²⁶. Vuga uti: ALLAH (IMANA) ni We ubaha ubuzima nyuma akabubatwara maze akabakoranya kugeza ku munsu w'izuka ntakuwushidikanyaho nyamara abenshi mu bantu nta bumenyi bafite.

²⁷. Ubwami bw'ibirere n'isi ni ubwa ALLAH (IMANA) wenyine. Umunsu imperuka yaje uwo munsu abafudika bazahomba. ²⁸. Uzabona buri ummah ipfukamyeye. Buri ummah ihamagarirwa kugana igitabo cyayo. None murahembwa ibyo mwakoraga. ²⁹. Iki ni igitabo cyacu kirabavugaho ukuri. Mu by'ukuri Twe twandikaga ibyo mwakoraga.

³⁰. Abemeye bakanakora ibitunganye Nyagasani wabo azabinjiza mu mpuhwe ze. Uko ni ko gutsinda kugaragara. ³¹. Naho abahakanye (ALLAH (IMANA) azababaza ati:) ese ntimwasomerwaga ayah zanjye mukikuza kandi mukaba abantu b'abagome? ³². Iyo havuzwe ngo: rwose isezerano rya ALLAH (IMANA) ni ukuri n'imperuka nta kuyishidikanyaho muravuga muti: ntutuzi imperuka icyo ari cyo ntakindi dukora uretse gukekeranya kandi twe ntuturi ababyemeza.

³³. Ibicumuro bakoraga birabagaragarira maze ibyo bannyegaga birabagwira. ³⁴. Haravugwa ngo: none turabibagirwa nk'uko mwibagiwe guhura n'uyu munsu wanyu. Ubwakiriro bwanyu ni umuriro, kandi ntimufite

abatabazi. ³⁵ Ibyo ni uko rwose mwe amagambo ya ALLAH (IMANA) mwayagize urunnyego n'ubuzima bw'isi burabashuka. Uyu munsu ntibawukurwamo kandi nta n'ubwo basabwa kwinginga.

³⁶ Ishimwe n'ikuzo byuzuye ni ibya ALLAH (IMANA) wenyine Nyagasani w'ibirere akaba na Nyagasani w'isi, Nyagasani w'ibiremwa byose. ³⁷ Afite ukwikuza gukwiriye mu birere n'isi kandi ni We Utsinda, Ushishoza.

Surat 46

AL-AH'QAAF

Ku izina rya ALLAH (IMANA) Nyirimpuhwe, Nyirimbabazi.

¹ *Haa Miim.*

² Uku ni ukumanurwa kw'igitabo giturutse kwa IMANA (ALLAH), Utsinda, Ushishoza. ³ Ntabwo twaremye ibirere n'isi n'ibiri hagati yabyo uretse mu kuri n'igihe cyagenwe. Nyamara abahakanye ku byo baburiwe babitera umugongo.

⁴ Vuga uti: ese murabona ibyo musaba muretse IMANA (ALLAH)? Nimunyereke ibyo byaremye ku si! Cyangwa bifite ubufatanye mu birere! Nimunzanire igitabo cyahishuwe mbere y'iki cyangwa ibisigisigi mu bumenyi niba muri abanyakuri. ⁵ Ninde wayobye kuruta usaba ibitari ALLAH (IMANA) bitazamusubiza kugeza ku munsu w'izuka!? Kandi byo ku busabe bwabo birangaye. ⁶ Ubwo abantu bazakoranywa bizababera abanzi binihakane ukugaragira kwabo.

⁷ Iyo basomewe Ayah zacu zisobanutse, abahakanye ukuri

igihe kubagezeho baravuga bati: ubu ni uburozi bugaragara.

8. Cyangwa baravuga bati: yarayihimbye. Vuga uti: niba narayihimbye ntacyo mwamarira kuri IMANA (ALLAH). Ni We uzi cyane ibyo muyinengaho. Arahagije kuba Umuhamya hagati yanjye na mwe kandi ni We Uhebuje mu guhanagura ibyaha, Nyirimbabazi.

9. Vuga uti: sindi icyaduka mu ntumwa nta n'ubwo nzi ibyo nzakorera cyangwa ibyo muzakorera. Ntacyo nkurikiye uretse ibyo mpishurirwa. Ntacyo ndi cyo uretse umuburizi ugaragara. 10. Vuga uti: nimumbwire! Niba ituruka kwa ALLAH (IMANA) mukaba muyihakana; kandi umuhamya mu bana ba Israa'il akayihamya mu imeze nkayo (Tauraat), akemera mwe mukukuza? Mu by'ukuri ALLAH (IMANA) ntayobora abantu bahuguza.

11. Abahakanye babwiye abemeye bati: iyo iba nziza ntibari kuyidutanga. Ubwo itabayoboye bazavuga bati: iki ni igihimbano cya kera.

12. Na mbere yayo hari igitabo cya Muusa kiyobora kikaba n'impuhwe. N'iki ni igitabo gihamya (ibyakibanjirije) kiri mu rurimi rw'icyarabu kugira ngo kiburire abihuguje no kuba inkuru nziza ku bagiraneza. 13. Mu by'ukuri abavuze bati: Nyagasani wacu ni ALLAH (IMANA) hanyuma bakagororoka nta bwoba bafite nta n'ubwo bafite agahinda.

14. Abo niba Nyiri Djannah bazayibamo ubuziraherezo ari igihembo kubera ibyo bakoraga.

15. Twategetse umuntu kugirira ineza ababyeyi be. Nyina yamutwira ku mvune anamubyara ku mvune. Kumutwira no kumucutsa amezi mirongo itatu. Kugeza ubwo agera ku bukure bwe akanagera ku myaka mirongo ine akavugaga ati: ayi Nyagasani wanjye! Nshyiramo gushimira inema

zawe wampundagajeho no ku babyeyi banjye no gukora ibitunganye wishimira unantunganyirize mu rubyaro rwanjye. Mu by'ukuri jye nkwicujijeho kandi rwose jye ndi mu bicisha bugufi. ¹⁶. Abo ni bo twakirira ibyiza bakoze tukarenga ibyaha byabo, bari muri ba nyiri Djannah. Ni isezerano ry'ukuri basezeranywaga.

¹⁷. Hari n'uwabwiye ababyeyi be ati: Uffin! Muransezeranya ko nzazurwa kandi hari ibisekuru byahise mbere yanjye? Nabo bitabaza IMANA (ALLAH), bamubwira (Umwana) bati: nyakorama! Emera! Rwose isezerano rya ALLAH (IMANA) ni ukuri. Akavuga ati: iki si ikindi uretse kuba imigani y' abo hambere. ¹⁸. Abo ni bo bahamwe n'ijambo muri ummah zahise mbere yabo mu madjinn n'abantu rwose bo ni abahombye.

¹⁹. Buri umwe afite inzego mu byo bakoze kugira ngo azabahembere ibikorwa byabo kandi bo badahuguzwa.

²⁰. Zirikana umunsi abahakanye bazamurikirwa umuriro (bakabwirwa bati:) mwatakaje ibyiza byanyu mu buzima bw'isi mubyishimishamo akanya gato. Uyu munsi murahembwa ibihano bisuzuguritse kubera ko mwikuzaga ku isi nta kuri no kubera ko mwigomekaga.

²¹. Zirikana umuvandimwe wa ba A'ad ubwo yaburiraga abantu be bari Ah'qaaf, kandi ukuburira kwarahise mbere ye na nyuma ye agira ati: ntimugaragire utari IMANA (ALLAH). Mu by'ukuri jye mbafitiye ubwoba bw'uko muzabona ibihano by'umunsi uhambaye. ²². Baravuga bati: ese uje kudukura ku mana zacu? Ngaho tuzanire ibyo udusezeranya niba uri mu banyakuri. ²³. Aravuga ati: mu by'ukuri ubumenyi buri kwa IMANA (ALLAH). Jye mbagezaho ibyo noherezanyijwe nabyo kandi jye rwose ndabona muri abantu b'injiji.

²⁴. Bakibonye ari igicu kigana ibibaya byabo baravuze bati: iki gicu kiraduha imvura. Ahubwo cyo ni icyo mwihutishaga. Ni umuyaga urimo ibihano bibabaza. ²⁵. Urarimbura buri kintu ku itegeko rya Nyagasani wawo. Bucya bo ntakiboneka uretse amazu yabo. Uko ni ko duhamba abantu b'abagome.

²⁶. Rwose twabahaye ibyo mwe tutabahaye; tubaha amatwi, amaso n'imitima nyamara amatwi yabo, cyangwa amaso yabo, cyangwa imitima yabo ntacyo byabamariye ubwo bahakanaga ibitangaza bya ALLAH (IMANA) bakagwirirwa n'ibyo bannyegaga. ²⁷. Rwose tworetse imidugidu ibakikije tunasesengura amagambo kugira ngo bagaruke. ²⁸. Iyaba ibigirwamana bashyizeho baretse ALLAH (IMANA) kugira ngo bibamwegereze byabatabaraga! Ahubwo byarabuze. Icyo ni ikinyoma cyabo ni n'ibyo bahimbaga.

²⁹. Zirikana ubwo twakohererezaga itsinda mu madjinn kugira ngo ryumve Qur'aan. Rihageze riravuga riti: nimuceceke mwumve. Irangije gusomwa ryasubiye mu miryango yaryo riburira. ³⁰. Riravuga riti: yemwe bagenzi bacu! rwose twumvise igitabo cyamanuwe nyuma ya Muusa cyemeza ibiri imbere yacyo, kiyobora ku kuri no ku nzira igororotse. ³¹. Yemwe bagenzi bacu! Nimwitabe uhamagarira ALLAH (IMANA) munamwemere abahanagureho ibyaha anabakize ibihano bihambaye. ³². Naho utitaba uhamagarira kugana ALLAH (IMANA) ntabwo ananiranye ku isi kandi nta bandi barinzi afite batari We. Abo bari mu buyobe bugaragara.

³³. Ese ntibabona ko ALLAH (IMANA) waremye ibirere n'isi ntananzwe no kubirema ashobora guha ubuzima abapfu!? Yego! Rwose We ni Ushobora cyane buri kintu. ³⁴. Zirikana ubwo abahakanye bazamurikirwa

umuriro(bakabwirwa bati:) ese uku si ukuri? Bavuge bati: yego! Turahiye izina rya Nyagasani wacu. Avuge ati: ngaho nimusogongere ibihano kubera ibyo mwahakanaga.

^{35.} Ihangane nk'uko ba nyir'ubushake bukomeye mu ntumwa bihanganye. Ntunabihutishirize. Umunsi bazabona ibyo basezeranywa ni nk' aho bazaba batarabayeho uretse isaha yo ku manywa. Ni ugusohoza. Ese hari aborekwa uretse abantu b'ibygomeke!?

Surat 47

MUHAMMAD

Ku izina rya ALLAH (IMANA) Nyirimpuhwe, Nyirimbabazi.

¹ Abahakanye bakanakumira ku nzira ya ALLAH (IMANA) yaburijemo ibikorwa byabo. ² Naho abemeye bakanakora ibitunganye bakanemera ibyamanuriwe Muhammad ari na byo kuri guturuka kwa Nyagasani wabo yabahanaguyeho ibicumuro byabo anatunganya imibereho yabo. ³ Ibyo ni uko abahakanye bakurikiye ikinyoma naho abemeye bagakurikira ukuri guturuka kwa Nyagasani wabo. Uko ni ko ALLAH (IMANA) aha abantu ingero zabo.

^{4.} Nimuhura ku rugamba n'abahakanye mujye mukubita ku bikanu nimubanesha mujye mubaboha kugeza intambara irangiye mushatse mukabarekura nyuma cyangwa bakicungura. Ibyo n'iyo ALLAH (IMANA) ashaka yari kubatsinda ariko ni ukugira ngo agerageze bamwe muri mwe ku bandi. Abishwe mu nzira ya ALLAH (IMANA) ntazaburizamo ibikorwa byabo. ^{5.} Azabayobora anatunganye imibereho yabo. ^{6.} Anabinjize muri Djannah yabamenyesheje.

7. Yemwe abemeye! Nimuharanira inzira ya ALLAH (IMANA) azabatabara anakomeze ibirenge byanyu.

8. Naho abahakanye ukorekwa ni kube kuri bo azanayobya ibikorwa byabo. 9. Ibyo ni uko banze ibyo ALLAH (IMANA) yamanuye aburizamo ibikorwa byabo. 10. Ese ntibaragenda ku isi ngo barebe uko iherezo ry'abari imbere yabo ryari rimeze? ALLAH (IMANA) yarabarimbuye. Kandi abahakanyi bazabona nkaryo. 11. Ibyo ni uko ALLAH (IMANA) ari Umutabazi w'abemeye naho abahakanyi nta mutabazi bagira.

12. Mu by'ukuri ALLAH (IMANA) azinjiza abemeye bakanakora ibitunganye Djannah zitembamo imigezi naho abahakanye bishima by'akanya gato bakanarya nk'uko amatungo arisha kandi umuriro ni bwo bwakiriye bwabo.

13. Ese ni imudugudu ingahe tworetse yarushaga imbaraga umudugudu wawe wakumenesheje, bakaba nta mutabazi bafite!?

14. Ese uri ku kuri guturutse kwa Nyagasani we ni nk'uwatakiwe ububi bw'ibikorwa bye, bakanakurikira irari ryabo!? 15. Urugero rwa Djannah yasezeranyijwe abaganduka irimo: imigezi y'amazi atagaze, imigezi y'amata atari umujago, imigezi y'ibinyobwa biryohye abanywi n'imigezi y'ubuki busukuye. Kandi bafitemo buri mbuto no guhanagurwaho ibyaha guturutse kwa Nyagasani wabo. Ese ni kimwe n'uzaba ubuziraherezo mu muriro bagahabwa amazi yatuye agacagagura amara yabo?

16. No muri bo hari abakumviriza. Maze basohoka iwawe bakabwira abahawe ubumenyi bati: yavuze iki mu kanya? Abo ni bo ALLAH (IMANA) yapfundikiye imitima yabo bakurikira irari ryabo. 17. Naho abayobotse abongerera ubuyobohe akanabaha ukuganduka kwabo.

18. Ese hari icyo bategereje uretse imperuka kubageraho ibaguye gitumo? Rwose ibimenyetso byayo byaraje. Ese bazibuka bate ibagezeho? 19. Menyako nta yindi Mana uretse ALLAH (IMANA) unasabe guhanagurwaho ibyaha byawe n'ibyabemera n'abemerakazi kandi ALLAH (IMANA) azi imyitwarire yanyu n'iherezo ryanyu.

20. Abemeye baravuga bati: iyaba hamanurwaga Suurat. Cyakora iyo Suurat imanuwe isobetse ubushishozi ikavugwamo intambara, ubona abafite indwara mu mitima yabo bakureba indoro y'usakiwe n'urupfu. Iyiza kuri bo.

21. Ni ukwumvira n'imvugo nziza. Iyo icyemezo gifashwe (intambarA) bizeye ALLAH (IMANA) byaba byiza kuri bo.

22. Ese muramutse muteye umugongo ntimwakwangiza ku isi mugaca n'imiryango yanyu? 23. Abo ni bo ALLAH (IMANA) yavumye abagira ibipfamatwi anahumisha amaso yabo.

24. Ese ntibitegereza Qur'aan cyangwa ku mitima hari ingufuri zayo? 25. Mu by'ukuri abahindukiye ku migongo nyuma y'uko basobanukirwa n'ubuyobohe, sha'itwaan yarabashutse abizeza guhoraho. 26. Ibyo ni uko babwiye abanze ibyo ALLAH (IMANA) yamanuye bati: tuzabumvira muri bimwe mu bintu. Kandi ALLAH (IMANA) azi ibanga ryabo. 27. Bizagenda gute ubwo Abamala'ika bazabapfusha, bakubita uburanga bwabo n'imigongo yabo? 28. Ibyo ni uko bakurikiye ibirakaza ALLAH (IMANA) banga ishimwe rye. Aburizamo ibikorwa byabo.

29. Cyangwa abafite indwara mu mitima yabo bakeka ko ALLAH (IMANA) atazagaragaza urwango rwabo!? 30. Iyo tubishaka twari kubakwereka ukabamenya ku bimenyetso byabo rwose uzabamenyera ku kugobeka imvugo kandi ALLAH (IMANA) azi ibikorwa byanyu.

31. Rwose tuzabagerageza kugeza ubwo tugaragaza abaharanira inzira y'ukuri muri mwe n'abihangana tunagerageze ibikorwa byanyu. 32. Mu by'ukuri abahakanye bagakumira inzira ya ALLAH (IMANA) bakarwanya Intumwa nyuma y'uko ubuyoboze bubagaragarira ntacyo bazatwara IMANA (ALLAH). Kandi azaburizamo ibikorwa byabo.

33. Yemwe abemeye! Nimwumvire ALLAH (IMANA) munumvire Intumwa kandi ntimukangize ibikorwa byanyu.

34. Rwose abahakanye bakanakumira ku nzira ya ALLAH (IMANA) maze bagapfa ari abahakanyi ALLAH (IMANA) ntazabahanaguraho ibyaha byabo. 35. Ntimuzacike intege ngo muhamagarire imishyikirano kandi ari mwe muri hejuru. ALLAH (IMANA) ari kumwe na mwe nta n'ubwo azabagabanyiriza ibikorwa byanyu.

36. Mu by'ukuri ubuzima bw'isi ni umukino n'ibirangaza nimwemera mukanaganduka azabaha ibihembo byanyu kandi ntabasaba imitungo yanyu. 37. Ayibasabye akabagondoza mwagira ubugugu akagaragaza urwango rwanyu. 38. Ngaho ni mwe abo muhamagarirwa gutanga mu nzira ya IMANA (ALLAH). Muri mwe hari ababa abanyabugugu kandi ugize ubugugu aba abwigiriye. ALLAH (IMANA) ni We Mukungu mwebwe muri abatindi. Nimuhindukira azabagurana abantu batari mwe kandi ntibazabe nkamwe.

Surat 48

AL-FAT'H

Ku izina rya ALLAH (IMANA) Nyirimpuhwe, Nyirimbabazi.

¹ Mu by'ukuri Twe rwose twaguhaye ugutsinda kugaragara.

² Kugira ngo ALLAH (IMANA) aguhanagureho ibyabanje mu byaha byawe n'ibizaza kandi agusenderezeho inema ze anakuyobore inzira igorotse. ³ ALLAH (IMANA) anagutabare ugutabarwa gukomeye.

⁴ Ni We wamanuye ituze mu mitima y'abemera kugira ngo bongere ukwemera ku kwemera kwabo. ALLAH (IMANA) afite ingabo z'ibirere n'isi kandi ALLAH (IMANA) ni Umumenyi cyane, Ushishoza. ⁵ Kugira ngo yinjize abemera n'abemerakazi muri Djannah zitemba mo imigezi bazabamo ubuziraherezo anabahanagureho ibicumuro byabo kandi ibyo kwa ALLAH (IMANA) ni intsinzi ihambaye. ⁶ Anahane abakora Nifaaq n'abakora Nifaaq b'abagore, ababangikanya n'ababangikanya b'abagore n'abakekera ALLAH (IMANA) ugukeka kubi. Ukorama kubi nikubahame. Kandi ALLAH (IMANA) yarabarakariye, arabavuma anabategurira Djahannam, kandi ni igarukiro ribi. ⁷ ALLAH (IMANA) afite ingabo z'ibirere n'isi kandi ALLAH (IMANA) ni Utsinda, Ushishoza.

⁸. Mu by'ukuri Twe twakohereje uri umuhamya, uvuga inkuru nziza n'uburira. ⁹. Kugira ngo mwemere ALLAH (IMANA) n'intumwa ye mumukuze, mumwubahe, munamusingize mu gitondo na nimugoroba. ¹⁰. Mu by'ukuri abagukorera Ba'iah, rwose baba bayikorera IMANA (ALLAH). Ukuboko kwa ALLAH (IMANA) kuri hejuru

y'amaboko yabo. Uzayitatira, ibibi byayo bizagaruka kuri we. Kandi uzuzuza ibyo yasezeranyije ALLAH (IMANA) azamuha ibihembo bihambaye.

11. Abaretse kujya ku rugamba muri ba A'araab, bazakubwira bati: twarangajwe n'imitungo yacu n'imiryango yacu dusabire guhanagurwaho ibyaha, baravugisha indimi zabo ibitari mu mitima yabo vuga uti: ninde uzagira icyo yabamarira kwa IMANA (ALLAH), ashatse kubateza ikibi cyangwa ashatse kubagera igifite akamaro nyamara ALLAH (IMANA) ni Umumenyi w' ibyihishe mu byo mukora. 12. Ahubwo mwaketseko intumwa n'abemeye batazagaruka rwose mu miryango yabo, ibyo byatatswe mu mitima yanyu mukeka ugukeka kubi, muba abantu boramye.

13. Utemera ALLAH (IMANA) n'intumwa ye rwose Twe twateganyirije abahakanyi Sa'iir. 14. ALLAH (IMANA) afite ubwami bw'ibirere n'isi ahanaguraho ibyaha uwo ashaka akanahana uwo ashaka mu by'ukuri ALLAH (IMANA) ni Uhebuje mu guhanagura ibyaha, Nyirimbabazi.

15. Abaretse kujya ku rugamba nimujya gufata iminyago bazavuga bati: reka tubakurikire. Barashaka kugurana amagambo ya IMANA (ALLAH). Vuga uti: ntimuzadukurikira uko ni ko ALLAH (IMANA) yavuze mbere. Bazavuga bati: Ahubwo muratugirira ishyari nyamara ntibari basobanukiwe uretse gake

16. Bwira abaretse kujya ku rugamba muri ba A'araab uti: muzahamagarirwa guhura n'abantu bafite imbaraga cyane murwane nabo cyangwa babe abaislam. Nimwumvira ALLAH (IMANA) azabaha ibihembo byiza kandi nimutera umugongo nk'uko mwateye umugongo mbere, azabahana ibihano bibabaza. 17. Nta mugayo ku mpumyi nta n'umugayo

k'uwamugaye, nta n'umugayo ku murwayi. Uzumvira ALLAH (IMANA) n'intumwa ye azamwinjiza muri Djannah itembamo imigezi naho uzatera umugongo azamuhana ibihano bibabaza.

18. Rwose ALLAH (IMANA) yishimiye abemera ubwo bagukoreraga Ba'iah munsu y'igiti. Yamenye ibiri mu mitima yabo, abamanurira ituze anabahemba intsinzi ya hafi.

19. N'iminyago myinshi bafata. Kandi ALLAH (IMANA) ni Utsinda, Ushishoza. 20. ALLAH (IMANA) yabasezeranyije iminyago myinshi mufata, abihutishiriza ibi, abarinda amaboko y'abantu kugira ngo bibe ikimenyetso ku bemera anabayobore ku nzira igororotse. 21. N'iyindi mutashoboye, ALLAH (IMANA) yarayigose Kandi ALLAH (IMANA) ni Ushobora cyane buri kintu.

22. N'iyi abahakanye babarwanya bari gutera umugongo hanyuma ntibari no kubona umurinzi cyangwa umutabazi.

23. Ni umugenzo wa ALLAH (IMANA) wahise mbere. Kandi ntuzabonera umugenzo wa ALLAH (IMANA) ingurane.

24. Ni We wabujije amaboko yabo kuri mwe, n'amaboko yanyu kuri bo i Makkah rwagati nyuma y' aho ababatsindishije Kandi ALLAH (IMANA) ni Ubona ibyo mukora.

25. Abo ni bo bahakanye banakumira kuri Mas'djidil-Haraam n'amatungo (ibitambo) biziritse binabujijwe kugera ku mwanya wabyo. Iyo hataba abagabo bemera n'abagore bemera mutari muzi, mwari kubaribata mutabizi, maze mukazagerwaho n'ikibi kubera bo ari ukugira ngo ALLAH (IMANA) yinjize mu mpuhwe ze uwo ashaka. N'iyi baza gutandukana twari guhana abahakanye muri bo ibihano bibabaza.

26. Ubwo abahakanye bashyiraga mu mitima yabo ivangura

ukuvangura kwa Djaahiliyyah ALLAH (IMANA) amanurira intumwa ye n'abemera ituze rimuturutseho, abahitiramo ijambo ryo kuganduka. Kandi bari barikwiye bakaba na ba nyiraryo. ALLAH (IMANA) ni Umumenyi wa buri kintu.

27. Mu by'ukuri ALLAH (IMANA) yahamije mu kuri inzosi z'intumwa ye ko rwose muzinjira Mas'djidil-Haraam, ALLAH (IMANA) abishatse mutekanye mwogoshe imitwe yanyu munagabanyije mudatinya. Amenya ibyo mutamenye ashiraho intsinzi ya hafi mbere y'ibyo.

28. Ni We wohereje intumwa ye n'ubuyoboke n'idini y'ukuri kugira ngo ayisumbishe andi madini yose, ALLAH (IMANA) arahagije kuba Umuhamya.

29. Muhammad ni intumwa ya IMANA (ALLAH). Abari kumwe na we barakaze ku bahakanyi ni abanyampuhwe hagati yabo. Ubabona bunamyeye, bubamyeye bashakisha ingabire ziturutse kwa ALLAH (IMANA) no kwishimirwa. Ikibaranga ni ikimenyetso cyo kubama kiri mu buranga bwabo. Urwo ni urugero rwabo muri Ta'uraat ni n'urugero rwabo muri In'jiil ni nk'ikimera cyasohoye umugondoro wacyo kirawukomeza gikomera kiringanira neza ku gihimba cyacyo gishimisha abahinzi kugira ngo abarakarishe abahakanyi. ALLAH (IMANA) yasezeranyije abemeye bakanakora ibitunganye muri bo uguhanagurwaho ibyaha n'ibihembo bihambye.

Surat 49

AL HUDJURAT

Ku izina rya ALLAH (IMANA) Nyimpuhwe, Nyirimbabazi.

¹ Yemwe abemeye! Ntimukajye mugira ibyo mukora (mufata ibyemezo) mbere ya ALLAH (IMANA) n'Intumwa ye. Mugandukire ALLAH (IMANA) mu by'ukuri ALLAH (IMANA) ni Uwumva cyane, Umumenyi cyane.

² Yemwe abemeye! Ntimukarangurure amajwi yanyu muyarenza ijwi ry'Umuhanuzi. Kandi ntimukajye mumwaturira imvugo nk'uko mwaturirana ubwanyu ku bwanyu kugira ngo ibikorwa byanyu bitaba impfabusa na mwe mutabizi. ³ Mu by'ukuri abagabanya amajwi yabo aho intumwa ya ALLAH (IMANA) iri abo ni bo ALLAH (IMANA) yejeje imitima yabo mu kuganduka bafite uguhanagurwaho ibyaha n'ibihembo bihambaye. ⁴ Mu by'ukuri abaguhamagara bari inyuma y'ibyumba abenshi muri bo nta bwenge bafite. ⁵ Nyamara iyo bihangana kugeza ubwo usohotse ubagana byari kuba byiza kuri bo. ALLAH (IMANA) ni Uhebuje mu guhanagura ibyaha, Nyirimbabazi.

⁶ Yemwe abemeye! Inzimuzi niramuka ibazaniye inkuru mujye mushishoza kugira ngo mudahohotera abantu ku bujiji, mukaramuka ku byo mwakoze muri abicuza. ⁷ Kandi mumenye ko intumwa ya ALLAH (IMANA) iri muri mwe. Iyo ibumvira mu bintu byinshi mwari kuba mu bizazane. Ariko ALLAH (IMANA) yabakundishije ukwemera anagutaka mu mitima yanyu. Abangisha uguhakana, ubwangizi no kwigomeka. Abo ni bo bayobotse. ⁸ Izo ni ingabire ziturutse

kwa ALLAH (IMANA) ni n'inema kandi ALLAH (IMANA) ni Umumenyi cyane, Ushishoza.

9. Amatsinda abiri mu bemera naramuka ashyamiranye muje muyunga. Rimwe muri yo niringera muje murwanya iriringera kugeza ubwo rigarukiye itegeko rya IMANA (ALLAH). Nirigaruka muje mubunga mu butabera kandi mukoreshe ukuri. Mu by'ukuri ALLAH (IMANA) akunda abakoreshe ukuri. 10. Mu by'ukuri abemera ni abavandimwe. Nimwunge abavandimwe banyu kandi mugandukire ALLAH (IMANA) kugira ngo mugirirwe impuhwe.

11. Yemwe abemeye! Abantu ntibakannyeye abandi wenda baba ari bo beza kubaruta. Cyangwa abagore ntibakannyeye abandi bagore wenda baba ari bo beza kubaruta. Ntimugasebanye kandi ntimugahimbane amazina, izina ry'ubwangizi ni ribi nyuma yo kwemera. Kandi utari yicuza, abo ni bo bahuguza.

12. Yemwe abemeye! Muje mwirinda cyane ugukeka kuko bimwe mu gukeka ari ibyaha. Ntimukagigirane kandi ntimugasebanye. Ese umwe muri mwe yakunda kurya inyama y'umuvandimwe we ari umurambo? Nimubyange mugandukire IMANA (ALLAH). Mu by'ukuri ALLAH (IMANA) ni Uwakira cyane ukwicuza, Nyirimbabazi.

13. Yemwe bantu! Mu by'ukuri Twe twabaremye tubakomoye ku mugabo umwe n'umugore umwe tubagira amahanga n'amoko kugira ngo mumenyane. Rwose ubarusha icyubahiro imbere ya ALLAH (IMANA) ni ubarusha kuganduka. Mu by'ukuri ALLAH (IMANA) ni Umumenyi cyane, Umumenyi w' ibyihishe mu byo mukora.

14. Ba A'araab baravuze bati: twaremeye! Vuga uti: ntimuremera! Ahubwo nimuvuge muti: twabaye abaislaam.

Naho ukwemera ntikwari kwinjira mu mitima yanyu. Kandi nimwumvira ALLAH (IMANA) n'intumwa ye ntacyo azagabanya mu bikorwa byanyu mu by'ukuri ALLAH (IMANA) ni Uhebuje mu guhanagura ibyaha, Nyirimbabazi. ¹⁵ Mu by'ukuri abemera nyabo ni abemeye ALLAH (IMANA) n'intumwa ye nyuma ntibashidikanye bakanaharanira inzira ya ALLAH (IMANA) batanze imitungo yabo nabo ubwabo. Abo ni bo banyakuri.

¹⁶ Vuga uti: ese muramenyesha ALLAH (IMANA) idini ryanyu kandi ALLAH (IMANA) azi ibiri mu birere n'ibiri mu isi? ALLAH (IMANA) ni Umumenyi cyane wa buri kintu. ¹⁷ Baragucyurira y'uko babaye abaislam vuga uti: mwincyurira ubuislam bwanyu Ahubwo ALLAH (IMANA) ni We ukwiye kubacyurira ko yabayoboye ku kwemera niba muri abanyakuri. ¹⁸ Mu by'ukuri ALLAH (IMANA) azi ibyihishe byo mu birere n'isi. Kandi ALLAH (IMANA) ni Ubona cyane ibyo mukora.

Surat 50

QAAF

Ku izina rya ALLAH (IMANA) Nyirimpuhwe, Nyirimbabazi.

¹ *Qaaf.*

Ndahiye Qur'aan Yubahitse. ² Ahubwo batangariye ko umuburizi ubaturutsemo yabagezeho. Abahakanyi baravuga bati: iki ni ikintu gitangaje. ³ Ese nidupfa tukaba igitaka? Uko kugaruka kuri kure. ⁴ Rwose tuzi icyo ubutaka bugenda bubagabanyaho kandi dufite igitabo kibibitse. ⁵ Ahubwo

bahinyuye ukuri ubwo kwabageragaho. Bo bari mu bintu bivanze.

⁶ Ese ntibareba ikirere uko twacyubatse hejuru yabo tukanagitaka, kikaba kidafite imyenge!? ⁷ N'isi twarayirambuye tuyishyiraho imisozi tunayezaho buri ngeri z'ibimera nziza. ⁸ Ari isomo n'urwibutso kuri buri mugaragu ugarukira IMANA (ALLAH). ⁹ Tumanura amazi yuje imigisha mu kirere tuyeresha imirima n'impeke zisarurwa. ¹⁰ N'imitende miremire ifite amaseri ahekeranye neza. ¹¹ Ari amafunguro ku biremwa tunayahesha ubuzima igihugu cyapfuye. No kuzuka ni nk'uko.

¹² Mbere yabo abantu ba Nuuh, abantu ba Rass n' aba Thamuud barahinyuye. ¹³ Ba A'ad, Fir'aun n'abavandimwe ba Luutw. ¹⁴ Abantu ba A'ikah n'abantu ba Tubba'i bose bahinyuye intumwa igihano cyanjye kirahama. ¹⁵ Ese twananijwe n'ukurema kwa mbere!? Ahubwo bo bari mu kuvangitiranya ukurema gushya.

¹⁶ Rwose twaremye umuntu tunazi ibyo umutima we umubwiriza kandi Twe tunamwegereye kurusha umutsi w'ubuzima. ¹⁷ Ubwo abakira babiri bakira bicaye iburyo n'ibumoso. ¹⁸ Ntasohora ijambo uretse ko aho ari haba hari ugenzura n'uwo bahorana.

¹⁹ Imbanzizarupfuizazana ukuri. Ibyoni byowizibukiraga. ²⁰ Impanda ihuhwemo uwo ni wo munsu w'ibihano. ²¹ Buri muntu azaza ari kumwe n'ushorera n'umuhamya. ²² Rwose wari mu burangare kuri ibi tukuvanyeho igipfundikizo cyawe amaso yawe none ni ibyuma. ²³ Umusangirangendo we (Mala'ika umushinzwe) aravuga ati: uyu ni we mfite arahari. ²⁴ Nimujugunye muri Djahannam buri muhakanyi utsimbarara cyane. ²⁵ Ubangamira cyane ukuri, urengera,

ushidikanya. ^{26.} Wawundi wabangikanyije ALLAH (IMANA) n'indi mana nimumujugunye mu bihano bikaze. ^{27.} Mugenzi we (sha'itwaan) aravuga ati: ayi Nyagasani wacu! Sinamuyobeje! Ahubwo we yari mu buyobe bwa kure. ^{28.} Aravuga ati: ntimujye impaka imbere yanjye kandi narababuriye ibihano mbere. ^{29.} Ijambo iwanjye ntirihindurwa kandi Jye sindi uhuguza abagaragu.

^{30.} Zirikana umunsi tuzabwira Djahannam tuti: ese wuzuye? Ikavuga iti: ese hari inyongera? ^{31.} Djannah izigizwa hafi y'abaganduka. ^{32.} Iyi ni yo musezeranywa buri ugarukira ALLAH (IMANA) cyane, uzirikana. ^{33.} Utinya Nyirimpuhwe atamubona akaza afite umutima wicuza. ^{34.} Nimuzinjire mu mahoro uwo ni umunsi uhoraho. ^{35.} Bafitemo ibyo bashaka kandi dufite inyongera.

^{36.} Ni ibisekuru bingahe tworetse mbere yabo byo byabarushaga imbaraga byanacengeye mu bihugu!? Ese hari ubuhungiro? ^{37.} Mu by'ukuri muri ibyo hari urwibutso k'ufite umutima cyangwa uwateze amatwi kandi we ahari.

^{38.} Rwose twaremye ibirere n'isi n'ibiri hagati yabyo mu bihe bitandatu kandi ntitwafatwa n'umunaniro. ^{39.} Ihanganire ibyo bavuga unatagatifuze ishimwe rya Nyagasani wawe mbere y'uko izuba rirasa na mbere y'uko rirenga. ^{40.} No mu ijoro ujye umusingiza na nyuma yo kubama.

^{41.} Uzumve umunsi uhamagara azahamagarira ahantu hafi. ^{42.} Umunsi bazumvaho urusaku mu kuri uwo ni umunsi w'izuka. ^{43.} Mu by'ukuri Twe dutanga ubuzima tukanabutwara kandi iwacu niho garukiro. ^{44.} Umunsi isi izabasadukiraho bakavamo bihuta uko ni ugukoranya kuri Twe koroshye.

^{45.} Twe tuzi cyane ibyo bavuga kandi wowe kuri bo nturi umunyagitugu. Ibukisha Qur'aan utinya ibihano byanjye.

AD-DHARIYYAAT

Ku izina rya ALLAH (IMANA) Nyirimpuhwe, Nyirimbabazi.

¹ Ndahiye imiyaga itumura. ² N'ibicu bitwara amazi.
³ N'amato agenda mu buryo bworoshye. ⁴ N'Abamala'ika
 batanga ibintu. ⁵ Mu by'ukuri ibyo musezeranywa ni ukuri.
⁶ Kandi n'igihembo kizabaho. ⁷ Ndahiye ikirere kirimo
 amayira. ⁸ Rwose mwe muri ku ijamba ritandukanye.
⁹ Ariteshwaho uwateshejwe.

¹⁰ Abanyakinyoma baravumwe. ¹¹ Babandi bo bari mu
 buherwe barangaye. ¹² Barabaza igihe cy'umunsi w'igihembo.
¹³ Umunsi bo bazaba bari ku muriro bahanwa. ¹⁴ Ngaho
 nimusogongere ibihano byanyu, iki ni cyo mwihutishaga.
¹⁵ Mu by'ukuri abaganduka bari muri Djannah n'amasoko.
¹⁶ Bakiriye ibyo bahawe na Nyagasani wabo Mu by'ukuri
 mbere y'ibyo bari abagiraneza. ¹⁷ Ni gake baryamaga
 mu ijoro. ¹⁸ No mu gicuku bo basabaga uguhanagurwaho
 ibyaha. ¹⁹ No mu mitungo yabo hari uburenganzira k'usaba
 n'uwiyumanganyije.

²⁰ Ku isi hari ibimenyetso ku bemera badashidikanya.
²¹ No muri mwe ubwanyu, ese ntimubona ? ²² No mu kirere
 hari amafunguro yanyu n'ibyo musezeranywa. ²³ Ndahiye ku
 izina rya Nyagasani w'ikirere n'isi ko byo ari ukuri nk'uko
 mwe muvuga!

²⁴ Ese wagezeweho n'inkuru y'abashyitsi ba Ibraahiim
 bubahitse. ²⁵ Ubwo binjiraga iwe bakavuga bati: Salaam!
 Aravuga bati: Salaam ! Bantu mutazwi. ²⁶ Yinyabya asanga
 ab'we azana inyana ishishe. ²⁷ Arayibegereza aravuga ati: ese

mwariye!? ²⁸. Ahisha ko yabatinye. Baravuga bati: witinya!?
Bamuha inkuru nziza y'umuhungu w'umumenyi cyane.
²⁹. Umugore we aza yiyamira akubita agashyi mu buranga
bwe avuga ati: Umukecuru w'urubereri! ³⁰. Baravuga bati:
uko ni ko Nyagasani wawe yavuze mu by'ukuri we ni
Ushishoza, Umumenyi cyane.

³¹. Aravuga ati: mufite kibazo ki? Yemwe ntumwa!
³². Baravuga bati: rwose twe twoherejwe ku bantu b'abagome.
³³. Kugira ngo tubamanureho amabuye y'amahindure. ³⁴. Afite
ibimenyetso bya Nyagasani wawe ari igihano ku barengera.
³⁵. Dukuramo (mu Mudugudu w'abagome) abari bawurimo
mu bemera. ³⁶. Ntitwasanzemo keretse urugo rumwe mu
bicisha bugufi. ³⁷. Dusigamo ikimenyetso ku batinya ibihano
bibabaza.

³⁸. No mu nkuru ya Muusa ubwo twamwoherezaga kwa
Fir'aun n'ibimenyetso bigaragara. ³⁹. Atera umugongo ku
bw'imbaraga ze aravuga ati: ni umurozi cyangwa umusazi.
⁴⁰. Turamufata we n'ingabo ze tubanaga mu nyanja kandi we
agayitse. ⁴¹. No mu nkuru ya ba A'ad ubwo twabohererezaga
umuyaga ugumbahaye. ⁴². Ntureka ikintu ugezeho uretse ko
ukigira umuyonga. ⁴³. No mu nkuru yaba Thamuud ubwo
babwirwaga bati: nimwishime gato kugeza igihe kizwi.
⁴⁴. Bigomeka ku itegeko rya Nyagasani wabo umuriro
w'inkuba ubafata nabo bareba. ⁴⁵. Ntibashoboye guhaguruka
nta n'ubwo bari abo gutabarwa. ⁴⁶. N'abantu ba Nuuh mbere
mu by'ukuri bo bari abantu b'ibygomeke.

⁴⁷. Ikirere twacyubakanye imbaraga. Kandi rwose Twe
turi abagura. ⁴⁸. N'isi twarayishashe. Ni Twe beza bo gusiza.
⁴⁹. No muri buri kintu twaremyemo gabo na gore kugira
ngo mwibuke. ⁵⁰. Nimuhungire kwa ALLAH (IMANA) mu

by'ukuri jye kuri mwe ndi umuburizi ugaragara uturutse kuri We. ⁵¹. Ntimukabangikanye ALLAH (IMANA) n'indi mana mu by'ukuri jye kuri mwe ndi umuburizi ugaragara uturutse kuri We.

⁵². Ni nk'uko abari imbere yabo ntibagezweho n'intumwa uretse ko bavugaga bati: ni umurozi cyangwa umusazi! ⁵³. Ese barabiraganye? Ahubwo bo ni abantu b'ibyigomeke. ⁵⁴. Birengagize, wowe nta bwo uri uwo kugawa. ⁵⁵. Ibutsa! Mu by'ukuri ukwibutsa kugirira akamaro abemera.

⁵⁶. Sinaremye amadjinn n'abantu uretse ko ari ukugira ngo bingaragire. ⁵⁷. Simbishakaho amafunguro sinashaka ko bingaburira ⁵⁸. Mu by'ukuri ALLAH (IMANA) ni We Utanga amafunguro cyane, Uwimbaraga, Ukomeye. ⁵⁹. Rwose abahuguje bafite umugabane ku bihano nk'umugabane wa bagenzi babo. Ntibanyihutishe. ⁶⁰. Ibihano bikomeye biri ku bahakanye ku muni wabo basezeranywaga.

Surat 52

AT-TWUUR

Ku izina rya ALLAH (IMANA) Nyirimpuhwe, Nyirimbabazi.

¹ Ndahiye Twuur. ² N'igitabo cyanditse. ³ K'urupapuro rurambuye. ⁴ Ndahiye inzu yubatse. ⁵ N'igisenge gihanitse. ⁶ N'inyanja igurumana. ⁷ Mu by'ukuri ibihano bya Nyagasani wawe bizaba. ⁸ Ntibifite icya bibuza. ⁹ Umunsi ikirere kizatigita ugutigita. ¹⁰ N'imisozi ikagenda ukugenda ¹¹ Ibihano bikomeye uwo muni bizaba ku bahinyura. ¹² Abinjira mu kinyoma bakina. ¹³ Umunsi bazasunikwa ugusunikwa baganishwa ku muriro wa Djahannam. ¹⁴ Uyu

ni wo muriro mwajyaga muhakana. ¹⁵ Ese ubu ni uburozi cyangwa mwe ntimureba? ¹⁶ Muwinjiremo. Mwihangane cyangwa ntimwihangane ni kimwe kuri mwe rwose murahembwa ibyo mwakoraga.

¹⁷ Rwose abaganduka bazaba muri Djannah n'inema.

¹⁸ Banyuzwe n'ibyo Nyagasani wabo yabahaye kandi Nyagasani wabo yabarinze ibihano bya Djahiim.

¹⁹ Nimurye, munywe mugubwe neza kubera ibyo mwakoraga.

²⁰ Begamyeye ku bitanda bitondetse kandi tuzabashyingira ba Huurul -a'in.

²¹. N'abemeye, ababakomokaho bakabakurikira mu kwemera tuzabasangisha ababakomotseho kandi ntitugire icyo tugabanya mu bikorwa byabo. Buri muntu ku byo yakoze azabibazwa. ²². Tuzabongerera imbuto n'inyama mu byo bifuza. ²³. Bazahanamo ikirahure nta gusinda kukirimo nta n'igicumuro. ²⁴. Bazazengurukwamo n'abahungu babo bameze nka Lu'ulu'u ipfunyitse. ²⁵. Bamwe bazahindukirira abandi babazanya. ²⁶. Bavuge bati: rwose twe mbere twari mu bacu dufite impungenge. ²⁷. ALLAH (IMANA) araturorera aturinda ibihano bya Samuum. ²⁸. Rwose twe mbere twaramusabaga mu by'ukuri ni We Uwineza, Nyirimbabazi.

²⁹. Ibutsa! Mu by'ukuri wowe ku bw'inema za Nyagasani wawe nturi umupfumu cyangwa umusazi. ³⁰. Cyangwa baravuga bati: ni umusizi reka tumutege iminsi. ³¹. Vuga uti: ngaho nimuturame. Rwose jye hamwe na mwe ndi mu bategereje. ³². Cyangwa ubwenge bwabo burabategeka ibi cyangwa bo ni abantu b' ibyigomeke. ³³. Cyangwa baravuga ngo yarayihimbye! Ahubwo ntibemera! ³⁴. Ngaho nibazane ikiganiro nkayo niba ari abanyakuri.

³⁵. Cyangwa baremwe nta kintu bakomoweho cyangwa ni

bo baremyi!? ³⁶. Cyangwa baremye ibirere n'isi!? Ahubwo ntibemera! ³⁷. Cyangwa bafite ibigega bya Nyagasani wawe!? Cyangwa ni bo bagenga!? ³⁸. Cyangwa bafite urwego bumviririzaho!? Ngaho uwumviriza wabo nazane ibimenyetso simusiga! ³⁹. Cyangwa ni We ufite abakobwa mukagira abahungu!?

⁴⁰. Cyangwa urabasaba igihembo bo bakaba baremererwa n'ubwishyu!? ⁴¹. Cyangwa bafite ubumenyi bw'ibiyihishe bakaba bandika!? ⁴². Cyangwa barashaka kugambana abahakanye ni bo bazahanirwa ubugambanyi. ⁴³. Cyangwa bafite imana itari IMANA (ALLAH)!? Ubutagatifu ni ubwa ALLAH (IMANA) ku byo bamubangikanya.

⁴⁴. N'iyo babona ikimanyu giturutse mu kirere kigwa bavuga bati: ni igicu gicucitse ! ⁴⁵. Bareke kugeza ubwo bazahura n'umunsi wabo bazagushwamo igihumura. ⁴⁶. Umunsi akagambane kabo katazagira icyo kabamarira nta n'ubwo bo bazatabarwa. ⁴⁷. Rwose abahuguje bafite ibindi bihano bitari ibyo ariko abenshi muri bo ntibabizi.

⁴⁸. Ihanganire ugukiranura kwa Nyagasani wawe rwose wowe turakurinze unatagatifuze ishimwe rya Nyagasani wawe uko ukora Swalaat. ⁴⁹. No mu ijoro umwambaze n'igihe inyenyeri ziba zirenga.

Surat 53

AN-NADJ'M

Ku izina rya ALLAH (IMANA) Nyirimpuhwe, Nyirimbabazi.

¹ Ndahiye inyenyeri iyo igwa. ² Mugenzi wanyu ntiyayobye! Nta n'ubwo yakosheje. ³ Ntavuga ashingiye ku irari. ⁴ We

nta kindi avuga uretse ibihishurwa ahishurirwa. ⁵ Yigishwa n'ufite imbaraga cyane. ⁶ Ufite ishusho nziza wigaragaje mu ishusho ye y'ukuri. ⁷ Ubwo we yari mu kirere cyo hejuru. ⁸ Maze aza hafi arushaho kumwegera. ⁹ Aba ku rugero rw'amahembe y'umuheto cyangwa hafi kurushaho. ¹⁰ Ahishurira umugaragu wa ALLAH (IMANA) ibyo yamuhishuriye. ¹¹ Umutima ntiwabeshye ku byo wabonye. ¹² Ese muramugisha impaka ku byo abona. ¹³ Yigeze no kumubona ubundi. ¹⁴ Kuri Sidratil-Mun'tahaa. ¹⁵ Kuri yo ni ho hari Djannah y'ubwakiriro. ¹⁶ Ubwo Sidrah yatwikirwaga n' ibiyitwikira. ¹⁷ Amaso ntiyatannye nta n'ubwo yayobye. ¹⁸ Rwose yabonye ibihambaye mu bitangaza bya Nyagasani we.

¹⁹ Nimumbwire Laata na Uzza! ²⁰ Na Manaata wa gatatu wundi. ²¹ Ese mufite abahungu akagira abakobwa!? ²² Iryo ryaba ari igabana ribogamye. ²³ Ibyo ntacyo biri cyo uretse amazina mwabyise mwebwe n'abakurambere banyu ALLAH (IMANA) nta kimenyetso yabimanuriye. Ntacyo bakurikira uretse ugukeka n'ibyo imitima irarikira Kandi mu by'ukuri bagezweho n'ubuyobohe buturutse kwa Nyagasani wabo. ²⁴ Ese Umuntu yabona ibyo yifuza byose? ²⁵ ALLAH (IMANA) ni We ufite imperuka n'intangiriro.

²⁶ Ni bangahe mu Bamala'ika bari mu birere, ubuvugizi bwabo butazagira icyo bumara keretse nyuma y'aho ALLAH (IMANA) azaha uruhushya uwo ashaka akanashima! ²⁷ Mu by'ukuri abatemera imperuka bita Abamala'ika inyito y'igitsina gore. ²⁸ Nta bumenyi babifitiye nta n'icyo bakurikira uretse ugukekeranya kandi rwose ugukeka ntacyo kwahindura ku kuri. ²⁹ Irengagize uwateye umugongo urwibutso rwacu nta kindi ashaka uretse ubuzima bw'isi.

^{30.} Iyo ni yo songa y'ubumenyi bwabo mu by'ukuri Nyagasani wawe ni We Uzi cyane uwayobye ku nzira ye ni na We uzi cyane uwayobotse.

^{31.} Ibyo mu birere n'ibyo mu isi ni ibya ALLAH (IMANA) kugira ngo ahembe abafuditse ibyo bakoze anahembe ibyiza abagize neza. ^{32.} Abirinda ibyaha n'ibikozasoni uretse kugwa mu byoroshye. Mu by'ukuri Nyagasani wawe ni Mugari wo guhanagura ibyaha ni na We ubazi cyane, ubwo yabahangaga abakuye mu gitaka n'igihe mwe mwari abana mukiri mu nda za ba nyoko. Ntimukigire abere! Ni We Uzi cyane uganduka.

^{33.} Ese ntubona uwateye umugongo! ^{34.} Agatanga bike maze akanagira ubugugu!? ^{35.} Ese afite ubumenyi bw'ibitagaragara akaba abona? ^{36.} Cyangwa ntiyabwiwe ibiri mu bitabo bya Muusa? ^{37.} Na Ibraahim wasohoje ubutumwa? ^{38.} Ko umunyacyaha atikorera icyaha cy'undi. ^{39.} No kuba umuntu atazabona uretse ibyo yakoze. ^{40.} Kandi ko ibikorwa bye bizabonwa. ^{41.} Maze akabihemberwa igihembo cyuzuye. ^{42.} No kuba kwa Nyagasani wawe ari ryo herezo. ^{43.} No kuba We ari We Utera guseka no kurira. ^{44.} No kuba We yambura ubuzima akanabutanga. ^{45.} No kuba ari We urema ibitsina byombi gabo na gore. ^{46.} Mu ntanga iyo zisohowe. ^{47.} No kuba ari We uzarema bundi. ^{48.} No kuba ari We ukungahaza akanakenesha. ^{49.} No kuba ari We Nyagasani wa Shi'ira

^{50.} No kuba ari We woretse ba A'ad mbere. ^{51.} Na ba Thamuud ntiyagira uwo asiga. ^{52.} N'abantu ba Nuuh mbere!? Rwose nibo bari abahuguza cyane bakanayoba cyane. ^{53.} N'imidugudu yarimbuwe arayihanantura. ^{54.} Ibyayitwikiriye birayitwikira. ^{55.} Ese ni izihe mu nema za Nyagasani wawe ushidikanya ho!?

^{56.} Uyu ni umuburizi nk'ababuruzi bo hambere.

57. Imperuka iregereje. 58. Ntifuze undi utari ALLAH (IMANA) wayigaragaza. 59. Ese muratangazwa n'iki kiganiro? 60. Mugaseka ntumirire. 61. Kandi mwe muri indangare!? 62. Nimwubamire ALLAH (IMANA) munamugaragire.

Surat 54

AL QAMAR

Ku izina rya ALLAH (IMANA) Nyirimpuhwe, Nyirimbabazi.

¹ Imperuka iregereje n'ukwezi kwasadutse. ² Iyo babonye igitangaza batera umugongo bakanavuga bati: ni uburozi bukomeza! ³ Barahinyura bakanakurikira irari ryabo nyamara buri kintu gifite iherezaho. ⁴ Rwose bagezweho n'inkuru zirimo amasomo. ⁵ Ni ubushishozi buhebuje ariko ntacyo ukuburira kubamariye. ⁶ Batere umugongo! Uzirikane umunsi umuhamagaza azahamagara ku kintu giteye ubwoba. ⁷ Amaso yabo areba hasi bazasohoka mu mva bameze nk'inziye zinyanyagiye. ⁸ Bihuta bagana uhamagara, abahakanyi bavugaga bati: uyu ni umunsi ugiye.

⁹ Mbere yabo abantu ba Nuuh barahinyuye, bahinyura umugaragu wacu baravugaga bati: ni umusazi unakumiriwe. ¹⁰ Asaba Nyagasani we ngo: rwose jye ndaneshejwe, tabara. ¹¹ Dufungurira imiryango y'ikirere amazi yisuka cyane. ¹² Isi tuyituritsamo amasoko amazi arahura ku bw'itegeko ryagenwe. ¹³ Tumuheka ku kigizwe n'imbaho n'imisumari. ¹⁴ Kigendera ku kurinda kwacu ari igihembo k'uwahakanyijwe. ¹⁵ Rwose twakirekeye kuba ikimenyetso, ese hari uwibuka!? ¹⁶ Ibihano byanjye n'ububurizi byari

bimeze bite!? ^{17.} Rwose twooroheje Qur'aan kugira ngo ibe urwibutso, ese hari uwibuka!?

^{18.} Ba A'ad barahinyuye. Ibihano byanjye n'ububurizi byari bimeze bite!? ^{19.} Rwose Twe twaboherereje umuyaga uvuza ubuhuha ku munsu w'amakuba akomeye. ^{20.} Urandura abantu bakamera nk'ibihimba by'imitende biranduwe. ^{21.} Ibihano byanjye n'ububurizi byari bimeze bite!? ^{22.} Rwose twooroheje Qur'aan kugira ngo ibe urwibutso, ese hari uwibuka!?

^{23.} Ba Thamuud bahinyuye ububurizi. ^{24.} Baravuga bati: ese umuntu umwe muri twe ari we dukurikira? Rwose ubwo twe turaba turi mu buyobe n'ubusazi. ^{25.} Ese ni we wahawe urwibutso muri twe? Ahubwo we ni umubeshyi cyane, uwikuza. ^{26.} Ejo bazamenya umubeshyi, uwikuza uwo ari we. ^{27.} Rwose Twe turaboherereza ingamiya ari ikigeragezo kuri bo. Ubitegereze unihangane. ^{28.} Ubabwireko amazi agabanyijwe hagati yabo. Buri wese afite umunsi wo kunywa. ^{29.} Bahamagara mugenzi wabo arayifata arayibaga. ^{30.} Ibihano byanjye n'ububurizi byari bimeze bite!? ^{31.} Rwose Twe twaboherereje urusaku rumwe gusa, bamera nk'ibiti by'ikiraro byacikaguritse. ^{32.} Rwose Twe twooroheje Qur'aan kugira ngo ibe urwibutso, ese hari uwibuka!?

^{33.} Abantu ba Luutw bahinyuye ububurizi. ^{34.} Rwose Twe twaboherereje amabuye uretse umuryango wa Luutw, bo twabarokoye mu rukerera. ^{35.} Ari inema ziduturutseho uko ni ko duhamba ushimira. ^{36.} Rwose yababuriye ku ikacira ryacu, bashidikanya ku buburizi. ^{37.} Rwose bamwinginze ku bashyitsi be, turabahumisha. Ngaho nimusogongere ibihano n'ububurizi bwanjye! ^{38.} Rwose ibihano bikomeza byabakereyeho mu gitondo. ^{39.} Ngaho nimusogongere

ibihano n'ububurizi byanjye. ⁴⁰. Rwose tworoheje Qur'aan kugira ngo ibe urwibutso, ese hari uwibuka!?

⁴¹. Rwose umuryango wa Fir'aun wagezweho n'ububurizi.

⁴². Bahinyuye ibitangaza byacu byose tubakacira ugukacira k'Utsinda, Uwishoboza.

⁴³. Ese abahakanyi banyu ni bo beza kurusha bariya cyangwa mufite ukwezwa mu bitabo!? ⁴⁴. Cyangwa baravuga bati: twe twese turi abatsinda! ⁴⁵. Abikoranyije bazatsindwa banahindukire bayabangira ingata. ⁴⁶. Ahubwo imperuka ni yo sezerano ryabo kandi imperuka ni yo iteye ubwoba cyane, inarura cyane. ⁴⁷. Mu by'ukuri abagome bari mu buyobe n'ubusazi. ⁴⁸. Umunsi bazakururwa mu muriro ku buranga bwabo (babwirwe ngo): ngaho nimusogongere igihano cya Saqar.

⁴⁹. Mu by'ukuri Twe buri kintu twakiremye ku rugero.

⁵⁰. Kandi itegeko ryacu si ikindi uretse ko ari ijambo rimwe nko guhumbya kw'amaso. ⁵¹. Rwose tworetse bagenzi banyu, ese hari uwibuka!? ⁵². Kandi buri kintu bakoze kiri mu bitabo. ⁵³. Na buri gito n'ikinini kiranditse. ⁵⁴. Mu by'ukuri abaganduka bazaba muri Djannah n'imigezi. ⁵⁵. Mu cyicaro cy'ukuri, k'Umwami, Uwishoboza.

Surat 55

AL RAHMAN

Ku izina rya ALLAH (IMANA) Nyirimpuhwe, Nyirimbabazi.

¹ Nyirimpuhwe. ² Yigishije Qur'aan. ³ Yaremye umuntu.

⁴ Amwigisha ububonezamvugo. ⁵ Izuba n'ukwezi bigendera ku mubare. ⁶ Inyenyeri n'ibiti birubama.

⁷ N'ikirere yaragihanitse ashyiraho iminzani. ⁸ Kugira ngo mutarengera mu minzani. ⁹ Nimutere iminzani mu kuri kandi ntimukagabanye ku minzani.

¹⁰ Isi na yo yayishyiriyeho ibiremwa. ¹¹ Irimo imbuto n'imitende ifite itende zifite ibishishwa. ¹² N'impeke z'inyamisogwe n'izihumura. ¹³ Ni iyihe mu nema za Nyagasani wanyu muhinyura!? ¹⁴ Yaremye umuntu amukuye mu ibumba ry'umukara rirangira nk'idongo. ¹⁵ Arema amadjinn mu kibatsi cy'umuriro. ¹⁶ Ni iyihe mu nema za Nyagasani wanyu muhinyura!? ¹⁷ Nyagasani w'Uburasirazuba bubiri na Nyagasani w'Uburengerazuba bubiri. ¹⁸ Ni iyihe mu nema za Nyagasani wanyu muhinyura!? ¹⁹ Yarekuye inyanja ebyiri zirahura. ²⁰ Hagati yazo hari urusika ntizivanga. ²¹ Ni iyihe mu nema za Nyagasani wanyu muhinyura!? ²² Muri zo havamo Lu'ulu'u na Mar'djaan. ²³ Ni iyihe mu nema za Nyagasani wanyu muhinyura!? ²⁴ Afite amato manini agenda mu nyanja ameze nk'imisozi. ²⁵ Ni iyihe mu nema za Nyagasani wanyu muhinyura!?

²⁶ Buri ikiyiriho (isi) kizashira. ²⁷ Hazasigara ubutagatifu bwa Nyagasani wawe Nyir'ikuzo n'icyubahiro. ²⁸ Ni iyihe mu nema za Nyagasani wanyu muhinyura!? ²⁹ Ibiri mu birere n'isi biramusaba. Buri munsu We aba akora. ³⁰ Ni iyihe mu nema za Nyagasani wanyu muhinyura!?

³¹ Tuzabacira imanza yemwe Thaqaalan. ³² Ni iyihe mu nema za Nyagasani wanyu muhinyura!? ³³ Yemwe miryango y'amadjinn n'abantu! Nimushobora kwinjira mu duce tw'ibirere n'isi, mwinjire. Ntimushobora kwinjira keretse ku bw'itegeko. ³⁴ Ni iyihe mu nema za Nyagasani wanyu muhinyura!? ³⁵ Muzoherezwa ikibatsi cy'umuriro

n'umuringa ntimuhonoke. ³⁶. Ni iyihe mu nema za Nyagasani wanyu muhinyura!?

³⁷. Ubwo ikirere kizasatagurika kikaba umutuku nk'uru rutukura. ³⁸. Ni iyihe mu nema za Nyagasani wanyu muhinyura!? ³⁹. Uwo munsu umuntu cyangwa djinn ntibizabazwa ibyababyo. ⁴⁰. Ni iyihe mu nema za Nyagasani wanyu muhinyura!? ⁴¹. Abagome bazamenyekanishwa n'ibimenyetso byabo bazaterurwa mu bihoriho n'ibirenge.

⁴². Ni iyihe mu nema za Nyagasani wanyu muhinyura!?

⁴³. Ngiyi Djannah abagome bahinyuraga!

⁴⁴. Barayizenguruka hagati yayo no hagati y'amazi yatuye.

⁴⁵. Ni iyihe mu nema za Nyagasani wanyu muhinyura!?

⁴⁶. Naho utinya guhagarara imbere ya Nyagasani we, afite Djannah ebyiri. ⁴⁷. Ni iyihe mu nema za Nyagasani wanyu muhinyura!? ⁴⁸. Zifite amashami. ⁴⁹. Ni iyihe mu nema za Nyagasani wanyu muhinyura!? ⁵⁰. Zirimo amasoko abiri atemba. ⁵¹. Ni iyihe mu nema za Nyagasani wanyu muhinyura!?

⁵². Zirimo muri buri mbuto ingeri ebyiri.

⁵³. Ni iyihe mu nema za Nyagasani wanyu muhinyura!?

⁵⁴. Bazaba begamye ku buriri imbere yabwo hakoze muri Is'tabraq n'ibimera by'izo Djannah biri hafi. ⁵⁵. Ni iyihe mu nema za Nyagasani wanyu muhinyura!?

⁵⁶. Zirimo abagore biyubashye nta muntu cyangwa djinn mbere yabyo wigeze abakoraho. ⁵⁷. Ni iyihe mu nema za Nyagasani wanyu muhinyura!?

⁵⁸. Bameze nka Yaquut na Mar'djaan. ⁵⁹. Ni iyihe mu nema za Nyagasani wanyu muhinyura!?

⁶⁰. Ese hari igihembo cy'ibyiza uretse ibyiza!? ⁶¹. Ni iyihe mu nema za Nyagasani wanyu muhinyura!?

⁶². Nyuma yazo hari Djannah ebyiri. ⁶³. Ni iyihe mu nema za Nyagasani wanyu muhinyura!? ⁶⁴. Z'icyatsi cyane.

65. Ni iyihe mu nema za Nyagasani wanyu muhinyura!?
66. Harimo imigezi ibiri ivubura amazi. 67. Ni iyihe mu
nema za Nyagasani wanyu muhinyura!? 68. Harimo imbuto,
imitende na Rummaan. 69. Ni iyihe mu nema za Nyagasani
wanyu muhinyura!? 70. Harimo abagore beza bintungane.
71. Ni iyihe mu nema za Nyagasani wanyu muhinyura!? 72. Ba
Huuru bahora mu mahema. 73. Ni iyihe mu nema za Nyagasani
wanyu muhinyura!? 74. Nta muntu cyangwa djinn mbere
yabyo wigeze abakoraho. 75. Ni iyihe mu nema za Nyagasani
wanyu muhinyura!? 76. Bazaba begamyeye ku misego y'icyatsi
n'amagodora atatse neza. 77. Ni iyihe mu nema za Nyagasani
wanyu muhinyura!? 78. Izina rya Nyagasani wawe Nyir'ikuzo
n'icyubahiro ryuje imigisha.

Surat 56

AL-WAAQI'AH

Ku izina rya ALLAH (IMANA) Nyirimpuhwe, Nyirimbabazi.

1 Ubwo ikiza kizaza. 2 Ntawahinyura ukuza kwacyo.
3 Kizasuzuguzwa, cyubahishe. 4 Ubwo isi izatigiswa ugutigita.
5 N'imisozi igasebwa ugusya. 6 Ikaba umukungugu
unyanyagiye. 7 Mukaba ingeri eshatu.
8 Ab'iburyo. Ni bande ab'iburyo? 9 N'ab'ibumoso.
Ni bande ab'ibumoso? 10 N' abambere, ari na bo bazaba
abambere. 11 Abo ni bo bazaba abo hafi. 12 Muri Djannah
zuje inema. 13 Ni itsinda rinini mu bo hambere. 14 Ni rike mu
banyuma. 15 Bazaba bari ku bitanda bitatse. 16 Babyegamyeho
berekeranye. 17 Abana bahozwaho babazengurukamo.
18 N'ibikombe, amabirika n'ibirahuri by'ibinyobwa biteмба.

¹⁹ Ntibibatera umutwe nta n'ubwo bibasindisha. ²⁰ N'imbutu mu zo batoranya. ²¹ N'inyama z'inyoni mu zo bifuza. ²² N'aba Huurul-a'in. ²³ Bameze nka Lu'ulu'u ipfunyitse. ²⁴ Ari igihembo kubyo bakoraga. ²⁵ Ntabwo muri yo bumva amangambure cyangwa ibicumuro. ²⁶ Uretse kubwirwa ngo: salaam! Salaam!

²⁷. Ab' iburyo. Ni bande ab'iburyo? ²⁸. Bazaba mu biti bya Sid'r bidafite amahwa. ²⁹. N'intoki zitondekanyije. ³⁰. N'igicucu kirambuye. ³¹. N'amazi ahora atemba. ³². N'imbutu nyinshi. ³³. Ntizihundura ntizinabujijwe. ³⁴. N'uburiri buri hejuru. ³⁵. Rwose Twe twabaremye ukurema. ³⁶. Tubagira amasugi. ³⁷. Bakundwakaza, b'urungano. ³⁸. Bagenewe ab'iburyo. ³⁹. Ni itsinda rinini mu bo hambere. ⁴⁰. Ni itsinda rinini mu bo hanyuma.

⁴¹. Ab'ibumoso. Ni bande ab'ibumoso ? ⁴². Bazaba bari muri Samuum n'amazi yatuye. ⁴³. N'igicucu cy'umwotsi w'umukara. ⁴⁴. Ntigikonje nta n'ubwo ari cyiza. ⁴⁵. Rwose bo mbere y'ibyo bari abadamaraye. ⁴⁶. Bajyaga batsimbarara ku cyaha gihambaye. ⁴⁷. Bajyaga banavuga bati: ese nidupfa tugahinduka igitaka n'amagufa, ese ubwo twe koko tuzazurwa? ⁴⁸. Cyangwa abakurambere bacu bo hambere!? ⁴⁹. Vuga uti: rwose abo hambere n'abo hanyuma. ⁵⁰. Bazakoranywa kugeza ku gihe cy'umunsi uzwi. ⁵¹. Maze rwose mwe abayobye bahinyura. ⁵². Muzarya ku giti cya Zaqquum. ⁵³. Muzacyuzuzza inda. ⁵⁴. Mugisomeze amazi yatuye. ⁵⁵. Muzanywa nko gushoka kw'ingamiya zidashira inyota. ⁵⁶. Iryo ni ryo zimano ryabo umunsi wo kwishyurwa.

⁵⁷. Ni Twe twabaremye iyabamwemeraga. ⁵⁸. Ese ntimubona ayo musohora? ⁵⁹. Ese ni mwe muyarema cyangwa ni Twe abarema!? ⁶⁰. Twe twagennye urupfu hagati yanyu. Kandi

Twe ntituri abananirwa. ^{61.} Kuba twabahinduramo abameze nka mwe tukabaremamo ibindi mutazi. ^{62.} Rwose mwamenye ukurema kwa mbere. Iyaba mwibukaga. ^{63.} Ese ntimubona ibyo muhinga? ^{64.} Ese ni mwe mubyeza cyangwa ni Twe abeza? ^{65.} Tubishatse twabigira ubushwanga mugakomeza kubabara. ^{66.} Rwose twe twahombye. ^{67.} Ahubwo twe twaziririjwe. ^{68.} Ese ntimubona amazi munywa? ^{69.} Ese ni mwe muyamanura mu bicu cyangwa ni Twe abamanura? ^{70.} Iyo dushaka twari kuyagira urwunyungu iyaba mwashimiraga. ^{71.} Ese ntimubona umuriro mucana? ^{72.} Ese ni mwe mwaremye igiti cyawo cyangwa ni Twe abarema!? ^{73.} Twe twakigize urwibutso n'umunezero ku bawukeneye. ^{74.} Tagatifuza izina rya Nyagasani wawe rihambaye.

^{75.} Sindahiye imyanya y'inyenyeri. ^{76.} Kandi rwose yo ni indahiro, iyo mubimenya ihambaye. ^{77.} Mu by'ukuri yo ni Qur'aan Ntagatifu. ^{78.} Mu gitabo kirinzwe. ^{79.} Ntawe ugikoraho uretse abejewe. ^{80.} Yamanuwe iturutse kwa Nyagasani w'ibiremwa. ^{81.} Ese iki kiganiro mwe ni cyo muhinyura. ^{82.} Mukagira amafunguro yanyu kuba mwe muhinyura?

^{83.} Iyo roho igeze mu muhogo. ^{84.} Namwe icyo gihe mukaba mureba. ^{85.} Na Twe tuba turi hafi ye kubarusha ariko ntimubona. ^{86.} Iyaba mwari abatabazwa. ^{87.} Mwayigarura niba muri abanyakuri. ^{88.} Ni aba ari mu bo hafi. ^{89.} Azabona iruhuko, impumuro na Djannah yuje inema. ^{90.} Naho ni aba mu ab'iburyo. ^{91.} Amahoro ni abe kuri wowe aturutse ku b'iburyo. ^{92.} Naho ni aba ari mu bahinyura bayobye. ^{93.} Izimano ryabo ni amazi yatuye. ^{94.} No kwinjira muri Djahiim. ^{95.} Mu by'ukuri uku ni ko kuri kudashidikanywaho. ^{96.} Tagatifuza izina rya Nyagasani wawe rihambaye.

Surat 57

AL-HADIID

Ku izina rya ALLAH (IMANA) Nyirimpuhwe, Nyirimbabazi.

¹ Ibyo mu birere n'isi bisingiza IMANA (ALLAH). Kandi ni We Utsinda, Ushishoza. ² Ubwami bw'ibirere n'isi ni ubwe. Ni We Utanga ubuzima akanatanga urupfu kandi We ni Ushobora cyane buri kintu. ³ Ni We Uwambere, Uwanyuma, Ugaragara n'Utagaragara kandi ni We Mumenyi cyane wa buri kintu. ⁴ Ni We waremye ibirere n'isi mu bihe bitandatu nyuma aganza kuri A'arsh. Azi ibyinjira mu isi n'ibisohokamo n'ibimanuka mu kirere n'ibikizamukamo. We ari kumwe na mwe aho muri hose kandi ALLAH (IMANA) ni Ubona cyane ibyo mukora. ⁵ Ubwami bw'ibirere n'isi ni ubwe kandi kwa ALLAH (IMANA) ibintu ni ho bigarurwa. ⁶ Yinjiza ijoro mu manywa, akaninjiza amanywa mu ijoro kandi ni We Mumenyi cyane w'ibiri mu bituza.

⁷ Nimwemere ALLAH (IMANA) n'intumwa ye munatange mu byo yabagizemo abazungura. Abemeye muri mwe bakanatanga bafite ibihembo bihebuje. ⁸ Ni kuki mutakwemera ALLAH (IMANA) kandi Intumwa ibahamagarira kwemera Nyagasani wanyu kandi yarakiriye isezerano ryanyu rikomeye niba mwemera? ⁹ Ni We umanurira umugaragu we amagambo asobanutse kugira ngo abakure mu mwijima abaganishe ku rumuri. Rwose ALLAH (IMANA) kuri mwe ni Nyirimpuhwe cyane, Nyirimbabazi. ¹⁰ Ni kuki mutatanga mu nzira ya ALLAH (IMANA) kandi ukuzungura ibirere n'isi ari ukwa ALLAH (IMANA) ? Ntibareshya muri mwe uwatanze mbere y'intsinzi akanarwana. Abo basumbije

urwego abatanze nyuma bakanarwana, ariko bose ALLAH (IMANA) yabasezeranyije ibyiza kandi ALLAH (IMANA) ni Umumenyi w'ibyihishe mu byo mukora.

¹¹. Ninde uyu uguriza ALLAH (IMANA) inguzanyo nziza ngo azayimutuburire!? Anafite ibihembo byiza. ¹². Umunsi uzabona abemera n'abemerakazi urumuri rwabo rukataza imbere yabo n'iburyo bwabo (babwirwa ngo): Inkuru yanyu nziza none ni Djannah zitembamo imigezi, muzabamo ubuziraherezo. Iyo ni yo ntsinzi ihambaye. ¹³. Umunsi abakora Nifaaq n'abakora Nifaaq b'abagore bazabwira abemeye bati: nimudutegereze turahure ku rumuri rwanyu. Babwirwe bati: nimusubire inyuma yanyu mushake urumuri. Hagati yabo hubakwe urukuta rufite umuryango imbere yawo hari impuhwe naho inyuma yawo hakaba ibihano.

¹⁴. Barabahamagara (bagira bati): ese ntitwari kumwe namwe? Baravuga bati: yego! Ariko mwarigerageje mutega iminsi muranashidikanya, icyizere kirabashuka kugeza ubwo itegeko rya ALLAH (IMANA) rije umushukanyi abatesha umurongo wa IMANA (ALLAH). ¹⁵. Uyu munsi nta ncungu iri bwakirwe kuri mwe no ku bahakanye, ubwakiriro bwanyu ni umuriro ni wo nshuti yanyu koya ni na ryo garukiro ribi.

¹⁶. Ese igihe nticyari cyagera ku bemeye ko imitima yabo yicisha bugufi ku kwibuka ALLAH (IMANA) n'ibyamanutse by'ukuri ntibabe nk'abahawe ibitabo mbere igihe kikababana kirekire imitima yabo igakakara? Kandi abenshi muri bo ni ibyigomeke. ¹⁷. Mumenyeko rwose ALLAH (IMANA) aha isi ubuzima nyuma yo gupfa kwayo. Rwose twabasobanuriye amagambo kugira ngo mugire ubwenge.

¹⁸. Rwose abatanze Swadaqa b'abagabo n'abatanze Swadaqa b'abagore bakanaguriza ALLAH (IMANA)

inguzanyo nziza bazatuburirwa banafite ibihembo byiza.

¹⁹. Abemeye ALLAH (IMANA) n'intumwa ze abo ni bo banyakuri n'abahamya kwa Nyagasani wabo. Bafite ibihembo byabo n'urumuri rwabo. Naho abahakanye bakanahinyura amagambo yacu abo ni ba nyiri Djahiim.

²⁰. Mumenyeko rwose ubuzima bw'isi ari umukino n'ibidafite akamaro, imitako, no kwiyehera hagati yanyu no kwiratana imitungo n'abana. Ni nk'imvura ibimera byayo bishimisha abahakanyi nyuma bikuma ukabibona ari umuhondo maze bikaba ubuvungukira. Kandi ku mperuka hazaba ibihano bikomeye no guhanagura ibyaha n'ishimwe biturutse kwa IMANA (ALLAH). Ubuzima bw'isi si ikindi uretse ukwishima kw'igihe gito gushuka. ²¹. Nimutanguranwe ku guhanagurwaho ibyaha guturutse kwa Nyagasani wanyu na Djannah; ubugari bwayo ni nk'ubugari bw'ikirere n'isi yateguriwe abemeye ALLAH (IMANA) n'intumwa ze. Izo ni ingabire za ALLAH (IMANA) aziha uwo ashaka. Kandi ALLAH (IMANA) ni Nyir' ingabire zihambaye.

²². Nta kibi kiba ku isi cyangwa muri mwe uretse ko kiri mu gitabo mbere y'uko tuyirema. Mu by'ukuri ibyo kwa ALLAH (IMANA) biroroshye. ²³. Kugira ngo mutababazwa n'ibyabacitse cyangwa ngo mwiratane ibyo yabahaye. ALLAH (IMANA) ntakunda uwimaringa, wiyemera. ²⁴. Abagira ubugugu bakanategeka abantu kugira ubugugu. Uzahindukira mu by'ukuri ALLAH (IMANA) ni We Mukungu, Ushimwa cyane.

²⁵. Rwose twohereje intumwa zacu n'ibitangaza, tubamanurira ibitabo n'iminzani kugira ngo abantu bakoreshe ukuri twanamanuye icyuma kirimo ububi bukomereye n'ibifitiye abantu akamaro kugira ngo ALLAH (IMANA)

yerekane abamutabara We n'intumwa ze batamubona. Mu by'ukuri ALLAH (IMANA) ni Uwimbaraga, Utsinda.

^{26.} Rwose twohereje Nuuh na Ibraahiim, dushyira mu rubyaro rwabo ubuhanuzi n'ibitabo. Muri bo hari abayobotse ariko abenshi muri bo ni ibyigomeke. ^{27.} Hanyuma dukurikiza mu bimenyetso byabo intumwa zacu; dukurikizaho Isa mwene Mariam tumuha In'jiil tunashyira mu mitima y'abamukurikiye impuhwe nyinshi n'imbabazi hanyuma bihimbira kwiyegegurira Imana (Ubupadiri n'ububikira n'ibindi nka byo) tutabategetse uretse ko babikoze bashakisha ishimwe rya ALLAH (IMANA) ariko ntibabizirikana ukuri ko kubizirikana maze duha abemeye muri bo ibihembo byabo ariko abenshi muri bo ni ibyigomeke.

^{28.} Yemwe abemeye! Nimugandukire ALLAH (IMANA) munemere intumwa ye! Abahe imigabane ibiri mu mpuhwe ze, abahe urumuri mugenderaho anabahanagureho ibyaha byanyu. ALLAH (IMANA) ni Uhebuje mu guhanagura ibyaha, Nyirimbabazi. ^{29.} Kugira ngo abahawe ibitabo bamenyeko ntacyo bashobora mu ngabire za ALLAH (IMANA) no kuba ingabire ziri mu kuboko kwa ALLAH (IMANA) aziha uwo ashaka kandi ALLAH (IMANA) ni Nyir'ingabire zihambaye.

Surat 58

AL-MUDJAADALAH

Ku izina rya ALLAH (IMANA) Nyirimpuhwe, Nyirimbabazi.

¹ Rwose ALLAH (IMANA) yumvise invugo y'ukugisha impaka k' umugabo we anaregera IMANA (ALLAH),

ALLAH (IMANA) yumva ukuganira kwanyu. Mu by'ukuri ALLAH (IMANA) ni Uwumva cyane, Ubona cyane.

² Abakorera muri mwe abagore babo Dhwihaar bo si ba nyina. Ba nyina si abandi uretse abababyaye. Rwose bo baravuga ikibi mu magambo n'ikinyoma. Mu by'ukuri ALLAH (IMANA) ni Ubabarira cyane, Uhebuje mu guhanagura ibyaha. ³ Abakorera Dhwihaar abagore babo hanyuma bagasubira ku byo bavuze; bagomba guha ubwigenge umucakara, mbere y'uko bahura. Ibyo murabiburirwa, ALLAH (IMANA) ni Umumenyi w' ibyihishe mu byo mukora. ⁴ Utamubonye agomba gusiba amezi abiri akurikiranye mbere y'uko bahura. Utabishoboye agomba kugaburira abakene mirongo itandatu. Ibyo ni ukugira ngo mwemere ALLAH (IMANA) n'Intumwa ye. Izo ni imbibi za ALLAH (IMANA) Kandi abahakanyi bafite ibihano bibabaza.

⁵. Mu by'ukuri abaca ukubiri na ALLAH (IMANA) n'Intumwa ye barasuzugujwe nk'uko abari imbere yabo basuzugujwe. Rwose twamanuye amagambo asobanutse kandi abahakanyi bafite ibihano bisuzuguza. ⁶. Umunsi ALLAH (IMANA) azabazura bose akababwira ibyo bakoze ALLAH (IMANA) yarabibaruye bo barabyibagirwa kandi ALLAH (IMANA) ni Umuhamba kuri buri kintu.

⁷. Ese ntubonako ALLAH (IMANA) azi ibiri mu birere n'isi? Ntihabaho ukongorerana kwa batatu uretse ko We aba ari uwa kane wabo cyangwa ukwa batanu uretse ko We aba ari uwa gatandatu wabo cyangwa munsi yabo cyangwa barenze uretse ko We aba ari kumwe nabo aho bari hose hanyuma akazababwira ku munsi w'izuka ibyo bakoraga mu by'ukuri ALLAH (IMANA) kuri buri kintu ni Umumenyi cyane.

8. Ese ntubona ababujijwe kongorerana nyuma bagasubira ku byo babujijwe, bakongorerana ibyaha n'ububisha no kwigomeka ku Ntumwa!? Iyo baje bagusanga bagusuhuza mu ndamutso ALLAH (IMANA) atagusuhujemo bakavuga mu mitima yabo bati: ALLAH (IMANA) ntiyaduhana kubera ibyo tuvuga! Djahannam irabahagije bazayinjira. Kandi ni ryo garukiro ribi.

9. Yemwe abemeye! Nimwongorerana ntimukajye mwongorerana ibyaha, ububisha, no kwigomeka ku Ntumwa. Ahubwo muje mwongorerana ibyiza no kuganduka. Mugandukire ALLAH (IMANA) We, iwe muzakoranyirizwa. 10. Mu by'ukuri kongorera bituruka kwa sha'itwaan kugira ngo abemera bagire agahinda kandi ntacyo azabatwara keretse ku bushake bwa IMANA (ALLAH). Abemera nibiringire IMANA (ALLAH).

11. Yemwe abemeye! Nimubwirwa ngo: mwagure ibyicar! Muje mwagura kugira ngo ALLAH (IMANA) abagurire. Nimunabwirwa ngo: muhaguruke! Muje muhaguruka kugira ngo ALLAH (IMANA) azamure mu ntera abemeye muri mwe n'abahawe ubumenyi. Kandi ALLAH (IMANA) ni Umumenyi w'ibiyihishe mu byo mukora.

12. Yemwe abemeye! Nimushaka kubonana n'Intumwa muje mutanga mbere yo kubonana kwanyu Swadaqah. Ibyo ni byo byiza kuri mwe ni nabyo birushije kwera. Nimutayibona mu by'ukuri ALLAH (IMANA) ni We Uhebuje mu guhanagura ibyaha, Nyirimbabazi. 13. Ese muratinya gutanga Swadaqah mbere yo kubonana kwanyu? Ubwo mutabikoze, ALLAH (IMANA) akaba abababariye nimuhozeho Swalaat, mutange Zakaat munumvire ALLAH (IMANA) n'Intumwa

ye. Kandi ALLAH (IMANA) ni Umumenyi w'ibiyihishe mu byo mukora.

14. Ese ntimubona abakunda abantu ALLAH (IMANA) yarakariye? Bo si abo muri mwe cyangwa muri bo banarahira ikinyoma kandi babizi. 15. ALLAH (IMANA) yabateguriye ibihano bikaze. Mu by'ukuri bo ibyo bakoraga ni bibi.

16. Bagize indahiro zabo ingabo bakumira ku inzira ya IMANA (ALLAH). Bafite ibihano bisuzuguza.

17. Imitungo yabo cyangwa abana babo ntacyo bizabamarira kwa IMANA (ALLAH). Abo ni abo mu muriro bo bazawubamo ubuziraherezo. 18. Umunsi ALLAH (IMANA) azabazura bose bakamurahirira nk'uko babarahirira bakeka ko hari icyo bariho. Mumenye ko rwose bo ari ababeshyi.

19. Sha'itwaan yabagize imbata ze abibagiza kwambaza IMANA (ALLAH). Abo ni agatsiko ka sha'itwaan. Mumenye ko rwose agatsiko ka sha'itwaan ariko kahombye. 20. Rwose abaca ukubiri na ALLAH (IMANA) n'Intumwa ye abo bari mu basuzuguritse. 21. ALLAH (IMANA) yaciye iteka ko: rwose nzatsinda Jye n'intumwa zanjye. Mu by'ukuri ALLAH (IMANA) ni Uwimbaraga, Utsinda.

22. Ntuzasanga abantu bemera ALLAH (IMANA) n'umunsi w'imperuka banywana n'abaciye ukubiri na ALLAH (IMANA) n'Intumwa ye; n'ubwo baba ari ababyeyi babo cyangwa abana babo cyangwa abavandimwe babo cyangwa imiryango yabo. Abo ALLAH (IMANA) yanditse mu mitima yabo ukwemera, abashyigikiza Ruuh uturutse iwe azanabinjiza muri Djannah zitembamo imigezi bazabamo ubuziraherezo. ALLAH (IMANA) yarabishimiye nabo baramwishimira. Abo ni itsinda rya IMANA (ALLAH).

Mumenyeko itsinda rya ALLAH (IMANA) ari ryo ryakiranutse.

Surat 59

AL-HASH'R

Ku izina rya ALLAH (IMANA) Nyirimpuhwe, Nyirimbabazi.

¹ Ibiri mu birere n'ibiri mu isi bisingiza ALLAH (IMANA) kandi We ni Utsinda, Ushishoza. ² Ni We wamenesheje abahakanye mu bahawe ibitabo mu ngo zabo ku ikoraniro rya mbere, ntimwaketse ko basohoka. Baketse ko ibisika byabo byabarinda ALLAH (IMANA) ibihano bya ALLAH (IMANA) bibageraho biturutse aho batakekaga. Anaga mu mitima yabo igihunga. Barasenyeshya amazu yabo amaboko yabo n'amaboko y'abemera. Nimukuremo isomo yemwe ba nyir'ubwenge!

³. Iyo ALLAH (IMANA) ataza kubategeka gusohoka yari kubahana ku isi kandi ku mperuka bafite ibihano by'umuriro.

⁴. Ibyo ni uko bo baciye ukubiri na ALLAH (IMANA) n'Intumwa ye kandi uciye ukubiri na ALLAH (IMANA) mu by'ukuri ALLAH (IMANA) ni Nyir'ibihano bikomeye.

⁵. Ibyo mwatemye mu mitende cyangwa mukabireka bihagaze ku bitsinsi byabyo ni ku bw'uruhushya rwa ALLAH (IMANA) no kugira ngo asuzuguze ibyigomeke.

⁶. N'ibyo ALLAH (IMANA) yahayeho Intumwa ye iminyago bibaturutseho ntabwo mwiye akuya mwihuta ku mafarasi cyangwa ingamiya ariko ALLAH (IMANA) ateza intumwa ze uwo ashaka. Kandi ALLAH (IMANA) ni Ushobora cyane buri kintu. ⁷. Ibyo ALLAH

(IMANA) yahayeho intumwa ye iminyago iturutse kuri ba nyir'imidugudu ni ibya ALLAH (IMANA) n'intumwa, n'ab'isano n'Intumwa, imfubyi, abakene n'abashiriwe ku rugendo. Kugira ngo hatabaho ukwikanyiza hagati y'abakire muri mwe. Ibyo Intumwa ibazaniye mujye mubyakira n'ibyo ibabujije mubireke mugandukire IMANA (ALLAH). Mu by'ukuri ALLAH (IMANA) ni Nyir'ibihano bikaze.

8. N'abatindi mu bakoze Hidj'rah bameneshejwe mu ngo zabo n'imitungo yabo bashakisha ingabire ziturutse kwa ALLAH (IMANA) no kwishimirwa bakanarengera ALLAH (IMANA) n'Intumwa ye. Abo ni bo banyakuri.

9. N'abatuye igihugu mbere bagahitamo ukwemera mbere yabo, bakunda uwakoze Hidj'rah abagana ntibagira n'ishyari mu mitima yabo kubyo bahawe. Bakabirutisha n'ubwo byaba ari umwihariko wabo. Uwarinzwe kwigirira ubugugu, abo ni bo bakiranutse. 10. N'abaje nyuma yabo bakavuga bati: ayi Nyagasani wacu! Duhanagureho ibyaha no ku bavandimwe bacu badutanze ukwemera, ntushyire mu mitima yacu ishyari ku bemeye, ayi Nyagasani wacu! Mu by'ukuri ni wowe Nyirimpuhwe cyane, Nyirimbabazi.

11. Ese ntubona abakora Nifaaq babwira bagenzi babo bahakanye mu bahawe ibitabo bati: nimumeneshwa tuzasohokana namwe, ntawe tuzumvira na rimwe kuri mwe. Nimuterwa rwose tuzabatabara nyamara ALLAH (IMANA) arahamyako bo ari ababeshyi. 12. Nibameneshwa ntibzasohokana nabo, nibaterwa ntibazabatabara nibanabatabara bazahindukira batera umugongo maze ntibatabarwe.

13. Rwose ni mwe mutinyitse cyane mu mitima yabo kurusha IMANA (ALLAH). Ibyo ni uko bo ari abantu

badasobanukirwa. ^{14.} Ntibabarwanya bari hamwe keretse bari inyuma y'imidugudu yubakiye ibisika cyangwa inyuma y'inkuta. Urwango rwabo hagati yabo rurakaze. Ukeka ko bari kumwe, kandi imitima yabo itatanye ibyo ni uko bo ari abantu badafite ubwenge.

^{15.} Ni nk'urugero rw'abari imbere yabo hafi. Basogongeye ingaruka z'ibikorwa byabo kandi bo bafite ibihano bibabaza.

^{16.} Nk'urugero rwa sha'itwaan ubwo yabwiraga umuntu ati: hakana! Amaze guhakana aravuga(sha'itwaan) ati: mu by'ukuri jye ndakwitaruye. Rwose jye ntinyi ALLAH (IMANA) Nyagasani w'ibiremwa. ^{17.} Iherezaho ryabo bombi ni uko bo bazaba mu muriro ubuzirahereze. icyo ni cyo gihembo cy'abahuguza.

^{18.} Yemwe abemeye! Nimugandukire ALLAH (IMANA) kandi umuntu narebe ibyo yateganyirije ejo. Kandi mugandukire ALLAH (IMANA) mu by'ukuri ALLAH (IMANA) ni Umumenyi w' ibyihishe mu byo mukora. ^{19.} Ntimuzabe nk'abibagiwe IMANA (ALLAH), akabaha kwiyibagirwa ubwabo. Abo ni bo byigomeke. ^{20.} Ntibahwanye! Ba nyir'umuriro na ba nyiri Djannah. Ba nyiri Djannah ni bo batsinda.

^{21.} Iyo tumanura iyi Qur'aan ku musozi wari kuwubona wibombaritse, usatagurika kubera gutinyi IMANA (ALLAH). Izo ni ingero duha abantu kugira ngo batekereze.

^{22.} We ni ALLAH (IMANA) nta yindi mana keretse We. Umumenyi w'iby'ihishe n'ibigaragara We ni Nyirimpuhwe, Nyirimbabazi. ^{23.} We ni ALLAH (IMANA) nta yindi mana uretse We. Umwami, Umutagatifu, Amahoro, Uwishingira, Umutegets, Utsinda, Igihangange, Uwikuzi. Ubutagatifu ni ubwa ALLAH (IMANA) ku byo bamubangikanya. ^{24.} We ni

ALLAH (IMANA) Umuremyi, Umuhanzi, Utangishusho. Afite amazina meza ibiri mu birere n'isi biramusingiza. Kandi ni We Utsinda, Ushishoza.

Surat 60

AL-MUM'TAHANAH

Ku izina rya ALLAH (IMANA) Nyimpuhwe, Nyirimbabazi.

¹ Yemwe abemeye ! Ntimugire abanzi banjye n'abanzi banyu inshuti koya mubakunda kandi barahakanye ibyabagezeho by'ukuri baranamenesheje Intumwa na mwe kuberako mwemeye ALLAH (IMANA) Nyagasani wanyu, niba musohotse ari uguharanira inzira yanjye no gushakisha ukwishimirwa kwanjye. Muhisha urukundo mubafitiye kandi Jye nzi ibyo muhisha n'ibyo mugaragaza. Ukora ibyo muri mwe rwose yayobye inzira itunganye. ² Baramutse babatsinze, bababera ababisha bakabaramburaho amaboko yabo n'indimi zabo ku nabi bakanifuzako mwahakana. ³ Imiryango yanyu n'abana banyu ntacyo bizabamarira. Ku munsu w'izuka azabakiranura kandi ALLAH (IMANA) ni Ubona ibyo mukora.

⁴ Mufite urugero rwiza kuri Ibraahiim n'abari kumwe na we, ubwo babwiraga abantu babo bati: mu by'ukuri twe turabitaruye n'ibyo mugaragira bitari IMANA (ALLAH), turabahakanye hagati yacu na mwe hagaragaye ububisha n'ubugome igihe cyose kugeza ubwo muzemera ALLAH (IMANA) wenyine. Uretse ijambo rya Ibraahiim abwira se ati:rwose nzagusabira uguhanagurwaho ibyaha kandi ntacyo nkumariye kwa IMANA (ALLAH). Ayi Nyagasani

wacu! Ni wowe wenyine twiringiye, iwawe ni ho tugarutse twicuza kandi iwawe ni ho garukiro. ⁵ Ayi Nyagasani wacu! Ntutugire ikigeragezo ku bahakanye unaduhanagureho ibyaha Nyagasani wacu! Mu by'ukuri wowe ni Utsinda, Ushishoza. ⁶ Rwose mubafitemo urugero rwiza ku wizeye ALLAH (IMANA) n'umunsi wa nyuma. Ariko uzahindukira mu by'ukuri ALLAH (IMANA) ni We Mukungu, Ushimwa cyane. ⁷ Hari ubwo ALLAH (IMANA) yashyira urukundo hagati yanyu n'abo mufitanye urwango muri bo. ALLAH (IMANA) ni Ushobora cyane kandi ALLAH (IMANA) ni Uhebuje mu guhanagura ibyaha, Nyirimbabazi.

⁸. ALLAH (IMANA) ntababuza kugirira ineza n'ubutabera abatarabarwanyije mu idini ntibanabameneshe mu ngo zanyu. Mu by'ukuri ALLAH (IMANA) akunda abatabera. ⁹. Ahubwo ALLAH (IMANA) ababuza kugira inshuti koya ababarwanyije mu idini bakanabakura mu ngo zanyu bakanashyigikira kubamenesha. Uzabagira inshuti koya; abo ni bo bahuguza.

¹⁰. Yemwe abemeye! Abemerakazi nibabagana bakoze Hidj'rah mujye mubagerageza. ALLAH (IMANA) ni We uzi cyane ukwemera kwabo. Nimubamenya kuba abemera ntimukabasubize ku bahakanyi bo ntibabaziruriwe cyangwa bo (abagabo) ntibabaziruriwe. Mujye mubaha ibyo batanze. Nta kibi kuri mwe kubarongora muramutse mubahaye inkwano zabo. Ntimukihambire ku masezerano y'abagore b'abahakanyi mujye musaba ibyo mwatanze na bo bajye basaba ibyo batanze. Iryo ni itegeko rya ALLAH (IMANA) arabakiranura. Kandi ALLAH (IMANA) ni Umumenyi cyane, Ushishoza. ¹¹. Nihagira ababacika mu bagore banyu bakajya mu bahakanyi, mukihimura mujye muha abo abagore

babo bagiye ibingana n'ibyo batanze. Kandi mugandukire IMANA (ALLAH), uwo mwe mwemera.

¹² Yewe Muhanuzi! Abemerakazi nibakugana bagukorera Ba'iah, ko nta kintu bazabangikanya ALLAH (IMANA) cyangwa ko bataziba, cyangwa ko batazasambana, cyangwa ko batazica abana babo, cyangwa ko batazakora ibinyoma bahimbye hagati y'amaboko yabo n'amaguru yabo, kandi ko batazakwigomekaho mu byiza; ujye ubakirira Ba'iah unabasabire kwa ALLAH (IMANA) uguhanagurwaho ibyaha. Mu by'ukuri ALLAH (IMANA) ni Uhebuje mu guhanagura ibyaha, Nyirimbabazi.

¹³ Yemwe abemeye! Ntimukagire inshuti koya abantu ALLAH (IMANA) yarakariye, bihebye ku mperuka nk'uko abahakanyi bihebye ku bantu bo mu mva.

Surat 61

AS-SWAFF

Ku izina rya ALLAH (IMANA) Nyirimpuhwe, Nyirimbabazi.

¹ Ibyo mu birere n'ibyo mu isi bisingiza ALLAH (IMANA) kandi We ni Utsinda, Ushishoza. ² Yemwe abemeye! Kuki muvuga ibyo mudakora!? ³ Ni urwango rukomeye rwa ALLAH (IMANA) kuvuga ibyo mudakora! ⁴ Mu by'ukuri ALLAH (IMANA) akunda abarwana mu nzira ye bari ku murongo nk'inyubako isobetse.

⁵ Zirikana ubwo Muusa yabwiraga abantu be ati: yemwe bantu banjye! Kuki muntoteza kandi muzi rwose ko ndi intumwa ya ALLAH (IMANA) kuri mwe? Bayobye; ALLAH

(IMANA) yayobeje imitima yabo. Kandi ALLAH (IMANA) ntayobora abantu b'ibyigomeke.

⁶. Zirikana ubwo Isa mwene Mariam yavugaga ati: yemwe bana ba Israa'iil! Mu by'ukuri jye ndi intumwa ya ALLAH (IMANA) kuri mwe. Nemeza ibiri imbere yanjye byo muri Ta'uraat, nanatanga inkuru nziza y'intumwa izaza nyuma yanjye; izina ryayo ni Ahmad. Abazaniye ibitangaza, baravuze bati: ubu ni uburozi bugaragara. ⁷. Ese ni nde uhuguza kurusha uhimbira ALLAH (IMANA) ikinyoma kandi we ahamagarwa kugana Islaam!? Kandi ALLAH (IMANA) ntayobora abantu bahuguza. ⁸. Barashaka kuzimya urumuri rwa ALLAH (IMANA) bakoresheje iminwa yabo. Nyamara ALLAH (IMANA) azasendereza urumuri rwe n'ubwo abahakanyi bakwanga. ⁹. Ni We woherezanyije Intumwa ye ubuyobozi n'idini ry'ukuri kugira ngo arirutishe amadini yose n'ubwo ababangikanya bababara.

¹⁰. Yemwe abemeye! Ese mbarangire ubucuruzi buzabarokora ibihano bibabaza? ¹¹. Mwemere ALLAH (IMANA) n'Intumwa ye munaharanire inzira ya ALLAH (IMANA) mukoresheje imitungo yanyu na mwe ubwanyu. Ibyo ni byiza kuri mwe niba mubizi. ¹². Azabahanaguraho ibyaha byanyu anabinjize muri Djannah zitembamo imigezi n'ubuturo bwiza muri Djannah zihoraho. Uko ni ko gutsinda guhambaye. ¹³. Azabaha n'ibindi mukunda. Ugutabara guturutse kwa ALLAH (IMANA) n'intsinzi ya hafi. Ha inkuru nziza Abemera.

¹⁴. Yemwe abemeye! Nimube abatabara inzira ya ALLAH (IMANA) nk'uko Isa mwene Mariam yabwiye ba Hawariyyuun ati: ni bande bantabarira ku nzira ya IMANA (ALLAH)? Ba Hawariyyuun baravuga bati: ni twe abatabara

inzira ya IMANA (ALLAH). Itsinda mu bana ba Israa'iil rirempera naho agatsiko karahakana. Dushyigikira abemeye ku banzi babo bucya ari abatsinda.

Surat 62

AL-DJUM'AH

Ku izina rya ALLAH (IMANA) Nyirimpuhwe, Nyirimbabazi.

¹ Ibiri mu birere n'ibiri mu isi bisingiza IMANA (ALLAH), Umwami, Umutagatifu, Utsinda, Ushishoza. ² Ni We wohereje mu batazi gusoma no kwandika Intumwa ibakomokamo ibasomera amagambo ye, ibeza, ikanabigisha igitabo n'ubushishozi n'ubwo mbere bari mu buyobe bugaragara. ³ N'abandi bazaza muri bo batari babageraho. Kandi We ni Utsinda, Ushishoza. ⁴ Izo ni ingabire za ALLAH (IMANA) aziha uwo ashaka kandi ALLAH (IMANA) ni Nyir'ingabire zihambaye.

⁵ Urugero rw'abikorejwe Ta'uraat maze ntibayikoreshe ni nk'urugero rw'indogobe yikoreye ibitabo. Ni urugero rubi rw'abantu bahinyuye amagambo ya ALLAH (IMANA) kandi ALLAH (IMANA) ntayobora abantu bahuguza. ⁶ Vuga uti: yemwe ababaye Abayahudi! Niba mwigamba ko muri inshuti koya za ALLAH (IMANA) kurusha abandi bantu ngaho nimwifuze urupfu niba muri abanyakuri! ⁷ Nyamara rwose ntibarwifuzaga na gato kubera ibyo bakoze. Kandi ALLAH (IMANA) ni Umumenyi cyane w'abahuguza. ⁸ Vuga uti: rwose urupfu muhunga ruzabageraho hanyuma mugarurwe k'Umumenyi w'ibyihishe n'ibigaragara, ababwire ibyo mwakoraga.

⁹. Yemwe abemeye! Swalaat yo kuwa gatanu nihamagarirwa muje mukataza mugana ugusingiza ALLAH (IMANA) munareke ubucuruzi. Ibyo ni byo byiza kuri mwe iyaba mwari mubizi. ¹⁰. Swalaat nirangira muje mukwira ku isi mushakishe mu ngabire za ALLAH (IMANA) munambaze ALLAH (IMANA) cyane kugira ngo mukiranyuke. ¹¹. N'iyobabonye ubucuruzi cyangwa ibidafite akamaro batandukana babigana bakagusiga uhagaze. Vuga uti: ibiri kwa ALLAH (IMANA) ni byo byiza kurusha ibidafite akamaro n'iby'ubucuruzi. Kandi ALLAH (IMANA) ni We urusha abatanga amafunguro.

Surat 63

AL-MUNAAFIQUUN

Ku izina rya ALLAH (IMANA) Nyirimpuhwe, Nyirimbabazi.

¹ Iyo abakora Nifaaq bakugana baravuga bati: turemeza imitima yacu tuvuga ko uri Intumwa ya ALLAH (IMANA) na ALLAH (IMANA) rwose azi ko uri Intumwa ye. Kandi ALLAH (IMANA) arahamya ko abakora Nifaaq ari ababeshyi. ² Indahiro zabo bazigize ingabo bakumira inzira ya IMANA (ALLAH). Mu by'ukuri ibyo bakoraga ni bibi. ³ Ibyo ni ukubera y'uko bemeye hanyuma bagahakana, imitima yabo igapfundikirwa bo bakaba badasobanukirwa.

⁴ Iyo ubabonye imibiri yabo iragushimisha. N'iyobavuze wumva ijambo ryabo. Bameze nk'ibiti byegetswe bakeka buri jambo ko riba ribavuga bo ni bo babisha, birinde. ALLAH (IMANA) yarabavumye. Ni gute bateshwa!?

⁵ N'iyobabwiwe bati: nimuze intumwa ya ALLAH

(IMANA) ibasabire uguhanagurwaho ibyaha bazunguza imitwe yabo. Ukababona banga, na bo bikuza. ⁶ Ni kimwe kuri bo wabasabira uguhanagurwaho ibyaha byabo cyangwa utabibasabira ALLAH (IMANA) ntazabibahanaguraho. Mu by'ukuri ALLAH (IMANA) ntayobora abantu b'ibyigomeke.

⁷. Bo ni bo bavuga bati: ntimugahe abari hamwe n'Intumwa ya IMANA (ALLAH), kugeza ubwo bitandukanije nayo nyamara ibigega by'ibirere n'isi ni ibya IMANA (ALLAH). Ariko abakora Nifaaq ntibasobanukirwa. ⁸. Baravuga bati: rwose nidusubira Madiinah uwicyubahiro cyane azamenesha usuzuguritse cyane nyamara icyubahiro nyacyo ni icya IMANA (ALLAH), Intumwa ye n'abemera. Ariko abakora Nifaaq ntibabizi.

⁹. Yemwe abemeye! Imitungo yanyu n'abana banyu ntibikabarangaze ku kwambaza IMANA (ALLAH). Ukora ibyo, abo ni bo abahomba. ¹⁰. Mujye mutanga mu byo twabafunguriye mbere y'uko urupfu rugera kuri umwe muri mwe akavuga ati: ayi Nyagasani wanjye! Iyaba wantinzaga igihe kigufi ngatanga Sadaqah nkaba no mu batunganya. ¹¹. Kandi ALLAH (IMANA) ntazarindiriza umuntu igihe cye cyageze. ALLAH (IMANA) ni Umumenyi w'ibyihishe mu byo mukora.

Surat 64

AT-TAGHABUN

Ku izina rya ALLAH (IMANA) Nyirimpuhwe, Nyirimbabazi.

¹ Ibiri mu birere n'ibiri mu isi bitagatifuza IMANA (ALLAH). Ubwami nyabwo ni ubwe, ishimwe n'ikuzo byuzuye ni ibye.

Ni We Ushobora cyane buri kintu.² Ni We wabaremye, hakaba muri mwe umuhakanyi no muri mwe hakaba uwemera. Kandi ALLAH (IMANA) ku byo mukora ni Ubona cyane.³ Yaremye ibirere n'isi mu kuri, abaha ishusho anatunganya ishusho yanyu. Kandi iwe ni ho garukiro.⁴ Azi ibiri mu birere n'isi. Azi ibyo muhisha n'ibyo mugaragaza kandi ALLAH (IMANA) ni Umumenyi cyane w'ibiri mu bituza.

⁵ Ese ntimwagezweho n'inkuru y'abahakanye mbere!? Basogongeye ingaruka y'ibikorwa byabo. Kandi bo bafite ibihano bibabaza.⁶ Ibyo ni uko intumwa zabo zabazaniraga ibimenyetso, bakavuga bati: ese abantu batuyobora? Bagahakana bagatera umugongo. ALLAH (IMANA) arihagije kandi ALLAH (IMANA) ni Umukungu, Ushimwa cyane.

⁷. Abahakanyi baketseko batazazurwa. Vuga uti: yego! Ndahiye ku izina rya Nyagasani wanjye! Rwose muzazurwa maze mubwirwe ibyo mwakoze kandi kwa ALLAH (IMANA) ibyo biroroshye.⁸ Ngaho nimwemere IMANA (ALLAH), intumwa ye n'urumuri twamanuye. ALLAH (IMANA) ni Umumenyi w'ibyihishe mu byo mukora.⁹ Umunsi azabakoranya ku munsi w'ikoranya; uwo ni umunsi w'igihombo. Uzemera IMANA (ALLAH), agakora ibitunganye azamuhanaguraho ibicumuro bye anamwinjize Djannah zitembamo imigezi azabamo ubuziraherezo. Uko ni ko gutsinda guhambaye.¹⁰ Naho abahakanye bakanahinyura amagambo yacu abo ni ba nyir'umuriro, bazabamo ubuziraherezo. Iryo ni igarukiro ribi.

¹¹. Nta kibi kiba uretse ku bushake bwa IMANA (ALLAH). N'uwemeye ALLAH (IMANA) ayobora umutima we. Kandi ALLAH (IMANA) ni Umumenyi cyane wa buri kintu.

12. Nimwumvire ALLAH (IMANA) munumvire Intumwa. Nimutera umugongo mu by'ukuri nta kindi Intumwa yacu ishinzwe uretse ugusohoka ubutumwa kugaragara.

13. ALLAH (IMANA) nta yindi mana uretse We. Kandi abemera nibiringire IMANA (ALLAH).

14. Yemwe abemeye! Mu by'ukuri bamwe mu bagore banyu n'abana banyu ni abanzi banyu muje mubirinda. Ariko nimubabarira, mukirengagiza mukanarenzaho mu by'ukuri ALLAH (IMANA) ni Uhebuje mu guhanagura ibyaha, Nyirimbabazi.

15. Mu by'ukuri imitungo yanyu n'abana banyu ni ibigeragezo. Kandi ALLAH (IMANA) afite ibihembo bihambaye. 16. Ngaho nimugandukire ALLAH (IMANA) uko mushoboye mwumve, mwumvire munatange ni byo byiza kuri mwe. Uzarindwa kwigirira ubugugu, abo ni bo bakiranutse. 17. Nimuguriza ALLAH (IMANA) inguzanyo nziza azayibatuburira anabahanagureho ibyaha kandi ALLAH (IMANA) ni Ushima cyane, Umwitonzi.

18. Umumenyi w'ibyihishe n'ibigaragara, Utsinda, Ushishoza.

Surat 65

AT-TWALAAQ

Ku izina rya ALLAH (IMANA) Nyirimpuhwe, Nyirimbabazi.

¹ Yewe Muhanuzi! Nimuha abagore Twalaq muje muzibaha mukurikije Iddah zabo kandi muje mubara Iddah! Mutinye ALLAH (IMANA) Nyagasani wanyu, ntimukabasohore mu ngo zabo cyangwa ngo bo basohoke, keretse bakoze icyaha kigaragara. Izo ni imbibi za ALLAH (IMANA) urenze imbibi za ALLAH (IMANA) aba yihuguje. Ntiwamenya!

Wenda ALLAH (IMANA) yazana nyuma y'ibyo ikindi kintu. ² Nibuzuzwa igihe cyabo mujye mubagumana ku neza cyangwa mutandukane ku neza. Kandi mujye mubishyiriraho abahamya babiri b'abanyakuri muri mwe. Mujye mutanga ubuhamya kubera IMANA (ALLAH). Ibyo birabwirizwa uwemera ALLAH (IMANA) n'umunsi w'imperuka. N'ugandukiye ALLAH (IMANA) amucira icyanzu. ³ Akanamuha amafunguro mu buryo atakekaga. Uwiringira ALLAH (IMANA) We aramuhagije. Mu by'ukuri ALLAH (IMANA) asohozwa itegeko rye. Kandi ALLAH (IMANA) yashyiriyeho buri kintu ikigero.

⁴ Abahebye imihango mu bagore banyu, niba mushidikanya Iddah yabo ni amezi atatu kimwe n'abatari bajya mu mihango. Abatwite igihe cyabo ni ukubyara. Ugandukira ALLAH (IMANA) amworohera ibye. ⁵ Iryo ni itegeko rya ALLAH (IMANA) yabamanuriye. Ugandukira ALLAH (IMANA) amuhanaguraho ibicumuro bya akanamutuburira ibihembo.

⁶ Mujye mubacumbikira aho muba ku bushobozi bwanyu. Ntimukabababaze kugira ngo mubabuze uburyo. Ni baba batwite mujye mubatunga kugeza ubwo babyaye. Nibabonkerezwa mujye mubaha ibihembo byabo. Kandi mujye inama ku neza. Nimunaniranwa, undi yazamwonkerezwa. ⁷ Ufite ubukire natange mu bukire bwe. N'uwagerewe ifunguro rye natange mu byo ALLAH (IMANA) yamuhaye. ALLAH (IMANA) ntategeka umuntu uretse icyo yamuhaye. Nyuma y'ubukene ALLAH (IMANA) azatanga ubukire.

⁸ Ni imidugudu ingahe yigometse ku itegeko rya Nyagasani wayo n'intumwa ze, tukayibarura ibarura rikomeye tukanayihana ibihano bikaze!? ⁹ Isogongerwa ingaruka z'ibikorwa byayo. Kandi ingaruka z'ibikorwa

byayo ni igihombo. ^{10.} ALLAH (IMANA) yabateguriye ibihano bikaze. Ngaho nimugandukire ALLAH (IMANA) yemwe ba nyir'ubwenge bemeye! Rwose ALLAH (IMANA) yabamanuriye urwibutso. ^{11.} Intumwa ibasomera amagambo ya ALLAH (IMANA) asobanutse kugira ngo akure abemera n'abakoze ibitunganye mu mwijima abaganisha ku rumuri. Uwemera ALLAH (IMANA) akanakora ibitunganye azamwinjiza muri Djannah zitembamo imigezi bazabamo ubuziraherezo. Rwose ALLAH (IMANA) yamutunganyirije amafunguro.

^{12.} ALLAH (IMANA) waremye ibirere birindwi n'isi nka byo. Itegeko rye rimanuka muri byo kugira ngo mumenyeko ALLAH (IMANA) ari Ushobora cyane buri kintu, no kuba ALLAH (IMANA) rwose yarahetuje buri kintu ubumenyi.

Surat 66

AT-TAH'RIIM

Ku izina rya ALLAH (IMANA) Nyirimpuhwe, Nyirimbabazi.

¹ Yewe Muhanuzi! Kuki uziririza ibyo ALLAH (IMANA) yakuziruriye ushaka gushimwa n'abagore bawe!? ALLAH (IMANA) ni Uhebuje mu guhanagura ibyaha, Nyirimbabazi.

² Rwose ALLAH (IMANA) yabategetse uburyo muzirura indahiro zanyu. Kandi ALLAH (IMANA) ni Umurinzi wanyu. Kandi We ni Umumenyi cyane, Ushishoza.

³ Ubwo Umuhanuzi yahaga ibanga umwe mu bagore be. Arimennye ALLAH (IMANA) akabimuhishurira yamenyesheje igice cyaryo areka ikindi. Arimubwiye aravuga ati: Ninde wakubwiye ibi? Aravuga ati: nabibwiwe

n'Umumenyi cyane, Umumenyi w'ibiyihishe ⁴ Nimwicuze kuri ALLAH (IMANA) kuko imitima yanyu yateshutse. Ariko nimumuteraniraho mu by'ukuri ALLAH (IMANA) ni We Mutabazi we, Djib'riil n'intungane mu bemera. Abamala'ika nyuma y'ibyo ni abashyigikira. ⁵ Aramutse abahaye Twalaaq hari ubwo Nyagasani we yamuguranira abagore babaruta: Abaislamukazi, abemerakazi, abibombarika, abicuza, abagaragira, abasiba, abagore n'amasugi.

⁶. Yemwe abemeye! Nimwirinde mwe n'abanyu umuriro. Ibicanwa byawo ni abantu n'amabuye. Urinzwe n'Abamala'ika b'inkazi bakomeye ntibigomeka kuri ALLAH (IMANA) ku byo abategetse ahubwo bakora ibyo bategetswe.

⁷. Yemwe abahakanye! Ntimugire icyo mwitwaza uyu muni! Mu by'ukuri murahembwa ibyo mwakoraga.

⁸. Yemwe abemeye! Nimwicuze kwa IMANA (ALLAH), ukwicuza k'ukuri kugira ngo Nyagasani wanyu azabahanagureho ibicumuro byanyu anabinjize muri Djannah zitembamo imigezi umunsi ALLAH (IMANA) atazamwaza Umuhanuzi n'abemeye hamwe na we. Urumuri rwabo ruzaba rugendera imbere yabo n'iburyo bwabo, bavuga bati: ayi Nyagasani wacu! Dusendereze urumuri rwacu unaduhanagureho ibyaha byacu. Mu by'ukuri wowe uri Ushobora cyane buri kintu.

⁹. Yewe Muhanuzi! Rwanya abahakanyi n'abakora Nifaaq unabakarire. Ubuturo bwabo ni Djahannam. Kandi ni ryo garukiro ribi. ¹⁰. ALLAH (IMANA) yatanze urugero ku bahakanye; umugore wa Nuuh n'umugore wa Luutw. Bari muni y'abagaragu babiri mu bagaragu bacu b'intungane barabahemukira. Ntibyagira icyo bibamarira kwa IMANA

(ALLAH). Barabwirwa ngo: nimwinjire mu muriro hamwe n'abinjira.

¹¹. ALLAH (IMANA) yanatanze urugero ku bemeye; umugore wa Fir'aun ubwo yavugaga ati: ayi Nyagasani wanjye! Nyubakira iwawe inzu muri Djannah unankize Fir'aun n'ibikorwa bye. Kandi unkize abantu bahuguza.

¹². Na Mariam mwene I'mraan we warinze ubwambure bwe duhuhamo roho yacu, yemera amagambo ya Nyagasani we n'ibitabo bye. Aba mu bibombarika.

Surat 67

AL MULK

Ku izina rya ALLAH (IMANA) Nyirimpuhwe, Nyirimbabazi.

¹ Yuje imigisha ufite ubwami nyabwo mu kuboko kwe. Kandi We ni Ushobora cyane buri kintu. ² Uwaremye urupfu n'ubuzima kugira ngo abagerageze. Ni nde muri mwe utunganya ibikorwa kurusha abandi? We ni Utsinda, Uhebuje mu guhanagura ibyaha. ³ Uwaremye ibirere birindwi bihekeranye. Ntiwabona mu kurema kwa Nyirimpuhwe inenge. Ngaho garura amaso, ese urabona imyenge? ⁴ Maze ugarure amaso ubugira kabiri, amaso akugarukire acitse intege kandi ananiwe.

⁵ Rwose twatakishije amatara ikirere cyegereye isi tuyagira ayo gutera za sha'itwaan tunazitegurira ibihano bya Sa'iir. ⁶ Abahakanye Nyagasani wabo bazagira ibihano bya Djahannam. Kandi ni igarukiro ribi. ⁷ Iyo bajugunywemo bumva ifite urusaku rubi kandi ibira. ⁸ Irenda gucikagurika kubera umujinya! Uko agatsiko kajugunywemo abarinzi bayo

barakabaza bati: ese umuburizi ntiyabagezeho!? ⁹ Baravuga bati: yego! Rwose umuburizi yatugezeho turahinyura turavuga tuti: ALLAH (IMANA) ntacyo yamanuye. Mwe ntaho muri uretse mu buyobe buhambaye. ¹⁰ Baravuga bati: iyo tuza kuba twumva cyangwa dufite ubwenge ntitwari kuba mu bo muri Sa'iir. ¹¹ Bemera icyaha cyabo, ukorekwa nikube ku bantu bo muri Sa'iir.

¹². Mu by'ukuri abatinya Nyagasani wabo batamubona bafite uguhanagurwaho ibyaha n'ibihembo bihebuje.

¹³. Nimuhishe ijamba ryanyu cyangwa murigaragaze mu by'ukuri We ni Umumenyi cyane w'ibiri mu bituza.

¹⁴. Ese Uwaremye yayoberwa? Kandi ari We Ugenza buhoro, Umumenyi w' ibyihishe?

¹⁵. Ni We waborohereje isi. Ngaho mutambagire mu mpande zayo murye mu mafunguro ye. Kandi iwe ni ho muzazurirwa. ¹⁶. Ese mwaratekanye ku buryo uri mu kirere atabarigisa mu isi maze igatigita! ¹⁷. Cyangwa mwaratekanye ku buryo uri mu kirere ataboherereza amabuye? Muzamenya uko ukuburira kwanjye kumeze! ¹⁸. Rwose abariho mbere yabo barahinyuye. Ibihano byanjye byari bimeze bite?

¹⁹. Ese ntibabona inyoni hejuru yabo zirambura amababa zinayabumba!? Nta kizifata uretse Nyirimpuhwe. Mu by'ukuri We ni Ubona buri kintu. ²⁰. Cyangwa uyu ni nde murinzi wanyu ubatabara utari Nyirimpuhwe!? Abahakanyi nta handi bari uretse mu buyobe. ²¹. Cyangwa uyu ni nde wabaha amafunguro nafata amafunguro ye? Ahubwo batsimbaraye mu kwigomeka no guhunga.

²². Ese ugenda yubitse uburanga bwe ni we uyoboka cyangwa ugenda yemye ku nzira igororotse!? ²³. Vuga uti: ni We wabaremye abaha ukumva, ukubona n'imitima. Ni gake

mushimira. ²⁴ Vuga uti: ni We wabasakaje ku isi kandi iwe niho muzakoranyirizwa.

²⁵ Baravuga bati: iri sezerano rizaba ryari niba muri abanyakuri ? ²⁶ Vuga uti: mu by'ukuri ubumenyi nyabwo buri kwa IMANA (ALLAH). Rwose jye nta kindi ndi cyo uretse umuburizi ugaragara. ²⁷ Nibaribona riri hafi uburanga bw'abahakanyi buzijima. Bazabwirwa ngo: ngibi ibyo mwasabaga cyane. ²⁸ Vuga uti: nimumbwire! ALLAH (IMANA) anyoretse jye n'abo ndi kumwe nabo cyangwa akatugirira impuhwe, ni nde warinda abahakanyi ibihano bibabaza ? ²⁹ Vuga uti: ni We Nyirimpuhwe twaramwemeye turanamwiringira. Muzamenya uri mu buyobe bugaragara. ³⁰ Vuga ati: nimumbwire amazi yanyu aramutse arigitiye ikuzimu, ni nde wabazanira amazi atemba ?

Surat 68

AL-QALAM

Ku izina rya ALLAH (IMANA) Nyirimpuhwe, Nyirimbabazi.

¹ *Nuun.*

Ndahiye ikaramu n'ibyo bandika. ² Wowe ku bw'inema za Nyagasani wawe, nturi umusazi. ³ Rwose ufite ibihembo bidashira. ⁴ Kandi mu by'ukuri uri ku bupfura buhambaye. ⁵ Uzareba na bo babone. ⁶ Ni nde muri mwe wageragejwe? ⁷ Mu by'ukuri Nyagasani wawe ni We uzi cyane uwayobye ku nzira ye ni na We uzi cyane abayobotse.

⁸ Ntukumvire abahinyura. ⁹ Bifujeko wakoroha nabo bakoroha. ¹⁰ Ntukumvire buri urahira cyane, usuzuguritse.

¹¹ Unegura cyane, ubunza amagambo. ¹² Ubuza icyiza, urengera, umunyacyaha. ¹³ Uw'umutima winangiye hamwe n'ibyo ni ikinyendaro. ¹⁴ N'ubwo yaba umunyemari n'urubyaro. ¹⁵ Iyo asomewe ayah zacu aravuga ati: ni imigani y'abo hambere. ¹⁶ Tuzamushyiraho ikimenyetso ku mutonzi.

¹⁷. Mu by'ukuri Twe twabagerageje nk'uko twagerageje ba nyir'umurima ubwo barahiraga ko bawusarura mu gitondo cya kare. ¹⁸. Batavuze In'sha'a IMANA (ALLAH).

¹⁹. Umugosi uturutse kwa Nyagasani wawe, arawugota; bo baryamye. ²⁰. Uhinduka nk'uwasaruwe. ²¹. Bahamagarana mu gitondo. ²². Bati: Muzindukire mu murima wanyu niba muri abasarura. ²³. Bakataza bongorerana. ²⁴. Nta mukene n'umwe uwubinjiranamo uyu muni. ²⁵. Bagenda mu gitondo bawugana biyumvamo ubushobozi. ²⁶. Bawubonye baravuga bati: mu by'ukuri twe twayobye! ²⁷. Ahubwo twe twambuwe.

²⁸. Ushyira mu gaciro muri bo aravuga ati: sinababwiye!? Iyo muza gusingiza! ²⁹ Baravuga bati: ugutagatifuzwa ni ukwa Nyagasani wacu mu by'ukuri twe twari abahuguza. ³⁰ Bamwe bahindukirira abandi bagayana. ³¹ Baravuga bati: mbega ukorama kwacu! Mu by'ukuri twe twari abarengera! ³² Wenda Nyagasani wacu yadushumbusha icyiza kuwuruta mu by'ukuri twe kwa Nyagasani wacu, turi abasaba. ³³ Ni uko ibihano bimera kandi rwose ibihano byo ku mperuka birahambaye, iyaba bari babizi.

³⁴. Mu by'ukuri abagandutse bafite Djannah zuje inema kwa Nyagasani wabo. ³⁵. Ese twagira abaislam nk'abagome? ³⁶. Ni gute mwe mukiranura? ³⁷. Cyangwa mufite igitabo mwigiramo. ³⁸. Mu by'ukuri mufitemo ibyo mutoranya. ³⁹. Cyangwa mudufiteho indahiro zidakuka kugeza ku muni w'izuka, ko rwose mufite ibyo mukiranura? ⁴⁰. Babaze:

ninde muri bo ubyishingiye? ^{41.} Cyangwa bafite abafasha? Nibazane abafasha babo niba ari abanyakuri.

^{42.} Zirikana umunsi bazahishurwa ku mirundi bakanahamagarirwa kubama ntibabishobore. ^{43.} Amaso yabo azaba afite ubwoba ugusuzugurika kubatwikiriye. Kandi rwose barahamagarirwaga kubama ari bazima. ^{44.} Ndekera uhinyura iyi nkuru. Tuzabagenza buhoro mu buryo batazi. ^{45.} Nzabaha igihe mu by'ukuri imigambi yanjye irakomeye.

^{46.} Cyangwa urababaza igihembo bakaba baremerewe n'ubwishyu!? ^{47.} Cyangwa bafite ubumenyi bw'ibitagaragara bakaba bandika!? ^{48.} Ihanganire itegeko rya Nyagasani wawe. Ntubw nka nyir'ifi ubwo yahamagaraga afite agahinda kenshi. ^{49.} Iyo atagerwaho n'inema ziturutse kwa Nyagasani we yari kujugunywa mu butayu kandi agawa. ^{50.} Nyagasani we amuhitamo amushyira mu ntungane. ^{51.} Abahakanye bari hafi kugupfumuza amaso yabo ubwo bumvaga urwibutso baravuga bati: rwose we ni umusazi. ^{52.} Kandi yo nta kindi iricyo uretse kuba urwibutso ku biremwa.

Surat 69

AL HAAQQA

Ku izina rya ALLAH (IMANA) Nyirimpuhwe, Nyirimbabazi.

¹ Ukuri kudakumirwa. ² Ukuri kudakumirwa ni ukuhe? ³ Ni iki cyakumenyesha ukuri kudakumirwa? ⁴ Ba Thamuud na A'ad bahinyuye igihonda. ⁵ Ba Thamuud borekeshejwe urusaku ndengakamere. ⁶ Naho ba A'ad borekeshwa umuyaga uvuza ubuhuha, ukabije. ⁷ Yawubohereje amajoro arindwi n'amanya umunani bikurikiranye. Ukabona abantu muri

wo ari imirambo imeze nk'ibihimba by'imitende birangaye.

⁸ Ese urabona hari uwasisigaye muri bo? ⁹ Fir'aun, abari imbere ye n'ab'Imidugudu yabiranduwe bakoze ibyaha. ¹⁰ Bigomeka

ku ntumwa ya Nyagasani wabo abakacira ugukacira kurenze.

¹¹ Mu by'ukuri Twe ubwo amazi yarengaga, twabajyanye mu bwato. ¹² Kugira ngo tubugire urwibutso kuri mwe, n'ugutwi kumva kubyumve.

¹³ Ubwo impanda izahuhwamo uguhuha kumwe. ¹⁴ Isi n'imisozi bigaterurwa bigahondanishwa, uguhonda kumwe.

¹⁵ Uwo muni ikiza kizaza. ¹⁶ Ikirere kizasaduka, cyo uwo muni kizaba cyoroshye. ¹⁷ Abamala'ika bazaba bari ku nkengero zacyo. Uwo muni umunani bazaba bahetse A'arsh ya Nyagasani wawe hejuru yabo. ¹⁸ Uwo muni muzamurikwa nta kintu cyanyu na kimwe kizihisha.

¹⁹ Uzahabwa igitabo cye mu ndyo ye azavuga ati: nimwakire musome igitabo cyanjye. ²⁰ Rwose jye nari nzi ko nzahura n'ibarura ryanjye. ²¹ We azaba mu buzima bushimishije. ²² Muri Djannah yo hejuru. ²³ Imbuto zayo ziri hafi. ²⁴ Nimurye munanywe bibagere ku mutima kubera ibyo mwakoze mu minsi yahise. ²⁵ Naho uzahabwa igitabo cye mu moso ye azavuga ati: iyaba ntari mpawe igitabo cyanjye!

²⁶ Sinamenye ibarura ryanjye! ²⁷ Iyaba urupfu rwanjyanaga burundu. ²⁸ Umutungo wanjye ntacyo wamariye.

²⁹ Ubutegetsu bwanjye burabuze. ³⁰ Mumufate mumubohe.

³¹ Maze mumwinjize muri Djahiim. ³² Nyuma mumuboheshe umunyururu w'imikono mirongo irindwi. ³³ Mu by'ukuri we ntabwo yemeraga ALLAH (IMANA) Uhambaye.

³⁴ Nta n'ubwo yabwirizaga kugaburira abakene. ³⁵ Uyu muni nta nshuti afite hano. ³⁶ Cyangwa ibiryo uretse amashyira.

³⁷ Ntabayarya uretse abanyabyaha.

^{38.} Ndahiye ibyo mureba. ^{39.} N'ibyo mutareba. ^{40.} Mu by'ukuri yo ni ijambo (risomwa) n'Intumwa yubahitse. ^{41.} Ntabwo yo ari ijambo ry'umusizi. Ni gake mwemera. ^{42.} Nta n'ubwo ari ijambo ry'umupfumu. Ni gake mwibuka. ^{43.} Imanurwa iturutse kwa Nyagasani w'ibiremwa. ^{44.} N'iyi aduhimbira amwe mu magambo. ^{45.} Twari kumukacirana imbaraga. ^{46.} Maze tukamuca umutsi w'ubuzima. ^{47.} Nta n'umwe muri mwe wamurinda. ^{48.} Mu by'ukuri yo ni urwibutso ku baganduka. ^{49.} Rwose Twe tuziko muri mwe hari abahinyura. ^{50.} Rwose yo ni agahinda ku bahakanyi. ^{51.} Mu by'ukuri yo ni ukuri kudashidikanywaho. ^{52.} Ngaho singiza izina rya Nyagasani wawe Uhambaye.

Surat 70

AL MA'ARIDJ

Ku Izina rya ALLAH (IMANA) Nyirimpuhwe, Nyirimbabazi.

¹ Usaba yasabye ibihano bigomba kuza. ² Ku bahakanyi ntibifite ubikumira. ³ Biturutse kwa ALLAH (IMANA) Nyir'inzego. ⁴ Abamala'ika kimwe na Ruuh bazamuka iwe mu munsu ufite ikigero cy'imyaka ibihumbi mirongo itanu. ⁵ Ihangane ukwihangana kwiza. ⁶ Mu by'ukuri bo babona biri kure (ibihano). ⁷ Tukabona biri hafi. ⁸ Umunsu ikirere kizaba nk'umuringa ushonga. ⁹ N'imisozi ikaba nk'ibayi. ¹⁰ Inshuti itabaza inshuti. ¹¹ Bazaberekwa. Umugome kubera ibihano by'uwo munsu azifuza kwicunguza abana be. ¹² Umugore we n'umuvandimwe we. ¹³ N'umuryango we wamurindaga. ¹⁴ Ndetse n'abari mu isi bose kugira ngo bamukize. ¹⁵ Oya! Rwose wo uragurumana. ¹⁶ Ukuraho uruhu

rw'uburanga. ¹⁷ Uhamagara uwateye umugongo akanahindikira. ¹⁸ Akarundanya akanahunika. ¹⁹ Mu by'ukuri umuntu yaremanywe ukutihangana. ²⁰ Iyo ikibi kimugezeho ariheba cyane. ²¹ N'icyiza cyamugeraho akaba umunyabugugu cyane. ²² Uretse abakora Swalaat. ²³ Abahozaho Swalaat zabo. ²⁴ Na babandi mu mitungo yabo harimo ukuri kuzwi. ²⁵ K'usaba n' uwiyumanganyije. ²⁶ Na babandi bemera umunsi w'ibihembo. ²⁷ Babandi bo ku bihano bya Nyagasani wabo babitinya. ²⁸ Mu by'ukuri ibihano bya Nyagasani wabo ntawe ubitekanaho. ²⁹ Na babandi bo ubwambure bwabo baburinda. ³⁰ Uretse ku bagore babo cyangwa abacakara babo rwose aho bo ntibagawa. ³¹ Naho ushakisha inyuma y'ibyo abo nibo barengera. ³² Babandi bo ku ndagizo n'amasezerano byabo babyubahiriza. ³³ Babandi bo ku buhamya bwabo, babutanga. ³⁴ Babandi bo Swalaat zabo bazihozaho. ³⁵ Abo bari muri Djannah bakirwa.

³⁶. Ni kuki abahakana bakugana bihuta. ³⁷. Iburyo n'ibumoso mu dutsiko? ³⁸. Ese buri muntu muri bo arifuza ko azinjizwa muri Djannah y'inema? ³⁹. Oya! Mu by'ukuri Twe twabaremye mu byo bazi.

⁴⁰. Ndarahira Nyagasani w'Uburasirazuba bwinshi n'Uburengerazuba bwinshi! Rwose Twe dushobora. ⁴¹. Kuba twabagurana abeza kubarusha. Kandi Twe ntidutangwa. ⁴². Bihorere binjire mu binyoma banakine kugeza ubwo bazahura n'umunsi wabo basezeranywa. ⁴³. Umunsi bazasohoka mu mva bihuta nk'abatanguranwa ku mashusho y'ibigirwamana. ⁴⁴. Amaso yabo yicishije bugufi ugusuzugurika kwabatwikiriye. Uwo ni wo munsi basezeranywaga.

Surat 71

NUUH

Ku izina rya ALLAH (IMANA) Nyirimpuhwe, Nyirimbabazi.

¹ Mu by'ukuri Twe twohereje Nuuh ku bantu be (turamubwira tuti): burira abantu bawe mbere y'uko ibihano bibabaza bibageraho. ² Aravuga ati: yemwe bantu banjye! Mu by'ukuri jye kuri mwe ndi umuburizi ugaragara. ³ Nimugaragire IMANA (ALLAH), mumugandukire munanyumvire. ⁴ Abahanagureho ibyaha byanyu anabarindirize kugeza ku munsu uzwi. Mu by'ukuri igihe ALLAH (IMANA) yagennye iyo kigeze ntikirindirizwa. Iyaba mwari mubizi. ⁵ Aravuga ati: ayi Nyagasani wanjye! Mu by'ukuri jye nahamagaye abantu banjye ijoro n'amanya. ⁶ Uguhamagara kwanjye ntacyo kwabongereye uretse guhunga. ⁷ Kandi jye uko mbahamagaye kugira ngo ubahanagureho ibyaha byabo bashyira intoki zabo mu matwi yabo, bakitwikira imyenda yabo, bagatsimbarara bakanikuza cyane. ⁸ Hanyuma jye rwose nabahamagaye ku mugaragaro. ⁹ Maze jye ndabarangururira nanababwira mu ibanga cyane. ¹⁰ Ndavuga nti: nimusabe Nyagasani wanyu kubahanaguraho ibyaha mu by'ukuri We ni Uhanagura cyane ibyaha. ¹¹ Kugira ngo aboherereze ikirere kireta cyane. ¹² Abongerere imitungo n'abana, abahe imirima anabahe imigezi. ¹³ Kuki mudaha ALLAH (IMANA) icyubahiro!? ¹⁴ Kandi yarabaremye mu byiciro!? ¹⁵ Ese ntimubona ukuntu ALLAH (IMANA) yaremye ibirere birindwi bigerekeranye. ¹⁶ Akabishyiramo ukwezi ari urumuri akanashyiramo izuba ari itara!? ¹⁷ ALLAH (IMANA) yabamejeje abakuye mu butaka, ukumeza. ¹⁸ Hanyuma azabasubiza mo anabasohore

mo ugusohora. ¹⁹ ALLAH (IMANA) yabagiriye isi isaso. ²⁰ Kugira ngo musaturemo imihanda migari.

²¹ Nuuh aravuga ati: ayi Nyagsani wanjye ! Mu by'ukuri bo banyigometseho, bakurikira uwo umutungo we n'abana be bidafite icyo bimwongerera uretse igihombo. ²² Bagambanye akagambane gahambaye cyane. ²³ Baravuga bati: rwose ntimizeze imana zanyu. Ntimuzanareke Wadda cyangwa Suwa'a cyangwa Yaghuuth, Ya'uuq na Nasra*. ²⁴ Kandi rwose bayobeje benshi, ntuzongerere abahuguza uretse ubuyobe. ²⁵ Kubera ibyaha byabo bararohamijwe, binjizwa mu muriro ntibakwibonera abatabazi babarinda ALLAH (IMANA)

²⁶. Nuuh aravuga ati: ayi Nyagasani wanjye! Ntusige ku isi mu bahakanyi n'umwe. ²⁷. Mu by'ukuri wowe nubareka bazayobya abagaragu bawe kandi ntibabyara uretse abanonnyi, abahakanyi cyane. ²⁸. Ayi Nyagasani wanjye! Mpanaguraho ibyaha byanjye, iby'ababyeyi banjye, uwinjiye inzu yanjye ari uwemera, abemera n'abemerakazi. Kandi ntugire icyo wongera abahuguza uretse ukorekwa.

Surat 72

AL DJINN

Ku izina rya ALLAH (IMANA) Nyirimpuhwe, Nyirimbabazi.

¹ Vuga uti: nahishuriwe ko hari itsinda mu madjinn ryumvirije rikavuga riti: mu by'ukuri twe twumvise Qur'aan itangaje.

² Irayobora ku kuri. Turayemera kandi ntitezabangikanya Nyagasani wacu icyo ari cyo cyose. ³ No kuba icyubahiro cya Nyagasani wacu kiri hejuru ntiyihaye umugore cyangwa umwana. ⁴ No kuba igicucu muri twe cyaravugaga kuri

ALLAH (IMANA) ibidahwitse. ⁵ No kuba twe twaraketse ko abantu n'amadjinn batazahimbira ALLAH (IMANA) ikinyoma. ⁶ No kuba abagabo mu bantu barikingaga ku bagabo mu madjinn bakabongerera ubwoba. ⁷ No kuba bo baraketse nk'uko mwaketse ko ALLAH (IMANA) atazohereza n'umwe. ⁸ No kuba twe twarageze mu kirere tugasanga cyujujwe uburinzi bukomeye n'ibishirira bitwika. ⁹ No kuba twe twaracyicaragamo mu myanya yo kumviriza. Ubu uwumviriza yibonera igishirira kimutegereje. ¹⁰ No kuba twe tutazi; ese ni ikibi gishakirwa abari ku isi cyangwa Nyagasani wabo arabashakira icyiza? ¹¹ No kuba muri twe hari intungane n'abatari zo. Turi amatsinda atandukanye. ¹² No kuba twe twari tuzi ko tutanania ALLAH (IMANA) mu isi tutazanamunanira duhunga. ¹³ No kuba twe ubwo twumvise ubuyoboke twarabwemeye. Kandi Uwemeye Nyagasani we ntatinye kugabanyirizwa cyangwa guhuguzwa. ¹⁴ No kuba muri twe hari abaislaam n'abatanye nyamara ababaye abaislaam; abo ni bo bagannye inzira igororotse. ¹⁵ Naho abatanye bazaba inkwi za Djahannam.

¹⁶ Kandi iyo bagororoka ku nzira twari kubaha amazi menshi. ¹⁷ Kugira ngo tuyabageragezemo. Uwirengagije kwibuka Nyagasani we amwinjiza mu bihano byikuba. ¹⁸ No kuba rwose imisigiti ari iya IMANA (ALLAH), ntikumukagire undi musaba hamwe na IMANA (ALLAH). ¹⁹ No kuba ubwo umugaragu wa ALLAH (IMANA) yahagurutse amusaba, (ama djinn) yari hafi kumwirundaho. ²⁰ Vuga uti: mu by'ukuri jye ndasaba Nyagasani wanjye kandi ntacyo mubangikanya nacyo. ²¹ Vuga uti: mu by'ukuri jye singenga ibibi byababaho cyangwa ibyiza byabageraho. ²² Vuga uti: mu by'ukuri jye nta n'umwe wandinda ALLAH (IMANA) nta n'ubwo nabona

aho muhungira. ²³ Uretse gusohoza ibiturutse kwa ALLAH (IMANA) n'ubutumwa bwe. Abigomeka kuri ALLAH (IMANA) n'intumwa ye bazagira umuriro wa Djahannam bazabamo ubuziraherezo.

²⁴. Kugeza ubwo bazabona ibyo basezeranywaga, nibwo bazamenya umutabazi w'umunyantege nke n'ufite abantu bake. ²⁵. Vuga uti: sinzi niba ibyo musezeranywa biri hafi cyangwa Nyagasani wanjye azabiha igihe kirekire. ²⁶. Ni Umumenyi w'ibyihishe kandi nta n'umwe agaragariza ibanga rye. ²⁷. Uretse uwo yahisemo mu ntumwa. Mu by'ukuri We yohereza imbere n'inyuma ye abarinzi. ²⁸. Kugira ngo abereke ko basohoje ubutumwa bwa Nyagasani wabo, kuba yarahetuje ibyo bafite no kuba yarabaruye byimazeyo buri kintu.

Surat 73

AL-MUZAMMIL

Ku izina rya ALLAH (IMANA) Nyirimpuhwe, Nyirimbabazi.

¹ Yewe uwitwikiriye ! ² Kora Swalaat ijoro, uretse gato. ³ icya kabiri cyaryo cyangwa ugabanyeho gato. ⁴ Cyangwa wongereho unasome Qur'aan neza. ⁵ Mu by'ukuri Twe tuzakumanurira ijambo riremereye.

⁶. Rwose Swalaat z'ijoro ni zo zirusha gukomera ni na zo zifite invugo isobanuye. ⁷. Mu by'ukuri ku manywa ufite imirimo myinshi. ⁸. Ibuka izina rya Nyagasani wawe unamwiyegurire utizigama. ⁹. Nyagasani w'Uburasirazuba n'Uburengerazuba; nta yindi mana uretse We. Mugire Uwiringirwa. ¹⁰. Ihanganire ibyo bavuga unabimuke

ukwimuka kwiza. ^{11.} Ndeka n'abahinyura, ba nyir'inema ubarindirize igihe gito. ^{12.} Rwose Twe dufite amapingu na Djahiim. ^{13.} Ibiryo binigana n'ibihano bibabaza. ^{14.} Umunsi isi n'imisozi bizatigita, imisozi ikaba umusenyi woroshye.

^{15.} Mu by'ukuri Twe twaboherereje intumwa ari umuhamya kuri mwe nk'uko twohereje kwa Fir'aun intumwa. ^{16.} Fir'aun yigomeka ku ntumwa tumukacira ugukacira gukomeye. ^{17.} Nimuhakana muzirinda mute umunsi uzagira abana abasaza!? ^{18.} Ikirere kizasatagurika kubera wo. Isezerano rye rigomba gusohozwa. ^{19.} Mu by'ukuri uru ni urwibutso. Ushaka yafata inzira imuganisha kwa Nyagasani we.

^{20.} Mu by'ukuri Nyagasani wawe azi ko wowe hamwe n'itsinda mu bari hamwe na we mukora Swalaat hafi bibiri bya gatatu by'ijoro, icya kabiri cyaryo n'icyagatatu cyaryo. ALLAH (IMANA) ni We ugera ijoro n'amanywa. Yamenyeko mutarimarayo arabababarira. Nimujye musoma ibibangutse muri Qur'aan. Aziko muri mwe hazaba abarwayi abandi bakaba mu ngendo bashakisha mu ngabire za ALLAH (IMANA) n'abandi barwana mu nzira ya IMANA (ALLAH). Mujye musoma ibibangutse muri yo, muhozeho Swalaat, mutange Zakaat munagurize ALLAH (IMANA) inguzanyo nziza. Icyiza mwishyiriye imbere muzagisanga kwa ALLAH (IMANA) ari cyiza kurushaho ari n'igihembo gihebuje. Nimusabe ALLAH (IMANA) kubahanaguraho ibyaha. Mu by'ukuri ALLAH (IMANA) ni Uhebuje mu guhanagura ibyaha, Nyirimbabazi.

AL-MUDATHIR

Ku izina rya ALLAH (IMANA) Nyirimpuhwe, Nyirimbabazi.

¹ Yewe Uwifubitse! ² Haguruka uburire. ³ Nyagasani wawe umukuze. ⁴ Imyenda yawe uyeze. ⁵ Ibigirwamana ubyimuke. ⁶ Ntugatange ushaka kugwiza. ⁷ Kandi ku bwa Nyagasani wawe, ihangane.

⁸. Ubwo impanda izahuhwamo. ⁹. Ubwo uwo muni n'umunsi ukomeye. ¹⁰. Ku bahakanyi ntuzaba woroshye. ¹¹. Ndeka n'uwo naremye wenyine. ¹². Muha umutungo utubutse. ¹³. N'abana bariho. ¹⁴. Nkamworohera ubuzima cyane. ¹⁵. Hanyuma akararikira ko nongera. ¹⁶. Oya! Mu by'ukuri we ku magambo yacu yari uhinyura cyane. ¹⁷. Nzamunaniza n'ibihano byikuba.

¹⁸. Rwose we yaratekereje aranagereranya. ¹⁹. Avumwa ku buryo yagereranyije. ²⁰. Arongera avumwa ku buryo yagereranyije. ²¹. Nyuma arareba. ²². Maze azinga umunya arashinyika. ²³. Nyuma atera umugongo arikuza. ²⁴. Aravuga ati: iyi si ikindi uretse uburozi bwigwa! ²⁵. Iyi si ikindi uretse ijambo ry'umuntu!

²⁶. Nzamwinjiza muri Saqar. ²⁷. N'iki cyakumenyesha Saqar? ²⁸. Ntisiga ntinareka. ²⁹. Itwika umubiri. ³⁰. Irinzwe na cumi n'icyenda. ³¹. Ntitwagize abarinzi b'umuriro uretse Abamala'ika ntitwanagize umubare wabo uretse ikigeregezo ku bahakanye, kugira ngo abahawe ibitabo bemere badashidikanya n'abemeye biyongere ukwemera no kugira ngo abahawe ibitabo n'abemera ntibashidikanye no kugira ngo abafite indwara mu mitima yabo n'abahakanyi

bavuge bati: ni iki ALLAH (IMANA) yashatse atanga uru rugero? Uko ni ko ALLAH (IMANA) ayobya uwo ashaka akanayobora uwo ashaka. Ntawe uzi ingabo za Nyagasani wawe uretse We. Kandi yo si ikindi uretse urwibutso ku bantu.

^{32.} Oya! Ndahiye ukwezi. ^{33.} N'ijoro iyo rihera. ^{34.} N'igitondo iyo kigaragara. ^{35.} Mu by'ukuri yo (Saqar) ni imwe mu byago bihambaye cyane. ^{36.} Ni ububurizi ku bantu. ^{37.} K'ushaka muri mwe kujya imbere cyangwa gusubira inyuma. ^{38.} Buri muntu ni ingwate y' ibyo yakoze. ^{39.} Uretse ab' iburyo. ^{40.} Bazaba muri Djannah babazanya. ^{41.} Ku bagome. ^{42.} Ni iki cyabinjije muri Saqar!? ^{43.} Bazavuga bati: ntitwari mu bakora Swalaat. ^{44.} Nta n'ubwo twagaburiraga abakene. ^{45.} Kandi twinjiranaga mu kinyoma n'abacyinjira. ^{46.} Twanahinyuzaga umunsi w'ibihembo. ^{47.} Kugeza ubwo ukuri kudashidikanywa kutugezeho. ^{48.} Ubuvugizi bw'abavugizi ntacyo buzabamarira.

^{49.} Ni iki gituma batera umugongo urwibutso. ^{50.} Bameze nk'indogobe ziruka. ^{51.} Zihunga intare!? ^{52.} Ahubwo buri muntu muri bo arashaka ko ahabwa ibitabo birambuye. ^{53.} Oya! Ahubwo ntibatinya imperuka. ^{54.} Oya! Mu by'ukuri yo (Qur'aan) ni urwibutso. ^{55.} Ushatse arayibuka. ^{56.} Kandi ntibibuka keretse iyo ALLAH (IMANA) abishaka. Ni We ukwiriye kugandukirwa ni na We ukwiriye guhanagura ibyaha.

AL-QIYAAMAHA

Ku izina rya ALLAH (IMANA) Nyirimpuhwe, Nyirimbabazi.

¹ Ndarahira umunsi w'izuka. ² Ndanarahira umutima ugaya. ³ Ese umuntu arakeka ko tutazakoranya amagufa ye? ⁴ Yego! Ahubwo dushobora gutunganya imitwe y'intoki ze. ⁵ Ahubwo umuntu arashaka icyatuma akomeza kwangiza. ⁶ Arabaza ati: ni ryari umunsi w'izuka? ⁷ Ubwo amaso azakanaguzwa. ⁸ Ukwezi kugafatwa. ⁹ N'izuba n'ukwezi bigakomatanywa. ¹⁰ Umuntu icyo gihe azavuga ati: ubuhungiro buri he? ¹¹ Oya! Nta buhungiro. ¹² Kwa Nyagasani wawe uwo munsi niho garukiro. ¹³ Umuntu uwo munsi azabwirwa ibyo yakozе mbere n'ibyo yaherutse. ¹⁴ Ahubwo umuntu azaba umuhamya kuri we ubwe. ¹⁵ N'ubwo yazana urwitwazo rwe.

¹⁶ Ntuyinyeganyirize ururimi rwawe kugira ngo uyihutishe. ¹⁷ Mu by'ukuri ni inshingano yacu kuyikoranya no kuyisoma. ¹⁸ Nituyisoma, ujye ukurikira isomwa ryayo. ¹⁹ Kandi dufite n'inshingano yo kuyisobanura.

²⁰ Oya! Ahubwo mukunda isi. ²¹ Mukareka imperuka. ²² Uburanga uwo munsi buzaba bubengerana. ²³ Bureba Nyagasani wabwo. ²⁴ N'uburanga bundi uwo munsi buzaba bushinyirije. ²⁵ Buziko bukorerwa ishyano. ²⁶ Oya! Ubwo roho izagera mu ngoto. ²⁷ Hakavugwa ngo: ni nde uvura. ²⁸ Ikamenyako ari ugutandukana. ²⁹ Umurundi ukisobeka k'uwundi. ³⁰ Kwa Nyagasani wawe uwo munsi niho sunikiro

³¹ Ntabwo yemeye nta n'ubwo yigeze akora Swalaat. ³² Ahubwo yarahinyuye atera umugongo. ³³ Maze ajya mu

be yibona. ³⁴. Ufite akaga! Ufite akaga! ³⁵. Maze ufite akaga! Maze ufite akaga! ³⁶. Ese umuntu arakekako azarekwa gusa? ³⁷. Ese ntiyari intanga y'amasohoro asohorwa!? ³⁸. Nyuma akaba urusoro rw'amaraso, ubwo (IMANA (ALLAH)) akarema agatunganya!? ³⁹. Akamukomorammo ibitsina bibiri gabo na gore. ⁴⁰. Ese uwo (IMANA (ALLAH)) si ushobora guha ubuzima abapfu!?

Surat 76

AL IN'SAAN

Ku Izina rya ALLAH (IMANA) Nyirimpuhwe, Nyirimbabazi.

¹ Ese ntihabayeho umwanya mu gihe k'umuntu atari ikintu kivugwa!? ² Mu by'ukuri Twe twaremye umuntu mu ntanga zivanze, turamugerageza tumugira uwumva ubona. ³ Mu by'ukuri Twe twamweretse inzira, yashaka akaba ushima yanashaka akaba uhakana.

⁴ Rwose Twe twateguriye abahakanyi iminyururu, amapingu na Sa'iir. ⁵ Mu by'ukuri intungane zizanywera mu kirahuri kivantiyemo impumuro y'inturusu. ⁶ Isoko abagaragu ba ALLAH (IMANA) bazanywamo bayifungura ugufungura. ⁷ Bubahiriza Nadh'r bakanatinya umunsi ikibi cyawo kizaba icyorezo. ⁸ Bagaburira ibiryo, kandi babikunze abakene, imfubyi n'imbohe. ⁹ Rwose turabagaburira kubera gushaka ishimwe rya IMANA (ALLAH), nta gihembo tubashakaho cyangwa gushimwa. ¹⁰ Rwose twe turatinya kuri Nyagasani wacu umunsi uzinze umunya, ukomeye cyane. ¹¹ ALLAH (IMANA) azabarinda ibibi by'uwo munsi azanabaha umucyo n'ibyishimo. ¹² Azabahemba kubera ko

bihanganye Djannah na Hariir. ¹³ Bazaba muri yo begamiye ibitanda ntibazanaba babonamo izuba cyangwa (bumvA) imbeho ikaze. ¹⁴ Igicucu cyayo kizaba kibegereye kandi imbuto zayo zizaboroherezwa. ¹⁵ Bazazengurukwamo n'ibikoresho bya feza n'ibikombe bikozwe mu birahuri. ¹⁶ Ibirahuri bya feza byagenwe neza. ¹⁷ Bazahabwamo ikirahuri kivangiye na tangawizi. ¹⁸ Ni isoko irimo yitwa Sal'sabiil. ¹⁹ Abana babuhozwamo bazaba babazengurukamo, ubabonye wagira ngo ni Lu'ulu'u inyanyagijwe. ²⁰ Nureba hariya uzabona inema n'ubwami bihebuje. ²¹ Bazaba bambaye imyenda ya Sun'dus y'icyatsi na Is'tibraq, bazatakwa n'ibikomo bya feza. Nyagasani wabo azanabaha ikinyobwa gisukuye. ²² Mu by'ukuri ibi ni ibihembo byanyu kandi umuhate wanyu urashimwe.

²³. Mu by'ukuri Twe twakumanuriye Qur'aan, ukumanura. ²⁴. Ihanganire ugukiranura kwa Nyagasani wawe ntiwumvire muri bo umunyabyaha cyangwa umuhakanyi. ²⁵. Wibuke izina rya Nyagasani wawe mu gitondo na nimunsi. ²⁶. Na nijoro umwubamire unamusingize ijoro rirerire. ²⁷. Mu by'ukuri bariya bakunda isi bagasiga inyuma yabo umunsi uremereye. ²⁸. Ni Twe twabaremye dukomeza ingingo zabo. Kandi tubishatse twabagurana rwose abameze nka bo. ²⁹. Mu by'ukuri uru ni urwibutso. Ushaka yafata inzira igana kwa Nyagasani we. ³⁰. Kandi ntimwashaka keretse ALLAH (IMANA) yashatse mu by'ukuri ALLAH (IMANA) ni Umumenyi cyane, Ushishoza. ³¹. Yinjiza uwo ashaka mu mpuhwe ze naho abahuguza yabateguriye ibihano bibabaza.

Surat 77

AL-MURSALAT

Ku izina rya ALLAH (IMANA) Nyirimpuhwe, Nyirimbabazi.

¹ Ndahiye ibitumwa bikurikirana. ² N'imiya y'inkubiri.
³ Ndahiye Abamala'ika basunika ibicu. ⁴ N'Abamala'ika batandukanya ukuri n'ikinyoma. ⁵ N'Abamala'ika bazana ubutumwa. ⁶ Ari ugukuraho urwitwazo cyangwa ukuburira.
⁷ Mu by'ukuri ibyo musezeranywa bizaba.

⁸ Ubwo inyenyeri zizasibwa. ⁹ Ubwo ikirere kizasandazwa.
¹⁰ Ubwo imisozi izarandurwa. ¹¹ N'ubwo intumwa zizahabwa igihe. ¹² Ni uwuhe muni zarindirijwe!? ¹³ Ni umuni w'ikiranura. ¹⁴ Ni iki cyakumenyesha umuni w'ikiranura?
¹⁵ Ibihano bikomeye uwo muni bizaba ku bahinyura. ¹⁶ Ese ntitworetse abo hambere. ¹⁷ Maze tubakurikiza aba nyuma!?
¹⁸ Uko ni ko tugenze abagome. ¹⁹ Ibihano bikomeye uwo muni bizaba ku bahinyura.

²⁰ Ese ntitwabaremye mu mazi asuzuguritse.
²¹ Tukayashyira mu gitereko gitekanye. ²² Kugeza igihe kizwi!? ²³ Tukagera kandi tukaba abagera beza. ²⁴ Ibihano bikomeye uwo muni bizaba ku bahinyura. ²⁵ Ese ntitwagize isi ihuriro. ²⁶ Ry'abazima n'abapfuye. ²⁷ Tukayishyiramo imisozi ihanamye tukanabaha amazi anyobwa!? ²⁸ Ibihano bikomeye uwo muni bizaba ku bahinyura

²⁹ Ngaho mujye ku byo mwahinyuraga. ³⁰ Ngaho nimujye mu gicucu (cy'umwotsi wa djahannam) gifite amashami atatu.
³¹ Nta gicucu utanga nta n'ubwo ukiza ikibatsi cy'umuriro. ³² Mu by'ukuri yo inga ibishashi bingana n'inyubako nini. ³³ Bimeze nk'ingamiya z'amagaju. ³⁴ Ibihano bikomeye uwo

munsi bizaba ku bahinyura. ³⁵ Uyu ni umunsi batazavuga. ³⁶ Nta n'ubwo bazemererwa ngo batange urwitwazo. ³⁷ Ibihano bikomeye uwo munsi bizaba ku bahinyura. ³⁸ Uyu ni umunsi wo gukiranura, twabakoranyije n'abo hambere. ³⁹ Niba mufite akagambane nimungambanire. ⁴⁰ Ibihano bikomeye uwo munsi bizaba ku bahinyura.

⁴¹ Mu by'ukuri abaganduka bazaba mu gicucu n'amasoko. ⁴² N'imbuta mu zo bifuza. ⁴³ Nimurye, munywe mwishimira ibyo mwakoraga. ⁴⁴ Rwose Twe uko ni ko duhemba abagiraneza. ⁴⁵ Ibihano bikomeye uwo munsi bizaba ku bahinyura. ⁴⁶ Ngaho nimurye, mwishime gake rwose mwe muri abagome. ⁴⁷ Ibihano bikomeye uwo munsi bizaba ku bahinyura. ⁴⁸ N'iyi babwiwe ngo: Mwunama! Ntibunama ⁴⁹ Ibihano bikomeye uwo munsi, bizaba kubahinyura ⁵⁰ Ese ni ikihe kiganiro nyuma yayo bakwemera?

Surat 78

AN-NABA'U

Ku izina rya ALLAH (IMANA) Nyirimpuhwe, Nyirimbabazi.

¹ Ni iki babazanyaho. ² Ku nkuru ihambaye. ³ Yo bo batandukanaho? ⁴ Oya! Bazamenya. ⁵ Kandi oya! Bazamenya. ⁶ Ese isi ntitwayigize isaso. ⁷ N'imisozi imambo. ⁸ Tukabarema muri ibitsina byombi. ⁹ Tukagira ibitotsi byanyu ikiruhuko. ¹⁰ Tukagira ijoro umwambaro. ¹¹ Tukagira amanywa ishakiro ry'imibereho. ¹² Tukubaka hejuru yanyu ibirere birindwi bikomeye. ¹³ Tukarema itara rimurika. ¹⁴ Tukanamanura mu bicu amazi yisuka. ¹⁵ Kugira

ngo tuyereshe impeke n'ibimera. ¹⁶ N'imirima itoshye!?

¹⁷ Mu by'ukuri umunsi wo gukiranura ni igihe ntarengwa.

¹⁸ Umunsi hahushywe mu mpanda mukaza muri amatsinda.

¹⁹ Ikirere kigakingurwa kikaba imiryango ²⁰ Imisozi ikagenzwa ikaba ibirorirori. ²¹ Mu by'ukuri Djahannam irarekereje. ²² Ku byigomeke ni igarukiro. ²³ Bazayibamo imyaka n'imyaniko.

²⁴ Ntibazasogongeramo ubukonje cyangwa ikinyobwa. ²⁵ Uretse amazi yatuye n'amashyira. ²⁶ Ari igihembo gikwiye.

²⁷ Rwose bo ntibizeraga ibarura. ²⁸ Bahinyuraga amagambo yacu cyane. ²⁹ Kandi buri kintu twakibaruye mu nyandiko. ³⁰

Ngaho nimusogongere, nta kindi tubongerera usibye ibihano.

³¹. Mu by'ukuri abaganduka bazagira ugutsinda.

³². Ubusitani n'imizabibu. ³³. N'inkumi z'urungano.

³⁴. N'ikirahuri cyuzuye. ³⁵. Ntibumvamo amangambure cyangwa ikinyoma. ³⁶. Ni igihembo giturutse kwa Nyagasani wawe ari ingabire zuzuye. ³⁷. Nyagasani w'ibirere n'isi

n'ibiri hagati yabyo, Nyirimpuhwe nta jambo azabaha. ³⁸. Umunsi Ruuh n'abandi ba mala'ika bazahagarara ku murongo batavuga keretse uwo Nyirimpuhwe yemereye

kandi akavuga ukuri. ³⁹. Uwo ni umunsi w'ukuri ushatse yakwiteganyiriza kwa Nyagasani we igarukiro. ⁴⁰. Mu

by'ukuri Twe twababuriye ibihano byegereje. Umunsi umuntu azabona ibyo yakoze, umuhakanyi akavuga ati:

iyaba jye nabaga igitaka.

AN NAAZ'IAAT

Ku izina rya ALLAH (IMANA) Nyirimpuhwe, Nyirimbabazi.

¹ Ndahiye Abamala'ika bashikanuza roho z'abahakanyi, boreka. ² N'Abamala'ika basohora roho z'abemera bitonze. ³ N'Abamala'ika bogoga ikirere bihuta. ⁴ N'Abamala'ika bihuta cyane. ⁵ N'Abamala'ika bashinzwe kwita ku mibereho y'ibiremwa. ⁶ Umunsi isi izatigita. ⁷ Ugakurikirwa n'undi mutingito. ⁸ Imitima uwo munsi izaba ishya ubwoba. ⁹ Amaso yayo yasuzuguritse. ¹⁰ Bavuga bati: ese twe rwose tuzasubizwa aho twari turi. ¹¹ Nitumara kuba amagufa ashengutse!? ¹² Baravuga bati: Ubwo uko kuzaba ari ukugaruka kw'igihombo. ¹³ Rwose hazaba urusaku rumwe. ¹⁴ Ubwo babe bari ku butaka.

¹⁵ Ese inkuru ya Muusa yakugezeho. ¹⁶ Ubwo Nyagasani we yamuhagaraga mu kibaya gitagatifu cya Twuwaa? ¹⁷ Jya kwa Fir'aun rwose yarigometse. ¹⁸ Uvuge uti: ese ntiwakwiyeza. ¹⁹ Nkakuyobora kwa Nyagasani wawe, ugatinya? ²⁰ Amwereka igitangaza gihebuje. ²¹ Arahinyura aranigomeka. ²² Maze atera umugongo akataza. ²³ Arakoranya, arahamagara. ²⁴ Avuga ati: ni jye nyagasani wanyu w'ikirenga. ²⁵ ALLAH (IMANA) amukacirira icyaha cya nyuma n'icya mbere. ²⁶ Mu by'ukuri muri ibyo hari isomo ku batinya.

²⁷ Ese ni mwe murusha gukomera mu irema cyangwa ikirere? Yaracyubatse. ²⁸ Yazamuye umubyimba wacyo aragitunganya. ²⁹ Ijoro ryacyo arigira umwijima akesha amanywa yacyo. ³⁰ Isi nyuma y'ibyo arayisasa.

31. Ayisohoramo amazi yayo n'inzuri zayo. 32. N'imisozi yarayishimangiye. 33. Kugira ngo bibe ibyishimo byanyu n'amatungo yanyu.

34. Ubwo ishyano rihambaye rizaza. 35. Umunsi umuntu azibuka ibyo yakoze. 36. Djahiim ikagaragarizwa ureba. 37. Naho uwigometse. 38. Agahitamo ubuzima bw'isi. 39. Mu by'ukuri Djahiim ni bwo buturo. 40. Naho uwatinye icyubahiro cya Nyagasani we akanabuzza umutima irari. 41. Rwose Djannah ni bwo buturo. 42. Barakubaza ku mperuka igihe izazira. 43. Nta bumenyi ufite ngo uyivuge. 44. Kwa Nyagasani wawe ni ho ubumenyi kuri yo bugarukira. 45. Wowe gusa uri uburira uyitinya. 46. Umunsi bazayibona bazaba nk'aho batabayeho uretse umugoroba cyangwa agasusuruko.

Surat 80

ABASA

Ku izina rya ALLAH (IMANA) Nyirimpuhwe, Nyirimbabazi.

1 Yazinze umunya aranahindukira. 2 Ubwo impumyi yamusangaga. 3 Ni iki cyakumenyesha? Wenda yakwiyeza! 4 Cyangwa yakwibuka. Ukwibuka kukamugirira akamaro. 5 Naho uwiratana ubukire. 6 Wowe uramwitaho. 7 Waba iki atiyejeje? 8 Naho ukugannye akataza. 9 Kandi we atinya. 10 Wowe ukamwirengagiza. 11 Oya! Mu by'ukuri yo ni urwibutso. 12 Ushaka arayibuka. 13 Mu nyandiko ntatifu. 14 Zo hejuru zejeje. 15 Ziri mu maboko y'intumwa. 16 Ntagatifu, intungane. 17 Umuntu yaravumwe. Mbega uguhakana kwe! 18 Yamuremye mu ki? 19 Yamuremye mu ntanga, aramugenera. 20 Maze inzira arayoroshya.

²¹ Nyuma amwambura ubuzima aramushyingura.
²² Kandi nashaka azamuzura. ²³ Oya! Ntiyari yasohoza ibyo yamutegetse. ²⁴ Ngaho umuntu niyitegereze ibiryo bye. ²⁵ Ko Twe twasutse amazi, ugusuka. ²⁶ Maze dusatura isi, ugusatura. ²⁷ Tuyezamo impeke. ²⁸ Imizabibu n'imboga zisoromwa zikongera zigashibuka. ²⁹ Imizeti n'imitende. ³⁰ Imirima y'inzitane. ³¹ Imbutu n'ubwatsi. ³² Kugira ngo bibe ibyishimo byanyu n'amatungo yanyu. ³³ Ubwo urusaku ruzaza. ³⁴ Umunsi umuntu azahunga umuvandimwe we. ³⁵ Nyina na se. ³⁶ Umugore we n'abana be. ³⁷ Buri muntu muri bo uwo munsi, azaba afite ikibazo kimuhugije. ³⁸ Uburanga uwo munsi buzaba bwererana. ³⁹ Bumwenyura bwishimye. ⁴⁰ N'ubundi buranga uwo munsi buzaba bufite umukungugu. ⁴¹ Burenzwe n'umwijima. ⁴² Abo nibo bahakanyi, abangizi.

Surat 81

AT-TAK'WIIR

Ku izina rya ALLAH (IMANA) Nyirimpuhwe, Nyirimbabazi.

¹ Ubwo izuba rizazingwa. ² Ubwo inyenyeri zizahunguka.
³ Ubwo imisozi izagenzwa. ⁴ Ubwo ingamiya z'imbyeyi zizarekwa. ⁵ Ubwo inyamaswa zizakoranywa. ⁶ Ubwo inyanja zizacanwa. ⁷ Ubwo imitima izahuzwa. ⁸ Ubwo abakobwa bahambwe ari bazima bazabazwa. ⁹ Ni ikihe cyaha biciwe!? ¹⁰ Ubwo ibitabo bizaramburwa. ¹¹ Ubwo ikirere kizarandurwa. ¹² Ubwo Djahiim izenyegezwa. ¹³ Ubwo Djannah izigizwa hafi. ¹⁴ Umuntu azamenya ibyo yakoze.
¹⁵ Ndahiye inyenyeri zaka. ¹⁶ Izigenda zihisha. ¹⁷ Ndahiye ijoro iyo riguye. ¹⁸ Ndahiye igitondo iyo gikeye. ¹⁹

Mu by'ukuri yo ni ijambo (risomwA) n'Intumwa Yubahitse.
²⁰ Nyir'imbaraga kwa Nyiri A'arsh yubashywe. ²¹ Yumvirwa,
 aho irizewe. ²² Mugenzi wanyu si umusazi. ²³ Rwose we
 yamubonye ari mu kirere gikeye. ²⁴ Kandi we si ugundira
 ibyihishe. ²⁵ Kandi yo si ijambo rya Sha'itwan wavumwe.
²⁶ Ese muragana he? ²⁷ Yo si ikindi uretse kuba urwibutso
 ku biremwa. ²⁸ K'ushaka muri mwe kugororoka. ²⁹ Kandi
 ntacyo mwashaka keretse ALLAH (IMANA) Nyagasani
 w'ibiremwa ashatse.

Surat 82

AL-IN'FITWAAR

Ku izina rya ALLAH (IMANA) Nyirimpuhwe, Nyirimbabazi.

¹ Ubwo ikirere kizasatagurika. ² Ubwo inyenyeri zizahunguka.
³ Ubwo inyanja zizafungurwa. ⁴ Ubwo imva zizabirandurwa.
⁵ Umuntu azamenya ibyo yakoze mbere n'ibyo yakoze
 nyuma. ⁶ Yewe muntu! N'iki cyagushutse kuri Nyagasani
 wawe w'icyubahiro. ⁷ We wakuremye akagutunganya
 akakuringaniza? ⁸ Mu ishusho yashatse araguteranya.
⁹ Oya! Ahubwo murahinyura umunsi w'ibihembo. ¹⁰ Kandi
 rwose mufite abagenzuzi. ¹¹ Bubashywe, bandika. ¹² Bazi
 ibyo mukora. ¹³ Mu by'ukuri intungane zizaba mu nema.
¹⁴ Naho rwose abangizi bazaba muri Djahiim. ¹⁵ Bazayinjira
 umunsi w'ibihembo. ¹⁶ Bo ntabwo bazajya bayiburamo.
¹⁷ Ni iki cyakumenyesha umunsi w'ibihembo? ¹⁸ Kandi ni iki
 cyakumenyesha umunsi w'ibihembo? ¹⁹ Ni umunsi umuntu
 atazagira icyo amarira undi. Itegeko ryose uwo munsi rizaba
 irya IMANA (ALLAH).

AL-MUTWAFFIFIIN

Ku izina rya ALLAH (IMANA) Nyirimpuhwe, Nyirimbabazi.

¹ Ibihano bikomeye bizagira abatuzuzwa iminzani. ² Babandi iyo bapimiwe n'abantu basaba kuzurizwa. ³ Babagerera cyangwa babapimira bakagabanya. ⁴ Ese abo ntibaziko bazazurwa. ⁵ Ku munsu uhambaye? ⁶ Umunsu abantu bazahaguruka kubera Nyagasani w'ibiremwa. ⁷ Oya! Mu by'ukuri igitabo cy'abangizi kiri muri Sidjiin. ⁸ Ni iki cyakumenyesha Sidjiin? ⁹ Ni igitabo cyanditse. ¹⁰ Ibihano bikomeye uwo munsu bizaba ku bahinyura. ¹¹ Babandi bahinyura umunsu w'ibihembo. ¹² Kandi ntawe uwuhinyura keretse buri urengera, umunyabyaha. ¹³ Iyo asomewe amagambo yacu aravuga ati: ni imigani y'abo hambere. ¹⁴ Oya! Ahubwo ibyo bakoraga byatwikiriye imitima yabo. ¹⁵ Oya! Mu by'ukuri bo, uwo munsu kuri Nyagasani wabo bazakingirizwa. ¹⁶ Maze bo bazinjira Djahiim. ¹⁷ Nyuma havugwe ngo: iki ni cyo mwahinyuraga.

¹⁸ Oya! Mu by'ukuri igitabo cy'intungane kiri muri Iliyyuun. ¹⁹ Ni iki cyakumenyesha Iliyyuun? ²⁰ Ni igitabo cyanditse. ²¹ Abamala'ika begereye ALLAH (IMANA) baragihamya. ²² Mu by'ukuri intungane ziri mu nema. ²³ Ziri ku bitanda byiza zireba. ²⁴ Ubona mu buranga bwazo ibyishimo by' inema. ²⁵ Zizahabwa ikinyobwa gipfutse. ²⁶ Icyu nyuma cyacyo ni Mis'qi. Muri byo abarushanwa nibarushanwe. ²⁷ Kivangiwe na Tas'niim. ²⁸ Ni isoko inyobwaho n' abegereye (IMANA (ALLAH)). ²⁹ Mu by'ukuri abagome bajyaga baseka abemera. ³⁰ Babanyuraho

bakabaryanira inzara. ³¹ Basubira ku babo bagataha bishimye. ³² Bababona bakavuga bati: mu by'ukuri bariya ni abayobye. ³³ Kandi batarabatumweho nk'abagenzuzi. ³⁴ Uyu munsu abemeye baraseka abahakanyi. ³⁵ Bari ku bitanda byiza bareba. ³⁶ Ese abahakanyi barahemberwa ibyo bakoraga?

Surat 84

AL-INSH'QAAQ

Ku izina rya ALLAH (IMANA) Nyirimpuhwe, Nyirimbabazi.

¹ Ubwo ikirere kizasandara. ² Kikumvira Nyagasani wacyo kibikiye. ³ Ubwo isi izaramburwa. ⁴ Ikanaga ibiyirimo igasigara nsa. ⁵ Ikumvira Nyagasani wayo inabikwiriye. ⁶ Yewe muntu! Mu by'ukuri wowe uri umunyebakwe ugana kwa Nyagasani wawe kandi uzamusanga. ⁷ Uzahabwa igitabo cye mu ndyo ye. ⁸ Azabarurirwa ibarura ryoroshye. ⁹ Azasubira mu be yishimye. ¹⁰ Naho uzahererwa igitabo cye inyuma y'umugongo we. ¹¹ Azahamagara ukorama. ¹² Yinjire Sa'iir. ¹³ Mu by'ukuri we yari mu be yishimye. ¹⁴ Mu by'ukuri we yaketse ko atazagaruka. ¹⁵ Yego! Mu by'ukuri Nyagasani we aramubona. ¹⁶ Ndahiye igicu gitukura mu burengerazuba. ¹⁷ N'ijoro n'ibyo ritwikira. ¹⁸ N'ukwezi iyo kuzuye. ¹⁹ Rwose muzurira urwego ku rundi. ²⁰ Ni kuki batemera. ²¹ Banasomerwa Qur'aan ntibubame? ²² Ahubwo abahakanye barahinyura. ²³ Kandi ALLAH (IMANA) ni We uzi cyane ibyo bahisha. ²⁴ Bahe inkuru nziza y'ibihano bibaza. ²⁵ Uretse abemeye bakanakora ibitunganye bafite ibihembo bidashira.

AL-BURUUDJ

Ku izina rya ALLAH (IMANA) Nyirimpuhwe, Nyirimbabazi.

¹ Ndahiye ikirere nyir'amazu y'inyenyeri. ² N'umunsi w'isezerano. ³ N'utanga ubuhamya n'ubutangwaho. ⁴ Baravumwe ba nyir'imyobo. ⁵ Umuriro ugurumana. ⁶ Ubwo bo bari bawicaye impande. ⁷ Kandi bo ku byo bakorera abemera ari abahamya. ⁸ Ntacyo babahoye uretse kuba bemera ALLAH (IMANA) Utsinda, Ushimwa cyane. ⁹ Ni We ufite ubwami bw'ibirere n'isi. Kandi ALLAH (IMANA) kuri buri kintu ni Umuhamya. ¹⁰ Mu by'ukuri abagerageje abemera n'abemerakazi maze ntibicuze, bafite ibihano bya Djahannam banafite ibihano bitwika. ¹¹ Mu by'ukuri abemeye bakanakora ibitunganye bafite Djannah zitembamo imigezi. Uko ni ko gutsinda guhebuje. ¹² Mu by'ukuri ugukacira kwa Nyagasani wawe kurakomeye. ¹³ Rwose ni We utangira akanasubira. ¹⁴ Ni na We Uhebuje mu guhanagura ibyaha, Ukunda cyane. ¹⁵ Nyiri A'arsh, Uwicyubahiro. ¹⁶ Ukora ibyo ashatse. ¹⁷ Ese inkuru y'ingabo yakugezeho? ¹⁸ Fir'aun na ba Thamuud. ¹⁹ Ahubwo abahakanye bari mu guhinyura. ²⁰ Kandi ALLAH (IMANA) inyuma yabo abagose. ²¹ Ahubwo yo ni Qur'aan Ntagatifu. ²² Ku rubaho rurinzwe.

Surat 86

AT-TWAARIQ

Ku izina rya ALLAH (IMANA) Nyirimpuhwe, Nyirimbabazi.

¹ Ndahiye ikirere n'ibigaragara nijoro. ² Ni iki cyakumenyesha ikigaragara nijoro. ³ Ni inyenyeri imurika. ⁴ Rwose buri muntu afite umugenzuzi. ⁵ Umuntu niyitegereze icyo yaremwemo. ⁶ Yaremwe mu mazi ataruka. ⁷ Ava hagati y'imigongo n' ibituza. ⁸ Mu by'ukuri We ni Ushobora kumugarura. ⁹ Umunsi amabanga azahishurwa. ¹⁰ Nta mbaraga azaba afite cyangwa umutabazi. ¹¹ Ndahiye ikirere nyir'ukugarura. ¹² N'isi nyir'ugusaduka. ¹³ Mu by'ukuri yo ni ijambo rikemura. ¹⁴ Ntabwo ari ijambo ry'umukino. ¹⁵ Mu by'ukuri bo bakora akagambane. ¹⁶ Nkaburizamo akagambane kabo. ¹⁷ Ha igihe abahakanyi ubarindirize gato.

Surat 87

AL- A'ALA

Ku izina rya ALLAH (IMANA) Nyirimpuhwe, Nyirimbabazi

¹ Singiza izina rya Nyagasani wawe w'Ikirenga. ² Uwaremye agatunganya. ³ Uwagennye akanayobora. ⁴ Uwejeje ubwatsi. ⁵ Akabugira ibisigazwa by'umukara. ⁶ Tuzagusomesha ntuzibagirwa. ⁷ Keretse ibyo ALLAH (IMANA) ashaka. Mu by'ukuri We azi ibigaragara n'ibiyihishe. ⁸ Tukorohereza kugera ku cyoroshye. ⁹ Ngaho ibutsa niba ukwibutsa kwagira akamaro. ¹⁰ Utinya ni we uzibuka. ¹¹ Naho umwangizi wa cyane azarwitarura. ¹² Wawundi uzinjira mu muriro

uhambaye. ¹³ Hanyuma ntapfiremo ntanakire. ¹⁴ Mu by'ukuri uwiyejeje yarahonotse. ¹⁵ Akambaza izina rya Nyagasani we akanakora Swalaat. ¹⁶ Ahubwo mukunda cyane ubuzima bw'isi. ¹⁷ Kandi imperuka ari yo nziza kuruta. Ari na yo izagumaho. ¹⁸ Mu by'ukuri ibi biri mu nyandiko zo hambere. ¹⁹ Inyandiko za Ibraahiim na Muusa.

Surat 88

AL-GHAASHIYAH

Ku izina rya ALLAH (IMANA) Nyirimpuhwe, Nyirimbabazi.

¹ Ese inkuru y'igitwikira yakugezeho!? ² Uburanga uwo muni buzaba busuzuguritse. ³ Bukora bunaniwe. ⁴ Buzinjira umuriro ushyushye. ⁵ Buzahabwa ikinyobwa cy'isoko igaze. ⁶ Nta biryo bufite uretse amahwa. ⁷ Ntibibyibushya nta n'ubwo bimara inzara. ⁸ N'uburanga uwo muni buzaba bukeye. ⁹ Bwishimiye ibikorwa byabwo. ¹⁰ Muri Djannah yo hejuru. ¹¹ Ntibuzumvamo amahomvu. ¹² Harimo isoko itemba. ¹³ Harimo ibitanda byo hejuru. ¹⁴ N'ibikombe biteretse. ¹⁵ N'imisego ishashe. ¹⁶ N'amasaso arambuye. ¹⁷ Ese ntibitegereza ingamiya uko yaremwe? ¹⁸ N'uko ikirere cyahanitswe? ¹⁹ N'imisozi uko yashimangiwe? ²⁰ N'isi uko yarambuwe? ²¹ Ngaho ibutsa mu by'ukuri wowe uri uwibutsa. ²² Nta bwo kuri bo uri umunyagitugu. ²³ Uretse utera umugongo akanahakana. ²⁴ ALLAH (IMANA) akazamuhanisha ibihano bihambaye. ²⁵ Mu by'ukuri iwacu ni ho garukiro ryabo. ²⁶ Kandi ibarura ryabo ni kuri Twe.

Surat 89

AL-FADJ'R

Ku izina rya ALLAH (IMANA) Nyirimpuhwe, Nyirimbabazi.

¹ Ndahiye umuseke. ² N'amajoro cumi. ³ N'ikitari igiharwe n'igiharwe. ⁴ N'ijoro ubwo rihita. ⁵ Ese muri byo ntiharimo indahiro nyayo k'ufite ubwenge!? ⁶ Ese ntureba uko Nyagasani wawe yagize ba A'ad. ⁷ Aba Irama ba nyir'inyubako ndende. ⁸ Bo, hatigeze haremwa nka bo mu bihugu. ⁹ Na ba Thamuud babazaga urutare, mu bibaya. ¹⁰ Na Fir'aun nyir'imambo!? ¹¹ Babandi bigometse mu bihugu. ¹² Bagakabyamo ubwangizi. ¹³ Nyagasani wawe akabasukaho ibihano bibabaza. ¹⁴ Mu by'ukuri Nyagasani wawe ni Ugenzura. ¹⁵ Iyo umuntu Nyagasani we amugerageje akamuhundagazaho inema aravuga ati: Nyagasani wanjye yanyubahishije. ¹⁶ Naho iyo amugerageje akamugerera amafunguro ye aravuga ati: Nyagasani wanjye yansuzuguje. ¹⁷ Oya! Ahubwo ntimugirira neza imfubyi. ¹⁸ Nta n'ubwo mukangurira kugaburira abakene. ¹⁹ Murya imirage mumaraho. ²⁰ Mugakunda umutungo urukundo rukabije. ²¹ Oya! Ubwo isi izahondwa cyane. ²² Itegeko rya Nyagasani wawe n'Abamala'ika bikaza ku mirongo. ²³ Uwo muni Djahannam izazanwa. Icyo gihe umuntu azibuka. Ni hehe yakura ukwibuka? ²⁴ Azavuga ati: iyaba jye nari narazigamiye ubuzima bwanjye! ²⁵ Nta n'umwe uzahanisha ibihano nk'ibye. ²⁶ Uwo muni nta n'umwe uzabohesha ingoyi nk' iye. ²⁷ Yewe roho ituje! ²⁸ Garuka kwa Nyagasani wawe wishimye wishimiwe. ²⁹ Winjire mu bagaragu banjye. ³⁰ Kandi winjire muri Djannah yanjye.

Surat 90

AL-BALAD

Ku izina rya ALLAH (IMANA) Nyirimpuhwe, Nyirimbabazi.

¹ Ndahiye uyu muji. ² Nawe utuye uyu muji.
³ N'umubyeyi n'uwo yabyaye. ⁴ Rwose twaremye umuntu mu muruho. ⁵ Ese arakekako nta n'umwe uzamushobora?
⁶ Aravuga ati: nakoresheje umutungo mwinshi. ⁷ Ese arakeka ko nta n'umwe wamubonye? ⁸ Ese ntitwamuhaye amaso abiri? ⁹ Ururimi n'iminwa ibiri. ¹⁰ Tukanamwereka inzira ebyiri. ¹¹ Ariko ntashaka kurenga imbogamizi. ¹² Ni iki cyakumenyesha imbogamizi? ¹³ Ukubohora umucakara. ¹⁴ Cyangwa ukugaburira k'umunsi w'amapfa. ¹⁵ Imfubyi y' isano. ¹⁶ Cyangwa umukene uri mu kaga. ¹⁷ Maze abe mu bemeye babwirizanya ukwihangana bakanabwirizanya kugirirana impuhwe. ¹⁸ Abo ni ab'iburyo. ¹⁹ Naho abahakanye amagambo yacu bo ni ab'ibumoso. ²⁰ Bagenewe umuriro upfundikiye.

Surat 91

A-SHAM'S

Ku izina rya ALLAH (IMANA) Nyirimpuhwe, Nyirimbabazi.

¹ Ndahiye izuba n'urumuri rwaryo. ² N'ukwezi ubwo kurikurikira. ³ N'amanywa ubwo arigaragaza. ⁴ N'ijoro ubwo riritwikira. ⁵ Ndahiye ikirere n'uwacyubatse. ⁶ N'isi n'uwayishashe. ⁷ Na roho n'uwayitunganyije. ⁸ Akayihishurira ububi bwayo n'ubwiza bwayo. ⁹ Rwose

uzayeza azahonoka. ¹⁰ Kandi azamwara uwayipfukiranye. ¹¹ Ba Thamuud barahinyuye kubera kwigomeka kwabo. ¹² Ubwo ubarusha ububi yahagurukanaga ibakwe. ¹³ Intumwa ya ALLAH (IMANA) ikababwira iti: nimureke ingamiya ya ALLAH (IMANA) no gushoka kwayo. ¹⁴ Baramuhinyura barayibaga, Nyagasani wabo arabarandura ku bw'ibyaha byabo araringaniza. ¹⁵ Kandi ntatinya ingaruka zabyo.

Surat 92

AL-LAIL

Ku izina rya ALLAH (IMANA) Nyirimpuhwe, Nyirimbabazi.

¹ Ndahiye ijoro ubwo ritwikira. ² Ndahiye amanywa iyo yigaragaje. ³ Ndahiye uwaremye gabo na gore. ⁴ Mu by'ukuri ibikorwa byanyu biranyuranye. ⁵ Utanga akanaganduka. ⁶ Akanemera icyiza. ⁷ Tuzamworohereza inzira y' ibyiza. ⁸ Naho uzaba umunyabugugu akikuza. ⁹ Agahinyura icyiza. ¹⁰ Tuzamworohereza inzira y'ibibi. ¹¹ Kandi umutungo we ntacyo uzamumarira nagwa mu muriro. ¹² Mu by'ukuri ni inshingano zacu kuyobora. ¹³ Kandi iby'imperuka n'iby'isi ni ibyacu. ¹⁴ Mbaburiye kwirinda umuriro ugurumana. ¹⁵ Ntawe uwujyamo keretse umubi cyane. ¹⁶ Wahinyuye akanahindukira. ¹⁷ Uganduka cyane azawurindwa. ¹⁸ Utanga umutungo we yiyeza. ¹⁹ Ntararikira kwiturwa n'uwo yagiriye neza. ²⁰ Uretse gushakisha ishimwe rya Nyagasani we w' Ikirenga. ²¹ Kandi azishima.

Surat 93

A-DHWUHAA

Ku izina rya ALLAH (IMANA) Nyirimpuwe, Nyirimbabazi.

¹ Ndahiye agasusuruko. ² Ndahiye ijoro ubwo ryijima.
³ Nyagasani wawe ntiyakwanze nta n'ubwo yakuretse.
⁴ Kandi imperuka ni yo nziza kuri wowe kurusha isi.
⁵ Nyagasani wawe azaguha wishime. ⁶ Ese ntiyagusanze uri
 imfubyi akaguha ubuhungiro? ⁷ Akagusanga utazi inzira
 akakuyobora? ⁸ Akagusangauri umukene akagukiza? ⁹ Imfubyi
 ntukayikandamize. ¹⁰ Naho usaba ntukamukankamire. ¹¹
 Kandi inema za Nyagasani wawe uzigaragaze.

Surat 94

A-SHAR'H

Ku izina rya ALLAH (IMANA) Nyirimpuhwe, Nyirimbabazi.

¹ Ese ntitwakwaguriye igituza cyawe. ² Tukagutura
 umutwaro wawe. ³ Wari uremereye umugongo wawe.
⁴ Tukakuzamurira kuvugwa kwawe!? ⁵ Mu by'ukuri ahari
 ingorane haba n'icyiza. ⁶ Mu by'ukuri ahari ingorane haba
 n'icyiza. ⁷ Nuhuguka ujye ushishikara. ⁸ Kandi wiyegurire
 Nyagasani wawe.

Surat 95

AT-TIIN

Ku izina rya ALLAH (IMANA) Nyirimpuhwe, Nyirimbabazi.

¹ Ndahiye umutini n’umuzeti. ² Ndahiye Twuur Sainaa’i.
³ Ndahiye uyu mujyi utekanye. ⁴ Rwose umuntu twamuremye
 mu kimeroy cyiza. ⁵ Hanyuma tumusubiza kuba uwo hasi
 cyane mubo hasi. ⁶ Uretse abemeye bakanakora ibitunganye;
 bo bafite ibihembo bidashira. ⁷ Ni iki nyuma y’ibyo cyatuma
 uhinyura umunsi w’ibihembo? ⁸ Ese ALLAH (IMANA) si
 We Urusha ubushishozi abacamanza bose?

Surat 96

AL ’ALAQ

Ku izina rya ALLAH (IMANA) Nyirimpuhwe, Nyirimbabazi.

¹ Soma ku izina rya Nyagasani wawe waremye.
² Yaremye umuntu mu rusoro. ³ Soma! Nyagasani wawe
 ni Umunyacyubahiro cyane. ⁴ We wigishije akoresheje
 ikaramu. ⁵ Yigishije umuntu ibyo atari azi. ⁶ Oya! Mu
 by’ukuri umuntu arigomeka. ⁷ Kuba yibonako akize. ⁸ Mu
 by’ukuri kwa Nyagasani wawe niho garukiro. ⁹ Ese ntubona
 ubuza. ¹⁰ Umugaragu iyo akora Swalaat? ¹¹ Ese ntubona iyo
 ari ku buyobokeye? ¹² Cyangwa ategereye kuganduka? ¹³ Ese
 ntubona iyo ahinyura akanahindukira? ¹⁴ Ese ntiyamenyeko
 ALLAH (IMANA) abona? ¹⁵ Oya! Natarekera aho
 tuzamukurura uruhanga rwe. ¹⁶ Uruhangarubeshya, rufudika.
¹⁷ Nahamagare itorero rye. ¹⁸ Tuzahamagara abarinzi

b'umuriro b'inkazi. ¹⁹ Oya! Ntumwumvire. Wubame uniyegereze IMANA (ALLAH).

Surat 97

AL-QADAR

Ku izina rya ALLAH (IMANA) Nyirimpuhwe, Nyirimbabazi.

¹ Mu by'ukuri Twe twayimanuye mu ijoro ry'igeno. ² Ni iki cyakumenyesha ijoro ry'igeno? ³ Ijoro ry'igeno riruta amezi igihumbi! ⁴ Abamala'ika na Ruuh barimanukanamo k'ubw'ubushake bwa Nyagasani wawe buri tegeko. ⁵ Ryo ni amahoro kugeza ubwo umuseke utambitse.

Surat 98

AL-BAYYINAH

Ku izina rya ALLAH (IMANA) Nyirimpuhwe, Nyirimbabazi.

¹ Abahakanye muri ba nyir'ibitabo n'ababangikanya, si abo kureka ubuhakanyi kugeza gihamya igaragara ibagezeho. ² Intumwa iturutse kwa ALLAH (IMANA) isoma inyandiko zejeje. ³ Zirimo amategeko aboneye. ⁴ Abahawe ibitabo ntibatandukanye uretse nyuma y'uko bagerwaho na gihamya igaragara. ⁵ Kandi ntacyo bategetswe keretse kugaragira ALLAH (IMANA) bamwereza idini ari ba Hunafaa bagahozaho Swalaat bakanatanga Zakaat. Iryo ni ryo dini riboneye. ⁶ Mu by'ukuri abahakanye muri ba nyir'ibitabo n'ababangikanya bazaba mu muriro wa Djahannam ubuziraherezo. Abo ni bo babi mu biremwa. ⁷ Mu by'ukuri

abemeye bakanakora ibitunganye; abo ni bo beza mu biremwa. ⁸ Ibihembo byabo kwa Nyagasani wabo ni Djannah zihoraho zitembamo imigezi bazabamo ubuziraherezo. ALLAH (IMANA) yarabishimiye nabo baramwishimira. Ibyo ni iby' utinya Nyagasani we.

Surat 99

AZ- ZAL'ZALAH

Ku izina rya ALLAH (IMANA) Nyirimpuhwe, Nyirimbabazi.

¹ Ubwo isi izatigiswa, umutingito wayo. ² Isi igasohora ibiyiremereye. ³ Umuntu akavuga ati: ese yabaye ite? ⁴ Uwo muni izavuga inkuru zayo. ⁵ Kubera ko Nyagasani wawe yayihishuriye. ⁶ Uwo muni bazagaruka batatanye kugira ngo berekwe ibikorwa byabo. ⁷ Uwakoze uburemere bwa dharrah bw'ibyiza azabubona. ⁸ N'uwakoze uburemere bwa dharrah bw'ikibi azabubona.

Surat 100

AL'ADIYAAT

Ku izina rya ALLAH (IMANA) Nyirimpuhwe, Nyirimbabazi.

¹ Ndahiye ifarasi ziruka. ² Ndahiye n'izikubita ibinono bigatarutsa ibishashi. ³ Ndahiye n'izitera mu rukerera. ⁴ Zigatumura umukungugu. ⁵ Zikajya hagati y'ingabo z'umwanzi. ⁶ Mu by'ukuri umuntu ni intashima kuri Nyagasani we. ⁷ Kandi we kuri ibyo ni umuhamya. ⁸ No mu gukunda umutungo arakaze. ⁹ Ese ntazi ubwo ibiri mu mva

bizanyanyagizwa!? ¹⁰ Ibyo mu bituza bikagaragazwa. ¹¹ Mu by'ukuri Nyagasani wabo kuri bo uwo munsu ni Umumenyi w'ibyihishe.

Surat 101

AL- QAARI'AH

Ku izina rya ALLAH (IMANA) Nyirimpuhwe, Nyirimbabazi.

¹ Igihonda. ² Igihonda ni iki? ³ Ni iki cyakumenyesha igihonda? ⁴ Umunsu abantu bazamera nk' ibinyugunyugu binyanyagijwe. ⁵ Imisozi ikamera nk'ibayi ritumuwe. ⁶ Uwo iminzani ye izaremera. ⁷ Azaba ari mu buzima bushimishije. ⁸ Naho uwo iminzani ye izoroha. ⁹ Nyina azaba ari Haawiyah ¹⁰ N'iki cyayikumenyesha? ¹¹ Ni umuriro ushyushe.

Surat 102

AT-TAKAATHUR

Ku izina rya ALLAH (IMANA) Nyirimpuhwe, Nyirimbabazi.

¹ Mwarangajwe no kurundanya iby'isi. ² Kugeza ubwo musuye amarimbi. ³ Oya! Muzamenya. ⁴ Kandi oya! Muzamenya. ⁵ Oya! Iyo mumenya ubumenyi budashidikanywa. ⁶ Rwose muzabona Djahiim. ⁷ Maze rwose muzayibonesha ijisho ridashidikanya. ⁸ Hanyuma rwose kuri uwo munsu muzabazwa ku nema.

Surat 103
AL-AS'R

Ku izina rya ALLAH (IMANA) Nyirimpuhwe, Nyirimbabazi.

¹ Ndahiye igihe. ² Mu by'ukuri umuntu ari mu gihombo.
³ Uretse abemeye bagakora ibitunganye bakagirana inama mu kuri bakanagirana inama mu kwihangana.

Surat 104
AL-HUMAZAH

Ku izina rya ALLAH (IMANA) Nyirimpuhwe, Nyirimbabazi.

¹ Ibihano bikomeye biri kuri buri unegura cyane, usebanya mu marenga. ² Uwarundanyije imitungo akanayibara. ³ Arakeka ko umutungo we uzamuhozaho. ⁴ Oya! Azajugunywa muri Hutwamah. ⁵ Ni iki cyakumenyesha Hutwamah? ⁶ Ni umuriro wa ALLAH (IMANA) ucanye. ⁷ Ugera ku mitima.
⁸ Mu by'ukuri wo bawupfundikiwemo. ⁹ Mu mpombo ndende.

Surat 105
AL-FIIL

Ku izina rya ALLAH (IMANA) Nyirimpuhwe, Nyirimbabazi.

¹ Ese ntiwabonye uko Nyagasani wawe yagize ba nyir'inzovu?
² Ese akagambane kabo ntiyakaburijemo? ³ Aboherereza inyoni uruhuri. ⁴ Zibatera amabuye y'amahindure. ⁵ Abagira nk'ubwatsi bwarishijwe.

Surat 106

QURAIISH

Ku izina rya ALLAH (IMANA) Nyirimpuhwe, Nyirimbabazi.

¹ Kubera akamenyero k'aba Quraish. ² Akamenyero kabo k'ingendo z'igihe cy'ubukonje n'icy'impeshyi. ³ Ngaho nibagaragire Nyagasani w'iyi nzu. ⁴ Uwabagaburiye abakiza inzara anabatekanya abamara ubwoba.

Surat 107

AL-MAA'UUN

Ku izina rya ALLAH (IMANA) Nyirimpuhwe, Nyirimbabazi.

¹ Ese ntubona uhinyura umunsi w'ibihembo? ² Uwo ni uhutaza imfubyi. ³ Ntanashishikarize kugaburira abakene. ⁴ Ibihano bikomeye biri ku bakora Swalaat. ⁵ Babandi bo kuri Swalaat zabo barangara. ⁶ Babandi bo biyerekana. ⁷ Bakimana n'ibikoresho byo mu rugo.

Surat 108

AL-KA'UTHAR

Ku izina rya ALLAH (IMANA) Nyirimpuhwe, Nyirimbabazi.

¹ Mu by'ukuri Twe twaguhaye ibyiza byinshi. ² Kora Swalaat ku bwa Nyagasani wawe unatambe. ³ Rwose ugutuka ni we ncike.

Surat 109

AL-KAAFIRUUN

Ku izina rya ALLAH (IMANA) Nyirimpuhwe, Nyirimbabazi.

- ¹ Vuga uti: yemwe bahakanyi! ² Singaragira ibyo mugaragira.
³ Cyangwa mwe ntimuri abagaragira uwo ngaragira.
⁴ Cyangwa jye sindi ugaragira ibyo mwagaragiye.
⁵ Cyangwa mwe ntimuri abagaragira uwo ngaragira. ⁶ Mufite idini ryanyu, nanjye mfite iryanjye dini.

Surat 110

AN-NAS'R

Ku izina rya ALLAH (IMANA) Nyirimpuhwe, Nyirimbabazi.

- ¹ Ubwo ugutabara kwa ALLAH (IMANA) kuzaza n'intsinzi.
² Ukabona abantu binjira mu idini rya ALLAH (IMANA) ari amatsinda. ³ Uzatagatifuze ishimwe rya Nyagasani wawe umusabe kuguhanaguraho ibyaha. Mu by'ukuri We ni Uwakira ukwicuza cyane.

Surat 111

AL-MASAD

Ku izina rya ALLAH (IMANA) Nyirimpuhwe, Nyirimbabazi.

- ¹ Amaboko ya Abulahab yaroramye na we arorama.
² Umutungo we ntacyo wamumariye n'ibyo yakoze.

³ Azinjira mu muriro w'ikibatsi. ⁴ N'umugore we wikorera inkwi. ⁵ Mu ijosi rye hazaba umugozi w'umurunga.

Surat 112

AL-IKH'LAASW

Ku izina rya ALLAH (IMANA) Nyirimpuhwe, Nyirimbabazi.

¹ Vuga uti: We ni IMANA (ALLAH), Umwe Rukumbi
² IMANA (ALLAH), Uwishingikirizwa. ³ Ntiyabyaye,
ntiyanabyawe. ⁴ Nta na kimwe kimeze nka We.

Surat 113

AL- FALAQ

Ku izina rya ALLAH (IMANA) Nyirimpuhwe, Nyirimbabazi.

¹ Vuga uti: nikinze kuri Nyagasani w'igitondo. ² Andinde ikibi cy'ibyo yaremye. ³ Anandinde ikibi cy'ijoro ryijimye iyo rigwa. ⁴ Anandinde ikibi cy'abagore bahuha mu mapfundo.
⁵ Anandinde ikibi cy'umunyeshyari iyo agize ishyari.

Surat 114

AN-NAAS

Ku izina rya ALLAH (IMANA) Nyirimpuhwe, Nyirimbabazi.

¹ Vuga uti: nikinze kuri Nyagasani w'abantu. ² Umwami w'abantu. ³ Imana y'abantu. ⁴ Andinde ububi bw' utera urungabangabo wihisha. ⁵ Utera urungabangabo mu bituza by'abantu. ⁶ Mu madjinn no mu bantu.

QURAN, ni igitabo gitanga inkuru nziza n’ububurizi ku kiremwa muntu, igashimangira kugaragariza umuntu ukuri kwaba uko kwizera ndetse n’imitekerereze

Buri gitabo kigira intego n’itego za Quran ni ukugirango umuntu asobanukirwe umugambi w’Imana wo kurema. Ibyo akaba, ari ugusobanurira umuntu ni kuki Imana yaremeye iyi Isi; ni iyihe mpamvu yatumye Imana ishyira umuntu ku Isi; ni iki umuntu asabwa mbere y’uko yitaba Imana, kandi ni iki kimutegereje nyuma yo kuva kuri iyi Isi. Intego ya Quran ni ukugirango umuntu abeho ariko azi neza ukuri kuri ibi, bityo iyobore umuntu mu rugendo rwe rwo muri ubu buzima kugeza mu buzima bwa nyuma y’urupfu.

Ingingo zibanze za Quran ni ukwiyeza, kwiye gereza Imana, amahoro no kuganduka. Quran ikoresha imvugo nyinshi, tawassum, tadabbur na tafakkur aribyo bisobanura kwiga isomo ukaritekerezaho ukanitegereza ibimenyetso by’Imana bizungurutse hose ku Isi. Quran ikaba yaragiye isobanurwa hazirikanwa izi ngingo zibanze.

